

2	מאור עינים - מגיד מטשארנאביל
2	הסכמות
5	הקדמה
6	בראשית
23	פרשת נח
29	פרשת לך לך
42	פרשת וירא
50	פרשת חיי שרה
60	פרשת תולדות
76	פרשת ויצא
96	פרשת וישלח
98	פרשת וישב
99	פרשת מקץ - דרוש לחנוכה
106	פרשת ויגש
107	פרשת ואלה שמות
123	פרשת וארא
126	פרשת בא
128	פרשת בשלח
135	פרשת יתרו
148	פרשת משפטים
149	פרשת תרומה
153	פרשת תצוה
154	פרשת כי תשא
161	פרשת ויקהל
168	פרשת פקודי
169	פרשת ויקרא
170	פרשת צו
173	פרשת שמיני
175	פרשת מצורע
176	פרשת אחרי

180	-----	פרשת קדושים
190	-----	פרשת אמור
196	-----	פרשת בחוקתי
197	-----	פרשת במדבר
200	-----	פרשת נשא
203	-----	פרשת בעלותך
206	-----	פרשת שלח לך
210	-----	פרשת חקת
213	-----	פרשת פנחס
220	-----	פרשת מטות
233	-----	פרשת דברים
245	-----	פרשת ואתחנן
271	-----	פרשת ראה
274	-----	פרשת כי תצא
275	-----	פרשת כי תבא
279	-----	פרשת נצבים
281	-----	פרשת וילך
283	-----	פרשת האזינו

מאוד עינים – מגיד מטשארנאביל

הסכמות

הסכמת הרב המאור המפורסם החר"ף ובקי הגאון האמיתי בוצינא קדישא נ"י ע"ה פ"ה איש אלקי קדוש יאמר לו כבוד שמו מהור"ר יעקב שמשון אב"ד דק"ק סלאוויטא ובק"ק שופטיווקא ובק"ק באר ובק"ק אומאן והגליל אשר לע"ע מקום ישיבתו בארץ הקדושה.

אנכי בדרך נחני ה' פה ק"ק סלאוויטא ומצאתי בכאן מכתבי הקודש של ה"ה הרב החסיד המפורסם נ"י ע"ה פ"ה איש אלקי קדוש יאמר לו כק"ש כמהו' מנחם נחום זצ"ל אשר אמרותיו טהורות כסף צרוף לצרף את לבם של עמנו בני ישראל להדריכם בדרך הטובה לקרבם לאביהם שבשמים ובא לכאן איש אחד שבתלמידיו ה"ה הרבני הוותיק המופלא מהו' אליהו במהו' במהו' זאב וואלף כ"ץ מק"ק יורעוויטש ורצונו וחפצו להדפיס מכתבי קודש הנ"ל.

אך מדאגה פן יבוא אחד להשיג גבולו או ע"י גירא דילי לזאת כל השומע ישמעו ויראו לנפשם מח"י ב"ן כראוי למשיגי גבול עד משך עשרה שנים מתחלת הדפוס הנ"ל והשומע ומקבל לדברינו יבורך בכל טוב כ"ד המדבר למען יגדיל תורה ויאדיר.

הקטן יעקב שמשון בא"א מורי מוהר"ר יצחק זצ"ל.

><>

הסכמת הרב המאור הגדול המפורסם החריף ובקי והגאון האמיתי איש אלקי קדוש יאמר לו מהור"ד אריה לייב אב"ד דק"ק וואלטשיסק.

היות שכבר ידוע ומפורסם מאור תורתנו וגודל צדקתנו של ה"ה הרב החסיד המפורסם נ"י ע"ה פ"ה איש אלקי קדוש יאמר לו כבוד קדשות שמו כמה' מנחם נחום זצ"ל אשר אור תורתנו זורחת מסוף העולם ועד סופו והן בעודו בחיים חיותו רבים השיב מעון לקרבם לעבודת הבורא ב"ה ובעבור תהי' יראתו על פניהם ואין קץ ותכלית לתורתו הקדושה אשר יצא מפיו הקדוש וכהיום הא לכאן איש א' מיוחד שבתלמידיו ה"ה הרבני הוותיק המופלג מה' אליהו במה' זאב וואלף כ"ץ מק"ק יורעוויטש ואמתחת מכתבי הקודש בידו להעלותם על הדפוס לרוות צמאים ותאבים לתורתנו אך מדאגה פן יבוא אחד להשיג גבולו או ע"י גירא דילי לזאת כל השומע ישמעו ויראו לנפשם מח"י ב"ן כראוי למשיגי גבול עד משך עשרה ימים מהתחלת הדפוס הנ"ל והשומע ינעם ומקבל לדברינו יבורך בכל טוב כ"ד המדבר למען יגדיל תורה ויאדיר. נאום הקטן אריה לייב במוה' שלום הלוי מזבארז.

><>

הסכמת הרב הגאון החסיד המפורסם אב"ד דק"ק בארדיטשוב.

הלא מרש הבינותם מוסדי ארץ ורזונים יחקקי צדק כי ה' הוא אלקים היושב בשמים ושם חביון עוזו ראו חיבתכם לפני המקום הופיע מהר פארן וירד ה' על הר סיני בהראותו את יקר תפארת גדולתו ונודעה לכל כי ה' הוא אלקינו ובכל עת בעינא פקיחא משגיח עלינו ואף גם זאת הן בהיותינו בארץ אובינו והבנים גלו מעל שולחן אביהם ונסתם החזיון ושקעה חמה של נביאינו וכמעט שכנה דומה נפשינו חסד ד' מעולם עד עולם על יריאיו להדריכנו ולנהלינו ע"י חכמינו ולא יאמרו ח"ו נגזרנו אבדה תקוותינו הותיר לנו שריד אילו הם השרידים אשר ד' קורא ולמחיה שלחם אלקים לפנינו דור ודור וחכמינו להופיע ממכון שבתם בנר מצוה ותורה אור ויפתחו שערי אורה לענינו וזהו היום שקיוונוהו מצאנו וראינו את שאהבה נפשינו שהעיר ד' את לבו הטהור של כבוד הרב הגדול החסיד המפורסם הישישאי איש אלקי מה' מנחם נחום מק"ק טשארנאביל שיפוצו מעיינות חכמתו בחוץ תרונה ומה מאד שמח לבי בשמעי שמועה טובה תדשן עצם

ומה גם בראותי מכתבו מכתב אלקים קודש שכל דבריו דברי אלקים חיים לעורר את רוח בני אדם העולה למעלה להתלהב לבם לעבודת הבורא ב"ה ותוחלתי ותקוותי לד' שכל המעיין בחיבור הקדוש הזה אמר ראה זה דבר חידוש הוא ויומתק לו כמים קרים על נפש עייפה בכן אמרתי אעלה בהסכמה שיודפס חיבורו הטהור בחיש מהר וחלילה לאיש אחד לדפוס חיבורו הן כולו הן מקצתו משך עשרה שנים רצופים מיום כלות הדפוס ותוקף גזירתי בגזירת נח"ש והשומע לדברינו יבורך בברכה כפולה ומכופלת מן השמים ויזכה לראות בנחמות ציון ובבנין ירושלים. היום יום א' כ"ג לחודש מרחשון בשנת נגילה ונשמחה בגואל הבא

אמן לפ"ק

נאום הקטן לוי יצחק בהגאון מוהר"מ זצ"ל.

><<

הסכמת הרב החסיד המפורסם איש אלקי מו' משולם זוסיל זצ"ל

ברוך ה' כי הפלא חסדו עמנו והעיר את לבו הטהור של כבוד הרב המפורסם בוצינא קדישא הישיש איש אלקי מהו' מנחם נחום מטשארנאביל להוציא לאור אמריו הנעימים והעריבים ע"י מי ומי העוסקים במצוה רבה כזו ומחמת שמורא לא יעלה ראשם מן הדפוסים שרבו כמו רבו שלא להזיקם ע"כ גזרתי אומר שחלילה לשום אדם אחר לדפוס חיבור הלז הן כולו הן מקצתו משך י' שנים רצופים מיום גלות הדפוס שלא לעבור על השגת גבול וכל השומע יונעם ותבוא עליו ב"ט הכ"ד המדבר לכבוד התורה היום יום א' כ"ג לחודש מרחשון לסדר ולפרט והנה פרח מטה אהרן לפ"ק.

הק' משולם זוסיל מאניפאלי

><<

הסכמת הרב החסיד איש אלקי קדוש כמהור"ר אשר צבי מ"מ דק"ק אוסטרעהא

דברי אלו דברי אלקים חיים וחלילה לשנות מדב' הלזו להדפיס את הספר הנ"ל עד אחר כלות עשרה שנים מכלות הדפוס בכדי שלא להפסיד את המדפיסים הנוטלים חלק בראש כ"ד הקטן אשר צבי בא"א המנוח מה' דוד זצ"ל מ"מ דק"ק אוסטרעהא.

><<

הסכמת הרב החסיד המפורסם איש אלקי קדוש יאמר לו כמהור"ר יהודה ליב הכהן זצ"ל

הנה דברי הספר הזה אין צריך להסכמה כי כולו דברי אלקים חיים הם רק אהיה סניף לרבנא קשישאי הנ"ל בענין השגת גבול המדפיסים כעת הספר הזה ותוקף גזרתי עם רבנא קשישאי הנ"ל לבל ישיג שום אדם אחר את גבולם בהדפסת חיבור הספר הלה עד כלות עשרה שנים רצופים מכלות הדפוס ושומע לדברי' אלה יבוא עליו ברכות טוב היום יום א' כ"ג חשון תקנ"ח לפ"ק יהודא ליב הכהן.

><<>

הקדמה

מנחם יצא לעבודת הקודש בכוסף ישא עלות יעל צאן קדשים ה"ה קדוש ישראל הרב החסיד המפורסם נר ישראל פ"ה ע"ה איש אלקי קדוש יאמר לו כקש"ת מהו' מנחם נחום זצ"ל רבא דעמיה מדברנא דאומתיה מגיד מישרים דק"ק טשארנאביל ושאר קהילות הקודש. מושל מקשיב על דרך אמת וענוה צדק ותורתו נוראות בימינו אשר יצק מים ע"י אדמ"ו עטרת תפארת חכמים והדר גאונים מופת הדור והדרו נזר הקודש קדוש ה' מכבוד גאון עוזינו מחמד עינינו מרנא ורבנא רבן של כל בני הגולה גדול מרבן שמו וקדושת תורתו ויראתו מהור"ר דוב בער זצוק"ל זללה"ה וגם דלה והשקה מתורת רבו לאחרי' ויפוצו מעיינותיו החוצה. הוא גלי עמיקתא ומסתרתא ודלה מים מבארות עמוקים להשקות צאן עדרים: וינהגד את הצאן אחר המדבר בלשונו מקרב איש ולב עמוק להעמי' געת העם את ה'. ורבים השיב מעון לקרבם לעבודת ה' ובעבור תהי' יראתו על פניהם והמשיכם בחבלי עבותות האהבה והטעמים מצוף דבש אמרותיו הקדושים שר יסודתם בהררי הקודש מדרש סופרי' וספרי' הקדושים ורובם ככולם ממקום קדוש יהלכו וישבתחו בעיר וקדיש מן שמיא נחית ה"ה הבעש"ט בשם תהלתו: והיה יושב ודורש מידי שבת בשבתו מענין הפרשה. ובחגים ובמועדים חדשים לבקרים וערב' ערבין ד"ס סדר הגמרא ואליבא דהלכתא לאימשוכי באגדתא ועניינא דיומא: ולפעמים היה מחדש בטוב מעסק התורה גם בימות החול ויהי כי ארכו הימים וה' השמיע קולו לפני רבים וכן שלימים השותים בצמא את דבריו והזריח אור תורתו בקצווי ארץ צדקה מלאה ימינם: ולבם של חוקקי ישראל לחלק בעט מיליו להיות זכרון בישראל וכאשר לוקטו לאחד אחד ראו את האור כי טוב ואת אמריו כי נעמו. ויתאו תאוה. וחיבת הקודש הכשירום למלאכת השמים לקבעם בדפוס כיון ויכתבו על שני לוחות לחלק לשני חלקים החלק האחד הולך ואור ביאור על סדר הפרשה, והחלק השני ביאור על אגדות ומדשי חז"ל. ויבאו לפני הרב וישטחו שטוח ויפצרו מאר להיות מסכים עמהם בדבר ההדפסה. ויהי כאשר ראה את המלאכה והנה עשו אותה כאשר עם לבבו ולבם נכון עמו. אז שמע לקול תחינתם והפצרתם ונחה ידו על אליהו ה"ה אחד מיוחד שבתלמידיו ידיד הרבני הותיק המופלא ויאת ה' היא אוצרו מהור"ר אליהו במהו' זאב וואלף כ"ץ מק"ק יורעוויטש וסמך את ידיו עליו לאמר קח את הספר וזכי במקחך לרבים וזכות הרבים יהי' תלוי בו שידפיסם בדפוס נאה ומהודר אשר הוקם בסלאוויטא וילך האיש כאשר ציוהו אדניו והתחיל במצוה וגם נגמרה בעזרת הש"י בכי טוב כיד ה' הטובה עליו:

><<>

בראשית

בראשית באורייתא שנקרא ראשית דרכו ברא קודשא בריך הוא עלמא נמצא כל דבר נברא על ידי התורה וכח הפועל בנפעל אם כן בכל דבר ובכל העולמות כח התורה וכן האדם דכתיב במדבר י"ט, י"ד זאת התורה אדם כאשר יתבאר והתורה וקודשא בריך הוא חד נמצא בכל דבר הוא חיות הקב"ה: ואתה מחיה את כולם וצמצם כביכול עד מדרגות התחתונות והושם חלק אלו"ה ממעל תוך חשכת החומר כי כל עיקר כוונה היא שיתעלו מדרגות התחתונות למעלה ולהיות יתרון האור מן החושך.

והוא ענין ירידת יוסף למצרים מדרגות התחתונות מצר י"ם שעל ידי זה יתוסף תענוג כדכתיב ויתרון האור שיש יתרון תענוג כשהועלה מן החשך ולכך נקרא יוסף מלשון תוספות וזהו בראשית מ"ב, א' וירא יעקב כי יש שבר לשון שבירה שהם נובלות חכמה של מעלה תורה מה שנפל ונשבר כל מה דנחיה מדרגיה יקרא שבירה במצרים במצר י"ם שראה שם נובלות התורה שנפלה שם שצריכה להתברר ולעלות. ואמר רדו שמה להעלות ונחית להביא אל חיות השרש ועצמי וזהו ענין וימת יוסף כי מה שירדה התורה עד סוף המדרגה נקרא מיתה דנחית מדרגיה קרי ביה וימת ויחנטו אותו שהתורה נקרא עץ החיים ובאילן אזלין בתר חנטה ר"ל אף שירד לסוף המדרגה נחנט ויושם בארון כמאמרם ז"ל לוחות ושברי לוחות מונחים בארון אפילו הנובלת יש להם עליה להיות בארון כמו הלוחות שהיא התורה העצמית.

ונחזור לענין כיון שבכל דבר הוא התורה המחיה הדבר ההוא אין להביט בכל דבר אל גשמיותה כי אם אל פנימית הדבר בסוד החכם עיניו בראשו ואמר בזוהר וכי באן עיני דבר נש אלא חכימא מסתכל מאן דקיימא על רישא ר"ל בכל דבר מביט אל ראשית הדבר ההוא מאין נשתלשלה ומי שרשה של הדבר ההוא: וזהו בראשית ברא וכו' בתורה נברא השמים והארץ שהם כללות הכל וכל דבר שבהם. כמאמר רז"ל את לרבות תולדות והארץ ר"ל מי שמשוקע בארציות היתה תוהו ובוהו מפני שאינו מביט אל החיות ובאמת מעצמם הם תוהו ובוהו. ופירש רש"י שאדם תוהא ומשתומם על בוהו שבה. ר"ל מי שהוא אדם תוהא ומשתומם על הכסיל המשוקע בארצות הרי בו הוא ר"ל הרי בו הוא חיות של הקודשא בריך הוא והוא אינו מביין ומתרחק ממנו: וכשהאדם מסתכל בכל דבר אל החיות מקיים שויתיה ה' לנגדי תמיד שבכל דבר משוה נגדו הויה מהוה כל הויה:

ואמרו רז"ל כל הלומד שלא לשמה נוח לו שנהפכה שלייתו כו'. ופעם אמרו לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה ויובן על דרך זה כי הנה יקשה מאין ימצא בחינת שלא לשמה בעולם הרי כל הדברים חיותם הוא התורה ומי הוא הנותן חיות לבחינה שלא לשמה. אך הלא מה שלומד שלא לשמה הוא בשביל איזו מדה רעה או בשביל התפארות בני אדם ולהתגדל או בשביל חשק ממון וכדומה. וזהו מדה של התפארות וחשק שנפל בשבירה והעיקר הוא התפארות הבורא וחשקו. וזה נוטל ההתפארות וחשק לעצמו וכשהוא מביין שזה נשתלשל מתפארת הבורא ומאהבתו או חז בשרשו של דבר וראשיתו כי החכם עיניו בראשו כאמור ונמצא כשנכללו מחשבה של חשק והתפארות לעצמו חוזר

ממנה אל שרשה נמצא בא מבחינת שלא לשמה תיכף אל בחינת לשמה. וזהו לעולם יעסוק אדם וילמוד עצמו שמתוך שלא לשמה יביא עצמו לידי לשמה. אבל כשאינו עושה כן ונשאר בשלא לשמה זהו שאמרו נוח לו כו'.

והנה התורה נקרא אור והכסיל בחושך הולך שעוסק שלא לשמה ואינו מדליק אור והיושב בחושך צריך להדליק אור. זהו וחשך על פני תהום מפני שמשוקע בארציות ואינו מדליק אור התורה. ומפני זה נמצא בחינת שלא לשמה בעולם: על זה אמר ורוח אלהים מרחפת על פני המים שעל ידי זה יוכל לשוב ולהביא עצמו אל חיות העצמי ואלהותו כאמור: ויאמר אלהים יהי אור: כשעוסק לשמה לשם אלהים אמירתו אז מדליק אור מתחלה היה אור וחשך משתמשין בערבוביא. כי התורה נקרא אור והפניה זרה נקרא חשך. ועתה ויבדל אלהים בין האור ובין החשך.

וזהו מאמרם ז"ל מאי טעמא עיזי מסגי ברישא ר"ל ישראל נקראים עזים שבאומות כמאמרם ז"ל מאי טעמא יש להם כח לילך ולהתדבק ברישא שהוא ראשית הכל: ואמר מפני שבתחלה חשוכא הם בחשכות המדריגות והדר משם לנהורא מתדבקים ומתעלים משם לנהורא וממתקין הקטנות שכל בגדלות לכן יש להם כח זה: מה שאין כן אומות העולם שנשארים בקטנות וגשמיות ולכן אמרו רז"ל גבי בלעם השתא דעת בהמתו לא הוי ידע לתקן ויובן.

והאדם נברא קטן בקטנות שכל והלא כוונות הקודשא בריך הוא היה בבריאות האדם לעבדו ומדוע בראו תחלה בלי שכל ואין לו דעת לעבדו. אך הוא גם כן מטעם הנ"ל. כי יתרון החכמה מן הסכלות ותיאובתא דחשוכא לאתכללא בנהורא. כי הקטנות נקרא נוקבא לגבי הגדלות. ואל אישך תשוקתך בראשית ג', ט"ז. הנקבה מעוררת תשוקה בחתן והאדם תחלה בחינת קטנות ואחר כך כשבא אל השכל הגדול מדבק הכל גם הקטנות לגדלות והוא בחינת זיווג. וזהו כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך ויתבאר במקום אחר. ואי אפשר לבוא לאור גדלות תיכף לכן בא הקטנות תחלה. וזהו פירוש ב', מאי טעמא עיזי שהוא עזות שבאדם מסגי ברישא. ר"ל בא בתחלה לאדם הקטנות. והשיב כברייתו של עולם ברישא חשוכא וכו' כאמור. וזהו ויקרא אלהים לאור יום וכו' כמו דלית יום בלא לילה רק ויהי ערב הוא הקטנות תחלה ואחר כך ויהי בוקר השכל הגדול שמבקר מעשיו. יום אחד, נעשה אחדות אחד.

וזהו בכלל שכן ראוי להיות הסדר שכל אדם ילך כן ובבואו ל"ג שנה יכנוס בו הדעת. דעת לשון חיבור מדרגה תחתונה לעליונה זהו דעת שלם על דרך ירמיה ג', כ"ב שובו בנים שובבים. ר"ל דברים שנעשו שובבים מלשון וילך שובב בדרך לבו תשובו ותדבקו יחד. אמנם יש שלא זכה לדעת אפילו ב"ג שנה ונקרא קטן. והאדם שאין לו דעת מתפתה אחר יצרו.

וזהו ענין הסתה הכתובה בתורה במעשה דפוטיפר ליוסף וצריך להנצל כמו שהציל עצמו יוסף. ואמר מורי זלה"ה מה שאמרו ז"ל שנראה לו דמות דיוקנו של אביו משום שבגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה לו

ערבית והיתה מתפארת בהם ויוסף הביט אל שורש היופי והתפארות מאין בא כי עיקר התפארות הוא חיות השם שהוא מדת יעקב תפארת זהו דמות דיוקנו של אביו ונמצא כל אחד צריך לעשות כן. וזהו אסתר קרקע עולם היתה. והנה אסתר מלשון הסתר כמאמרם ז"ל אסתר מן התורה מנין דכתיב ואנכי הסתר אסתיר. וזהו אסתר ר"ל ההסתרה היה עד סוף המדרגת קרקע עולם נסתר ונעלם ונתצמצם חיות הקודשא בריך הוא. וזה שאמרו נעץ צפרניו בקרקע ר"ל נכנס בנעיצה אל תוכיות הגנוז בקרקע וצפרנים הם מותרות והוא נכנס במותרות אל תוכיות הדבר הגנוז במותרות. וזהו ויבא הביתה לעשות מלאכתו אמר בזוהר עבידתא דקודשא בריך הוא דא יחודא דהיינו שייחד המדריגות תחתונות בעליונות שהוא היחוד הגמור. ואמרו אסתר ירקרקת היתה אלא שחוט של חסד משוך עליה כי דברים שהם בסוף המדריגה מעצמם מאוסים. על דרך אשה חמת מלא צואה כו' אלא שהקב"ה משך חוט של חסד נמצא לעולם ידבק יותר בהקב"ה שהוא חסד כל החסדים ותענוג כל התענוגים על דרך ק"ו אם מפני שחוט של חסד שמשך בדבר מאוס נמשך החשק כל שכן למחייה חיים. ולמה יתאוה אל הגשם.

זהו כיצד מרקדין לפני הכלה. ר"ל מלשון ריקוד פסולת מתוך האוכל. בית שמאי אומרים כלה נאה היא מפני שחסודה שחוט של חסד משוך עליה ואין להביט אל הגשם רק אל האוכל חיות הפנימי. ובית הלל אומרים כלה כמות שהיא. ולא פליגי אהדי אלא מר אמר בהאי לישנא ומר בהאי לישנא. ר"ל למה נקראת כלה מפני שהכל כלול בה בסוד כנסת ישראל שהכל כנוס ונכלל בה וכל הדברים שרשם בה אם כן יביט אל השורש ויובן. ומה שאמרו רז"ל לעשות צרכיו הוא נכנס אינו חולק על האמור אלא גם כן מר אמר בהאי לישנא וכו' שר"ל אפילו בדברים שהם צרכיו של גוף נכנס אל תוך פנימות הדבר.

וידוע שהקודשא בריך הוא בסוד חתן ואנו בסוד כלה ושלא לנו סבלונות הוא כל המצוות שבהם נתקשט לפני החתן כדרך הכלה שצריכה להתקשט להביא תשוקה בלבו של החתן: והנה הקטנות צריך להכלל בגדלות: וזה נקרא קישוטין ממה דלא הוי. וזה נקרא דעת שלמה בסוד וידע אדם את חוה אשתו. כי חוה ראשונה וחוה שניה הוא חוה ראשונה בסוד הסתה וחוה שניה לזאת יקרא אשה כנודע: והאדם חיבר גם ההסתה למעלה וזהו וידע אדם את חוה הטפל לחוה כדרשו ז"ל. וידיעה לשון חיבור וזהו דעת שלם: ואז הוא ש' של ארבעה ראשין שכל והבנה ובדעת אהבה ויראה ויש ש' של שלשה ראשין ונקרא דעת קלה ואמרו רז"ל למה נקרא שמו יתרו שיתר פרשה אחת בתורה ר"ל שצריך להיות באדם אהבה ויראה אבל אהבה בלא יראה אינו כלום ואף על פי שנראה לו שאוהב השם אינו אמת אלא שנדמה לו כן מפני שהורגל באהבת עולם ובמיני אהבה נדמה לו שיש לו גם כן תשוקה להשם ואינו כן רק צריך לירא מפניו ואחר כך יבוא למדת אהבה ואז יוכל לתקן גם מדרגות תחתונות ויהיה דעת שלם כאמור ויתר נקרא מלשון מותרות וכשבא ונתקרב אל השם לגדלות יתר פרשה אחת ונעשה ארבעה ראשין. וזה שאמר משה במדבר י', ל"א והיית לנו לעינים כי עין רואה ולב חומד ואז העינים נקראים נופלים שנפלו העינים כי החכם עיניו בראשו ונפלו ממדריגה זו ע"כ אמר עתה יחזרו העינים למקומם כשנתקרב אל השם ומייחד הכל להשם בסוד ויחד יתרו ודי בזה:

בגמרא דסנהדרין תנא דבי רבי ישמעאל אלמלא לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחודש דים אמר אביי הילכך צריך למימרא מעומד. להבין הענין נקדים מה שאמרו רז"ל פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה כי כבר נודע כי סוד מיעוט הירח הוא כי נפלו כל המדריגות בסוד קטנות ומזה בא גם כן קטנות הדעת והגליות והמיתה והנה קטנות הדעת הוא בסוד מיעוט הירח כי אנחנו ישראל עיקר כוונת הבריאה וכוונת הבורא ב"ה שנעבוד אותו בשלימות הדעת והיה ראוי שהאדם תיכף בעת הולדו יהיה נולד עם הדעת השלם בכדי שיהא ראוי תיכף לעבודה השלימה שהיא צריכה הדעת השלם אך מה שמנהג העולם על פי הבורא ב"ה שהאדם בעת הולדו אינו ראוי לשום עבודת הבורא ובכל עת מוסיף והולך דעת יותר עד בהגיעו ל"ג שנים שאז נשלם בגידולו בכדי שיקרא איש כל זה הוא בבחינת סוד מיעוט הירח עבור קטרוג הלבנה שנתמעטה הירח ואנחנו בני ישראל מונין ללבנה ומשולים אליה כנודע על כן בא המיעוט בכל עניני האדם בכלל ובפרט שהדעת צריך להיות מקודם בבחינת מיעוט.

וגם סוד הגלות הוא גם כן סוד קטנות הדעת כנודע ואחר כך בא החידוש והגדלות לכל ישראל אף שכהיום אינו בתמידות שהוא בסוד מילוי וחסרון ולעתיד בימי המשיח במהרה בימינו יהיה אור הלבנה כאור החמה וכמו שאמר הכתוב וירחך לא יאסף כי אז יצאו כל המדריגות מן הקטנות ועל כן יהיה הרחבת הדעת השלם בלי בחינת קטנות קודם כמו שאמר הכתוב ומלאה הארץ דעת את ה' שיתרחב כל כך הדעת וההשגה על דרך שאמרו חז"ל שיהיה כל אחד ואחד מראה באצבעו ויאמר זה ה' קוינו לו שהכוונה הוא על השגת השכל והשגת אלהותו בגדלות הדעת ועל כן יהיה עולם התחיה וביטול המיתה כי המיתה היא גם כן מקטנות הירח כאמור ואז יהיה תמידית בלי הפסק ובלי העדר הדעת הגדול שנזכה אז:

והנה נודע כי הלבנה אין לה אור מעצמה כי אם מה שמקבלת מן השמש כי כל מה שמתקרבת אל השמש ניתוסף אורה והיא בסוד ד' דלית המדריגה על דלית לה מגרמה כלום ואנחנו בני ישראל המשולים ללבנה אנו בסוד לבנה שאין לנו אור מצד עצמינו כי אם אור המאיר מלמעלה בסוד השמש ומשה ויהושע היו בסוד חמה ולבנה כי משה הוא בסוד הדעת השלם בגדלות הדעת ויהושע לא היה לו אור כי אם מה שמסר לו והאיר עליו משה רבינו ע"ה שהוא מה שאמרו ז"ל משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע כי אינו רק בחינת מסירה ולא קבלה ממש כמשה עצמו ועל כן נאמר ביהושע שמות ל"ג, י"א נער לא ימיש מתוך האהל בחינת נער הוא קטנות שעל כן לא ימיש מתוך האוהל של משה להתקרב תמיד לאור השמש לקבל אור. ולכך כשנסתלק משה רבינו ע"ה נשכחו ממנו שלש מאות הלכות בימי אבלו של משה על ידי שנתרחק מאור השמש שהשכחה היא גם כן מסוד מיעוט הירח וכל זמן שיש מיעוט הירח אף שכביכול מתיחדין בבורא יתברך מכל מקום אינו כי אם בסוד זיווג אב"א כביכול כמו שאמר הכתוב איכה ב', ג' השיב אחור ימינו וגו' וכמו שאמר הכתוב ויהיו לאתנו' ולא לפנים.

ובשעת מתן תורה לישראל על ידי משה רבינו ע"ה שאז נתקן בחינת קטנות הירח שאז על ידי מתן תורה זכו שיצאו מכלל קטנות הדעת ובאו לדעת השלם שעבור זה נקרא דור דעה כנודע אשר על כן יצאו מגלות מצרים על שגם הדעת יצא ממיצר קטנות ועל כן כתיב שמות ל"ב, ט"ז חרות על הלוחות אל תקרי

חרות אלא חירות חירות ממלאך המות חירות משעבוד מלכיות שכיון שזכו לדעת שלם שניתקן סוד המיעוט היה חירות מהכל ממלאך המות ומשיעבוד מלכיות שבא מסוד הקטנות כאמור למעלה ועל כן נאמר שם שמות ל"ג, י"א ודבר ה' אל משה פנים אל פנים על שהוא היה תמיד בגדלות הדעת לפי שורש נשמתו היה אצלו בחינת יחוד וזיווג פנים בפנים תמיד:

וגם כלל ישראל בשעת מתן תורה קודם שחטאו בעגל נאמר דברים ה', ד' פנים בפנים דבר ה' אל כל קהלכם וגו' שכל קהלכם זכו ליחוד בחינת פנים בפנים שהוא בחינת זיווג ויחוד בעת שאינו בקטנות ועל כן כשחטאו אחר כך בעגל נפלו ושבנו למדריגת הקטנות ונעשה התפשטות הקטנות בכל המדריגות ששבו כולם לבחינה הקודמת שלא נזכה עוד למדריגה זו בתמידות עד ביאת הגואל צדקנו במהרה בימינו כמבואר למעלה ואצל משה נשאר מדריגתו על כן נאמר גם אחר זה ודבר ה' אל משה פנים אל פנים וגו' וכתב אחר זה ויהושע בן נון נער לא ימיש וגו' שהוא היה גם כן בבחינת קטנות הירח כמן שכתבתי לעיל:

והנה בחינת זיווג פנים בפנים נקרא התכללות נוקבא בדכורא כי על ידי גדלות השלם בלי שום מיעוט שהוא גודל תשוקת ישראל אל הבורא יתברך כמו שאמרו רז"ל כל אחד ואחד מראה באצבעו ויאמר זה ה' קוינו לו נעשו אחדות עמו יתברך ומתכללין בו ונעשו אחדות אחד על ידי גודל ההתדבקות והתשוקה שמעוררין בעצמם לבורא יתברך שמו וגם גודל התשוקה שמתעורר כביכול בו יתברך לדבק בכנסת ישראל על ידי גודל השגתם כי אנחנו בני ישראל בסוד נוקבא שאנו מקבלים כל השפעות ממנו יתברך כמו שאמר הכתוב דברים ל"ג, ד' תורה צוה לנו משה וגו' אל תקרי מורשה אלא מאורסה ועל כן במתן תורה שנעשה אז בחינת זיווג פנים בפנים נאמר שמות י"ט, י' לך אל העם וקדשתם וגו' שהוא סוד הקידושין לנוקבא ונעשה אז כביכול אחדות על ידי התכללות להקרא גם כן בשם דכר על ידי התכללות בחינת נוקבא בדכורא על ידי גודל התשוקה והאהבה אליו יתברך בגודל השגת הדעת בלי קטנות למשל באלף אלפי אלפים הבדלות זיווג הגשמי שעל ידי החשוקה נעשו התכללות נוקבא בדכורא שעל ידי זה בא ההולדה והיו לבשר אחד על שם התכללות ואחדות שנעשה מקודם ברוחם שמבלעדי זאת לא היה ההולדה להיות אחר כך לבשר אחד ועל כן נקרא השרוי בלא אשה רק פלג גופא כך בנמשל באלף אלפי אלפים הבדלות עד אין קץ ואין תכלית באלהותו יתברך עם כנסת ישראל שכשהוא בבחינת זיווג פנים בפנים נקרא כנסת ישראל בחינת דכר על שם התכללותה בבחינת דכר:

והנה אף שכעת אנו כנסת ישראל בסוד הקטנות והמיעוט מכל מקום בעת קידוש לבנה נעשה בחינת יחוד זה שהיה בשעת מתן תורה בבחינת זיווג פנים בפנים בסוד הגדלות ומילוי הלבנה שעל כן נתעורר אז תשוקה ושמחה למי שיש בו רוח אלהות שמרגיש תענוג רוחני והתקרבות לבורא ב"ה להתקדש בקדושתו יתברך שמו שאז מה שהיה בחינת ד' דלית לה מגרמה כלום הועלתה ומתרפקת על דודה ביחוד אחד בהתכללותה בבחינת דכר ועל כן יש קבלה כי מעת קידוש הלבנה לא ידאג שימות באותו החודש כי בעבור שבא לבחינת פנים בפנים וגדלות יצא מן המיעוט בעת קידוש הלבנה ועל כן יצא מכל הדברים שהוא בסוד המיעוט ויצא מן המיתה כי הלא היא מסוד המיעוט גם כן כמבואר למעלה ונעשה כיום שהיה

בשעת מתן תורה שהיה חירות ממלאך המות וזה מספיק לו לכל החודש שלא ימות במיתה הבאה מסוד הקטנות:

וזהו חנא דבי ר"י אלמלי לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים פני דייקא שאלמלי לא זכו ישראל בזמן הזה שאנו בסוד הקטנות אלא להקביל פני אביהם בחינת זיווג פנים בפנים כאמור שהוא פעם אחד בחודש בעת קידוש לבנה שאז נעשה בחינת פנים בפנים דים שעל ידי כן נעשה בחינת הולדה בעבודתו יתברך שמו שנתכללו אז על ידי מצות קידוש הלבנה בו יתברך להיות אחדות עמו יתברך להיות עבודתו אליו ודביקותו בו יתברך:

אמר אביי הלכך צריך למימריה מעומד דנודע כי מילין דדכורא הוא מעומד ומילין דנוקבא הוא בישיבה כנודע ועל כן כאן בעת קידוש לבנה שאז מתפללת בחינת נוקבא כביכול בדכורא ונקרא דכר ונחשב המצוה מילין דדכורא שהוא מעומד ועל כן נקרא קידוש לבנה בסוד הקידושין כביכול עם דודה:

ועל כן נאמר שיר השירים ח', ה' מי זאת עולה וגו' מתרפקת פירוש מתחברת על דודה פירוש עם דודה באחדות והתכללות אחד וכן בשעת עסק התורה מי שזוכה להיות עוסק לשמה בדחילו ורחימו במוחין גדולים על ידי זה יוצא גם כן מבחינת קטנות ומיעוט הירח ובא לבחינת גדלות הדעת ומוחין גדולים והתקרבות גדול לבורא ברוך הוא וברוך שמו שמרגיש בנפשו התכללות והתקשרות באהבתו יתברך שמו בעולם מאוד ודביקות גדולה בחינת מעין שהיה בשעת מתן תורה שהוא זיווג פנים בפנים והתכללות בחינת נוקבא בבחינת דכר שיוצא אז מכל המיעוטין שעל כן אמרו אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה שהוא חירות משיעבוד מלכיות שהוא הגלות שבא מסוד המיעוט ועל ידי שהוא בא לגדלות והרחבת הדעת אינו חל עליו הגלות כמאמר חז"ל מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ וכן נמי חירות ממלאך המות כמו שמצינו בכמה תנאים ואמוראים ודוד המלך ע"ה שעל שם שהיו עוסקים בתורה לא יכול להם וכל זה בעוסק בתורה באופן האמור שיוצא אז מכלל המיעוט שאז נעשה אצלו בחינת מעין שהיה בשעת מתן תורה בכלליות ומעין שיהיה בעת המשיח במהרה בימינו בחמידות:

אך שכהיום הוא בהפסק שאינו כי אם כשעוסק בתורה לשמה בדחילו ורחימו שנעשה על ידי עסק התורה ההיא יחוד בבחינת פנים בפנים שאז אין דינים כלל מאחר שנתאחד ונתפלל עמו יתברך להקרא בשם דכר וטעם הדבר הוא כי התורה היא בסוד הבינה ובינה מינה דינין מתערין ואין הדינים נמתקים אלא בשרשם כשמביאים אותם לשרשם נמתקים כמו שאמר הכתוב משלי ח', י"ד אני בינה לי גבורה שעל ידי שאני בינה לי גבורה צריך לבוא עם בחינת הגבורות שהם הדינים אלי להביאם בתוך התורה ששם נמתקים על ידי התכללות בזיווג פנים בפנים בבחינת דכר עמו יתברך שהוא אחדות עמו יתברך ומאחר שנעשה אחדות אין שום דין שולטת כלל שהוא בא מסוד מיעוט וצמצום ובעבור שהוא בא לגדלות הדעת אין שם דינין כלל ואם כן מה שהיה בחינת ד' דלית לה מגרמה כלום נתאחד עמו יתברך ואז נקרא גומל דלים שהוא גומל חסד עם מדריגות בחינת ד' לקשרה בחי החיים טוב הגמור להיות נקרא בשמו בחינת דכר:

ואפשר לומר שזהו מה שאמרו רז"ל במסכת שבת אתו דרדקי האידינא לבי מדרשא ואמרו מילתא דאפילו בימי יהושע בן נון לא איתמר כוותייהו א"ב אלף בינה ג"ד גומל דלים שהכוונה הוא כאמור אתו דרדקי פירוש דרדקי הוא קטנות בחינת נער שהוא בקטנות הדעת שבחינת דרדקי שהוא קטנות הדעת בא האידינא לבי מדרשא פירוש שמקטנות בא אל התורה שהוא בחינת בי מדרשא פנימית המדרש שהיא התורה שנקרא מדרש חכמים שכל הקטנות והדינין שהם בחינת דרדקי אתו להתורה ונתמתקו שם כי התורה שורש הדינים וזה שאמרו אלף בינה אלף הוא לשון לימוד כמו שכתוב איוב ל"ג, ל"ג ואאלפך חכמה שעל ידי שתלמוד הבינה גומל דלים ויהא מיתוק הדינים שבאים מסוד הצמצום והקטנות ותבוא לכלל גדלות הדעת השלם ואז גומל דלים שתגמול חסד לבחינת ד' דלית לה מגרמה כלום ותבוא להתכללות בבחינת דכר שאין שם דינים רק חירות ממלאך המות ומשיעבוד מלכיות.

וזה שאמרו שאפילו בימי יהושע בן נון לא איתמר כוותייהו פירוש כי מה שבא האידינא להתורה בחינת קטנות ונעשה גדלות בחינת פנים בפנים כמו שהיה בשעת מתן תורה וכמו שיהיה לעתיד הוא דבר שאפילו בימי יהושע בן נון וכו' ששם היה קטנות הדעת בסוד מיעוט הירח כמו שאמרו פני יהושע כפני לבנה להורות על התפשטות הקטנות שהיה אז כמו שאמר הכתוב נער לא ימיש וגו' שהיה אז בחינת נער וקטנות בלא התכללות נוקבא בדכורא להקרא

בשם דכר.

ומפני מיעוט הירח שנתפשט בכל דבר אמרו בש"ס בענין שעיר דראש חודש הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח כי כל התרחקות ישראל מהבורא ב"ה הכל בסיבת קטנות הדעת כי מי שיש לו דעת השלם שמיוחד ומקושר בו יתברך בבחינת זיווג פנים בפנים בודאי אין חטא בא על ידו וכל מה שחוטאין הכל בשביל חסרון הדעת, כמו שאמרו רז"ל אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות:

וזהו הביאו עלי כפרה פירוש כביכול אני הגורם על שמיעטתי את הירח אבל באמת הבחירה ניתנה לישראל שניתן להם בהתערבות טוב ורע ויכולין לבחור בטוב ועל כן עיקר הכפרה עליהם אבל שהוא יתברך אמר כביכול עלי על שמיעטתי כו' כי בלא המיעוט לא היה בחינת רע כלל והיו כולם עובדי ה' כמו בביאת משיח צדקנו אלא שהצורך בזמן הזה להיות הכל בסוד המיעוט כנודע עד שיתוקן כל הקטנות ואז ומלאה הארץ דעה את ה' אמן נצח סלה ועד, ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

מסכת יומא ואמר ר' אלעזר מברכותיהן של צדיקים אתה למד קללה לרשעים ומקללותיהם של רשעים אתה למד ברכה לצדיקים וכו': ואמר ר' אלעזר אפילו בשביל צדיק אחד העולם נברא שנאמר וירא אלקים

את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנאמר אמרו לצדיק כי טוב וכו'. ואמר ר' חייא אמר ר' יוחנן אפילו בשביל צדיק אחד העולם מתקיים שנאמר וצדיק יסוד עולם: אמר ר' שמעון בן לוי מאי דכתיב אם ללצים הוא יליץ וגו' בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין לו. תנא דבי רבי ישמעאל עבירה מטממת לבו של אדם שנאמר ונטמתם במ אל תקרי ונטמתם אלא ונטמטם. ופירשו המפרשים שת"ו של ונטמתם מתחלף בטי"ת במוצא דטלנ"ת:

להבין הענין דנודע מה שאמרו רז"ל במסכת תענית עמוד אחד יש בעולם מן הארץ עד לרקיע ומנו צדיק כי נודע ממה שכתוב אצלנו במקום אחר שהבורא ב"ה ברא את כל העולמות בהתורה שהם כ"ב אותיות התורה שהבורא ב"ה צמצם את עצמו באותיות ותחילת צמצומו ואצילותו היה באות א' ואחר כך צמצם אור שפעת יקרו והדרו עם אות א' באות ב' וכן עם אלו ב' אותיות באות ג' וכן מאות לאות הן התגלות אלהותו עד אות תי"ו שת"ו הוא סוף המדרגות ששם הוא טוב ורע תי"ו תחיה תי"ו תמות שהיא הבחירה כנודע והצדיק האמיתי צריך לקשר את עצמו עם כל המדרגות אפילו עם מדרגות התחתונים שהוא במקום הבחירה שהוא בחינת תי"ו ולקרב את עצמו עמהם במדרגה אחר מדרגה בסוד תשר"ק עד אות א' שהוא אלופו של עולם מאחר שאפילו המדרגות התחתונות נבראו באותיות התורה כי גם אות תי"ו הוא האותיות התורה שגם שם צמצם התגלות אלהותו של אלופו של עולם כאמור אלא שהוא בסוף המדרגה רחוק מן הא' על כן צריך הצדיק המקשר את עצמו בבורא ב"ה לקשר את עצמו בבחינת כל האותיות של התורה מת"ו עד האל"ף לקרב כל המדרגות לאלופו של עולם שזהו עיקר עבודה השלימה שיתעלו למעלה כל המדרגות התחתונות כנודע כל זה ממה שכתוב אצלנו במקום אחר:

וזהו עמוד אחד יש בעולם ומנו צדיק נקרא אחד על שם האחדות שמיחד את עצמו עם כל המדרגות שמן הארץ עד לרקיע פירוש מן סוף המדרגות שהם בארציות שהוא בחינת תי"ו סוף המדרגות ועד הרקיע שהוא מדרגה עליונה בחינת א' ולכך נקרא הצדיק גם כן כל כמו שאמר הכתוב דברי הימים-א כ"ט, י"א כי כל בשמים ובארץ. ותרגום אונקלוס דאחיד בשמיא וארעא על שם שהוא כלול עם כל המדרגות ואחיד בשמיא וארעא ולכך נקרא הצדיק יסוד עולם שהוא כמשל הבנין שעומד על יסודו וכשרוצים להגביהו אזי מגביהין מתחת היסוד ועל ידי זה מתרומם כל הבנין שבנוי על יסוד ההוא כן הצדיק כשמקשר את עצמו עם כל המדרגות בעת שהוא מתעלה למעלה מתרומם עם כל המדרגות כמשל היסוד שבבנין:

וזהו בשביל צדיק אחד נברא העולם שלא יזה צורך אמר ר' אלעזר כן ולמאי נפקא מיניה אלא שמלמדינו דעת הנ"ל שלא נברא העולם אלא בשביל הצדיקים שהם בחינת אחד שמתאחדים את עצמן עם כל המדרגות כאמור ומתעלין על ידי כל המדרגות ולפי שבודאי וכל שכן הוא שצריך כל צדיק וצדיק לכלול את עצמו עם כל הצדיקים מאח' שאפילו עם כל מדרגות תחתונות צריך לכלול את עצמו לכן אמר צדיק אחד אף שהם רבים לאחד יחשבו מצד אחדות כמו שכתוב שמות י"ט, ב' ויחן שם ישראל וגו' בלב אחד. ולכן גם בחגיגה אמרו בזה הלשון עמוד אחד יש בעולם וכו':

וזוהו שאמר אחר זה גם כן אפילו בשביל צדיק אחד העולם מתקיים שנאמר משלי י', כ"ה וצדיק יסוד עולם כי לולא הצדיק לא היה העולם מתקיים אפילו רגע אחד בשביל מעשה הרשעים שמפילים העולם ומפרידים מן אלופו של עולם כמו שאמר הכתוב ונגרן מפריד אלוף שמפרידים בחינת התי"ו מבחינת הא' וע"ש [ועל ידי] התקשרות ואחדות הצדיק עם כל המדריגות מתעלה העולם למעלה מנפילתו ומתרומם ונתאחד בבחינת א' שהוא אלופו של עולם על ידי שנתרומם היסוד מתרומם כל הבנין ולכך נקראים תלמידי חכמים בונים כמו שאמרו אל תקרי בניך אלא בוניך שמקיים כל בנין העולם וזה בשביל צדיק אחד שהוא מתאחד עם מדריגות התחתונות העולם מתקיים מנפילתו שנאמר וצדיק יסוד עולם שהוא כמו היסוד הנ"ל שבהתרוממו מתרומם כל הבנין ולכן כל מדה שמוודד הקודשא בריך הוא לצדיק וכל המאורעות שבאין עליו מן הכל מתרומם ומקשר את עצמו למעלה להבורא ב"ה ואף אם השם יתברך מטיב עמו ומראה לו פנים שוחקות בעולם הזה מתירא מאוד ממנו יתברך שמו על שמשלם לו בעולם הזה ובעבור זה מתדבק ומקשר עצמו לבורא ב"ה יותר ויותר וכן כשרואה קללה על הרשעים מתגבר מאוד ומתעלה יותר למעלה כמו שלמדו רז"ל מקרא כשהקב"ה עושה דין ברשעים שמו מתעלה ומתרומם שהוא על ידי הצדיק שמכל מה שרואה הן על עצמו הן על אחרים הן לטוב הן למוטב מתקרבים על ידי זה יותר ויותר לבורא ברוך הוא וברוך שמו על ידי שהוא מקרב ומקשר את עצמו עם כל המדריגות כאמור מה שאין כן הרשעים כשהקב"ה מביא עליהם ברכה וטוב אזי על ידי זה אדרבא הם מתרחקים ממנו יתברך כמו שאמר הכתוב דברים ל"ב, ט"ו וישמן ישורון ויבעט. וכתוב פן אשבע ובטשתי אבל כשמביא עליהם קללה אזי נשבר לבם ומקרבים את עצמם להשם יתברך:

וזוהו שאמר ומברכותיהן של צדיקים פי' כשהקודשא בריך הוא מביא ברכה על הצדיק אתה למד פי' יכול הצדיק ללמוד מזה קירוב יותר להשם יתברך שיתקרב על ידי זה יותר להשם יתברך קללה לרשעים פי' כמו קללה לרשעים שעל ידי זה מתקרבים הרשעים לעבודתו יתברך ושבין אליו כאמור למעלה כך הצדיקים מתקרבים לפי מדריגתם אפילו מן הברכות במביא השם יתברך עליהם ואמר מקללותיהם של רשעים אתה למד ברכה לצדיקים פי' שהצדיק לומד מן הקללה שמביא השם יתברך על הרשעים ברכה לצדיקים פי' לעצמו שבעבודתו והתקרבות לבורא ב"ה מתברכת שיוסף לו אומן ורב כח בעבודתו כנזר למעלה מאמר רז"ל כשהקודשא בריך הוא עושה דין ברשעים שמו יראוי ומתרומם ונעשה הצדיק יותר דבוק ומקושר ביתר שאת ויתר עז עם כל המדריגות התחתונות למעלה ועל ידי זה בא רב ברכה וטוב בעולם וז"ש מקללותיהם של רשעים ברכה לצדיקים פי' בשביל הצדיקים הוה ברכה לכל העולם על ידי שמתעלים יותר למעלה והן נקראים יסוד עולם ונתעלה ונתרומם כל הבנין שהוא כל העולם וכל המדריגות:

ולכך ארז"ל הבא לטהר מסייעין אותו כי הבא לטהר הוא על שרוצה לקרב את עצמו עם חלק אלהות שבתוכו לשורש הכל לו יתברך שמו ונעשה דבוק בדביקות אלהותו יתברך שמו על ידי שנתאחד החלק בהכל שהוא אין סוף ונמצא שאור קדושתו של אין סוף מופיע בתוכו מאחר שהחלק דבוק לשרשו ובוודאי כל עבודות שעובד מסייעין אותו שהשם יתברך מופיע עליו ואין לך סיוע גדול מזה מה שאין כן הבא ליטמא פותחין לו כי הבא ליטמא נקרא מפריד אלוף שמפריד אלופו של עולם משכינת' שהוא החלק אלהי השוכן בתחתונים ונפסק מהשורש שהוא הבורא ב"ה ומסלקו מעליו כביכול שלכן נקרא

עבירה אותיות עבר י"ה כי מצוה הוא אותיות שם המיוחדו"ה בהתגלות י"ה בהעלם בא"ת ב"ש שהוא מ"צ כי על ידי המצוה שהוא לשון דביקות נעשה דבק בו יתברך אף שאלהותו הוא בהעלם שאינו נראה לעין מכל

מקום הוא אחוז בחבלי עבותות האהבה שיש לו לבורא ב"ה על ידי מצותיו ואלהותו ואור שפעת כבודו מופיע במצוה ההוא בהעלם בהחלק של הצדיק מה שאין כן עבירה חס ושלוש עבר י"ה ואז פותחין לו שעושה מה שלבו חפץ בהפרד ממנו אור שפעת אורו יתברך שמו:

אך להבין מאחר שעל ידי עבירה מסתלק הבורא יתברך ממנו כביכול אם כן איך אפשר לבא לידי תשובה מאחר שנתחלק ממנו הטוב לגמרי שהוא אור שפעתו יתברך ואם כן איך יתעורר בקרבו הטוב שישוב על ידי זה לתשובה מאחר שאין בוש וטוב כמ"ש הכתוב טוב ה' כי מהש הוא טוב הוא ה' וממנו נסתלק הטוב בעברו העבירה ועוד דנודע כי בכל דבר אפילו ארציות וחומריות הוא כבודו יתברך שמו כי לולא יצויר העדר שפעת אורו יתברך משום דבר גדול וקטן בעולם היה הדבר בטל ממצייאות ואם כן איך הוה העבירה במציאות והלא גם שם צריך להיות כבודו יתב' שאם לא כן היה כלא היה:

אמנם האמת הוא כמ"ש ש' אצלנו במקום אחר בשם הבעש"ט זלה"ה נשמתו בגנזי מרומים על פסוק משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים שהבורא ב"ה משגיח מן החרכים פירוש מצמצם יראתו על האדם שהולך לעבור עבירה בסתר שכל שעה נדמה לו ומתיירא שלא יראנו אדם ומדמה בדעתו ומתיירא כאלו אחד רואה עליו בעד החלון ומציץ מבין החרכים ועל ידי זה נופלת עליו היראה כאלו אחד רואה ואינו יודע כי כב"י כול היראה עליונה מצמצמת את עצמו לזה האדם שישוב ויפרוש מן העבירה מתמת גודל רחמנותו יתברך על האדם מצמצם יראתו כב"י כול על האדם הזה בשפל המדריגה כזו שעל כן אמר ר"י בן זכאי לתלמידיו יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם תדעו כשאדם עובר עבירה אומר ולואי שלא יראני אדם שהכוונה היא כאמור שהיראה עליונה מצמצמ' אל האדם בשעה שהוא פורש לעבירה ומתלבשת אליו ביראת בשר ודם ונדמה לו כאלו בכל שעה שום אדם רואהו בעד החלון ואם היה לו דעת ואמונה שיאמין במ"ש שהשם יתברך מעורר עליו היראה עליונה להפרישו אף שהוא מלובש ביראה חיצונית שלא יראנו אדם היה נקל לו אז להחזיק בירא' ה' מאחר שנתעורר עליו הירא' מלמעלה ושיפשיט היראה מלבושין החיצוני' ולתפוש העיקר לירא מהשם יתברך ולפרוש מהעבירה:

וזוהו שאמר במשנה המהלך במקום סכנה אומר הושע השם את עמך וכו' בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך ופי' בש"ס אפילו בשעה שהם פורשים לעבירה יהיו כל צרכיהם גלוי' לפניך לרחם עליהם שהוא כאמור שהמהלך במקום סכנה הוא בעת שהולך לעבור עבירה ח"ו וזהו אפילו בשעה שהם פורשים לעבירה יהיו כל צרכיהם תלויים לפניך פי' שידמה להם כאלו אחד רואה אותם ותפיל עליהם אימתך ויראתך שעל ידי זה יוכלו לבא לידי תשובה ולעשות מאותה היראה המלובשת בחיצוני' יראה אמיתית לשוב אליך:

וזהו יהי רצון שיהא מורא שמים כמורא בשר ודם כאשר נופלת עליכם מורא של בשר ודם בעת שהוא פורש לעבירה ח"ו שאז על ידי אותה היראה י"ר שתפול עליכם מורא שמים על ידי שתסתכלו על פנימי הדבר כאמור וזהו כמורא פי' כאשר אתם מתיראים מב"ו שאז יהיה נקל לכם להחזיק ביראת אלקים המלובשת שם ואם כן אף בעת שעושה עבירה נקרא עבר י"ה שמסתלק ממנו השם יתברך ונקרא מפריד אלוף מכל מקום בחינת היראה ההיא שנופלת עליו בעת שהוא הולך לעבירה הוא בחינת צמצום יראתו יתברך ואלהותו כב"יכול ועל ידי זה שנופלת עליו באותו פעם היראה אף שהיתה בלבושין החיצונים מכל מקום בחי' יראת ה' היא ועל ידי זה מתעורר לפעמים לתשובה אחר זה שהטוב של היראה שנפל עליו בשעת העבירה יכול להביאו לידי תשובה ונמצא שגם שם הוא צמצום אלהותו יתברך אף שפותחין לו ליתן לו הבחירה בידו על ידי שנפסק משרשו שהוא הבורא ב"ה והבן זה ונמצא שמלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה:

והנה מקום מדריגה בחי' תי"ו שהיא הבחירה בשני דרכי טוב ורע כמבואר למעלה והרשעים אוחזים במדת הרע ואומרים לרע טוב וכמ"ש הכתוב הו אומרים לרע טוב וגו' נתחלף אצלן בחי' תי"ו שהוא שהוא סוף המדריגות בחי' טוב ורע לבחי' טי"ת כמ"ש בגמרא הרואה טי"ת בחלום סימן טוב הוא לו שאצלן גם בחי' הרע שבבחי' התי"ו לטוב נחשב אצלם הכל שוה טוב ורע ונעשה טי"ת וזה ונטמתם במ אל תקרי ונטמתם אלא ונטמתם שהם עושים הצירוף כך על ידי שנדמה להם הכל לטוב שאין מבחינים בין טוב לרע להבדיל ביניהם ונקרא ונטמתם שבאמת על ידי כן הלב שהוא משכן החלק אלהי שבתוך האדם נטמתם עבור שאין בלב משכן אותו חלק האלהי בעברו העבירה וע"כ כתיב ונטמתם במ חסר א' עבור שהם מפרידים את עצמם ולבביהם מאלופו של עולם שעל כן נקרא עיבר' עבר י"ה ונמצא שחסר בחי' הא' וגם נחלף להם התי"ו בטי"ת ולכן כתיב ונטמתם חסר א' מה שאין כן הצדיקים מקרבים את עצמם עם בחי' התי"ו לאל"ף אלופו של עולם והשם יתברך יזכנו להיות מן העובדים אותו באמת ובחמים בילא"ו:

*

במסכת חולין אמרו ליה פפונאי לרב מתנה מצא קן בראשו של אדם מהו אמר להו ואדמה על ראשו. משה מן התורה מנין בשגם הוא בשר. המן מן התורה מנין המן העץ. אסתר מן התורה מנין שנאמר ואנכי הסתר אסתיר וגו'. מרדכי מן התורה מנין דכתיב מר דרור ומיתרגם מירא דכיא.

להבין הענין דברי חכמים וחידותם נקדים פסוק דברים כ"ב, ו' כי יקרא קן צפור לפניך וגו' דנודע שעיקר ובריאת כל העולמות וכל תולדותיהן היה לכוונת סוף המעשה שהוא האדם שהן ישראל הנקרא אדם כמו שאמר הכתוב בראשית ברא בשביל התורה שנקרא ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתו שהבורא ברוך הוא חפץ שיתפשט ויתפרסם מלכותו בעולם המעשה והגשמי על ידי המין האנושי המובחר שהם ישראל כי השם יתברך מתענג מאוד ממה שעובדין אותו ישראל שהם מלובשין בחומר גשמי יותר

מתענוג שמתענג מעבודת המלאכים וחיות ואפני הקודש כנודע כל זה מפני התגברות שמתגברין ישראל על חומרן שמעכבן מן העבודה ונוצחין את החומריות והרע ומכניעין השמאל בימין.

כנודע שיש באדם תרי חללי דלבא משכן יצר טוב בימינו ומשכן יצר הרע בשמאלו ועל ידי טוב ההתגברות נכלל השמאל בימין ונמחק הרע ונעשה טוב ואדרבה מסייעהו לעבודת השית יתברך וכמאמר רז"ל אלמלא יצר הרע חדוותא דשמעתתא לא הוי כי עיקר הזריזות והחשק בעבודה בא מצד היצר הרע שנמחתק וקטיגור נעשה סניגור שזהו מה שכתוב דברים ו', ה' ואהבת את וגו' בכל לבבך בשני יצריך כו' וכמו שאמר הכתוב שיר השירים ב', ו' שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני שעיקר התשוקה והחשק לעבודה נעשה מהמתקת היצר הרע שאין לך תענוג שיש לבורא גדול מזה שדבר המונע מתהפך לטוב ומה גם שהוא בעולם המעשה וגשמי המעכבין גם כן ובגוף חומרי ומכל מקום עובד ה' על כן יש תענוג גדול להבורא ברוך הוא מזה.

וכל זה הוא על ידי שהבורא יתברך נתן התורה לישראל שהוא התבלין שמתבלין וממתקין ליצר הרע ועל ידי התורה השם יתברך משכין שכינתו בתוך האדם כמו שאמר הכתוב שמות כ"ה, ח' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כנודע שאור אין סוף ברוך הוא מופיע ושורה בתוך אותיות התורה שעל ידי שמדבק חיותו ודבורו בתורה נדבק בחיותו חלק האלקי המופיע באותיות התורה כשעיקר עסקו הוא לכוונה זו ולא לשם פניה חיצונית כנודע ונקרא האדם גם כן בחינת מקדש שהבורא ברוך הוא מצמצם שכינתו בתוך האדם העובד על ידי התשוקה והתענוג שיש לו מעבודת האדם כאמור לעיל.

וכמו שמצינו במקדש הכללי שצמצם הבורא ברוך הוא שכינתו בין שני בדי ארון אשר השמים ושמי השמים לא יכללוהו וכל זה על ידי התשוקה שיש לו יתברך לישראל כן הוא בבחינת מקדש הפרטי שהוא האדם הזוכה להיות מרכבה לו יתברך שהבורא ברוך הוא מצמצם שכינתו בתוך תרי חללי דלבא שהם סוד שני שדיך שהם בחינת שני בדי ארון ובחינת שני לוחות כמו שאמר הכתוב משלי ג', ג' כתבם על לוח לבך שהיא עיקר כוונת הבורא בציוו המשכן והמקדש להשרות שכינתו במקדש הפרטי שהוא האדם אך שהמקדש ראשון ושני הבנוי היה בכללות שעל ישי מצות ראייה ברגלים כמו שאמר הכתוב יראה כל זכורך וגו' היו שואבין משם רוח הקודש וממשיכין משם השראת השכינה כל אחד בתוכו ממש להיות בחינת משכן ומקדש פרטי שהוא עיקר להשכין שכינתו יתברך בין שני בדי ארון שהם סוד שני בתי דלבא להיות השמאל גם כן מרכבה לבורא ברוך הוא להיותו נכלל בימין להיות השראתו יתברך על שני בתים בשוה כאמור למעלה וזהו בין שני בדי ארון בשוה וכל זה באמצעות התורה שנקראת בינה כמו שכתוב אני בינה לי גבורה וצריך להתורה שהיא הבינה כל הגבורות שמצד שמאל ונמתקו להיות טוב שלכך נקרא התורה תבלין שמתבל ליצר הרע הבא משמאל ובהביאו לבינה שהיא התורה נמתק כנודע שאין הדינין נמתקין אלא בשרשן וכל זה על ידי טוב דביקותו באור א"ס המופיע באותיות התורה שהוא שורש הכל והבן ולזה האמור למעלה יתה כוונת הבריאה של כל העולמות כמו שכתוב סוף מעשה במחשבה תחלה שהוא לעולם המעשה והגשמי שגם שם יומשך ויצומצם שכינתו יתברך:

והנה אי אפשר לבא למדריגה זו כי אם על ידי השפלות עד קצה האחרון שיהא בחינת מה כמו שאמר משה רבינו ע"ה ונחנו מה אף שאי אפשר להיות במדריגת ענוה כמשה מכל מקום לפי רוב הענוה והשפלות שיש לו כך הוא השראתו יתברך בתוך האדם וכל מה שיקרב את עצמו אל בהירת אורו של השם יתברך יבוא עוד למדריגות שפלות יותר מאחר שמשיג יותר גדולתו יתברך מתמעט יותר בעיני עצמו ולכך משה רבינו ע"ה שהשיג מאוד גדולת הבורא ב"ה כל כך היה עניו מכל האדם ואמר ונחנו מה כי לא היה נחשב בעיניו למאומה נגד גדולתו יתברך כי כל זמן שהאדם נחשב עדיין בעיני עצמו למאומה אזי יש לו גבול כי כל דבר ההוה שישנו בבחינת ישות הוא בגבול ואי אפשר להבורא יתברך להשרות קדושתו בתוכו מאחר שהוא ב"ה א"ס באין גבול וזה הוא בבחינת גבול אך שצריך להיות מקום הארון אינו מן המדה בשפלות גדול שלא יהא נחשב למאומה ואינו בבחינת ישות כלל ונקרא בחינת אין ואז הבורא ב"ה שנקרא א"ס מצמצם את עצמו בקרבו והבן:

וזהו יחזקאל י"א, ט"ז ואהי להם למקדש מעט שאף לאחר חורבן בית המקדש הכללי אהיה להם בחינת מקדש על ישי מעט המיעוט שמיעטו את עצמן במדריגות השפלות ואז אשכון את דכא וגו':

וזהו גם כן ראיתי בני עליה והמה מועטים בני עליה שעלו למדריגה גדולה להיות מרכבה להבורא ב"ה ועל ידי מה זכו לזה על ידי שהם מוטעים בעיני עצמם בשפלות גדול שבאמת אין להחומר להחשיב את עצמו ליש כי כל העובדות והשכל שיש לו וכל המעלות אינו כי אם הוא יתברך שמו שהוא חלק האלקי הנתון בקרבו שבהסתלק החיות העליון ממנו נשאר כאבן דומם וגוש ונמצא כי הכל הוא הבורא יתברך כמו שכתוב אצלנו כמה פעמים מזה וצריך כל אדם העוסק בתורתו יתברך להיות כל עיקר מגמתו על ידי העסק ועבודה לדבק בו יתברך ולהיות כל עיקר מגמתו על ידי העסק ועבודה לדבק בו יתברך ולהיות בחינת קן שהוא מקדש האמור למעלה בפרטי להשראת שכינתו יתברך שנקרא בחינת צפור כמו שאמר כצפור נודדת מן קינה כן איש נודד ממקומו וכמו שדרשו בזוהר הקדוש לית צפור אלא שכינתא ואין איש אלא קודשא בריך הוא שלאחר החורבן שכינתא נודדת מן קינה ואין לו להקודשא בריך הוא אלא ארבע אמות של הלכה שהוא בחינת מקדש מעט במי שזכה למדת ענוה:

וזה שאמר הכתוב דברים כ"ב, ו' כי יקרא באלף לשון קריאה בתורה כשיקרא בתורת ה' תראה ק"ן צפור ללפניך שיהא עיקר עסקך לבוא למדריגת שתהא קן לצפור שהוא השראת שכינתו יתברך בתוכך כאמור כל זה יהא במחשבתך וכוונתך וזהו ק"ן צפור לפניך שתשים נגד פניך כוונה זו בדרך שהיא התורה שנקרא דרך:

ונודע שאין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות מישראל שלכוונה זו נתייסד הנוסח קודם עשיית שום מצוה או עסק התורה לומר לשם יחוד קודשא ברוך הוא וכו' בשם כל ישראל שצריך לכלול את עצמו בעסקו בתורה ותפלה או עשיית שום מצוה בכלל כל ישראל ולא דווקא בכללות הצדיקים שהם נקראים עץ כמו שאמר הכתוב היש בה עץ וגו' אלא צריך שיכלול את עצמו בשם כל ישראל אפילו עם אותן שהם בארציות ומדריגה תחתונה.

וזהו בכל עץ או על הארץ שלזכות לבחינת קן צפור צריך לכלול את עצמו בכל עץ שהם הצדיקים ועל הארץ פירוש עם הארץ אותן שהם בארציות כאמור. אפרוחים או ביצים פירוש אפרוחים נקרא אותן שיש להם גדפין לפרוח ולהגביה את עצמן לשרשו העליון על ידי דעת שיש להן ותיקון המדות וביצים נקראים אותן שלא יצאו לאויר העולם ושלא נפתחו עיניהם לראות אורו של הבורא יתברך ומחשב הפסוק כמה מדריגות זו למטה מזו שהוא בחינת עץ וארץ ואפרוחים או ביצים שצריך אותו שרוצה להיות בבחינת קן לכלול את עצמו עם כולן בכל המדריגות שהוא בשם כל ישראל כמבואר למעלה ועל ידי זה שכולל את עצמו עם כל המדריגות מעלה גם אותן ומשעבדן להתורה ואז והאם רובצת על האפרוחים והביצים שגם עליהם יופיע אור שכינתו המכונה בשם אם:

ונודע שכל זמן שהצדיק בא למדריגה יותר גדולה מחזיק את עצמו יותר לאין עבור שהשיג יותר מגדולת הבורא יתברך כאמור למעלה ואינו רשאי לדמות בדעתו שהוא במדריגה ההוא התשובה שבאמת עבודתו יתברך הוא אין סוף וגבול וכל מה שהולך יותר ומקרב את עצמו לעבודתו רואה כמה מדריגות גבוה מעל גבוה וגבוהים עליהם שיש בבחינת השראת השכינה שכפי שהוא במדריגה כך הוא אצלו בחינת השראת השכינה עד שרואה שלא השיג עדיין כלום וזהו שלח תשלח את האם שתשלח מדעתך שלא לומר בדעתך כבר זכיתי למדריגת השראת השכינה שאם ידמה כך מיד נופל ממדריגתו מאחר שהוא בבחינת י"ש ולא אי"ן ובבחינת גבול שאז אי אפשר שיצומצם שכינתו יתברך שמו בתוכו כאמור למעלה וכל שכן שאינו בגדר שישרה שכינתו יתברך על מדריגות תחתונים אלא צריך להיות שלח תשלח את האם שלא תעלה כן בדעתך ואז את הבניסתקח לך פירוש שתזכה ליקח להתיחד עם שאר מדריגות להעלותן:

וזהו ששאלו מצא קן בראשו של אדם מהו פירוש אם מצאו איזה אדם ישר ונאמן רוח ששכינתו יתברך חופפת על ראשו שנעשה בחינת קן צפור מהו פירוש מהו עיקר הדבר והסיבה שהביאתו למדריגה זו אמר להם ואדמה על ראשו פירוש שמחשבת אדמה שהוא עפר ואפר על ראשו שתמיד הוא במדריגת אין בשפלות הגמור שמחזיק את עצמו לאדמה מצד חומר בלתי חיות האלקי שבתוכו שהוא עיקר העובד ובלעדי חיות הבורא מצדו הוא גוש עפר כאמור למעלה נמצא שעיקר העובד הוא הקודשא בריך הוא בעצמו וזהו עיקר הסיבה שמביאו להיות קן לבחינת ציפור ותמיד יוסיף להחזיק את עצמו במדת אין עד שידמה בדעתו שאדמה הוא על ראשו פירוש למעלה בראשו שהוא שפל יותר מגוש אדמה באופן שאדמה יותר במעלה מראשו שהוא בחינת מה מדריגת משה כנודע מרז"ל שאברהם אמר ואנכי עפר ואפר ומשה רבינו ע"ה אמר ונחנו מה כי באמת יש כמה וכמה מדריגות במדת ענוה זו למעלה מזו וצריך לילך ממדריגה למדריגה להשתוקק תמיד למדריגת מה וכל שיעלה למדריגה אחת בשפלות כך יתוסף אצלו השראת השכינה:

ונודע שלכל הנ"ל צריך לקנות בתוכו דעת מתחלה שיביאהו לדעת ולהשכיל על דרכיו בכדי שלא יטעהו היצר הרע כנודע ונודע שהדעת הוא בחינת משה כמו שכתוב בזוהר אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא עד ששים רבוא דרי שהתפשטות הדעת שהוא בחינת משה הוא בכל נשמות ישראל שהן ששים רבוא

שרשי נשמות נמצא כי הדעת הנמצא בכל אחד ואחד הוא התפשטות משה כל אחד לפי מדריגתו וכפי רבוי הדעת שבו כן הוא אצלו בחינת השפלות והענוה וכן זוכה לרבוי השראת השכינה כשיעור הדעת שבו וכשיפור השפלות שבו:

וז"ש משה מן התורה מנין פירוש לבוא לבחינת משה שהוא סוד הדעת מן התורה מנין איך לקנות זו הדעת על ידי איזה סיבה ואמר להם בשגם בשר בשגם זה משה שעולה בגימטריא משה הוא בא לבחינת דעת על ידי שיחזיק את עצמו לכל הפחות למדריגות שפלות זו שידמה בדעתו שהוא בשר שמצדו לא היה אפשר לעשות שום עבודה בעבודת אלקות בלעדי חיות הבורא ב"ה ועל ידי יזכה לבחינת משה ויבוא למדריגה אחר מדריגה לשפלות וענוה בגדר היותר גדול שהוא בחינת ענוה הנקרא מה שאותיות משה הוא מה והש' רומז לתלת אבהן שהיא מרכבה עליונה כנודע שזכה לזה על ידי בחינת מה והבן:

והנה כבר מבואר למעלה שלכן נקרא התורה תבלין נגד יצר הרע על שם שממתיקו ומתבלו על ידי עסק התורה שנקרא בינה שורש הגבורות שאין הדינין נמתקין אלא בשרשן כי הכל יש להם שורש בתורה כנודע עד שנכלל שמאל בימין ונעשה טוב לסייעו בעבודת אלהות כמו שנכתב לעיל וכמבואר אצלנו במקום אחר על פסוק זבח לה' בבצרה שהוא מורה על זביחת היצר הרע לעתיד כי ענין הזביחה הוא שיסתלק ממונ הרע לעתיד מכל וכל וישאר מלאך קדוש כי באמת היה מלאך קדוש מקודם אך שנפל מקדושתו כנודע ולעתיד יוחזר להיות מלאך קדוש וכל זה נעשה מעט מעט שבכל דור ודור הצדיקים ממעטים את הרע שבו וממתיקים אותו על ידי התורה כאמור למעלה ששם

שרשו:

ועל זה שאלו המן מן התורה מנין שהוא היצר הרע איה שורשו בתורה ואמר להם המן העץ והבן:

ומודעת זאת שכל מי שעוסק בתורה נקרא בן חורין שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה וכמו שאמרו כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ שהוא עול הגלות המר וטעם הדבר הוא כי סיבת הגלות הוא על ידי חורבן הבית בכללות ובפרטות שקלקלו ישראל עד שגרמו סילוק שכינה ממקדש כללי ופרטי הוא בתוך לבם כמו שכתוב ושכנתי בתוכם ועל ידי הסתלקות ממקדש פרטי שהוא בחינת ואהי להם למקדש מעט נסתלקה ממקדש כללי ובא הגלות ומי שזוכה שגם בזמן הזה לבבו בחינת מקדש פרטי נחשב אצלו בנין הבית לפי חלקו שלכן נקראים תלמידי חכמים בונים כמו שכתוב וכל בניך וגו' אל תקרי בניך אלא בוניך אלא שלא נעשה כך עדיין בכללות על ידי שהכל צריכים להיות כך וכיון שאצלו נחשב בנין בית המקדש מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ שהוא הגלות שהוא אצלו מעין שיהיה לעתיד:

וזוהו מרדכי מן התורה מנין שהוא אותיות מר דכי שהמר שהוא הגלות יהיה דכי ונקי ממנו והשיב מר דרור שהוא לשון חירות ומתרגמינן מירא דכיא וכיון ששורש ענין זה מרומז בתורה וכיון שעסק בתורה נמתק הגלות ונעשה דכי ונקי מעול הגלות:

ושאלו עוד אסתר מן התורה מנין דנודע כי הדינין והצרות ח"ו הבאין על הכלל או על הפרט ח"ו הוא על ידי הסתרת פנים שהשם יתברך מסתיר פניו מהן וממילא באין הדינין ח"ו ושורש הדינין הם בתורה כמבואר כמה פעמים למעלה ועל ידי שמדבק את עצמו באור אין סוף השופע באותיות התורה מביא הדינין לשרשן ונמתקין ושאלו איזה מקום שורש הדינין בתורה שהיא אסתר הסתרת פנים מנין והשיב ואנכי הסתר וגו' וכיון שאוחז בכללות התורה שהוא אחדות אחד והתופס בקצה האחדות תופס בכולו אזי נמתקין הדינין ותבוא עליו ברכת טוב אמן נצח סלה ועד:

*

בראשית ברא אלהים וגו' והארץ היתה תוהו ובוהו וגומר ויאמר אלהים יהי אור ויקרא אלהי לאור וגו' ויהי ערב וגו' הנה הלא הוא יתברך שמו ראשון ואין ראשית לראשיתו ואיך אמר שהיה תוהו וגו' איך אפשרות הענין אחרי שהשם יתברך היה נמצא:

אך דהנה הבריאה היה בשביל התורה ובשביל ישראל דהיינו לגלות אלקותו יתברך לישראל שיכירו וידעו מציאותו אף שמהותו אי אפשר להשיג כשידעו שיש אלוה מצוי יעשו כל מעשיהם לשם שמים לקיים בכל דרכיך דעהו וליחד את עצמם אליו יתברך כי אין זולתו ואפס בלתו ולית אחר פנוי מיניה כמאמר ישעיהו ו', ג' מלא כל הארץ כבודו אך שכבודו נקרא לבושין שמלא כל הארץ לבושיו שמלובש בכל דבר ובחינה זו נקרא אדני' מלשון אדנים למשכן שהוא אלוהותו יתברך שיורד למטה במדריגות תחתונים וגשמיים וצריך לייחד זה עם המקור אשר ממנו יצאו דהיינו עם שם הוי"ה ב"ה המהוה כל העולמות.

ובכל עבודות שלנו תורתנו ותפלתנו אכילתנו ושתיתנו נעשה יחוד זה וכל העולמות תלויים בזה דהיינו יחוד הוי"ה ואדני' וכשהשני שמות משולבים הוא יו"ד בראש יו"ד בסוף כזה יאהדונה"י דכולם בחכמה עשית וחכמה הוא י' וחכמה הוא חומר הראשון של כל האותיות דבאורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא דהיינו בכ"ב אותיות והחכמה הוא חומר הראשון של האותיות כמו שבכל פעולה צריך להיות תחלה חומר ראשון ממנו יעשה הדבר כמו כן החכמה הוא חומר הראשון והוא נקרא בלשון חכמים חומר היולי לשון היה לי רצה לומר שכל הדברים היו בתוכו וממנו יצאו מכח אל הפועל אף שהאלף הוא אות ראשון אך תמונת א' הוא י' בראש י' בסוף ו' באמצע י' בראש הוא חכמה עילאה חומר הראשון שבתוכו היו כלולים כל העולמות ועל ידי הו' שהוא המשכת הדעת נמשך וירד ונשתלשל למטה ויצאו מכח אל הפועל ונבראו כל העולמות ונעשה י' בסוף חכמה תתאה חכמת שלמה דהיינו בחינת אדני' הנ"ל שהוא אלוהותו יתברך שירד ונשתלשל למטה ומלובש בכל דבר שמלא כל הארץ כבודו וכשעושה כל מעשיו לשם שמים הוא

מקרב כל עניני העולם שהוא חכמה תתאה אל החכמה עילאה שהוא הבורא יתברך המהוה כל העולמות והיינו על ידי הדעת שמקיים בכך דרכיך דעהו שהוא לשון חיבור והתקשרות הי' תתאה אל הי' עילאה נקודה עליונה ואז כל העולם ומלואו הוא בחינת א' י' בראש י' בסוף ו' באמצע לכן נקרא השם יתברך אלופו של עולם.

ובעסקו בתורה הוא גם כן יחוד זה כי אורייתא מחכמה נפקת ושם היא נעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה שכל התורה כלולה בנקודה א' ולכן דיבר השם יתברך כל התורה בדיבור אחד מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע ואמרו ישראל למשה דבר אתה עמנו ונשמעה ועל ידי משה נמשך החכמה עליונה וירד ונשתלשל למטה ונעשה כל התורה הקדושה אשר בידינו הרחבה מני ים דהיינו תורה שבעל פה עם כל המצוות והדינים דהיינו חכמה תתאה ואחר שלומד כל התורה אז הוא יודע ומבין שאינו יודע כלום כי תכלית הידיעה שאינו יודע וכאמור בזוהר הקדוש כיון דמטי לתמן מה פשפשת מה אסתכלת הא כולא סתים כקדמיתא וכשלומד ויודע שלא השיג כלום הוא מייחד החכמה תתאה עם החכמה עילאה ואז הוא בחי' אל"ף כנ"ל ואם וחי' נדמה לו שהשיג דבר מה אזי לא בא כלל אל החכמה ונקרא נרגן מפריד אלוף.

וזהו בראשית. ואיתא בתיקונים ב' ראשית דהיינו ב' חכמות חכמה עילאה הוא ראשית מעילא לתתא וחכמה תתאה היא ראשית מתתא לעילא זה השער לה' גו' מאן דבעי למיעל יעול בהאי. את השמים ואת הארץ היינו חכמה עילאה וחכמה תתאה. והארץ היתה תוהו ובוהו רצה לומר אחר שנשתלשל וירד למטה היתה תוהו וגו' רצה לומר שאינו משיג כלום דכולא סתים כקדמיתא. ויאמר אלהים הוא הצמצום דהיינו מה שנתצמצם וירד למטה יהי אור התורה נקרא אור וכמו שכתוב ותורה אור. ויהי אור ואיתא בזוהר אור דכבר הוה היינו כנ"ל שהחכמה עליונה נשתלשל וירד למטה ונעשה חכמה תתאה. ורוח אלהים מרחפת על פני המים רצה לומר מים הוא התורה ורוח אלקים פירוש רש"י כסא הכבוד כו' היינו אם לומד כנ"ל נעשה על ידי תורתו כסא הכבוד להשם יתברך והנה אם לומד כנ"ל ומיחד הב' חכמות אז יצר הרע ממנו כמאמר רז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש וזהו וירא אלהים וכו' כי טוב דהיינו שעושה יחוד כנ"ל אז ויבדל אלהים בין האור ובין החושך הוא יצר הרע שאינו יכול להיות במקום שיש יחוד ואם לחשך אדם לומר למה לי יצר הרע כלל זה אינו כי הלא אמרו רז"ל אלמלא יצר הרע לא הוה חדוותא דשמעתא כי עיקר החשק והתענוג בא מצד יצר הרע וצריך להיות כך בסוד שמאלו תחת לראשי שמתחלה צריך להיות מן היצר הרע ולכן אמרו רז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה וכו' דרך משל כשיושב ללמוד מתחלה כשרוצה להתענג עצמו מן התורה שהוא תענוג כל התענוגים נמצא הוא שלא לשמה בסוד שמאלו תחת לראשי ואחר כך בא לבחינת וימינו תחבקני וזהו ויהי ערב ויהי בוקר היינו היצר הרע והיצר טוב הוא יום אחד ושניהם צריכים כנ"ל:

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ וגו' הכלל הוא שכ"ב אותיות התורה הנתונה לנו הם נובעים מן כ"ב אותיות התורה העליונה הוא סוד התורה וכשהאדם לומד לשמה דהיינו לשם התורה לייחד שני התורות הוא מייחד שמים וארץ והוא קודשא בריך הוא ושכינתיה וידוע שאור התורה המחזיר את האדם למוטב הוא על דרך זה וזהו יגעת ומצאת תאמין ולא אמרו יגעת ולמדת כי הוא קאי על אור הגנוז בגוויה וזהו יגעת ומצאת את האור הגנוז שהעלימו השם שאינו נגלה כי אם אחר היגיעה בתורת ה' שהוא אחר שעמל בה' נקראת תורתו וזהו בראשית כו' א"ת הוא כ"ב אותיות התורה מא' עד ת' השמים הוא סוד התורה וא"ת הוא כ"ב אותיות התורה מא' עד ת' הארץ הוא תורה הנגלית לנו ועל ידי תורה לשמה מייחד השמים והארץ דהיינו קודשא בריך הוא ושכינתיה והארץ אם אינו לומד לשמה ואינו מייחד ח"ו היתה תוהו ובהו וחושך שנמנע אורו כי אינו מייחד את שני תורות בכדי שתאיר תורה העליונה כנ"ל ורוח אלקים מרחפת פירוש כי גם שאינו לומד לשמה על כל פנים בתוך האותיות הקדושים יש בהם חיות רוחנית וזהו מרחפת על פני המים ויאמר אלקים יהי אור היינו אחר שלא מנע טוב להולכים בתמים ועל ידי בקשת רחמים מן השם להביא מתוך שלא לשמה לעסוק לשמה ואזי ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור ואיתא בזוהר אור דכבר הוי קודם שגנזו לצדיקים וכו' ויבדל אלקים וגו' כי מחמת שלומד לשמה זוכה לדברים הרבה כו' ומכשרתו להיות צדיק כו' וזהו הבדלה בין טוב לרע כי אם היה מעורב מטוב ורע אחר הלימוד כנ"ל זוכה להיות נבדל מרע.

וזהו ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד פירוש על דרך הש"ס מפני מה עזים מסגי ברישא כברייטא של עולם חשוכא והדר נהורא פירוש כי למה נברא האדם שיהא קטן עד י"ג שנה ואינו חייב במצוות ומעשיו הקטנות האיך הם יתוקנו וזהו עזים הם העזות מסגי ברישא בתחלת ימי האדם ותירץ כברייטא של עולם כי ההעדר קודם בכל דבר וימי הקטנות מתקנין אחר שיתקן מעשיו והיינו דרך משל בית שאין בו אור ואחר שהביאו אור בתוכו נעשה כל הבית מלא אור וקשה היכן הלך החושך שהיה בבית מקודם שהרי גם החושך הוא נברא כמו אור דכתיב ישעיה מ"ה, ז' יוצר אור ובורא חושך רק הענין הוא דאיתא בזוהר תיאובתא דחשך לאתכללא באור וכשהביאו האור אל תוך הבית נכלל החשך הנ"ל בתוך האור והיינו קהלת י"א, ט' שמח בחור כו' ודע כי כו' פירש רש"י עד כאן דברי היצר הרע מכאן ואילך כו' וזהו כי על כל אלה יביאך אלקים במשפט היינו אחר התשובה מביא את מעשה קטנות במשפט וביושר דהיינו לאתכללא מעשה קטנות באור מעשה הטוב וזהו ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד:

פרשת נח

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו וגו' פירש רש"י יש דורשין אותו לשבח כל שכן אילן היה בדור של צדיקים היה צדיק יותר ויש דורשין לגנאי אלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם. וצריך להבין למה דורשין לגנאי כיון שיש לדרוש לשבח ועוד הלא הכתוב קורא אותו צדיק תמים דהיינו שהיה צדיק שלם שלא היה חסר כלום ואם כן הוא שאם היה בדורו של אברהם כו' הרי אינו שלם:

אך האמת הוא דכשהצדיק מוכיח את הדור ואין רוצים לקבל מוסר הוא נוטל מהם את החלק הטוב שלהם וזהו אמרם ז"ל זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן לאו דווקא בעולם הבא נאמרו הדברים אלא אפילו בעולם הזה שהוא נוטל את החלק הטוב שבתוכם אם מוכיח אותם ואינם רוצים לקבל ואסבריה מורי לדבר זה כי הדבור מפי הצדיק לאוזן השומע והדיבור הוא דבר רוחני והוא מדריגה עשירית והשמיעה היא גם כן היא דבר רוחני והיא מדריגה עליונה למעלה מהדבור וכשהוא שומע ואינו מקבל מוסר לוקח הצדיק חלק השמיעה שלו שהדבור של הצדיק חוזר אליו עם חלק השמיעה שלו שהדבור של הצדיק חוזר אליו עם חלק השמיעה של השומע וזהו כוונת הדורשין לגנאי שמהגנאי נשמע השבח שלו דהיינו שהם מפרשים איש צדיק כו' בדורותיו שסבת הצדקות שלו היה מדורותיו שלקח מהם את חלק הטוב שלהם במה שהוכיח אותם ולא רצו לקבל והשתא ניחא שבאמת היה צדיק תמים אך שזה היה מחמת דורותיו וזהו שארמרו רז"ל בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע כו' קשרו להם שני כתרים ומשעשו את העגל כו' נטלו מהם ותנא וכולן זכה משה ונטלן היינו כנ"ל שלקח מהם חלק הטוב שלהם. ואיתא בכתבי האר"י ז"ל מה שכתוב ישמח משה במתנת חלקו שבשבח הוא מחזירן לישראל בסוד נשמה יתירה שאינו רוצה בשל אחרים ועיין שם והנה בסוד הגלגול משה הוא נח ודור המדבר הם דור המבול עצמן שנתקנו במצרים כמבואר בכתבים והבן:

*

את האלהים התהלך נח. פירש רש"י ובאברהם הוא אומר אשר התהלכתי לפניו נח צריך סעד לתמכו ואברהם היה מתחזק בצדקו והולך מאליו: וקשה גם כן כנ"ל הלא הכתוב אומר צדיק תמים וכו' ואם כן הוא הרי לא היה שלם שהיה חסר לו המדריגה של אברהם:

אך דנודע שהכל תלוי באתערותא דלתתא והוא בחינת מ"ן כי תיאובתא דנוקבא לגבי דדכורא ואנחנו עם בני שיראל נקראים בחינת נוקבא לגבי קודשא בריך הוא וכשאנו מתעוררים לדבק בבוראינו יתברך מלמטה למעלה אנו מעוררים כביכול תשוקה בבוראינו יתברך להשפיע לנו כל טוב סלה ומורידים השפעה מלמעלה למטה בשפע וברכה ורחמים וחיים ושלום והנה אנחנו כנסת ישראל עם הבורא יתברך דבר אחד שלם כשאנו דבקים עמו יתברך וזה בלא זה כביכול אינו נקרא שלם כמאמר אין השם שלם ואין הכסא שלם שאנחנו נקראים כסא להבורא יתברך כי כביכול הבורא ברוך הוא בלעדיו אינו נקרא שלם ופשיטא אנחנו זולתו יתברך רק כשאנו מעוררים תחלה מיין נוקבין דהיינו תשוקתנו ממטה למעלה לדבק בו יתברך על ידי זה אנו מעוררים תשוקתו יתברך מלמעלה למטה ואז כשהשני תשוקות באים ביחד אז הוא דבר אחד שלם וזהו תמים תהיה עם ה' אלהיך דברים י"ח, י"ג רצה לומר אתה עם השם יתברך נקרא דבר שלם.

והנה עיקר הבריאה היה על מנת כן שנלך אל השם יתברך על ידי אתערותא דלתתא מתחילה ואם לאו ח"ו דהיינו כשאין אנו מתעוררים באתערותא דלתתא וצריך השם יתברך לעורר אותנו מלמעלה אז אין אנו עושיין כלום והנה בנח לא היה אתערותא דלתתא רק מחמת שהשם יתברך היה חפץ בקיום העולם

שיתקיים על ידי נח לכן הוצרך השם יתברך לעזור אותו מלמעלה והוצרך להשפיע בנח תשוקה לדבק בו יתברך וזהו נח היה צריך סעד לתומכו אבל אברהם אבינו ע"ה היה מתחזק בצדקו והולך מאליהו באתערותא דלתתא והשתא ניחא שנקרא צדיק תמים כיון שהיה דבק בו יתברך אבל אל באתערותא דלתתא ולכן כתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אותיות אברהם דהיינו כנ"ל שעיקר הבריאה היה על ידי כן שיהיה ההילוך כהילוך של אברהם אבינו ע"ה באתערותא דלתתא כנ"ל:

*

ויהי כל הארץ שפה אחת וגו' ודרשו רז"ל שדברו בלשון הקודש. הענין הוא כי באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא ובאורייתא מתנהג עלמא וכמו דלית אתר פנוי מיניה שבכל מקום הוא חיותו ואלהותו ואורייתא וקודשא בריך הוא חד אם כן כל העולמות וכל האומות אין להם חיות רק מן התורה ומהו התורה שחיותן ממנה הוא כי אחר דור הפלגה כתיב כי שם בלל ה' שפת כל הארץ אף שנתבלבלו כל הלשונות מכל מקום נשאר בכל הלשונות דבר מה מלשון הקודש איזה תיבות הכתובים בתורה ומהן הוא חיותן עד שיש צורך לעולם באומות וכמאמר רז"ל ט"ט בכתפי שתים פ"ת באפריקי שתים ולכן גלו ישראל בין האומות כדי שיבררו אותיות הקדושים אותיות התורה שנתערבו ביניהם על ידי עסקם ודבורם עמהם וישראל מעלים הדבורים לשרשם להתורה ואם היו ישראל עובדים את ה' בדעת שלימה היו ממהרים להשלים התורה ולברר מהם מה שנפלו ביניהם רק על ידי קטנות שכלם צריך להתארך הגלות במשך הזמן עד שיבוא משיח במהרה בימינו ואז יקוים כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה וגו' והבן:

וזה שנאמר באברהם בראשית י"ב, ה' את הנפש אשר עשו בחרן ותרגום אונקלוס דשעבדו לאורייתא הענין הוא כנ"ל כי הוא היה ראש מאמינים ופרסם אלהותו בתחתונים לכן אמר לו השם יתברך לך לך מארצך וגו' אל הכוונה הנ"ל לברר את התורה וללקט מה שנפל בין האומות וזהו דשעבדו לאורייתא רצה לומר ששיעבדו את התורה שנפל מהתורה וזהו שאמרו רז"ל ולבני הפילגשים נתן אברהם מתנות שם טומאה מסר להם וישלחם מעל יצחק וגו' כי זרעו של יצחק יש להם הכח לברר וללבן כאמור והן אדרבה כביכול מטמאין באומות העולם את התיבות שנקרא שם כי התורה כולה שמותיו של הקב"ה והבן וזהו חיותן שיש להם אחיזה בקדושה ולכן כשבא יעקב כתיב וישא יעקב רגליו כי זה שנפלו בין האומות מהתורה נקרא רגליו שנפלו במדריגה התחתונה וזהו וישא יעקב רגליו שהגביה את בחינת רגליו האמור לשורשם על ידי כי וילך אצה בני קדם ששם מקום בני הפילגשים אשר שלחם אברהם מעל יצחק קדמה אל ארץ קדם:

וזה שאמר ירמיה ב', י"ג אותי עצבו מקור מים חיים לחצוב להם בורות נשברים אשר אל יכילו המים, כי הנביא הוכיחן על שנתערבו במעשה הגוים ורחקו מהתורה אמיתית אשר היא באר מים חיים כמו שכתוב אצלנו על משנת רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ונעשה כמעין המתגבר וכו' ונפלו למדריגת העמים אף שגם שם הוא תורה כאמור מכל מקום הוא בחינת בור מים מכונסים אשר לא יכילו המים מים היא תורה ההיא שנפלה ביניהן בודאי לא יכילו לעולם כי סוף שיתברר מהם עד שלא

ישאר כלום וזהו אשר לא יכילו המים הכלל שצריך לקרב הכל אל התורה כל הבחינות שנקרא בחינת בור אל בחינת באר מים חיים חיי החיים ב"ה והיינו על ידי עסק התורה לשמה לשם הוראת דרך לשמור ולעשות שהוא בחינת באר כנודע:

וזהו תורת ה' תמימה וגו' פירוש על ידי מה יהיה שלימות התורה כי עכשיו כביכול אין שלימות בתורה מחמת הערבובו כאמור ואימתי יהיה שלימות משיבת נפש כשתתישב הנפש היינו על ידי עסק התורה לשמה שהוא מתיישב על הנפש והחכם עניו בראשו כי עסק התורה נקרא בכל דבר אף מה שמדברים עם האומות אך שיהיה לכוונה כאמור ועיקר בזה האמונה שיאמין אמונה שלימה בזה ואז יקום בכל דרכך דעהו וזהו תהלים ק"ו, ל"ה ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם כי לכאורה איך דיבר דוד על ישראל חלילה אך הוא נתינת טעם למה ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם רצה לומר שעושים לימוד ותורה ממעשים שעושים ושעוסקים עם האומות והבן:

וזהו אין בן דוד בא עד שיכלה פרוטה וכו' כי נודע שיש בהתורה כלל ופרט, וכלל צריך לפרט ופרט צריך לכלל, כלל נקרא התורה הכוללת הדינין והמצוות שבכתב ושבעל פה משניות וגמרא ברייתות ספרא וספרי תוספתא וכיוצא בזה ופרט נקרא מה שנפל לבין העמים לשון פרט כרמך וכלל שצריך לפרט לברר ולהגביה עד שתכלה פרוטה לשון פרט מן הכיס לשון התכסות שנתכסה בשבעים לשון:

וזש"ה ויקרא ו', ב' צו את אהרן וגו' זאת תורת העולה וגו' ופירש רש"י אין צו אלא זירוז וכו' אמר ר' שמעון ביותר צריך לזרז במקום שיש חסרון כיס פירוש זאת תורת העולה כי זאת היא תורת העולה שיכולה לעלות שהוא לשמה בדחילו ורחימו דפרכת לעילא זאת הנקרא תורה וביותר צריך לזרז על זה במקום שיש חסרון כיס שצריך על ידי זה לחסר הכיס היא ההתכסות כל אחד ואחד על ידי תורה לשמה והבן:

וזהו באר הטיב בשבעים לשון פירוש מה שנבלע בשבעים לשון מהתורה נתנה לישראל לקרבן לבחינת באר כמה שכתוב לעיל על ידי הטוב שיטיבו מעשיהן:

וזה שנאמר גבי יעקב אבינו ע"ה בראשית ל"ב, ל"א ויזרח לו השמש והוא צולע על ירכו כי מקודם כתיב וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו כי יעקב הוא מרגלי המרכבה ובודאי לא היה יכול לו כי היה עובד בדעת שלימה רק ויגע בכף ירכו ברא כרעא דאבוה בזרעו נגע כי יהיו צריכים להיות בין האומות משך וזמן רב עד שיעשו התיקון וזהו ויזרח לו השמש כי שמש ומגן ה' אלהים כיה וא עשה התיקון שהוא זריחת השמש שהוציא את התורה הנפולה מאפילה לאורה דאורייתא וקודשא בריך הוא חד ונקרא שמש כמו שאי אפשר להסתכל בשמש כי אם על ידי מגן ומחסה כך התורה אי אפשר להבתכל הבהירות כי אם על ידי לבושין ומכסאות וזהו ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל שכינה את התורה לשרשה להשם

יתברך והוא צולע על יריכו שנחלשו בחינת רגליו על ידי זרעו כנ"ל עד שלעתיד הקב"ה יוציא חמה מנרתיקה צדיקים מתרפאין בה ורשעים נדונין בה כי לישראל יהיה זה רפואה שיהיה שלימות התורה ורשעים נידונין בה כי יעבור חיותן מהן ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח: הנה ידוע כי התורה היא נצחית ובכל אדם ואיך הוא בזמן הזה נראה לומר כי על פי מעשה הטובה של הצדיק הוא מביא כביכול תענוג בבורא כמה דעת אמר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר ומתפאר הבורא ב"ה לפני פמליא של מעלם ראו נא עבדי שעובד אותי בחשק גדול והתלהבות ומחמת זה גורם הצדיק שהבורא ב"ה משפיע עובות וברכות לכל העולמות וגם לעולם התחתון ולכל הנבראים כולם ונודע שמלת והיה הוא שמחה ולא כתיבת והיה וזהו אלה תולדות שהוא עיקר תולדותיהן כו' מעשים טובים גורם נח נח כמבואר במדרש נייחא לעילא ונייחא לתתא דהיינו בעולמות עליונים ותחתונים איש צדיק תמים וגרם היה בדורותיו היינו לשון שמחה כמשמעות תיבת והיה בדורותיו שהשפיע כל הטובות וברכות לדורותיו ואמר ומה הוא עבודת הצדיק להשפיע שפע טוב לעולם את האלהים התהלך כו' כי הצדיק הוא ממתיק את הדינים כי נרגן מפריד אלוף מפריד אלוף דלעילא משכינתיה ומחמת זה באים ח"ו דינים וצרות והצדיק מביא הדינים אל בעל הרחמים והרצון ונמתקים שם: וזהו את האלקים דהיינו הצרה שנתהוה בעולם על ידי זה הוא מתהלך נח היינו הצדיק הולך ועובד השם יתברך על ידי הפחד והצרה שנעשה על ידי הרשעים והצדיק מביאה אל בעל החסד וממתיקה.

והנה מחמת עבודת הצדיק נתגדל שמו של הקב"ה על דרך ויעש דוד שם וזהו ויולד נח שלשה בנים המה שלש מעשים טובים הנקראים בנים כנ"ל את שם שנתגדל שמו של הקב"ה ואת חם כי ידוע שמ"ח נביאים עמדו לישראל והמה מן מ"ח טיפין בגן עדן שמשם ינקו והשיגו נבואתם וידוע שמן מעשה צדיקים מתקרב בייאת משיחנו וכמו שכתוב ונבאו בניכם ובנותיכם וזהו ואת חם היינו ששיגו נבואה מן המ"ח טיפין הנ"ל ואת יפת כי על ידי מעשה הצדיק הוא מבריא הקליפות ועל ידי זה נתרחב גבול הקדושה כי ירחיב מתרגם כי יפת וזהו ואת יפת.

ותשחת הארץ כו' כי הארציות והחומר של האדם מונע אותו מלבוא לפני האלקים ולהיות דבוק בו והצדיק משבר החומר והארציות שבו משבר ומשחית וזהו ותשחת הארץ הצדיק משבר ומשחית הארץ היינו הארציות כדי שיבוא לפני האלקים ותמלא הארץ חמס כי כתיב משלי כ"ח, כ"ד גוזל אביו ואמו כו' חבר הוא לאיש משחית היינו שנהנה בלא ברכה גוזל כביכול את אביו הוא השם יתברך וכו' וחבר לירעבם שהחטיא את ישראל כי נודע היות שבכל המאכלים והמשקים הטעם שלהם המה נצוצי נשמות קדושות והמאכל והמשקה המה כלים ובתוכה המה הנשמות ואם אוכל ושותה לשם שמים הוא השלחן אשר לפני ה' שהוא קרבן ממש שמקריב הנשמות הנ"ל אל מקורם ואם ח"ו אינו אוכל לשם שמים הוא משחית את הנפשות הנ"ל כמו ירבעם שהשחית את ישראל וזהו ותמלא הארץ אם ח"ו לא שבר את החומריות

והארציות שלו כי אם עדיין הוא מלא מחומריות וארציות שלו אזי הוא גוזל את אביו כנ"ל וזהו ותמלא הארץ חמס שהוא גוזל אביו ואמו כנ"ל:

*

ותנח התיבה בחודש השביעי על הרי אררט גו'. הנה כתיב קהלת ג', י"ד והאלהים עשה שיראו מלפניו וכל הבריאה שברא השם הוא מפני זה שיראו הבריות אותו וזהו לא נבראו רעמים אלא ליישר עקמומית שבלב והמה אחת מגבורותיו כמה דאת אמר ורעם גבורותיו וכו' כי מחמת שעקוב הלב ואין לו לב לעבוד את השם ביושר ללב לכן נבראו הרעמים ליישר העקמומית ושיתירא האדם את בוראו והנה הנכון הוא להיות אדם ירא את השם גם בעת שהוא שופע לאדם טובה וברכה וזהו אל גדול ונורא פירוש אל לשון חסד אל כל היום גדול ונורא צריך להתירא לפניו ולא כמו הרשעים כד חזיין אנפי מלכא נהירין אז סר מהם היראה ומחמת זה גורמין ח"ו צרות ודינין והנה בעת שיש ח"ו איזה פחד בעולם על זה כתיב ירמיה י', ב מאותות השמים אל תחתו בעשותכם רצון השם כי אומות העולם אינם יריאים כי אם מהצרות אבל הצדיק אינו מפחד מהרעה ח"ו כי אם מתעורר ומתחזק מזה אל יראת השם על דרך את האלהים התהלך נח והוא מבואר לעיל.

והנה איתא שכינה בתחתונים צורך גבוה הוא פירוש כי שכינה מרמז על היראה כי מלאה כל העולם לית אתר פנוי מיניה כי זולתו היינו זולת השם הוא אפס והיישוב הוא מחמת השם כי כח הפועל בנפעל וראשית חכמה יראת ה' כי חכמה הוא כח מה היינו מה הוא הכח הזה ומאין נעשה זאת וזהו שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה כי אלה הוא דבר הנראה לעין וצריך להבין ולדעת מי ברא את אלה כי הערב רב אמרו אלה אלהיך ישראל כי לא האמינו בהשם שהוא ברא את כל הנמצאים ולא כן עמינו עם אלהי אברהם מאמינים. בני מאמינים ששם הוי"ה ב"ה המהוה כל ההויה ברא את הכל וזהו מ"י אל"ה הוא אלהים הגם שהוא מדת הדין אחר שאנו מאמינים שהשם הויה ב"ה עשה את כל אלה אז מחמת אמונתנו אנו מביאים את השם הוי"ה ב"ה בתוך הדבר ההוא ובעל החסד ובעל הרצון אינו חפץ במות המת כי חפץ הוא ונמתק הדין וזהו שכינה בתחתונים היינו היראה צורך גבוה הוא שצריך להגביה אל בעל החסד והרצון.

וזהו אין טובה בא לעולם אלא בשביל ישראל היינו מה שישראל עושין שביל להוריד השפע מחמת תפלתן כי הכ"ב אותיות שקבען בפה ישראל מעוררין בהזכיר על ידי דבורם כל הברכות והשפעות וזהו ר"ת "שאו" מרום" עיניכם שחרית מנחה ערבית כי על ידי ג' תפלות הנ"ל מביאין שפע ברכות בתוך כל העולמות והנה מחמת שהצדיקים מביאים את הדבר שממנו הפחד והיראה אל בעל הרצון ובעל החסד שם מתבטלין כל הדינין מחמת שהשם משתוקק אל היראה כי השם הגדול הוי"ה ב"ה נקרא ה' איש מלחמה והיראה מכונה בשם אשה אשה יראת ה' ודרכו של איש לחזור אחר אשה והדבור נקרא מלכות כי מן הדבור ניכר המלוכה שמצוה ומדבר אל עמו לעשות רצונו וחפצו ומיד כולם צייתים לדיבורו ועושין ומקיימין כאשר צוה להם והנה בכל השנה מעשה הצדיקים גורמים עליות: חסר איזו דיבורים ובפרט

בחודש תשרי על ידי מצות שופר וסוכה ולולב ביותר ממתיקים דינים וזהו ותנח התיבה הוא הדבור מדת מלכות בחודש השביעי על הרי הם אבות והם מדות עליונות כי הם המרכבה ואז אצל בעל החסד ובעל רצון אין שם שום דין ואז הדינים נסים מלפניו וזהו אדרט לשון האררט לשון רהט כי הארורים והצרות רהטים מקדמוהי וזהו בשבעה עשר יום לחדש כי העולם הוא שבעה ימים ואח"ז עוד שבעה ימים וזהו בשבעת ימי הבנין:

פרשת לך לך

ויאמר ה' אל אברם לך לך פירש רש"י להנאתך ולטובתך וקשה הא כתיב אברהם אוהבי שעבד את השם מאהבתו אותו ולא משום פנייה ויש לומר דכתיב אברהם אברהם יעקב יעקב משה משה היינו כי חלק ה' עמו והצדיק כמו שהוא כאן בעולם השפל כן הוא שורשו למעלה ולזה נברא פה בכדי שאף שהוא נתלבש בגוף עכור אף על פי כן בטוב בחירתו עובד את השם ולא מכחיש פומבי דמלכא היינו חותם המלך והוא בזה העולם צדיק כמו שהוא צדיק בשורשו שלמעלה וזהו אברהם אברהם שהוא אברהם פה צדיק כמו שהוא צדיק בשורשו שלמעלה וכן ביתר צדיקים ששם פה כמו שהם למעלה צדיקים וידוע כי הנשמות נהנים למעלה מזיו השכינה רק שהוא נהמא דכיסופא כי מאן דאכיל לאו דיליה בהיל לאיסתכלא ביה ולזה הוריד השם ב"ה הנשמה למטה בכדי שבטוב בחירתה שתעבוד אל השם ישולם לה שכר פעולתה ולא יהיה לה נהמא דכיסופא וזהו לך לך להנאתך ולטובתך שבשכר פעולתך יתנו לך הנאה וטובה ולא נהמא דכיסופא.

והנה הגם שהנשמה הוא מלובשת בחומר עכור ומתאוה לתאוות גשמיות וארציות מזה גופא תוכל לילך בעבודת השם וזהו מארצך מתוך ארציות שלך תוכל לילך בעבודת השם וכל זמן שאין האדם בגדר השפלות אינו יכול לעבוד השם כי אין אני והוא כו' ומאין יבוא לאדם השפלות אמר התנא מאין באת כו' ובהיות האדם נותן אל לבו שתחלת בואו הוא מדבר סרוח כזה וסופו לבוא לעפר מה לו להתגאות אם ההתחלה והסוף המה דברים שאין בהם להתגאות גם זה מה שהוא באמצע אין בגדר חשיבות וזהו וממולדתך אם תזכור מאין נולדת מטפה סרוחה מחמת זה תראה להשפיל עצמך אל הארץ אשר כו' כי דוד המלך ע"ה אמר תהלים קט"ז, ט' אתהלך לפני ה' בארצות החיים כי דברים גשמיים כגון אכילה ושתייה ושאר צרכי בני אדם אם עושין אותן בשביל תאוה אין בהן חיות מה שאין כן אם אוכל לשובע נפשו ומעלה האכילות והשתיות ושאר צרכי בני אדם אל השם בטוב כוונתו כדכתיב בכל דרכיך דעהו כל מעשיך יהיו לשם שמים אז הם נקראים ארצות החיים כי בארציות שלו שוכן בהם חי החיים וזהו אל הארץ אשר אראך שיהיו נקראים ארצות החיים:

ואעשך לגוי גדול. כי כתיב אז אהפוך אל העמים שפה ברורה יחד לקרוא כולם בשם המיוחד כי בהיות אנחנו עובדים את השם ואנחנו משותפים עם אומות העולם ועם הבהמות במעשינו הבהמיות ואם אנו עובדים את השם גם בארציות אז אנו מבטלים את הרע מן העולם לכן כתיב ישעיה י"א, ו' וגר זאב עם כבש ולא יהיה רע בעולם לא ירעו ולא ישחיתו כו' ואז כל האומות יעבדו גם כן את השם וזהו מחמתינו שנעבוד את השם בכל דרכיו גם בארציותינו והמה משותפים עמנו ונעלה אותם בעבודתינו וכל עבודתם שיעבדו את השם לעבודתינו מתחשב וזהו ואעשך לגוי גדול שמחמת צדקתך יעבדו גם הגוים את השם.

ואגדלה את שמך כי כתב האר"י ז"ל כי כל איש ישראל יש לו שם בקדושה היינו השם שקראו אביו הוא נשמתו וחיותו ועוד יש לו שם אחר מחמת שהוא מעורב מטוב ורע יש לו שם שני מחלק רע לכן הרשעים אחרי מותם אינם יודעים את שמם מחמת שלא הטיבו מעשיהם ועדיין קיים השם של הרע שלו לאפיקי הצדיק אחר שביטל את הרע שלו ביטל שמו הרע ונכלל בשם טוב שלו וזהו ואגדלה את שמך ששמך יתגדל שגם הרע יחזור למוטב והיה ברכה כי אחר שתעשה כנ"ל אזי כל ההשפעות והברכות שיבואו לעולם הוא יהא הכל ממך כי תהיה צינור להוריד השפע מעולם העליון וזהו והיה ברכה:

וילך אברהם כאשר דיבר וגו' כי קיים הצדיק את כל הנ"ל וילך אתו לוט ואיתא במדרש הנעלם אברם הוא הנשמה ולוט הוא היצר הרע והנה בהיות הצדיק הולך ממדריגה למדריגה גם היצר הרע הולך אתו עמו כי גם שבטל התאוות הגשמיות ובא אל מדריגה גדולה גם שם היצר הרע מפתיהו כי מי שהוא גדול מחברו יצרו גדול ממנו ומכשילו בדברים דקים ושם צריך יותר לשמור את עצמו מן היצר כי שם בקל יוכל לפתותו ח"ו בדברים דקים אשר אי אפשר להרגיש כי סביביו נשערה מאוד וצריך שמירה מעולם להזהר שלא יחטא ח"ו אף כחוט השערה וק"ל:

ואברכך לשון הברכה כי התורה היא עץ החיים וקודשא בריך הוא ואורייתא חד נקרא גם כן עץ חיים וזהו יאלנא רברבא ונברך באילנא זוטא הוא האדם וזהו ואברכך לשון הברכה אילן באילן:

*

ויאמר ה' אל אברם לך לך וגו' ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה ופירש רש"י ואעשך לגוי גדול זה שאומרים אלקי אברהם ואברכך זה שאומרים אלקי יצחק ואגדלה שמך זה שאומרים אלקי יעקב יכול יהיו חותמין בכולן תלמוד לומר והיה ברכה בך חותמין:

ובמדרש לך לך עולה במספר מאה כאן רמז לו המקום שעל ידי ההליכה יזכה לבן שיולד לו למאה שנים וכפירוש רש"י כאן אי אתה זוכה לבנים כו' והנה להבין הענין מה זה בשורה שבשרו השם יתברך שלא יהיו חותמין בכולם הלא קודם לכן בישרו שיתייחס אלהותו יתברך בו ובזרעו ואם כן בודאי גם אם היו

חותמין בכולם היה נחשב לו גם כן לבשורה מאחר שהן זרעו ונקדים מה שדרשו רז"ל על פסוק בראשית ברא אלהים וגו' וכתוב ביום עשות ה' אלהים וגו' שבתחלה עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים הקב"ה מדת הרחמים ושיתפה למדת הדין. והנה לכאורה יפלא איך שייך לומר אצל הבורא ב"ה שינוי רצון ח"ו כי הוא מביט סוף דבר מראשיתו ואם כן מה זה שעלה במחשבה לברוא במדת הדין מאחר שצפה אל סוף דבר שלא יתקיים במדת הדין:

וגם להבין מה שכתוב בזוהר הקדוש על פסוק אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא באברהם שהוא מדת החסד כי על ידי חסדו הגדול היה בריאת העולמות וצריך להבין למה לא נכתב כן בפירוש בתורה האותיות כסדר באברהם למה נהפך הצירוף שנכתב בהבראם:

אך דנודע סוד בריאת העולמות היה על ידי צמצומים כי הבורא ב"ה שלם בכל המידות שאין חסר לו שום דבר שנאמר ח"ו שעל ידי שהיה חסר הדבר ההוא ח"ו הוצרך לברוא העולמות כמו למשל האדם שחסר לו איזה דבר וכל זמן שאין לו הדבר ההוא נקרא חסר ואינו נקרא שלם בשלימות זה בודאי לא יעלה על לב שום בר שכל ח"ו לחשוב כן בבורא ב"ה שאצלו יתברך היה הוה ויהיה שוין ואם כן מה שהוא ביהיה היה גם כן בהיה שהוא קודם בריאת העולמות שהיה נקרא שלם בכל השלימות ולא הוצרך ח"ו מצד עצמו לבריאת העולם אך כי מאחר שהוא חסדן גדול ורב חסד וטוב כמו שאמר הכתוב תהלים קמ"ה, ט' טוב ה' לכל ומטבע הטוב להיטיב ורצה בבריאת העולם להיטיב לנבראים ושיכירו כח מלכותו ויתענגו מזיו כבודו ולכוונה זו ברא את העולמות וכמ"ש אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא שהיה מלך בשלימות הגמור בכח בטרם כל יציר נברא אך מה שברא העולמות הוא כי לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא על ידי הנבראים שמכירין כח מלכותו והוד יקרו ומתענגין מעבודתו ומקבלין שכר בזה ובבא ואם כן היה בריאת העולמות על ידי חסדו הגדול שהופיע על הנבראים אך שהחסד של הבורא יתברך הוא גדול מאוד אור צח ומצוחצח שלא היו הנבראים יכולים לסובלו כמו למשל באור השמש אי אפשר להביט וליהנות מאורה כי אם על ידי מסך הצמצום האור כפי השעור שיוכלו הנבראים לקבלו ולהנות מאורו כך באלף אלפי אלפים הבדלות אור חסדו הגדול לא היו הנבראים יכולים לקבלו והיו בטלין ממציאות והוצרך מדת החסד להתצמצם על ידי מדת הגבורה שהיא מדת הדין שמודד מדת החסד בצמצום כפי שיעור שיוכלו הנבראים לקבלו וכל זה קודם שיופיע אור שפעת החסד הגדול ממנו יתברך הוצרך להיות צמצום בכדי שאחר כך כשיופיע אור החסד יהא מוגבל ומצומצם כשיעור שיוכלו לקבלו בכדי שיוכל להיות עולם על ידי החסד כמו שכתוב תהלים פ"ט, ג' עולם חסד יבנה ואם כן זה הצמצום והדין נכלל גם כן במדת החסד מאחר שהוא גם כן לטובות הנבראים שעל ידי זה יוכלו לקבל אור החסד ועל ידי זה נקרא שם מלא ה' אלקים אחדות הגמור והבן:

וזהו כוונת רז"ל בתחלה עלה שמחשבה לברוא העולם במדת הדין ואם תאמר והלא עיקר בריאת העולם היה מצד חסד כאמור למעלה ואם כן מה זה שעלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין ולתרוץ זה אמרו ראה שאין העולם מתקיים פירוש אלו היה נברא בחסד לבד לא היה העולם מתקיים מגודל הבהירות שמצד חסדו הגדול כאמור לכך הקדים מדת הרחמים פירוש גם הקדימה שעלה במחשבה לברוא במדת הדין הוא גם כן רחמים כאמור בכדי שיוכלו לקבל החסד אחר כך רק ששתפו למדת הדין שבלעדי זאת

לא היה כח הארת החסד מתגלה לנבראים ואם כן נעשה מדת הדין והחסד משותפים כללות אחד כלשון שותפות המורה על יחוד אחד:

וזהו סוד אור ישר ואור חוזר כי מדת חסד לבד הוא הישר בלי שום מונע וגבול שאין כח בנבראים לקבלו ומדת הגבול נקרא אור חוזר שמחזיר את האור ומעכבו ומגבילו ומצמצמו בכדי שלא יופיע אורו כל כך עד שלא יוכלו לקבלו ומכל מקום נקראים שניהם אורות כאמור הצמצום יכולין לקבל החסד:

ובזה תבין גם כן מה שלא נזכר בתורה להדיא באברהם כמו שדקדקנו למעלה כי אם היה נכתב באברהם בתורה להדיא ביושר באותיות באברהם היה מורה כי על ידי אור הישר נבראו תולדות השמים והארץ וזה אינו כאמור שהוצרך להיות אור חוזר ועל כן נכתבו האותיות של באברהם למפרע המורה על אור החוזר:

והנה כמו שהוא בטובת הבורא ב"ה הכללית שהוא בריאת העולמות שהוצרך להיות מקודם צמצום מצד הגבורה והדין לטעם הנזכר כך הוא תמיד בהווה ובפרטות אפילו בכל אדם כי קודם שחפץ השם יתברך להופיע עליו בחסדו הגדול ולהטיב לו צריך להיות מקודם צמצום ודין מצד הגבורה שזהו גם כן טובה לאדם ההוא באופן שעל ידי זה יוכל אחר כך לקבל טובת החסד כי בלעדי הדין והצמצום שבא לו מקודם לא היה יכול לקבל אור בהירת החסד שיבוא לו אחר כך מגודל הבהירות כאמור למעלה בכללות בריאת העולמות.

ועל כן אמרו רז"ל חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה בשמחה כך יברך ברכה הרעה בשמחה כי באמת הכל הוא טובה אפילו הרעה והוא גם כן לטובה יחשב כי מצד הצמצום הוא שמצמצם מדת החסד שחפץ הבורא להיטיב לו אחר כך מטבילו עד שיעור שיוכל אחר כך לקבלו וכפי הטובה הגדולה שבדעת הבורא ב"ה להביא עליו כך צריך להיות הצמצום גדול מקודם כי אם היה הטובה גדולה יהי הצמצום שמקודם שנראה לו לרעה גם כן גדול וכשמאמין בזה בודאי יברך על הרעה בשמחה כמו שמברך על הטובה כי זהו התחלת הטובה ובזה מכליל גבורות בחסדים והבן. ונעשה יחו"ד הוי"ה אלקי"ם שם מלא ומי שיש לו דעת ומשכיל על דרכיו ימצא הטובה שיבא לו אחר כך ואם אינו מוצא בודאי היה הדינים ההם לכפר עונותיו ולהביאו לחיי העולם הבא וכמאמר רז"ל יסורין ממרקין עונותיו של אדם ובודאי אין לך טובה גדולה מזו כי יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה עם כל תענוגיו וגם אין לך טובה גדולה ממה שעל ידי הדינים ההם נתקרב אחר כך בלבבו אל השם יתברך ומתיירא יותר ממנו כנודע והחכם עיניו בראשו להבין ולהשכיל בדרכיו בזה.

ועל כן מצינו בגמרא במעשה דחוני המעגל שהוצרך העולם למטר ועג עוגה ועמד בתוכה ואמר בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך יהי רצון שתרחם על בניך כו' התחילו לירד בזעף אמר לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה והתחיל לירד בנחת ולמה לא התחיל המקום להורידן בנחת מתחלה מאחר שהיה חפץ הבורא ברוך הוא לעשות רצון צדיק אף הוא לטעם האמור כי קודם ביאת שום טובה לעולם צריך

צמצום הבא מצד הגבורה בכדי שיוכלו לקבל אחר כך הטובה ועל ידי זה נעשה יחוד אחד חסדים וגבורות לכוונה אחת רק טובה כאמור למעלה:

והנה אברהם אבינו עליו השלום עבד את הקב"ה מאהבה כמו שאמר הכתוב ישעיה מ"א, ח' אברהם אוהבי ואחז במדת החסד לבד והורה לבני דורו לאהוב את השם יתברך ואחר זה כשהוליד את יצחק שאחז במדת הגבורה כמו שכתוב פחד יצחק כנודע ורצה השם יתברך שיהיו נכללין מדת החסד ומדת הגבורה בכללות אחד ועל כן צוה לאברהם על עקידת יצחק בנו כי בשעת עקידת יצחק נתעורר באברהם מדת אכזריות להיות אכזר על בנו מצד אהבת המקום ברוך הוא ועל ידי זה נכלל החסד מדת אברהם בגבורה מדת יצחק ועל כן נקרא עקידה לשון קישור שנתקשר ונתחבר מדת החסד במדת הגבורה ונעשה יחוד אחד ואחר כך בא יעקב שהוא מדת רחמנות כלול מגבורות וחסדים שהוא מדת רחמנות כאמור למעלה שגם הגבורות שבאים מצד רחמנות לצמצם מדת החסד ואם כן באו האבות כסדר כמו שהיה בבריאת עולם שעל ידי החסד הגדול שרצה השם יתברך לגלות בעולם ונתעורר החסד הגדול לברוא העולמות אך על ידי שראה שאין העולם מתקיים עלה במחשבה לברוא במדת הדין לשתפו במדת הרחמים שעל ידי שניהם בא הרחמנות בעולם והבן ועל כן בהתגלות מדותיו על ידי האבות היה גם כן בסדר ההוא ממש שמתחלה היה אור הישר בחינת אברהם ואחר כך אור החוזר מדת יצחק ומצד שניהם בא הרחמנות מדת יעקב כי גם הגבורות הוא רחמנות כאמור למעלה:

וזהו ויאמר ה' אל אברם לך מארצך שרומז לו שעל ידי הליכה זו יולד בן למאה שנים הווא מדת הגבורה שיתפשט בעולם שיתפרסם אלהותו יתברך על ידי יצחק במדת הגבורה כמו שאמר הכתוב ואעשך לגוי גדול וגו' ואברכך זהו שאומרים אלהי יצחק שיתפרסם אלהותו יתברך על ידי מדת יצחק ואגדלה שמך זהו שאומרים אלהי יעקב יכול יהיו חותמין בכולן שלא יהיו כללות אחד ויחוד אחד שיהיו נפרדין ח"ו מדת החסד לחוד ומדת הגבורה לחוד בלי שום חסד ח"ו תלמוד לומר והיה ברכה בך חותמין ולאבהם שהסיוס וסוף כוונות הגבורות אינו אלא להכלל במדת החסד והן גם כן לטובת העולם רק שהן לצמצם ולהגביל החסד עד שיוכלו לקבל ואם כן עיקר החתימה וסוף הכוונה היא כך להתכלל בחסד שתועלת הצמצום שמצד הגבורות הוא להוליד הרחמנות שיהיו בני העולם יכולין לקבל את אור החסד הגדול וחסד ה' מעולם ועד עולם על יריאיו אמן סלה וכן יהי רצון, ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

ואת הנפש אשר עשו בחרן ותרגום אונקלוס דשעבידו לאורייתא בחרן: להבין הענין כי נודע כל הנשמות יש להם אחיזה באותיות התורה כמו שכתבתי במקום אחר ומי שעוסק בתורה ומקיים מצוותיה כראוי ועובד לה' באמת על פי התורה מעלה הנשמות שיש להם אחיזה בתורה והנה כמו שיש נשמות נפולין ממדריגתן באומה הישראלית כמו כן נתפזרו כמה וכמה נשמות קדושות בין האומות ואברהם אבינו עליו השלום על ידי שקיים כל התורה כמו שכתוב בראשית כ"ו, ה' עקב אשר וגו' מצותי חוקותי ותורותי ואפילו עירובי חתומין קיים כנודע מאמר רז"ל ועל ידי זה נתעלו אותן הנשמות שבין העמים שיש להם

אחיזה בתורה עם שרשן ועל ידי שאחז אברהם בשורש הנשמות שהוא התורה ונתעלה נתעלו על ידו גם כן הנשמות האחוזין בהתורה עם נשמתו ועל כן נתעורר רוחן לבוא להתגייר אצל אברהם שיורה להם את הדרך שילכו בה וזהו דשעבידו לאורייתא ששעבדו אותן הנפשות הנפזרים בין העמים לשורשן שהוא התורה כאמור למעלה:

אך להבין ענין הציזי שציוהו המקום לילך מארצו כמו שאמר הכתוב לך לך ואעשך לגוי גדול גוי וכי לא היה אפשר לעשותו לגוי גדול ולגדל שמו בארץ מולדתו כי אין שום מונע לבורא ברוך הוא בכל מקום אמנם נודע כי השם יתברך מנהיג את העולם על ידי שבעה מדות שהם שבע ימים שהעולם סובב בהם ונקראים ימי עולם וימי הבנין והתחלתן ממדת החסד כמו שאמר הכתוב תהלים פ"ט, ג' עולם חסד יבנה וכמו שהנהגת העולמות על ידי שבעה ימים אלו כמו כן צריך העובד ה' שהוא עולם קטן והוטבעו בו שבעה מדות אלו שהן אהבה ויראה והתפארת וכו' כנודע וביד האדם הוא להטות המדות לכל אשר יחפוץ כי זה הבחירה הנמסר לאדם ויכול לפעול על ידם הן לטוב הן למוסר כנודע ואף שהן נטולין ונאצלין ממקום גבוה כגון אהבה שבאדם שרשם מעולם האהבה עליונה וכן יראה וכן שאר המדות מכל מקום בהשתלשלותן עד קרב האדם הן מעורבין מטוב ורע ונקראים מדות נפולין:

וזה כל עיקר עבודתינו לטהר המדות שבקרבתנו מן הרע ולהעלותן על ידי שהוא עובד עמהן עבודתו יתברך וכל זה על ידי טוב הסתכלותו בעת שיבוא לו איזה אהבה רעה או יראה רעה ח"ו שיסתכל ויחרד ויאמר בלבו הלא זה הוא אהבה נפולה מעולם האהבה אהבת הבורא ברוך הוא ואני צריך להעלותה ואיך אעשה הרעה הזאת להפילה עוד למטה ואם אני אוהב הדבר הרע הזה שהוא דבר נברא ב"ה ותורתו שבה נבראו כל הנבראים והוא תענוג כל התענוגים וכיוצא בשאר המדות בשעה שנתעורר בקרבו איז מדת מהמדות אזי יראה ויגור ויחרד להשתמש בשרביטו של מלך מלכו של עולם להקניטו ח"ו ולעשות נגד רצונו ולמרות עיני כבודו יתברך ואדרבה בהתעוררות המדה בקרבו אל הרע ודבר חיצוני שהוא אז נקל לו לקשר את עצמו עם זאת המדה למעלה בו יתברך שמו מאחר שנתעורר ונפתח פתח המדה ההיא אז ואז מעלה דברים נפולים לשורשם שאין תענוג למעלה גדול מזה שיש להשם יתברך מזה תענוג גדול כנודע כל זה ממה שמבואר אצלנו במקום אחר:

והנה אברהם אבינו עליו השלום אחז במדת החסד ונקרא אברהם אוהבי כמו שכתוב למעלה כי התחלת תיקון המדות והנהגתן הוא מחסד ורצה השם יתברך שירד למדינות העמים ששם היו המדות נפולין מאוד ובפרט במצרים שהם שטופי זמה כמו שאמר הכתוב וזרמת סוסים זרמתם והוצרך אברהם שהוא בעל מדת חסד לילך ולהשפיל את עצמו אל מדריגתן ולהעלות מדת האהבה הנפולה שם כנודע שאם ירצו להעלות שום אדם צריך להשפיל את עצמו למדריגתו בכדי שיוכל להעלותו שעל כן היה אברהם מכניס אורחים ומאכילן ומשקה אותן ואחר כך אמר להם לא משלי אתם אוכלים וכו' כי על ידי שהן היו שקועים בתאוות עולם הזה כגון אכילה ושתייה עם המדות שלהם היה אברהם מקרב את עצמו להם במדריגתן שהוא אכילה ושתייה ועל ידי זה הכניסן תחת כנפי השכינה שזהו כוונת לשון הכנסת אורחים שעל כן היא גדולה מקבלת פני השכינה כי על ידי זה הוא מקשר דברים נפולים לשרשן שאין תענוג גדול מזה שיש להשם יתברך כאמור למעלה ועל כן אחר האכילה אמר לא משלי אכלתם והבן.

וכן כשרצה אברהם אבינו ע"ה לתקן מדת החסד שהוא אהבה רעה שהיה בין העמים שהיו ביניהן נשמות קדושות הוצרך להשפיל את עצמו למדריגתן שעל כן נאמר ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה גו' כי היה לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דבר ה' שהיו המדות נפולין מאוד ואברהם רצה לתקן מדתו אהבה נפולה שהיא נפולה ממדת החסד כמו שאמר הכתוב ויקרא כ', י"ז ואיש אשר יקח את אחותו וגו' חסד הוא שהכוונה הוא שתתן דעתך כי הלא היא אהבה נובלת מפרי אילן העליון מדת החסד וברצותו להעלותו נאמר וירד אברם מצרימה לשון השפלה כמבואר למעלה שצריך להשפיל את עצמו למדריגתן שהיא לו שייכות עמהם להעלותם וכתוב לגור שם מלשון גורו לכם מפני חרב שצריך לאחוז בירידה למדריגתן במדת היראה וליראה מאד מהשם יתברך לבל יכשל כמוהם ח"ו בכדי שתהא הירידה צורך העליה:

ולזה כיון בעל ההגדה שאומרים בפסח וירד מצרימה אנוס על פי הדבור מלמד שלא ירד יעקב להשתקע במצרים אלא לגור שם שהכוונה היא כאמור למעלה כי כל עיקר כוונת השם יתברך בגלות מצרים הוא להעלות ניצוצי הקדושה שהיו שם יותר מבשאר העמים כנודע ולתיקון המדות כי כל עוד שלא נתקן זה לא היה אפשר להיות קבלת התורה שהיא דבר ה' כמו שאמר הכתוב שמות כ', א' וידבר אלהים את כל הדברים האלה במעמד הר סיני וזהו וירד מצרימה אנוס על פי הדבור כאמור לתקן תיקון הנ"ל בכדי שיבואו ישראל לבחינת מדריגת דבור שהוא קבלת התורה כנודע אצלנו במקום אחר שעיקר נתינת התורה היתה תיקון הדבור שלא ירד יעקב אבינו ע"ה להשתקע כאמור להיות שם ח"ו עמהם בירידתו אלא לגור שם יראה גדולה מבורא ב"ה לבל יכשל כמותן ויאשם ח"ו אלא לתקן המדות בהתחברותו עם אותן אנשים שהן בסוף המדריגה ועל כן אמר אברהם אל לוט כי אנשים אחים אנחנו ובאמת לא היה אלא בן אחיו אך כוונתו היה על שהיה לוט שטוף בזימה וכמעשה דבנותיו כמו שאמרו רז"ל כל הלוט אחר עריות מאכילין אותו מברשו ואצלו היה אהבה נפולה מעולם האהבה שהוא מדתו של אברהם בגדר גדול וקדוש אלקי ועל ידי שאהבת לוט הנפולה אף היא יצאה מעיקר אחד עם אהבת אברהם ועל ידי זה רצה להעלותו ולהאחות ולהדבק עמו לעלות לשרשו:

וזהו שציוהו המקום שילך מארצו ושם יגדל שמו כאמור למעלה שצריך להשפיל את עצמו ולהתקרב אצל אותן שהיה צריך להעלותן ולהרחיב גבול הקדושה שיתפשט ויתגדל אהבת הבורא ברוך הוא בעולם על ידי עליות אהבות הנפולות לשרשן שבזה נקרא יותר אוהבו של מקום וזהו ואגדלה שמך שנקראת אברהם אוהבי על ידי ההליכה ההיא שתלך מארצך ותתפרסם אהבתו יתברך גם במדריגות נפולין ותקרא אוהב גדול יותר במעלה מקודם וכן ראוי וחוב עלינו לעבוד את ה' בדרך שהלכו בו אבותינו הקדושים ואנחנו בניהם בעקבותיהם נלך לטהר כל המחשבות מן הרע ואדרבה להשתמש בהן לעבודתו יתברך שמו לבד כי כל עוד שלא נטהרו המדות לא יזכה עדיין לתורה דהיינו נתינת התורה במתנה מלמעלה כמו שאנו מברכין בכל יום ברוך אתה ה' נותן התורה וכמו שאמרו רז"ל בתחלה היה משה רבינו ע"ה לומד התורה ומשכחה עד שניתן לו במתנה וכן בכל אדם אף שאי אפשר להגיע למדריגת משה רבינו ע"ה מכל מקום כל אחד לפי מדרגתו צריך שישגי מדריגת נתינת התורה במתנה מלמעלה כי כל עוד שאין נותנין לו מלמעלה אף שהוא לומד תמיד אינו נקרא בעל תורה כלל ואינו רואה האמת בהתורה:

והנה אודיעך דבר גדול בענין זה הלא תדע אם אירע באיזה זמן שמרגיש האדם בנפשו שנפל בזמן ההוא ברוע המדות ח"ו וביחוד אם נפל ברוע האהבה ובפרט תאוות המשגל אפילו בהיתר ידע נאמנה שרוצין להגביהו למעלה במדריגה עליונה עם המדות המוטבעין בקרבו ולפתוח לבבו לאהבתו יתברך שיזכה לבחינת נתינת התורה מלמעלה כאמור למעלה וקודם ההגבהה היא ההשפלה כמבואר למעלה בענין אברהם אבינו ע"ה שהיה צריך לירידת מצרים להשפיל את עצמו ולהעלותן על ידי שבירידתו לשם היה ירא את ה' כמו שאמר הכתוב לגור גם וכו' שכתוב לעיל היפך מהם שעליהם נאמר בראשית כ', י"א רק אין יראת אלקים במקום הזה כן בכל אדם הוא ועל ידי שנפול למקום האהבה רעה וירא ה' שם בעמדו במדריגה הנ"ל ומתחזק בהתעוררות אהבה רעה לנצח היצר הרע מלעשות רצונו למלאות תאוותו ואוהב באותו התעוררות האהבה להבורא יתברך ברוך הוא כאמור למעלה ואף אם צריך לקיים העונה האמורה בתורה לא יהא רק לאהבת הבורא יתברך כשאר כל המצוות ציצית ותפילין שלא יהא חילוק ביניהם כלל ושלא יעשה למלאות תאוותו ואם יעשה כן אזי מתעלה בזה למדריגה גדולה ומעלה בזה כל האהבות נפולין שירד לשם להעלותן לראש הכל לעולם האהבה ועולה בזה למדריגה עליונה וכו' שכתוב למעלה באברהם על ידי ירידתו למצרים בזה זכה לגדר ואגדלה שמך כך הוא בכל אדם ובכל זמן ועל ידי זה זוכה לבחינת נתינת התורה כאמור למעלה וכמבואר למעלה בירידת יעקב אבינו עליו למצרים עם השבטים שהיה אנוס על פי הדבור שהיא נתינת התורה לישראל שלא היו ראויין לקבל התורה בלתי ירידה זו כאמור וכן בכל אדם ובכל זמן:

ולהבינך עוד טעם הדבר היטב דהנה התורה נקרא ברית שנאמר ירמיה ל"ג, כ"ה אם לא בריתי יומם ולילה גו' וכו' שברית האדם הוא גם כן תורה כמו שאמר הכתוב במדבר י"ט, י"ד זאת התורה אדם רומה שלימה ברמ"ח איברים ושס"ה גידים כמנין רמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה ועל ברית האדם חופה הערלה שהיא הקליפה המכסה הפרי וציונו השם יתברך במצות מילה ופריעה שהוא התגלות הפרי מן הקליפות המכסות אותה וכל עוד שלא בא לידי התגלות הברית לא נכנס עדיין לגדר שיקרא בשם ישראל כנודע כמו כן צריך כל בר ישראל לקיים מצות מילה הרוחניות עם הגופניות שהיא מילת ערלת הלב מן הקליפות המכסות על החיות הקודש השוכן בקרב לב כל איש אשר בשם ישראל יכונה לבל יקרא עליו הפסוק ירמיה ט', כ"ה כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב כי נודע שהלב הוא ברית תורה וכו' שכתוב משלי ז', ג' כתבם על לוח לבך וכו' שבתורה יש שני דרכים טוב ורע כנודע שהוא קליפות המכסה על הפנימיות ורצין להסיר ולשבר הקליפות ולפרוע ולגלות הפנימיות עיקר התורה שנקרא על שם ברית כמו שאמר הכתוב ירמיה ל"ג, כ"ה אם לא בריתי גו' שהכוונה בודאי על פנימיות התורה כך צריך האדם להתגלות הפנימיות שהוא קדושתו יתברך שמו השוכן בקרב לבו של האדם לבל ימשיכנו הרע שהוא ערלת הלב אחר רוע המדות ואהבות רעות רחמנא ליצלן שמצדו באו אהבת התענוגים ורוע המדות ולקיים מה שאמר הכתוב דברים י', ט"ז ומלתם אל ערלת לבבכם שהכוונה הוא כך ומלתם את, את הוא לשון עם שעם ערלת הגוף תמולו גם לבבכם וזהו ומלתם את פירוש עם ערלת גופניות גם לבבכם ערלת הלב לבל יקרא בשם ערל לב.

וכל זה על ידי טוב התחזקות במדות בקרבו לעבודת בוראו ולהגביה כל מדותיו הנפולין מבחינת מצרים לשרשם למעלה כאמור ולבל יצא שום מדה מהמדות מחוץ לגבול הקדושה בלתי לה' לבדו וכמו שאמר דוד המלך ע"ה לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת וגו' שזהו כוונת לך ה' וגו' כל המדות הן לך לבדך כנודע כי יש שבע מדות אלו שמנה בפסוק זה וחמשה מהם נקרא מדות שהם אהבה ויראה והתפארות ונצחון והודיה שהוא הו"ד י"ה להודות שמו הגדול והשנים שהם יסוד ומלכות אינם נקראים מדות כי בחינת יסוד הוא הנקרא בפסוק כל כמו שאמר הכתוב כי כל בשמים ובארץ ותרגום אונקלוס דאחיד בשמיא וארעא כי הוא הכולל כל המדות ומיחד ומקשר כל המדות אל העובדא שהיא המלכות בחינת מעשה כמו שאמר הכתוב לך ה' הממלכה שלכך נקרא העובדא בשם מלכות כי כל עוד שלא נגמרה העובדא ולא יצאו המדות לכלל מעשה אינו נקרא בשם שלימות הגמור מאחר שעל ידי המדות והעובדא בקישור ויחוד המדות על ידי ברית שהוא בחינת יסוד המיחדן נקרא בשם מלכות על שם השלימות שנגמר הדבר במילואו וטובו בלי חסרון שום מדה לחוץ ח"ו. על שם שלום חסר מבית המלך שהמלכות הוא המשלים העובדא וכל זה על ידי בחינת ברית שהוא בחינת צדיק שהוא התקשרות כל המדות הטובות מרום השמים ועד הארץ להביאם להעובדא כמו שתרגום אונקלוס דאחיד בשמיא וארעא וכמו שכתוב בתיקונים יהי רקיע הפוך רקיע ותשכח עיקר ויסודא דמרכבתא וביאר הפסוק שאמר והמתנשא לכל לראש כי אימתי לך ה' כל המדות כמי שמתנשא עם כל המדות הנפולין להעלות הכל למעלה וכל עוד שהערלה חופה על הברית עד שלא נתקנו ונטהרו המדות אין באפשר לבוא לשום מדה הגונה ורצויה לפני הבורא יתברך מחר שהוא נקרא ערל לב.

וגם בהתורה הנקרא ברית כשלומדה כשהוא ערל לב גם כן אינו מתגלה לו הפנימית ששם הערלה גם כן חופה על הברית שהם קליפין דאורייתא ואינו יכול לבא על ידי התורה הנקרא ברית שהוא לומד בזמן ההוא לקיום המעשה הראויה שהוא בחינת עובדא הנ"ל הנקרא מלכות כאמור למעלה כנודע כי לפי מה שהוא בקרבו כך גם כן לו התגלות התורה ולכן בהמולו בשר ערלתו ערלת הלב ומקשר את עצמו עם כל המדות למעלה להביאן לעובדא שהוא עושה שיכניס כל המדות טובות בהעובדא לבל יצא שום אחד מהם לוף אזי התורה הנקרא ברית גם כן נימול ונכרת הקליפות ונתגלה התורה שהוא הפנימיות ויש לו תענוג רוחני מן התורה ההיא ומסייעו ומדריכו בדרך אשר ילך בה ולהביאו יותר ויותר לידי כשרון המעשה שהוא העובדא ונתיחדו כל המדות על ידי הברית בבחינת העובדא וכל עוד שילך תמיד במדריגה ההיא יוסף אומץ תענוג רוחני להרגיש בו בעבודתו ויזכה להיות מרכבה אל הבורא יתברך ויבוא למדריגה שלא יעשה שום דבר מבלעדי מה שיטהו הבורא ברוך הוא השורה עליו כמו שכתוב בזוהר הקדוש הסוד טפל לרוכב ואין הרוכב טפל לסוס כי כמו שהרוכב מטה הסוס על ידי מתג ורסן לכל אשר יחפוץ יטנו כן התורה בהתגלות הברית מטה אותו לכוונת הרוכב שהוא הבורא יתברך השורה לעיו ונעשה לו התורה כרסן שהוא ביד הרוכב וזוכה לנתינת התורה במתנה מלמעלה כמבואר למעלה.

וכל זה על ידי מילת ערלת הלב שעל ידי זה נשמר גם ברית הגופני מלפגום אותו במה שהוא נגד רצונו יתברך ומלילך בו אחר תאוותו ח"ו אפילו במה שהוא היתר כאמור למעלה שעל ידי הברית הוא כולל כל המדות כן ח"ו להיפך כשערלת הלב חופה על הברית ויש לו רוע כל המדות אז נכללו המדות רעות בערלת הברית עד שכל תאוותו אינו כמעט כי אם בפגם הברית והוא משוקע בתאוותו ההוא עד שכמעט שאינו

עושה שום עובדא ואינו עובד כי אם לתאווה ההיא בכל עניניו כנודע ופוגם בברית הגופני במעשה ח"ו ונופל למדריגת סוס שהוא שטוף בתאוות הזמה כמו שאמר הכתוב יחזקאל כ"ג, כ' וזרמת סוסים זרמתם מחמת שנסתלק מעליו הרוכב שאינו בגדר מרכבה להבורא יתברך שהנהיגו על ידי הרסן שהוא התורה שלא ניתנה לו כלל פנימיותה שיתנהג על ידה כאמור למעלה שעל כן אחז הזוהר הקדוש לשון אין הרוכב טפל לסוס והבן:

ולכן מצינו בגמרא בימי התנאים והאמוראים שאחר שנשא אשה הלכו לבית מדרשם על כמה שנים שכל זה היה לשבר התאוה ההיא על ידי מילת הלב כמבואר למעלה ולתקן מקודם המדות וביחוד האהבה הנפולה להגביה למעלה על ידי עסק התורה כמו שאמר הכתוב משלי ה', י"ט באהבתה תשגה תמיד ואז אחר שתקן המדות חזרו לביתן להוליד תולדות לקיים מצות בוראן כמו שאר מצוות באהבת השם הגדול לבד בלי שום אהבה חזונית:

וע"ז אמרו רז"ל על פסוק אעשה לו עזר כנגדו זכה עזר לא זכה כנגדו להלחם בו כי עזר הוא אותיות זר"ע וזכה הוא מלשון ניצוח כענין ולא זכיתי וכו' וזה זכה פירוש אם נצח יצר הרע וטיהר המדות על ידי מילת ערלת הלב מקודם ונעשה מרכבה להשם יתברך על ידי זה ועשית לו עזר שהוא אותיות זרע שתולדותיו הנולדין מטיפין ברית הגופני והלבבי נקרא זרע אמת בלי שום תערובות רע ח"ו כי אם לקיים מצות בוראו להוליד זרע ולא למלאות תאוותו ח"ו על ידי מלחמות היצר הרע שנקרא ערל כנודע שבא על ידי הערלה חופפת על הברית מפני שהוא כבר סילק הערלה מן הברית בגשמי וברוחני ונסתלקה ממנו גם כן מלחמת היצר הרע הנקרא ערל שבא מצד הערלה לא זכה פירוש לא נצח היצר הרע והערלה חופה על הברית עדיין וגם יצר הרע הנקרא ערל אחוז בהערלה להלחם בו ובפרט בתאוה ההוא שהוא פגם הברית במעשה ח"ו ומשקעו בתאוה ההיא בין בהיתר במוותרות ובכוונת חיצונית ואפשר שיבוא ח"ו לידי ביאות אסורות גם כן וזהו כנגדו להלחם בו והבן:

ולכן על ידי שהוליד אברהם אבינו עליו השלום את יצחק בנו אחר שציווהו יתברך על מצות מילה ומל את עצמו נאמר בראשית כ"א, י"ב כי ביצחק יקרא לך זרע שהוא נקרא בשם זרע מה שאין כן ישמעאל שנוולד קודם מצות מילה טרם שמל את עצמו שאינו נקרא בשם זרע ואף שקיים את אברהם אבינו ע"ה את כל התורה כולה והכיר את בוראו בן שלש שנים מכל מקום מאחר שלא נשלם כריתת הערלה על ידי עובדא והבן. ולא רצה לקיים המצוה בעצמו כל זמן שלא נצטווה מפי הגבורה אף שקיים כל המצוות מאחר שהברית נקרא כל שכולל כל המדות כמבואר היה צריך לעשותו בשלימות הגמור להיות מצווה ועושה כי גדול המצווה וכו' ואם היה מל את עצמו בלי ציווי לא היה שלימות גמור ולא היה אפשר לעשות עוד פעם אחרת אחר הציווי בהשלימות האמור:

על כן צריך כל איש הישראלי בתיקון המדות לשום ענינו ולבו על דרכיו להעלות כל המדות הנפולין דהיינו בכל מדה שהוא נופל בזמן מן הזמנים בדברים חיצונים ח"ו: כגון אהבה חיצונית או יראה חיצונית יגביה את עצמו עם אותה המדה למעלה כמבואר לעיל ועל ידי זה המול ימול בשר ערלת לבבו ויזכה לכל האמור

למעלה כמו האבות ע"ה כי בכל מקום שיראה בעיניו ובאזניו ישמע אם עיניו בראשו ויראה שם שום מדה מהמדות עליונות הנפולים כנודע שהמדות עליונות נפלו אף בין העמים ובכל העובדות שלהן ובפרט בשבעה עממין שהיו בארץ ישראל שנצטוו ישראל עליהם בלא תחיה כל נשמה ששם היו ממש עיקר נפילת המדות עליונות בכל אחד מהאומות מדה אחת אשר על כן נאמר בעמלק עמלק יושב בארץ הנגב כי נגב הוא דרום ונודע שדרום הוא מדת אהבה ששם היה ביותר צמצום האהבה הנפולה ועל כן נאמר באברהם אבינו ע"ה הלך ונסוע הנגבה שכל נסיעתו והילוכו בעבודת ה' היה בתיקון מדת אהבה לאהוב שמו הגדול ולאהב אותנו כפי הבריות שעל זה נקרא אברהם אוהבי שהוא מדת החסד שהיא מדתו הנקרא על שמו. וכן בכל העמים מהשבעה עממין היה ממש צמצום המדות הנפולין ועל כן נצטוו ישראל עליהן בלא תחיה כל נשמה שאם היו מקיימין המצוות כמו שנצטוו היו מעלין כל המדות מן השבירה שכך ראתה חכמתו יתברך שעל ידי כן יתעלו המדות כולן מן השבירה והיה תכף כל הטובות והישועות שיהיו אחר ימות המשיח א"ה במהרה בימינו אף על ידי שלא קיימו המצוה כראוי והותירו והחיו מן השבע עממין לא נתעלו המדות ועל ידי כן נפלו גם כן במדות שבשבירה ולא ניתקן ערלת לבבם ובאו על ידי זה לקלקול פגם הברית וכמו שאמר הכתוב ישעיה ג', ט"ז וברגליהם תעכסנה וכמה פסוקים כיוצא בזה ורוע המדות גרם להם קלקול הברית כמו שכתוב למעלה:

ועל כן נאמר במדבר י"ג, ל"ב וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות שהכוונה הוא כאמור שהמדות הנפולין היו כביכול אינו יכול להוציא כליו משם כי נודע שהמדות נקראים כלים והמדות הנפולים נקרא שבירת הכלים כנודע והם כחשו והלשינו שכביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להעלות המדות הנפולין משם וכחשו במדבר שכל עיקר עבודתינו תלוי בו שלכן היה עונשן גדול מאוד גם כן:

ולזה אמר כלב בן יפונה עלה נעלה וירשנו אותה שגם אנו נעלה למעלה כל המדות המצומצמים בהן על ידי שיסייעינו בוראינו לזה כי מלכותו בכל משלה אפילו בקליפות להטותן לכל אשר יחפוץ וכמו שאמר הכתוב הם כל בשר מפני ה' ועל כן נאמר ויהם כלב את העם על ידי בחינת שהוא הם כל בשר וגו' שבידו לסייעינו להעלות כל המדות הנפולין שמסר לנו ההנהגה זו אך לו הכח וממשלה לעשות כרצונו אחר שיהיה ההתעוררות מאתנו והשם יתברך יחזק את לבבינו לעבודתו יתברך שמו אמן סלה נצח ועד וכן יהי רצון ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

ויאמר ה' אל אברם לך לך וגו'. וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט. להבין הלא מתחלה כתב בלשון אמירה ויאמר ה' אל אברם אם כן הוה ליה למימר וילך כאשר אמר אליו ה' ולמה שינה הלשון וכתב כאשר דבר אך האמת הוא דאברהם היה מרכבה להבורא ב"ה והנה אמירה נקרא מחשבה כמאמר תהלים ד', ה' אמרו בלבבכם והדיבור הוא מדריגה עשירית כנודע והנה בשביל אברהם אבינו ע"ה לא היה צריך מחשבות הבורא להתגלות ולבוא אל הדיבור כי היה משיג מחשבת הבורא ב"ה שרצונו וחפצו שילך ומיד היה מקיים רצון השם יתברך והיה הולך אך השם יתברך היה חפץ שיצא מלכות בית דוד רגל רביעי

מהמרכבה לכן הוצרך להתגלות ולבוא אל הדבור ואז הלך עמו לוט ויצא מלכות בית דוד מלוט כמאמר רז"ל במגלת ספר כתוב מצאתי דוד עבדי ולכן אין בן דוד בא אלא בהיסח הדעת כי שרשו מהיסח הדעת ולא ידע בשכבה ובקומה מה שאין כן אילו לא היה בא אל הדיבור לא יכול לוט לילך עמו:

וזהו ויאמר ה' אל אברהם וכו' פירוש מחשבת הבורא ורצונו שילך בודאי היה הולך רק וילך וגו' כאשר דיבר משום וילך אתו לוט והבן:

*

לך לך פירש רש"י להנאתך ולטובתך. הנה אמרו רז"ל פסוק האמנם אלם צדק תדברון ג' מה יעשה אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם יכול אף בדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון דנודע מה שכתוב תהלים נ"א, י"ז אדני שפתי תפתח כי הבורא ב"ה מלא כל הארץ כבודו לית אתר פנוי מיניה אך שכבודו הוא לשון לבושיה כנודע שהוא יתברך מלובש בכל דבר ובחינה זו נקרא שכינה ששוכן בכל דבר והוא השם אדני"י ברוך הוא וברוך שמו ונקרא גם כן עולם הדיבור כי בדבר ה' שמים נעשו ובאורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא דהיינו בעשרים ושתים אותיות התורה עולם הדיבור נבראו כל הנבראים ואיתא בספר יצירה קבען בפה האדם וזהו אדני שפתי תפתח ולכן אמרו רז"ל ששקול לשון הרע כנגד עבודה זרה וכו' כי כשמדבר לשון הרע אינו מאמין שדיבורו הוא עולם הדבור מדת אדנות וזהו אשר אמרו ללשונינו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו כמבואר אצלנו במקום אחר וזהו ישים עצמו כאלם פירוש עצמיותו דהיינו שלא ידבר שום דיבור רק כשיאמין שמחמת עצמו הוא אלם רק שדבורו הוא עולם הדבור מדת אדני"י כנ"ל ואמר יכול אף בדברי תורה לא ילמוד רק כשמאמין כנ"ל תלמוד לאמר צדק תדברון מצוה ללמוד אף שלא לשמה וזהו שאמרו רז"ל השח שיחה בטילה עובר בעשה שנאמר ודברת במ ולא בדברים בטלים ולכאורה איך אפשר שלא ידבר שום דבור רק דברי תורה כנשמע מלשון ודברת במ כו' אך הפירוש הוא כך ודברת במ רצה לומר כל מה שתדבר תאמין שאתה מדבר עם התורה שדבורה הוא עולם הדבור כ"ב אותיות התורה כנ"ל וכשמדבר בהנהגת העולם אל יחוש כי באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא ובאורייתא מתנהג עלמא שכל העולמות מתנהגים על ידי כ"ב אותיות התורה עולם הדבור רק שיאמין זה כנ"ל אבל כשמדבר לא לשום הנהגת העולם זהו נקרא דברים בטילים:

וזהו גם כן אמרו רז"ל וכל מעשיך יהיו לשם שמים כי בחינה הנ"ל השוכן בתחתונים שאנו קורין שכינה שהוא השם אדני"י ב"ה שמלובש בכל דבר נקרא שם והשם הוי"ה ב"ה נקרא שמים ימלשון בהירות וזהו לשם שמים היינו לייחד שני הבחינות הנ"ל כמבואר אצלנו כמה פעמים וזהו לך לך פירש רש"י להנאתך ולטובתך שלכאורה קשה למה פתח לו השם יתברך שיעשה זאת בשביל פניה להנאתו ולטובתו כי בלא זה בודאי היה עושה רצון השם יתברך אך השם יתברך לימד אותו איך לעבדו ואמר לו לך לך פירוש אפילו מה שאתה עושה דבר שהוא לך להנאתך ולטובתך יהיה לך בזה גם כן הילוך אל השם יתברך שכל מעשיך יהיו לשם שמים כנ"ל:

*

בגמרא דסוטה דרש רבא בשכר שאמר אברהם אבינו ע"ה אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לשתי מצוות לרצועה של תפילין ולתכלת של ציצית בשלמא רצועה של תפילין דכתיב וראו כל עמי הארץ וגו' ופירש רש"י דאיכא הנאה. אלא חוט של תכלת מאי היא דתניא היה ר' מאיר אומר מפני מה נשתנה תכלת מכל צבעים מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד ופירש רש"י דתכלת לא דמי כל כך לרקיע אלא דומה לדומה:

להבין הענין נקדים מה שכתוב ישעיה ס"ו, א' השמים כסאי והארץ הדום רגלי כי נודע כי מקום השראת הבורא יתברך הוא בחינת כסא שהוא בחינת מרכבה אליו יתברך והנשמות בחינת שמים שהם צבא העליונים בודאי אצלם הוא השראתו יתברך כי מלא כל הארץ כבודו והן רוחניים אינם מופסקים ממנו כי השתוקקות שלהם רוחני מאוד אך שכוונת הבורא יתברך היתה בבריאת האדם שגם הוא יהיה כסא להשראת קדושתו יתברך שהוא יותר תענוג אצלו שגם בעולם השפל היה גילוי אלהותו הבלתי מושג מהותו ולזה ניתנה תורה לישראל שיהיו במדריגות האבות שהן מרכבה אליו יתברך ואנחנו בניהם נלך בעקבותיהם להמשיך אור עצמות אין סוף בקרבינו עד שנזכה להיות בחינת כסא אליו יתברך על ידי שישכון בלבבינו מחמת שלא נפסיק מדביקותינו בו יתברך ואם יארע ח"ו איזה עוון נפסק משרשו חי החיים יתברך כי אדם אין צדיק בארץ וגו' קהלת ז', כ' יש תקנה לשוב אליו יתברך על ידי תשובה גמורה בלב שלם לשוב לשרשו חי החיים יתברך ועל ידי זה זוכה להיות בחינת כסא אליו יתברך להמשיך אור אין סוף בלבבו ולהיות דבוק בו אך נגד צבא העליונים שאצלם הוא בחינת הכסא בתמידיות נקרא מדרגתינו אף אם אנו זוכים להשראתו בנו רק בחינת הדום שהוא שרפרף כפירוש רש"י שהוא כסא קטן שהוא בקטנות והבן:

וזוהו שובה ישראל עד ה' אלהיך כי על ידי התשובה תזכה עד שה' יהיה אלהיך שיצמצם אלהותו לשכון בלבך ותזכה להיות בחינת כסא אליו יתברך בבחינת הדום רגליו מדריגה התחתונה שגם שם יהי בחינת הכסא שהוא הדביקות בו יתברך שמו:

וזוהו גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שאם נפסק ח"ו משרשו כאמור יזכה על ידי התשובה לבוא למדריגה עד כסא הכבוד שיהיה בחינת כסא הכבוד:

אך נודע כי מצות ציצית היא שקולה נגד כל המצוות כי על ידה זוכה תמיד בבוראו יתברך על ידי הסתכלותו על ארבע כנפות שבכל צד שישתכל יזכור אלהותו שמלא כל הארץ כבודו וכמו שאמר הכתוב במדבר ט"ו, ל"ט וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ובודאי שכן הוא מסגולת הציצית להזכיר האדם

שיש בורא אין סוף שמלא כל הארץ כבודו בארבע רוחות העולם ולית אתר פנוי מיניה כיון שכתב כן בפירוש בתורה והזוכה יבין בפנימיות הדבר שכן הוא ומאחר שעל ידי המצוה הזאת בא לו ההזכרה כאמור על ידי זה יבוא לבחינת התשובה באופן שיבוא לבחינת כסא הכבוד שיהיה מרכבה אליו יתברך כמו שאמרו גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד כי ציצית הוא לשון מציץ מן החרכים לשון הסתכלות והבן כי ההסתכלות מביא לידי תשובה להשיב אור אין סוף עליו ולכן גם כן יקרא נתן דצוציתא על שם שאחזהו בציצית ראשו והעלוהו 97

לתשובה כי הכוונה על ישי הסתכלות היתה האחיזה לבוא למדריגת תשובה וכן גבי אותו ששלח ארבע מאות זוז להזונה ועל ידי ציצית חזר בתשובה עד שאמרו אותן מצעות שהציעה לו באיסור כו' כי נודע שכל אהבה רעה שמתעוררת באדם צריך להביאה אל הטוב שיתחיל לאהוב בהתעוררות האהבה את הבורא יתברך שמו ויוצא בשאר המדות ועל ידי זה נעשה הרע כסא אל הטוב וזהו לשון מצעות שהוא גם כן בחינת כסא שעל ידי אהבה שהיה השראת הרע עליו על ידי אהבה זו חזר בו ואחז בזה בבורא יתברך שמו ואהב אותו עד שפירש מן הרע וזהו מצעות שהציעה באיסור הציעה בהיתר והבן וכל זה הוא על ידי בחינת ציצית כאמור לעיל:

אך נודע שצריך לילך ממדריגה אחר מדריגה מעט מעט ולא לעלות בפעם אחד כמו שאמר הכתוב שמות כ', כ"ג ולא תעלה במעלות וגו' וצריך שיהיה המדריגות דומה לדומה שלא יהיה מהות המדריגה של עכשיו כמו שלפניה וצריך בתחילה לבוא על ידי הסתכלות הציצית לבחינת ים שהוא ים החכמה להמשיך דעת שלו לים החכמה ואחר כך עולה למעלה לבחינת רקיע ואחר כך זוכה לבחינת כסא הכבוד:

וזהו לא בשמים היא וגו' דברים ל', י"ב, י"ד כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיו ובלבבך לעשותו הכוונה שלא יוכל לבוא לבחינת ים ולבחינת שמים שהוא בחינת רקיע כעי קרוב הוא כמו כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך וגו' שלא יהיה ח"ו עסק התורה ותפילתך אחד בפה ואחד בלב אלא אחדות גמור יהיה ליחד המחשבה והדבור והבן:

ונמצא כי בודאי לזכות גדול נחשב מה שניתן להם מצות ציצית לישראל כי בלעדה לא יבואו לידי תשובה כאמור לעיל כי אם על ידי הסתכלות האמור יבואו לידי תשובה:

פרשת וירא

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כתום היום וישא עיניו וירא והנה שלשה וגו' וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה: כתב בזוהר הקדוש מאן נינהו שלשה אנשים אברהם יצחק ויעקב.

הנה נודע שהתורה הקדושה צריך להיות בכל אדם ובכל זמן כי היא נצחית אך האמת הוא שהבורא ב"ה נמצא בכל אחד מישראל ואפילו ברשע היותר גדול ובבעל עבירה היותר גדול ח"ו והראיה שלכל רשע באים לו הרהורי תשובה בכל יום וזהו מתראה אליו השם יתברך וכשהוא הולך בזה שהוא מגביה שכלו אז הוא מתחיל לומר מתי יגיע מעשי למעשי אבותי כי האבות הן הן המרכבה ומה הוא מרכבה כתב בתיקונים הסוס טפל לרוכב ואין הרוכב טפל לסוס שילך הסוס למקום שירצה וינהיג אותו לנהר ולמקומות מטונפים רק שהולך למקום שרצון הרוכב לילך שם וכשאדם הוא מרכבה לשמו הגדול אינו הולך רק למקום שהשם יתברך רוצה שאינו עושה רק רצון השם יתברך ולא רצון היצר הרע:

וזהו וירא אליו ה' כתב סתם ולא כתב אל אברהם כי קאי על כל אחד מישראל שמתראה אליו השם יתברך דהיינו אפילו רשע גדול ח"ו מתראה אליו השם יתברך דהיינו הרהורי תשובה שבאים לו כנ"ל והוא יושב פתח האוהל פירוש שזה פותחים לו פתח כחום היום כשבא לו התלהבות הרהורי תשובה. וישא עיניו פירוש כשמגביה השכל שלו וירא והנה שלשה אנשים אברהם יצחק ויעקב רצה לומר שהוא מדריגת האבות שהיו מרכבה לשמו הגדול. וירא וירץ לקראתם שאומר מתי יגיע מעשי למעשי אבותי ורוצה להגיע גם כן למדריגה זו להיות מרכבה אליו יתברך שילך רק למקום שהוא יתברך רוצה. מפתח האוהל מאותו פתח שפתחו לו כנ"ל ואז וישתחו לאפיו השתחווה הוא המשכה שממשיך המשכה לבחינת ארציות והבן:

*

קיים אברהם אבינו ע"ה את כל התורה עד שלא ניתנה. כי אורייתא מחכמה נפקא. וחכמה נקרא נקודה ושם כל התורה מלובש ומעוטף בנקודה אחד ולכן היא נעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה מאחר שכל התורה כלולה בנקודה אחד ולכן נאמר שמות כ', א' וידבר אלקים את כל הדברים האלה ודרשו רז"ל שאמר כל התורה כולה בדבור אחד שאמר כל התורה כמו שהיא בנקודה עליונה שנקרא חכמה שהוא הי' של שם הוי"ה ב"ה אך מי יוכל להשיג כל התורה בנקודה אחד לכן אמרו ישראל שמות כ', ט"ז דבר אתה עמנו ונשמעה שישתלשל ויבוא אל הדעת שהוא בחינת משה וזהו שם י"ט, י"ט משה ידבר והאלקים יעננו בקול שנשתלשל וירד לבחינת קול שהוא המשכה ו' של שם הוי"ה ב"ה שמהחכמה ירד אל הבינה ומשם לבחינת קול ואז יוכלו ישראל להשיג ואברהם אבינו ע"ה היה מרכבה לבחינה זו שהיא הנקודה עליונה הי' של שם הוי"ה ב"ה והשיג כל התורה כמו שהיא בנקודה עליונה ולכן כתיב וירא אליו ה' סתם ולא כתיב אל אברהם כי היה מרכבה אל החכמה העליונה כנ"ל והוא נעלמה מעיני כל חי ובא אברהם אבינו ע"ה לעולם שהוא נסתר ונעלם מאוד ולכן אינו יכול להקרא בשם כי בא למקום נעלם מאוד.

ולכן כתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא באברהם כי הוא היה קיום העולם שהוא היה מרכבה לבחינת חכמה כנ"ל וכתיב תהלים ק"ד, כ"ד כולם בחכמה עשית ה' בחכמה יסד ארץ שהחכמה היא חיות כל העולמות ולכן תולדות השמים והארץ ראשי תיבות תהו כי עד אברהם אבינו היה העולם תוהו ובוהו דור המבול ודור הפלגה עד שבא אברהם אבינו וקיים העולם כמאמר רז"ל

שית אלפי שנין הוי עלמא שני אלפים תהו שני אלפים תורה ופירש רש"י שני אלפים תורה התחילו מימות אברהם. וזהו בת היתה לו לאברהם כי נודע שהבת נוטלת עישור נכסים שעולם הזה שאנחנו ישראל בו הוא מדריגה עשירית מדת מלכות ה אחרונה של שם הויה ב"ה כמאמר רז"ל בהבראם בה' בראם העולם הזה נברא בה' וה' בחכמה יסד ארץ באבא יסד ברתא שהחכמה הוא אב שממנו יצאו כל הנבראים ואברהם היה מרכבה לבחינה זו כנ"ל והבן וזה בת היתה לאברהם ובכל שמה פירוש בכל דבר היה עובד השם יתברך:

*

לכאורה קשה איך כרת אברהם אבינו ע"ה ברית עם ממרא שהוא כנעני כמו שכתוב והם בעלי ברית אברם והלא הוא קיים כל התורה כנ"ל ולמה לא קיים מצוה לא תכרות להם ברית: אך הענין הוא שראה אברהם שלא יוכלו בניו לרשת את ארץ כנען כפי הבטחת השם יתברך רק על ידי ברית מילה והראיה שאחר שעזבו הברית גורשו מארץ הקדושה ולכן הוצרך למול את עצמו וליקח הברית מילה וזו והם בעלי ברית אברם שהם גרמו שיקח אברהם הברית מילה בראותו שלא יוכלו בניו לרשת את ארצם רק על ידי המילה וזהו גם כן מה שכתב רש"י ז"ל על באלוני ממרא הוא נתן לו עצה על המילה שלכאורה אברהם אבינו שקיים כל התורה יצטרך לשאול עצה על המילה אך הוא גם כן על דרך הנ"ל שהדבר ההוא נתן לו עצה שימול את עצמו כדי שיוכלו בניו לרשת את ארצם כנ"ל:

*

בש"ס דשבת אר"י אמר רב גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה שנאמר אל נא תעבור מעל עבדך אר"א בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אין הקטן יכול לומר לגדול המתן עד שאבוא אצלך ואילו בהקב"ה אומר אל נא תעבור וגו':

והנה להבין לשון הפסוק אל נא תעבור וגו' כי הלא בשכינתו יתברך אי אפשר לומר כך שהרי מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה והיאך יאמר אל נא תעבור וגו' דמשמע ששם כביכול אינו מקום כבודו וזה אינו וגם להבין לפי זה דרשת ר"י א"ר דאמר גדולה הכנסת אורחים וכולי איך מוכח מזה שהכנסת אורחים גדולה מקבלת פני השכינה דלמא משום שבקיימו מצות הכנסת אורחים יהיה שם גם כן קבלת פני השכינה כנודע שלכך נקרא המצוות מצוה על שם הדביקות שמדבק האדם חלק האלקי השוכן בקרבו אל הכלל אין סוף ב"ה מלשון צוותא ואם כן אפשר שהמצוה בעצמה אינה גדולה מקבלת פני השכינה רק שגם שם יש קבלת פני השכינה ומקיים שתיהם וגם על דרשת ר"א שאומר שלא כמדת הקב"ה וכו' אין קטן אומר לגדול המתן ואילו באברהם כו' קשה כנ"ל הלא גם שם היה קבלת פני השכינה ובפרט שהצדיקים נקראים אנפי שכינתא על שם ששכינתו יתברך שוכן בתוכם כנודע מספר הזוהר ובקבלו האורחים דהיינו המלאכים שנדמה לו כאנשים ודאי הוא קבלת פני השכינה:

אך האמת הוא כך דעשיית המצוה הוא העיקר על ידי בחינת קבלת פני השכינה שהוא הדביקות מלשון צוותא כדמשמע מלשון מצוה כמו שכתוב באבות ששכר מצוה מצוה שיעקר שכר מן המצוה הוא המצוה שהוא הדביקות האלהי והתענוג הרוחני שבעשיית המצוה שהיא בחינת קבלת פני השכינה כי לולא זאת נקרא מצוה בריקניא שהוא בלי חיות ונשמה ואינו רק גוף המצוה כנודע ואינו נקרא מצוה רק על ידי התשוקה והדביקות חלק האלקי השוכן בתוכו אל השורש ברוך הוא עם כל חלקי ישראל כנודע שבכל עבודת אלהי הן בדבור הן במעשה הם בחינת גוף ונשמה המחיה הדיבור או המעשה ההוא שבלעדי זאת הוא בלי חיות ולכן נקראים הרשעים בחייהם מתים על שם שמעשיהם בלי חיות.

אך שבאמת בקשת אברהם אבינו עליו השלום היתה כך אל נא תעבור וגו' כי הוא היה עוסק בקבלת פני השכינה בודאי כמפורש בפסוק וירא אליו ה' ובעת שראה את האורחים ביקש מאתו יתברך שמו שגם שם כשאלך לקיים הכנסת אורחים לא תעבור מעל עבדך וגם שם אהיה דבוק בך שלא יהיה מצוה בריקניא ח"ו רק שתהיה עמדי גם שם שאקיים המצוה בדביקות שהוא בחינת קבלת פני השכינה והוכחת רב יהודה שהכנסת אורחים גדולה מקבלת פני השכינה הוא כי לולא שהכנסת אורחים גדולה בודאי לא היה אברהם אבינו ע"ה מניח את הודאי קבלת פני השכינה והולך להכנסת אורחים שהוא ספר שהרי הוצרך לבקש על זה שגם שם יהי קבלת פני השכינה ודביקות בו יתברך ובפרט דנודע מה שאמרו רז"ל כערביים נדמו לו ולפי דמיונו אינם נקראים אנפי שכינתא אלא ודאי שהמצוה בעצמה גדולה מאוד אפילו לא יהי ח"ו קבלת פני השכינה רק שהוא ביקש לעשות מצוה זו בשלימות גמור כמו שאמר אל נא תעבור וגו' והבן:

וזהו גם כן מאמר ר"א שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אין הקטן יכול לומר לגדול המתן מפני שבמקום שילך מאתו אין שם כבודו אם יהיה כאן לא יהיה שם אבל בהקב"ה כתיב מלא כל הארץ כבודו ולכן ביקש אל נא תעבור כי גם שם הוא כבודו יתברך וגם שם לא אהיה מופסק מדביקותך והיה יכול לומר זאת מפני שלא ילך מאת השם יתברך בכל מקום שילך רק זאת הבקשה היתה שלא יהי מופסק ממנו יתברך שמו שגם שם הוא יתברך כמו שהוא גם כן כאן והבן:

*

וירא אליו ה' באלוני וגו' כחום היום הנה נודע מה שאמרו רז"ל אברהם יושב אפתחא דגיהנם להציל את הרשעים על ידי מילה שעל ידי זה מכירים שהם יהודים לבד מבעל ארמית דמסכא ארלתו ולא מבשקר ליה ונודע שכל עיקר מגמתו וחפצו של אברהם אבינו עליו השלום היה לקרב הרשעים תחת כנפי השכינה ולהעלות נשמות נפולין שבין העמים כמבואר אצלנו למעלה על פסוק ואת הנפש אשר עשו בחרן ותרגום אונקלוס דשעבידו לאורייתא על ידי עסקו בתורת ה' שעל ידי זה נתעלו כל הנשמות מבין העמים ובאו אצלו לגיירן ולהכניסו בבריתו של אברהם אבינו ומבואר אצלנו שם שיעקר הוא שמירת הברית עם שימול

ערלת לבבו וכמו שהיה הנהגת אברהם אבינו מאז כן גם עתה תמיד בהווה יושב על פתחו של גיהנם להעלות נשמות נפולין ממקורן שירדו לגיהנם להעלותן על ידי ששמרו לכל הפחות שמירת הברית שלא המשכיו על עצמן הערלה כנ"ל וכל זה לעשות רצון קונו להעלות נשמות קדושות נפולין שיש תענוג גדול לבורא ב"ה מזה כנודע:

וזהו וירא אליו ה' פירוש שנתראה לו ה' גם באלוני ממרא פירוש אלוני מלשון אלוני הבשן שהם הרשעים ממרא פירוש שהמרו נגד כבוד השם יתברך גם שם נראה עליו ה' שראה גם שם צמצום אלהותו יתברך שמשם יוכל להשלים רצון קונו כאמור על ידי שיתעלו מנפילתן והוא יושב פתח האהל כחום היום שהיא הגיהנם וכמו שאמר הכתוב משלי ג', י"ט הנה היום בא בוער כתנור ופירש רש"י ממרא הוא שנתן לו עצה על המילה שהוא גם כן לכוונתנו ממרא על ידי המראה והמרד שמרד בבורא יתברך שמו הוא שנתן לו עצה איך שגם שם יש עבודתו יתברך להשלים רצון קונו להעלותו על ידי שהוא יושב פתח האהל שהוא הגיהנם וזהו שנתן לו עצה פירוש ההמראה של הרשעים הוא שנתן לו עצה איך שגם משם יוכל לעשות רצון הבורא יתברך שהוא תענוג גדול להשם יתברך ונחת רוח לפניו וכל זה על המילה פירוש בעבור המילה כי על במקום בעבור כי שמרו ברית שלא נמשכה ערלתן עדיין כנודע שמלא כל הארץ כבודו אפילו במדריגת התחתונים כל מה שיראה בעולם יוכל לדבק בו יתברך על ידי זה אפילו מהמראתן של רשעים שממדין נגד כבודו יתברך יוכל ליקח עצה שיתראה אליו ה' גם משם וכל זה על המילה עבור מצות מילה מה שאין כן במי שנמשכה ערלתו דלא מבשקר ליה שאי אפשר להכירו שאין בו כבר שום הכרת הקדושה והבן איך שצריך האדם לשום עיניו ולבו על דרכיו לעשות רצון קונו גם מדברים שהם במדריגה פחותה מאוד ועל ידי זה נזכה בזה ובבא אמן נצח סלע ועד וכן יהי רצון:

*

וירא אליו וגו' נודע היות התורה נקרא תורה על שם הוראת הדרך וצריך להבין בזה בכל סיפורים מכל תיבה שבתורה איך ליטול עצה לעבודתנו עבודת השם יתברך אף שהסודו אין באפשרי להשיג על בורין עד ביאת משיח צדקינו במהרה בימינו כמו שכתוב ומלאה הארץ דעה וגו' מכל מקום התורה נדרשת בדרך פרד"ס וצריך לראות הרמזים שבתורה המרמזין והמורים דרך לעבודתו יתברך שמו: והנה בראשית בשביל התורה ובשביל ישראל ברא אלקים את השמים ואת הארץ והואיל שכן הוא שבריאת העולמות הוא בשביל ישראל ובשביל התורה באופן שלא יתפרדו זה מזה שיהיו ישראל דבוקים בתורה ואם ח"ו איזה איש מישראל עקר עצמו מהתורה צריכים הצדיקים שבדור לקרבו ולהוציא יקר מזולל רצה לומר זולל הוא הקליפות שנשקע בתוכם לילך אחר שרירות לבו הרע להיות זולל וסובא ואם זכה הצדיק לקרב את הרשעים עליו נאמר אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה כמו שבראתי שמים וארץ בדברי פי כמו שכתוב תהלים ל"ג, ו' בדבר ה' שמים נעשו אף אתה תעשה בדבר פיך שמים חדשים וארץ חדשה כמו שכתוב כי כאשר השמים וגו' אשר אני עושה ודרשו בזוהר הקדוש אשר עשיתי לא כתיב אלא אני עושה תמיד בהווה אף שהצדיק עושה אומר השם יתברך אני עושה כי הצדיק עושה עם השם יתברך בדביקות ונעשה כביכול אחדות עם השם יתברך ונקרא אני עושה וכל זה כשמוציא בהתחדשות התורה יקר מזולל והענין

אפשר לומר על דרך אחר להפרע מן הרשעים שמאבדין כו' וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין כי מה שהרשעים מאבדין הצדיקים מקיימין ונקרא שמים חדשים והבן זה :

אך להבין הענין איך הוא נבין מה שאמר בפסוק תהלים ל"ד, י"ב לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם וגו' אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע סור מרע ועשה טוב:

והנה להבין הלשון לכו הוה ליה למימר בנים שמעו לי ושאר דקדוקים:

דהנה אמרו בגמרא המקדש את האשה ע"מ שאני צדיק ונמצא רשע הרי זו מקודשת שמא הרהר בתשובה ואם כן לפי הנראה כי מיד שהרהר בתשובה נקרא צדיק וקשה הלא אין רשע בעולם שלא יבוא לו הרהור תשובה בכל יום כמאמר רז"ל בכל יום בת קול יוצאת ומכרזת שובו בנים וכו'. והם הם הרהורי תשובה כי אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי והנשמה שומעת קול הכרוז ומהרהר בתשובה ואפילו רשעים ודבר זה ידוע מדברי רז"ל ואם כן אין רשעים בעולם:

אך האמת הוא כי לרשעים ודאי לא יספיק להם הרהור לבד למשל אדם מכניס נר למקום חשך אפילה אשר שם החשכות עב ומכופל כמו בחדר שבתוך הקרקע וכבה הנר מיד בהכנסו מחמת שהחשך שם עב מאוד ומצומצם מאד כך הרשע נשקע מאוד בקליפות והכניס בחשכות מימים כבירים לתוכו עד שנעשה החשכות עב ומגושם מאוד וכנגדו יצאו חלקי הקדושה ממנו כי אין אדם דר עם נחש בכפיפה וכשבא לו ההרהור יכבה מיד ולא יפעל בו שום פעולה כמו שאמר הכתוב ונר רשעים ידעך וצריך לשבר את החשך והחומריות על ידי תעניות וסיגופים שיוכל לבוא לידי תשובה:

וזהו שאמרו בגמרא שלשה ספרים נפתחים בראש השנה צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים רשעים כו' ולהבין הלשון לאלתר אך הוא כמו שכתוב לעיל כי מה שמספיק ההרהור לבד הוא לאיש אשר הולך בדרכי השם ועובדו תמיד אך שנזדמן לו שעשה מעשה רשע בזה מספיק ההרהור כי מתוך שהקדושה עליונה שורה בתוכו אף שנכשל באיזה דבר מיד בבוא אליו אור ההרהור תשובה יפעל בו שיחזור לאיתנו הראשון מחמת שלא נפל לחשכות גדולה כהרשע ובזה מיירי הגמרא ונמצא רשע רוצה לומר שנמצא באיזה דבר מה וזהו צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים רצה לומר כי בראש השנה נכתבים הצדיקים בספר הצדיקים על כל ל השנה באם ח"ו יכשלו באיזה דבר שיספיק להם ההרהור לבד והרשעים נכתבים בספר הרשעים לאלתר למיתה רצה לומר ולא לאתר לחיים שלא יספיק להם לאלתר ההרהור והבן.

אך צריך לזכך את חומרו בתחלה כאמור אך מי יביא את הרשע לזה שירצה לזכך את חומרו ולשוב מעונו הוא כמו שכתוב ישעיה נ"ד, י"ג וכל בניך למודי ה' כי השם יתברך ב"ה מלמד את כל בני אדם איך לשוב

ומצמצם את עצמו אפילו במדרגות תחתונים כי הנה כתיב ומלכותו בכל משלה כי בכל מקום התפשטות מלכותו אפילו בקליפיות כמאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים ושניתנה התורה לישראל על מנת שימליכוהו עליהם בכל מקום שהם באיזה מדריגה שיהיו שם ידבקו את עצמם אל השם יתברך אפילו אם נזדמן לאדם שנפל ח"ו למקום הקליפות גם משם יקום ויאחז צדיק דרכו כמו שאמר הכתוב כי שבע יפול צדיק וקם וזה שאמר שלמה המלך ע"ה קהלת ח', י"ד יש הבל וגו' אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו':

והענין נפילת הצדיק למקום החשכות במשל מלך אדיר ששלח שלוחו למרחוק לכבוש מדינה ההוא שיהא נקרא שם המלך עליה גם כן להקרא שם מלך כך הענין בנפילת הצדיק כשהצדיק נופל ובודאי יאחז צדיק דרכו ויתעורר מיד משם וידבק את עצמו לה"י ואז כל הרשעים שמשוקעים במקום ההוא גם כן יש להם עליה ודווקא אותן הרשעים שהם משורש נשמתו של אותו הצדיק והצדיק כשמגביה את עצמו אוחז גם כן ברשעים השוכנים שם ובמה יש לו בהם צד אחיזה במצוות שהם עושים כי ריקנים שבך מלאים מצוות כרמון אף שהמצוות הם ריקנים כמו שאמר הכתוב שיר השירים ד', ג' כפלח הרמון רקתך מכל מקום להיותם מצוות יש להצדיק צד אחיזה בהם ואז אף שנפל למדריגה התחתונה הנקראת מלכות ומלכותו בכל משלה ממליך גם כן את הקב"ה ומתפשטת מלכותו גם שם.

אך זהו כשהרשעים אינם מתנגדים עם הצדיק ומאמינים בצדקתו וזהו ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים על ידי נפילת הצדיק אבל בעוונותינו הרבים לפתח חטאת רובץ רצה לומר כי הנה פתח הגוף אשר דרך שם מבוא הקדושה העליונה כמו שכתוב ושכנתי בתוכם הוא הפה דהיינו על ידי הדיבור של האדם כשהוא זך ממשיך בקרבו קדושת השם יתברך כנודע והנה כשמטמא האדם את פיו ח"ו בשקרים ורכילות ומלשינות ולשון הרע אזי אין מבוא לקדושת השם יתברך לבוא בקרב האדם ומזה נמשך שמדבר לשון הרע ודופי כי כמו שהאדם הוא כך הוא רואה כי הצדיק אינו רואה שום רע מחמת שקדושת אור הבורא יתברך שופע בתוכו והטוב האמיתי שורה בקרבו ואז בכל מקום אשר יפנה ויסתכל אינו רואה אלא הטוב והרשע רואה בחינתו כי אי אפשר לצדיק שלא יהי לו שמץ מנהו כמו שאמר הכתוב קהלת ז', כ' כי אדם אין צדיק בארץ וגו' ולא יחטא וחטא מלשון חסרון והרשע רואה זה ומלשין עליו כהנה וכהנה אפילו כזבים מה שאין בו ואם כן אי אפשר להצדיק להעלותו מחמת שהוא נפרד ממנו בתכלית הפירוד והריחוק וזהו הגורם גם כן אשר הרשע לא יפרד מן העבירה בעת שיזדמן לו לעשות.

כי הנה הבעש"ט נשמתו בגנזי מרומים ז"ל אמר פירוש הש"ם יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם כו' ולואי תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם והענין הוא כשאדם רוצה לעבור עבירה ח"ו ומתחבא את עצמו בחדרי חדרים נופלת עליו יראה ומתקדמת בדמיונו כאלו רואין אותו ונופלת עליו יראה כי נודע כי לית אתר פנוי מיניה ובכל מקום הוא חיות הבורא ברוך הוא וברוך שמו אפילו בקליפות כמו שאמר הכתוב ומלכותו בכל משלה דאם לא כן לא היה הדבר נמצא ואף בעבירה יש חיות הבורא גם כן כביכול אך הרשע אינו רוצה בחיות אשר שם מהבורא ומפילו ח"ו והבן והנה זה שנופלת עליו יראה כנ"ל הוא שיראה עליונה מצמצמת את עצמו למקום ההוא לעורר אותו שיפרד משם מן הקליפות ולא יעשנה וזהו חיות העבירה והרשע ממשיך כביכול הניצוץ הקדוש למקום הקליפה ח"ו

רחמנא ליצלן ומה שהיראה עליונה אינה פועלת בו שישוב מן העבירה הוא כי ברית הלשון וברית המעור מכוונים יחד ועל ידי שפגם בברית הלשון יכשל גם כן בברית המעור ולזה הרשעים שמלשינים על הצדיקים ומטמאין את פיהם בודאי מטמאין ברית המעור גם כן:

וזה גם כן פירוש הפסוק שיר השירים ב', ט' משגיח מן החלונות וגו' והא כמו שכתבתי שהיראה עליונה מצמצמת את עצמה לעורר את האדם באופן שנדמה לו כאלו אחד מסתכל מן החלונות ומבין החרכים וזה הגורם לו שיפול בחשכות גדולה שהחשכות נעשה עב ומצומצם בתוכו כנ"ל עד שאי אפשר לאור הקדוש לבוא בתוכו:

וזהו שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו מצרות פירוש לשון מיצר וצמצום שלא יבוא לחשך מצומצם או מלשון רצות כפשוטו שאמר הכתוב ותמוגגיניו ביד עונינו והבין:

והנה אמרו רז"ל גדולה תשובה שזדונות נעשו לו כזכיות ולהבין הדבר הוא כי אחר שאמרנו שיש טוב בכל דבר אף בהעבירה אך שלא רצה לראות הטוב באותו פעם מחמת שטימא ברית הלשון ואז ואחר כך כשבא לשוב ונוצר פיו ומתקן את אשר כיות אזי מעלה הטוב ההוא שבעבירה ההיא שדחה אותו מקודם ומתקן הטוב ההוא על ידי חרטה גמורה והרע נפרד מהטוב ונופל למטה וזה ודאי עיקר לנצור ברית הלשון והמעור כמו שאמר הכתוב אם לא בריתי וגו' והצדיק ששומר מלפגמו נקרא צדיק:

וזהו לכו בנים שמעו לי לכו פירוש בכל מקום שאתם הולכים אפילו כשאתם הולכים ממני ורוצים לעבור עבירה ח"ו יראת ה' אלמדכם כמו שכתבתי שהיראה מצמצמת את עצמה כנ"ל או על ידי הצדיק שבא למקום הקליפות כאמור מי האיש החפץ חיים וגו' לראות טוב פירוש לראות הטוב שבכל מקום ומפריד את עצמו ואת הטוב מן הרע על ידי כי נצור לשונך מרע מקודם ואם ח"ו נכשלת על ידי שלא שמרת הברית ולא ראית הטוב בשעת מעשה מכל מקום אחר כך סור מרע ועשה טוב ועשה לשון תיקון תתקן את הטוב על ידי החרטה ועזיבת המעשים הרעים בקש שלום וגו' ודרשו רז"ל בקש במקום זה ורדפהו ממקום אחר שלום מלשון שלימות שתדוף שלימות הבורא ב"ה שיתפשט מלכותו בכל הדברים גם בקליפות תראה להמליך את הבורא שלא תפוגם ח"ו רק שיהיה שלימות ותגביה הטוב ההוא לשורשו:

וזהו וירא אליו ה' באלוני ממרא כנודע מספר הזוהר שהנשמה נקרא אברהם וירא אליו באלוני מלשון אלוני הבשן פירוש כי הבורא ב"ה מתראה אליו אפילו בגודל המראה אך אם כן למה לא יפעול בו לזה אמר והוא פירוש היצר הרע יושב פתח האהל הוא הפה שטימא הדיבור ואין מבוא לקדושת הבורא לבוא בתוכו ולפיכך כחום היום שמחממו לעבירה על כן העיקר הוא לנצור פיו ולשונו ואז טוב לו בזה ובבא:

בגמרא דבבא מציעא תניא אר"י למה נקוד על אי"ו שבאליו למדה תורה דרך ארץ שישאל אדם באכסניא שלו ורש"י בחומש מביא יותר מפורש לאיש על אשתו ולאשה על איש שגם לשרה שאלו איז אברהם והנה לכאורה מפשטיה דקרא לא משמע כלל ששאלו לשרה גם כן:

אמנם האמת הוא שלא שאלו אלא לאברהם איה שרה ושורש כוונתם היה שעל ידי ראייתם על שרה ידעו התגלות מדת אברהם כנודע שאיש הוא בחינת עלמא דאיתכסיא ואשה עלמא דאתגליא וכל מעשה האיש ומדריגתו כפי מה שהוא בין לטוב בין למוטב מתגלין בהאשה שהיא בחינת סוד עלמא דאיתגליא שבה מתגלין ונשפעין מעשה האיש ומדרגתו באופן שיכול הרואה שיש לו ראייה שכלית להבין על ידי ראייתה מדריגת האיש ופרטי מעשיו. ונודע שהמלאכים אינם משיגים מדריגת הצדיקים הגדולים כמו שאמרו רז"ל גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת ומחיצתן לפנים ממלאכי השרת שהוא כנוי לגובה מדרגתן יותר ממלאכי השרת ואם כן המלאכים לא היו יכולין להשיג ולהבין איכות אברהם והתגלות מדרגתו כי אם על ידי שרצו לראות את שרה ועל ידי זה ידעו איז מדרגות של אברהם שהוא בבחינה עלמא דאתכסיא:

וזהו שאף לשרה שאלו איז אברהם פירוש שמה ששאלו לשרה כמו על שרה הוא לכוונה שידעו ויבינו איז אברהם במדרגתו והבן ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת חיי שרה

ויהיו חיי שרה מאה שנה וגו' נודע ממדרש הנעלם שהגוף נקרא שרה לשון שררה שמטבע החומר להשתרר על זולתו ואברהם נקרא הנשמה. והנה אמרו רז"ל הרוצה לחיות ימית את עצמו: והענין הוא כי עצם אדם בתולדתו להמשיך אחר הבלי הזמן ולהתגדל ולהתפאר וצריך האדם הרוצה להמשיך חיות עליון מבורא יתברך בקרבו כמו שאמר הכתוב ישעיה נ"ז, ט"ו אשכון ואת דכא ושפל רוח להמית את עצמיות טבעו שהוטבע בעת הולדו ולהיות שפל רוח בעיניו וזה שאמר בגמרא על פסוק מה ה' אלהיך שואל מעמך אל תקרי מה אלא מאה והענין הוא כי משה רבינו ע"ה לימד דעת את העם שאחזו את מדתו שאמר ונחנו מה ועל זה שבחה התורה אותו שהיה עניו מכל האדם אך שגם במדת הענוה יש כמה בחינות אשר לא טובים הרחוקין מן האמת כנודע להמסתכל בדבר זה עד שיש כמה בני אדם אשר לפי ראות העין הן ענוותנין ולא נתקיים בהן אשכון את דכא אך מפני שלא אחזו במדה זו על צד האמת ולכן אמר משמה

רבינו ע"ה מה ה' אלקיך שואל מעמך מדריגת מ"ה ודרשו רז"ל אל תקרי מה אלא מאה שצריך לאחוז מדה זו באופן שיכניס בו על ידי זה הא' אלופו של עולם לרמז על האמור:

וזהו ויהיו חיי שרה אימתי יהיו חיי הגוף שהוא שרה מאה שנה השנים שעבד בהם במדרגת מ"ה באמת עד שהכניס בתוכו את הא'. ועשרים שנה כי נודע שאין עונשין בבית דין של מעלה עד עשרים שנה והטעם כי אינו בא לכלל דעת שלימה עד כ' שנה ואחר כך כשמתחיל לעבוד את השם יתברך באמת מעלה גם כן את ימי הנערות והיינו על ידי מדת מ"ה כאמור וזהו ומדת ימי מה היא ואף ימי הפעוטות שאז הוא בקטנות גמור מעלה ומתקנם כשהולך בדרכי השם מעשרים שנה ומעלה:

וזה שאמר שלמה המלך ע"ה קהלת י"א, ט' שמח בחור בילדותך וגו' ודע פירוש כשתבוא לכלל דעת צריך לתקן הכל כי על כל אלה יביאך האלקים במשפט:

וזה שכתוב ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי ופירש רש"י כולם שוים לטובה כשהוא במדריגת מאה כאמור שמעלה אף ימי הקטנותש הן כבו שבע שנים וימי הנערות שהן עד עשרים שנה. ותמת שרה רצה לומר על ידי שימית העצמיות מחומרו בקרית ארבע שם הוי"ה ברוך הוא נקרא קרית ארבע על שם ארבע אותיות היא חברון פי' נתחברו כי קודם כביכול היה פירוד בהשם כנודע ואז ויבוא אברהם באה הנשמה שנתגברה כח הנשמה ומתנהג על ידה מה שאין כן מקודם. לספוד לשרה ולבכותה כי אחר כך כשבא לכלל דעת מתאבל ומתחרט על מעשיו הראשונים וזהו לספוד לשרה מעשה הנעורים עד שמגביה גם כן הימים הראשונים ואז טוב לו בזה ובבא:

*

ויהיו חיי שרה וגו' נקדים מה שאמרו רז"ל חש בראשו יעסוק בתורה שנאמר כי לוית חן הם לראשך חש בגרונו כו' חש מבעיו כו' חש בכל גופו כו' שנאמר ולכל בשרו מרפא להבין הענין נקדים כי הנה נודע כי בצלם אלקים עשה את האדם בראשית ט', ו' ופירש רש"י אותו צלם המתוקן לו דמות דיוקן יוצרו הוא והנה הבורא יתברך אין לו שום תמונה ח"ו מחמת שהוא אין סוף בלתי מושג אך הענין כי בראשית ברא וגו' ודרשו רז"ל בשביל התורה ובשביל ישראל כו' ואלהים מורה על הצמצום כנודע כי מפני שהשם יתברך אין סוף ובעת בריאת העולם הוצרך כביכול לצמצם אור שפעת יקרו לצמצם את עצמו בעולמות אף שהוא יתברך אין סוף ואין העולמות יכולין לסובלו מכל מקום מחמת שהוא יתברך רצה בבריאתו צמצם את עצמו בעולמות כביכול בכדי שיוכלו העולמות לסובלו ובחינה זו נקרא אלהים אך מהות הצמצום הוא התורה שצמצם שכינתו באותיות התורה ועל ידם נבראו העולמות כי אורייתא וקודשא בריך הוא חד מזה הטעם כי הוא עצמותו יתברך ובה ברא העולם והנה בהתורה יש רמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה והן נקראים שיעור קומה של יוצר בראשית כי התורה היא קומה מצד הנ"ל ואדם גם כן נברא על ידי

התורה בדיוקן הזה שיש בו קומה מרמ"ח איברים ושס"ה גידים וכל אבר הוא כנגד מצוות עשה שבתורה המיוחדת לאותו אבר והבן כאמור אצלנו כמה פעמים:

והנה עיקר הכוונה היה בבריאה זו שיהיה האדם ממשיך חיות וכל שלימות מן התורה שהוא האומן בקיימו התורה מצות עשה ומצוות לא תעשה בכדי שלא יעדר ח"ו אפילו אחד ואז נמשך לו חיות מכל מצוה פרטית השייך לאותו אבר או לאותו גיד בשמרו שלא לעבור על אל תעשה אף שאין באפשר לקיים כולם במעשה מכל מקום יוכל לקיימו בדבור כמאמר רז"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה וכיוצא בשאר מצוות שאי אפשר לקיימן מחמת שהוא מוכן לקיימן ומצדו לא יבצר רק שהוא בלתי אפשר נחשב לו הדבור למעשה וההיפך ח"ו בהעדר שום מצוה מקומה של יוצר בראשית מחסר גם כן ח"ו החיות מאותו האבר שכנגד מצוה זו ונמשך הפגם לנפשו ועל ידי זה גם כן לגופו בגשמי נעשה גם כן חס וחלילה חולי על אבר זה רצה לומר:

והנה אם אין לו דעת מבקש לו רופא לרפאותו אך האמת הוא אם היה שב אל האומן להתורה כי ידע אינש בנפשיה לפשפש במעשיו מהות חטאיו כמו כלי שעשה אומן חכם בחכמה אם יקרה לו שום הפסד חס וחלילה צריך להביאו לאומן הראשון שעשאו כי בלעדו לא ידע שום אומן מהות ההפסד כך הוא גם כן בענין זה צריך לילך אל האומן ולהשיב עליו חיות התורה עם אור אין סוף ברוך הוא המצומצם בתורה ולא יצטרך לרופא הגשמי ויכול להיות שיבוא לו הרפואה ברגע והבן ובודאי אז יהיה שלם בכל מיני שלימות בגופו וממונו ובבנים כי כל מה שיארע לו ח"ו הכל הוא תקנתו כנ"ל וכן אמרו רז"ל הפורש מן התורה הרי זה מעוות לא יוכל לתקן וגו':

וזוהו תמים תהיה עם ה' אלקיך פירוש מתי תהיה תמים עם ה' כשאתה דבוק בהשם יתברך ובתורתו שהוא אלקיך בחינת הצמצום כאמור שצמצם את עצמו בהתורה אז תהיה שלום בכל מיני שלימות בגוף ונפש:

וזוהו שאמרו רז"ל ורפא ירפא מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות כי מהיכא תיתי שלא לרפאות אך הנה מצד האמת היה צריך לעשות כנ"ל ולא לבקש רפואות הגוף לבד אך מפני שאין לו דעת וסומך אמונתו על זה והשם יתברך אינו חפץ במות המת ח"ו לכך ניתנה רשות כו' אך האמת כמו שאמר הכתוב ויאמר אם שמוע תשמע וגו' כי אני ה' רופאך ודרשו רז"ל לא אשים ואם אשים כו' וכמו שכתב מהרש"א ז"ל דאף שלא נזכר זה בתורה ואם אשים אך הוא נכלל הכל בלא אשים כי הבורא ברוך הוא מצוי תמיד ותורה ותשובה קדמו לעולם והנה אף אם אשים הוא כאלו לא אשים מחמת שהרפואה קדמה לעולם:

וזוהו הטעם גם כן כי כל רפואות הבורא יתברך קודמין למכה והבן:

ונודע שהתורה נבנית מעשרים ושבעה אותיות התורה אך עשרים ושתים רחמים גמורים וחמשה אותיות הכפולים מנצפך הן אותן הגבורות ומהם באים הדינים ומי שמדבק את עצמו באין סוף ברוך הוא על ידי התורה הוא כוללן בעשרים ושתים אותיות הרחמים כי מן התורה חד בתרי בטל ונמתקין הגבורות והנה אין אדם יכול לבוא למדריגה זו לדבק את עצמו באין סוף ברוך הוא וברוך שמו ובתורתו כי אם על ידי ענוה ואז אשכון את דכא ושפל רוח ונעשה לבבו משכן להבורא ברוך הוא ואז אין חסרון בבית המלך והוא אז שלם בכל מיני שלימות כמאמרנו על פסוק מה ה' אלהיך שואל מעמך כי מדת מה הנקרא ענוה שואל מעמך ואז כי אם ליראה את ה' משאל כן כשאין לו ענוה אין לו יראה כי ענוה מביא לידי יראה ואז אין אני והוא יכולין לדור ואין לו מורא בפני הבורא מחמת שהוא אינו אצלו משאל כן שהוא שורה בקרבו הוא ירא ממנו ונפול יראתו עליו כי המלך קרוב לפניו ובקרבו וזהו אל תקרי מה אלא מאה כי על ידי מדריגת מ"ה זוכה לאל"ף אלופו של עולם.

וזהו ויהיו חיי שרה מאה שנה כי שרה הוא הגוף כמאמר הזוהר אימתי יהיה בבחינת חיים מאה כשהוא בבחינת מ"ה ואחר כך בא בחינת האל"ף ועשרים שנה ושבע שנים שיהיו כולן שוין לטובה אפילו החמשה אותיות מנצפ"ך שמצדן הגבורות יהיו נכללין בהעשרים ושתים אותיות ושנים מלשון מדריגות כי כל אות נקרא מדריגה אחרת ואז כולם שוים לטובה וכל זה על ידי ותמת שרה להמית תאות הגוף בקרית ארבע לחבר אותיות שם המיוחד וזהו חברון לשון חיבור ואחר זה ויבוא אברהם היא הנשמה שזוכה לבחינת נשמה לספוד לשרה שמתחרט על העבר והבן:

וזה שכתוב רפאות תהי לשריך כי נודע הדינים באים מצד השבירה כי הקב"ה היה בונה עולמות ומחריבן והכוונה היה למען יהיה שני דרכים טוב ורע כי אם לא היתה השבירה לא היה שום בחינת רע והבורא חפץ למען יהיה בחירת טוב ורע לכך היתה בחינת השבירה ונודע כי שבירת הכלים לא היה כי אם מבחינת טבור ולמטה ועל זה אמר המין מפלגא ולעילא וכו' כי דעתו היה להפריד חס וחלילה אך האמת הוא שצריך ליחד בחינות טוב ורע לעשות הכל טוב וזהו פירוש רפאות תהי לשריך וגו' הם הדינים כנ"ל כמו שאמר הכתוב משלי ח', ל' ואהיה אצלו אמון אומן כדרשת רז"ל ולא אמר הייתי אצלו כו' כי תמיד הוא כן שהתורה היא האומן ומתקנת את קלקולי העולם כמבואר אצלנו במקום אחר על מעשה דר"א בר"ש שראה אדם שהוא מכוער ביותר שעכר את נפשו מאוד שהיה בעל עבירה גדול ואמר לו וכו' והשיב לו לך אל האומן רצה לומר כי אין מהראוי לפרסם את הרשעים אבל לך אל האומן כו' להחזירני בתשובה כנ"ל ללמדינו דעת לדבקינו בתורה ועיין מזה במקום אחר. כלל העולה כי אין עוד מלבדו כי הוא העיקר בכל דבר וכשיאמין זה באמונה שלימה לא יהיה צריך לשום עזר כי ממילא יתוקן הכל.

והעיקר היא תפלת הנצרך הוא מקובל ביותר כמו שאמרו רז"ל שיותר מקובלת תפלת החולה מתפלת אחרים עליו אף שאמרו בגמרא במעשה דר"א שא"ל הב לי ירך וכו' ואמרו שם אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים הכוונה בזה כי ראשי תיבות ה"ב ל"י י"דך הוא שם מע"ב שמות וגם י"הב ל"יה י"דיה הראשי תיבות הוא גם כן שם מע"ב שמות ובזה השם העלה משה רבינו עליו ארונו של יוסף כנודע והשם הזה מסוגל להעלאה ובודאי כי גדולים צדיקים במתנתן יותר מבחייהן ולמה לא העלה יוסף את עצמו אך כי דבר זה לעשות הפעולה ברגע על ידי שם הקדוש הזה אי אפשר כי אם על ידי אחרים לכך רמוז הגמרא

בראשי תיבות י ה ב ל י ה י ד א ואוקמיה כי על ידי השם הזה העלהו מחליו ברגע זו ועל זה אמרו אין חבוש מתיר כו' כי ההעלאה היתה על ידי שם הרמוז וזה אי אפשר כי אם על ידי אחרים כי הוא יתברך מצמצם את עצמו כביכול בזה השם להעלותו וכל זה על ידי הצדיק המקושר בו יתברך ונעשה כביכול אחדות עמו יתברך כמאמרנו על אומרם ז"ל מי מושל בי צדיק בי דייקא על ידי התקשרות הצדיק בו יתברך בא לעלמא דאתכסיא מקום שאין שם דינים רק רחמים פשוטים ומעלה הדינין עמו וממתיקן בשרשן וזה אני גוזר אני הוא עלמא דאתגליא ששם הגזירה והדינין והוא פירוש עלמא דאתכסיא נקרא הוא כנודע על ידי זה מבטלן כאמור והבן:

*

ואברהם זקן בא בימים. אמרו רז"ל עד אברהם לא הוי זקנה ולא היו מכירין בין אברהם ליצחק כו' אתא אברהם בעי רחמי והוי זקנה וכו' והנה כבר מילתא אמורה בביאור אמרם עד אברהם לא הוי זקנה וכו' שהוא על ענין התגלות המדות י"ג תיקוני וכו' יעויין שם וכעת נאמרה ונשנה מפני דבר שנתחדש והוא דנודע כי בריאות עולם היה בגין דישתמודעון ליה שהוא התגלות מדותיו יתברך כי על מה יתקרי רחום וחנון ארך אפים ורב חסד וכו' ולכך הוצרך לברוא העולם כדי שיהיה לו על מה לרחם וכו' וכן שאר המדות שאי אפשר זה להעשות בלא אתערותא דלתתא כאמור בראשית ב', ה' וכל שיח השדה טרם וגו' ואדם אין ופירש רש"י לפי שאדם אין ואין מכיר בטובתן של גשמים וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו כו' כי אי אפשר בלא אתערותא דלתתא רק כשאנחנו הולכים בדרכיו מה הוא רחום וכו' אנו מביאים ומעוררים תשוקה בו יתברך שינהיג העולם על ידי מדותיו יתברך רחום וחנון וכו'.

ולכן עד אברהם היה עולם התהו דור המבול דור הפלגה אנשי סדום שלא היה לו יתברך על מי לגלות מדותיו שלא היו ראויים לכך ולא היה אתערותא דלתתא ולכן היה העולם תהו ובהו כנודע שזהו מה שכתוב אלה תולדות השמים והארץ ראשי תיבות תהו ואחר כך בהבראם אותיות באברהם כשבא אברהם אבינו ע"ה והלך בדרכיו יתברך וגמל חסד עם כל באי עולם כנודע אז היה אתערותא דלתתא ונתעורר תשוקה בו יתברך להנהיג העולם על ידי מדותיו יתברך י"ג תיקוני דיקנא הנ"ל.

והנה אמרו רז"ל והלכת בדרכיו מה הוא רחום וכו' להבין תינח בשאר מדות אבל המדה ראשונה שהיא א"ל ואיך אפשר לילך בדרכיו במדה זו אך שהמדה ראשונה היא כוללת שאר המדות שבכל מדה שהבורא יתברך מנהיג את העולם בין בחסד בין בגבורה בין בשאר מדות יכירו וידעו שהוא אלהותו יתברך ולא יאמרו ח"ו עולם כמנהגו נוהג מקרה הוא וזה המדה הראשונה א"ל שיכירו שהכל הוא אלהותו יתברך וזהו עד אברהם לא היו מכירין בין אברהם ליצחק רצה לומר בין שהשם יתברך הנהיג במדת חסד לאברהם או במדת פחד יצחק לא היו מכירין שהוא אלהותו יתברך ואברהם לימד זה לבאי עולם כמאמר רז"ל לאחר שאכלו ושתו אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו סבורים אתם משלי אכלתם משל מי שאמר והיה העולם אכלתם והבן:

*

וה' ברך את אברהם בכל ואיתא במדרש בזכות מאי ומשני בזכות מעשר כי נודע כי במצות מעשר נאמר ובחנוני נא וגו' אם לא אפתח לכם ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די:

הענין הוא כי יש כמה צנורות שפע שעל ידם עוברת השפע מעילה לעלול עד שמגיעת למטה לאדם אך מחמת קלקול האדם למטה גורם לסתום הצנורות והיינו על ידי שבא על ידי קלקולו למקום הדינים והדינים עומדים ומקטרגים ואין מניחין החיות השפע לעבור אל האדם הזה וזה נקרא סתימת הצנורות וסגולת המעשר הוא להעביר הדינים ולהמתיק הדינים עד שיסכימו הדינים בהשפעת הברכה למטה על ידי שנמתקו ולהבין למה הוא כך כי נודע שבמדה שאדם מודד מודדין לו כי כמו שמתנהג למטה באיזה מדה כך נתעורר למעלה ואם נתעורר במדת רחמנות נתעורר למעלה גם כן כך ועל ידי זה נעשה המתקת הדין ואם ח"ו להיפך כו' ועל כן על ידי מעשר שהיא הצדקה נעשה גם כן רחמנות למעלה על ידי שהתעורר למטה המדה ברחמנות וכן בכל המדות צריך אדם לקרב את עצמו אל הטוב ולדמות ליוצרו כמאמר רז"ל מה הוא רחום וכו'.

והנה גבי אברהם כתיב ואברהם זקן בא בימים והוא כפל לשון אך נודע כי המדות עליונות נקרא י"ג תיקוני דיקנא וזהו לשון זקן כי בא בכל תיקוני דיקנא הנקרא זקן בימים עליונים שהקריב את עצמו עם כל המדות והימים לטוב העליון מקום שאין שם דין כלל וזהו בזכות מאי זכות לשון נצחון כמו ולא זכיתי כו' כי אדם אין צדיק בארץ וגו' והכא כתיב וה' הוא ובית דינו משמע דהסכימו לברכו וכי אפשר שלא יהיה איזה דין המעכב הורדת השפע ומשני בזכות מעשר כמו שכתוב ויתן לו מעשר מכל כאמור לעיל שהמתיק את הדינים עד שהסכימו הוא ובית דינו כולם יחד בברכה שלימה כנ"ל:

*

ואברהם זקן בא בימים וגו'. הנה איתא פלוגתא בגמרא חד אמר שהיה לו בת ובכל שמה וחד אמר לשא היה לו בת ורש"י מביא דעת אחד בכל בגימטריא בן. ולהבין ענין מחלקותן נקדים פסוק לא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך ודרשו רז"ל הריני מוסיף אות ה' על שמך אברם אינו מוליד אברהם מוליד כי נודע כי כל בריאות העולמות היה על ידי אותיות התורה כמו שכתב ואהיה אצלו אמון והוא שהשם יתברך צמצם את עצמו כביכול בהאותיות כשיעור מה שהעולמות היו יכולין לסול אורו וחיותו הנשפע מאלהותו מסוד אות א' שהוא בחינת תורה שבאצילות ולא היו יכולין העולמות לקבלו עבור גודל הבהירות שהוא ממש אלהותו ועל כן צמצם השם יתברך אלהותו עם אות א' באות ב' שבו היא פתיחת התורה שבי"ת הוא לשון צמצום כנודע על שם שבאות זה צמצם את עצמו כביכול

כשיעור מה שהעולמות והנבראים יכולין לקבל אור חיותו יתברך ואחר זה צמצם את עצמו כביכול עם אות א' ואות ב' באות ג וכן מאות לאות היה צמצום וכל מה שקרוב יותר אל אות א גדול גם כן בהירתו והוא במדרגה ועילוי ודקות הרוחניות יותר עד שבהשתלשלות האותיות מאות לאות ומעולם לעולם עד אות ת' שהוא סוף המדרגות מקום הבחירה טוב ורע תי"ו תחיה תי"ו תמות והנהגה של כל העולמות מאות תי"ו עד אות ב' נמסר לישראל שיהיו מקרבין כל המדרגות לבחינת אל"ף אלופו של עולם ליחד הכל ברש"י ועל ידי זה מורדין חיות ושפע לכל העולמות והנבראין כולן:

וזהו סוד הדבור שנמסר לישראל שהוא עשרים ושתים אותיות התורה שנקבעו בפי כל אחד מישראל ודבור הוא לשון הנהגה כנודע שעל ידו מנהיגין ישראל כל העולמות וליחדן באלופו של עולם על ידי שהם נבראו כולם בהדבור לכן גם הנהגתן הוא על ידי הדבור ומי שזוכה לדבור הקדוש שיהא דבורו זך וקדוש יכול להמשיך שפע וחיות לו ולכל העולמות ובחינה זו נקרא בת שהן האותיות שמן ב' עד תי"ו שבהן צמצם אלהותו יתברך בכל העולמות שזה ההנהגה והתיקון נמסר לישראל ואברהם אבינו ע"ה שעבד את הבורא באהבה עד שנקרא אברהם אבינו אוהבי נתן לו השם יתברך ההנהגה של כל העולמות ומסר לו הדבור שהוא ה' מוצאות הפה וזהו הרניני מוסיף אות ה' על משך ועל ידי זה כי אב המון גוים וכל אנשי העולם על ידי בחינת הה' מוצאות כאמור.

וזהו ואברהם זקן בא בימים וה' בירך את אברהם בכל שעל ידי שבא בימים העליונים שהם מדות עליונות זכה שנמסר לו הדבור להנהגות העולמות וזה שהיה לו בת בחינת בת כאמור כל העולמות שנבראו בצמצום אלהותו מן ב' ועד ת' אלא דנודע שג' דברים מזכירין עונותיו של אדם ואחד מהם הוא עיון תפלה כשנדמה בדעתו שהוא באיזה מדרגה אלא כל עוד שהולך ממדרגה למדרגה היה מתחזק אצלו מדת ענוה כמו שאמר משה רבינו ע"ה על שהיה במדרגה יתירה על כל ישראל היה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה במדבר י"ב, ג' וזהו חד אמר שלא היה לו בת פירוש דלא פליגי כי אי אפשר להיות פלוגתא במציאות כנודע אלא דבא לאשמועין שהסבה לזה שזכה לבחינת בת הוא על שלא היה לו בת לו דייקא שלא החזיק את עצמו במדרגה זו ולו היה דומה כמי שלא היה לו בת מדרגה זו כמו שאמר ואנכי עפר ואפר זכה שהיה לו בת והידיעה שמביא רש"י ז"ל בכל עולה בגימטריא בן הוא גם כן כדיעה הנ"ל כי בן הוא לשון בנין וכמו שאמר הכתוב גבי למך שהוליד נח בראשית ה', כ"ח ויולד בן ופירש רש"י למה נאמר כאן בן מפני שממנו נבנה העולם וזהו גם כן כאן בכל עולה בגימטריא בן שהוא לשון בנין עולם שבנין עולם והנהגתו נמסר לאברהם אבינו ע"ה על ידי הה' שניתוסף לו שהוא בחינת הה' מוצאות וזהו בכל שהנהגתו תהיה בכל פירוש בכל העולמות וזהו אברם אינו מוליד שכל זמן שלא הגיע למדרגות מסירת הדבור שנמסר לו אינו מוליד אברהם מוליד שעל ידי שנתוסף לו בחינת הה' מוצאות שהוא סוד הנהגה של כל עולמות בודאי שיוכל להמשיך לעצמו על ידי הדבור תולדות ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

במדרש ואברהם זקן בא בימים. ר' יהודה בר אלעי פתח ברכי נפשי את ה' ה' אלהי גדלת מאוד הוד והדר לבשת שנתהדרת ונתלבשת הוד בסיני בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע: דבר אחר שהדרת לאברהם בהדרת זקנה זה שאמר הכתוב ואברהם זקן בא בימים וגו':

להבין הענין דנודע מה שאמרו רז"ל עד אברהם לא הוי זקנה בעי רחמי והוי זקנה דנודע שהמדות עליונות שהן י"ג מדות נקרא י"ג תיקוני דיקנא העליון שהן הי"ג מדות ה' ה' אל רחום וחנן וגו' על שם הודו והדרו של השם יתברך כמו למשל באלף אלפי אלפים הבדלות עד אין קץ ואין תכלית באדם הגשמי בגשמיות שהזקן של האדם הוא הדרת פנים של האדם כך באלף אלפי אלפים הבדלות בקומה הרוחניות העליונה נקרא י"ג מדותיו של הקב"ה תיקוני דיקנא על שם שבהן נתהדר ונתגדל הקב"ה על ההנהגה שהוא יתברך מתנהג עמהם בעולמות ובנבראים.

והאדם הוא עולם קטן קומה גשמיות דוגמת קומה הרוחניות העליונה אלא שבהשתלשלות המדריגה מעילה לעלול נשתלשלו ונטבעו מהמדות העליונות בתוך האדם הישראלי שעל ידו יוכל לפאר להדר ולגדל שמו של הקב"ה על ידי שידבק את עצמו במדותיו בהטוב שבהן כי באמת המדות בהשתלשלותן בהאדם הם מעורבין מטוב ורע שהוא סוד הבחירה כי זה לעומת זה עשה אלקים כי כמו שיש טוב המדות כך שי רוע המדות שהוא ההיפך של המדות שהוא בקליפות שבהן נטבעו רוע המדות שבאומות שבלא טוב כלל והאדם הישראלי צריך לידבק בטוב שבמדות שעל ידי המדות זוכה לידבק אל הבורא ב"ה שהוא עיקר עבודתו וכמו שאמרו רז"ל ובו תדבק וכי אפשר לידבק בהקב"ה והלא אש אוכלה הוא אלא הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה רחום שצריך לקבוע בו כל המדות להשתמש בהם בכל עניניו שהיה כל הנהגותיו על ידי המדות כמו שאמרו רז"ל בזמן שישראל עושים לפני כסדר הזה וכו' עושים דייקא שהכוונה הוא לא בלבד הקריאה בי"ג מדות אלא העיקר הוא העשייה ואז כשיאחז בחלק הטוב שבמדות ומכניע חלק הרע המעורב בהן בטבע האדם יזכה על ידי זה להשפעת חכמה העליונה בתוכו מאחר שעל ידי זה נדבק בבורא יתברך כמו שאמרו הדבק במדותיו שזה נקרא ובו תדבק.

וטעם הדבר כי נודע שהתורה נדרשת בי"ג מדות שהן ממש סוד אלו הי"ג מדות שהם סוד י"ג תיקוני דיקנא כנודע שהם סוד עיקר התורה ואם כן מאחר שידבק בהמדות במעשה שמוציא המדות שמוטבעין בו למעשה שעושה על ידם כי נודע שבאדם ניכרין המדות על ידי מעשה שעושה שמרחם על הבריות ומאריך אפו ועושה חסד שלזאת הכוונה נשתלשלו המדות ונתלבשו בגשמיות האדם שהוא יביא אותן לידי מעשה ועל ידי כך זוכה להופעת אור המדות הרוחניים העליונים עליו שהוא הופעת אור הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן עליו מלמעלה שהוא הכל אחדות אחד עם אלו הי"ג מדות שהם ה' ה' אל רחום וגו'.

ועל כן אמרו רז"ל על פסוק ויקרא י"ט, ל"ב והדרת פני זקן זה שקנה חכמה שהוא נוטריקון של זקן כי באמת מי שקנה המדות לתוכו להביאן לידי מעשה לשם שמים שעל ידי זה ידבק בבורא יתברך כאמור נקרא זקן שקנה חכמה כי על ידי זה נשפע עליו אור הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן מחכמה עליונה כי אורייתא מחכמה נפקח ואורייתא וקודשא בריך הוא חד שעל ידי שנעשה דבוק בתורה עליונה נעשה

דבוק בהשם יתברך וכמו שאמרו ובו תדבק הדבק במדותיו שעל ידי המדות שבמעשה זוכה להופעת אור הדרו של הקב"ה עליו שהם סוד י"ג תיקוני דיקנא שנקראים הודו והדרו ועל צוה השם יתברך והדרת פני זקן זה שקנה חכמה מאחר שהוא נעשה אחדות עמו יתברך על ידי המדות הנקראים הדרו של הקב"ה כאמור ויראת מאלהיך שהוא המצומצם בו על ידי המדות שאלהותו כביכול ממש נתאחד עם זה האדם על ידי קיום המדות במעשה:

והנה נודע כי קומת האדם הגשמי נשתלשלה בהשתלשלות המדריגות למטה עד שבמדריגה התחתונה שהוא חומריות האדם הוא גם כן ברמ"ח איברים ושס"ה גידים גשמיים דוגמת קומה הרוחניות העליונה כנודע שכל מה שהוא במדריגה למטה ממדריגה שעליה נתעבה אור הרוחניות עד שבהגיע לזה עולם השפל נתעבה מאוד בלבוש גשמי ומכל מקום שורשו הוא מאור העליון ועל ידי כן יש בקומת האדם הגשמי זקנה שהוא הדרת פנים של האדם שעל כן כתוב בספרים שלא לתלוש מהזקן אפילו שער אחד והתורה צוותה בלאו דלא תשחית פאת זקנך ויקרא י"ט, כ"ז על שם שהוא מרומז ונמשך מאור י"ג תיקוני דיקנא העליון הרוחני הדק מן הדק שהוא על ידי המשכת המדות העליונים הקודים למטה בלבושין אחר לבושין מדריגה אחר מדריגה עד לבוש הגשמי הזה שהיא קומת האדם וזה הזקן שבאומות הוא היפך המדות שזה לעומת זה עשה אלקים שהוא ההיפך של מדת הקדושה כנודע כי לעומת מרכבה הקדושה יש דוגמא בקליפות:

וזהו ה' אלהי גדלת מאד תהלים ק"ד, א' על ידי המדות העליונות במה שהוא הוד והדר שהוא סוד י"ג תיקוני דיקנא לבשת שתלבושו בלבושין עד שהוטבעו בקומת האדם הגשמי ובנשמתו הוטבעו המדות הרוחניות שעל ידי זה יוכל לדבק בך כמו שאמרו ובו תדבק ועל ידי זה שמך מתגדל ומתהדר בעולמך וזהו עוטה אור כשלמה שמלביש לאור עליון בלבושין והבן. ולסוד זה אמרו ישראל בסיני נעשה ונשמע כמו שאמור למעלה שאי אפשר לקנות החכמה העליונה שהוא התורה כי אם שיקנה מקודם בעצמו הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן שהן ממש סוד אלו הי"ג מדות ה' ה' וגו' שיקנה אותם קנין עצמי במעשה ובאמת גמור כמבואר ואחר כך זוכה להופעת אור החכמה הרוחניות בי"ג מדות רוחניות עליו מלמעלה ועל סוד זה הקדימו ישראל נעשה לנשמע שהוא לכוונה זו פירוש נעשה המדות במעשה מקודם להטותן להטוב שבהן ולהכניע הרע המעורב בנו ואחר כך נשמע מהשכל והחכמה עליונה שתופיע ותעיר בי"ג מדות רוחניות העליונים שעל כן אמר הקב"ה מי גילה רז זה לבניי לשון שמלאכי השרת משתמשין בו כמו שאמר הכתוב תהלים ק"ג, כ' ברכו ה' מלאכיו וגו' עושי דברו לשמוע בקול וגו' עושה הוהדר לשמוע שבאמת המלאכים גם כן מקבלין זה מזה שהוא בחינת עשיה אצלן בטוב המדות המלובשים בהם לפי מדריגתם שמקיימין המדות בבחינת עשייה במה שמקבלין דין מן דין שהוא בחינת עשיה חסד ורחמים וכן כל המדות נמצאים בהם לפי מדריגתן בבחינה התחתונה נגד מה שלמעלה ממנה שעל ידי זה זוכין לשמוע בקול דברו בהופעת אור העליון הרוחני שהוא בחינת שמיעה נגד מה שלמטה ממנה שהיא הכנתם מקודם בבחינת עשיה לפי מדריגתם וכמו בהאדם שהוא מקודם בעשיה המדות במעשה ואחר כך בבחינת שמיעה מהשכל וחכמה עליונה שהוא בחינת קבלת התורה בין בכללות בין בפרטיות בהווה בכל אחד ואחד תמיד:

וזוהו שפתח המדרש פסוק ואברהם זקן בא בימים ומביא פסוק ברכי נפשי וגו' הוד והדר לבשת שנתהדרת בסיני בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע כי באמת הכל הוא ענין אחד במה שכתוב הוד והדר לבשת שהוא כמו שאמרו למעלה שמתלבשין בחינת ההדר שהיא הדרת זקן העליון י"ג תיקוני דיקנא הנ"ל במעשה התחתונים על ידי המדות שמוטבעין בהם שעל ידי זה יזכו להופעת המדות מהאור העליון עליו שהוא בחינת נתינת התורה מי"ג מדות כמבואר למעלה וזהו ענין שהקדימו נעשה לנשמע מקודם קניית המדות במעשה ואחר כך נזכה לבחינת נשמע לשמוע בקול דבר העליון מאור י"ג תיקוני שהן דיקנא שהן י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן שהתורה בנויה מהם שעל ידי זה נתהדרת בסיני פירוש שנתקן למטה בחינת הדרת זקן שנקרא כן כמו שאמר הכתוב ויקרא י"ט, ל"ב והדרת פני זקן כאמור למעלה וזהו כם כן שמביא הפסוק ואברהם זקן בא בימים דנודע שהימים נקראים המדות העליונות שהיפך המדות נקרא לילות וחשכות והמדות נקרא ימים על שם בהירתן למעלה:

והנה אברהם אבינו ע"ה היה ראש למאמינים כמוש אמר ה' אלהי השמים ולא אמר אלהי הארץ ואמרו רז"ל שכך אמר מתחלה לא היה אלא אלהי השמים שלא היו באי העולם מכירין בו ואחר כך על ידי שהרגלתי בפני הבריות נקרא אלהי הארץ גם כן נמצא שלא היה פרסום אלהותו בארץ עד אברהם שלא הי מי שימשיך אור המדות העליונות מלמעלה למטה על ידי שיעסוק במעשה עם המדות שעל ידי זה יוכל לידבק בו יתברך כי אם שהיו ברוע המדות במה שבשבירה ועל ידי שלא היו המדות מתוקנים מבעשה שהוא בחינת נעשה לא היו מתוקנים גם כן בנשמע שהוא הופעת אור החכמה העליונה מי"ג מדות שהן תיקוני דיקנא ועל כן ידי שלא היה מי שימשיך בחינת תיקוני דיקנא מן קומה הרוחני על כן גם בקומת הגשמיות הוא רמז ודוגמא קומת רוחניות על ידי השתלשלות ולבושין מעילה לעלול מדריגה אחר מדריגה עד לאברהם לא היה זקנה גם בקומה הגשמיות שלא היה השתלשלות והמשכה מלמעלה למטה בכדי שיתלבש ויתרמז בקומת הגשמיות. בעי רחמי שהוא קיום ותיקון המדות שהם רחום וחנן וגו' שזהו לשון רחמים וכן בכל המדות. והוי זקנה שנתקן ונמשך השתלשלות י"ג תיקוני דיקנא עד שנתלבש ונתרמז גם כן בקומה הגשמיות והוי זקנה גם בגשמיות:

וזוהו ואברהם זקן בא בימים פירוש שבא בבחינת ימים שהם המדות העליונות במבואר שהמשיך המדות העליונות כמבואר שהמשיך המדות העליונות למטה ועל כן נקרא ואברהם זקן:

וזוהו שמביא המדרש על פסוק זה ברכי נפשי וגו' הוד והדר לבשת שהוא כמו שמסיים שהדרת לאברהם בזקנה שהיא הדרת הזקן העליון שהופיע לעיו על ידי תיקון המדות מקודם במעשה. וזהו וה' בירך את אברהם בכל שעל ידי שבא בימים העליונים י"ג תיקוני דיקנא והמשיכן בהופעת אורן עליו מלמעלה ועל ידי זה וה' שהוא הוא ובית דינו כנודע שהוא על ידי המשכת אור המדות שהן סוד עיקר התורה שאפילו כל הדינים נמתקין והסכימו על ברכתו שהוא על ידי שהכניע את הרע שיש בהמדות לטוב בסור מרע ועשה טוב מהן שנמתק הרע כנודע ועל ידי זה נמתקו כל הדינים למעלה והופיע עליו הרחמים העליונים ומי"ג תיקוני דיקנא שהוא הופעת התורה העליונה שעל ידי המתקנת הדינים כמו שכתוב אני בינה לי גבורה וזהו וה' בירך וגו' הוא ובית דינו. וכמה שביארנו למעלה כי מי שמתקן המדות למטה זוכה להופעת אור החכמה עליו מלמעלה שהוא שידע ויבין וישכיל בתורה אף מה שלא למד מתוך הכתוב בספרים על

ידי שיופיע עליו אור החכמה עליונה מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן יהיה נאה דורש ונאה מקיים אף במה שלא למד שהשכל העליון מדבר בו:

ובזה נבאר מה שאמר ר' שמעון כל מקום שהכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב וכל מקום שהנקודה רבה על הכתב אתה דורש הנקודה דנודע שהחכמה עליונה נקרא ' שהיא רק נקודה על שם גודל וגובה ההשגה שאין לנו תפיסה להסיג כל שלימות החכמה העליונה שהוא אלהותו ממש כמו אות ' שאין לו ציות והשגה כמו בשאר אותיות ומן ה' מתהוין כל האותיות כי אזה אות שצריך לכתוב צריך אתה לעשות מתחילתו נקודה הראשונה שממנה יתהוה אחר כך בהתפשטות ציור האות כן מהחכמה העליונה מתהוין כל האותיות והמשכת המדות כנודע וכמו בתחילת עשיית האות בשעה שעושה נקודה הראשונה עדיין אין תפיסה לציור האות שבדעתו לעשות כן בנמשל גם כן בחכמה עליונה שנקרא יו"ד עדיין אין בו תפיסה עד התפשטות המדות למטה שאז מתגלה החכמה עליונה שבהתפשטות מה מהחכמה עליונה:

וזהו כל מקום שהנקודה רבה על הכתב שבחינת הנקודה שהיא החכמה העליונה מופיע עליו מלמעלה והיא רבה על הכתב על מה שלמד מתוך הכתב בכתוב בספרים אתה דורש את הנקודה שדורש התורה שבבחינת הנקודה שהיא החכמה העליונה המופיע עליו אף במה שלא למד מתוך הכתב וכל זה על ידי תיקון המדות זכה אל המשכות הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן שהן י"ג תיקוני דיקנא וכל מקום שהכתב רבה על הנקודה אתה דורש וכו' שהתורה שבו אינה על הרוב אלא מה שלמד מתוך הכתב שכתוב בספרים והפעת הנקודה עליונה שהוא בחינת החכמה בו מעט מן המעט וזהו אתה דורש את הכתב שכל דרשותו בתורה אינו כי אם במה שלמד מתוך הכתב ולא זכה עדיין להופעת השכל מן החכמה עליונה עליו מלמעלה אף במה שלא למד על ידי שלא תיקן כל המדות עדיין ועל כן לא זכה להמשיך הי"ג מדות של מעלה אליו והשם יתברך יזכנו להיות מן מתקני המדות ויופיע עלינו אור שפעות חכמתו העליונים מי"ג תיקוני דיקנא כמבואר, אמן נצח סלע ועד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת תולדות

ואלה תולדות יצחק בן אברהם כו' פיריש רש"י יעקב ועשו האמורים בפרשה אברהם הוליד את יצחק פיריש רש"י שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה כו':

הנה נודע מאמר רז"ל כל מקום שנאמר אלה פוסל את הראשונים ואלה מוסיף על הראשונים וי"ו מוסיף על ענין ראשון ולהבין איך יצדק זה בנדון דידן הלא מקודם בפרשה הקודמת כתיב ואלה תולדות ישמעאל

כו' אם כן בכאן הוי ליה למימר אלה תולדות יצחק כו' לפסול את הראשונים גם להבין איך שייך זה בכל אדם כי קבלנו מפי סופרים ומפי ספרים שכל התורה מוכרחת להיות בכל אדם ובכל זמן:

אך דנודע כי האבות הן הן המרכבה וברא כרעה דאבוה לכן אנחנו נקראים בחינת רגלין מהמרכבה עליונה כמאמר שש מאות אלף רגלי והנה האב מזכה את בנו בנוי בחכמה בכח כו' וזאת גם כן נחלת עבדי ה' אנחנו עם סגולתו אשר נחלנו מאבותינו הקדושים והוא כי כתיב בתורתנו הקדושה דברים ו', ה' ואהבת את ה' אלהיך ואיך אפשר זה הלא אין אנו משיגים אותו יתברך לכן הנחיל לנו אברהם אבינו ע"ה מדת אהבה שנוכל לאהוב אותו יתברך. וכל כך את ה' אלהיך תירא ולא היה אפשר גם כן לכן הנחיל לנו יצחק אבינו עליו השלום מדת היראה וכן כתיב גם כן שם, י"ג דע את אלהי אביך ועבדהו וזהו הנחיל לנו יעקב אבינו ע"ה שהוא סוד הדעת כנודע בספרי קבלה שנוכל לידע אותו יתברך אם נרצה. והנה אמרו רז"ל בשעת קבלת התורה חזר הקב"ה אל בני ישמעאל שיקבלו התורה אמרו מה כתיב בה אמר להם לא תנאף אמרו לו אי הכי לא בעינא כו' וכן אל בני ישמעאל שישמעאל שיקבלו התורה אמרו מה כתיב בה אמר להם לא תנאף בישמעאל היה בחינת ניאוף והוא סוד אהבה הנפולה כנודע בסוד השבירה שהיה הקב"ה בונה עולמות ומחריבן כדי שיהיה בחירת שכר ועונש כמבואר אצלנו כמה פעמים באריכות ועל כן מסיימת הפרשה הקודמת אצל בני ישמעאל על פני כל אחיו נפל כי אצלו הוא סוד האהבה הנפולה ולא כאלה חלק ה' עמו בני ישראל שיש לנו הדעת דע את אלהי אביך ועבדהו צריך שנעלה בחינת האהבה לאהבה העליונה כמבואר במקום אחר וכמו שאמר הבעש"ט נשמתו בגנזי מרומים ואיש אשר יקח את אחותו וגו' חסד הוא ויקרא ב', י"ז היינו האהבה הנפולה וצריך להעלותה כמבואר במקום אחר וכן בכל המדות וזהו ואלה הוי"ו שהוא סוד הדעת שעל ידה מעלה המדות המדות ואז הוא מוסיף על ענין ראשון שמוסיף ומרחיב גבול הקדושה בהוצאת הניצוצות הקדושות מן הקליפה ומעלה אותן.

והנה יש אנשי רשע ושוטים שאומרים מה יעשה שהשם יתברך נותן לו אהבה רעה וזהו נקרא ליצני הדור שאומרים מאב"י מל"ך שהוא השם יתברך נתעברה שרה הגוף נקרא שרה כנודע ממדרש הנעלם דהיינו שמאת השם יתברך בא האהבה רעה לתוך הגוף כעובר בבטן המלאה ומה נעשה מה עשה הקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק כו' כי באותה שעה בבואו איז האהבה רעה ח"ו צריך לירתע ולהזדעזע מאוד מהשם יתברך וזהו צר קלסתר פניו של יצחק ואז דומה לאברהם רצה לומר הוא מתחיל לדמות האהבה זו לאהבה העליונה לאמר הלא זו נפלה מן האהבה העליונה בחינת אברהם והנה יעקב ועשו נמצאים בכל אדם כי כל אדם הוא מעורב טוב ורע והטוב נקרא יעקב והרע נקרא עשו וזהו מה פירש רש"י ואלה תולדות כו' יעקב ועשו האמורים בפרשה דהיינו כשמפריש הטוב מן הרע ומעלה את הטוב כנ"ל והבן:

*

ואלה תולדות יצחק בן אברהם וגו' איתא במדרש זה שאמר הכתוב גיל יגיל אבי צדיק כשנולד יצחק נתעורר שמחה בעולם שמים וארץ ומזלות היו שמחים שנאמר ירמיה ל"ג, כ"ה אם לא בריתי יומם ולילה וגו' ואין בריתי אלא יצחק שנאמר בראשית י"ז, כ"א ואת בריתי אקים את יצחק. והנה להבין הענין נקדים

פסוקי פרשת וירא שם י"ח, י"ב-ט"ו ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן ויאמר ה' אל אברהם למה זה וגו' היפלא וגו' ותכחש שרה וגו' ולהבין הפסוקים הללו כי לכאורה יפלא מה זה ועל מה זה לא האמינה שרה על בשורת הזרע ומהו הענין שצחקה היתכן ששרה אמנו שהיתה נביאה ובלת רוח הקודש כמו שאמר הכתוב בראשית כ"א, י"ב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה ואמרו רז"ל לרוח הקודש שבה ולמדו מזה שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות ואיך לא תאמין היא על בשורות והבטחות המקום וגם מה שכתוב אחר כך ותכחש שרה וגו' לכחש נגדו יתברך שאמר למה זה צחקה שרה וגם להבין דברי רז"ל שאמרו שינה הקב"ה מפני דרכי שלום לומר ואני זקנתי אף שהיא אמרה ואדני זקן ומה דרכי שלום הוא ומה היה מחלוקת והעדר השלום אם היה אברהם שומע הדרכים על אמתתן שאמרה עליו שהוא זקן:

אך סוד הענין הוא דכבר כתוב אצלנו במקום אחר על פסוק ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים מתחלה עלה במחשבה לבורא העולם במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין והיוצא ממה שמבואר שם כי הוצרך להיות דווקא כך להיות עולה במחשבה לבורא במדת הדין ואחר כך לשתף עמו מדת הרחמים עבור כי בנין העולם היא על ידי חסד כמו שאמר הכתוב תהלים פ"ט, ג' עולם חסד יבנה וחסדו הגדול יתברך לא היו יכולים הנבראים לקבלו בלי דבר מה שיצמצם חסדו הגדול עד שיתגלה רק כפי מה שיוכלו לקבלו לכך נברא העולם על ידי ששיתף מדת הדין למדת הרחמים שמדת הדין מצמצם את הרחמים והחסד לעכבו מבלי שירד יותר מכח קבלת המקבלים שלא היה בנין העולם כלל מגודל הופעת החסד והיה מתבטל ממציות אמת לא צימצום מדת הדין באופן ששיתוף מדת הדין במדת החסד הוא גם כן חסד מפני שהוא גם כן קיום העולם שלולא הדין לא היה פעולת החסד יוצא לפועל על ידי ביטול המציות שלא היה כח בנבראים לקבלו והוא היה מתקת הדין והתכללותו בחסד לצורך קיום העולם ולא היה שינוי רצון ח"ו אלא שהוצרך להיות כך.

ולכך כתיב בהבראם שהוא אותיות באברהם למפרע להורות על כוונה זו שבריאית העולם היה על ידי אור ישר ואור חוזר כמבואר שם שאברהם כסדר הוא בחינת אור הישר ומה שאין כן למפרע הוא להורות על אור החוזר שאמר לעולמו די לצמצם את החסד הישר שלא יתפשט עד בלי די.

וכמו שבריאית עולם היה על ידי חסד וגבורה לכוונה הנ"ל כמו גם כן כל הנהגות הבורא ברוך הוא יתברך בעולם הוא כן שמקודם שבא איזה חסד בין בכלל בין בפרט אפילו לאדם אחד צריך להיות תחלה צמצום הבא מצד הגבורה לצמצם השפעת החסד בכדי שיוכלו לקבלו וכן באדם הרוצה להתקרב להשם יתברך ולילך בדרכיו להתדמות למדותיו של קונו צריך להיות גם כן שיהא לו מדה המצמצמת את החסד.

ולהבין זה דנודע סוד פתיחת התורה בבי"ת שהיא לשון בית שהבית מצמצם את מה שבתוכו כמו כן התורה שנקראת תורת חסד צריכה להיות לה מדה המצמצמת בכדי שיוכל לקבלה והמדה המצמצמת התורת חסד היא היראה שיהא יראת חטאו קודמת לחכמתו שהיראה מצמצמת את התורת חסד עד שהתורה תביאנו לידי מעשה ולידי פרי העובדא שאם אין לו היראה המצמצמת את התורה שנקרא חסד

אין כח להמקבל לקבלו בכדי שתפעול בו פעולתה שהוא לבוא לידי מעשה ולידי קירוב לבורא יתברך מגודל הופעת אורה נתהווה ביטול מציאת פעולתה ועל ידי היראה שהיא בית נצמצם אורה שאינו מופיע לו אלא עד כדי קיום פעולת חסדה שעל ידי התורה יתפעל פעולת כוונת השם יתברך שהוא לשמור ולעשות.

כמאמר רז"ל חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד שהוא כמ"ש שהיראה נקראת דירה ובית על שם כח המצמצם שהיא מצמצמת לו התורת חסד עד כדי שיעור שצריך לקיים ולהוציא פרי מעשה להביא אותה לידי עובדות ועל כן חבל על דלית ליה דרתא בחינת בית שהיא היראה ותרעא לדרתא עביד כי מאחר שאין לו בית לצמצם בכניסתו לשער התורה הוא נכנס לקמום שאינו מוגבל בו עד שיפעול בו פעולת כוונת הבורא יתברך בנתינת התורה לישראל שהיא לשמור ולעשות והוא אינו יכול לשומרה מאחר שהתורה שלו אינה מוגבלת כפי שיעור הצריך לו להתהוות מציאת פעולת התורה.

ועל כן הוא פתיחת התורה בב' שקודם חכמתו צריך לבוא לבחינת בית שהיא היראה שאז על ידי שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת פירוש תבוא לכלל קיום כאמור וכל שאין יראת חטאו קודמת לחכמתו אין חכמתו מתקיימת כי נתהווה על ידי גודל התפשטות החסד של תורה מבלתי המצמצם ביטול מציאות התהוות הפעולה ואינה מתקיימת ח"ו וכשיש לו בחינת בית תחלה שהוא בחינת פתיחת התורה אז יוכל לקיים גם כן על ידה מצות הכנסת אורחים שהוא להורות להם הדרך ילכו בה ולהאכיל מפרי עץ התורה שהוא משיג דהיינו לקרב בני אדם זולתו על ידי התורה שבהשגתו לדרך ה' כפי מה שהן צריכים לפי שיעורן לפעול על ידו פעולת המעשים וכל זה על ידי שיש לו היראה בחינת בית שמופיע להם ומצמצם להם את חסד התורה עד כדי שיוכלו לקבלו על ידי שאצלו היא התורה בבחינת בית שהיא היראה מה שאין כן אם אין לו בחינת בית שהוא היראה להיכן יביא את האורחים כי על ידי שאין בו דבר המצמצם את דבורי התורה היוצאין מפיו אין בו כח לצמצם את התורה של חסד עד כשיעור שיוכלו המקבלים לקבלו שיביאו לידי פעולת העשייה ונתהווה ביטול מציאות שאין פעול על ידה שום פעולה וכשיש בו היראה בחינת בית כאמור יוכל להביא לתוכה אורחים לשעבדם לתורה כמו שכתוב בראשית י"ב, ה' ואת הנפש אשר עשו בחרן ותרגום אונקלוס דשעבידו לאורייתא על ידי הצמצום שהוא הבית.

וזהו את בריתי אקים את יצחק שם י"ז, כ"א שהתורה נקראת ברית וקיום הברית שהיא התורה היא את יצחק פירוש עם יצחק הוא היראה והצמצום שעל ידו נעשה קיום לתורה וכמו שאמרו כל שיראת חטאו קודמת לכחמתו חכמתו מתקיימת שיוצא מכח אל הפעול לבוא לידי עובדא ולסוד זה היא עקידת יצחק על ידי אברהם כי אברהם אבינו ע"ה המשיך מדת החסד מלמעלה לבני דורו כמו שאמר התכוב ישעיה מ"א, ח' אברהם אוהבי שנמשך על ידו מדת החסד והאהבה לעולם אך לגודל הופעת אור החסד היה ביטול מציאות הפעולה לכך היה המשכת הגבורה שהוא פחד יצחק היראה העליונה שנמשכה על ידי יצחק לעולם בכדי שיתקיים פעולת החסד שכבר התחיל אברהם להמשיך שעל ידי פחד יצחק צמצם החסד בכדי שיוכלו המקבלים לקבלו.

אך שהוא צריך להתכללות להיות נכללים הגבורות בחסדים לכך נצטווה אברהם אביו ע"ה על העקידה שהוא לשון התקשרות שעל ידי שמעורר אברהם בעצמו מדת אכזריות ממת פחד יצחק עבור אהבתו של הבורא יתברך נתכלל מדת יצחק גם כן באברהם וכאמור אצלנו במקום אחר באריכות מזה והרשעים ברשתן מפרידים כביכול התכללות הגבורות מן החסדים ומפילים את עצמם ואת העולם ברוע הדינים המסתעפים ממדת הגבורה שהם דינים נפולים ממדת הגבורה העליונה והצדיקים על ידי שמגביהים את עצמן עם הדינים ושרשן ומכללין אותן בחסדים אדרבה הוא להם לסעד ולעזר וכמו שאמרו שהגבורות שהם ממדת פחד יצחק מצמצמין להם החסד אל בכדי שיוכלו לקבלו וזה בעסק התורה ובכל הנהגת העולם:

והנה קודם שבא אברהם אבינו ע"ה שהוא התחלת שני אלפים תורה כנודע היו שני אלפים תהו כמו שכתוב בראשית ב', ד' אלה תולדות השמים והארץ ראשי תיבות תה"ו ואחר רמז שני אלפים תהו נאמר בהבראם אותיות באברהם ללמד שממנו היה בחינת תולדות והולדה היפך התהו הקודם שזהו שנאמר תולדות המשים והארץ בהבראם באברהם שאלה הן התולדות והולדה מה שאין כן דורות הקדומים שהן בחינת תהו ולא הולדה וכל זה שהיו בחינת תהו הוא על ידי שבדורתן על ידי מעשיהן המקלקלין נפרדה מדת פחד יצחק מן התכללות החסד ונסתעפו ענפי הדינין למטה בהתגברותן עד שלא נתגלה מדת החסד ושאר מדות האלהות שהבורא מנהיג על ידם את עולמו כמבואר אצלנו על פסוק בראשית כ"ד, א' ואברהם זקן וגו' עד אברהם לא היו זקנה כי המדות עליונות נקראים י"ג תקוני דיקנא שעל ידם מנהיג הבורא את עולמו ועד אברהם לא הי מי שימשיך המדות עליונות למטה בחינת זקן הנ"ל על ידי התגברות הרע והדינין הנפולין ממדת הגבורה בלי התכללות במדת החסד שבעבור זה לא נמשך אור תיקון המדות בחינת זקן למטה ועל כן אל היו זקנה גם כן בגשמי ואברהם התחיל להמשיך ובא בימים עליונים בחינת המדות עליונות בחינת זקן.

וכל זה על ידי שהיה איש החסדים והתחיל להגביהו להעלות הדינין הנפולין בכדי שיוכלו להמשיך אור תיקון פעולת המדות בחינת זקן להתגלות אך שבמדתו לבד שהוא רק חסד לא היה די להיות תיקון יושר המדות עבור שהיה מדתו מדת החסד בלי מצמצם לכך לא נעשה תיקון הגמור עד הולדת יצחק שנתגלה ונמשכה בחינת היראה שעל ידו יצומצם החסד כפי שיפעול פעולה הראויה לתיקון העולם ולתיקון המתקת הדינים בכדי שיתגלו המדות בחינת זקן י"ג תקוני דיקנא לזה העולם שיהא התחלת שני אלפים תורה שעל ידי הולדת יצחק מדת יראה על ידי כן יהיה בחינת צמצום ובחינת בית להתורה שהתחילה מאז בימי אברהם שהוא תורת חסד באופן שיהא פתיחת התורה בימי אברהם בב' בבחינת בית וצמצום שהוא יראה הולדת יצחק כמו באמת פתיחת התורה בכתוב בב' בראשית ברא וגו' כמו כן גם כן בזמן פתיחתה שהתחילו אז שני אלפים תורה היה צריך כם כן לפתוח בב' ביראה שיהא הולדת יצחק לצמצם התורה של חסד שנמשכה על ידי אברהם וכמבואר למעלה שאפילו כהיום צריך אצל כל אדם בהווה להתחיל התורה שלו בב' בחינות בית להיות יראתו קודמת לחכמתו שיהא חכמתו מתקיימת:

ונבוא לביאור הכתובים ותצחק שרה בקרבה שהוא באמת לשון שמחה שקבלה דבר הבשורה טובה באמונה שידעה כי אין מעצור לו יתברך להושיע אך שהיתה תמהה על גודל הנס שידעה שאז על ידי

קלקלול הדורות היה התפשטות הדינים והתגברותן שנפלו מעולם היראה על ידי שאין התכללות הבחסדים ונס כזה להמשיך בנים נמשך מן י"ג תקוני דיקנא העליונים מן נוצר חסד שהיא אותיות רצון בחינת זקן והיה לה תימה ופליאה נשגבה כח הנס הגדול שהפליא השם יתברך לעשות שלפני הנראה אי אפשר למדות עליונות להתגלות למטה וכמו שבארנו עד אברהם לא הוי זקנה לא נמשכו בחינת זקנה ממדות עליונות עבור התגברות ונפלות הדינין מעולם הגבורה ובעת בשורת הולדת יצחק עדיין מקודם זה לא היה גם כן אברהם בבחינת זקנה בשלימות כמשמעות סדר הכתובים שנכתב פסוק ואברהם זקן אחר הולדת יצחק וגידולו ועל זה היתה מפלאת פליאת גודל הנס שעושה הבורא ברוך הוא שימשיך בנים על ידי התגלות בחינות זקן י"ג תקוני דיקנא בדור שפל כזה שלפני הנראה בדעת האדם אינו באפשרי להמשיך ולגלות מדות העליונות אז מגודל התגברות הדינין בדור ההוא.

וזהו ותצחק שרה וגו' ואדוני זקן שבאמת מה שאמרה ואדני הוא על הבורא ברוך הוא ורצה לומר כי אחרי בלתי היתה לי עדנה כבר היתה לי וכמאמר רז"ל שפירסה נדה באותה שעה שכבר אני רואה אמיתית הנס אך התימה הוא ואדוני זקן שדבר זה נמשך מבחינת ואדני זקן שהן י"ג תיקוני דיקנא שהוא אלהותו יתברך ובדור הזה הוא תימה שיומשך התגלות המדות עליונות כאמור כי מה שכתוב לעיל שאברהם המשיך המדות עליונות הוא אחר לידת יצחק שאז נעשה התכללות חסד עם גבורה והמשכת היראה בעולם אבל קודם לזה היה תימה גדולה שנמשכו המדות העליונות להתגלות בעולם ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף וגו' פירוש למה לה תמיה על זה לאמר האף פירוש עבור האף שהם הדינים שבעולם שהן שלון אף אמנם אלד שהוא לשון תמיה להמשיך תולדות מבחינת זקנה בדור שאף שולט בה ואני זקנתי שהמשכה הזאת מבחינת זקן י"ג תיקוני דיקנא של אלהותו יתברך היפלא מה' דבר אני אמדיך לה ההולדה מעולם הפלא ששם אין דינים שהוא אותיות אלף סוד אלופו של עולם שהוא רחמים גמורים ופשוטים שאין בהם תערובות דינים כלל שהוא סוד בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא במזל שהוא א' שהוא סוד פלא האמור וזהו היפלא מה' דבר שהוא לשון פלא עולם הפלא האמור כי לשם אינם מגיעים מניעת הדינין כלל.

וכיון שבא הבשורה מלידת יצחק התחילה מדת יצחק להופיע שנפלה יראת אלהים בעולם התחילה להתתקן מדת החסד של אברהם להתצמצם עד כשיעור הצורך לפעולת תיקון העולם שהוא בחינת בית והיתה פתיחת התורה בב"ת והתחילו הדינין להיות נמתקין מעט מעט עד שבא יצחק ונתכלל במדת החסד של אברהם ונמתקו כל הדינים:

וזהו שינה הקב"ה מפני השלום שהוא יתברך שינה הדינין להמתיקם בחסד על ידי בשורת לידת יצחק ועל ידי הופעת הרחמים הפשוטים מבחינת פלא וכל זה מפני דרכי שלום שיהא התכללות הגבורות בחסדים למען יתגלו המדות העליונים בעולם שלא יהיה עיכוב על ידי הדינים שזה נקרא שלום כשנכללים הגבורות בחסדים כנודע:

והנה תיכף אחר הבשורה כשאמר הבורא יתברך אמירת היפלא להמשיך לה הולדת יצחק מעולם הפלא נעשה כן מיד כי אמירתו אינו בזמן ולא מחוסר מעשה ונמשכו הרחמים הפשוטים מעולם הפלא ונעשה בחינת לידת יצחק בכח שנולדה המדה פחד יצחק בעולם מדת היראה לצמצם מדת החסד של אברהם כפי התיקון הצריך אז אף שלא היה לידה בפועל ממש עדיין מכל מקום בחינת מדתו כבר נמשכה ועל ידי זה נעשה התחלת התורה של שני אלפים תורה שהתחילו בימי אברהם בשלימות בהתחלת ב' שנמשך מדת היראה ועל ידי כן לא היה עוד תמיה בעיני שרה גודל הנס כי כבר התחיל להתקן עיכוב הדינין על ידי הופעת הרחמים מבחינת פלא והתגלות תורת חסד בבחינת ב' שהיא היראה שהוא כדאי לתיקון הדינים שלא יעכבו עוד.

וגם אצלה היתה התחזקות אמונתו יתברך ביותר ממדריגה שהיתה לה מקודם על ידי התפשטות היראה ברגע הבשורה והתחלת חיזוק תיקון המדות והתורה על ידי הפתיחה שנתקן עכשיו ברגע ההיא וברגע ההיא כשאמר השם יתברך להמשיך מסוד פלא הרחמים ונעשה כך ברגע מיד ניתקן לה תימה כי נתחזק אצלה האמונה ביותר כי אף שהיה לה אמונה מקודם מכל מקום כמה וכמה מדריגות יש בזה עד אין סוף באופן שברגע על ידי הבשורה נעשה התחזקות כל המדות בעולם על ידי המשכת היראה ברגע ההוא על ידי דבורו של הקב"ה:

וזהו ותכחש שרה פירוש שכחשה בכל אלקים אחרים זולתו יתברך אף שמקודם היתה גם כן צדקת גדולה עד מאוד מכל מקום על ידי זה ההמשכה נעשה לה הוספה באמונתה בו יתברך והוסיפה להכחיש באלקים אחרים במדריגה יותר ממה שהיתה בתחילה שהאמונה אין לה שיעור והבן זה. וכל הכופר בעבודה זרה כמודה בכל התורה כולה שבאמת אז גם כן נעשה התחזקות פתיחת תורת חסד במדריגה יתירה מן הקודם על ידי בחינת ב' שנשפע אז ברגע הבשורה שכמו שנתחזקה בבחינת האמונה כך נתחזקה בחינת תורת חסד וכל זה על ידי המשכת היראה באמירתו יתברך היפלא שהמשיך והאציל הרחמים הפשוטים מבחינת פלא שעל ידי זה נעשה הולדת יצחק מדת היראה תיכף בעולם וזהו ותכחש שרה כמו שכתוב שהוסיפה לכחש בכל עבודה זרה ואלקים אחרים על ידי שניתוסף לה האמונה מחמת התפשטות היראה.

וזה כי יראה שהוא נתינת טעם למה ותכחש שרה שהוסיפה לכחש יותר ממדריגה הקודם ואמר כי יראה על ידי שנפלה עליה היראה שנמשכה כבר בחינת יראה לידת יצחק על ידי אמירתו יתברך היפלא כאמור ועל ידי הופעת רחמים נעשה מיתוק הדינים והתגלות תורת חסד על ידי הצמצום של היראה ואז לא היה לה תימה על התגלות המדות ואז התחילה לומר לא צחקתי כי עכשיו אחר אמירת השם יתברך היפלא הרי לא צחקתי אין לי עוד צחוק שהוא גודל הפלאות הנס על ידי עיכוב הדינים שכעת בהופעת הרחמים שמבחינת פלא וצמצום התורה על ידי התפשטות היראה שהיא תורת חסד שהוא התחת התורה כפי שיעור הצריך לתיקון העולם אין עוד מניעת הדינין שכבר נתפשט הרחמים ותורת החסד כשיעור התיקון על ידי בחינת ב"ת שמצמצמו לפי ערך המקבלים ויאמר לא כי צחקת שמקודם צחקת והי לך תימה על שלא היה עדיין התפשטות הרחמים מעולם הפלא וגודל מעלת האמונה וגודל הכחשה באלקים אחרים בעולם שלא נתפשט עדיין בחינת הולדת יצחק והבן זה:

וזהו כוונת המדרש גיל יגיל אבי צדיק שבאמת על ידי בחינת הולדת יצחק שהוא התפשטות היראה בעולם לצמצם מדת אברהם כפי שיעור התיקון יגיל אבי צדיק פירוש מדת חסד אברהם ישמח רצה לומר ניתקן על תיקונו לפעול פעולתו כפי צורך התיקון על ידי מדת פחד יצחק שמצמצמו ומתקנו כפי הקיום הצריך לעולם שמים וארץ וכו' הכל שמחים פירוש כי הכל נבראו בהתורה כנודע והנהגתו הוא בהפועל תמיד שהיא התורה וכל זמן שלא היה התפשטות היראה בעולם בחינת לידת יצחק לצמצם תורת חסד כפי שיעור הצריך לתקון העולם ולהנהגתו לא היה עדיין שלימות בהנהגתן שלע פי התורה שעל כן מקודם שבא אברהם היה נקרא שני אלפים תהו על ידי שלא היה שלימות בהנהגת שמים וארץ שלא היה תורת חסד שהיא מנהיגתו עדיין במדה שיצמצם אותה כפי שיעור שיוכלו לקבל פעולתה והנהגתה.

וזהו שמסיים במדרש שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה שהוא התורה הנקרא ברית חוקות שמים וארץ לא שמתתי שעיקר קיום שמים וארץ והנהגתן שהוא על ידי ברית התורה שהוא המקיימן והמחיה אותן וחסד התורה אי אפשר לשמים וארץ לקבלן כי אם על ידי צמצום היראה כמבואר למעלה וכל זמן שלא היה היראה בעולם קודם הולדת יצחק באמת היו שני אלפים תהו מטעם זה ועל ידי הולדת יצחק נתקיימו על קיומם מתורת חסד שנתצמצמה על ידי היראה כפי שיעור הצריך לקיומם והנהגתם ומסיים עוד ואין ברית אלא יצחק פירוש שאין קיום ותיקון ברית התורה אלא יצחק פירוש על ידי מדת יצחק על ידי היראה המצמצם אותה לפי שיעור הצריך לתקון העולם שנאמר ואת בריתי אקים את יצחק כמבואר שקיום הברית שהיא התורה היא את פירוש עם יצחק עם מדת היראה שמצמצם לתורת חסד ועל כן שמים וארץ שמחים שעל ידי הולדת יצחק התפשטות היראה בא להם התיקון קיומם והנהגתם כשיעור הצריך להם:

וזהו ואלה תולדות יצחק בן אברהם כי מה שאמר הכתוב בראשית ב', ד' אלה תולדות השמים והארץ בהבראם שנרמז בראשי תיבות תהו וההולדה היה באברהם כל זה על ידי מדת יצחק גם כן כאמור למעלה שהוא התפשטות של היראה לצמצם החסד של אברהם ועל ידי זה נעשה צמצום תורת חסד בכדי שיהיה בחינת ההולדה בעולם שיקראו אלה תולדות השמים היפך התהו שיוכל העולם להתנהג על ידי התורה בחינת הולדה ותולדות וזהו ואלה תולדות שיקראו בשם תולדות היפך התהו שאינה הולדה הוא על ידי יצחק בן אברהם שהוא המצמצם לתורת חסד בכדי שיוכל להיות הולדה ולא שמדת יצחק לבד היא הולדה בלא החסד לזה מבאר הפסוק אברהם הוליד את יצחק פירוש עם יצחק שעיקר ההולדה היא אברהם עם יצחק בהתכללות הגבורות בחסדים שהם גם כן לחסד יחשבו על ידי שהוא לתיקון קיום העולם בכדי שיהיה בחינת הולדה על ידי צמצום החסד שעל ידי מדת יצחק ואם כן נעשין אחדות וכוונה אחד ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

ויעקב איש תם יושב אוהלים. הנה נודע ענין התלבשות התורה שבכל דבר יש בו כח הפעול ובכל דבר צריך להתקרב את עצמו להבורא ברוך הוא אף שהוא נראה דבר ארצי וגשמי כאמור אצלנו כמה פעמים וזה בחינת מדריגת יעקב מה שאין כן בחינת עשו הוא המותרות כמו שכתוב מלאכי א', ב'-ג' ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי את הוא לשון רבוי כי הרבוי של יעקב הוא אהוב אצלי מה שאין כן הרבוי שהוא המותרות שהם מבחינת עשו שנאתי וזה ויעקב איש תם מלשון שלימות על ידי שהוא יושב אוהלים, אוהלים הוא מלשון התלבשות והתכסות שבכל התלבשות והכיסוין רואה הבהירות ומעלן ומדבקן לשרשן ועל ידי זה יוצא מבחינת חסרון מאחר שבכל דבר הוא אצלו עבודת ה' בודאי שאין שלימות גדולה מזה על ידי שמיישבן בשרשן.

וזהו וירח את ריח בגשיו מה שעובד ה' מן הלבושין גם כן עולה נחת רוח לפניו יתברך ועל ידי זה ויברכהו והבן. וזהו כריח שדה אשר ברכו ה' כמו שכתב רש"י הוא חקל תפוחין שמייחד כל הדברים ומעלה לחקל העליון וצריך בזה לילך ממדריגה למדריגה ועל ידי התעוררותו מסייעין אותו מלמעלה וזהו ויתן ויחזור ויתן והבן ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

עקב אשר שמע אברהם בקולי. ואיתא במדרש דפליגי ר"ש ולוי חד אמר על ידי שתי כליות של אברהם אבינו ע"ה שהיו נובעות חכמה וחד אמר מעצמו למד תורה. הנה נודע כי זאת התורה אדם כי התורה מחכמה נפקת וחכמה הוא עולם המחשבה ונודע שהתורה היא קומה שלימה מרמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה וכן האדם נברא ברמ"ח איברים ושס"ה גידים על ידי השתלשלות מן המקור הרוחני שהיא התורה נשתלשל כך בגשמי בקומת האדם הגשמי ונודע כי כל אומן קודם שיעשה שום כלי מצייר תחלה הכלי במחשבתו כמו שהיא עתידה להיות ואחר כך מוציא את תמונתה לפועל במעשה כך גם כן כתיב בפסוק תחילה וייצר ה' אלקים את האדם בראשית ב', ז' ואחר כך ויעש ה' את האדם במעשה וייצר הוא לשון ציור שמתחילה עלה במחשבתו יתברך עולם המחשבה הנזכר קומה הרוחניות כמו שהוא שם במחשבתו יתברך ואחר כך עשה הוא יתברך במעשה גם כן בקומה גשמיות כמו שהיתה אצלו במחשבה עליונה הקומה הרוחניות וזהו אחר כך ויעש ה' כו' במעשה וצריך האדם שלא להכחיש המעשה עם המחשבה וצריך האדם שלא להכחיש המעשה עם המחשבה על ידי שיתנהג ח"ו שלא על פי התורה שהיא קומת הציור שצייר הבורא יתברך תחלה במחשבתו כמו שאמר סוף מעשה במחשבה תחילה.

וזהו בצלם אלהים עשה את האדם שהיא התורה שנתצמצמה מעולם המחשבה להתלבש בלבושין כמבואר אצלנו בכדי להשוות אל קומת האדם שהוא גם כן מחומר וצורה בכדי שיוכל לאחוז בה כמבואר אצלנו מה פעמים וזהו אותו צלם המתוקן לו דמות דיוקן יוצרו הוא, יוצרו הוא לשון ציור כמו שציירו הבורא יתברך במחשבה עליונה עד שנשתלשל גם כן בקומה הגשמיות על כן צריך בכל דבר שבעולם ששם בחינת התורה כי כח הפעול בנפעל לדמות למחשבה העליונה לבל יכחיש המעשה נגד המחשבה ויכול האדם להבין מקומה שלו דברים עליונים רוחנים שבקומה העליונה העומד ברומו של עולם כמו

שאמר הכתוב איוב י"ט, כ"ו ומבשרי אחזה אלוה מאחר שאם זוכה שלא לפסוק מהמקור הוא אחדות אחד וכל זה על ידי שלא יכוין בכל דבר לתועלת עצמו כי אז ח"ו יפסיקנו משרשו האמור רק שימימת את בחינת עצמו וזהו אין התורה מתקיימת להיות בגדר קיום ואחדות במקור אלא במי שממית עצמו דהיינו בחינת עצמו רק לעשות נחת רוח לו יתברך כמו שאמר הכתוב בכל דרכך דעהו ליחד לקומה העליונה להיות דיוקן יוצרו.

אך שיש בקומות האדם הגשמי לבד רמ"ח איברים ושס"ה גידים יש עוד שערות שאינם בכלל הנ"ל ואיזהו מקומן בקומה הרוחניות בהתורה כי בודאי נשתלשלו גם כן מקומה הרוחניות אך דנודע כי לבד התרי"ג מצוות יש עוד כמה וכמה חדושים שחדשו הסופרים ועשוי הרחקה ומשמרת למשמרת וכמו שאמרו עשו משמרת למשמרתי:

וזהו בחינת השערות כי כמו שהשערות בקומה הגשמית הן שלמור איברים הצריכים שימור מקרירות והפסד כמו שגזרה חכמתו יתברך כך גם כן ברוחניות הסייגים והגדרים שחדשו הסופרים הן משמרת למצוות התורה והבן:

ובזה יובן המדרש חד אמר שתי כליות שהיו נובעין חכמה שזכה למדריגה אף שלא קבלו את התורה בזמן ההוא מכל מקום על ידי השגה עליונה שהיה לו השיג את התורה בזמן ההוא כמו שהיתה קודם שנתנה כמו שהיתה במחשבה עליונה כאמור אצלנו במקום אחר וחד אמר מעצמו למד כמו שאמור לעיל מבשרי אחזה אלוה מעצמותו מן הקומה הגשמיות השיג בקומה הרוחניות הקדושה כמו שהיא עם בחינותיה גם כל מה שעתידים הסופרים לחדש שהן משמרת שבאין מבחינת שערות גם כן קיים על ידי זה כמו שאמרו רז"ל קיים אברהם אבינו ע"ה אפילו עירובי תבשילין וזהו וישמור משמרת אף שהוא מבחינת משמרת שהם מצוות דרבנן קיים וכל זה על ידי שהמית עצמו כאמור וכל מעשיו והסתכלותו הכל לשם שמים ולכן מפני שבכל דבר לא כיוון לעצמו לכך לא היה רואה מבחינת עצמותו ובחינת קומתו כי אם דבר שמביאו אל השיווי לקומה עליונה ובכל דבר היה מסתכל הפנימית שנכסה בקומת הגשמית המכונה בשם אהל כמו שנאמר הכתוב במדבר י"ט, י"ד אדם כי ימות באהל בבחינת אהל לא יסתכל כי אם אל הפנימיות שבתוכו ולא יכוין לעצמו ח"ו רק שידמה ליוצרו ולעשות רצונו יתברך:

*

בפסוק ויבואו עבדי יצחק וגו' ואיתא במדרש אין אנו יודעין אם מצאו מים או לא כשהוא אומר מצאנו מים הוי מצאו מים:

להבין הענין נקדים פסוק ירמיה ב', 'י"ג אותי עזבו מקור מים חיים כי הוא השם יתברך הוא המקור שממנו השפעות החיות לכל חי בכל האופנים אין עוד מלבדו וכל הדבוק בו הוא דבוק בשורש החיות אשר לא יכזבו מימיו ובלבד אשר לא יהיה הפסקה מצדו כי אם ח"ו על ידי עונותיו יפסיק את עצמו מהמקור יעדר חיותו ממנו אך מצדו יתברך אין שום הפסק כמו שאמר הכתוב ישעיה נ"ט, ב' כי אם עונותיכם היו מבדילים וגו' ומי שחיותו הוא מסטרא אחרא הנקרא בורות נשברים שהם מים מכונסים שנפלו שם ניצוצות החיות בעת השבירה שהם נקראים לטעם זה בורות נשברים שהם מים מכונסים שנפלו שם ניצוצות החיות בעת השבירה שהם נקראים לטעם זה בורות נשברים זה נפסק משורשו העליון ונקרא מפריד אלון ולכך אבות העולם שהם פתחו צינורות השכל בעולם ולמדו דעת לבאי עולם איך לחפור את עצמו לבחינת באר מים חיים להיות דבוקין בהמקור שמשם שורש חיותו ונקראים תלמידיהם בשם עבדים כמו שאמר הכתוב עבדי יצחק כי עבדות שלהם לבורא יתברך היתה על ידי האבות:

אך אחרי מות אברהם נסתמו מעינות החכמה ההיא מחמת שסתמום פלשתים שהוא בחינת שנקבע באדם שנתגבר על העולם ונתגבר יסוד העפר וכפי זה נתלש כח הרוחני והשכלי ובבוא יצחק בנו ואחז בדרך אביו ולימד דעת הנ"ל גם כן לבני דורו לשוב לחפור לבחינת באר מים חיים בכמה מיני שכלים ועצות גדולות ונעלמות עד כי וישב יצחק ויחפור את בארות המים וכל זה הוא על ידי האמונה שהוא מבוא לזה שיאמין באמונה שלימה שהשם יתברך מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה ואין עוד מלבדו ואז על ידי האמונה ישתוקק לו ויתאוה לאחוז ולדבק את עצמו בהשם יתברך שהוא בחינת נחל שראשי תיבות של נפשנו חכתה לה' שהוא על ידי אמונה ואז על ידי זה יבוא לשרשו שהוא המעיין של באר מים חיים כנ"ל וזה ויחפרו עבדי יצחק בנחל בבחינת נ"ל כאמור.

וימצאו שם באר מים חיים וגו' ויחפרו באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה ויעתק משם ויחפור באר אחרת ולא כבו עליה ויקרא שמה רחובות כי עתה וגו':

וצריך אני למודעי להשכיל ולהבין ענין הג' בארות בשמותן כי האבות הסתכלו בעין שכלם הגדול עד סוף כל הדורות עם כל התלאות שיעברו עליהם ונודע כי בזמן שבית המקדש היה קיים היה ריבוי הדעת האמיתית איך להתקרב לגדר שידבקו את עצמם לבחינת באר מים חיים יותר ויותר מבזמן הגלות שאפילו אומות העולם היו מכירין אצת הכרה ומביאין קרבנות כמו שכתוב בתפלת שלמה המלך ע"ה והנכרי אשר יבא וגו' וכמו שמצינו אפילו סמוך לחורבן שלח להם הקיסר קרבן כנודע אך שהיה עדיין בעולם גם בזמן בית המקדש בחינת טוב ורע עד שעל ידי עוונות ישראל נתגבר הרע ונחרב הבית ועל כן נקרא בחינת הבאר עשק ואחר כך ויחפרו באר אחרת שהוא בית המקדש השני שבימי עזרא שנחרבה גם כן דעת הנ"ל עד שידעו לחפור לבחינת באר ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה על שם קטרוג השטן שהגביר כח החומרי על הדעת עד שויעתק משם בבחינת המשך הזמן שהוא הגלות האורך ויחפור באר אחרת שהוא בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו שאז לא יהיה קטרוג הרע כלל כמו שכתוב זכריה י"ג, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ שאז יהיה עולם שכולו טוב ויקרא שמה רחובות כי אז יהיה הרחבת הדעת כמו שאמר הכתוב ומלאה הארץ דעה וגו' ונזכה לדבק באור אין סוף ברוך הוא להשיג מהותו יתברך

ולדבק בהשם יתברך דביקות עולם וזהו שכתוב אחר זה ויעל משם באר שבע כי השכינה נקרא בשם באר שבע שיזכו להיות במדריגה עליונה והבן.

אך צריך כל אדם להחזיק את עצמו אף בזמן שהרע מעכבו ואינו מניחו לעלות לבחינת באר מכל מקום יראה בעין שכלו שגם שם הוא צמצום אלהותו יתברך כאמור אצלנו במקום אחר מזה ויראה על המניעה ויבין ממנה מהו שורש חיותה מאיזה מדה היא אם מבחינת חסד או גבורה ויראה להביאה לשרשה שעל ידי המדה ההוא שמעוררים אותו לקרבו יתחיל בה לעבוד להבורא יתברך בין במחשבה בין בדבור בין במעשה כי המדות האלו הם אלהות אך שנפלו ממקומן בשבירה ואז נעשה מהם גם כן טוב וכן אם באו לו מניעות מצד הדינים הבאים עליו ששרשו למעלה מדת הגבורה שהוא מדת יצחק יבין בדעתו שאלו הדינים הם ממקום העליון הקדוש אך שנפלו על ידי ירידת מדריגות למקום הדינים שהוא מקום בורות נשברים ויאחז במדת הגבורה ליראה את השם יתברך ולעבוד תיכף לבורא יתברך בזה ולהביאן לשרשן וימתקו הדינים כי זה סוד אין הדינין נמתקין אלא בשרשן שהוא מדת יצחק כי מיד שעל ידי אלו הדינין שבאו על ידי עונותיו מתחזק את עצמו ועובד עמהם בשורש אחיזתן עד שבאו לשורשן ששם הוא רק אלהות הגמור נתבטלו הדינין ונמתקין:

ובזה יבואר הש"ס בשבת שאברהם אבינו ע"ה אמר ימחו אל קדושת שמך ויצחק אמר פלגא עלי פלגא עליך הרי יצחק הוא מדת הגבורה והמליץ יותר מאברהם והוא מובן ממה שכתוב למעלה כי הוא שורש הדינין ועל ידי שהביאו הדינין לשרשן נתבטלו כמאמרים אין הדינין נמתקין אלא בשרשם דייקא ואז אחר כך בא בחינת יעקב שהוא המשכה כמו שאומרים ואלהי יעקב המשכת הוא"ו הכולל ומאחד בימין.

וזהו ויבואו עבדי יצחק ויגידו וגו' ואמר במדרש אינו יודע אם מצאו מים שאין אנו יודעים על ידי הדינים איך למצוא המים כל זמן שלא נבוא באלו הדינים לשרשן שהוא בחינת יצחק ועל כן ויגידו לו שהמשיכו לו הדינים להשורש ואז מצאו מים מימי החסד שנכלל שמאל בימין מאחר שעבדו בזה לבורא יתברך שעבודתו נקרא ימין כי באמת אין שום מניעה כי אדרבה על ידי המניעה הוא עיקר העבודות כאמור וכמבואר אצלנו על פסוק בראשית ל"ו, י"ב ותמנע היתה פילגש וגו' ותמנע לשון מניעה מי שאומר שיש לו מניעה הוא בקליפות בחינת אליפ"ז בן עשו שאין לו דעת הנ"ל ולכן אמרו רז"ל שיעקב היה דומה אותו כי היה דוחה הרע והחיות שבתוך המניעה היה מקרב לשורשו ועובד בו להשם יתברך כאמור:

וזהו ויצא יעקב מבאר שבע וגו' כי על ידי שיצא ממקום מולדתו והלך אל מקום אשר לא הורגל בו נפל אל מקום הדינים ומניעות שהוא לשון חרנה ואז ויפגע במקום שנודע כי לשון פגיעה נופל על התקרבות שני דברים שהקריב המניעות הנפולין לשרשן למקום גבוה:

בפסוק ויאמר ה' לה שני גוים וגו' ודרשו רז"ל שני גאים אלו אנטונינוס ורבי וכו' הנה נודע כי על ידי חטא אדם הראשון ודורו שאחריו נפלו ניצוצות הקדושים ונשמות בין העמים ועל ידי אותם ניצוצות הקדושים ונשמות בין העמים ועל ידי אותם ניצוצות הקדושים מתנהגים האומות וחיותן על ידי זה כי לולא זאת לא היה להם חיות כלל כי כל חיות הוא מהקדושה העליונה ועל ידי שנתלבו בהם הנשמות הקדושות שנפלו ממקורן יש להם חיות ושפע כי מצילין תיק הספר עם הספר ואף שיש בתוכן מעות כמו כן בענין זה עבור הנשמות והניצוצות הקדושים מצמצם הבורא יתברך אצלם ליתן להם חיות שהם בחינת תיקן הקדוש ואף שהרע שבהן גדול ועב מאוד ובאמת זה סוד גלות השכינה ומזה באים נשמות הגרים שמתגיירים בין העמים כי מי שיש בו נשמה מן הקדושה הוא מגייר את עצמו ולכן נפדו ישראל בין העמים כדי לברר הניצוצות מהן על ידי הדעת והתורה שניתנה לישראל ויאמינו בזה כי מלכותו בכל משלה ועל ידי התעסקות ישראל עמהם במשא ומתן והדבורים שמדברים עמהם ששם ניצוצות הקדושים מלובשים וכשישראל מאמין בזה ומקרבן אצלו שיהיו כלולים בו ונמשך את עצמו עמהם למעלה מקרבן לשרשן וצריך לזה דעת ועבודה תמה ואמיתית ועל זה מצפה משיח שנברר הניצוצות ואז כשיוגמר הבירור יפסק חיותן ויבוטלו לגמרי כמו שאמר הכתוב זכריה י"ג, ב' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגם הבורא ברוך הוא לא יצטרך אז להצמצם אצלם מאחר שהעיקר היה עבור הקדושה המתלבשת בהן.

וזהו סוד בכל צרתן לו צר לו בוי"ו כי כמו שהגלות לישראל הוא עבור הנשמות הקדושות הנפולין לבררן כמו כן צריך הבורא יתברך למען קדושתו לבלתי ידח ממנו נדח להצמצם את עצמו כביכול למקום השפל כזה להחיותו ולקיימו בכדי שיהיה להם קיום שהן בחינת תיק הקודשה וכשיהיו האומות קיימין בכל דור אז יוכלו ישראל לברר מהם מעט מעט עד שיוגמר התיקון במהרה בימינו אמן. ואם לא היה מצמצם להם החיות לא היה להם החיות לא היה להם קיום ולא היה אפשר לעשות תיקון והבן ואי"ה בביאת המשיח אז יהי גאולה שלימה ותמה במהרה בימינו בב' הבחינות כביכול לעצמו יתברך ולישראל עמו:

ואיתא בכתבי האר"י ז"ל שיצחק אהב את עשו כי ציד בפיו כי נשמת רבי עקיבא היתה מדברת מפיו כי היתה כלולה בו בבחינת ראש של עשו ותבין כל זה עם מה שכתוב למעלה כי הוא היה באמת רע גמור אך שראה יצחק שבשעת דבורו עמו היה משיג יצחק בתוכו נשמת רבי עקיבא שהוא מבחינת נשמות הקדושות שבאים לחיותן ואף שהיה יצחק אבינו ע"ה מרכבה לו יתברך ובודאי לא היה אפשר לעשו לרמותו כמו שנראה מהפסוקים אך הוא מובן עם מ"ש.

ומטעם זה תבין גם כן איך נתאחדו שניהם יעקב אבינו ע"ה שהיה מובחר שבאבות מרכבה להשם יתברך עם עשו שהוא רע גמור ולמה לא בראם השם יתברך שיוולדו לכל הפחות זה אחר זה בשני עבורין וגם תמוה שיהי בבטן צדקת כרבקה ואף שיהיה שניהם כאחד במקור אחד אך שרצה הבורא ברוך הוא על ידי השקפתו הגודלה שיעקב אבינו צריך דווקא לברר ממנו הניצוצות הקדושים והם נודע כי מי שרצין להעלות שום דבר המונח למטה צריך לשנות ולירד עד המקום ההוא למען יאחז בהדבר שצריך להעלותו

לכך הוצרך שיתאחדו במקום אחד בבת אחת בקירוב גדול בכדי שיוכל לברר ממנו הקדושה המלובשת בו שהוא רע בעצם על ידי מותרות וסיגי הדין שביצחק כנודע ויתחיל לברר מיד ביצירתן על ידי התאחדותן ביחד במקור אחד וזהו וידו אוחזת בעקב עשו כי עקב הוא לשון הילוך כאמור כי כל הלוחן והנהגתן של העמים הוא על ידי הקדושה המלובשת בהן ואחז יעקב בעקב הנ"ל לבררו והיה גם כן כך בדורות הבאים מבני יעקב שהלכו בעקבותיו כמו רבי שבירר גם כן והוציא לאור נשמת אנטונינוס:

וזה שאמר הכתוב מלאכי א', ב'-ג' הלוא אח עשו ליעקב ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי לכאורה תמוה איך הוא תשובה על השאלה הקודמת בפסוק על מה שאמר אהבתי אתכם וגו' ואמרתם במה אהבתנו הלא אח עשו וגו' ואיך הוא מודיע אהבתו לנו שהוא אוהב את יעקב במה שאמר הלא אח עשו וגו' אך הוא מובן עם האמור שבודאי היא הוכחה ברורה על אהבתו אותנו ישראל כי אח עשו ליעקב מפני מה נתאחדו שניהם במקור אחד בבת אחת הלא זה מטעם האמור בכדי שיוציא ממנו החיות הקדוש המלובשת בו שעל ידו הוא חי ומתנהג על ידה כאמור לעיל ונמצא כי זה הוא שהיה האחוה במקור אחד הוא העדר חיות בכדי שישאר הרע לעצמו בלא חיות כמו שאמר הכתוב קהלת ח', ט' עת אשר שלנו האדם באדם לרע לו כי על ידי הדינין שמביא האדם בליעל לאדם הקדושה מתחזקין יותר בעבודת ה' ומבררין הניצוצות שחיותן על ידם כמו שכתוב בזוהר הקדוש דוחקא דלהון ממהר פורקנא דישראל התלוי בבירור הנ"ל ונמצא שרע לו על ידי זה שממעטין ישראל החיות המלובש בהן ובודאי ניכר לעין האהבה הגדולה שאהב אותנו ישראל על ידי שאח עשו ליעקב כאמור:

וזהו שאמר הכתוב יחזקאל כ"ו, ב' אמלאה החרבה ודרשו רז"ל לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים כי המילוי ושלימות שלהן הוא מבחינת החורבן שהם נשמות הנפולין שנפלו ביניהם שהן מעולם מחורבן כנודע ואי"ה במהרה בימינו כשיגמר הביורור יהיה המלוי בסטרא דקדושה ויהיה הרחבת גבול הקדושה בשלימות ואז תתיישב ירושלים ותחרב צור מפי שלא יהי להם עוד חיות מן הקדושה.

ולכך צוה השם יתברך לישראל שיקדימו ליתן שקליהן שעל ידי זה לא היתה יכולה לחול עליהם גזירת המן כמו שאמרו רז"ל שמצות שקלים בטלה גזירת המן ששקל בשבילן עשרת אלפים ככר כסף והוא כי אמרות ה' צרופה שהצירוף של האותיות נמסר לישראל להיות יכולת בידם להפכו לטוב ומן אותיות שקל ששקלו יקיימו בצירוף ההוא מצות הבורא נעשה מצירוף הזה בסיטרא אחרא שהיא בחינת עשו אותיות לק"ש שהוא שקל וזהו בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש עובדיה א', י"ח שעל ידי אש התלהבות בית יעקב שיעשו המצוות לשם פועלן בדחילו ורחימו על ידי זה יתגבר כח הקדושה ונתהפכה צירוף אותיות לרע להן לאומות העולם ועל דרך זה בכל האופנים מהפכים ישראל בצירוף שהיה מתחילה בקליפות ונתחזק כח וגבול הקדושה והבן:

וזהו שני גוים בבטנך גאים מלשון חשיבות כי שניהם נחשבים בשם חשיבות אף שהאחד הוא רע מצד עצמו אך מפניש הוא תיק לקדושה המתלבשת בו כמבואר לעיל שנשמות קדושות וגדולות היו כלולין בו וזה שאמרו רז"ל על פסוק כי ציד בפיו שהיה שואל אבא איך מעשרין את התבן ואת המלח כי מה

שכתוב ציד בפיו רצה לומר ציד הנשמות הקדושות שהיו מלובשין בפיו היו מדברין ממנו מפניו אותן נשמות בשעה שהיה מדבר עם יצחק שהיה משיג זה וביחוד נשמת רבי עקיבא שהיתה כלולה בו:

ונודע כי רבי עקיבא נשא בתחילה את בת כלבא שבוע והדירו ממנו הנאה והיו שוכבין על תבן ובא אליהו ז"ל ואדמי ליה כגברא עניא ובקש מהם תבן באמרו שאשתו ילדה וצריכה לשכב על תבן ונתן לו רבי עקיבא תבן וזהו מדה טובה מאוד וכל זה צפה והשיג יצחק אבינו ע"ה כי בשעת דבורו עמו היה אומר לו רצה לומר היה מדבר עמו אותן ניצוץ הקדוש שעתיד ליתן צדקה מתבן שהוא רמז על נשמת רבי עקיבא והבן:

וזהו שאמרו רז"ל אלו אנטונינוס ורבי שהם שני גאים שהוא כמבואר לעיל שזה מצד בירור הניצוצות שבירר יעקב עכשיו גם רבי ואנטונינוס שהם מדורות הבאין אחריו:

ובזה יובן דאיתא במדרש לעתיד לבוא יאמרו בני עשו לישראל אחינו אתם והקב"ה משיב להם אם תגביה כנשר ואם מבין כוכבים שים קנך משם אורידך וגו' כי אחר שיוגמר הבירור בודאי יפול הרע ממילא מחמת העדר החיות ואין לו שום צד אחוה ואחיזה עם יעקב מאחר שאין בו צד קדושה והבן:

*

ויתן לך האלהים וגו' פירש רש"י יתן ויחזור ויתן: הנה להבין זה נודע שעיקר העבודה האלהות הוא בדעת כמו שאמר הכתוב דברי הימים - א כ"ח, ט' דע את אלהי אביך ועבדהו והדעת הוא תענוג שעל ידי שעובד השם יתברך בדעת רחב נמשך לו תענוג בעבודתו מעולם התענוג אך דנודע שהתענוג תמידי אינו תענוג ועל כן צריך הפסק כי בשעה שעובד האדם בהרגשת תענוג הרוחני אז כן נמשך תענוג גדול ועולה מעבודתו להבורא ברוך הוא ויש לו יתברך אז שעשועים מן העבודה שעובד זה בתענוג הרוחני ועל כן נתעורר תענוג בשורש הכל כמו שנתעורר אז בהתחלק והחלק נעשה דבק בו יתברך כי אי אפשר להרגיש תענוג כי אם על ידי דביקות ומעורר כך בהשורש ועבור שלא יהא תענוג תמידי מסלקין ממנו הדעת ונותנים לו בתוספות יותר ובגדלות יותר מן הדעת הראשון שהיה בו ונקרא גדלות שני כנודע שעל כן הדעת הוא המשכה בחינת ו' של שם המיוחד על ידי שתמיד הוא נמשך יותר ומתגדל ועל כן נשים דעתן קלות כי על ידי שאין להם זאת המדריגה שיהא להן הוספת הדעת תמיד והדעת שניתן להם בקטנות קיים תמיד על מקומו בלי תוספות ויתרון על כן דעתן קלות.

וזהו ויתן ויחזור ויתן פירוש ו' יתן שהוא סוד הדעת ויחזור ויתן אחר שיסתלק בכדי שיהיה תוספת ויתרון דעת בבחינת גדלות שני כאמור כי באמת הבא ליטהר מסייעין לו כי על ידי אתערותא דלתתא מסייעין לו וממשיכין לו הדעת מעולם התענוג בכדי שיתחזק בעבודתו ונודע שהדעת נקרא יעקב והדעת הוא

המכריע ובחינת המתקת הדינין הבאים מצד הגבורה שמי שעובד בדעת ומרגיש תענוג עליון רוחני בעבודתו נעשה על ידי זה מיתוק כל הדינים וזהו ויתן לך האלהים פירוש בחינת אלקים שהוא מדת הגבורה יסכים גם כן ויומתק ליתן לך ולהופיע עליך כל הברכות על ידי ו' יתן שהוא הדעת הממתיק הדינים שהוא בחינת יעקב שנתעורר באתערותא דלתתא להנתן לך מלמעלה הוספת יתרון דעת שהוא ויחזור ויתן מטל השמים מתענוג העליון עולם התענוג ומשמני הארץ פירוש על ידי משמני ארץ על ידי אתערותא דלתתא שהיא בחינת ארץ ועל כן נאמרה ברכה זו על ידי יצחק שהוא מדת הגבורה לכוונה זו שעל ידי הדעת נעשה המתקה כאמור לעיל:

והנה בזוהר הקדוש דרשו כל הענין של אמירת יצחק לעשו וצא השדה וצודה וגו' על ראש השנה שאז זמן התעוררות מדת יצחק למידן כל בני עלמא וכו' ויבוא גם השטן וכו' משוט בארץ למיחזי חובא דסל בני עלמא למיצד ציד להביא למדת פחד יצחק וקודשא בריך הוא יהיב לון עיטא לישראל לאשתזבא לאתערא בשופר לעזור על ידי זה קול יעקב מדת רחמנות כמו שכתוב הקול קול יעקב ואז אין הידים ידי עשו כי כאשר נתעורר על ידי השופר קול יעקב מדת רחמנות כמו שכתוב הקול קול יעקב ואז אין הידים ידי עשו כי כאשר נתעורר על ידי השופר קול יעקב מדת רחמנות אזי נמתקין כל הגבורות והוא על ידי התעוררות התשובה הבאה על ידי קול השופר כמו שכתוב עמוס ג', ו' אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו שעל ידו נתעורר כל ישראל בתשובה והתשובה ממתקת כל הדינים על ידי שכללו ישראל בקרבן שמאל בימין. ונכללו כולן בימין לעבוד להשם יתברך בכל האפשרי ומתחרטין על העבר לכך נמחלו להם כל עונותיהם ונעשו זכיות כנודע ויש להשם יתברך תענוג גדול וכפול ממה שעבירות נעשו כזכיות שדבר שהוא בקליפות נתעלה מאוד לבוא בקדושה וכל זה בא על ידי קול יעקב קול השופר שעל ידי זה בא סבת הרחמנות:

ובזה יבואר הפסוק ויבא לו יין וישת איתא בזוהר הקדוש [זח"ג ק] מאתר רחיקא קריב ליה גם מצינו שעל תיבת לו יש שני טעמים שהיא מרכא כפולא והכל כמבואר למעלה שעל ידי מדת יעקב מדת הרחמנות שנתעורר על ידו שבשביל קול השופר עשו תשובה ועשו מן העוונות זכיות שהעבירות עשו הוא בחינת יין שמביא יללה לעולם ועל ידי התשובה שנתעורר למעלה מדת רחמנות על ידי קול יעקב קולה השופר ותפלות הביאו לו יין פירוש אפילו מה שמביא יללה לעולם הם עונות בחינת יין כאמור הביא אליו יתברך וישת שהתענוג מזה הבורא יתברך שדבר רחוק נתקרב להקדושה וזהו ויבא לו פירוש מדת קול יעקב הביא לו יין שהוא עוונות ישראל שנמחלו וחרזו להתכלל בקדושה ופירש בזוהר הדבר רחוק ממנו יתברך בתחלה קודם התשובה שהיה להם עוונות רבים והתגברות הדינים על ידי זה ועל ידי קול יעקב נתעורר רחמנות ונעשה המתקה למטה שנמתקו ונמחלו העוונות והמתקה למעלה על ידי הרחמנות שהוא הממתיק הדינין הבאים מצד פחד יצחק וזהו מאתר רחיקא קריב ליה שהיה רחוק מהשם יתברך קריב ליה שנעשה קרוב להשם יתברך שנתקרבו ישראל להשם יתברך ועונותיהן נעשים כזכיות והיה להבורא תענוג כפול ממה שיש לו בעבודת הצדיקים שנודע כי מדבר שהוא רחוק ונתקרבו יש להשם יתברך יותר תענוג וכמו שאמרו רז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים וכו' ולכן הטעם כפול שתחת מלת לו מורה על זה כי נודע שהטעמים הוא מעולם התענוג ובשביל שיש לבורא יתברך מבחינת יין שהביא בחינת יעקב תענוג כפול לכך יש טעם כפול להורות על זה כי מבחינת יין יש לו תענוג וטעם כפול יותר

ממעשה הצדיקים על ידי שמאתר רחיקא קריב ליה שמדריגות רחוקות ממנו יתברך נתקרבו אצלו ולכן כתיב אחר זה ויברכהו כי אף מדת פחד יצחק מסכמת לברך את ישראל כל שפע טוב וברכה בראש השנה והכל על ידי מדת קול יעקב שהביא אליו בחינת יין וישת מזה והתענג בזה מאוד שהוא סוד הדעת ההמתקה ברוך ה' לעולם אמן ואמן. אמן נצח סלה ועד.

פרשת ויצא

ויצא י מבאר שבע וגו' ולמדו רז"ל מן המקראות שהיה נטמן בבית עבר י"ד שנים ואחר כך הלך לחרון. ונבאר לשון נטמן ולא אמרו רז"ל למד בבית עבר או כיוצא בו אך דהנה נודע כי סוד יעקב הוא הדעת כי בחינת יעקב ובחינת משה הן אחד רק שזה מלגאו וזה מלבר כי זה פנימית הדעת וזה חיצונית הדעת כנודע וקודם הליכת יעקב לבית לבן לא היה התגלות הדעת והתורה כי אם בהעלם וכמה שרשי התורה היו מפוזרין במדריגות תחתונים על ידי שלא היה התגלות הדעת בעולם ובבית לבן היה כמה שרשי תורה מלובשין שם שזהו התורה הנכתב בספר תורה מספורי המעשיות שעשה יעקב בבית לבן שבה' מלובשים היו שרשים ההם שהוצאי יעקב ובירר וצירף אותם מעומק הקליפות לבן כנודע גודל הקליפות שלו:

והנה יעקב אבינו עליו השלום הוציא משם השרשים ההם בעשרים שנה שהיה שם בחרן אצל לבן שעל כן נקרא שם המקום חרן שהוא לשון חרון אף של מקום על שם שהמקום ההוא אשר שם היו מלובשין שרשי התורה היה מקום קליפיות גדול שהוא בחינת חרון וכל עסקי יעקב עמו עבוד בנותיו וצאנו היה הכל לברר ולגלות שרשי התורה משם כנודע מסודות התורה שיש על זה הענין וענין אשר שם יעקב את המקלות ברהטים שעל ידי זה תלדנה הצאן עקודים נקודים וברודים שהן רזין דרזין וסתרין גניזין וענין שנשא לאה ורחל שהן סוד תורה שבכתב ותורה שבעל פה שכל זה ראה והתקין התגלות התורה למטה מה שהיה בסתימו עד בוא יעקב ועל ידי שהוא הדעת נעשה המשכות התגלות התורה מבאר שבע שהתורה עליונה נקרא באר שבע:

וזהו ויצא יעקב מבאר שבע מבחינת סתימת התורה להביאה לידי התגלות על ידי הבירורין שהלך לבחינת חר"ן שהוא מקום קליפות שהיה התורה מכוסה ומלובשת בהן וכל זה לעשות הכנה לדורות הבאים שיוכלו להשיג השגת התורה בהתגלות מה שהיה בהתכסות וכמוש אמר הבעש"ט זללה"ה נשמתו בגניזי מרומים שמה שרדף לבן אחר יעקב הוא כי עדיין נשאר אצלו התלבשות התורה ההיא שהם אלו הפסוקים שנכתבו בתורה איך שרדף לבן אחר יעקב ואיך שנתווכחו זה עם זה עד סוף הפרשה כל הענין שזאת התורה שבאלו הפרשה נשארה עדיין בהתלבשות אצל לבן מה שלא בירר עדיין יעקב וסבב השם יתברך כך שירדוף אחריו להביא אליו את התורה שעדיין לא נשלמה להתברר ששם בהשיגו את יעקב

על ידי דבורו עמו אלו הדבורים שנכתבו שם בירר יעקב גם זה עד שלא נשאר אצלו כלום וכל מה שעשה אצל לבן בכל העניינים הכתובים במקרא היה הכל תורה ועסק העבודה לשמים לגלות התורה מבחינת חרן שהוא עומק הקליפות ועוד להביאה לידי התגלות הקדושה לכוללה לתורה עליונה.

ועל כן נאמר בהגיעו גמוך לחרן ויגל את האבן מעל פי הבאר שהוא סוד אבן נגף שהיה מכסה על הבאר מים חיים שרשי התורה שהיו מלובשים שם והוא גילהו שהביאו להתגלות על ידי שסילק הקליפות שהוא בחינת אבן כמו שאמר הכתוב הסירו את לב האבן מבשרכם וגו' שאז התחיל לגלות התורה שהיתה מושרשת שם ולזה הכוונה שלח מלאכים לפניו אל עשו אחיו שהם אלו המלאכים שנבראו על ידי עסקו בתורה ובמצוות שם כאמור ושלח לו לאמר עם לבן גרתי פירש רש"י בגימטריא תרי"ג מצוות שמרתי רמז על האמור ששם שמר והמתיקן כל העשרים שנה בכדי להשלים סוד התגלות התורה עם תרי"ג מצוותיה וזהו ואחר עד עתה פירוש שהתורה נקראת עתה כמוש אמר הכתוב דברים ל"א, י"ט ועתה כתבו לכם וגו' שהתגלות התורה נקרא עתה ורצה לומר האיחור שאיחרתי פעמי מלבוא היה עד עתה שיהיה שם התגלות התורה וזהו שהיה נטמן לשון סתימה והתכסות שהתורה שהיא בחינת יעקב היה טמון ומכוסה בבית עבר מקודם הליכתו לחרן להוציאה להתגלות:

וזהו ויצא יעקב מבאר שבע וכתוב בזוהר הקדוש דפסע פסיעה לבר שיצא בחינת באר שבע וילך שזהו לבר בהתגלות חרנה על ידי עסקיו עם לבן להביא להתגלות שהוא לבר שהיה הכל תורה נעלמה שבאמת העניינים והסיפורים נכתבים בתורה היום והן עצם התורה כי אילו היה חסר אפילו אות אחת מענין הסיפורים היה הספר תורה פסול מפני שהן תורה ואין חילוק בין פרשת ציצית ותפילין לפרשת הצגת המקלות ופיצולין ושאר ענינים וספורים כי הן תורה עצמית אחדות אחד ליודעי מדע כי זה כל קומת התורה כנודע להמעייין בספרים קדושים שהן רזין דרזין כי כל זה התגלות ובקיעת האור במדריגות השפלה ההוא נעשה על ידי בחינת יעקב בחיר האבות שעל כן נאמר ישעיה נ"ח, ח' אז יבקע כשחר אורך וגו' יבקע אותיות יעקב שתמיד בקיעת האור התורה נעשה על ידי בחינת יעקב שהוא סוד דעת התורה שהוא מביא התורה להתגלות ולהסרת מכסה המכסה על האור:

ובזה יובן פסוק ויקח מאבני המקום וגו' ואחר כך נאמר ויקח את האבן וגו' פירש רש"י שהיו האבנים מריבות זו עם זו זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת כו' דנודע סוד המשכת הדעת מלמעלה ממקור האחדות עד שבא המשכת הדעת למטה לעולם המחלוקת והפלוגתות של חכמים בדעת התורה ואלו דברי אלהים חיים כי באמת אחר שבא הדעת בהמשכה מלמעלה ממקור העליון עולם האחדות ונמשך עד עולם התחלקות שמשם שרשי נשמות ישראל כי על כן היו י"ב אבנים שמתחלק הדעת לכל שבט כפי שרשו כנודע מה שאמרו רז"ל שהאבנים היו י"ב במספר שבטי בני ישראל ובשרשן הן אבן אחד כמבואר וכל אחד נמשך אצל הדעת מעולם ההתחלקות כפי שורש נשמתו מעולם ההתחלקות כך אומר דעתו בתורה והשני גם כן אומר דעתו בהיפך מחבירו הוא גם כן על ידי הדעת המתחלק ונמשך לשורש נשמתו מראה כך אבל באמת כי בשרשן אלו ואלו דברי אלהים חיים הכל אחדות אחד כי בשורש שמשם המשכת הדעת מעולם הבינה שם אין התחלקות כלל ואין מחלוקת אלא שבהמשכת הדעת למטה בעולם הפירוד יפרד הדעת שכולם שואבין ממקור אחד מן הדעת אלא שהוא

נראה בעולם הפירוד בהתחלקות ובאמת כשמגביהין כל המחלקות לשורש המקור לעולם האחדות נעשין אחדות א' אלו ואלו דברי אלהים חיים.

והנה האבנים היו י"ב על שמות בני ישראל כי מתחלק לכל אחד הדעת לפי שרשו ובשרשן הן אחד כאמור וזהו שהיו האבנים מריבים זו עם זו אבנים מלשון משם רועה אבן ישראל בראשית מ"ט, כ"ד שהוא על ענין המחלוקת דתורה שבעל פה בין החכמים שזאת אומרת בחינת חלק דעת זאת אומרת עלי יניח צדיק ראשו לסמוך ראשו ורובו ולעשות כך בעבודת ה' ובמצותיו וזאת אומרת עלי יניח כו' וכל אחד כוונתן לדעת והאמיתי שכל א' שואב מדעת האמיתי את בחינת יעקב רק מחמת שהוא למטוה בעולם ההתחלקות לכך נראה למחלוקת ולדברים הפכים אבל למעלה כשמביאים הדעת לעולם האחדות לראש המשכת הדעת נעשין אבן אחת מצבה אחת על מצב ומעמד אחד בלי מריבות וחילוק פלוגתות:

וזהו וישכם יעקב בבוקר שהשכים לבחינת אור בוקר דעת עליון שבמקורו ויקח את האבן אשר שם מראשותיו בחינת ראש ומקור הנובע מעולם האחדות וישם אותה מצבה נצבת על עמדה כאמור מבלי התחלקות ויצק שמן על ראשה שנשפע אור השפעה מהמקור עליון המכונה לשמן כנודע על כל בחינת הדעת שכולן שווין לטובה להיות נחשבין דברי אלהים חיים כאמור ויקרא שם המקום בית אל בחינת חסד אל ששם במקורו אינו כי אם חסד אל בלי מחלוקת כנראה למטה ואולם לוז שם העיר לראשונה לוז מלשון נלוז ומליז שהוא פירוש עקום ומעוקם עבור גודל המחלוקת וכשבא לשרשו נקרא בית אל פנימות החסד וכל זה האמור תיקון יעקב לדורות הבאים בכדי שיהיה להם דרך כבושה לעלות בהר ה' והוא על ידי שפסע פסיעה לבר שנמשך משורש המקור ומבאר שבע לבחינת התגלות.

כי זה סוד כל הבארות שחפרו האבות למצוא מים שהוא התורה בבחינת עפר במדרגות הפחיות וכמו שאמר הבעש"ט זלה"ה נשמתו בגנזי מרומים על פסוק בראשית כ"ו, ט"ו וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר שהוא כמו שאמר שכל אחד מן האבות עשה התגלות התורה מיסוד עם ומדריגות תחתונים על ידי תיקון מדתו של כל אחד ואחד למצוא שם מים בחינת באר מים חיים שלא יכסה מכסה יסוד העפר על המים ואחר הסתלקות אברהם נסתמו התגלות ההם על ידי יסוד העפר ששב לכסות על בחינת המים והסתימה היתה על ידי פלשתים שהם הקליפות שחזרו וגברו ויצחק שב וחפרן כמו שכתוב שם, י"ח וישב יצחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו וגו' כי זה הוא גם כן התגלות התורה שבמעשים דאברהם ויצחק ששם גניזת התורה גם היום מה שתקנו ועשו התורה היא שבפרטות הללו וכל זה היה לדורות הבאים לתקנם שאלולי האבות לא היה אפשר להשיג שום השגה ולהתקרב להשם יתברך ונמצא כי גם עכשיו כל מה שאנחנו עושים בקירוב העבודה להשם יתברך הכל הוא עם האבות הקדושים.

וזהו ואברהם עודנו עומד לפני ה' פירוש בהווה תמיד הוא כך שהוא עומד לימין צדיקים לעזרנו על ידי התיקונים שתיקן וגלה לנו לחפור בבחינת עפר בארות מים חיים עד שבא יעקב בחיר האבות והתכללותן שהוא ממש סוד התורה והדעת כאמור ועל ידו יצאו ההתגלות מבחינת חרן ועפר יסודי ונשלם סוד תורה

שבכתב ושבצל פה שהן סוד לאה סוד תורה שבכתב וסוד רחל תורה שבעל פה שעל ידי עסקו בבית לבן ועשה התגלות הזאת והוציא משם גם כן י"ב שבטים שהם סוד צירופי הוי"ת שזה סוד נקבה שכרך עלי שהוא לבחינת תורה שבעל פה ושבכתב להשלימן זהו עיקר שכרו וכוונתו:

*

או יאמר פירוש הפסוק ויצא יעקב וגו' על פי פירוש רש"י מלמד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם שכל זמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה יצא מן העיר פנה הודה וכו' והבנת ענין זה הוא דהצדיק נקרא כל דאחיד בשמיא וארעא שהוא מקשר עצמו תמיד עם כל המדריגות שבארץ ועם המקום אשר הוא שם באופן שעל ידי זה נעשו עמו כולם אחדות אחד שבעלייתו עולין עמו ונכללין בקדושה עליונה באופן שהמקום אשר בו הצדיק קונה איכות קדושה וזיו והדר העליון והתקשרות הצדיק שהם בחינת ארבע אמות של הלכה שאמרו רז"ל אין להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה שהוא כמ"ש שעל ידי התקשרות הצדיק בבורא ברוך הוא תמיד נקשר ונכלל גם כן בזיו והדר העליון ונעשה בחינת מקדש כמבואר במקום אחר מזה ועל כן ביציאת הצדיק מן המקום פנה הודה וכו' כי מה שהיה הוד והדר וזיו העליון הקדוש על המקום בתחלה אינן כי אם בשביל התקשרות הצדיק עם המקום כאמור ועכשיו כשהצדיק נתקשר במקום אחר פנה הקדושה מזה המקום שהיה אחדות עם הצדיק ונכלל בשרשו שהוא בקדושת הצדיק וכל מקום שהצדיק הולך תמיד קשור עמו קדושת המקום הראשון והזיו והדר שהמשיך הצדיק עליו בעת שהיה במקום הראשון וכל מקום שהולך הצדיק נקרא פוגע במקום הראשון שהיא בחינת המקום ההוא שהמשיך לשם על ידי התכללותו עם המקום והחיות ההוא הוא בחינת ארץ ישראל ובאר שבע היא כללות ארץ ישראל ויעקב אבינו המשיך חיות עליון למקום הנקרא באר שבע בעודו כלול במקום ההוא ואחר זה אף שיצא ופסע פסיעה לבר ללכת לחון להביא לבירור כל התגלות התורה מכל מקום כל בחינת חיות הראשון פגע בו בכל מקום מדרך כף רגלו.

וזוהו ויצא יעקב מבאר שבע שאף שיצא יעקב ופסע פסיעה לבר מכל מקום וילך אתו חרנה בחינת באר שבע על ידי שפנה הצדיק מן העיר פנה זיוה להתכלל חלק האחדות בהכלל וזהו ופגע במקום שבכל מקום הליכתו פגע תמיד במקום הידוע ומיוחד לו מקודם ועל ידי האור ממקום הראשון הכלול עמו תמיד וילן שם אף שבא לבחינת חשכות ואפילה כענין שנאמר כאן וילך חרנה כי בא השמש מכל מקום ויקח מאבני המקום מאותיות המקום הראשון שחיות הוד וזיו המקום ההוא על ידי אותיות כנודע שורש כל חיות הן אותיות הקדושים עד ידי שהצדיק מקשר את עצמו על ידי האותיות למעלה נשפע ממקום האותיות העליונים החיות הקדושה עליו ועל מקומו וזהו ויקח מאבני המקום הראשון ההולך עמו בתמידות וישם מראשותיו שעל ידי זה לילה כיום יאיר על ידי החיות מהמקום קדוש וזהו וישכב במקום ההוא כמו שאמר בתיקונים וי"ש כ"ב במקום שנשפע החיות של כ"ב אותיות במקום ההוא אשר היה שם בחינת לינה ועל כן נאמר הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה וגו' ופירש רש"י מלמד שקפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו וכו' כי האמת הוא על ידי שבחינת חיות באר שבע שהוא כללות ארץ ישראל הלך עמו ונתלוה עמו בדרך על ידי כן היה כל בחינת ארץ ישראל תחתיו בכל מקום מדרך כף רגלו

על ידי שקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא בכל אשר יוצא ובא והשאר מובן ממילא ודו"ק ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

ויצא יעקב מבאר שבע גו'. ויפגע במקום גו' ויקח מאבני המקום וגו'. ויחלום והנה סולם וגו'. להבין זה על פי מה שקבלנו מפי ספרים ומפי סופרים שכל התורה צריך להיות בכל אדם ובכל זמן נקדים פסוק וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן גו' והאבן גדולה גו' ונאספו שמה גו': כי נודע משארמרו רז"ל באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא ובאורייתא מתנהג עלמא שכל החיות והשפע נלקח מהתורה הקדושה והתורה נקרא באר מים חיים והוא ענין הבארות שחפרו האבות היינו שהמשיכו התורה שנקרא באר המשיכו לזה העולם אפילו בבחינת ארציות.

וזוהו וירא והנה באר בשדה כי העולם נקרא שדה כמו שדה שצריכה לעבודה לחרוש ולזרוע כמו כן נקראים עוסקים בתורה מחצדי חקלא ויעקב מצא כבר הבאר מתוקן שהמשיכו האבות שקדמוהו והנה שלשה עדרי צאן וגו' הם האבות אברהם יצחק ויעקב שכל העולם מתנהג על ידם מן הבאר ההוא ישקו גו' משם משקין שפע וחיות לכל העולם והאבן גדולה וגו' הוא היצר הרע שאינו מניח ליכנס לתוך הבאר שהוא בחינת התורה שמביא לו גדלות ופניות שלא כל אחד זוכה ליכנס כי אם כשעושה תשובה שזה אמרו רז"ל משכהו לבית המדרש רצה לומר פנימיות המדרש היינו כשעושה תשובה ואז אם אבן הוא נימוח כי ז' שמות יש לו ואחד מהן הוא אבן נגף ועל ידי התורה נתבטל שם אחד משמותיו שהוא שם אבן וזהו ונאספו שמה גו' כי נודע מה שתקנו לומר לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם כל ישראל הוא כשמכליל את עצמו עם כל ישראל ונעשה אחדות ואז השם יתברך הוא שורה באחדות ואז לא יגורך רע כתיב שהוא היצר הרע הנקרא רע שאינו יכול להיות שם וזהו וגללו את האבן וגו' ונתבטל גם כן השם השני של יצר הרע שהוא רע נתבטל על ידי הנ"ל והבין:

*

ויצא יעקב מבאר וגו' ויחלום וגו' והנה מלאכי אלהים וגו'. איתא במדרש שראה שר של בבל ויון שעולין ויורדין כיון שראה שר של אדום שעולה אמר שמא ח"ו אינו יורד אמר הקב"ה אל תירא עבדי יעקב כי אתך אני אפילו יעלה אצלי אורידנו כמו שכתוב עובדיה א', ד' אם תגביה כנשר וגו' משם אוריך נאום ה' זהו המובן מהמדרש: להבין הענין דנודע שהאבות הסתכלו בעין שכלם הגדול וצפו כל הדורות עם כל התלאות והגליות שעוברים עליהם והתפללו עליהם וראה יעקב אבינו ע"ה שעל ידי הגליות יונעלו שערי תפילה כמו שאמרו משחרב בית המקדש ננעלו שערי תפילה וביקש תיקון לבניו לבקש מאתו יתברך בכדי שיהיה להם מקום לאחוז בו יתברך שישמע תפלתם והרא הלו השם יתברך שסולם מוצב ארצה כי השכינה נקרא בחינת סולם שהוא השער לה' צדיקים יבואו בו כנודע והוא מצב ארצה שאף שנסתלקה

השכינה לאחר חורבן כמו שאמרו רז"ל עשר מסעות נסעה שכינה מכל מקום נשאר רשימה ממנה שעל ידי זה יכלו לעלות אל ה' כמו שכתוב תהלים צ"א, ט"ו עמו אנכי בצרה וזהו סולם מוצב ארצה אף על פי שראשו מגיע השמימה מכל מקום מוצב גם כן בחינה מן השכינה עמנו לזכות אותנו וכל כחינו שיש לנו כח בזמן הגלות לעלות למקום הרמה הוא על ידי כ"ב אותיות התורה שנקבע בפנינו כי השתוקקות שאנו משתוקקין להאותיות על ידם אנו עולם להסולם עד שעולין למדריגה הגונה. וראה גם כן שאם יקוים הגזירה אחר מנין ונושנתם יקוים בהם ח"ו כי אבוד תאבדון וביקש על זה גם כן עד שהבטיח לו השם יתברך להקדים שתי שנים למנין ונושנתם כמו שאמרו רז"ל צדקה עשה הקב"ה שהקדים ב' שנים למנין ונושנתם.

וזהו כי בא השמש שלא בעונתו כי החורבן נקרא ביאת השמש כי הוא היה באותו הפעם בהר המוריה שהוא מקום ביתה מקדש לכך ראה לתקן זה כמו שמצינו גבי אברהם וירדוף עד דן שם תשש כחו והתפלל עליהם וכן נמי בירידתו למצרים תיקן גם כן בכדי שיוכלו לצאת משם ועל כן יעקב כשעבר דרך מקום בית המקדש שעתיד לעמוד במקום ההוא תיקן כל הצריך לבניו הבאין בסוף הדורות וזהו ויקח מאבני המקום שנצטער על החורבן כאמור שאז יהיה סתימת השערי תפילה אך על ידי האבנים שהם האותיות שנקראים כן בספר יצירה וישכב במקום ההוא כמו שכתוב בתיקונים וי"ש כ"ב אתון שאף במקום ההוא אחר החורבן יש תיקון על ידי כ"ב אותיות כאמור להמשיך עליהם מדת רחמנות ונודע כי בחינת הרחמים נקרא הוי"ה בנקודת חולם וזהו לשון ויחלום שתיקן בחינת חולם על ידי שסולם מוצב ארצה וגו' שנעשה על ידי בקשתו כאמור לעיל וזהו והנה ה' נצב עליו שעל ידי התפלל שם על זה והנה ה' הוי"ה נעשה נצב עליו הבחינת חולם שנצב למעלה על השם הוי"ה וראה יעקב אבינו ע"ה שהגלות הראשונות יהיו על ידי השרים שיעלו וירדו בקל מאחר שאין בחינתם חזקה כל כך אך כיון שראה הגלות האחרון הזה שהוא על ידי שרו של אדום שהוא שר על כל השרים שהן כלולים ממנו שהן רק בחינה אחד ממנו כנודע ואז ירא יעקב שמא ח"ו לא ירד עד שאמר לו הקב"ה אל תירא עבדי יעקב כי באמת לכך זה הגלות האחרון נמשך מאוד עד שהשם יתברך למענו יעשה כי הגאולה לא יהיה כי אם על ידי יתברך ממש כמו שכתוב ישעיה כ"ד, כ"א יפקוד ה' על צבא המרום וגו'.

וזה ויצא יעקב מבאר שבע שהוא מדריגות השכינה כי על ידי שהיה צריך להעלות הדורות הבאים הוצרך לירד ממדרגתו להשפיל את עצמו למדריגה תחתונה שהן יהיו באותו הזמן וילך חרנה שהוא מקום דינים ועל כן ויפגע במקום והתפלל עליהם שם כאמור לעיל והבן:

*

ויצא יעקב מבאר שבע וגו' והנה מלאכי אלקים וגו' איתא במדרש שראה ארבע מלכיות של ארבע גליות בבל מדי יון ואדום שעולים ויורדים אמר לו הקב"ה ואתה מדוע אינך עולה אמר לו מתיירא אני שמא ארד גם אני כדרך שירדו הם לא הקב"ה אלו האמנת בי ועלית לא היו יכולין שום אומה ולשון לשלוט בכך ובזרעך

עכשיו שלא האמנת בי יהיו אלו המלכיות משתעבדין בבניך בגליות ואף גם זאת לא תאמר שאעזבם בגלות אלא בכל הגוים אעשה כלה ואותך לא אעשה כלה עד כאן המדרש:

והנה להבין ענין זה דנודע כי סוד מקור התורה ומעין החכמה שמשם נמשכה אצלנו בהתגלות הדבור הוא במקור עולם המחשבה שהוא עולם החכמה והבינה שהוא סוד עולם המחשבה ושם התורה היא בבחינת אצילות סתימות באין התגלות והמשכת ההתגלות בכדי שיתגלה סתימת התורה ממקורה ששם אין אומר ואין דברים לבחינת הגלות הדבר הוא על ידי הדעת שהוא סוד המשכה מעולם המחשבה לעולם הדבור והדעת הוא כוללת אהבה ויראה חסד וגבורה כנודע שלכך נאמר בכל התורה וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל שהוא כאמור אצלנו במקום אחר שעל ידי משה בחינת סוד הדעת נמשך סתימת התורה מעולם המחשבה להתגלות לבני ישראל בבחינת דבור שזהו וידבר ה' אל משה שבאמצעות הדעת נתאחד בחינת התגלות התורה שבחינת הדבור להמקור של מעין החכמה שבסתימות.

לכך אמר בזוהר הקדוש כל מלה דלא נפיק מפומיה דבר נש בדחילו ורחימו לא פרכת לעילא שהוא כמו שאמור כי הדע הוא אהבה ויראה ועל ידו נתאחד התגלות התורה שבדבור צמקורה העליון שבסתימת והעלם בלא השגה ולכך העוסק בתורה ותפלה ומדבר אותיות התורה אם הוא בדחילו ורחימו הרי יש כאן סוד הדעת ועל ידי הדחילו ורחימו סוד הדעת נעשה המשכה במוחו ובדבורו ממקור עולם המחשבה ממעין החכמה ונשפעת עליו החכמה והבינה העליונה שנעשה אחדות אחד התורה שהוא מדבר בדבורו עם המקור עליון ויש עלייה להדבורים בשרשן למעלה על ידי הדעת שהוא לומד בדחילו ורחימו שהוא ממש בסוד הדעת ונעשה יחוד גמור ואחדות אחד על ידי שהתורה של התגלות פרכת לעילא לשורשה מה שאין כן כשהוא בלא דעת שלומד בלא דחילו רחימו ונמצא שהתורה שבהתגלות הדבור אצלו כביכול מופסקת בשרשה על ידי שאין כאן מי שיקשר וימשיך מן המעין העליון לבחינת דבור של התגלות ואין לה במה לעלות לשרשה להתאחד שם בכדי שיהא נשפע עליו שמן הטוב מראש המקור עולם המחשבה שורש התורה שבאצילות לבחינת התורה שבדבור שהוא לומד וזהו לא פרכת לעילא והבן:

ובזה תבין סוד מה שאמרו אין הדינין נמתקין אלא בשרשן שהוא עולם הבינה שהוא כאמור למעלה דנודע מה שאמר הכתוב משלי ח', 'י"ד אני בינה לו גבורה שהתורה נקראת בינה ואומרת לי גבורה שכל הגבורות שהם בחינת דינין צריכים להביאן אל התורה בחינת בינה דמינה דינין מתערין ולמתקן שם ועל ידי שבאין עליו שהם התגבורות הגבורות ועל ידי זה נותן אל לבו ומדבר דבורי התורה והתפלה בדחילו ורחימו על ידם אוחז את עצמו בבחינת דעת כאמור ונמצא כי הדעת ומקשר אלו הדבורים לעולם המחשבה שנעשה יחוד דבור ומחשבה על ידי זה הדעת מפני שהוא מעלה ומגביה ומקשר דבורים אלו לשרשן והדעת היא התכללותן של אהבה ויראה חסד וגבורה ונמצא כי נכללו הגבורות בחסדים ונתעלו לעולם המחשבה מקום שיאן שם דינים כלל כי למטה הוא בהתחלקות חסד וגבורה ולמעלה הוא נקרא תורת חסד ונמצא כי על ידי הדינים שב אל התורה שהיא מתאחדת בשרשה על ידי הדעת בחינת חסד וגבורה להמקור העליון עולם המחשבה שאין שם התחלקות רק רחמים פשוטים ועל ידי נמתקים הדינים

בשרשן עולם המחשבה שמאלו הגבורות נתן דעתו לדבר בדחילו ורחימו ולדבק על ידי זה בעולם העליון עולם המחשבה על ידי שיש להדיבורים שם עלייה ביחוד גמור.

ונמצא שבא ע"י הדעת לעולם המחשבה ששם נתכללו חסד וגבורה נמצא שנעשו מאלו הגבורות שהיו תחלה במדריגות ירידה ודינים ועתה נעשה מהם התכללות דעת יראה ואהבה דחילו ורחימו שנתעלו בקדושה עליונה שנעשה מהם יראת הבורא ברוך הוא ונמצא כיון שנתעלה הטוב שבהדינין נופל הרע למטה כנודע שכל בחינת דינין הם מסוד הגבורות הקשות אך עבור מפגמי התחתונים מתערבין אלו הגבורות בסיגי הרע לפעול דינים ועל ידי שמסלקים הטוב לכללו בהתורה על ידי שעוסק בדחילו ורחימו ועושה מהם טוב נמתקים הדינים ונבדל הטוב מהרע והרע נופל למטה.

וכאשר שמעתי בשם הבעש"ט נשמתו בגנזי מקומים פירוש הש"ם דגיטין שלח ליה מר עוקבא לר"א בני אדם העומדים עלי ובידי למוסרם למלכות כו' שרטט וכתב ליה דום לה' והתחולל לו השכם והערב עליהם לבית המדרש והוא יפילם לפניך חללים חללים והם כלים מאליהם ופירש הוא זללה"ה שהוא כמבואר למעלה שר"א נתן לו עצה גדולה זו שעל ידי שישכים ויעריב עליהם לבית המדרש יתמתקו הדינים ההם המלובשין באותן בני אדם שקמו עליו להצר לו כי מה שיש לאדם צרים למטה הוא על ידי הדינים שיש עליו למעלה מהתערבות והתגברות סיגי הדינים והגבורות ומתלבשין בבני אדם למטה שהם ראויים לכך שייגלגלו חוב על ידם והעצה הוא לבל יתגרה בהם אלא להשכים ולהעריב עליהם לבית המדרש בפנימיות התורה שהוא סוד הדעת על ידי שילמוד ויתפלל בדלחילו ורחימו כמבואר למעלה שזה בחינת דעת ממש ועל ידי הדעת והדבורים נתעלה למעלה להתאחד בעולם המחשבה מקום שאין שם דינים ואין שטן ואין פגע רע ח"ו רק הטוב הגמור ונכלל הוא עם אותן הגבורות נפולין בחינת דינים בהטוב.

וכל זה על ידי שנותן אל לבו כי גם אותן הגבורות נפולין הם אותיות כנודע שאם בא עליו איזה דינים הם אותיות נפולין שלכך מספרים ועוסקים בענייני המאורע שבא עליו באותיות על ידי שבאים מאותיות נפולין והאותיות שמדברין מן המאורע ההוא הן הן ממש אלו האותיות הנפולין שמהן באו אלו הדינים ועל כן באחזו באותיות התורה באהבה ויראה שהם בחינת דעת נמשך על ידי זה עם האותיות שבתורה למעלה למקור התורה ויש עלייה גם כן לאותיות הנפולין של מקום הדינים שנכללו בהטוב בשרשן כנודע שכל התפעלות היורד הן לטוב הן למוטב הכל הוא על ידי צירופי אותיות ועל ידי עלייתן לשרשן פנימות הדינים אל הטוב נפרד מהם הרע שהיה מעורב בהם ונעשה הכל בחינת טוב כי הרע נופל למטה ונהפכין גם אותן בני אדם שנתלבשו בהן בתחלה אותן הדינים להיות לו אוהבים כי בלעדי הדינים שלמעלה לא יפעלו שום פעולה רע.

וזהו והוא יפילם לפניך חללים חללים שהרע שבהדינים יהיה נופל למטה ויקרא בשם חלל עבור שניטל מהם החיות שהוא הטוב שהיה מעורב בהן ונעשה וניתקן מן חלק הטוב שהיה בהם הטוב גמור יראת אלקים והתכללות בדעת לעולם המחשבה וזהו כוונת הפסוק תהלים ל"ז, ז' דום לה' והתחולל לו שהוא לשון דומיה שפירשו שיביא אלו האותיות של התלבשות הדינים לעולם הדומיה ששם אין אומר ואין

דברים עולם המחשבה כאמור ששם אין דינין כלל רק טוב גמור בלא סיגי רע כלל ונודע שסוד הדעת נקרא גם כן בשם יעקב וכמו שכתבתי למעלה:

וזהו ויצא יעקב מבאר שבע שבחינת יעקב סוד הדעת יצא מבאר שבע מן מקור סתימת התורה מעין החכמה שהוא בחינת באר מים חיים ונקרא באר שבע על שם חצבה עמודיה שבעה כנודע שקאי על התורה והדעת יוצא ממעין החכמה ונמשך למטה להתגלות בחינת דבור שעל ידי זה יהיה עליו ומיתוק לכל הדינין הנפולין הבאין מאותיות נפולין וזהו וילך חרנה שהדעת עושה הליכה ועלייה לבחינת חר"ן חרון אף ודינים להמתיקן על ידי דבורים בדעת בדחילו ורחימו בתורה שהוא נמשך בחינת באר שבע וגם כן פעולה נעשה כמו כן על ידי תפלה שהיא גם כן אותיות התורה וכל זה גם כן על ידי דעת שהוא דחילו ורחימו בכדי שהדעת ימשוך ויפריח אותן למעלה לבחינת באר מעין החכמה עולם המחשבה:

וזהו ויפגע במקום אין פגיעה אלא תפלה שבמקום שהוא שם בנפילתו למקום הדינים יתחיל להפגיע ולהתפלל עם דעת באהבה ויראה באותיות התורה ועל ידי זה יתאחדו גם אותיות הנפולין של מקום הדינין שהיו בסוד הסתרת פנים כמו שאמר הכתוב דברים ל"א, י"ז - י"ח ואנכי הסתר אסתיר וגו' על כי אין אלוהי בקרבי וגו' שהוא על ידי התפרדו מהבורא ברוך הוא מפגמי העוונות ועתה יתכללו הדינים ואותיות הנפולין בהדעת יכנסו להתכלל בהטוב ואז על ידי ששב ותיקן הפגם בחינת הסתרת פנים ואז וילך שם על שם בין שדי ילין שעל ידי המתקת הדינים ותיקון הפגם נדבק בו יתברך ואז אין רע כי הרע היה על כי אין אלוה בקרבי ועתה כי יש אלוה יש כל טוב וכל ברכה וזהו וילך שם בחינת בין שדי ילין שהוא הבורא יתברך בתוך עם בני ישראל כי בא השמש פירוש כי נודע כי שמש ומגן ה' אלהים תהלים פ"ד, י"ב פירוש שאלהותו יתברך נמשל לשמש כביכול באלף אלפי הבדלות שאי אפשר להסתכל בו כי אם על ידי מגן ומחסה כך אור בהירתו של אין סוף ברוך הוא אי אפשר להשיג כי אם על ידי צמצומים וזהו כי בא השמש ששקעה השמש שלא בעונתה על ידי נפילתו למקום הדינין ועכשיו ניתקן וחזר אור אלהותו בחינת בין שדי ילין.

וכל זה על ידי שויקח מאבני המקום שהם האותיות שנקראים כן בספר יצירה שלקח מאבני שהם האותיות שבמקום הדינים וישם מראשותיו והביאן והעלן לראש האותיות מעין התורה לעולם המחשבה ועל ידי זה יחלום פירוש מלשון הדר חלום שהבריא חולי הדינים ונתחזקו להכלל בהטוב כאמור למעלה והנה סולם מוצב ארצה וגו' כי על ידי הדעת בחינת סולם שמוצב ארצה במדריגות התגלות וראשו מגיע השמימה שנמשך ונתעלה על ידו לרום שמים לאולם החירות ועולם המחשבה והנה מלאכי אלקים פירוש שלוחי הדין שהם נקראים מלאכי אלהים עולים ויורדים בו וכפירוש רש"י עולם תחלה ואחר כך יורדים שעל ידי הדעת שהוא מתפלל ועוסק בדחילו ורחימו באותיות התורה עולין גם כן אותיות הדינים ונכללין ונמתקין בהטוב והרע יורד ונבדל ונפרד מהטוב ונופל למטה כאמור למעלה והנה ה' נצב עליו שם הרחמים שעל ידי המתקת הדינים נשפעים הרחמים ממקור החיים וישכב במקום ההוא הוא מכו שכתוב בתקונים שהם אותיות וי"ש כ"ב כי גם שם במקום הדינים יש כ"ב אותיות תורה אך שהם אותיות נפולין ועל ידי זה שנדבק בתורה בדעת נכללין גם אלו האותיות עמם להתעלות ולהתאחד בעולם האחדות להתכלל בהטוב.

ונודע כי הגלות הוא על ידי התלבשות הדינים ההם מלמעלה באותן האומות להצר לישראל ואם היה לישראל אמונה זו שעל ידי הדעת ועסק התורה בדחילו ורחימו יהיה מיתוק הדינים בטוב הגמור ויפול הרע למטה אז היו האומות עולים תחלה ואחר כך יורדים אחר שנפרד הטוב מן סיגי הרע אך על ידי שיאן להם האמונה זאת באמת גמור לכך אין קץ לגליות כי אף אותן שעוסקין בדבורי התורה והתפלה מכל מקום כיון שהוא בלא דעת בלא דחילו ורחימו כאמור למעלה אין בחינת סולם בכדי שיוכלו להעלות למעלה הדינים לשורשן שזה אי אפשר כי אם עלידי הדעת וזהו סוד הגלות כי הדעת הוא בגלות עבור שאין עסק עבודתן להשם יתברך בדעת על כן הוא הגלות ומיעוט הדעת הוא על ידי מיעוט האמונה שהיא פתח ושער להכנס בה לדעת ולכל המדות כיה יא סוד מדה שביעית ולכך כתב בספר יצירה לפיכך בחר בשביעיות תחת כל המשים שבע ארצות שבע ימים וכו' כי באמת בכל מדריגות ובכל עליית עולמות העיקר השער לה' היא האמונה מדה השביעית:

ועתה נבוא לביאור כוונת המדרש שראה ארבע מלכיות של ארבע גליות סוד הדינים שעולין ויורדין שעל ידי עסק העבודה עם הדעת בדחילו ורחימו יכולים להעלות הטוב שבהן ולהוריד ולהשפיל סיגי הרע אחר המיתוק ואמר לו הקב"ה ליעקב מפני מה אינך עולה פירוש שהשם יתברך מלמדן לשיראל שמה שראוין הן להתעלות ולירד ואינן נעשין כן הוא על ידי שאתה בחינת יעקב סוד הדעת אינך עולה על כן אין עלייה ומיתוק לדינים ההם שמצדם בא הגלות כי זה אי אפשר כי אם על ידי הדעת כי ישראל הם מקטני אמנה כאמור ועל ידי זה גם הדעת בגלות וזה שאמר במדרש אלמלא האמנת ועלית כי עיקר הסיבה לבוא לזה היא אמונה:

כאמור עכשיו שלא האמנת עלידי שאין להם לישראל האמונה הגמורה לזה שאם היו עובדין כן בדעת שהוא בדחילו ורחימו היו נמתקין כל הדינים והי בא כל טוב לעולם על כן יהיו משתעבדין בהן בארבע גליות ומכל מקום כל הגוים אעשה כלה כי סוף כל סוף צריך להיות כן שיתפשט הדעת והאמונה בישראל עד שיהיו גלים כל האומות שהיו משעבדין לישראל ויאבדו מעולם הזה ומעולם הבא עלידי המיתוק והתעלות הטוב שבתוך הדינים למעלה ונפילת הרע.

כי באמת אף שיתן להם לאומות העולם הקדמונים עולם הזה ולישראל העולם הבא לא תאמר שהדברים כהוייתן שאין לישראל העולם הבא לא תאמר שהדברים כהוייתן שאין לישראל חלק בעולם הזה כי היתכן שבריאת כל העולמות וכל הנבראים קטנים וגדולים היה בשביל ישראל ויהיה ניטל מהם כל חלקי העולם הזה אלא ביאור הענין הוא על פי מה שכתוב ישעיה כ"ו, ד' כי בי"ה ה' צור עולמים שבאות ל' נברא העולם הבא ובאות ה' העולם הזה שהוא ה' ראשונה משם המיוחד ושני אותיות אלו נקראים בספר הזוהר תרין ריעין דלא מתפרשין רק בחבורא חדא בלי שום פירוד כלל וכן שני עולמות שנבראו על ידם גם כן צריכים להיות באחדות אחד להיות בבחינת תרין ריעין והוא דנודע כי העולם הזה נקרא חומר וגוף נגד העולם הבא שהוא בחינת צורה ונשמה כמו שגוף נגד העולם הבא שהוא בחינת צורה ונשמה כמו שגוף נגד העולם הבא מן הגוף נקרא חי ואחר הפרידה נקרא מיתה כמו כן העולם הזה

והעולם הבא צריכים ישראל עם העולם הזה להתנהג על פי הנשמה שהוא בחינת עולם הבא שאל יהא נפרד עולם הזה מעולם הבא ולעשות תמיד מחומר צורה על ידי הזדככות הגוף שהוא העולם הזה לבל ישתמשו ממנו במותרות וסיגים כי אם מה שצריך ממנו לפי הנהגת הצורה שהיא עולם הבא במחיה אותן ונמצא אם היו ישראל מתנהגין בעולם הזה עם הצורה לשו היה אחדות אחד הצורה עם החומר והיה הזדככות החומר להקרא בשם צורה ולהיות טפל אליו והיה שופע בו בחינת החיות העליון בחינת עולם הבא.

וכל זה על ידי הדעת המיוחד ומקשר שמוצב ארצה וראשו מגיע השמימה שעל ידי הדעת היה נקרא עולם הזה גם כן עולם החיים ולא היו נמנעין גם כן מהסתכלות אור עליון עבור הזדככות חומריות העולם הזה ואחדותו בהצורה על ידי הדעת והיה גם כן נזדככו חומריות גופו והיה נתאחד בהצורה שהיא נשמת כל אחד ואחד מישראל כי זה העולם הזה שיש בו חיות עליון ניתן לישראל לבדן כי הוא ממש עולם הבא אך מה שניתן לאומות הוא הרבוי והמותרות שאינו נחשב מן קומת הגוף שבתוכו מתלבשותה צורה שהיא העולם הבא מפני שהיא חוץ לקומת הגוף שהוא עולם הזה וסיגים ופסולת שאין בהם חיות כלל שהוא נקרא עולם הזה מת שאין בתוכו חיות הקדושה והוא הפסולת שנדחה לחוץ מקומת העולם הזה שבתוכו התלבשות חיות העולם הבא בבחינת תרין ריעין כי באמת למי שיש לו עיני שכל יראה בחוש כי כל עניני עולם הזה שהאומות משתמשין בו הוא מאוס מאוד באין חיות כלל ונראה לעין שהוא דבר מת בלי חיות רק מותרות ולא עיקר אבל מפני שאין לישראל האמונה והדעת שיהא התקשרות בחומריות העולם הזה להצורה שלו לכך נופל העולם תמיד ונפרד מהחיות ובאין קיטרוגים הדינין לעולם על ידי זה אילולי שיש כמה צדיקים בכל דור המקיימין את העולם ואין מניחין אותו ליפול לגמרי על ידי שיש להם דעת שעובדין את השם יתברך בדחילו ורחימו שעל ידי זה מהפכין מדותיו של הקב"ה ממדת הדין למדת הרחמים ומקשרים אותו עם הצורה.

וזהו פירוש הפסוק תהלים צ"ב, י"ב בקמים עלי מרעים שהם צרים הבאין מצד הדינין תשמענה אזני בחינת שמיעה ולא דבור שאני מעלן לעולם השמיעה שהוא עולם המחשבה ושם נמתקין והנה בימות המשיח א"ה במהרה בימינו אז יהיה רבוי הדעת בעולם יהיה הזדככות העולם הזה בחינת חומר להתאחד עם העולם הבא להתכלל בצורה והרע והרבוי והסיגים יפלו למטה ויתחברו ויפלו גם האומות האוחזים ברבוי ההוא ובסיגי העולם הזה מאחר שיהיה סילוק החיות לגמרי מן הסיגים שמהן באין הדינים.

וזהו מלאכי א', ב' אח עשו ליעקב ואוהב את יעקב וגו' ופירושו הוא כי האהבה של יעקב ניכרת היא על ידי שלא ניתן להם כי אם העולם הזה החי הדבוק בחיים כאמור שהוא טפל ודבוק להצורה וזהו ואוהב את יעקב פירוש את מלשון את הטפל לבשרו בחינת עולם הזה שהוא טפל עלולם הבא ומתאחד עמו שהוא בחינת קיים מה שאין כן ואת עשו שנאתי הריבוי של עשו שהוא לשון תוספת בוא"ו ואת דייקא על כי שנאתי אותו חלק מעולם הזה שאין בו חיות כלל נתתי אותו לעשו שהן ראויין לו על שהן גם כן אינן דבוקים בחיים כלל ושרשן מסיגים לכך ניתן לעובדי כוכבים עולם הזה כיוצא בהן בלי חיות שנדחה משורש הקדושה ולחוץ והיא בחינת סיגים אבל העולם הזה הנחמד והאהוב להקב"ה ניתן באמת לישראל עמו האהובים מכל עם ולשון הקדמונים מפני שהוא הכל אחדות אחד אלהות העליון וישראל והתורה

והעולם הבא והעולם הזה שעל ידי כולן נמשך התפשטות אלהותו רק שזה בפנימיות וזה בחיצוניות בחינת לבוש וגוף שבחינת עולם הבא מתלבש בתוכו וצריך לאחדו אחדות כללי שיהיו לאחדים שיעשה מחומרית עולם הבא צורה כמו בגוף ונפש האדם זה נותן לישראל עם קרובו ואין לזרים אתם שום חלק ואחיזה בחלק זה עולם הזה עד ביאת הגואל במהרה בימינו שאז יהיה הזדככות כל החומריות לעין לכך יהא נקרא רק שם אחד עולם הבא שלא יהא כלל שם עולם הזה נקרא בפני עצמו בפירוד רק הכל אחדות גמור כאמור ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד אמן נצח סלה ועד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. פירש רש"י כי מטא לחרן יהיב דעתיה למיהדר מיד קפצה לו הארץ וזהו ויפגע במקום:

הנה נודע כי מה שהצדיק העובד השם יתברך ברוך הוא על ידי החיות והמוחין שנותנין לו מלמעלה כי כל חד לפום שיעוריה שיוכל להשיג מציאות האל יתברך כך מתצמצם כביכול אלהותו יתברך אצלו ואחר כך כשהולך בזה המדריגה זמן מה מסתלקין מן הצדיק בחינת אלהות שנתצמצם אצלו בכדי שיתחזק את עצמו לבוא אל מדריגה יותר גדולה כי כל זמן שהוא במדריגה הזאת אינו יכול לבוא למדריגה יותר גדולה מאחר שהבחינה ההיא מלובשת בו ומחמת ריגלתו אינו רואה שום בחינה אחרת שלמעלה ממנו מחמת שטבע ההרגל מושכו לעשות כפי ההרגל אבל כשמסלקין ממנו בחינה זאת שהיתה בו ובודאי יאחז צדיק דרכו לדבק לשרשו מתחיל להתחזק מאוד מחמת שנפל ממדריגתו ומחמת ההתחזקות הגדול שהוא מתעורר מאוד נתרבה גם כן הסיוע מלמעלה כפי התעוררותו כנודע כי כמו שהתעוררות הוא מלמטה כך נתעורר למעלה ואז בא למדריגה יותר גדולה:

אך מכל מקום אף שנסתלק ממנו הבחינה אלהות שהיתה בו מכל מקום נשאר בו רושם הקדושה שעל ידי זה יוכל להתחזק כאמור כי בלאו הכי היה נשאר למטה ח"ו אחר סילוק הקדושה ועל ידי השארת הרשימו מתחזק את עצמו כאמור שכן טבע הקדושה שאפילו אחר סילוקה נשאר אחריה רושם כמאמר רז"ל מעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי וזהו משלי כ"ד, ט"ז כי שבע יפול צדיק וקם ופירוש שנופל להיותקם למדריגה יותר וכל זה הוא בצדיק אבל מיש אינו בגדר צדיק והקב"ה חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח ורוצה לקרבו אצלו אזי מחמת שאינו דבוק בבורא יתברך נופל למקום הדינים כי מי שהוא דבוק בבורא יתברך אין עליו דינים מחמת שהוא דבוק מבקור חיי החיים שאין שם דין כלל ובהיפך מי שאינו דבוק ואז מצמצם את עצמו כביכול אל האדם אלהותו אל המקום שהוא שם באותן דינין הבאין עליו שמתוך זה יתקרב אליו יתברך ויבוא לבחינת באר שבע שהוא לידיבוק ביראתו יתברך שנקרא באר מים חיים אשר מי שהוא דבוק בזה הוא שבע מכל טוב הנצח:

וזהו ויצא יעקב מבאר שבע יעקב נקרא בחינת מדריגה תחתונה לשון עקביים כשיוצא מבחינת באר שבע וילך חרנה שבא למקום הדינין הנקרא חרון כי מטא לחרן יהיב דעתיה למיהדר רצה לומר על ידי הדינים הבאים עליו ויש שם צמצום אלהותו יתברך ומחמת זה נותן אל לבו לשוב ומיד קפצה לו הארץ שהוא ארץ החיים העליונה כנודע יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק כי החיות העליון משתוקק מאוד אל האדם לשכון בתוכו אך מפני שאין כח במקבל לקבלו ומיד דיהיב דעתיה למיהדר שזהו מין נוקבין אתערותא דלתתא מיד קפצה לו הארץ עליונה כמו שאמרו רז"ל מסייעין אותנו וכשנותן אל לבו זה מיד נמתקין הדינין ונופלים ממנו מאחר שבא אל המכוון:

וזה שאמרו רז"ל יציאת צדיק מן המקום עושה רושם כי הצדיק היוצא מן המקום שהיה בו תחלה עושה רושם ומחמת הרושם שנשאר בתוכו ממדריגה הקודמת מתחזק את עצמו למדריגה יותר גדולה כאמור לעיל ולכן יאמין האדם באמונה שלימה אם יבוא עליו איזה צער ויסורין ח"ו איזה הפסד אפילו מועט שהוא בכדי לעוררו שיתקרב אל הבורא יתברך וזהו שנתצמצם אלהותו יתברך אליו כפום שיעוריה בא וראה מה שאמרו רז"ל עד היכן תכלית יסורין אפילו הכניס ידו לתוך כיסו וכו' כי אפילו בזה וכיוצא בזה יאמין כי שם הוא צמצום אלהותו יתברך אל האיש ההוא וזה יחשב לרחמים אצלו לבלתי ידח ממנו נדח וכשחושב באמת כן נעשה באמת כן למעלה:

וזהו מה שאמר הכתוב ישעיה כ"ו, ט"ז בצר פקדוך וגו' והי שדי בצריך הם הדינים:

וזשה"כ וידעת היום, פי' כי בכל יום יזדמן לאדם איזה יסורין לא פחות מהאמור אפילו הכניס ידו לתוך כיסו כו' ויראה בכל יום להכניס הדעת בקרבו להמשיך את עצמו על ידי הדעת זה למעלה לחיי החיים ברוך הוא כמו שאמר הכתוב בדעתו תהומות נבקעו על ידי הדעת בא בקיעה למקום מדריגות תחתונות שהם בחינת תהום וזהו וידעת היום שיהיה לך בחינת דעת מן המאורע שבכל יום והשבות אל לבבך פירוש אל הבורא יתב' שנקרא צור לבבי כי ה' שהוא מדת הרחמים הוא האלקים הדינים שבאו עליך שמרחם עליך לבלתי ידח ממנו נדח בשמים ממעל הוא בחינת צדיק שמסלקין ממנו החיות העליון ועל הארץ הוא בחינת מי שאינו בגדר צדיק שנופלין מתחת למקום הדינין אין עוד עצה אחרת כי לצדיק נותנין עצה מלמעלה על ידי זה ולהשני על ידי בחינה אחרת כאמור לעיל ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם ופירש רש"י משנתבשר בשורה טובה והובטח בשמירה נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת הענין דכתיב מלאכי ג', כ"ג-כ"ד הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה' גו' והשיב לב אבות וגו' והן אמת הדבר שכמו שלפני ביאת המשיח במהרה בימינו יהיה בשורת אליהו ומחמת זה יהיה הרחבת הדעת כמו שכתוב ומלאה הארץ דעה וגו' כמו כן יש בחינה זו בכל אדם מישראל ובכל זמן דהנה אמרו בגמרא ששאל המין מפלגא ולעילא דהורמיז וכו' הענין הוא לפי המובן כי

התגברות הרע והחומר בא באדם מפלגא דלתתא כי מפלגא דלעילא אין שום התעוררות רע ח"ו כנודע למבין ומחמת שנתעורר בפלגא דלתתא בא ההתגברות הרע ח"ו גם כן בפלגא דלעילא ודעת המין היתה עבור זה לומר שבא האדם משתי רשויות ח"ו והאמת שהאדם הוא אחדות גמור בכל רמ"ח איברים ושס"ה גידים כנודע וצריך לייחד השני חלקים לדבק אל הטוב הגמור שלא יהיה התגברות החומריות אפילו מצד פלגא דלתתא כי אל אחד בראן רק שנברא כן בכדי שיהיה בחירה וזה נקרא בחינת רגלין שצריך העובד להגביהן וליחדן עם פלגא דלעילא.

והנה אם בא לאדם איזה בשורה טובה גם בשעת לימוד כשמתקשה על איזה דבר קודם שיבוא לו הדעת נכנס בו כמו בשורה שמרגיש במוחו שנכנס בו נקודה אחד וזהו נקרא בחינת אליהו ואחר כך ומלאה הארץ דעה שנתרחבה דעתו ונתמלא חיות ובנקל לו אז ליחד את חלקיו גם בחינת רגליו אל הטוב כי באמת איש המגיד בשורה טובה נתלבשה בו בחינת ניצוץ אליהו ממש כי הוא המבשר כל הבשורות טובות שבעולם רק שמתלבש בהמגיד ההוא כי בחינת אליהו הוא מששת ימי בראשית רק שנתלבשה אחר כך בפנחס כנודע ולכן כשמזדמן להגיד איזה בשורה טובה מתחזק כל אחד ואחד לרוץ ולהגיד כי נשמתו ברגשת בחינת אליהו ורוצה להכניסו בתוכו אף שאין בני אדם מרגישים בזה מכל מקום מזליה חזי ואם היה לו דעת היה יכול להתחיל לעבוד את ה' בבחינת אליהו שנתלבשה בו אז וילך בה ממדריגה למדריגה גדולה וגם האיש שנתבשר הבשורה נכנס בו הניצוץ אליהו בקרבו ונתרחבה דעתו גם כן יוכל לדבק בנקל אל הבורא יתברך חלק הנקרא רגליו גם כן ונקרא אז בא יום ה' הגדול שהכניס בסבה זו את ה' בתוכו:

וזהו הנה אנכי שולח לכם כי שולח הוא לשון הוה כי תמיד הוא כך בכל אדם ובכל זמן בחינת אליהו שלוח אל האדם הישראלי לפני בא יום ה' כאמור ואז והשיב לב אבות על בנים כי בחינת פלגא דלעילא נקרא אבות נגד פלגא דלתתא כי פלגא דלתתא נקרא בחינת כרעין כי ברא כרעא דאבוה הוא ופלגא דלעילא מוליד השכל לקרב גם בחינת הכרעין לטוב והבן וזה והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם שנעשה אחדות אחד שהלב שבבחינת אבות ישוב על בחינת בנים שגם שם יבוא הטוב ולב בנים על אבותם אף מה שבא בבחינת בנים שבא מחלק הרע דהיינו איזה מדה שבא מבחינת רגלין גם כן מביאה אל הטוב כמו שכתוב בכל דרכיך דעהו ומשיב לב בנים אל בחינת אבות:

וזה וישא יעקב רגליו שהגביה בחינת רגלין משנתבשר בשורה טובה נשא לבו את רגליו נשא החיות שבא אל לבו מבחינת אליהו שהיה מששת ימי בראשית כמו שכתוב בזוהר הקדוש את רגליו את בחינת רגליו וילך ארצה בני קדם שאפילו במדות ארציות שלו הולך אל בני קדם אל בנין קדמונו של עולם ונעשה קל ללכת כי יש ק"ל צירופי אליהו אותיות הקדושים שבאין אל האדם עם בחינת אליהו לעזרו ללכת למדריגה גדולה והבן:

איתא במדרש מעין גנים באר מים חיים וגו' מעין גנים זה אברהם באר מים חיים זה יצחק ונוזלים מן לבנון זה יעקב הענין הוא כי פיה פתחה בחכמה משלי ל"א, כ"ו כי אורייתא מחכמה נפקת ותורת חסד על לשונה ואיתא בתיקונים חסד חס ד' כי נודע החכמה עליונה היא יו"ד נקודה שאין בה תפיסה כמו שאמר הכתוב איוב כ"ח, כ"א ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה ומה שנתן השם יתברך את התורה לבחינת התגלות שנתגלה אצלנו הוא חסד והוא חסד שעשה הקב"ה עם מדריגות התחתונים והוא חס ד' שחס על בחינה ד' דלית לה מגרמה כלום וכירו על ידי התגלות התורה כל אחד את מציאת האל יתברך כל אחד לפוס שיעורא דיליה כפי מה שמשער אלהותו בקרבו לכן נתצמצמת החכמה עליונה מבחינת העולם לבחינת התגלות שנוכל להבין את מציאותו יתברך ואז כשמסתכל האדם בהתורה ופועלת בו החכמה שבא לבחינת בינה ואז נעשין בחינת חכמה ובינה תרין ריעין דלא מתפרשין כמו שהיא בבחינה למעלה ונעשה אצלו הרחבת הדעת שממשיך חיותו יתברך ממקור שנקרא באר מים חיים חיי החיים ברוך הוא שהוא נוזל מן לבנון ל"ב נו"ן, ל"ב נתיבות החכמה ונו"ן שערי בינה שבעולם הבינה כמו שאמר הכתוב בראשית ב', י' ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ג"ן סדרים דאורייתא ומשם יפרד שאחר כך בא לעולם הפירוד כל אחד כפי שרואה בה והבן וכל זה הוא בבחינת חסד חס ד' כאמור ועל ידי היראה הגמורה זוכה לדבק בבחינת באר מים חיים כמו שאמרו על מאמר רז"ל רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה לשם תורה שתורה לו דרך ה' אזי נעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק שנתלבש בו אותו בחינה מעיין המתגבר הנקרא באר מים חיים ובחינת נהר ונעשה עמו אחדות גמור ונקרא רחובות שנתרחב הדעת אצלו.

וזהו ענין הבארות שחפרו האבות כי אברהם שהוא חסד קיים כל התורה כי אז הותחלו השני אלפים תורה שעד אברהם היו שני אלפים תהו דור אנוש ודור המבול ודור הפלגה ומשבא אברהם הותחלו השני אלפים תורה והתחיל לחפור בארות מים חיים ולקרב את הבריות אל בחינת באר מים חיים כמו שכתוב בראשית י"ב, ה' ואת הנפש אשר עשו בחרן ותרגום אונקלוס דשעבידו לאורייתא ואחר כך בא יצחק וישב ויחפור וגו' דכתיב שם כ"ו, ט"ו וכל הבארות וגו' סתמום פלשתים וימלאום עפר שסתמום ביסוד העפר ולכן וישב ויחפור וגו' שהדריך את בני העולם בבחינת יראה לבוא לבחינת באר מים חיים ומתחלה היה קטרוג השטן על זה כמו שכתוב ויקרא שמה שטנה עד שאחר כך שחפר עוד בשכל יותר גדול ואז ויקרא שמה רחובות שבאו להרחבת הדעת ובבוא יעקב סוד הדעת כתיב שם כ"ט, י' ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר כי הרע נקרא אבן נגף כמו שאמרו ז"ל שבעה שמות יש לו ליצר הרע ואחד מהן הוא אבן נגף ויעקב ראה ברוח הקודש שהאבן נגף מעכב מאוד מלהגיע לבחינת הבאר חיים והוא המשיך את הדעת והחליש כח הרע שלא ישלוט כל כך בכדי שיהא באפשרי לדורות הבאים להגיע לבחינת הבאר חיים כ' בזולת זה לא היה אפשר להנתן תורה לישראל כי אם על ידי פעולתו שפעל ונעשה רגלי המרכבה העליונה ואז ואחר כך נעשה בחינת ג"ד גומל דלים כמו שאמרו בגמרא א"ב אלף בינה ג"ד גומל דלים כי אלף הוא חכמה מלשון איוב ל"ג, ל"ג ואאלפך חכמה כי התורה שיצאת משם היא גומל דלים כמו שאמרו חסד חס ד' ולכן נאמר שמות כ', א' וידבר אלהים את כל הדברים האלה ואמרו רז"ל בדבור אחד נאמרו והענין כי על ידי שהחכמה נתצמצמה לא יכלו ישראל לשמוע את התורה כי הוא בחינת י' שאין לה תגלות והיא נקודה נעלמה מעין כל חי על כן היו כלולים בה כל הדברות לכן אמרו ישראל קרב אתה ושמע דבר אתה עמנו שהוא סוד הדעת שימשיך להם צמצום החכמה בכדי שיוכלו לקבלה:

וזה מעין גנים דא אברהם מה שנמשך מהמעין החכמה לבחינת גן הוא על ידי חסד חס' ד' כאמור באר מים חיים דא יצחק שחפר לזאת המדרגה על ידי בחינת יראה כמ"ש ונוזלים מן לבנון זה יעקב הוא סוד המשכת הדעת שעל ידו נמשך מן ל"ב נו"ן כאמור לעיל עורי צפון וגו' כי אמרו רז"ל הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין ובאמת אין שני הדברים יכולים להיות כאחד כי אם הוא רוצה להעשיר בודאי לא יבוא לבחינת החכמה עליונה שממנה יצאת התורה וזהו עורי צפון עורי מלשון התנערי לשון ניעור שינער מעליו בחינת צפון שמצפון צהב יאתה ובואי תימן שיבוא לבחינת דרום שיגיע לבחינת חכמה כאמור:

והנה אמרו רז"ל אין בן דוד בא עד שיבוקש דג לחולה ולאמצא כו' ונודע דדגים הם קשים לחולה אך הענין הוא כי יש שני עתים לימות המשיח באחד בעת' והשני אחישנה והמובחר הוא בחינת אחישנה אך אימתי יהיה כן כשיעבדו את ה' אל המכוון שאליו כיוון השם יתברך בנתינת התורה שהוא בחינת ד"ג גומל דלים כאמור ויעשו המכוון באמיתי שיכירו מציאותו יתברך על ידי התורה שנתצמצמה אצלם מעולם החכמה אך מלמטה צריך התעוררות להיותבתחלה מבחינת ד' להמשיך לשרשו להגומל חסד ולכן נקרא בחינת ד"ג אבל אם ישראל הם חולים עלידי חולת אהבתם אליו יתברך שאין להם אהבה להבורא יתברך שיהיו יכולין להיות בבחינת ד"ג אז אמר השם יתברך למעני למעני אעשה ישעיה מ"ח, י"א והוא בחינת בעתו שאין עוד לאחר ביאת המשיח וזהו עד שיבקש בחינת ד"ג לישראל שהם חולים ולא ימצא ואז למעני אעשה והנה איך אפשר לבוא לבחינה זו מאחר שכתוב והתקדשתים והייתם קדושים כ' י קדוש אני וגו' הרי אנו רואין שצריך קדושה גדולה לזה אמנם התועלת הוא יום השבת כי אילולי שהיה בחינת שבת לא היה אפשר לבוא למדרגה זו מחמת שהוא בחינת חול אך מחמת גודל הקדושת השבת יכולין להמשיך גם כן הקדושה לששת ימי החול ועל ידי הקדושה שקבל בשבת יכול להמשיך קדושה עליו בששת ימי החול ולבוא לבחינת ד"ג כאמור ולכן מצוה לאכול ד"ג בשבת לרמז האמור לעיל והשם יתברך יתן לבנו לעבדו באמת ובלבב שלם אמן נצח סלע ועד ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

ויצא יעקב מבאר שבע כו' הנה ונדע כי עיקר קיום כל התורה היא האמונה כמו שאמרו בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה והאמונה היא שיאמין באמונה שלימה בבוראו ברוך הוא ובהשגחתו ובכל דבר שחידשו סופרים והיא אמונת חכמים כי המאמין כנ"ל בודאי ישמע לדברי תוכחה ולדברי תורה ויבוא לידי קיום המעשה וכמו שכתוב שמות י"ד, ל"א ויאמינו בה' ובמשה עבדו רצה לומר אף על פי שלא היה להם שכל כל כך להאמין בבורא ברוך הוא על ידי שהאמינו במשה שהוא עבדו עובד השם היו דבריו נשמעים להם ובאו להאמנת השם אך הסיבה המפסדת האמונה היא הגדלות כנודע שאומר בלבו אף אני עובד ה' ולמדן כמותו אבל העיקר לזה הוא השפלות בעצמו והכרעת חבירו לכף זכות ובודאי על ידי זה יבוא לקיים מכל מלמדי השכלתי תהלים קי"ט, צ"ט ומי שיש בידו אמונה אפילו שאין לו שכל עצמיות יוכל לבוא למדרגה גדולה אף שהוא במדרגות לילה כיום יאיר לו האמונה וד"ל ויכול לבוא למדרגת תשובה שיהא לבו זך ונקי להשראת הבורא ברוך הוא בתוכו ממש כמו שכתוב שמות כ"ה, ח' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ונקדשתי בתוך בני ישראל כי זהו עיקר כוונת הבחירה באומה הישראלית שיזכו למדרגה שיהיו מרכבה וכסא לכבודו יתברך כמו שאמרו האבות הן הן המרכבה שפיו

מקום תוכיותם וכל איבריהם וביחוד את לבם עד שהמשיכו את הבורא בתוכם וצריך תחלה להיות סוד מרע דהיינו לזרוק את הרע שבקרבו הוא יצר הרע שלא יעכב לזה כי אין אדם דר עם נחש בכפיפה כנוד כמו שכתוב תהלים ל"ד, ט"ו סוד מרע ועשה טוב דהיינו שיעזוב את הרע בלב שלם בלי שום זיוף ואז ועשה טוב רצה לומר ועשה מקום שישרה בו הטוב הוא הבורא ברוך הוא שנקרא טוב שנאמר שם קמ"ה, ט' טוב ה' לכל:

והעיקר הוא על ידי וידוי דברים שיתוודה בינו לבין קונו באמת גמור ובלב שלם ובחרטה שלימה ואז יתקן מה שקלקל כי נודע אם האדם הוא חוטא פוגם בהתורה שהוא כ"ב אותיות שנבראו בהם שמים וארץ כי על ידי החטא הוא מחסר האותיות מן התורה העליונה אם גנב ועבר על לא תגנוב הפריד האותיות מן התורה ואת חלק נשמתו ואחר כך כשבא להתוודות בדבור שהוא גם כן אותיות ואומר כזה וכזה עשיתי והריני מתחרט הרי הוא מזכיר את העוון בפיו ומתחרט ואז הוא מתקן מה שפגם ומחזיר את האותיות לתורה העליונה:

וזהו הושע י"ד, ב' שובה ישראל עד ה' אלהיך וגו' ודרשו בגמרא גדולה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר עד ה' אלהיך הענין הוא שעל ידי תשובה מגיע למדריגה שיהא כסא לכבוד עליון הוא הבורא ברוך הוא וברוך שמו וזה נלמד ממה שכתוב שובה ישראל עד ה' אלהיך רצה לומר עד שיהיה ה' אלהיך כי עד עתה היה ה' ולא אלהיך כביכול על ידי שגרה החטא שנעשה מחיצה של ברזל בינו לבין אביו שבשמים ועכשיו על ידי תשובה אמיתית ווידוי דברים נעשה גופו ונשמתו מרכבה להשראת הבורא ברוך הוא ונעשה אלהיו וזה נקרא רגלין כי כסא האמיתית הוא רם ונשא כמו שכתוב המלך יושב על כסא רם ונשא אך האמור הוא בחינת רגלין דכרסיא כמו שאמר משה רבינו ע"ה שש מאות אלף רגלי וגו' וכסא העליון עומד כביכול על זה כנודע כי קיום העולמות תלוי בקיום התורה שישאל מקיימין וזהו כי כשלת רצה לומר כשלוך שייך ברגליו מה שכשלת ולא היית בבחינת רגלין היא על ידי עונשיך כנ"ל והתיקון לזה הוא קחו עמכם דברים וידוי דברים באמת באופן שיתקן הכ"ב אותיות על ידי הדבור שמתוודה ועוזב את החטא בלב שלם ואז מתקן האותיות על ידי דבור והלב נזדכך על ידי חרטה ואז נעשה מקום להשראת הטוב הגמור שהוא השם יתברך וזהו וקח טוב:

וזהו שאמרו כגמרא כל שלא אמר אמת ויצייב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו כי מדריגת הצדיק נקרא בוקר ושחרית והוא באמת וישר בודאי כי הצדיק נקשר בחסד האל וזהו תהלים צ"ב, ג' להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות רצה לומר אף שהוא במדריגת לילה שאין לו שכל בעצמיותו והוא בבחינת חושך יהיה לו האמונה ואז יכול לבוא לידי הכל כאמור לעיל:

וזהו ויצא יעקב כי בחינת יעקב נקרא כשישראל אינם במדריגה גדולה רק בחינת עקביים ועל ידי זה יצא מבאר שבע רצה לומר מהבורא ברוך הוא שנקרא באר מים חיים וכל שובע וטוב שם הוא וילך חרנה שבא למקום דינים וחרון שנפל במדריגה תחתונה וילן שם במקום חושך שנסתלק ממנו האור שהוא הבורא ברוך הוא ואחר כך כי בא השמש דהיינו שמש ומגן ה' על ידי שויפגע במקום שהוא תפלה ווידוי דברים

כנ"ל ואז ויקח מאבני המקום שנודע שאותיות נקראים אבנים בספר יצירה ויקח מהאותיות שבמקום ההוא דהיינו שזרק למקום ההוא החשך כנ"ל וישם מראשותיו דהיינו ששם את האותיות בראשית הכל בשרשן ותיקן מה שקלקל. וישכב במקום ההוא כדאיתא בתיקונים וי"ש כ"ב אתוון שהן במקום ההוא ואז ויחלום לשון הדר חלים שהבריא מחלישותו והנה נעשה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה כנודע כי הכניס את הבורא ברוך הוא בקרבו ואז והנה מלאכי אלקים מה שהיה בנפילתו במקום הדינין הנקרא מלאכי אלהים ועכשיו עולים ונמתקים בשרשן ויורדים בו ונפלו הדינים ממנו והשם יתברך יזכינו לשוב אליו בכל לב ונפש אמן נצח סלה ועד:

*

במדרש תנחומא שאלו לרבי שמעון בן חלפתא בכמה ימים ברא הקב"ה את העולם ואמר להם בשישה ימים ושאלו לו ומאותו הזמן ואילך מה הוא עושה והשיב עושה סולמות מוריש לזה ומעשיר לזה כמו שכתוב ה' מוריש ומעשיר משפיל אף מרומם כמו שמצינו גבי יעקב ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וגו' ונאמר בו ויקח מאבני המקום ובודאי אם היה לו כר לשכב עליו לא היה נוטלן ובחזירתו נאמר ויפרוץ האיש וגו' וברכו הקב"ה בחזירתו ומה ברכה ברכו אברהם וה' ברך את אברהם בכל:

ונודע ממה שמבואר לעיל ישעיה ס"ו, א' פסוק השמים כסאי וגו' כי הקב"ה מסר ההנהגה לשיראל לתקן ההדום רגליו מבחינת רגליו מדריגות הפחותות לברר מהם ניצוצות הקדושים ולקרב את עצמן לבורא מכל הדברים שהם בחינת ארציות ומזה יתרחב תענוג הגדול בכל העולמות על ידי שמתענג השם יתברך כשמדברים פחותי הערך נעשין מרכבה לו יתברך ועל ידי זה נעשה כסא העליון רם ונשא לשם בשלימות הגמור על ידי שמחזירין למעלה הדברים הנפולין ויעקב אבינו ע"ה נאמר בו וישא יעקב רגליו בחינת רגליו כאמור אצלנו לעיל.

והנה כתיב חגי ב', ח' לי הכסף ולי הזהב נאום ה' צבאות ולמה אמר דווקא הכסף והזהב מיוחדין לו יתברך הלא כל העולם ומלואו הוא עשהו ולו הוא כמו שכתוב בראשית י"ד, י"ט קונה שמים וארץ אך מפני שכל הנהגות העולם והצטרכותן הוא על ידי הכסף והזהב ועל זה אמר לי הכסף וגו' שצריך כל אחד מישראל לקרבן לי לשמי שהוא ניצוץ הקדוש המלוּבש בתוכן כי אין לך דבר שאין בו ניצוצות הקדושות וגדול התענוג שיש לו יתברך כשמביאין אצלו הניצוצות קדושות הנפולים במקום השפל כזה שהוא יסוד עפר ממש שממנו נתהוה הכסף והזהב וכל זה עלידי גודל האמונה בו יתברך ולהתנהג במשא ומתן באמונה באמת גמור שאמת חותמו של הקב"ה ועל ידי זה מסייעין אותו מן המשים כי הבא לטהר מסייעין אותו להעלות את הקדושה שמלוּבש בתוכו עלידי שהמשיך את האמת חותמו של הקב"ה על המשא ומתן ההוא ונמצא כי הוא יתברך כאן גם כן וממילא מתקרב גם כן הניצוץ והוא אל האלקות שהמשיך למשא ומתן הזה על ידי עסקו בו על פי התורה והאמת כי אורייתא והקב"ה חד והבן.

ועל כן נקרא משא ומתן שהוא על שם שמגביה הניצוץ הקדוש ממקום נפילתו שהוא לשון נושא ומתן שנותנו למקומו מקור הקדושה ההיא ובשביל זה נפזרו ישראל בין המעים שעל ידי עוסקן עמהם במשא ומתן ובדברים מוציאים מהם ניצוצות ההם המלובשים בהדברים שעוסק עמהם ועל ידי זה עושה מרכבה לו יתברך בכל דבר שבעולם ומתקנין בחינת הדום רגליו וכסא עליון יתרומם ויתעלה בתוספת עליו גדול ולכן אמרו בגמרא וכל היקום אשר ברגליהם זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו י על ידי הממון יוכל להעמידו ולתקן בחינת הדום רגליו על ידי זה שיעשה באומנתו יתברך במאוד ועל פי דת תורתנו הקדושה ובאמת ובהאמנה שגם שם צמצום אלהותו יתברך ואז נעשה מרכבה לו יתברך מזה:

ויעקב אבינו ע"ה עשה כן כמו שכתוב וישא יעקב רגליו כאמור כשנאבק עם שרו של עשו נאמר בראשית ל"ב, כ"ה וירא כי לא יכול לו כי מה שנתאבק עמו הוא על כל המאורעות וענינים והנהגותה דורות העתידים לצאת ממנו שתיקן לנו יעקב אבינו ע"ה על ידי המלחמה שהיה לו אתו שמחמת גודל כשרונו נצח להסטרא אחרא בכדיש לא יפעול רעה ח"ו לבניו הדורות הבאים כמו שכתוב מלאכי ג', ו' ואתם בני יעקב לא כליתם רצה לומר על ידי שאתם בני יעקב שנתחזק מאוד בכדי שיהיה נקל לכם לעבוד את ה' ולא יוכל להרע לכם בכל האופנים שהיה יכול לעשות לכם אם לא הכניעם ועכשיו לא יכול להרע לכם על ידי זה לא כליתם כי יעקב אבינו ע"ה צפה עד סוף כל הדורות וראה לתקן להם דרך ה' ולהכניע המקטרג והסטרא אחרא.

וזהו ענין ההתאבקות שכתוב בתורה הקדושה ויאבק איש עמו שהוא עבור בניו הדורות הבאים עד ביאת משיחנו במהרה בימינו וזהו עד עלות השחר זמן שנאמר בו ישעיה נ"ח, ח' אז יבקע כשחר אורך שהוא ימות המשיח וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ריכו ירכין הוא בחינת הרגלין כמו שכתוב ואת כל היקום אשר ברגליהם כאמור לעיל ששם מצא לו הסטרא אחרא מקום אחיזה לאחוז בו שעל ידי הממון לא די שאינו מעלה הניצוצות ומקרבין אותו אל הטוב אלא אדרבה מתרחקין על ידי זה יותר ממנו יתברך ח"ו על ידי שהכניס להם את החמדה בממון בקליפות ומה שהיא עבודה גדולה יותר מהעובד בעסקו בתורה כי העוסק בתורה עושה יחוד בדבר עליון ובזה יש יותר תענוג כשמביאין החיות הקודש ממקום שפל ובבחינה זו היא יותר העבדות מן העוסק בתורה אמנם צריך לעסוק בתורה כדי שידע איך לעשות וגם עוד לטעמים אחרים כי הוא העיקר כי זה גם כן תורה מה שעובד ה' במשא ומתן ושאר דברים הפחותים כי בודאי לולא עסקו בתורה לא יבוא לידי זה ומחמת התורה יביא אם עצמו לזה השכל ששם גם כן תורה כי התורה הוא גם כן בכל דבר כי אורייתא וקודשא בריך הוא חד באופן שתאחז בזה וגם מזה אל תנח ידך והבן. ונמצא שהוא עבודה גדולה והוא התחכם שאדרבה על ידי זה מרחיקין אור ממנו יתברך כידוע דבר זה בעוונותינו הרבים וכל על ידי יצר הרע הנקרא גיד הנשה דמנשיא בר נש מפולחנא דמאריהון שהיה להן לעבוד בזה ולכן נאמר בתורה על כן אל יאכלו בני ישראל את גיד הנשה שלא יאכלו מזון פרנסתם ממון כזה שהוא בא מבחינת גיד הנשה משא ומתן שמצד היצר הרע אשר על כף הירך שהוא בחינת רגלין שצריכין לקתן על ידי זה ההדום רגליו ומודעת זאת מה שכתוב בספרים כי סולם ביגמטריא ממון:

וזהו ויחלום והנה סולם וגו' ויחלום הוא לשון חיזוק מכו ותחלימו ותחיינו כי יעקב נתחזק בעבודה להיות בחינת סולם שהוא הממון אף שהוא מוצב בארציות כפי הנראה מכל מקום וראשו מגיע השמימה

ששרשו ועיקרו הוא בשמים כי החיותה מהווה אותו למקיימו הוא קדוש ממקום עליון והנה מלאכי אלהים ההם השרים של אומות עולים ויורדים בו כאמור לעיל שעל ידי העסק בו בדעת בכוונת השם יתברך מוצאין החיות מהן שאין להם חיות כי אם מצד הניצוצות המלוכשים בהם ואז יורדים בו בשבילו ולהיפך ח"ו עולין שאדרבה מתרחקין על ידי זה יותר מהשם יתברך ומוסיפים להם עוד כח רחמנא ליצלן ח"ו ויעקב עשה בכוונתו יתברך בזה כמו שאמר ויקח מאבני המקום שהוא יסוד העפר כאמור לעיל שכסף וזהב הוא מעפר וישם מראשותיו וישם בראשו העליון מקור הקדושה אין סוף ברוך הוא:

וגם בארם נהרים הוציא יעקב אבינו ע"ה משם ניצוצות הקדושים שהיו משוקעים בקליפת לבן והן האמהות וי"ב שבטים ועל כן לא יכול לו השר וזהו טעם הגלות לשנגזר על ישראל להיות בארבע גליות וזהו הגלות אחרון הוא גלות אדום דצריכין אנו לבררן ולקבצן להקדושה ודוחקא דילהון ממחר פורקנא דישאל כי על ידי שבים אל ה' ונעשה הבירור יותר מהרה כמבואר אצלנו לעיל על פסוק עת אשר שלט האדם באדם לרע לו כי הוא רע לו לרשעו קהלת ח', ט' והאומות שעל ידי הצרות שיש לנו מהם נגמר הבירור מהרה:

והנה כשנכנע השר לפני יעקב בודאי נכנס עשו גם כן למטה כי אין האומה פועלת שום פעולה כי אם על ידי רצון השר שלהם למעלה והסכים שמיד יתחיל גלות על ידי רצון השר שלהם למעלה והסכים שמיד יתחיל גלות אדום ויהיה מה שיהיה אף שיבררו מיד מהן הניצוצות קדושות מכל מקום מחמת שהוכנע כבר הסכים גם כן לזה האופן.

ועל כן אמר עשו בראשית ל"ג, י"ב נסעה ונלכה שתבוא אצלי בגלות מיד אף שהתחיל מיד לברר ניצוצות הקדושים ואלכה לנגדך להתנגד למולך עד מקום שידי מגעת והשיב לו יעקב אדוני יודע וגו' ודפקום יום אחד שתלחוץ אותם בגלות בפעם אחד לא יוכלו לסבול מכובד צרות הגלות ולא יוכלו ללקט הניצוצות קדושים מגודל כובד גלותם על כן יעבור נא אדוני לפני עבדו שלא אתחיל לברר ממך החיות מיד אך ואני אתנהלה לאטי שיהיה הגלות בהמשך הזמן באריכות אף שיתארך הזמן מכל מקום לא יהיה הדוחק גדול כל כך ויוכלו להשיג הדעת בגלותן ממה שיתחיל מיד ויהיה סיבה ליפול ממדריגתן על ידי כובד הגלות וזהו ומתו כל הצאן שהוא הנפילה ממדריגתן ח"ו כנודע עד אשר אבא אל אדוני שעירה שהוא ימות המשיח שאז יוגמר הבירורין ועלו מושיעים בהר ציון גו' והיתה לה' המלוכה עובדיה א', כ"א כי בזמן הגלות הוא בחינת ממלכה כי צריך הבורא ברוך הוא לצמצם את עצמם במלכיות העמים להחיותן עבור הקדושה המלוכשת בהן כמאמר בכל צרתם לו צר כביכול וזהו לשון ממלכה אבל לעתיד לבוא לא יהיה צורך לזה ואז נגילה ונשמחה בישועתו דייקא והיתה לה' המלוכה ולא הממלכה המורה על צמצום כנ"ל וכל זה נזכה על ידי והיה ה' למלך על כל הארץ שנמלכנו על כל הארציות כנ"ל.

ועל כן נאמר ויבא יעקב שלם ודרשו רז"ל שלם בגופו שלם בתורתו רצה לומר כי אצלו היה שלימות בכל דבר הן בדברים גופנים הן בדבר הממון הן בתורתו עם הכל עשה ככוונתו יתברך לקרב כבודו יתברך המלוכש בדבר ההוא שעסק בו ואפילו בארציות ועל ידי זה ויעקב נסע סכותה כי נודע רמז הסוכה צא

מדירת קבע ושב דרית עראי רמז שלא יעשה האדם עיקר מהעולם הזה אלא כדירת עראי רמז שלא יעשה האדם עיקר מהעולם הזה אלא כדירת עראי והעיקר יעשה בו לכוונת העולם הבא ולהמשיך אלהותו בכל דבר העולם הזה ויבן לו בית על ידי שכל ועבודה זו נזכה לבנין בית המקדש של מעלה שהוא נבנה מבירור הקדושה שעושים הצדיקים שעל כן נקראו תלמידי חכמים בונים שבונים חלקם מבית המקדש של מעלה שהיא ירושלים של מעלה שהוא מדת הצדק שהיא השכינה שכל עיקר עסקן לתקן השכינה כנודע:

ומטעם זה תבין מה שרצה יצחק אבינו ע"ה לברך את עשו וכי לא ידע שהוא רשע ולפי הנ"ל אתי שפיר דאדרבה על ידי זה היה חפץ לברכו בברכת עולם הזה כי בני יעקב אין ברכת עולם הזה נחשב אצלם לברכה כי אם ההכרחי שהוא בחינת כלי לבחינת עולם הבא שבתוך עולם הזה ההכרחי מלובש העולם הבא כי בלעדו לא יכול האדם לזכות לעולם הבא אך המותרות שייך לזרע עשו ולא לזרע יעקב שהוא ירחיקם ח"ו מהבורא יתברך ורבה צותה ליעקב שיקח הברכות כנודע ואף על פי כן סילק אותם לסוף ימים כאמור בזוהר הקדוש והוא מטעם הנ"ל שלא יהי סיבה ח"ו לבטלו מעבודת השם יתברך וזה שאמר יצחק לעשו בא אחיך במרמה ותרגום אונקלוס בחוכמה רצה לומר כי על ידי החכמה נעשה הבירורין כמו שכתוב בזוהר הקדוש בחכמה איתברירו כי עתיד לברר ממך הברכות שאתן לך על ידי מדת החכמה כאמור וזהו על חרבך תחיה שאין לך חיות כי אם מהנשמות והניצוצין שבאים במדרגות תחתונים מעולם החורבן שהוא לשון חרבך על ידי זה תחיה יהיה לך חיות כאמור שתהיה בחינת תיק התפילין ויעקב יברר אותנו מעט מעט עד שיוגמר במהרה בימינו ועל כן קודם צאתנו לארם נהרים ברכו יצחק עוד ואמר לו ויתן לך את ברכת אברהם שהיא וה' ברך את אברהם בכל פירוש בכל הדברים היה עובד להשם יתברך שהוא הוציא שכל זה להאור לעולם ולדורותיו מחמת שהיה ראש למאמינים והכיר את בוראו ועל ידי זה נעשו האבות מרכבה להבורא ברוך הוא כאמור לעיל שאז נשלם הכסא וברכו גם כן בברכה זו ומותרות העולם הזה נתן לעשו:

וזה כוונתם במדרש הנ"ל בכמה ימים כו' והשיב בששת ימים כמאמרינו על פסוק אשר ברא אלהים לעשות להבא כי הבריאה עדיין לא נגמרה כי הקב"ה ברא העולם ומסרו לישראל לגמרו על ידי הבירורין ובימות המשיח יוגמר הבריאה וכל זה גם כן על ידי הקב"ה על ידי החיות וסיוע העליון הניתן לישראל ומאותו הזמן ואילך מה הוא עושה פירוש במה הוא התיקון והשיב עושה סולמות כאמור בחינת כסף וזהב שעל ידי רוב הבירורין נעשין ועל ידי זה מוריש לזה שהוא הקליפה ומעשיר לזה הוא הקדושה שנתרחבה גבולה בביאת משיחנו במהרה בימינו והשאר מובן ממילא ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת וישלח

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה נודע כי בסוד עש"ן שהוא עולם שנה נפש בכל אחד יש קומה שלימה מרמ"ח איברים ושס"ה גידים מעין קומה שלהם כמו שכתב הראב"ד בפירושו לספר יצירה על פסוק שמות י"ט, י"ח והר סיני עשן כולו שתיבת עש"ן מרמז על עולם שנה נפש כי כמו שיש בנפש קומה מרמ"ח איברים ושס"ה גידים כן יש בעולם כמו שמצינו שנקרא הארץ בשם איברים טבור הארץ ופי הארץ ערות הארץ וכן בשנה הימים מיוחדים שכל אחד משס"ה ימים הוא בחינת גיד פרטי ויום ט' באב הוא בחינת גיד הנשה מן קומת השנה שהוא בבחינת אחוריים ששם אחיזת הקליפות ועל כן הוא זמן שליטתן שנחרב הבית בראשונה ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר עבור שהוא יום שליטתן ואחיזתן שניתן להם אותו יום להיות להם אחיזה גם כן בקומת השנה וכמו יום הכיפורים שהוא יום עליון וקדוש בקדושת מעלה על כל השנה שהוא חיות של כל השנה ומובחר שבכולן לקדושה שעל כן ביומא דכיפורי שטן אין לו רשות לאסטוני כמו שאמרו רז"ל את זה לעומת זה עשה אלקים כי תשעה באב הוא יום מובחר בסטרא אחרא להיות להן אחיזה יתירה ביום זה שעל כן אירע בו מה שאירע:

וזהו מקום רמיזת תשעה באב בתורה בפסוק זה על כן לאי יאכלו בני ישראל א"ת ראשי תיבות תשעה אב שאז לא יאכלו בני ישראל אלא יתנו כח על ידי אכילתן לסטרא אחרא וכמו שאמרו האוכל בט' באב כאילו אוכל גיד הנשה שבאמת הוא בחינת גיד הנשה כאמור:

וזהו מה שכתוב ויאבק איש עמו עד עלות השחר וגו' שבאמת הוא גם כן היום בהוה כן תמיד כי הוא שטן הוא היצר הרע דתמיד הוא מתאבק ואוחז בישראל לקטרגן ולהרחיקן ממנו יתברך ולהרע להם והוא תמיד כן עד עלות השחר שיתנוצץ אורן ובהירתן של ישראל בימי משיח צדקנו במהרה בימינו שאז נאמר זכריה י"ג, ב' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכמו שכתוב ישעיה ל"ד, י' כי זבח לה' בבצרה שהוא ביטול הרע מן העולם והזדככות הקדושה בעולם שאז לא יהיה בחינת מלחמת עמלק זה שהוא מבחינת אחוריים שאז יתיחדו ישראל בבוראן בבחינת זיווג פנים בפנים מאין שום קיטרוג הרע ח"ו היפך ממה שנאמר אחר החורבן איכה ב', ג' ויהיו לאחור ולא לפנים: וירא כי לא יכול לו כי ה' לא יעזבנו בידו ויגע בכף ירכו שהוא בחינת אחוריים בחינת גיד הנשה יום תשעה באב שם נגע להרע להם ועשה מה שעשה ועל ידי שליטתו ומלחמתו תמיד עם ישראל באו הגלות בכלל ובפרט שהוא גלות הנשמה מיצר הרע שעל ידי החשך המכסה אור ההשגה ניטל ונתחסר הדעת מישראל שאין להם דעת שלם כמו שהיה בשעת מתן תורה שהשיגו מה שהשיגו שהוא סוד שנמסרו רזי תורה לחיצונים על ידי שנחסר מישראל דעת התורה על ידי חשכותו שהוא מחשיך האור ומרחיק את ישראל מהבורא ברוך הוא עד עלות השחר במהרה בימינו אז יהיה ביטול הרע שאז ומלאה הארץ דעה וגו' וכמו שכתוב שם ל"א, ל"ג כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם שממילא יהיה כך כשיבוער הרע מן העולם ויהיה אז שלימות התורה ויצאו כל בחינות התורה שהיו בשכחה יצאו מן הקליפות וחזרו לישראל שהוא סוד יציאת הדעת מגלות וזה שאמרו רז"ל במסכת ראש השנה כל שיטה ושיטה שנטלו אומות העולם מישראל וירושלים עתיד הקב"ה להחזירן לנו שהוא לכוונת האמור שהתורה נכתבת שיטין שיטין שכל הישטין של תורה ודעת שנטלו ממנו עתיד הקב"ה להחזירן לנו על ידי שיבוטל הרע וממילא יהיה ריבוי הדעת ולא יהיה עוד בחינת אחוריים כי אם בחינת פנים בפנים כמו בשעת מתן תורה שנאמר דברים ה', ד' פנים בפנים דבר ה' אל כל קהלכם כן יהיה בביאת הגואל במהרה בימינו אמן נצח סלה ועד ברוך ה' לעולם אמן ואמן ימלוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת וישב

וישראל אהב את יוסף וגו' הנה נודע היות התורה נצחית בכל אדם ובכל זמן והיא קדמה לעולם אלא שנתלבשה בסיפורי מעשיות כפי הזמן דהיינו בעת שהיו האבות אברהם יצחק ויעקב נתלבשה התורה בסיפורי המעשיות שלהם אך מכל מקום צריך להיות כן בכל זמן ונקרא תורה מלשון מורה דרך ואם כן צריך להבין בפסוק זה מה הוראת דרך יש כאן:

אמנם הנה נודע מאמר רז"ל בראשית ברא וגו' בשביל התורה ובשביל ישראל וכו' והענין כי תכלית כוונת בריאת העולמות היה רק להטיב לברואיו כי השם יתברך לא היה צריך לברוא העולם בשביל עצמו כמו האדם שצריך לאיזה דבר שנמצא אם כי שהוא חסר אותו דבר כיון שהוא צריך לו אבל השם יתברך אינו כן כי הוא שלם בכל מיני השלימות ולא יפול עליו שום חסרון ח"ו עד שנאמר שהיה צריך לבריאת העולמות רק כוונת הבריאה היתה כי מטבע הטוב להטיב כמו שאמר הכתוב תהלים קמ"ה, ט' טוב ה' לכל גו' ועל כן ברא העולמות לשיוכלו הבריות ליהנות מטובו ועיקר הטוב הוא מה שמתענגין ישראל בעשיית מצוותיו ובזה מתענגים על ה' ואז גם הוא מקבל תענוג מזה כמו שאמרו רז"ל ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים כמשל האב שמתענג בילד שעשועיו ובזה מבואר כוונת המשנה אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס אלא היו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס ולמה חזר שפת יתר דמכלל שאמר אל תהיו וכו' ממילא נשמע דצריך להיות שלא על מנת לקבל פרס ולמה חזר ושנה בסיפא. אבל הענין הוא מכו שאמור שצריך להתענג בעשיית מצוות השם יתברך תענוג רוחני מעין עולם הבא וזה שאמרו אל תהיו כעבדים המשמשים כו' כלומר שלא יהיה העבודה לקבל שכר אחר זה ולצפות לתשלום שכר עולם הבא מה שיהיה אחר כך אלא תיכף בעת עשיית המצוה יתעורר תענוג רוחני מלמעלה עליכם וזהו שלא על מנת כו' רצה לומר שלא יהיה על מנת דהיינו שיקבל אחר איזה טובה מזה אלא הטובה הוא העסק במצוה גופיה ותיכף שעוסק יתענג על ה':

וזהו בראשית בשביל התורה ובשביל ישראל דהנה השם יתברך הוא בלתי בעל תכלית ואין יכול לברוא העולם שהוא בעל תכלית אך הוא על ידי התורה כמו שכתוב תהלים ק"ד, א' הוד והדר לבשת ועל ידי זה צמצם שכינתו שיוכל להיות בעולם גבול ותכלית וכל עיקר כוונת הבריאה היה בשביל ישראל שילכו בתורת ה' ויקבלו הטוב הגמור כאמור: אך הנה היה לו להתחיל התורה ממצותיה ולמה נתלבשה בסיפורי מעשיות אך הענין דמצוה עלינו לספר ביציאת מצרים כמו שאמר בעל הגדה וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח והנה להבין הענין המרבה דקאמר אך הנה אמרו רז"ל שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכין לימוד כי בודאי אי אפשר ללמוד תורה תמיד וצריך לדבר דברים גשמיים וצדיקים ילכו במ כשמדברים אפילו דברים גשמיים הם דבקים בהם יתברך וממש שיחתן תורה היא כי מעלים בזה נשמות

כמו בעסק התורה ויש נשמות שיכולים להתעלות בדבורים יותר מבעסק התורה שאין להם כח להתכלל בתורה שאין להם כח להתכלל בתורה ולהתעלות עם התורה רק עם הדבור הגשמי וזה ענין יציאת מצרים מלשון מיצר ים רצה לומר סמוך לשפת ים החכמה האמיתית ולכן מצוה לספר תמיד ביציאת מצרים פירוש בכל עת ובכל שעה כשמדבר איזה דבר יהיה דבריו ביציאת מצרים וזהו וכל המרבה כו' דלאו דווקא בפסח אלא אפילו תמיד יהיה סיפורו ביציאת מצרים:

וזהו וישראל אהב את יוסף דהנה איתא בזוהר הקדוש דהשם יתברך נקרא ישראל סבא

ויוסף הוא הצדיק כי תמיד מוסיף ביראת שמים להעלות מדריגות תחתונות אליו יתברך כי בן זקונים הוא לו ותרגום אונקלוס ארי בר חכים הוא ליה פירוש שמעלה כל הנשמות בדבורו וכולם בחכמה אתברירו ועשה לו כתונת פסים כי הצדיק עושה להשם יתברך לבושין במה שיתלבש בו השם יתברך פסי"ם הוא ראשי תיבות "פה" סח "יציאת" מצרים והבן ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת מקץ – דרוש להנוכה

תנו רבנן מאי חנוכה דתנו רבנן בכ"ה בכסליו וכו' כשנכנסו יוונים להיכל וכו' הנה לכאורה על כרחך כוונת קושייתנו הוא למה נקרא חנוכה ומה תירץ לו על זה. אך האמת הוא שמלת חנוכה הוא חנ"ו כ"ה שיש מדה הנקרא כה והיא מדת מלכות שהמלך הוא מצוה כה יהיה וכה יהיה כמו כן המדה זו מצוה בכל העולמות ועל ידה מתנהגים כל העולמות ומפני זה הצדיקים יש בכחם למשול בכל העולמות מפני שיש בתוכם המדה מלכות של הבורא יתברך וכמאמר רז"ל על פסוק שמואל - ב' כ"ג, ג' צדיק מושל יראת אלהים ומי מושל בי צדיק שהקב"ה גוזר גזירה וצדיק מבטלה והקשו בזוהר שהקדוש ברוך הוא בעצמו מבטלן וכמבואר אצלנו כמה פעמים מזה כי בכל צרתם לו צר ישעיה י"ג, ט' והוא בסוד גלות השכינה שמדת מלכות הנ"ל נקרא שכינה מפני ששוכנת בכל מקום והיא נקראת גם כן כנסת ישראל שהיא כונסת בתוכה כ"י שכולם נלקחו ממדה זו וכמאמר רז"ל כל ישראל בני מלכים וכל הצרות שיש לישראל רחמנא ליצלן הוא בסוד נפילת השכינה כביכול שהיא מדת מלכות הנ"ל כמו שכתוב דברים ל"ס, י"ח צור ילדך תשי והצדיקים על ידי מעשיהם הטובים מעלים כביכול השכינה כמו שכתוב תנו עזו לאלהים שישיראל מוסיפין כח בפמליה של מעלה שהמדה הנ"ל נקראת פמליא של מעלה שכונסת בתוכה כל המדות העליונות שכולם משפיעים בתוכה וכשמדת מלכות נתעלית אז נתבטלו כל הגזירות וכל הדינים.

ונודע שהעולם נברא בשביל התורה ובשביל ישראל ותכלית כל הבריאה היה בגין דישתמודעין ליה שיהיו מכירין את השם יתברך אך באמצעות מה יכולין להגיע להכיר אותו יתברך אי אפשר כי אם על ידי הדבק

במדותיו יתברך כמאמר רז"ל מה הוא רחום אף אתה רחום וכו' ועל ידי זה יכולין לבוא אליו יתברך והנה אז כשנכנסו יוונים להיכל היו בסוד נפילת השכינה כביכול ונתגברו הקליפות ובבוא מתתיהו כהן גדול שהיה צדיק גדול לימד דעת את העם לאחוז במדותיו יתברך ונתעלית כביכול מדת מלכות ונתבטלו כל הדינים ועל ידי זה נצחו את היוונים וזה כשנכנסו כו' טמאו כל השמנים חכמה נקרא שמן רצה לומר שטמאו כל החכמות אפילו חכמת התורה נטמאה כביכול שלומדים בפניות וגדלות וכשגברו מלכות בית חשמונאי וכו' מצאו פך אחד כו' אחד גימטריא י"ג היינו לאחוז בי"ג מדותיו יתברך וכנ"ל ולכן פרצו היוונים י"ג פרצות בהיכל היינו מפני שלא אחזו בי"ג מדותיו יתברך בתחלה ועל ידי זה נפלה מדת מלכות כנ"ל ונתגברה בקליפה ואחר זה כשחזרו לאחוז במדת השם יתברך נתפרדו כל פועלי און והבן:

*

ויהי מקץ שנתים ימים וגו' הנה התורה שנתנה לנו הוא כי האדם הוא חלק אלקי ממעל ועל ידי אמצעות התורה יוכל האדם לקרב את עצמו אל השם ולכן כתיב ירמיה ט', י"א על מה אבדה הארץ גו' עד שפירשה הקב"ה בעצמו על עזבם את תורתו ושבעה בתי דינין שעבדו עבודה זרה כל זמן שלא עזבו את התורה ועל ידי המאור שבה יוכלו לחזור למוטב לא נענשו עדיין ובעזבם את התורה נענשו על עבירות הנ"ל שלא היה בהם דבר שיוכלו לחזור ולשוב אל השם וכתב קהלת ט', ח' בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר כי מהמצוה נעשה לבוש והוא חלוקא דרבנן ומן העבירה ח"ו נעשה בגדים צואים ולזה עבירה גוררת עבירה כי הכתוב מתמיה ויקרא ה', א' ונפש כי תחטא כי מהראוי הוא לנפש הקדוש להשתוקק אל עבודת השם ולא לעשות עבירה חלילה רק שאין אדם חוטא עד שנכנס בו רוח שטות ומזה הלבוש שהוא בגדים צואים או חזו היצר הרע בלבושו ומוליכו לעשות עוד עבירה לכן ביוסף הצדיק כתיב ותתפששו בבגדו כי היה מסלסל בשערו מחמת שראה עצמו שנעשה שררה ואחזתו בלבוש הזה והיה מתבונן בזה שמחמת זה היה ביכולת בידה לתפשו ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה ודבק עצמו בהשם ופשט הלבוש הנ"ל כי תלמיד חכם שעבר ביום אל תהרהר כו' כי אדם אין צדיק בארץ גו' קהלת ז', כ' רק שהוא מתבונן תיכף ומחרט ופושט הלבוש בכדי לא יוכל להתפשט בבגדו ולגרור לו עבירה אחרת, וכמו כן מצוה גוררת מצוה שנעשה חלוקא דרבנן, לכן בירבעם תפסו בבגדו כו' ובזה תופסו השם לו מצוה אחרת.

וזהו בכל עת יהיו בגדיך, היינו הלבושים שלך, לבנים, שתתלבש בלבושים נאים של מצות ולא מלוכלכים חלילה, ושמן על ראשך לא יחסר כי שמן מורה אל חכמה כי שמן זית מחכים ועל ידי שלבושים שלך יהיו נאים השם ימשיך עליך חכמה ודעת כדכתיב כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה כי הגם שאדם עושה מצוות כי רקנים שבך מלאים מצוות כרימון, רק שהם בלא דעת ותבונה להמשיך על האדם חכמה ודעת.

לזה נתן לנו השם מצות הדלקת נר חנוכה כי כל המצוות שנצטוונו בבוא עת זמן של כל מצוה ומצוה נתעורר הדבר שהיה בעת זמן המצוה כמאז ומקדם כי בחג הפסח יצאו ממצרים שהיו במ"ט שערי טומאה וגם בגשמיות יצאו ממצרים וכעת בבוא הזמן יוצא כל אדם מקליפיות שלו ולכן מבערין חמץ

שהוא סטרא אחרא ובשבועות הוא קבלת התורה ללכת בה כל השנה לעבוד את השם ובסוכות הוא ענני כבוד שמקיפין אותו בחסד אל כי חסד יסובבנו והנה בפורים הוא מתעורר מפלת המן הוא מפלת הרשעים שבאומות העולם בכדי שנוכל להיות קיימים בגלות המר ובחנוכה הוא עת לקרב האדם אל השם על ידי התורה כמו מאז מקדם בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול שהיוונים טמאו כל השמנים הם כל החכמות ולא נשאר כי אם פך אחד של משן היא התורה ואל נשאר כי אם מעט מזעיר ונעשה נס שלא היה כי אם מעט על יום אחד ודלקו שמונה ימים כי העולם הוא נבנה על ידי שבעה ימים ואחד כלות ודלקו שמונה ימים כי העולם הוא נבנה על ידי שבעה ימים ואחר כלות השבעה מתחילין עוד ז' ימים אחרים וזהו הנקרא שבעת ימי הבנין ומתתיהו בן יוחנן היה עובד את השם בשכל גדול וזהו כהן גדול והמשיך בעבודתו להאיר שמנה ימים היינו מעולם הבינה להאיר שמנה הנרות.

ולכן נר חנוכה הוא למעלה מג' שלא תהא כארעא סמיכתא ולמטה מעשרה כי מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה רק שהשם חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח היה על ידי נס שהשם כביכול מוריד למטה מעשרה ומתקרב אל האדם להשיבו ולהחזירו אליו היינו שהשמן מרמז על חכמה כנ"ל וה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה ומלמד את האדם שכל איך לעבוד את השם יתברך בשכל ותשובה וכל זה הוא על ידי מצות הדלקת נרות חנוכה וכאז כן עתה בכל דור בבוא עת וזמן מצוה זו.

ולכן אמרו חז"ל פתילות ושמנים שאין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה כי הנה מתנה טובה שבבית גנזי השם נתנה לנו את השבת לקרב האדם אל בוראו כי שומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו כדכתיב שומר שבת מחללו אל תקרי מחללו אלא מחל לו רק שקשה עליו על האדם ליכנס בתוך קדושת שבת כי רם ונשא הוא השבת כי הוא שמא דקב"ה ואיך יכול לקרב אל מקום גבוה ורם כזה אך בחנוכה כביכול השם מוריד את עצמו למטה מעשרה אל אדם לקרבו וזהו פתילות וכו' שאין מדליקין בשבת וכו' כי כמו בנר נותנין לתוכו פתילה וממלאין אותה בשמן ומדליקו כמו כן האדם הוא פתילה ושמן הוא החכמה שהשם ממלא בו ומדליקו להיות מאיר במעשיו ובעבודתו את השם והנה הפתילות הם בני אדם שאין נדלקין בשבת שהאור אין נאחז בו מחמת שהפתילות לא טובים והאור בסוכסכת בהם ואי אפשר לעלות כנ"ל ושיאחז בהם האור מדליקין בפתילות אשר לא טובים כנ"ל בחנוכה כי השם כביכול בעצמו מוריד את עצמו אל האדם ומאחז בו את האור להדליקו ולשוב ולחזור אל השם ולעובדו בהתלהבות ובשכל גדול כנ"ל וזה נעשה בכל שנה בבוא הזמן של מצות נר חנוכה.

ובודאי קודם מתתיהו לא היה צריך למצוה זה רק שבימיו טמאו כל השמנים ולא נשאר כי אם פך אחד הוא התורה והיו מעט שלמדו בשכל קטן והוא היה כהן עובד השם בשכל גדול והמשיך והדליק את שמנה הנרות כנ"ל ונעשה נס והיתה מפלת היוונים כי השם הוא סתום וגליא וכמו כן התורה נגלה ונסתר והנה הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו דברים כ"ט, כ"ח כי שי הרבה נסים שעושה השם בנסתר אין עוד מלבדו כתיב ושי נסים נגלים לנו וזה נעשה על ידי לימודינו התורה בדרך נסתר נעשה נס נסתר ועל ידי נגלה נעשה נס נגלה והנה פך אחד של שמן היינו התורה שלמדו בימי חשמונאי היה מעט כי למדו בשכל קטן והוא היה כהן גדול שעבד השם בשכל גדול לכן נעשה נס גדול על ידו ואיתא בכתבים כי פרעה לשון התגלות יום הולדת את פרעה שנולד ההתגלות וכתוב משלי ו', ט' עד מתי עצל תשכב מתי תקום

משנתך כי שינה הוא מחמת הסתלקות המוחין מן האדם מחמת טרדתן ואדם הגם שעושה מצוות ולומד תורה בלא מוח הוא כמו ישן דמי ואז אין כח בתורתנו לעשות נס נגלה רק אחר שלומד במוח ושכל יכול לגרום שיתגלה נס כנ"ל:

וזהו ויהי מקץ שנתיים ימים שנתיים לשון שינה ויהי מסוף כלות ימי השינה שנתעורר האדם משינת הזמן ולומד במוחו שכל ופרעה הוא התגלות חולם הוא לשון בריאות הדר חלים, שנתחזק התגלות הנסים והנה עומד על היאור היא התורה.

והנה מן היאור עולות שבע פרות בריאות וטובות כי אדם ובהמה תושיע ה' הם בני אדם שערומים בדעת ומשימין עצמם כבהמה כי האדם מגרמיה לית ליה כלום ומה שיש בו איזה דבר טוב ומעלה הוא מן השם הוא זה כי ה' יתן חכמה מפיו וגו' והנה שבעה מדות הם אהבה לאהוב א השם ויראה לירא מלפניו ותפארת לפאר את השם נצח לנצח את היצר הרע לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע והוד להודות את השם ויסוד שיהא מקושר אל כל המדות הנ"ל ומלכות הוא ליתן ממשלה ושררות להשם להמליכו על כל העולם לכן נקראו המדות בשם פרות שצריך האדם להשים עצמו כבהמה ותרעינה באחו ומתרגם באחווא כי מה שאדם שונא את חבירו הוא מחמת גדלות ודומה לו שלו ראוי הכבוד והגדולה ומקנא לחבירו אבל אם משים עצמו כבהמה אז הוא אוהב את כל העולם ואין לו שום שנאה על חבירו:

והנה שבע פרות אחרות ג' כי היצר הרע בא להחטיאו בשבעה המדות לאהוב חמדת ממון ושארי תענוגים ולירא את העונש ולהתפאר בעצמו ולנצח את שונאו ולהודות את עצמו ויהא מקושר בכל דבר הנ"ל ולהשתרר הוא בעצמו ותבלענה הפרות גו' כי גם כל המצוות שאדם עושה הוא נותן כח בקליפה רחמנא ליצלן וזהו ותבלענה כי הקליפה בולע רצה לומר את התורה והמצוות. ולא נודע כי באו אל קרבנה וגו' ולכן בעשות האדם תשובה זדונות נעשין זכיות היינו שהזכיות שעשה מוציא אותם מתחת יד הקליפה. ויקץ פרעה והנה חלום כשמקיץ אדם משינת הזמן והנה חלום לשון הדר חלים כנ"ל ומהאי טעמא קורין פרשה הנ"ל בחנוכה כי התורה הוא עצה כמו שאמר הכתוב משלי ח', 'י"ד לי עצה שמיעצת לאדם איך לעבוד את השם ולשוב אליו נשמט לכן אסור להשתמש לאורה כי לא יהיה לאדם שום פנייה בלתי להשם לבדו לא בשביל עולם הזה גם לא בשביל עולם הבא:

*

זמן שיעור הדלקת נר חנוכה עד שתכלה רגל מן השוק כי מאן דרגיל בנר זוכה לבנים זכרים תלמידי חכמים ובודאי תלמידי חכמים אינם יוצאים לשוק כי אם עוסקים בתורה וזהו שתכלה רגל מן השוק. עד שתכלה רגלי דתרמודאי כי ידוע כל המצוות זמניות בבוא הזמן של המצוה נתעורר הדבר שהיה בעת הראשון כשנצטוה המצוה בחג המצות יצאנו ממצרים והעיקר שיצאנו מן מ"ט שערי טומאה וכמו כן בכל עת בא חג הנ"ל יוצאים אנחנו בני ישראל כל אחד מקליפיות כי לולא היה חג המצות בכל שנה לא היה באפשרי

לאדם להתחזק בהשם וכן בשבועות מקבל כל האדם את התורה דהיינו שבאיזה שכל ילך לעבוד את השם באותה שנה ובסוכות אנו מוקפין בחסד אל וחסד יסובבנו כמאז ומקדם שהיינו מוקפין בענני כבוד ובפורים הוא עת וזמן מפלת עמלק גם עתה בכל דור הוא מפלת רשעי אומות העולם ובחנוכה בהיות שהיו משניאי הדת ורצו לבטל את ישראל מתורה ולהעבירם מן החוקים ונעשו להם נסים שעמדנו בתורתנו ובחוקים שלנו וכן בכל דור ודור בבוא הזמן הוא מסוגל לזה שנחזיק בתורתנו ובחוקים שלנו.

ועל כל זה מה שאנו יכולים להתחזק בדברי תורה ובחוקים הוא מחמת שהראשונים התפללו על זה כי ידוע כי האבות התפללו בימיהם על העתיד להיות עד ביאת המשיח במהרה בימינו לכן כתיב באברהם וירדוף עד דן שם תשש כחו והתפלל על הדבר כן רמז אברהם אבינו עליו השלום על חנוכה באומרו בראשית כ"ב, ה' שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה, הוא כ"ה בכסליו שהתפלל שינצחו את היונים בימי מתניהו וכמו כן יוסף הצדיק חרד על הדבר ורמז בדברו עם בנימין אלהים יחנך בני שם מ"ג, כ"ט יחנך לשון חנוכה שיעשה השם נסים ונפלאות בחנוכה ובכל שנה ושנה יש מפלת הרשעים של אומות העולם שונאי הדת עד שיפלו ויתבטלו לגמרי ויבוא משיח צדקינו במהרה בימינו וזהו ערכתי נר למשיחי תהלים קל"ב, י"ז מן נר חנוכה הוא הערכה שיבוא משיח צדקינו ויתבטלו כל הקליפות וזהו עד שתכלה רגלי דתרמודאי הוא הקליפה כדכתיב תרמוד בהרים:

*

כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגו' ומחזיקים בבריתי ונתתי להם וגו' מבנים ומבנות וגו' אשר לא יכרת. ישעיה נ"ו, ד'-ה' וקשה מפני מה הוא לשיזכה לבנים ובנות צריך דוקא שמירת שבת ולא שארי מצוות אך נודע כי האומות העולם זרמת סוסים זרמתם לא באלה חלק יעקב כי חלק ה' עמו וזיווגיהם בקדושה שזכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם ונתן בהם כח ההולדה ואמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ וצריך לפרש תיבת ומלאו את הארץ אין לו שחר. אך דנוע מאמר חז"ל אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף ופירש רש"י חדר שבו מקור כל הנשמות ונמצא שתלוי בזה המצוה פרו ורבו ביאת משיח צדקינו ואי"ה בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו כתיב ישעיה י"א, ט' ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים: ויכלו השמים בראשית ב', א' ותרגם אונקלוס וישתכלילו כי שבת הוא כביכול ברית עליון שנשמות כל ישראל יחד נקראים כנסת ישראל שמתכנסים יחד על דרך אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה והיא מתייחדת עם דודה ולכן ניתנה שבת בצנעה כי כביכול מצות זיווג היא צריך להיות בצנעה:

את שבתותי תשמרו כי קודש היא לכם שבתוככם בא קדושה כמבואר בזוהר:

אבות מלאכות ארבעים חסר אחת ולא אמרו ל"ט מלאכות, כי הנה צריך להיות בשבת כאילו מלאכתו עשויה כי העושה מלאכה הוא מחמתש הוא חסר אומתה מלאכה ועושה זה המלאכה להשלים חסרונו הוא הכלי שעושה שהיה צריך לה ושבת הוא שמא דקב"ה כביכול שלים מכל סטריו ואין צריך לשום

מלאכה שאינו חסר כלום ועוד כלום חסר בבית המלך ושבת מלכתא היא נמצא לא נקראו מלאכות כי אם כשהוא חסר אחת היינו באם ח"ו אין לו שבת בשלימות וחסר אחת אז המה מלאכות דהיינו שאם עשה אותם הב' שבתות לאחת אז המה נקראו מלאכות וזה שאמרו חז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין ותיבת מיד הוא מיותר ולפי הנ"ל צריך לתיבת מיד עד שבת שני בשבוע השנית ולשמור את השבת השני לכן אמרו מיד היו נגאלין ותיבת מיד הוא מיותר ולפי הנ"ל צריך לתיבת מיד כי הייתי אומר שצריך להמתין עד בת שני בשבוע השנית ולשמור את השבת השני לכן אמרו מיד היינו תיכף כי בשבת אחד יש שתי שבתות:

שבת במרה נצטוו כי מחמת עצבות אי אפשר לקבל את התורה שהוא עולם התענוג וזהו ויבאו מרתה שמות ט"ו, כ"ג היינו מרה שחורה ולא יכלו לשתות מים ממרה מחמת מרה לא יכלו לקבל התורה שנקרא מים ולכן נצטוו במרה על שמירת שבת ואז אינו חסר כלום כנ"ל ויוכלו לקבל התורה.

שבת וינפש כיון ששבת וי אבדה נפש פירוש בשבת אינו חסר כלום ונאבד הוי שהיה לאדם קודם השבת.

שבת נקרא ברית והתורה נקרא ברית גוי ששבת חייב מיתה וגוי שלמד חייב מיתה כי אם אינו רשאי לשמור שבת ממילא אינו באפשרי שיהיה לו תורה.

[עכו"ם ועוסק בתורה ככהן גדול] וקשה הא אינו רשאי ללמוד ותירוצו הוא בשבע מצוות דידהו כי העיקר הוא המעשה ותלמוד גדול מחמת שמביא לידי מעשה לכן אינו רשאי ללמוד כי אם שבע מצוות כי יוכל ללמוד לשמור ולעשות אבל כל מהצוות שלא נצטוו בהם אסור לו ללמוד.

ומזה תוכחות מוסר על הלומד ואין כוונתו לשמה ח"ו דהיינו לשמור ולעשות אבל כל המצוות שלא נצטוו בהם אסור לו ללמוד ומזה תוכחות מוסר על הלומד ואין כוונתו לשמה ח"ו דהיינו לשמור ולעשות כי העיקר לעסוק לשמה ח"ו דהיינו לשמור ולעשות כי העיקר לעסוק לשמה וזוכה לדברים הרבה ולא עוד כו' פירוש שזוכה על ידי התורה לשמה שיוכל לדבר את התורה שהוא משיג כי שי שהוא משיג את התורה ואינו יכול ללמדה לאחרים וזהו לדברים שהוא יכול לדבר אותה לאחרים והנה העיקר הוא שלא יחזיק את עצמו לצדיק כדרך שאמרו חז"ל אפילו כל העולם אומרים לך שצדיק אתה כו' וזה על ידי עסק בתורה לשמה מכשרתו להיות צדיק כי עדיין אינו צדיק בעיניו. ומלבשתו ענוה ויראה בשם הרב החסיד מו' ישראל מפאלצק כי שי פעמים שצריך האדם לנהוג את עצמו לשם שמים שלא ביראה כי על ידי היראה לא יוכל לקרב והצורך הוא להתאחד באחדות גמור וכן בענוה על דרך זה כי צריך לנהוג לשם שמים שלא בענוה ולכן אמר מלבשתו ענוה ויראה כי הענוה ויראה שלו יהיה אצלו כמו לבוש שפעמים לובשו ופעמים פושט הלבוש לשם שמים, ודברי פי חכם חן:

כדברייכם כן הוא וגו' וקשה הלא הם אמרו שאשר ימצא אתו ומת והוא לא כן אמר ועוד מה אמר יוסף כי נחש ינחש גו' הלא אין נחש ביעקב ואיך יצא חלילה שקר מפיו ומה זו שכתבה התורה זאת לנו הלא היא תורת אמת וי"ל כי השם סבב סיבובים על ידי יוסף כי עתיד היה יעקב לירד בשלשלאות למצרים כו' לפרוע השטר חוב כי גר יהיה זרעך. והענין הוא כי באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא וכח הפועל בנפעל ומאז שנברא העולם היה התורה בעולם והראיה שאדם הראשון למד תורה וכן נח ושם ועבר למדו תורה רק שדור אנוש ודור המבול והפלגה מגודל רשעם שהיה מגיע אל רום המעלות לא כמו שארי דורות החוטאים מחמת רוע מזגם ותאוותם אלא עשו להכעיס מה שדי כי נעבדנו וחלקו והפרידו את העולם עם התורה מן השם כביכול על דרך ונרגן מפריד אלוף משלי ט"ז, כ"ח מפריד אלופו דעלמא משכינתא ונפלו התורה בקליפת מצרים כן יצא מפה קדוש הרב החסיד מו' דוב בער נשמתו עדן וכן מבואר בכתבי האר"י ז"ל.

ולכן היתה עבודתם בחומר ובלבנים מבואר בזוהר בחומר בקל וחומר ובלבנים בלבון הילכתא כי מחמת עבודתם בדריסת חומר הוציאו מקליפות מצרים את הקל וחומר שהוא אחד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם וכן בלבנים כמבואר בזוהר.

ולכן כתיב וירא יעקב כי יש שבר מבצרים הגם שנסתלקה ממנו השכינה ראה והבין כי שבירת הכלים הם העולמות שהיה השם בונה עולמות ומחריבן כדי שיהיה בחירה כאשר יתבאר לקמן הוא השבר שהיה במצרים היא התורה שבקליטת מצרים כדכתיב משלי ט', א' חצבה עמודיה שבעה וזהו שבעה ושבעה מוצקות לנרות שצריך לצקת אותם יחד הוא נקרא בזוהר צריך לאכללא שמאלא בימינא כי נר מצוה ותורה אור שם ו', כ"ג וזהו השבר אשר במצרים כי צריך לאהוב את השם וליראה את השם ולפאר את השם ולנצח היצר הרע והודיה להודות את השם והתקשרות ולהמליך את השם ויש כנגדו אהבת תענוגים ויראה חיצונית והתפארות את עצמו לנצח את חבירו ולהודות את אשר חפץ והתקשרות בכל המדות הנ"ל וזה אשר אמר הבעש"ט ואיש אשר יקח את אחותו וגו' חסד ויקרא כ', י"ז הנה מי שהולך אל ערוה רחמנא ליצלן הלא הוא מחמת אהבה שבו הלא האהבה היא חסר הוא המדה שבבורא יתברך שמו ועתה עושה בזה רעה ומוריד את האהבה כביכול במקום מטונף.

וזהו וילקט יוסף את כל הכסף היא אהבה מלשון נכסוף נכספתי וצוה להשיב כסף איש בפי אמתחתו להודיע לאביו שיש איש אחד במצקים שמוציא את האהבה ממצרים ממה שנפלה בקציפת מצרים כנ"ל והעיקר לזה היה גורם הוא שרכב על הנחש לפתות את חוה וזהו כי נחש ינחש איש וכ' שהיה יוסף מתקן את אשר קלקל הנחש והנה ראה יוסף אחר שהוא מתקן במצרים מה שנפלה בקליפת מצרים בודאי אחר זה יבנה בית המקדש והוא בחלקו של בנימין לכן אמר הוא יהיה לי עבד העבדות של השם שהוא בית המקדש יהא בחלק בנימין ואתם תהיו נקיים מחטא כי צדק ילין בה שהיה תמיד של שחר מכפר על עבירות של לילה ושל בין הערבים על עבירות של יום וזהו תהיו נקיים כי הם אמרו ליוסף גם אנחנו נהיה

לעבדים היינו כי בחלק יהודה היה גם כן הבית המקדש והשיב להם יוסף הוא יהיה לי עבד עיקר העבדות יהיה בחלק בנימין ואתם עלו לשלום אל אביכם שבשמים כי אתה אבינו כנ"ל ואתם תהיו נקיים מחטא וגם תעלו לשלום אל אביכם שבשמים.

ורמז להם יוסף אלהים יחנך בני שיהיו חנוכה כמבואר לעיל וכמו כן רמז אברהם אבינו ע"ה שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כ"ה הוא כ"ה בכסליו ונשתחוה כי תקנו י"ג השתחויות נגד י"ג פרצות כו' שרצו לבטל את התורה הנדרשת בי"ג מדות הם הי"ג פרצות וזהו עד כ"ה הוא כ"ה בכסליו ואז ונשתחוה שיתקנו י"ג השתחויות ונשובה אליכם כי מדריגת אברהם ויצחק היה בהתקשרות גדול ואמר להם אתם שבו פה ואני והנער נלכה במדריגה היותר גדולה ונשתחוה כנ"ל שעשו פעולה בעבודתם שלמה ובהתפללם על הדבר הזה שיהיה נס זה בחנוכה ושיתקנו הי"ג השתחויות הנ"ל ועוד נעשה לכם פעולה שתזכו לעשות תשובה משבעה מדות רעות וזהו ונשובה לשון תשובה אליכם מה שאצליכם הוא הם השבעה מדות נשובה אותם אל השם:

פרשת ויגש

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה. להבין למה נכתב זה בתורה כי אי אפשר שיהיה ח"ו רק סיפורי מעשיות כדלייט להו בזוהר הקדוש להאומרים שהתורה היא רק סיפורי מעשיות ח"ו כתיב תהלים ק"ד, א' הוד והדר לבשת פירוש והדר שהיא התורה כמו שכתוב שם ח', ב' תנה הודך על השמים לבשת שהלביש הבורא ברוך הוא את התורה בלבושין כי התורה נקראת אש כמו שכתוב ירמיה כ"ג, כ"ט הלא כה דברי כאש וגו' וכמו שאי אפשר לאחוז אש בלי לבושין כך התורה נקראת אש שאי אפשר לאחוז אותה בלי כלי לכן הוצרכה להתלבש בלבושים וכלים.

והנה לפעמים נקראת התורה מים כמו שכתוב ישעיה נ"ה, א' הוי כל צמא לכו למים ולכאורה איך אפשר להיות שני הבחינות בתורה אש ומים שני הפכים זה אינו יכול כי אם הבורא ברוך הוא שהוא יתברך עושה שלום במרומו כמאמר רז"ל שמים אש ומים שערבן הקב"ה זה בזה ועשה מהם שמים והוא קשיר לון מיחד לון שהוא ממוצע בין שני הבחינות ומקשרם ומייחדם אך מה הוא אש ומים הוא אהבה ויראה שהן הם עיקר כל התורה כי בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא אש הוא יראה כמו שיראים לגשת אל האש הגדולה כך הבורא ברוך הוא אוכלה אש דאכלה כל אישים דעלמא ומים הוא אהבה שהמים מגדלים כל מיני תענוג ונמצא המים הם שורש כל האהבות שבעולם ולכן אמרו רז"ל תורה בגימטריא תרי"א אף שיש תרי"ג מצוות כי השני מצוות אהבה ויראה הם שורש כל התורה והם צריכים להיות בכל מצוה ומצוה.

ולכן אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו העיקר והשורש של כל התורה השמיענו הבורא ברוך הוא מפיו כי אנכי הוא אהבה כי הוצאתיך מארץ מצרים וצריך אתה לאהוב אותי ולא יהי לך אלהים אחרים כחות אחרים כמאמרנו על פי דברים ל', ו' ומל ה' אלהיך גו' לאהבה גו' למען חייך כי למה פתח לנו השם יתברך לעשות זאת לאהבה אותו יתברך בשביל פנייה כאומרו למען חייך אך כי צריך להאמין באמונה שלימה כי כל כחותיו וחיותו הוא הבורא ברוך הוא כי האדם הוא עולם קטן הוא כלול מכל העולמות והבורא ברוך הוא מקשר ומייחד כל העולמות כמאמר ואנת הוא דקשיר לון ומייחד לון וכמו שכתב רמ"א ז"ל ומפליא לעשות שקושר הרוחני בגשמי וזהו שלימד אותנו הבורא ברוך הוא איך לאהוב אותו יתברך ואמר למען חייך פירוש למען שהבורא יתברך הוא חייך שכל כחותיך וחיותך הוא הבורא ברוך הוא שהוא מקשר ומייחד כל העולמות שבתוכך וקושר הרוחני בגשמי וכשאתה מנענע אזה אבר מי הוא המנענע אותו כי אם הבורא ברוך הוא.

וזהו את ה' אלהיך תירא אלהיך דייקא שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כולם שהוא בעל של כל הכחות כולם שהוא בעל של כל הכחות שלך וזהו לא יהיה לך אלהים אחרים כו' כחות אחרים כמאמר הבעש"ט וסרתם ועבדתם אלהים אחרים דברים י"א, ט"ז תיכף כשסר ממנו יתברך ומאמונתו שכל כחותיו וחיותו הוא הבורא יתברך אזי תיכף נקרא עובד אלהים אחרים ונודע מאמרנו כמה פעמים על פסוק צדיק מושל יראת אלהים ואמרו רז"ל אמר הקב"ה מי מושל בי צדיק שהקב"ה גוזר גזירה וצדיק מבטלה והקשו בזוהר הקדוש וכי צדיקא קטרוגא דמריה איהו וביארנו על פי מה שדקדקנו באומרו ומי מושל בי שהיה לו לומר ומי מושל עלי: חסר :

פרשת ואלה שמות

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. הנה נודע מאמרנו כמה פעמים במקום אחר כי החיות רצוא ושוב שצריך כל אחד ליפול ממדריגתו והטעם הוא כדי להעלות הנשמות הנפולין למשל כשאדם עומד על הגג ואבן יקרה מונחת על הארץ אינו יכול ליקח אותה כי אם שירד אצלה באשר היא שם ויקחה ואז יעלה אותה למעלה וצדיקא נקראו שלוחי דמטרוניתא שהם שלוחי השכינה וצריכים לילך למקום שמשלחים אף אם משתלחים למדריגות תחתונים וזהו גם כן כוונת רז"ל הני כהני שלוחי דרחמנא ניהו כי כהן נקרא העובד ה' כמו שאמר הקב"ה לישראל בשעת מתן תורה ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וכמו שאמרו רב קרי בכהנא וזה צריך כל אדם אפילו אותם שהם בבחינת בינונים בר מן הרשעים אבל זולתם צריך כל אחד ליפול ממדריגתו לפעמים כדי להעלות אותן נשמות אשר תחתיו רחמנא ליצלן. שהם למטה ממדריגתו:

והנה האדם הישראלי הוא מלא שמות הקדושים הגולגולת הוא הוי"ה בניקוד קמץ המוח הוא הוי"ה בניקוד פתח הלב הוא הוי"ה בניקוד צירי זרוע ימין הוא הוי"ה בניקוד סגול זרוע שמאל הוא הוי"ה בניקוד שבא הגוף הוי"ה בניקוד חולם השוק ימין הוי"ה בניקוד חירק השוק שמאל הוי"ה בניקוד קבוץ הברית הוי"ה בניקוד שורק בוא"ו העטרה שלו הוי"ה בלי ניקוד כי היא בקבלת כל הנקודות נמצא כי הישראלי הוא מלא שמות הקדושים וזהו ואלה שמות בני ישראל שהם מלאים שמות הקדושים כנ"ל אפילו הבאים מצרימה רצה לומר אפילו בשעה שהם נופלים ממדריגתן ובאים לקליפות את יעקב גו' רצה לומר י' עקב שהי' שהיא המחשבה העליונה ירדה לבחינת עקב כדי שאיש וביתו באו רצה לומר שיעלו עם כל הנשמות שלמטה מהם כנ"ל:

*

ויקם מלך חדש על מצרים וגו' רב ושמואל חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו גזירותיו. הנה זה הכלל אצלנו בכל התורה אלו ואלו דברי אלהים חיים רק שאין מבינים זה עד ביאת משיחנו במהרה בימינו ולהבין איך יצדק זה כאן דפליגו במציאות ואיך אפשר להיות שניהם אמת:

אך דנודע סוד גלות מצרים הוא כי הדעת היה בגלות דכתיב דברי הימים - א' כ"ח, ט' דע את אלהי אביך ועבדהו שצריך לידע כי יש בורא ברוך הוא והם לא ידעו מהבורא ברוך הוא ולכן על הים היה קטרוג הללו עובדי עבודה זרה וכו' וחלילה לומר ח"ו שישראל היו אז עובדי עבודה זרה שאם כן לא היה השם יתברך עושה להם נסים גדולים כל כך כי ק"בה לא עביד ניסא לשקרי ח"ו רק הוא כמו שאמרו חז"ל כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה וכל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה כי מרגלה בפומיה דהרב בעש"ט נשמתו בגנזי מרומים זכותו יעמוד לנו על מה שכתוב דברים י"א, ט"ז וסרתם ועבדתם אלהים אחרים תיכף כשסרתם מאת ה' מיד ועבדתם אלהים אחרים כי זהו עיקר הדעת לידע שכל כחותיו וחיותו הוא הבורא ברוך הוא שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כולם והוא יתברך מנענע כל הכחות שלו ותיכף כשסר מדעת זה נעשה עובד אלהים אחרים כחות אחרים זולת הבורא ברוך הוא שאין לו דעת זה שכל הכחות שלו הוא הבורא ברוך וזהו כל הדר בארץ ישראל כו' רצה לומר שהארציות שלו הוא גם כן ישראל כראוי לאיש הישראלי להיות לו הדעת הנ"ל אז דומה כמי שיש לו אלוה מה שאין כן הדר בחוץ לארץ שהוא חוץ לגבול הקדושה שאין לו הדעת הנ"ל אז דומה כמי שאין אלוה ולכן אז במצרים שהיה הדעת בגלות על כן היה קטרוג אלו ואלו עובדי על זה אבל אל חס וחלילה שעבדו עבודה זרה ממש.

והנה אז שהיה הדעת בגלות לא היה בריאה כלל כי עיקר הבריאה היה בשביל דישתמודעין ליה שיכירו אותנו יתברך וכשהיה הדעת בגלות לא היה בריאה כלל והיה העולם תוהו ובהו כמו שאמרו רז"ל שית אלפי שנין הוי עלמא שני אלפים תהו שני אלפים תורה כי השני אלפים קודם שניתנה התורה היה העולם תהו כמו שכתוב בראשית ב', ד' אלה תולדות השמים והארץ ראשי תיבות תה"ו כי עד אברהם היה העולם תהו ובהו ומאברהם ואילך התחילו השני אלפים תורה כמו שכתוב שם כ"ו, ה' עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתו וגו' ואמרו רז"ל קיים אברהם אבינו ע"ה כל התורה עד שלא ניתנה אך שהאבות

הן הן המרכבה וקיימו את התורה כמו שהיתה עד לא ניתנה שלא נתגלית עדיין אל הדעת והשיגוה כמו שהיא בשרשה כי הם היו בדעת עליון אבל זה הדעת שהוא בחינתו המשכה אלינו לא היה אז עדיין עד שיצאו ממצרים ויצא הדעת מהגלות ואז קבלו התורה ולכן יציאת מצרים מורה על חדוש העולם כי הוא חדוש העולם ממש כי כשהיה הדעת בגלות לא היה בריאה כלל רק בחינת תוהו ובהו כי עיקר הבריאה היה בגין דישתמודעון ליה וכשיצא הדעת ממצרים היה חידוש העולם ממש:

וזהו ויקם מלך חדש על מצרים שנתחדש מלכותו יתברך ומחמת שיצא הדעת מהגלות והיה בחינת חדוש העולם וזהו חדש ממש והאומר שנתחדשו גזירותיו אינו פליג עליה רק שמפרש גם כן כי הנה הקטן אין לו דעת לכל דבר עד שיהיה בן י"ג שנה ויום אחד וקודם זה הזמן אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר ואם קידש אשה אין קידושיו קידושין אף שיש קטן שהוא חכם וחרף ולמדן גדול ועילוי גדול מכל מקום יש לו דין קטן עד י"ג שנים ויום אחד והוא מחמת שחסר לו הנקודה העליונה ואינה אצלו עד אותו הזמן והנה בהדעת בתורתנו החביבה יש רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה והעשין נקראים חסדים שהוא חסד הבורא ברוך הוא שנתן לנו מצוותיו כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא מפני שהשכר גדול כל כך שאין העולם יכול לסובלו והלא תעשה נקראים גבורות כי על עשה לא מצינו עונש רק בעידן ריתחא ועל הלא תעשה יש כמה עונשים רחמנא ליצלן והוא הדעת שכלול מחסדים וגבורות והנה הקטן אינו יכול להשיג גודל העונשים של השם יתברך וזה אינו יראת העונש רק בגין דאיהו רב ושליט כו' לירא מעונשים הגדולים וזה שנתחדשו גזירותיו בצאת הדעת מהגלות משאל כן כשהיה בקטנות והבן:

*

ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך ודרשו בש"ם בפרך בפירכא. ונקדים פסוק שמות י', א' ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו וגו' לעמן שיתי אותותי גו':

דנודע סוד גלות מצרים הוא כי הדעת היה בגלות שלא ידעו כלל מהבורא ברוך הוא ומתורתו כי בדור המבול אמרו מה שדי כי נעבדנו כי התורה אף שלא ניתנה בלבושין כמו אחר מתן תורה שנתלבשה בלבושין כמו זה העולם והיו כי כח הפועל בנפעל רק שלא ניתנה בלבושין כמו אחר מתן תורה שנתלבשה בלבושין כמו זה העולם והיו יחידי סגולה שהיו מקיימים התורה כמו שהיא במקום מחמת שהיו משיגים אותה במוחין גדולים שהיה להם עד שהיו משיגים את פנימיותה האמיתי כמו שהיתה מקודם שניתנה כמו מתושלח וחנוך ואדם הראשון שהיו לומדי תורה כנודע. ובדור המבול היו רשעים גדולים עד שהפסיקו את העולם עם הפועל שהיא התורה מן הבורא ברוך הוא על כן כשנפסק העולם והתורה משרשם על כן חרב העולם באותו זמן והיה מבול ולהיכן הפילו את התורה בקליפת מצרים על כן בא הדעת בגלות כנודע שהתורה היא בחינת דעת על כן הוצרכו ישראל לירד למצרים להעלות את התורה שנפלה בקליפת מצרים כמו שכתוב בזוהר הקדוש ויעבידו מצרים את בני ישראל בחומר דא קל וחומר ובלבנים דא ליבון הלכתא בפרך דא פירכא וכו' וזהו ממש התורה שהיתה ביניהם הוציאו ישראל עם כל בחינותיה כי כל זה הוא בחינת התורה כמו שמצינו בגמרא פריך רב אחאי כי כל אחד כפי בחינת נשמתו תפס לעצמו אחד מבחינות התורה וכן בשאר

מדות התורה כגון קל וחומר וכיוצא עד שהעלו את אותיות התורה מעומק קליפות מצרים ואז כשיצאו יכלו לקבל התורה בשלשה חדשים וזהו וינצלו את מצרים כנודע.

על כן אמר הוא יתברך בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו למען שיתי אותותי אלה בקרבו פירוש צריך שתבוא אל פרעה למען אותיות התורה ששתי בקרבו וצורך עתה להעלותן ולהוציאן על כן הכבדתי את לבו והבן. ואותותי לשון אותיות:

וזהו שאמרו בגמרא גם כן בפרך דא פירכא פירוש בחינת פירכא כאמור:

והנה אחר יציאת מצרים שהוציאו הדעת מהגלות אף שיש גלות מכל מקום אין הדעת בגלות כי אם לתועים גמורים הכופרים במציאות אבל לרוב העולם אין בגלות כי אם המדות דהיינו אהבה ויראה והתפארות ואינן המדות כי הכל יודעים שיש מציאת האל יתברך שמו ויש להם דעת כל אחד לפי בחינתו אך המדות מתלבשים בגלות כגון אהבות אחרות ויראת אחרות וכן בכל המדות משתמשין בהם שלא כרצון הבורא יתברך שמו אשר טבע וחקק בהם המדות רק לעבודתו יתברך שמו לכן הזהירה התורה בכל מקום זכור את יום צאתך מארץ מצרים למען תזכור וגו' וכן כמה פעמים כי הוא נתנית עצה איך להוציא המדות גם כן מהגלות כי אם יזכור כל אחד כי הדעת יצא כבר ממצרים ונודע לו מציאת האל יתברך שמו בודאי נקל גם כן להוציא את מדותיו מהרע ולהביאן אל הטוב כנודע שלא להשתמש בהן רק כמו שמחייב הדעת.

וכמו שדרש בן זומא למען תזכור וגו' כל ימי חייך ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות כי בחינת יום נקרא כשהשכל הוא בהיר ואז בודאי יפעל בו על ידי זכירת הדעת אך אפילו בשעת החשכות הנקרא בחינת לילות אם יזכור בהדעת שיש מציאות אל גדול ונורא שברא יש מאין ובידו הכל בודאי לילה כיום יאיר לו ויצא מבחינת החשכות כי הדעת יתקן הכל וגם כל המדות יביא להטוב.

וחכמים ובן זומא לא פליגי כי בן זומא אמר על פרטות אדם אחד וחכמים תפסו על הכלל באמרם ימי חייך העולם הזה כי בהזכרתו הדעת אף בעולם הזה שהוא זמן הגלות מכל מקום על ידו יכולין להוציא גם שאר המדות ולהביאן אל הטוב כל ימי חייך וכו' כי נודע שהצדיק נקרא כל כמו שפירש התרגום על פי כי כל בשמים ובארץ דברי הימים - א כ"ט, י"א תרגם אונקלוס דאחיד בשמיא ובארעא כי הצדיק מייחד דברים ארציים וגשמיים עם בחינת שמים ונודע כי כל אדם העובד הבורא ברוך הוא באמת צריך להביא בחינת חלק משיח שלו כנודע כי אדם ראשי תיבות אדם דוד משיח ונודע מה שאמר בש"ס כי קומות אדם הראשון היה מסוף העולם ועד סופו הכוונה בזה כי היו כלולים בו כל הנשמות שמסוף העולם עד סופו עם כל בחינותיהם עד אחר החטא שנתמעט קומתו ונפלו כמה וכמה נשמות בעמקי הקליפות ובחינת משיח הוא גם כן שצריכין ישראל לעשות קומה שלימה עם כל בחינותיה כמו שהיתה באדם הראשון קודם המיעוט וכל עובד השם יתברך צריך להעלות חלק שלו להכין חלקו מן קומה הנזכר וכל זה על ידי בחינת

כל על ידי שמייחד שמים וארץ שיקיים בכל דרכיך דעהו משלי ג', ו' אף בגשמי כנודע וזהו כל להביא לימות המשיח לבחינת חלק משיח השייך לו על ידי מדת כל.

וכן צריך כל אחד מבני העולם עד שיכינו הקומה הנזכרת כמו שהיתה קודם המיעוט ואז יהיו כלולים במשיח כל הנשמות וכל הבחינות מכל ישראל ומה שאמר רבי אלעזר בן עזריה ולא זכיתי שתאמר כו' הוא כי לא מכל אדם זוכין ללמוד ורבי אלעזר בן עזריה קבל על זה שלא זכה שיהיו דבריו נשמעין בזה הדרש עד שדרשה בן זומא וזיכה לדורו והבן:

*

ועל כן אמרו רשע מה הוא אומר מה העבודה וכו' לכם ולא לו ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כו' כי הדעת נקרא כלל על ידי שכולל כל המדות להטוב על ידו והרשע שאומר דברים כאלו בודאי אין לו דעת בחינת דעת שלו לא יצא ממצרים ולפיכך אך אתה הקהה את שיניו לי ולא לו כו' כאמור אצלנו במקום אחר: אך הגורם לרשע שלא יצא דעת שלו ממצרים הוא על ידי שאין לו יראה כי זה השער לה' כנודע שנקרא בש"ם תרעא לדרתא עביד שהוא מבוא לדרך ה' ולתורתו כמובא בהקדמת ראשית חכמה בשם המדרש שאמר השם לישראל כל החכמות והתורה דבר אחד קל הוא כל מי שמתירא אותי הרי כל החכמות וכל התורה בלבו כי באמת מי שאין לו יראה תפיסת התורה היא לו מן הנמנע אבל מי שיש לו יראה זוכה ונעשה פיו ולשונו כמעין המתגבר כמו שאמר הנביא ישעיה מ', ה' כי פי ה' דבר ששומע רק הדבור העליון והבן ואף במה שלא למד מעולם.

ואפשר כי זהו מה שאמר משה רבינו ע"ה לישראל דברים י', י"ב ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו' כנודע שהתורה נקרא עתה כמו שאמר המלאך עתה באתי ופירשו התוס' ז"ל על ביטול תורה שנקרא עתה כמו שכתוב עתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו' באתי וזהו שהיה קשה להם לישראל בתפיסת התורה האמיתית על כן אמר להם ועתה ישראל אם אתם ישראל חפצים להשיג בחינת עתה שהיא התורה זה אינו בבחירתך כי כל בניך למודי ה' ישעיה נ"ד, י"ג רק כי אם ליראה ואז תבוא ממילא אל התורה כאמור רק בחינת יראה היא בבחירתכם כמאמר רז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים והנה מאחר שבחינת יראה היא מבוא להתורה אם כן התורה מדריגה עליונה על היראה כמו שאמרו אורייתא מחכמה נפקת וזהו אין לגבי משה שהוא התורה כי התורה נקרא על שם משה כמו שכתוב מלאכי ג', כ"ב זכרו תורת משה עבדי וגו' מלתא זוטרתא הוא מאחר שהוא מבוא ושער לבוא על ידו להתורה ושפיר קאמר כי אם ליראה שהוא למטה ממדריגת התורה אבל מדריגת התורה זה אינו שואל מעמך כי אם ליראה וגו' והשם יתברך ישים בלבנו יראתו אמן נצח סלה ועד:

*

ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים ודרשו רז"ל חד אמר בתי כהונה ולויה וחד אמר בתי מלכות. להבין מהו לשון בתים על כהונה ולויה נקדים פסוק תהלים קל"ה, י"ט- כ' בית ישראל ברכו את ה' בית אהרן ברכו את ה' בית הלוי וגו' למה לא נאמר אצל יראי ה' גם כן תיבת בית ולומר בית יראי ה' וגו':

אך דנודע שהיראה היא השער כמאמר רז"ל תרעא לדרתא ואם כן מאחר שהיראה הוא השער בודאי לפני ממונה הוא היכל המלך ואי אפשר לבוא להיכל המלך כי אם על ידי שיבוא מקודם בזה השער כמו שכתוב זה השער לה' ואחר כך יבוא לבחינת החכמה כמו שאמרו כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו וכו' ונודע שאינו דומה מי שרואה את המלך חוץ לביתו והיכלו או שרואה בביתו בודאי הוא התקרבות יתירה מי שרואהו בהיכלו ויכול לפעול חפצו ובקשתו יותר ויותר כך הוא גם כן בעבודת ה' כי שי כמה שעובדים ולומדים תורתו יתברך אך מרחוק ה' נראה להם מחמת שלא באו עדיין להיכלו יתברך והסיבה לזה מחמת שלא הלכו דרך השער אשר צדיקים יבואו בו שהיא היראה כנזכר על כן לא באו למדריגה שיזכו להשיג מחכמה שהוא עץ החיים.

כמאמרנו על מה שאמרו רז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו מתקיימת להבין לשון מתקיימת ולא אמר קיימת דנודע כי התורה שאנו רואין אצל רוב בני אדם נקרא נובלות החכמות כמו שכתוב במדרש שנפלה מחכמה עליונה הנקרא עץ חיים והמובן הוא כי החכמה שאמיתית העליונה אי אפשר להשיג כי אם שיבוא תחלה להשער שהיא היראה ומי שזוכה להשיג בחינת החכמה הנקרא עץ החיים נאמר בו בראשית ג', כ"ב ואכל וחי לעולם: אך שבני עלייה הזוכים לזה המה מועטים ויש אנשים שהן בבחינת השבירה שלא זכו ליכנס בשער המלך מלכות שמים שהיא היראה ועל ידי כן לא השיגו מעלות החכמה הרמה והוא יתברך שמו חפץ שישגו אותם גם כן שם כפי בחינת שכלם ומדריגתם באשר הוא שם על כן צמצם הוא יתברך והפיל למדריגתם נובלות החכמה עליונה שהוא עץ החיים הנזכר למען ידעו דעת ה' מה שידעו כפי שכלם המועט כי לולא זאת לא היה להם דעת כלל ואפשר שעל ידי בחינת הנובלות על ידי זה יוכלו לבוא לבחינת עץ חיים על ידי שיטעמו טעם מן הנובלות והנה בחינת הנובלות נקרא מת כנודע מאן דנחית מדריגה קרי ביה וימת ומי שעל ידי זה עולה למדריגת היראה שהוא השער ואחר כך עולה לפני בחינת החכמה הנקרא עץ חיים מעלה ומחיה גם כן הנובלות שהיה בשבירה מאחר שלא ירדו כי אם על ידי שהוא היה בשבירה ומאחר שעלה עולים גם כן עמו ומביאן לבחינת קיום וחיים.

וזהו כל שחכמתו קודמת ליראת חטאו ואם כן הוא עדיין בשבירה ואם כן התורה שלו נקרא נובלות גם כן בחינת שבירה ואם כן כביכול אין חכמתו מ"ת קיימת אבל מי שיראת חטאו קודמת וכו' ונכנס בשער ה' ובודאי יבא להיכל המלך שהוא עץ חיים ומחיה גם כן הנובלות שהיו בשבירה עמו אז חכמתו מ"ת קיימת בחינת החכמה שלו שהיה בחינת מיתה שהיא השבירה עכשיו על ידי שעלה עולה עמו גם כן ונעשה כלולה בעץ החיים אשר נפלו ממנה וזה אי אפשר כי אם על ידי שתקדים לו היראה.

ומזה הטעם תבין מה שהקשו המפרשים על המשנה שאמרו כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו כו' הא אין בור ירא חטא והאיך אפשר שיהיה לו יראה קודם שיהיה לו חכמה אך לפי דברינו הוא מובן כי זה בודאי שאמרו קודמת לחכמתו הכוונה היא על החכמה העליונה הנקרא עץ החיים אבל בודאי בחינת התורה שהיא בחינת נובלות בודאי צריך שתקדים להיראה בכדי שיצא מבחינת בור שעל ידה יוכל לבוא לבחינת יראה והבן:

ונודע כי כהנים ולוים נבחרו להיות משרתים בבית ה' והתקרבותם יתירה על הזרים וזכו להיות רואין פני המלך בביתו ובהיכלו וכל זה זכו המילדות על ידי היראה שהיא מביאה לזה המדריגה כמו שכתוב ויהי כי יראו המילדות יראו דייקא ויעש להם בתים בחינת בתים בתי כהונה ולויה להיות מקורבין בבחינת בית ה' והבן:

וזוהו מה שכתוב בית אהרן ברכו גו' ביתה לוי וגו' וגבי יראי ה' לא הוזכר בית כמוש אמור לעיל שהיראה מביאה לבוא לבחינת מדריגות בית וזהו שכר היראה אם כן הוא מדריגה לפנים מהיראה ואחר זה יבוא לה על כן לא הוזכר בזה בית מאחר שהוא השכר ליראי ה' ומדריגה עליונה ממנה כאמור והבן:

והנה כמו כן הוא בכל איש ואיש הישראלי אשר זוכה ליכנס בשער היראה בודאי יכנס גם כן לבחינת הנקרא בית כאמור כמו שכתוב שמות י"ט, ו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו' רצה לומר על ידי שתקבלו עליכם מלכות שמים שהוא לשון הנקרא ממלכת כנודע שהיראה נקרא מלכות שמים כי על ידי שמקבל עליו עול מלכותו נופל עליו יראת המלכות והבן על ידי זה תזכו לבוא לבחינת כהנים וזהו ממלכת כהנים כמו שמצינו שאמר הנביא לדוד המלך ע"ה והגיד לך ה' כי בית יעשה לך כי על ידי שקיבל דוד המלך ע"ה עול מלכות שמים שלימה עד שזכה להיות רגל רביעי מרגלי המרכבה זכה לבחינת בית להתקרב למלך לראותו ולהשיגו בהיכלו על כן אמרו גם כן בש"ם אליבא דחד מאן דאמר בתי מלכות גם כן וכמו שמצינו שאמר ר' שמעון במסכת שבת כל ישראל בני מלכים ופסקו הפוסקים שאין הלכה כר' שמעון הכוונה היא שר' שמעון היה עובד ה' במדריגה גבוה מאוד והיא בבחינת בן המלך עייל ונפיק בהיכלא דמלכא בלא בר ונדמה לו כאלו כולם במדריגה זו על כן אמר כל ישראל בני מלכים והפוסקים פסקו שאין הלכה הליכות עולם כר' שמעון והבן.

וגם כן יכול לבוא על ידי היראה שהיא השער למדריגת לויה שהיא בחינת משה שהוא הדעת התורה האמיתית כאמור לעיל הנקרא עץ חיים כנזכר בזוהר אתפשוטותא דמשה בכל דרא ודרא עד ששים רבוא דרי כי בכל אדם יש בחינת משה שהוא הדעת שמשגי עם הבחינה מה שלומד ועל ידי היראה יכול לבוא לבחינת התורה שהיא בחינת משה שעל שמו נקראים הלויים והבן.

והנה אינו דומה התענוג שיש לאדם כשאוכל על שולחן המלך ומתענג בתענוגי המלכות למי ששומע סיפורי דברים מסדר הנהגות תענוגי המלך אף שמתענג קצת מצד השמיעה כך מי שלא בא לבחינת בית

הנזכר לעיל לא השיג עדיין מתענוגי מלך שהיא התורה שהיא תענוג כל התענוגים דאורייתא וקב"ה חד וזה שלא בא לבית מלך מעולם לא טעם מהתורה התענוג האמיתי אף שמתענג ממה שרואה בתורה שהשיג עכשיו שכך וכך הוא בבית המלך מכל מקום חלוק גדול ביניהם כרחוק מזרח ממערב על כן יראה כל אחד להכין את עצמו לבוא בזה השער אשר לה' ועל ידי כן נזכה להיות מבני היכלא דמלכא אמן נצח סלה ועד:

*

ותפתח ותראהו את הילד וגו' ודרשו בש"ם שראתה עמו השכינה. והנה נער בוכה הוא ילד וקולו כנער דברי ר"י אמר ליה כ"נ אם כן עשיתו למשה בעל מום אלא מלמד שעשתה לו אמו חופת נעורים בתיבה אמרה שמא כו'. מילדי העברים זה זה נופל ואין אחר נופל והיינו דאמר רבי אלעזר מאי דכתיב המהגים והמצפצפים צופים ואינם יודעים מה צופים מהגים ואינם יודעים מה מהגים וכו' כיון דשדוהו למשה במים אמרו תו לא חזינן כי ההוא סימנא בטלו לגזירתייהו והם אינם יודעים שעל מי מריבה הוא לוקה והיינו דאמר רק חמא בר חנינא מאי דכתיב המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל המה שראו אצטגניני פרעה וכו' עיין שם בגמרא דסוטה:

להבין מה זה שדרשו שראתה עמו שכינה הגם שהרחיצה שהלכה ליאור היתה לשם גירות שבאתה להתגייר כמוש אמרו שרחצה מגלולי בית אביה מכל מקום איך זכתה לראות שהכינה עמו: ולהבין הפלוגתא דר"י ור"נ דפליגי בפירוש מלת נער גם להבין מה שאמרו כיון דשדוהו למשה כו' אמרו תו לא קא חזינן סימנא והם אינם יודעים שעל מי מריבה כו' ולמה לא ראו הסימן כיון דבאמת היה הסימן על מי מריבה ועכשיו כשהטילהו ליאור בטל הסימן גם להבין מה שאמרו והיינו דאמר רק חמא בר חנינא מאי דכתיב המה מי מריבה אשר רבו גו' והיינו דקאמר משה לישראל שש מאות אלף רגלי אמר להם משה לישראל שש מאות אלף רגלי אמר להם משה בשבילי נצלתם כולכם השני והיינו הללו אין להם שייכות לכאורה אל הקודם:

אך דנודע מה שאמרו רז"ל אור שבששת ימי בראשית היה אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו כיון שראה שאין העולם כדאי לו עמד וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא והענין הוא כי יש אור הגנוז בהתורה כי התורה נתלבשה בלבושין כמו שאמר דוד המלך ע"ה ברכי נפשי את ה' כי אור הגנוז יקר מאוד להשיגו ועל זה אמר דוד ברכי נפשי את ה' אך שאלהי גדלת מאוד להשיגך כי אורייתא וקב"ה חד על כן אמר הוד והדר לבשת בלבושין באופן שכל אחד יוכל להשיגו מהתורה כפי מה שהוא כך רואה דרך הלבושין הבהירות כי שמש ומגן ה' אלהים שם פ"ד, י"ב כמו שהשמש אי אפשר להסתכל בו כי אם על ידי מגן כך באלף אלפי אלפים הבדלות אור עצמותו אור הבהיר אי אפשר לכל אדם להשיגו כי ממש על ידי אור הבהיר יוכל להביט מסוף העולם ועד סופו וכמו שנודע זה ממעשים שראינו מבני אדם שזכו לכך כגון הבעש"ט נשמתו בגנזי מרומים שסיפרו עליו כשהיה צריך לדעת שום דבר פרטי אפילו מעניני בני אדם

דבר גשמי היה מסתכל בהתורה ולומד בה בדחילו ורחימו ומדבק את עצמו עד שהגיע לאור הגנוז בתוכה והיה רואה בדבר שצריך לראות ממש כמו שאמרו מש"ס מסוף העולם ועד סופו.

אך לא כל אדם זוכה למדריגה זו על כן גזרה חכמתו יתברך לגנוז האור ההוא בתורה ולהלבישה בלבושין בכדי שירגיל האדם את עצמו מעט לראות האור דרך הלבושין כפי מדריגתו ושורש נמשתו וילך ממדריגה למדריגה עד שבהמשך הזמן יוכל להגיע לאור הגנוז בה לראות הבהירות בלי מסך מבדיל ועוד טעם לזה כי לולא זאת היה הרשע גם כן מסתכל באור שרואין בו מסוף העולם ועד סופו והיה פועל בו רשעתו כמאמר רז"ל ראה שאין נאה לרשעים להשתמש בו וכו' על כן גנזו בהתורה ששם לא ישיגו אותו כי אם הצדיקים הראויים לזה ועד שאם לא היה הגניזה והתלבשות התורה בלבושין לא היה העולם יכולין לסבול האור הגדול הבהיר בפעם אחד בלא הרגל מקודם מעט כמאמרינו זה כמה פעמים לכן הוצרך להתלבשות לאור הגנוז והבן:

והנה כל אדם שמסתכל בהתורה הסיבה שאינו רואה האור הנ"ל מחמת שהרע שבקרבו הוא מסך מבדיל לפני האור שהוא בחינת טוב כמו שכתוב ישעיה נ"ט, ב' כי אם עונותיכם היו מבדילים וגו' ומי שאין בו רע שזוכה לזיכוכ חומרו ונעשה לבו משכן לבורא ברוך הוא ממילא אם אין מסך רואה האור הקדום הגנוז. ולעתיד אחר שיצא התורה מלבושין כי הגלות הוא גם כן בחינת לבושין בכללות העולם וצריך להיות כן כמאמרינו על פסוק ירמיה ל"א, ב' מרחוק ה' נראה לי וגו' הכוונה גם כן כנ"ל להרגיל אותנו לראות הבהירות על ידי מסכים בכדי שנוכל לראות אחר כך בלי שום מסך לעתיד כי אז יהיה הבהירות בלי שום התלבשות כמו שכתוב ולא יכנף עוד מוריך וגו' והכנף מלשון התלבשות ויהי עיניך רואות את מוריך בלי מסכים מחמת שלא יהיה אז הרע מבדיל כאמור כמו שכתוב זכריה י"ג, ב' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ולא יהיה כי אם טוב.

כמאמרינו על מה שאמרו רז"ל לעתיד יאמר הקב"ה לאומות העולם מצוה קלה יש לי וסוכה שמה וכו' והוא מוציא חמה מנרתיקה כו' שבחינת חכמה רומז לאור הגנוז כמבואר לעיל כי שמש ומגן ה' ולעתיד יוציא הקב"ה בחינת חמה מנרתיקה שישגיגו אותו בלי שום לבוש הנקרא נרתק ואומות העולם מחמת שלא הורגלו באור כלל מקודם מעט מעט לא יוכלו להסתכל בבהירות כלל מחמת גדלו מה שאין כן ישראל שהורגלו לראותו כל אחד לפי בחינתו מעט מעט וגם אפילו בזמן הזה כל אחד יכול לבוא לבחינה זו אם זוכה על ידי מעשיו ושכלו לצאת מבחינת לבושין נקרא אצלו לעתיד לבוא כמאמרינו כי כל צדיק מביא בחינת חלק משיח שלו ומשלים חלקו מקומת משיח כנזכר במקום אחר ועל ידי זה נקרא אצלו לעתיד לבוא וזוכה לראות הבהירות באור הגנוז על כן נאמר גבי אברהם אבינו ע"ה שמל הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו וכו' הכוונה גם כן כי על ידי המילה נתעלה בתמימות יתירה עד שנקרא תמים כנודע במאמרם ז"ל גדולה מילה שלא נקרא תמים עד שמל ועל ידי זה יצא מבחינת לבושין ונקרא אז אצלו בחינת לעתיד לבוא וזכה להוצאת חמה מנרתיקה שהוא בחינת האחדות הגמור עם אין סוף ברוך הוא שהוא בחינת בן והבן.

ולזו המדרגה אינם יכולים להגיע כי אם ישראל שנקראו ראשית כמו שכתוב ירמיה ב', ג' קודש ישראל לה' ראשית גו' בחינת ראשית יכולים להשיג שהוא אור הקדוש אבל לא אומות העולם כאמור ואף הגרים אינם יכולים להשיג זאת כי על שם כך נקראו גירי הצדק שהן תחת כנפי השכינה הנקרא צדק כנודע ולא למעלה במקום האחדות שהוא בחינת בן שזה אי אפשר להם כי על ידי התקרבותם הם כעבד המקורב אצל המלך ואפילו יתקרב בתכלית ההתקרבות מכל מקום לא יהיה בבחינת בן שזה אי אפשר כי אם שיהיה ממש כך שיהא חלק מהמלך והבן כי ממש כך הוא בהשם יתברך עם ישראל אם זוכים הם ממש חלק ה' כמו שכתוב דברים ל"ב, ט' כי חלק ה' עמו וכמ"ש בכתבי האר"י ז"ל שאין לומר בנוסח הזכרות נשמות תחת כנפי השכינה שהוא סכנה לנשמת המת שהוא מורידו לבחינת מדרגות הגרים אך שיש לומר למעלה מכנפי השכינה:

על כן בבוא הגר לפני הלל הזקן ואמר לו למדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחד שכוונתו היה שילמדנו להיות במדרגת האחד שהוא האחדות עם השם יתברך לראות אור הקדוש ורגל הוא לשון מדרגה אחד מלשון אחדות והשיב לו מה דעלך סני לחברך לא תעביד כי אם היה אחד רוצה להקרא בשם בן ממש היה נחא לך שאיך היה הדבר נכנס בדעתך מאחר שאינו כך שאי אפשר בשום אופן כך לחברך שהוא השם יתברך הנקרא רעך כו' משלי כ"ז, י' לא תעביד שהוא מהנמנע כאמור ונודע כי השם יתברך הוא למעלה מהזמן כי אצל השם יתברך ההיה והוה והיה שוה כי הוא היה הוה ויהיה ברגע אחד מאחר שהבורא יתברך הוא אין סוף ואין לו תחלה ולא תכלה אם כן מי שיזכה לאור הבהיר שהוא בחינת אחד שנעשה אחדות עמו יתברך הוא גם כן למעלה מזמניות ויכול גם כן לראות מסוף העולם ועד סופו העבר והעתיד וההוה כאמור מה שאין כן באומות העולם:

ונודע שבכל דבר שהוא נברא יש בחינת חומר וצורה כי אפילו המלאכים יש להם חומר דק וזך וכן בכל הנבראים וכן בכל דבר שגוזרים על האדם מלמעלה צריך הגזירה ההיא להתלבש בלבוש חומרי וגם יש בה פנימית שהיא הצורה כמו במשה שראו אצטגניני פרעה שסופו ללקות במים והיה לדבר ההוא חומר מה שהושלך ליאור בגשמי כי אילולי שהשליכו אותו המצריים סופו להושלך אל המים וגם פנימית הדבר היא מי מריבה שנענש על ידו ונכשל בהם והוא על ידי בחירתו שאם לא היה אומר שמעו נא המורים ולהכות הסלע היה הדבר כרצון הבורא יתברך והוא בזמן שאחר זה שנקרא יהיה ומצריים על ידי שהיו עובדי אלילים לא יכלו להשיג כי אם החומר מהגזירה מחמת שלא היה בבחירתו של משה וגם היתה בחינת חומר יכלו לראות אף שהם היו במזניות מאחר שגם זו היא בבחינת זמן כי ההכרח הוא להיות כך כי אינו דבר שהוא בבחירה משאל כן להשיג דבר שהוא בבחירה והוא דבר שהוא צורה זה אי אפשר להשיג כי אם אותו שהוא למעלה מהזמן שהוא גם כן בבחינת צורה שעשה מחומר צורה והבן:

על כן כשהפילו אותו ליאור בטלה הגזירה ואמרו לא קחזינן האי סימנא כי באמת לא ראו מתחלה אלא זאת ואחר שנתקיים מה שהיו רואין תו לא ראו:

וזוה שאמרו והיינו דאמר רבי חמא בר חנינא המה מי מירבה אשר רבו וגו' רבו לשון רבוי כמו כן ירבה שעל ידי שראו אצטגניני פרעה וטעו רבו בני ישראל כמ"ש זה נופל ואין אחר נופל שבטלו הגזירה על ידי שלא ראו בחינה שלמעלה מן הזמן כנודע שהבחירה היא בחינת שלמעלה מזמניות שהוא נקרא בחינת אדם כמו שאמרו אתם קרוים אדם רצה לומר בחינת בחירה ואין רשעי עובדי אלילים קרוים אדם כאמור כי אצלם אין בחינת בחירה כלל כמו שאמר הנביא והמה עזרו לרעה רק בחינת עזר והבן:

וזוה שאמר אחר זה והיינו דקאמר משה לישראל שש מאות אלף רגלי בשבילי נצלתם כולכם שזה יש לו שייכות אל האמור לעיל בגמרא והבן:

ונודע כי יש בחינת נער הנקרא שר העולם כמו שאמרו בגמרא פסוק זה שר העולם אמרו נער הייתי וגו' שהיא בחינת עבד וזהו שאמר והנה נער בוכה וגו' וקולו כנער וכו' הכוונה שר"י סובר דמשה רבינו ע"ה בעת הולדו לא היה עדיין במדריגה הנקרא בן בחינת אחדות האמור רק היה בבחינת נער שהוא מט"ט הנקרא שר העולם כנודע והשיב לו ר"נ עשית למשה רבינו ע"ה בעל מום מום לשון חסרון שהיה חסר מבחינתו שאחר זה שאמר ונפלינו אני ועמך שמות ל"ג, ט"ז כשאמר לו השם יתברך הנה אנכי שולח מלאך לפניך שהוא בחינת מט"ט שנקרא נער שהוא בחינת תחת כנפי השכינה מדריגת הגרים כאמור אלא שעשתה לו אמו חופת נעורים כי יוכבד היתה נביאה וגם על ידי זה שראתה כי טוב הוא שנתמלא הבית כולה אורה כמו שכתוב שם ב', ב' ותרא אותו כי טוב הוא בבחינת טוב שראתה עמו אור הגנוז כי בהוולדו זכה לזה מצד בחינת נשמתו הגבוה מאוד לכך ראתה בחינה היהיה אשר יכולים להביט על ידו אור הגנוז וראתה שיקבל התורה בבחינת חפת נעורים כמ"ש הושע ב', כ"א וארשתוך לי גו' אל תיקרי מורשה אלא מאורסה והחופה בסוד שכפה עליהם הר כגיגית פירוש ראתה על ידי אור הגנוז שבא בעת לידתו ואמרה שמא לא אזכה לראות כו' על כן עשתה לו חופת נעורים הכוונה שהשיגה עכשיו מה שיהיה על ידי האור שבא עמו.

אך בתיה בת פרעה שהיתה במדריגת גירי הצדק שהם בחינת תחת כנפי השכינה לכך לא ראתה כי אם בחינה זו כאמרם שראתה עמו שכינה שהיא מדריגה שיכלה להשיג ולא השיגה בחינה הגדולה האמור לעיל ואף גם השגה זאת מחמת שבזמן ההוא היה להם מוחין גדולים והיו קונים עולמם בשעה אחת מלשון ואל קין ואל מנחתו לא שעה בראשית ד', ה' שהיה ההתקרבות שלהם גדולה מתשוקה גמורה האמיתית ולכך זכתה לראות תיכף בהתגיירה עד מקום השורש שלה ולא יותר כי זה אי אפשר כי אם לישראל כאמור והשם יתברך יזכנו לראות במאור תורתנו כמו שאמרו המאור מחזירו למוטב רצה לומר המאור שבה הגנוז בה מחזירו למוטב למקום שנקרא טוב שאין שם מסך מבדיל רק אור הבהיר אמן נצח סלה ועד:

את מי יורה דעה כו' זה משה שהחזירוהו לינק מן הכותית ולא רצה לפיכך נתייחד לו הדיבור. כתיב שיר השירים ח', א' מי יתנך כאח לי וגו' אמרו רז"ל כל אהבה שהיא תלויה בדבר וכו' דאית אהבה בגין דיחון בנוהי וכו' ואי יסלק קב"ה מיניה לא ירחים ליה וכו' אבל רחמא דאיהו עיקרא דירחים ליה בין בטב כו' דזה אהבה שאינה תלויה בדבר ואינו נפסק לעולם וזה נקרא אהבת אחים ורעים דלא מתפרשין ואחים הוא דביקות כדכתיב תהלים קכ"ב, ח' למען אחי ורעי וגו' ואהבת אחים הוא בשביל שיצאו ממקור אחד ואף שזה תלוי בדבר מכל מקום אינו תלוי בדבר בטל שהרי יצאו ממקור אחד וזה לא ישתנה מקורן לעולם שהוא מאחדן ומאתים נמצא מה שאוהב ה' שהוא המקור שממנו יצא בחינה זו לא יפסוק ולא ישתנה:

והנה התינוק כל זמן שיונק את אמו הוא נקשר מאוד לאמו מפני קשר החיות שאין לו שום יניקת חיות כי אם יניקת האם וכל חיותו באם וקשור הוא אליה על ידי יניקה והחיות וכשיגדל ואין צריך ליניקה נפסק הקשר מעט ואילו יצוייר שיצטרך תמיד ליניקה מאמו היה תמיד נקשר בה בקשר אמיץ. כן התורה הנקרא אם תורת אמן דכתיב משלי ה', י"ט דדיה ירווך בכל עת ואמרו רז"ל מה הדד הזה כל זמן שהתינוק ממשמש בו מוצא בו טעם אף דברי תורה כן נמצא תמיד צריכים לינק מן התורה כי כל זמן שממשמש בה מוצא בה טעם יותר וכל אדם בבחינת יניקה להתורה אף שהוא גדול ומופלג צריך לינק מהתורה ולהיות בבחינת יניקה לינק מדדיה כי ירווך בכל עת כתיב נמצא קשור בהתורה תמיד מפני בחינת יניקה ואז בכל מעשיו אפילו בחינת חיצוניות קשור בהתורה ואינו נפסק הקשר כמבואר למעלה וכל מעשיו על פי התורה:

והנה כתיב דברים כ"ב, ו' כי יקרא קן צפור וגו' כי יש שני בחינות ביניקה האחד שהאם מרכנת את עצמה להולד ומניקה אותו והשני שלוקחתו על זרועותיה וידיה ומניקה אותו והבחינה א' הוא מפני שאין התינוק בריא בריא אולם לכן משפלת עצמה האם ומשפעת לו די חיותו והבחינה הב' כשהוא בריא אולם אז לוקחתו ומעלה אותו על ידיה ומניקתו כמו כן ישראל כתיב בהו ישעיה נ"ד, י"ג וכל בניך למודי ה' שהקב"ה מלמד אותם תמיד שכל איך לעבדו ולקרוב את עצמם אליו וכשישראל אינם בריאים במעשיהם אז כביכול מצמצם את עצמו על ידי צמצומים עד רדתו עד ערך השפלתם ומשכילם כפי ערך בינתם כי הוא יתברך חפץ בהצדקם והם בקטנות השכל וגם שם ידריכם לסור מדרכם להשכילם דרך ה' וזהו וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך אל תיקרי בניך אלא כו' כי כשהם בקטנות השכל צריכים להתבונות והקב"ה מלמד אותם ובונה אותם וזהו אל תיקרי בניך וכו' כיון שהם למודי ה' הם בבחינת בנים והשם יתברך רוצה להביאם לשלימות הגדול וזהו רב שלום בניך לשלימות הרב וצריך שיראו שלא יהיה ח"ו שום פגם בשום אבר כי כל אבר דפגים שכינתא לא שריה ביה ויסלק השכינה כביכול.

ויש שני בחינות קטנות האחד בבחינות חיצוניות כגון אכילה ושתייה שאוכל ושותה למלאות כריסו ואין משכיל על פנימיות הדבר וקטנות השני הוא בבחינת תורה ותפלה ומצוות אף שעוסק ולומד הוא בקטנות השכל והקב"ה מלמדו איך להתקרב ויש שמלמדים אותו ואינו משגיח על זה ונמצא שהקב"ה מלמד אף כשהאדם בקטנות מאוד הקב"ה מצמצם את עצמו השכלתו המועט וכתיב הושע י"א, י"ג ואנכי תרגלתי לאפרים קחם גו' רצה לומר שהביא למדרגה השנית של יניקה שהביא על הזרועות שהוא בבריאות ולא היה צריך להרכין על ידי צמצומים רבים:

וזהו כי יקרא קן צפור. כי כתיב משלי כ"ז, ח' כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו דהיינו בבחינה שמצמצם את עצמו כביכול עד מדריגת תחתונים זהו יקרא איש נודד ממקומו דא קב"ה וזהו כי יקרא קן צפור לפניך שתהיה בבחינת קן צפור שהיא בחינה מעוטה צפור נודדת מן קנה כאמור על העץ או על הארץ רצה לומר בשני בחינות הא' בתורה ובמצוות שנקרא עץ חיים וכו' והוא בחינת קטנות הב' האמור לעיל או על הארץ בבחינת ארציות שהוא קטנות הא' האמור ובשתי בחינות כשתהיה בקטנות השכל שהיא אפרוחים או בצים ביצה הוא דבר שלא בא לאויר העולם ולא היה הולדה כן השכל קטן מאוד כמו כן שלא היה הולדת השכל והוא א' או אפרוחים דלית להון גדפין רצה לומר שיש לו שכל אבל אינו יכול לעוף למעלה דלית גדפין שלימין ובשני בחינות אלו כשהוא בקנות השכל אף כשהקב"ה מלמד ומרכין את עצמו להשכילך לא תקח את האם גו' כלומר לא תוכל ליקח שום השכלה בענין זה רק באופן זה שלח תשלח גו'.

והענין כי אמרו רז"ל אל תהיו כעבדים כו' ויהא מורא שמים עליכם כי נקרא שמים על שם אש ומים שערבים זה בזה ועשה מהם שמים נמצא בחינת היראה והאהבה שניהם מתאחדים ומעורבים זה בזה ונמצא כל המבקש פרס הוא עובד את עצמו ואפילו עולם הבא הוא תועלת עצמו רק יעבוד לשמו הגדול ברוך הוא ואהבה והיראה יהיה רק לכוונה זו ואף שאנו מתפללים על תועלתינו הענין הוא רק שיתגדל ויתקדש שמו הגדול ברוך הוא שכל זמן שאנו חסרי טובה הוא מפני הסתלקות חיותו הממלא כל העולמות כי כל זמן שמתגדל ומתרחב חיותו ושפעו הרי כל העולם מלא טוב והוא מתגדל בעולמו ועל זה אנו מתפללים שיתרחב גבול הקדושה וימלא כבודו את כל הארץ ואז ממילא הטוב יהיה מעצמו והעיקר הוא שיתגדל שמו על ידי זה ונמצא כל כוונתנו רק להשם יתברך בכל שאלתנו וזהו שהזהירו לבלתי עובדו על מנת לקבל פרס ויהי מורא שמים אותה היראה של שמים שהיראה והאהבה אחודים יחד וכבר נתבאר אצלנו במקום אחר פירוש ויהי מורא שמים עליכם ושייך גם כן לכאן.

וזהו שלח תשלח את האם את הטפל לאם שהוא קבלת פרס ואפילו עולם הבא הוא טפל לגבי עיקר העבודה לגדל ולקדש שמו ולעשות נחת רוח לפניו וזהו גומל חסדים טובים מי שגומל חסדים שגומל עצמו מהם אז קונה הכל קונה הכל קונה כל המדריגות ולפיכך בימי שלמה דקיימא סיהרא באשלמותא כתיב דברי הימים - ב, ט', כ' אין כסף נחשב בימי שלמה כי לא היה שום חסרון והיו עובדי ה' בשלימות לא על מנת לקבל פרס ואין שום כסף ותאוה נחשב ובאמת מטעם זה עצמו היה השפע רב מאוד כנ"ל כי היו איש תחת גפנו גו' רצה לומר כל אחד היה מקביל לשרשו ומשיגו והטובה באה מעצמה ואז כשתשלח מדעתך כל תועלת עצמך בלתי לה' לבדו אז ואת הבנים תקח לך תהיה במדריגת בנים למען ייטב לך והארכת ימים רצה לומר אף שאי אפשר לשלח מדעתך הקבלת פרס שאף על פי כן בעל כרחם יודעין שיוותן שכר בעד כל מצוה לכן אמר למען ייטב לך בודאי אך והארכת ימים שהעיקר יהיה במה שיתגדל שמו וידעו גוים רבים כי אני ה' בהיות מתרחב שפעו בעולם מתקדש שמו לעיני העמים שהיו מבזים נמצא העיקר יהיה לכבודו וממילא בטוב אדונינו ייטיב לנו אחרי שטובו ימלא הארץ וזהו נקרא אריכות ימים שהשכליים עליונים מתרחבים ומתארכים ומלאה הארץ דעה את ה' על ידי גילוי טוב בעולם כולו:

וזוהו מי יתנך כאח לי כאהבת אח שהיא אהבה תמידית שתהיה יונק שדי אמי תמיד בבחינת יניקה כאמור לעיל שאז אמצאך בחוץ אפילו בחיצוניות כמו מאכל ומשתה גם כן אשקך יהיה בבחינת נשיקה וחיבוק דביקות מפני דביקות הקשר כנ"ל גם עוד בחינה אחד צריך שכל עיקר עבודתך יהיה שלא יבוזו לי האומות רק שיתגדל שמו והטוב יבוא מעצמו כאמור אז שם, ב' אנהגך אביאך אל בית אמי והנה כל הלומד תורה ויונק מדדיה בשביל שום פנייה נקרא יונק מן הכותית כי העיקר אצלו הפנייה ולכן משה לא רצה לינק מן הכותית רק למד לשמה בלי שום פנייה וכן בכל עבודות האדם וזהו את מי יורה דעה גו' גמולי מחלב שלא רצה לינק מן הנכרית לפיכך נתייחד עמו הדבור והבן:

*

בגמרא דסוטה ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה וגו' ודרשו לדעת מה יהא בסוף נביאותיה. להבין הדבר הואיל והיתה נביאה שנאמר לה מן השמים שהוא עתיד להושיע את ישראל למה הלכה ולדעת מה יהא בסוף כו' הלא הוא אמר ותהי ובודאי יתקיים דברי האל יתברך.

אך דנודע מאמר רז"ל חכם עדיף מנביא שאילו נביא לא היה מתנבא כי אם בשעה שנאמרה לו הנבואה ויש עת שהנבואה אינה מתייחדת אליו ואז אינו משיג בבחינת הנבואה אבל מי שהוא בבחינת חכם יכול לידע בכל עת שרוצה לידע ומהות בחינת החכם הוא דנודע ממה שמבואר בדברים הקודמים שיש בחינת אור הבהיר הקדום הגנוז בהתורה שנתלבשה בלבושין כמוש אמרו כגמרא בתורתו של רבי מאיר היה כתוב כתנות אור בא' הכוונה הוא כי מי שזוכה להיות בגדר שתהיה מחשבה שלו דבוקה להמקור שמשם שרשה שהוא עולם המחשבה שנקרא חכמה זוכה למדריגת כתנות אור כי התורה נתלבשה אחר חטא אדם הראשון בלבושין עבים הנקרא כתנות עור בעי"ן בלבושין גשמיים וכל אחד כפי מה שהוא אדם כך רואה בהתורה על ידי לבושין כי התורה היא עץ החיים ונקרא טוב גמור כמו שאמרו אין טוב אלא תורה ואין בו רע כלל רק שמצד השבירה נעשה בחינת טוב ורע לכוונת הבחירה כאמור בדברינו הקדומים ומי שבקרב הרע ח"ו מצד שבחר לו כך גם כן הוא רואה בהתורה שלומד ואצלו נקרא התורה עץ הדעת טוב ורע רק שצווי השם יתברך היה ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו ואכילה הוא מלשון השגה שמשיג התורה בבחינת טוב ורע.

ונודע כי הרע הוא סם המות כמו שאמרו בש"ס זכה נעשה לו סם חיים לא זכה בהיפך וכו' ולכאורה האין שייך בהתורה שהיא נותנת חיים לכל חי שהיא נעשה בהיפך סם המות ח"ו אך הענין הוא כאמור כי בודאי התורה מצדה לא יבצר הטוב והחיות רק שהיא נקראת אספקלריא וכפי מה שהוא אדם כך רואה פניו באספקלריא ומי שזוכה לבער הרע מקרבנו כמו שכתוב תהלים ל"ד, ט"ו סור מרע ואז ועשה טוב עושה התורה בבחינת טוב גמור.

וכמו שאמר הבעש"ט נשמתו בגנזי מרומים על פסוק בראשית י"ב, י"א הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את כי איך לא ראה אותה עד עכשיו שהוא מהנמנע אך על ידי שהיה אברהם אבינו ע"ה מרכבה אליו יתברך והיה מקושר במחשבתו תמיד בשורש המחשבה לא ראה והכיר בה עד עכשיו בתמונת יפיה כי היה רחוק מאוד מזה אף שהיה רואה אותה תמיד מכל מקום מחשבתו היתה תמיד שלא במקום הראיה הגשמית לא הכיר בה עד עכשיו רק כשהלך למצרים נאמר שם וירד אברהם מצרימה שירד ממדרגתו הקדומה כמבואר בדברינו הקדומים כי הרשעים שבדור המבול הפילו בחינת התורה והמחשבה למקום קליפת מצרים שעל ידי זה הוצרכו ישראל להיות שם ולברר הניצוצות ולייחדן כמקודם כי המצריים היו שטופי זימה והמקור היה מעולם האהבה שנפלה שם מהתורה שהיא בחינת חסד כמו שכתוב משלי ל"א, כ"ו ותורת חסד על לשונה וישראל העיד עליהן הכתוב שלא נכשלו במדה זו של זימה כמו שכתוב במדבר כ"ו, ז' - י"ד הראובני השמעוני ה' מצד ז' הויו"ד מצד זה על ידי זה העלו את האהבה הנפולה לשרשה להתורה שנקרא חסד כאמור ועל ידי זה זכו לקבלה תיכף בחודש השלישי על ידי שביררו בחינת התורה שהיתה שם ובימי אברהם עדיין לא היה הבירור לגמרי ולכך בבוא למצרים ירד ממדרגתו והתחילו לבוא אצלו מחשבות מבחינת השבירה כמו שכתוב משלי כ"ד, ט"ז שבע יפול צדיק וקם רצה לומר כי הצדיק יפול בבחינת השבע שהן שבע מיני מחשבות שנפלו ממקורן אך על ידי שהוא צדיק וקם ומייחד לשרשן למקור המחשבה שנקרא חכמה בחינת אחותי ונחשב לו עבדות על ידי זה יותר.

לכן אמר הנה נא ידעתי כי נפלתי ממדרגתי עד שידעתי כי אשה וגו' מה שאין כן מקודם כאמור ולימד לה דעת להנצל מזה במקום הזה שהוא מצרים על ידי שאמרי נא אחותי את פירוש לאחוז בבחינת אחותי שהיא החכמה העליונה כאמור ואז המחשבות שבמצרים שבאו לו הוא כדי להעלותן לשרשן והוא אדרבה עבדות השם יתברך כאמור ולא שבאו לבלבלו וזהו וחיתה נפשי גו'.

וזהו גם כן הכוונה ותתצב אחותו מרחוק כי מרים אף שהיתה נביאה מכל מקום באותה שעה שלא באה הנבואה אליה ולא היתה משגת בבחינת הלקותא במים מאחר שזה ודאי אינה הלקותא כי איך יתקיים הנבואה הקדומה עתידה להוליד בן שיושיע את ישראל ולא השיגה עד שהתחזקה להיות במדרגת החכם העדיף מנביא כאמור וזהו ותתצב אחותו מרחוק שעמדה בבחינת אחותו שהוא בחינת החכמה לדעה לשון דעת השגה בדעת העליון מרחוק ממה שיהיה ברחוק הזמן בסוף ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר וגם אפשר לומר פירוש מרחוק כי על ידי שעמדה בבחינת החכמה שיוכלין ליחד דברים שהן בבחינת רחוק כאמור וזה "אחותו" מרחוק ועל ידי זה "לדיעה מה יעשה לו שיקבל התורה כמו שאמר מורי נשמתו בגנזי מרומים על פסוק ותעש לו תיבת גומא ותחמרה וגו' שהתורה היתה מתחילה במקום המחשבה שאבות העולם שהיו לומדים התורה היו משיגים אותה כמו שהיא בעולם המחשבה כאמור אצלנו במקום אחר ועל ידי משה שהוא הדעת נמשכה להם בהדבור שהוא סוף המדריגות משבע ימי הבנין כמו שכתוב בתורה כמה פעמים וידבר ה' אל משה וידבר אלקים את כל הדברים האלה רצה לומר שהמשיך התורה הקדומה להדבור ונתלבשה בלבושין חומריים.

וזוהו ותעש לו תיבת פירוש לשון גמיאה שהוא השאבה לשאוב על ידי הדבור התענוג שבהתורה ממדת חסד כמו שכתוב ותורת חסד וגו' ותחמרה שעשה לה לבושין חומריים ותשם בסוף פירוש משלי ל"א, כ"ו בסוף המדריגות שהוא בחינת דבור כאמור לעיל ותשם על שפת מלשון שפתים שהוא בחינת דבור גם כן היאור שנמשך מנחל עליון הקדום שהיתה מתחילה במחשבה ובשעת מתן תורה נמשך להדבור:

על כן יראה כל אחד להרגיל את עצמו בזה להבין במחשבתו מהיכן שרשה ולהעלותה למקורה כאמור ואם על ידי שאינו בגדר צדיק לא יוכל לזכור בביאת המחשבה אצלו בבורא יתברך על ידי שלא הוקבע אצלו מדת הבורא יתברך הזכות מכל מקום יעסוק בתורתו יתברך בעת ההוא ויתחיל להדבק עם הבחירה שנתעוררה אצלו בעת ההיא בהטוב ויתקנה על ידי זה והבן וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום שויתי ה' לנגדי תמיד רצה לומר כי שויתי מלשון שוה כי אצלו היה שוה בין שהיה מדריגות ה' בין שהיה בבחינת נגדיות בהכל היה עובד השם יתברך בשוה שדבק את עצמו על ידי זה יותר בהשם יתברך ובירר את הרע ונעשה הכל טוב ברוך ה' לעולם אמן ואמן, ימלוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת וארא

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי וגו' פירוש רש"י חבל על דאבדין ולא משתכחין וכו' הענין הוא דנודע סוד גלות מצרים הוא כי הדעת האמיתי היה בגלות שלא היו משיגין הדעת לעבוד הבורא ברוך הוא כענין שנאמר דברי הימים א', כ"ח, ט' דע את אלהי אביך ועבדהו כי באמת הדעת הוא העיקר המביא לידי יראה ואהבה הגמורה כי אחר שידע ויאמין כי מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה והוא תענוג כל התענוגים ברוך הוא וברוך שמו חי החיים אם כן בכל התענוגים אילו יצויר ח"ו העדר שפעת אורו וחיותו יתברך בהדברים הנבראים היו חוזרים הנבראים לתהו ובהו וכן בכל העולמות עליונים ותחתונים אילו יצויר ח"ו העדר חיותו מהן היו כלא היו ואם כן הוא העיקר בכל הדברים ואם כן כשיאמין בזה ודאי לא יתאוה לשום תענוג בעולם מאחר שעיקרו הוא הבורא ברוך הוא ואם כן טוב יותר לדבק את עצמו בתענוג האמיתי ולא להפריד ח"ו נרגן מפריד אלוף משלי ט"ז, כ"ח מפריד אלופו של עולם משכינתיה כי כל הדברים מכונים בשם שכינה דהיינו חיות השם יתברך השוכן בכל הדברים ואם הוא עושה הדבר כמו שעושים אנשי המונים אזי מפריד ח"ו על כן בודאי מי שיש לו דעת זה יראה בכל דבר הפנימיות המקיימו שהוא שכינתו ברוך הוא וידבק בו ויבוא לידי יראה ואהבה.

ואהבה נקרא כמו שאמרו במשנה ואהבת וגו' בכל מאדך בכל מדה ומדה מהו בכל מדה ומדה דנודע כי השם יתברך אין סוף ואם כן הוא דבר שאין לו גבול ותכלית והעולם הוא דבר שיש לו גבול ואם כן איך אפשר לעולם לסבול אור שפעת חיותו ששוכן בכל הנבראים כנ"ל מאחר שאין לו יתברך גבול אלא הוא יתברך מנהיג עולמו על ידי מדותיו והמדות נקראים מה שמדד השם יתברך וצמצם את עצמו כביכול

באופן שיוכל העולם לסובלו וזהו לשון מדה וכל זה כפי שגזרה חכמתו יתברך שאינה מושגת פעם מודד במדה זו ופעם במדה אחרת כפי שגוזרת חכמתו יתברך שצריך בעת ההיא להנהיג עולמו על ידי שפעת חיותו וכן לכל אדם מישראל מודד את עצמו ומצמצם אלהותו יתברך כפי כח האדם ושכלו בזמן ההוא פעם בחסד ופעם ברחמים כי אי אפשר לאדם לקחת אלהותו יתברך בעת ההיא כי אם בזאת המדה דוקא ואם האדם יש לו דעת בודאי מקבל אלהותו יתברך כפי מה שמדד את עצמו אליו בעת ההיא וישמח בקבלת אלהותו יתברך עליו ויהא מודה לו במאוד מאוד ועובד אותו ביראה ואהבה גמורה מאחר שיש לו דעת והדעת הוא הכולל אותן כנודע:

ולזה הטעם צריך כל אחד לקבל עליו בשעת קריאת שמע בד' דאחד ארבע מיתות בארבע וליחד משו באמת כמו שכתוב תהלים מ"ד, כ"ג כי עליך הורגנו כל היום זה שמקבל עליו ארבע מיתות בית דין למען יחוד משו הגדול יתברך כי בודאי נעשה יחוד הויה שהוא רחמים ואלקים שהוא דין מאחר שמקבל אלהותו יתברך בשתייהן וזהו דברים ו', ד' ה' אלקינו ה' אחד בין שמתנהג עמו במדת הוי"ה בין במדת אלהינו הכל ה' שהוא חסד האל יתברך בכדי שיוכל לקבל לאהותו יתברך בדבר ההוא מאחר שכך צריך לו בעת ההיא וזהו שם ד', ל"ט כי ה' הוא האלהים גו' וכל זה על ידי הדעת כמו שכתוב בתחלת הפסוק וידעת היום וגו' וכשעובד כך בדעת זה נעשה גם כן הדין רחמים מאחר שמאמין ומקבלו בשמחה ומודה לו מאוד ומחזיק את הדין כאילו הוא חסד נעשה כן באמת וזהו צדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים והרשעים אף שמתנהג הבורא ברוך הוא אתם במדת הרחמים אין מקבלים אלהותו על ידי זה מאחר שאין להם דעת ומפרידים אותו מהבורא יתברך והופכים למדת הדין והצדיק יוכל לתקן גם זה שקלקלו רשעים ומהפכים למדת הרחמים:

וזהו בן בג בג אומר הפוך בה והפוך בה כי על ידי התורה שהוא הדעת יהפוך מה שמתנהג עמו הבורא יתברך במדת הדין יהפוך למדת הרחמים וגם יהפוך מה שקילקלו הרשעים כאמור לעיל והבן:

אך שצריך כל אחד ואחד לבוא לידי נסיונות אף שמקבל אלקותו במחשבתו כנ"ל מכל מקום מנסין את כל אדם בעשר נסיונות כמו שאמרו באברהם עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם והנסיון הוא שמסלקין ממנו ההתקשרות שהיה קשור בהשם יתברך על ידי הדעת בעת שבא לידי נסיון ונשאר אצלו רק הבחירה כי לולא זה לא היה נקרא נסיון כי בודאי על ידי ההתקשרות יאחז צדיק דרכו ועל ידי זה נתמעט הדעת אצלו לא סילוק הדעת ממש ואם עומד בנסיון על ידי שנקבע בלבו מקודם כשהיה לו דעת רחב.

והנה כשהיו ישראל במצרים היה הדעת בגלות כי קליפה קדמה לפירי כי הדעת היה מכוסה בקליפות כמו קליפת האגוז כמו שאמר הכתוב שיר השירים ו', י"א אל גינת אגוז ירדתי שהוא על גלות מצרים ובאגוז יש קליפה חיצונה היותר קשה ומכסה את האוכל ותחתיה קליפה קשה כדי שיוכלו לראות האוכל הגם שנשארו עדיין קליפות הדקות עד שיבא משיחנו במהרה בימינו שיתגלה הפנימיות לגמרי מכל מקום

עיקר ההתכסות נתגלה כי מצרים אותיות מצר ים, כי יש ים החכמה שהוא הדעת שבא משם ומי שאין לו דעת כלל הוא גם היום במיצר ים שלא נכנס עדיין בים החכמה.

על כן אמר בעל ההגדה לא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה אלא אף אותנו גאל עמהם כי בכל שנה יש יציאת מצרים באופן הנ"ל והרשעים שאין להם דעת עדיין לא יצאו ממצרים על כן אמר בעל ההגדה לא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה אלא אף אותנו גאל עמהם כי בכל שנה יש יציאת מצרים באופן הנ"ל והרשעים שאין להם דעת עדיין לא יצאו ממצרים על כן אמר רשע מה הוא אומר מה העבודה וכו' מאחר שאין לו דעת קשה לו על העבודה ואף אתה אמור לו וכו' לי ולא לו אילו היה שם לא היה נגאל מאחר שגם היום הוא במצרים דהיינו דעת שלו:

על כן נאמר וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים שבא הדעת להבחין בהדעת שאף בחינת אלקים הוא קבלת אלהותו יתברך וזה וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' כי משה רבינו ע"ה אמר למה הרעות לעם הזה והשיב לו השם יתברך מה רעה הוא זה הלא עיקר הגאולה הוא שידעו שאלקים ושם הרחמים הוא אחד ויחוד אחד כאמור לעיל ומה שנראה שהוא רעה הוא למי שאין לו דעת אבל באמת לפי חכמתו יתברך שאינה מושגת צריך בעת ההיא להתצמצם במדה ההיא דוקא וזהו שהורה הוא יתברך זה למשה ואמר אליו במדת אלקים זה שאמרת שהרעותי תדע שאני ה' כאמור:

וארא אל האבות באל שדי שאמר לעולמו די שהוא צמצום ודין כי נהגתי עמהם על ידי צמצומים ודינים שנסייתי אותן בסילוק הדעת הרחב מהן על ידי סילוק ההתקשרות שסילקתי מהם בכדי שיהיה נקרא נסיון והן עמדו בנסיון מחמת שעמדו על דת זה במה שנשאר אצלם מהדעת אחר סילוק ההתקשרות כי אלהותו יתברך מתצמצמת גם כן בדין והיה להם האמונה זו וזהו ושמי ה' לא נודעתי להם כי סלקתי מהם הדעת הרחב שהוא על ידי התקשרות כי ה' נקרא הדעת כנודע וזהו לא נודעתי להם בהדעת כמקודם הנסיון ומכל מקום קבלו אלהותו בכל מה שמדדתי להם וזהו חבל על דאבדין רצה לומר שאבדו בעת הנסיון בחינה שהיה להם מקודם ולא משכחין הוא מלשון שכחה שלא שכחו דעת לקבל אלהותו בכל המדות:

ונמצא מכל האמור שצריך האדם העובד לעבוד את בוראו ברוך הוא דוקא באופן הנ"ל בין בטובו בין בעקו ואם רואה שהבורא ברוך הוא מתנהג עמו זמן מה במדת החסד ואחר זה רואה שהתחיל להתמוטט יהיה כיתד תקוע במקום נאמן שלא יזוז ממדריגתו כי אולי מנסין אותו בזה כאמור:

וזהו פירוש הפסוק ישעיה ס"ג, ט"ז כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל וגו' ודרשו רז"ל כי אתה אבינו קאי על יצחק כי אברהם אמר ימחו על קדושת שמך ויעקב גם כן כו' עיין שם. לכאורה איך הוא הדבר להיפך כי אברהם שהוא מדת חסד יאמר כנ"ל ויצחק שהוא דין ילמד זכות אך האמת הוא כאמור כי מי שעובד הבורא ברוך הוא כשמתנהג עמו במדת אברהם שהוא חסד או במדת יעקב שהוא רחמים

לבד ולא כשמתנהג עמו במדת יצחק בודאי אין לו דעת עדיין ואין מכיר אלהותו יתברך וזה שעובד כן נקרא ח"ו נרגן מפריד אלוף משלי ט"ז, כ"ח ומהפך ח"ו מדת הרחמים למדת הדין כאמור למעלה ועל כן על ידי מדת החסד בא עליו הדין לומר ימחו על קדושת שמך וכן יעקב אבל מי שמקבל אלהותו יתברך כפי מה שמודד את עצמו אליו אף במדת יצחק אזי הוא מהפך מדת הדין למדת הרחמים ועל כן אמר יצחק פלגא עלי וכו' מאחר שנעשה רחמים כאמור לעיל וזהו כי אברהם לא ידענו מי שמקבל אלהותו יתברך על ידי מדת אברהם לבד לא ידענו אין לו דעת עדיין וישראל מי שמקבל אלהותו על ידי מדת יעקב לבד לא יכירונו אין מכיר אלהותו יתברך עדיין אלא כי אתה אבינו ואז מייחד אלהותו יתברך ביחוד גמור והבן:

וענין העשרה מכות שהיו במצרים. הענין הוא כי נודע שהבורא ברוך הוא מנהיג עולמו על ידי עשר שכליים והן הדעת ועל כן במצרים שהיה רוצה לגלות סוד הדעת על כן על ידי כל אחת מעשר מכות נתגלה אחד מן השכליים עד שנגמר כל התגלות הדעת אך כי מה שמסלקין ההתקשרות בעת הנסיון שעל ידי זה נתמעט הדעת כאמור לעיל המיעוט הוא גם כן התגלות הדעת כי כך הוא הצורך תמיד ונמצא כי יש שתי בחינות בהתגלות הדעת אחד על ידי ריבוי ואחד על ידי מיעוטו כאמור בעת הנסיון ושניהם כאחד הם התגלות הדעת והבן כי כן הוא הצורך דוקא אף אחר שנשברה הקליפה המכסה לכן יש קצת מן המכות שלא היתה בהן התראה כגון ברד חשך וכנים לכוונה זו מאחר שכל אחת מעשר מכות היה לגלות הדעת עם שתי בחינותיו כאמור לכן נגד בחינת התגלות הדעת שהוא על ידי ריבוי היתה התראה דנודע שכל חיבי מיתות אין ממיתין אותם עד שיכניסו להם הדעת על ידי עדים המתרים אותן ומודיעים להם על ידי דבורים הדעת כנודע כי לולא ההתראה אף שעושה במזיד מכל מקום הוא בלא דעת לכן כאן שהיה צריך להכניס הדעת בעולם על ידי המכות הוצרכה ההתראה לכוונה זו לשבר הקליפה המכסה בחינת דעת שצריך שיתרבה. והמכות שלא נאמר בהן התראה הן לשבר הקליפה המכסה בחינת הדעת זה שצריך למעטו בעת הנסיון והבן:

פרשת בא

הקושיא מפורסמת שזכרו המפרשים איך נוטל ממנו הבחירה שהיה ראוי להיות חפשית. ועל פי דרכינו נשים לב לדקדק מלת אלה באמרו למען שתי אותותי אלה בקרבו הוא כאלו מורה באצבע על האותות שאלה הם אשר לנגד עיניו ובאמת לא למראה עיניו היה אמנם ענין יציאת מצרים שהיה הדעת בגלות אצל פרעה והוא כי העם אפילו בני ישראל לא ידעו את ה' אף על פי שהיה להם בקבלה מפי אבותיהם הקדושים אבות העולם מכל מקום בעבור שהיו דור רביעי נשכח מהם הדעת האמיתי שעליו אמר דוד המלך עליו השלום לשלמה בנו דברי הימים - א כ"ח, ט' דע את אלהי אביך וזהו עיקר הגלות שהיה דעת בגלות במצרים ולכן אמר פרעה הרשע מי ה' וגו' שכפר בעיקר שלא האמין רק בכשפים שהיה מכשף גדול ולא ידע את ה' כי אין מלבדו כתיב ואפילו כשפים שמכחישים פמליא של מעלה אין להם יכולת

לפעול בלתי רצון השם יתברך כמבואר בש"ס במעשה ברבי חנינא בן דוסא ולכן כשרצה השם יתברך לגאול את עמו בני ישראל ממצרים שיהיה להם הדעת האמיתי ולהורות כי ה' הוא האלהים שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כולם אמר למען שתי אותותי אלה בקרבו בעבור שהוא כפר בעיקר בשביל חסרון געת ואמר מי ה' אצרף אותותי אלה בקרבו כלומר שהיה אצלו בגלות ועל ידי זה הצירוף יהיה תיבת אלהים בשלימות ויודע כי ה' הוא האלהים הוא התקיף ובעל היכולת ואין עוד מלבדו ואפילו כשפים כאמור:

ובזה יבואר קושית המפרשים הנ"ל כי הנה עיקר הבחירה הוא שאמר הכתוב דברים ל', ט"ו ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו' ובחרת בחיים שם, י"ט ובמה יבחר אדם הטוב מן הרע אם לא בדעת כשיהיה לו לאדם דעת להבחין בין טוב לרע אז יוכל לבחור בטוב ולמאוס ברע והנה בגלות מצרים היה הדעת בגלות כאמור ולא היה אז הבחירה השלימה בדעת השלם כי זהו עיקר יציאת מצרים שיצא הדעת מהגלות ויכול להיות הבחירה בדעת משאל כן בגלות כשהיה אצלו במצרים הדעת אז גם הבחירה לא היה יכולה להיות ואם כן לא נטלו מפרעה הבחירה כלל שהרי לא היתה עדיין הבחירה כנ"ל שהרי נתהווה אחר כך בצאתם ממצרים ויצא הדעת מן הגלות אז היה על מה לחול הבחירה כאמור:

ועם זה יתבאר עוד קושית הרמב"ם והוא מבואר בזוהר חדש בשם קדמאי על ענין הבחירה שניתן לאדם חפשית וידיעת השם יתברך איך יוכל להיות שניהם כאחד:

אך אמנם הנה כאשר אמרנו כי עיקר הבחירה הוא בדעת כשידע אדם את ה' בדעת שלם אז יש שכיכות לבחירה מה שאין כן בלא דעת אין שייכות לבחירה ובהיות כן הבחירה והידיעה הכל אחד כי במה בוחר האדם הלא בדעת והדעת של השם יתברך הוא הבחירה אם כן זהו עצם ידיעת הבורא ברוך הוא שהוא יודע הבחירה ואינם ענינים סותרים זה את זה רק הכל אחד כנ"ל והבן:

אמנם מה שמבואר בש"ס אין אדם עובר עבירה אם כן נכנס בו רוח שטות הוא על ענין אחר כי הלא ידוע מה שאמר הכתוב וצדיק באמונתו יחיה כי לפעמים אדם נופל מהדעת והוא דרך נסיון מהבורא יתברך שנוטלין ממנו הדעת לראות היעמוד בדרכי ה' ואף על פי כן יאחז צדיק דרכו באמונתו ואף על פי שנוטלין ממנו הדעת מכל מקום הולך ומתחזק בדרכי ה' משאל כן אם אין לו האמונה אז כשנופל מהדעת ונכנס בו רוח שטות יוכל לעבור עבירה ח"ו ולזה כווננו רז"ל באמרם אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות רצה לומר שנופל מהדעת דרך נסיון אך בגלות מצרים לא היה הדעת אצלם כלל ולא היה אז שייכות לבחירה כאמור וזהו לפי שהיה הדעת בקטנות רצה לומר שהיו בדעת כמו קטן שאין לו דעת ולכן אמרו בש"ס קטן אין לו מחשבה וזה שאמר הכתוב עוד ולמען תספר וגו' את אשר התעללתי במצרים מלשון עולל ויונק כמו אשר התקטנתי במצרים רצה לומר שהיה הדעת בקטנות במצרים ואחר זה אמר וידעתם כי אני ה' רצה לומר שיהיה להם הדעת השלם בצאתם ממצרים לידע את ה' בדעת:

איתא בזוהר הקדוש בא אל פרעה לך אל פרעה מבעיא ליה וגם הקושיא שזכרו המפרשים שכתבתי לעיל כי הנה הנס של יציאת מצרים היה שהדעת היה בגלות אצל פרעה הרשע במצרים ולכן גלו ישראל לשם להוציא הדעת משם וקושי השיעבוד השלים ואיתא בתיקוני זוהר ויעבידו מצרים בחומר דא קל וחומר ובלבנים דא לבון הלכתא ובכל עבודה בשדה דא ברייתא את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך דא פירכא רצה לומר שהיה הכל בגלות במצרים וכשעבודם הוציאו את הדעת שהוא התורה מהגלות וכשעבדו בחומר הוציאו את הקל וחומר מהגלות וכן בשאר כל העבודות כאמור ולכן כשאמר משה רבינו ע"ה הן בני ישראל לא שמעו אלי וגו' פירש רש"י זה אחד מעשרה קל וחומר שבתורה רצה לומר כשאמר קל וחומר זה הוציא את הקל וחומר שבתורה מהגלות שכל התורה היתה בגלות מצרים כיון שהדעת היה בגלות והדעת הוא התורה.

והנה התורה מתחלה בב' בראשית ברא וגו' ולמה לא התחילה התורה בא' שהוא ראשון לכל האותיות מפני שלא היה העולם יכול להתקיים אפילו שעה אחת והיה בטל ממציות מפני גודל בהירות אות א' שהוא רמז לאלופו של עולם שהוא השם יתברך בכבודו ובעצמו כביכול אך כי שמש ומגן ה' אלהים תהלים פ"ד, י"ב ורצה לומר כמו שבשמש אי אפשר להתקיים מפני גודל בהירות אות הא' שהוא אלופו של עולם רק על ידי מחסה ומגן שהוא אות ה' ועל ידו יוכל להצמצם אות הא' להיות גם כן בתורה שהרי אחר אות ב' של בראשית מצינו תיכף כמה אלפי"ן במלת בראשית ובמלת ברא אלקים אחר שנתצמצם על ידי אות ב'.

וזה בא אל פרעה רצה לומר על ידי ה' יהיה האל"ף בתורה ובעבור שעתה התורה היא בגלות לכן הכבדתי את לבו ואת וגו' שיעבדו ישראל בחומר ובלבנים להוציא את התורה מן הגלות וכמו שכתוב בתיקונים בחומר דא קל וחומר כמו שאמור עליל שבזה הוציאו את הקל וחומר מן הגלות וכיוצא בזה בשאר העבודות וזה למען שיתי אותותי אלה בקרבו שהאותיות שהם של התורה צריך להוציא מהגלות ומסיים הכתוב למען תספר וגו' את אשר התעללתי וגו' רצה לומר שהתקטנתי שהיה הדעת בקטנות ועתה וידעתם וגו' כמו שאמור לעיל:

פרשת בשלח

והיה כאשר ירים משה ידו וגו' בגמרא דראש השנה וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה וכו' ולכאורה אכתי הקושיא במקומה עומדת וכי ידיו של משה

וכו' כיון שהכל תלוי בישראל אם מסתכלין כלפי מעלה ולמה הוזכר בפסוק על שם משה שנאמר והיה כאשר ירים משה וגו' וכי ידיו של משה וכו' הלא ההסתכלות של ישראל כלפי מעלה הן העושות מלחמה:

אמנם כן נודע באמת שהיות עיקר עבודות האדם ליוצרו הוא בדעת שעל ידי שידע ויבין וישכיל את הבורא באמת יעבדנו כמו שאמר הכתוב דברי הימים - א כ"ח, ט' דע את אלהי אביך ועבדהו והדעת מתחלק לאהבה ויראה שבידיעתו ידיעה שלימה את השם יתברך הוא אוהב אותו וירא מפניו לשמוע בקולו ולשמור מצוותיו והנה אהבה ויראה הם הנקרא ידים זרועות עולם וזה ידוע ומפורסם שמשם רבינו ע"ה היה הדעת של כל ישראל וזהו כאשר ירים משה גו' שהוא הדעת של כל ישראל שעל ידי הדעת מרים ידו שהם אהבה ויראה כאמור שהם נקרא זרועות עולם ואז על ידי זה מסתכלין ישראל כלפי מעלה כיון שהדעת שלהם עם בחינת אהבה ויראה נתרום ולכן גבר ישראל וכן להיפך וכאשר יניח וגו' ואם כן נמצא שההסתכלות של ישראל כלפי מעלה או למטה הוא עצם בחינת הרמת ידי משה או הנחתם כמבואר:

*

ויאמר ה' אל משה קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן והנח אותו למשמרת לדורותיכם למען יראו את הלחם וגו' והיא תימה למה צוה השם יתברך שיראו את הלחם ומה לו בזה אם יראו דורות הבאים את זה או לא. אמנם הן אמת נודע מה שאמר הכתוב ממרחק תביא לחמה והוא ענין כי השכינה כביכול מצמצמת את עצמה ליתן מזונותיהם של ישראל על ידי איזה סיבה מהסיבות והשכינה כביכול מתלבשת בתוך אותה הסיבה לזון ולפרנס כל אחד ואחד מישראל לפי מזונו וטבעו וזהו מזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא והוא מזל אל"ף עילאה שהכינה מתלבשת בו לזון כל אחד ואחד מישראל:

וזהו אל תלחם את לחם רע עין משלי כ"ג, ו' כי באמת הלחם יורד מן השמים ממקום קדוש כאמור על ידי התלבשות השכינה בסבה מן הסבות והנה אמרו רז"ל שעת אכילה שעת מלחמה שצריך להלחם עם היצר הרע בשעת אכילה וכמו שאמרו רז"ל סעודה שהנאתך ממנה משוך ידיך ממנה והנה כשבא המזון לאדם מהשם יתברך בעצמו על ידי איזה סבה שיזדמן לו שירויח בה מזוני או אפילו על ידי בני אדם אם הם טובי עין ונותנים לו לחם לאכול אז הוא יכול לעשות כן להלחם בשעת מלחמה שהוא שעת האכילה משאל כן כשהוא אוכל אצל בני אדם שהם רע עין אז לא תוכל להלחם את הלחם רצה לומר להלחם נגד היצר הרע בשעת אכילה כיון שהנותן הוא רע עין ובא לו הלחם שהוא אוכל מסטרא דרע עין שהוא סיטרא דיצר הרע ואז לא תוכל להלחם עם היצר הרע כיון שזה המאכל מסיטרא דיליה ולכן כל אחד ישים עיניו ולבו שלא ליהנות משל אחרים אם הם רע עין כי אין השכינה מלבשת שם באותו מאכל ואז לא תוכל להלחם בשעת אכילה משאל כן אם ישים מגמתו נגד השם יתברך כל מה שיתן לו השם יתברך יקבל בסבר פנים יפות ולא יסמוך על קבלת דבר קצוב מהאנשים המתנדברים לו די ספוקו כי מתת אלהים הוא

שם השכינה שורה והשכינה מתלבשת באותו מזון היורד לאדם ועל השכינה נאמר ממרחק תביא לחמה שהוא על ידי מזל א' עילאה כאמור.

וזהו הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין פירוש כי הנה נודע כי החכמה בא מדרום רצה לומר מעולם העליון שנקרא דרום והעושר בא מעולם העליון הנקרא צפון ולכן הרוצה להחכים שיתקיים בחכמתו פירוש שיהיה חכמתו במדת דרום כמו שהוא למעלה בעולם העליון עולם הדרום ולא יקלקל בעולם הזה כחמתו הנתונה לו מעולם עליון וכן העשירות שבא מצפון יצפין פירוש שיהיה עשירתו בעולם הזה ויעשה בה כמו שהיא נתונה לו מעולם העליון שלא יקלקל עולם העליון בעשירות.

וזהו קח צנצנת אחת פירוש כי באמת למה נקרא שמו מן כי לא ידעו מה הוא שהוא רוחניות עליון יורד מן השמים וגם עתה היום הזה יורד מן השמים לכל אחד ואחד מזונו כאמור על ידי התלבשות השכינה באיזה סיבה מן הסיבות רק שבדור המדבר ירד מן השמים בלי שום התלבשות באיזה סיבה ועתה נתלבש לפי הסיבה וזהו קח צנצנת אחת רצה לומר כלי ותן שמה מלא העומר מן שיתלבש בתוכו בחינת מן שהוא לחם מן השמים שיתלבש בכלי על ידי סיבה מן הסיבות וזהו למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר שידעו שהייתי נותן במדבר בלי שום התלבשות והתכסות באיזה סיבה לכן גם עתה שנתלבש ונתכסה באיזה סיבה מן הסיבות ידעו ובינו כי זהו הלחם בעצמו שיורד מן השמים והבן:

*

ויאמר אם שמוע תשמע ודרשו רז"ל אם שמוע בישן תשמע בחדש:

הנה כששומע דברי תורה עושה רושם במוחו האותיות שיצאו מפי המדבר ואף שאחר כך מסתלק ממנו מכל מקום נשאר רושם במוחו ועל ידי זה יוכל לקבל דבר חדש וההסתלקות של הראשון גורם שיוכל לקבל שנית כמשל כלי שמלאוהו ורוצה למלאותו שנית צריך להתרוקן תחלה וכן הדבר הזה אך הרשימו שנשאר הוא הכלי שיקבל בו עוד דבר חדש שאילו לא היה נשאר אפילו הרשימו לא היה יכול לקבל יותר כי על ידי הרשימו שנשאר תחלה מזדכך המוח שיקבל יותר שכל וכן אחר כך גם זה נסתלק ומהרשימו שנשאר הוא מזדכך ונעשה כלי לקבל עוד עד עולם:

וכתיב בשלמה המלך ע"ה קהלת י"ב, ט' איזן וחקיקר תיקן משלים הרבה ודרשו רז"ל שעשה אזנים לתורה כי מתחלה היתה התורה ככפיפה שאין לה אזנים ועשה לה אזנים הענין הוא כי בסיני שמעו מפי הקב"ה כל התורה כולה בדבור אחד מה שאין האוזן יכול לשמוע נמצא לא היה באפשרי ששמיעה כזאת תעשה רושם בהם על כן אמרו דבר אתה עמנו ונשמעה ורק משה קיבל כל התורה מסיני והיה בכחו לשמוע ומסרה ליהושע בבחינת מסירה לבד ויהושע לזקנים מדריגה אחר מדריגה עד בימי שלמה שירדו

המדריגות עד שלא היו יכולים לקבל השכל בלי התלבשות כמו שהיה בימי משה ויהושע שהיו שומעים התורה כאשר היא בלי לבוש אבל בימיו הוצרך להיות על ידי לבוש והמוחין שהוא השכל לא היו יכולין לקבל כי אם על ידי לבוש כמו על ידי משלים ואז היו מבינים נמצא שעשה אזנים לתורה שיכלו לשמוע ולהבין על ידי שתיקן משלים הרבה והלביש החכמה בלבושין:

והנה כל העולם כולו נברא באותיות כדכתיב ואתה מחיה את כולם, א"ת ה', א"ת הם כ"ב אותיות מאל"ף ועד תי"ו וה' הם ה' אותיות מנצפ"ך, מחיה את כולם הוא החיות של כל דבר והוא גם כן מאמר תהלים ל"ג, ו' בדבר ה' שמים נעשו והקב"ה ברא את העולם כדי להטיב לברואיו נמצא מהראוי שימצא תמיד טובו בעולם בל יחסר תמיד כי זהו רצונו מקודם אך צפה הקב"ה שאילו כן היו מתרחקין מעבודתו כדכתיב הושע ב', י' וכסאף הרביתי לה וזהב עשו לבעל מרוב טוב שהשפיע להם לכן עשה יתצמצם הטוב ויתעכב שפעו לפעמים כדי שישבו אליו. והנה הכ"ב אותיות בהם ברא הקב"ה את עולמו והם חיות העולמות כולם והיה הטוב נשפע בלא מעכב והיה מן הנמנע לקבל מטעם האמור לכן באו האותיות מנצפ"ך הם הנותנים שיעור ומגבילין השפע וזהו מ"ן צפ"ך בשביל שצפה הקב"ה שאי אפשר ליהנות מטובו הגדול שלא יחטאו ערבב והגביל השפע כמבואר למעלה ומי שיבין זה שמה שנתמעט אצלו הטוב הוא בשביל שישבו אל ה' שזהו ענין למודי ה' אז כשמבין ושב לשמו יתברך מבטל תיכף הדינים ששורין עליו כי לא באו רק להשיבו אל האמת.

וזהו מנצפ"ך צופים אמרו, מי שהוא צופה ומסתכל תיכף ושב אל האמת אז הדינים בטלים ממנו ונפתחו הרחמים והדינים נמתקים ומתאחדים למעלה וזהו אמרו מלשון חיבור כמו אימרא: וזהו עיקר שידע האדם שהכל הוא בהשגחה פרטיות ומלמדהו מוסר כמו שדקדקו חז"ל עד היכן יסורים אפילו הכניס ידו ליטול פרוטה כו' להודיע עד היכן השגחה כוללת והכל ללמד מוסר בהשגחה וידע שכל שבעולם הוא גלוי אלהותו יתברך נמצא האיך שיהיה הכל ישר כי הכל הוא חיות אלהות כמו שאמרו קהלת ז', כ"ט אשר עשה האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים והבן.

והנה כתיב משלי ג', ח' רפאות תהיה לשריך הענין כי שאל המין מפלגא ולעילא וכו' והשיב לו וכו' ונמצא באמת צריך האדם לראות שלא יהא ח"ו חלק מפלגא ולתתא פירוש שלא יהא פוגם בברית כי כתיב במדבר י"ט, י"ד זאת התורה אדם כי האדם הוא חלק מהתורה ובחלק יש הכל וכל אדם הישראלי הוא תורה שלימה וכתוב תהלים י"ט, ח' תורת ה' תמימה כן צריך האדם להיות תמים בכל השני חצאים ולכן נקרא התורה ברית כי הכל תלוי בשמירת הברית וזהו רפאות תהיה לשריך שאפילו מהטבור ולמטה מרפה שיהיה שלם. והנה קלקול הברית בא מפני שעין רואה ולב חומד לכן לתקן זה צריך להגביר חוש השמיעה כי חוש השמיעה עליו ביותר מעלה מחוש הראיה.

והנה הסומא מפני שבטל כח הראיה נתגבר חוש השמיעה אצלו כנראה בחוש מפני שנאסף הראיה ושבה לחוש המשיעה. ולכן צריך האדם להחזיר חוש הראיה ולאסוף לפנים ולהכניס בחוש השמיעה ויגביר חוש השמיעה ואז לא יראה ולא יחמוד:

וזהו אם שמוע בישן תשמע בחדש על ידי הרשימו שנעשה כלי לקבל והישר בעיניו תעשה שבאמת אין מזל לישראל שורש למעלה מהטבע והוא דרוש ארוך ותבוא במקום אחר שזה נקרא ישר בעיניו והאזנת למצותיו שתכניס לבחינת חוש השמיעה להגבירה על הראיה ולהשיב חוש השמיעה לאזנים כאמור אזי יהיה חבור ודביקות ושמרת כל חוקיו הוא ענין הברית הנקרא חק ואז כל המחלה וגו' כי אני ה' רופאך כענין רפאות תהי לשריך אפילו מפלגא ולמטה והבן:

*

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וגו' ולקטו דבר יום ביומו וגו' הנה התורה היא נצחית כי אורייתא וקודשא בריך הוא חד וצריכה להיות אין סוף בהיה והוה ויהיה ואיך שייך זה בכל אדם ובכל זמן:

הענין הוא כי בהיות ישראל במצרים בכור הברזל נזדככו כל כך עד שבחמשים יום יכלו לקבל התורה מחמת הזדככות גופם ומחמת זה הוצרך לקרוע להם ים סוף שילכו בתוך הים כי היה ההכרח להיות הסדר כך בכדי שיזדככו יותר ויותר עד שאחר כך במתן תורה אמרו רז"ל ספסקה זוהמתן והיו הולכים ומזדככים באופן שהיה הגשמיות הלך וחסור עד שאחר קריעת ים סוף הזדככו כל כך עד שיוכלו לקבל חיות העליון בלי שום לבוש מחמת הזדככות חומרם הגשמי כי השפע נשפע מלמעלה כפי עובי המקבלו ודקותו היות הבא מלמעלה נמשך על ידי הדבור שנקבע בפה האדם כנודע לכן תיכף אחר קריעת ים סוף נאמר להם פרשת המן ויצאו העם ולקטו דבר יום ביומו שכל אדם יקבל החיות העליון בלי שום לבוש רק לחם אבירים אכל איש תהלים ע"ח, כ"ה ועל ידי מה יהיה המשכה דבר יום ביומו רצה לומר על ידי הדבורים שמדברים מידי יום ביומו בדבורי האמת והתורה עד שלאחר שחזרו לגשמיותם ונתעבה חומריותם לכך ההשפעה היורדת מלמעלה מתלבשת בכמה לבושין כפי כח המקבלים ואם כן גם היום בהוה יש בחינת מן אך הוא על ידי לבושין לכל אחד מתלבש חיות שלו בכלי כל אחד לפי בחינתו דהיינו הדבר שממנו באה לו פרנסתו והחכם עיניו בראשו קהלת ב', י"ד להבין כי חיות הבורא ברוך הוא הוא שנתלבש בדבר ההוא ומצמצם את עצמו באותו דבר והוא רק כלי אל החיות העליון.

לכן אמר השם יתברך אל משה קח צנצנת אחת ותן וגו' והנח אותו לפני ה' למשמרת לדורותיכם רצה לומר כי לדורות הבאים שנתעבה חומריותם עד שלא יוכלו לקבל החיות כי אם על ידי כלי צריך להתלבש בכלי הגשמי כפי המקבלים וזהו קח צנצנת רצה לומר כלי ותן שמה מלא העומר מן רצה לומר מן החיות מתלבש בתוך הכלי שהוא הצנצנת וכן היום יש גם כן קריעת ים סוף ואחר כך בא המן כי בכל יום אנו אומרים שירת הים וצריך לצייר בדעתו כאלו אומר השירה על הים כבאותו פעם ונעשה באמת למעלה בחינת קריעת ים סוף כנודע כשאומר בכונה שלימה כאמור בזוהר הקדוש מזה ואחר כך מקבל החיות כאמור כל אחד לפי בחינתו לכך כתב השולחן ערוך טוב לומר פרשת המן בכל יום למען ידע כי פרנסתו באה בהשגחה עליונה והבן:

*

בפסוק והיה משנה על אשר ילקטו יום יום:

הנה נודע כי צריך כל אחד להביא המדות שנשרשו בטבעו כי יש עשר מדות והן עולמות עליונים והכל נאצל מאין סוף ברוך הוא והנה האדם הישראלי גם כן כביכול ניצוץ מאין סוף ברוך הוא ובדבר שהוא אין סוף כלול ניצוץ מכולו ואם כן יש בכל אדם כל המדות והן עשר דהיינו "אהבה" "יראה" "התפארות" "ניצוח" "הודאה" "התקשרות" "דבור שהוא כנגד מלכות ויש גם כן ג' עליונות חכמה ובינה ויש עוד עליונה ואין אנו בענין ההוא. והנה המדות נתערבו מטוב ורע כדי שיהיה שכר ועונש וצריך כל אחד לטהר אותן המדות שלא יהא רק לעבודת השם יתברך ולא ישאר רק הניצוץ הקדוש ובודאי לא יהיה שום קטרוג על עבודתו כיון שנזדככו המדות ונמצא האדם העובד עובד בחיות הבורא שבתוכו וזהו אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב את דייקא מלשון עם שהאדם עובד כביכול עם אותו הניצוץ מאין סוף ברוך הוא ונמצא די לו בחסד הגדול שזוכה לזה.

על כן צריך לזכך המדות שלא יהיו רק לעבודת השם יתברך למשל אהבה שלא יאהב זולתו הבורא יתברך ואם יעשה משא ומתן או שאר גופניות יעשה בשכל באופן שלא יכוין לצורכו וכן בכל המדות וכן במדת התקשרות יראה שלא יהא מקושר מחשבתו ודבורו זולתו בדבר עבודת הבורא ברוך הוא וזהו שאמר רב יוסף אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא יוסף הוא מדת צדיק המקושר בבורא ברוך הוא וזהו שאמר אילולי האי יומא שניתנה התורה שעל ידה יכולים לידע במה להתקשר ואיך לדבק בבורא ברוך הוא ואיך להתרחק משאר התקשרות חיצונית כי הדבוק בתורה דבוק בבורא ברוך הוא כי אורייתא וקודשא בריך הוא חד אילולי זה כמה יוסף איכא בשוקא רצה לומר כמה מיני התקשרות יש בשוק:

והנה מורי ורבי נשמתו בגנזי מרומים אמר דאיתא בזוהר הקדוש כי כל יום מימי השבוע קאים על מדה אחת ויהי אור ביום אחד הוא מדת אהבה כו' עיין בזוהר בראשית. ואמר שצריך האדם לזכך מדותיו בכל יום דהיינו ביום אחד מדת אהבה ביום ב' מדת יראה וכן כולם יראה על מדותיו לתקנם כאמור בכל יום מדה אחת ביותר ואם לא די לו יקום על המדה עד שיבררנה. ואמר מורי שהוא נהג כך בתחילה שהיה מפנה לבו מלמודו מכל עסקיו לעיין שעה או ב' שעות בכל יום במדה אחת עד שנתבררה אצלו צלולה גמורה. ובשבת בא תוספת קדושה בכל אדם לפי מדריגתו וכל אדם הרוצה לעבוד את ה' מרגיש בעצמו בכל ערב שבת כשבא להתפלל מתעורר בו חשק יותר צריך לחזור ולחשוב במדה שלו כאמור:

וזוהו והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו כי הששת ימים הם הם הכנה לשבת כי בלא ששה ימים אי אפשר להיות שבת ומטעם זה ההולך במדבר מונה ששה ימים ועושה השביעי שבת ובלא המנין אינו עושה והבן. והיה משנה על אשר ילקטו גו' משנה הוא לשון חזרה שיחזור על מה שלקט יום יום:

וזוהו שיסד הבעש"ט זללה"ה נשמתו בגנזי מרומים לומר בכל ערב שבת מזמור תהלים ק"ז כי מחמת שצריך לזכך עצמו יותר ויותר בעת ההוא ושם נזכרו ארבעה שצריכים להודות והא' תעו במדבר הוא לשון דבור שכשבא להתפלל הוא תועה בהדבור ואינו יכול להביא מדותיו כולן בהדבור כי צריך לבוא עם כל המדות בהדבור ולשון כל חיותו בהדבור שלא ישאר שום מדה לחוץ ולפעמים אינו יכול לעשות כן מחמת שהיה מקושר כל ימי השבוע בעסקיו וזהו תעו במדבר וגו' עיר מושב וגו' הוא לשון התעוררות התקנה הוא ויצעקו כו' צעקה היא בלא דבור לה' שירחם עליו לעזרהו והבא ליטהר כו' ומחמת שבא למדת רחמנות וכל עיקרו הוא לעבודתו יתברך אזי נפרדין ממנו החשכות כי אין קטרוג מאחר שבא לדמת רחמנות ולמדת אין כי לא לעצמו הוא מבקש רק להשם יתברך כל אוכל תתעב נפשם הוא לפעמים אינו טועם טעם ותענוג מעבודתו כחולה שאוכל ואינו טועם טעם אזי גם כן התקנה ויצעקו גו' וכן יושבי חשך שהוא בחשכות השכל יורדי הים גו' קאי על אותן שהם במדריגה שהולכים בעולמות עליונים בתפלתם ולפעמים באה ח"ו פנייה או שום ניצוץ גבהות אזי יעלו שמים ירדו תהומות ח"ו אזי ויצעקו גו':

וזוהו שאמר ר' אברהם ע"ה נשמתו בגנזי מרומים וכל קומה לפניך תשתחוה כי המדות נקרא קומה שלימה וזהו וכל קומה דהיינו כל המדות לפניך תשתחוה שיכניעם לעבודת השם יתברך לבד ולא לשום צורכו לתאוות הבהמיות:

ומורי היה מרגלא בפומיה לקרות זה חולין שנעשו על טהרת הקודש כי אפילו בדבר הנראה חול יעשה על טהרת הקודש כי בכל דבר יש תורה למשל באכילה כמה תורה ודרכים יש בה וכמה דינים בנטילת ידים וכן במשא ומתן. ואמר מורי שחיות הדברים ההם הם מהתורה ודינים ההם שיש בהם ואורייתא וקודשא בריך הוא חד כי הכל יש לו אחיזה בהתורה אפילו בריה קטנה:

ואל ימעט בעיניו שום מצוה ודבור הגון כשהוא עם החיות כי הבעש"ט ע"ה נשמתו בגנזי מרומים אמר שכר מצוה בהאי עלמא ליכא כי אין כל העולם יכול לקבל אור השכר של מצוה ודבור הגון כי הוא מאין סוף ברוך הוא כאמור וניצוץ כלול מכולו והעולם יש לו סוף אף על פי שאינו רואה שום דבר ואינו יודע לכווין כוונה מכל מקום כשמשים כל החיות בהדבור או בדבור שעושה נעשו יחודים למעלה כיון שעושה כפי שאפשר לו ויכלתו והכל יעשה באחדות עם כל ישראל ועם כל הצדיקים שיקשר מחשבתו ויכלול עצמו עמהם לכן אומרים קודם מצוה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם כל ישראל ולפעמים

נתעורר באדם חשק לעבוד עבודה תמה ולהתפלל הוא מחמת הצדיק שהוא מתפלל ומעלה דורו ובלבד שלא ינתק עצמו מהם במחשבתו והבן:

פרשת יתרו

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצאה בת קול ואמרה מי גילה רז זה לבני שלון שמלאכי השרת משתמשין בו כו':

הנה נודע כי שי עולם התענוג עולם הבינה וכשמדבר הדבורים בחדוה ובהתלהבות באהבה ויראה בא לו התענוג אחר כך כי מתחלה צריך להטריח עצמו בעבודה שהיא התעוררות ותשוקה שלו וזה נקרא עולם הבא רצה לומר כי הוא בא תמיד בשעת עבודה ועולם העתיד נקרא לעתיד לבוא בגמרא. ושמיעה היא מלשון בינה כמאמר כי שומע יוסף כי לולא זה שהיו צריכים לטרוח מקודם לא היה נחשב לעבודה כי היה תאוה כשאר תאוות:

וזהו שאמרו ישראל נעשה ונשמע רצה לומר נעשה העבודה ונטרח ואחר זה נבוא לעולם התענוג כדי שיהא חשוב לעבודה יצאה בת קול ואמרה מי גילה רז זה כו' לשון שמלאכי השרת כו' באמת הוא דבר גדול כי גם מלאכים הוא גם כן כך כי מתחילה צריך להתעורר בתשוקתו אל הקדושה והחיות מהבורא יתברך:

או יאמר בשעה שהקדימו כו' אמר מי גילה רז זה לבני כו'. וצריך להבין איך אפשר לעשות קודם שישמע מה לעשות גם מה היה ענין התפארות השם יתברך שהתפאר בזה כל כך במה שהקדימו נעשה לנשמע:

אך האמת שהאדם הוא אינו יכול לעמוד תמיד על מדריגה אחת כי החיות רצוא ושוב שבא ומסתלק דהיינו כשהוא דבוק בהשם יתברך הוא מרגיש חיות ותענוג ואחר כך מסתלק ונופל מדריגתו ויש בזה רזין דאורייתא בטעם הדבר למה צריך ליפול ממדריגתו וטעם אחד הוא כדי שיבוא אחר כך למדריגה יותר גדולה שבכל דבר צריך להיות העדר קודם להויה וכשרוצים להגביה למדריגה יותר גדולה צריך להיות העדר קודם לכן צריך ליפול ממדריגה שהוא עכשיו:

והנה צריך האדם שגם בנפלו ממדריגתו יתאמץ לעלות אל ה' באותו מדריגה שהוא עכשיו כי צריך להאמין שמלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה ואפילו במדריגה שהוא עכשיו יש גם כן השם יתברך כי לית אחר פנוי מיניה רק שהוא מצומצם מאוד וזהו תהלים קי"ג, ג' ממזרח שמש עד מבואו וגו' שהצדיק נקרא שמש כמאמר עד שלא שקעה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל וכו' הרי שהצדיק נקרא שמש וזהו ממזרח שמש דהיינו שהמוח שלו בהיר וזך ודבוק בהשם יתברך עד מבואו דהיינו כשמסתלק הבהירות ונפל ממדריגתו ולעולם צריך להיות מהולל שם ה' ולמתאמץ לעלות אל השם יתברך באותו מדריגה שהוא עכשיו:

וזהו נקרא נעשה קודם ונשמע אף בנפילתו ממדריגתו להדבק בהשם יתברך באותה מדריגה כנ"ל ואחר כך נמשע שעיקר השמיעה הוא לשון הבנה דהיינו שבא למדריגה יותר גדולה כנ"ל וזה הוא עיקר קבלת התורה שקבלו ישראל ולכן התפאר השם יתברך בזה מאוד שקבלו התורה בגודל האמת והשיגו האמת שלעולם יהיו דבוקים בהשם יתברך ולא יפרדו ממנו אף בנפלים ממדריגתם וזהו עיקר ההילוך וההנהגה הישראלית ובזה צריך להלך ובמה יבוא להשם יתברך כשנפל ממדריגתו שהרי ניטל ממנו המוחין והדעת אף שהשם יתברך הוא מלא כל הארץ כבודו דהיינו אפילו במקום שהוא כל הארץ שכולו ארציות שהוא רק חומר עב אף על פי כן מלא כבודו יתברך והנה השם יתברך נקרא חיי החיים דהיינו שכל החיים שבעולם בהמות חיות ועופות ומין האדם החיות שלהם הוא השם יתברך וזהו חי החיים שהוה יתברך החיות של כל החיים ויחשוב כשנפל ממדריגתו הלא חי אני ומי הוא החיות שלי הלא הבורא יתברך ונמצא יש כאן גם כן הוא יתברך אך שהוא מצומצם מאוד:

וזהו אמר הקב"ה מי גלה רז זה לבני רצה לומר מי דהיינו כשהם חושבים מי הוא החיות שלהם זה גילה להם רז זה להקדים נעשה לנשמע כנ"ל:

וזהו ביום הזה באו מדבר סיני דרשו רז"ל שיהיו חדשים עליך כיום שניתנה ואיך אפשרות הענין הלא התורה ניתנה זה זמן ארוך ואיך יהיו חדשים כיום שניתנה. אבל לפי דברינו הנ"ל מובן היטב שבכל יום ויום מקדים נעשה לנשמע שזה היה עיקר קבלת התורה כמבואר: וזהו ואתם הדבקים בה' אלקיכם גו' וצריך להבין למה כתוב בשני שמות בה' אלקיכם היו דברים ד', ד' למימר ואתם הדבקים בה' ותו לא ולפי דברינו הנ"ל יובן היטב כי אלקים בכל מקום הוא דין וצמצום וזהו ואתם הדבקים בה' אלקיכם דהיינו אפילו כשהוא מצומצם אצליכם כשנפלתם ממדריגתכם אף על פי כן אתם דבקים בהשם יתברך באמצעות כי הלא חיים כולכם היום ומי הוא החיות שלכם הלא הוא יתברך שמו ויתעלה זכרו:

וזהו מאמר דוד המלך ע"ה שויתי ה' לנגדי תמיד תהלים ט"ז, ח' רצה לומר שהיה שוה אצלו הוי"ה דהיינו כשאני דבוק בהשם יתברך במוחין בהירים ולנגדי הוא לשון נגדיות דהיינו כשנפלתי ממדריגתי הכל היה שוה אצלי שהיה דבוק בהשם יתברך גם בעת נפלו וזהו שאמר שלמה המלך ע"ה קהלת ז', י' אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה רצה לומר שיש שוטים שבנופלים ממדרגתם שוכבים ל לעפר ואינם עולים שוב אל השם יתברך וזהו אל תאמר שהימים

הראשונים היו טובים מאלה דהיינו שאז הייתי עובד השם יתברך ועכשיו נפלתי ממדריגתי אל תאמר כן כי לא מחכמה שאלת על זאת כי החכמה תחיה והחיות רצוא ושוב ואם כן מוכרח להיות כך וזה נקרא בזוהר הקדוש מטי ולא מטי דהיינו כשהוא דבוק בהשם יתברך בבהירות אז נקרא מטי וכשמסתלק נקרא ולא מטי:

והטעם למה צריך ליפול ממדרגתו הוא כך דהנה יש נשמות נפולים יש שנפלו מששת ימי בראשית ויש שנופלים בכל דור ודור ומתגלגלים והם נע ונד ואינם יכולים לבוא אל השם יתברך כי אין להם במה לבוא שבחיים חיותם עסקו בהבלי עולם הזה ולא עשו כלום וכשהצדיק נופל ממדריגתו ואחר כך קם כמאמר משלי כ"ד, ט"ז שבע יפול צדיק וקם וכשקם ועולה אל השם יתברך מעלה עמו אותם נשמות הנ"ל והנה אינו יכול להעלות אלא אותן נשמות שהם משרשו ולכן צריך כל אדם ליפול ממדריגתו כדי להעלות נשמות שהם משרשו והבן:

*

איתא בכתבי האר"י ז"ל שבכל זמן מהזמנים כגון פסח שבועות סוכות הוא נעשה בכל שנה כשבא זמן הנ"ל נעשה כמו שהיה בפעם הראשון בפסח הוא יציאת מצרים ובשבועות מקבלים התורה וכן בכל זמן ולהבין איך מקבלים התורה בכל שבועות והלא כבר ניתנה. י"ל על פי מה שאמרו רז"ל בכל יום יהיו בעיניך חדשים כיום שניתנה ואת זה צריך לקבל עליו בכל שבועות:

והנה אמרו רז"ל שני אלפים תורה ופירוש רש"י שהתחילו השני אלפים תורה מימות אברהם ולפי זה היה התורה מימות אברהם ואם כן מה קבלו ישראל אך הן אמת שהתורה היה בימי אברהם אבינו ע"ה אך שהיה מלובשת בכתנות עור הנחש כמאמר בראשית ג', כ"א ויעש וגו' לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם ואדם וחווה הם תורה שבכתב ותורה שבעל פה שאדם הראשון קודם חטאו לא היה דבר חומרי ומה גם שבכל אדם הוא כן ועיקר קבלת התורה היה מה שפסקה זוהמתם ונעשה אור בא' וראו האור והפנימיות של התורה ותורה אור ואת זה צריך לקבל בכל שבועות להשיג החיות והפנימיות של התורה כמאמר תהלים קי"ט, י"ח גל עיני ואביטה נפלאות וגו' כי צריך להשיג בכל יום חיות חדש מתורתנו הקדושה והנה אמרו רז"ל כל ארבעים יום היה משה רבינו ע"ה לומד ושוכח עד שניתנה לו במתנה. וכתב ממדבר מתנה ודרשו רז"ל מי שמשים עצמו כמדבר שהכל דשין בו התורה ניתנה לו במתנה ודבר זה צריך לקבל בכל שבועות שיהיה כמדבר ולא ישכח התורה שלומד ואת זה גופא שיהיה כמדבר כו' צריך לבקש מהשם יתברך ונפשי כעפר לכל תהיה והבן:

*

וההר בוער באש עד לב השמים וכו' הנה ענין השני לוחות שהוריד משה היה שהוריד לישראל לב שיהיה להם לב לאביהם שבשמים שלב נקרא לוח כמו שכתוב כתבם על לוח לבך וגו' ואמרו רז"ל שני חללים יש בלב של ימין משכן ליצר טוב ושל שמאל משכן ליצר הרע והן הן השני לוחות. וזהו וההר בוער באש כי הלא כה דברי כאש גו' שהשיגו ישראל להם לב לאביהם שבשמים כי השם יתברך נקרא שמים כמו שכתוב ירמיה כ"ג, כ"ט ואתה תשמע השמים והנה אחר שעשו את העגל ניטל מהם הלב ואז התחילה הנהגה על ידי תשובה שצריכה לב נשבר כמאמר מלכים-א, ח', ל"ד לב נשבר ונדכה גו' כי אם היה להם לב נלבב להשם יתברך לא היו חוטאים ולא היו צריכים לתשובה ולשבור הלב וזהו בי"ז בתמוז דהיינו ביום שירד מן ההר כשעשו את העגל נשתברו הלוחות דהיינו שהוצרכה לתשובה שצריכה לב נשבר כנ"ל:

*

בגמרא יום הששי מלמד שהתנה כו' אם ישראל מקבלין את התורה בששה בסיון אתם מתקיימין כו' ואמרו לו וכו' נמצא שבועות הוא בריאת העולם והנה התורה היא כלי אומנתו של הקב"ה שבה נבראו כל העולמות והנה למשל כלי השעות שקורין זייגע"ר הוא עשוי בחכמה וכשנתקלקל אינו יכול לתקן רק האומן שעשהו ולכן קודם נתינת התורה היו דורות מהשבירה דור אנוש דור המבול דור הפלגה ואחר כך כשניתנה התורה ירד ונשתלשל תיקון לעולם שבהתורה נבראו כל העולמות כשהיתה השבירה לא היה יכול לתקן רק אומן שעשאו והיינו התורה ולכן אמרו רז"ל על פסוק רפאות תהי לשריך וגו' חש בראשו יעסוק בתורה כו' חש בכל גופו יעסוק בתורה שנאמרו ולכל בשרו מרפא שכל היסורים והחולאים רחמנא ליצלן הכל בא מהשבירה והדינים רחמנא ליצלן ולכן התורה היא רפואה לכל האברים שאין הדינים נמתקין אלא בשרשם ובינה מינה דינין מתערין והתורה אומרת משלי ח', י"ד אני בינה לי גבורה פירוש שהיא שואבת בתוכה כל הדינים ושם נמתקו כשבאים לשרשם ומ"ש רפאות תהי לשריך שהשבירה היא מהטבור ולמטה ודבר זה צריך לקבל בכל שבועות שבמשך השנה יש כמה רשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות והצדיקים מקיימים את העולם וכו' שמביאים קיום ותיקון לעולם במה שמקבלין התורה והבן:

*

שקר הסוס לתשועה גו' הנה עין ה' אל יראיו גו' רצה לומר שאין נצוח המלחמה תלוי בגבורת הסוס וברב חיל עין ה' אל יראיו רצה לומר השגחתו יתברך איך היראים רוצים כך עושים:

*

וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר. צריך להבין למה נאמר כאן השם אלהים דוקא שהוא מדת הגבורה וגם רז"ל אמרו אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו ולמה הוא כך:

אך דאמרו רז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו כו' ואם כן אי אפשר שיתקיים החכמה

דהיינו התורה רק כשתקדם לה היראה לכן דיבר השם יתברך במדת הגבורה והפחד ונפל פחד גדול עליהם ויחרד כל העם וגו' ועל ידי כן היתה בהם הכנה לקבל התורה והנה היראה היא כלי להתורה ובה מלובש כל התורה כמו שכתוב הן יראת ה' היא חכמה שבתוכה מלובשת ומעוטפת כל החכמה והתורה ראשית חכמה יראת ה' שיראת ה' צריך להיות קודם לחכמה שהיראה היא כלי והכלי צריך להיות מקודם שאם אין לו כלי במה יכנוס וכן מפורש על פי חז"ל במדרש אמרו ישראל כו' כל החכמות אנו יכולים לקבל רק חכמת התורה כו' מחמת עומק ההשגה שעסק התורה גדול מאוד נעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה אמר להם הקב"ה חייכם כל החכמות וכל התורה דבר אחד קל הוא אם אתם יראים מלפני הרי כל החכמות וכל התורה כו' דהיינו כנ"ל שהיראה היא כלי של התורה ובה ומעוטף כל התורה כנ"ל:

וזהו שאמרו רז"ל קיים אברהם אבינו ע"ה את כל התורה עד שלא ניתנה ולכאורה איך קיים עד שלא ניתנה מהיכן ידע ויובן לפי דברינו הנ"ל שבתוך היראה מעוטף ומלובש כל התורה והם היו יראים מאוד מהבורא ברוך הוא כמאמר עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ובזה השיגו כל התורה כולה:

ולכן דרשו חז"ל על פסוק וידבר אלקים את כל הדברים גו' שדיבר הכל בדבור אחד מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע וצריך להבין איך שמעו ישראל כל התורה כולה בדבור אחד בשלמא הבורא ברוך הוא הכל יכול מה שיאן הפה יכול לדבר הוא היה יכול לדבר כל התורה כולה בדבור אחד אבל איך שמעו ישראל גם למה עשה השם יתברך כן ומה תועלת היה לישראל בזה ויובן לפי דברינו הנ"ל שביראה מעוטפת ומלובשת כל התורה כנ"ל והשם יתברך דיבר במדת היראה והפחד לכן דיבר כל התורה כולה בדבור אחד כנ"ל ולכן יוכלו לקבל מפני שהיתה להם היראה שנפל פחד גדול עליהם ובהיראה מעוטפת כל התורה והשם יתברך נתן והפעיל זאת בישראל שכשיהיה להם היראה יהיה בהם כל התורה והראה להם שבהיראה יש בכחו זה לדבר כל התורה כולה בדבור אחד שבהיראה מלובש כל התורה:

ולכן דרשו רז"ל על פסוק שיר השירים ה', 'י"ג שושנים גו' אל תיקרי שושנים אלא שושנים מור עובר אל תיקרי מור עובר אלא מר עובר כל תלמיד היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוספות מר תכוונה דהיינו שאינו יושב ביראה תכוונה וצריך להבין למה העונש דווקא תכוונה ומה מדה כנגד מדה הוא ויובן לפי דברינו הנ"ל שהיראה היא כלי של התורה ובתורה כתיב ירמיה כ"ג, כ"ט הלא כה דברי כאש נאום ה' וגו' ואיך אפשר ליקח האש בלא כלי ולכן העונש תכוונה שנשרפו המוחין שלו שלוקח האש בלא כלי. כללא דמלתא שהיראה היא כלי של התורה ולכן צריך שתקדם לה כי איך יקח האש בלא כלי ולכן יש כמה לומדים שבקיאים בכל הש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים וכשהוא בלא יראה אינו כלום כי לוקח האש בלא כלי ונשרף הוא והמוחין שלו ואינו יכול לעבוד את השם יתברך כי נשרפו המוחין שלו:

והעצה לזה איך יראים מהשם יתברך הוא באמונה וצדיק באמונתו יחיה להאמין שהוא יתברך מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה ואיך לא ירא מפני מלך גדול ונורא העומד עליו בשעה שלומד הגמרא הגם שמלא כל הארץ כבודו אך שם הוא התגלות יותר שהשם יתברך מתגלה אצלו יותר בשעה שלומד:

והנה מה שאמרו רז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת מהו לשון מתקיימת הוה ליה למימר חכמתו קיימת. אך דהנה נובלת חכמה עליונה תורה שיש תורה שהיא נובלת חכמה שהוא חכמה שנפלה מחכמה של מעלה כמו פריית שנופל מן האילן בלא זמן נקרא נובלת וכן יש תורה שנפלה דהיינו כשלומד בלא יראה ומאן דנחית מדרגיה קרי ביה וימת נמצא הוה ליה תורה שמתה וכשלומד ביראת שמים מחיה את התורה וזהו חכמתו מתקיימת דהיינו החכמה שלוש היה בבחינת מיתה עכשיו קיימת:

ודע שאמרו רז"ל על פסוק והאלקים עשה שיראו מלפניו לא נבראו רעמים אלא כדי לפשט עקמומית שבלב והענין נאמר בשם הבעש"ט נשמתו בגנזי מרומים שהשם יתברך חפץ מאוד שיהיו כל ישראל יראים מלפניו אך מיש יש לו שכל ירא מלפניו בגין דאיהו רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין ואם יסלק חיותו ח"ו אף רגע כמימרא היו מתבטלין כל העולמות ומחמת זה ירא וחרד מאימת השם יתברך עד שכל איבריו נרתעים מפחד השם יתברך ומהדר גאונו לא כמו השוטים שאומרים על היראה אמיתית שהיא מרה שתורה שאינו צריך רק נקודה לכן הבל יפצה פיהם ולא כן ידברו אבל באמת צריך שיפול עליו אימה ופחד גדול עד שיהיו כל איבריו נרתעים אצלו נחזור לעניינו זהו מי שיש לו שכל, מי שאין לו שכל לירא מלפניו יתברך והשם יתברך אף על פי כן חפץ שירא מלפניו לכן מאיים עליו השם יתברך בדבר שיהיה נרתע ונבעת לפי קט שכלו כגון בשמעו קול הרעם וכוונת השם יתברך שילך מזה אל היראה העליונה בחשבו הלא הרעם הוא אחד מגבורותיו של הקב"ה ואיך לא יירא מהשם יתברך בעצמו וכן שאר היראות חיצוניות שיש לאדם כגון שירא מהשררה או שלא ימותו בניו כוונת השם יתברך הוא שיעלה מזה אל היראה עליונה שידע שאינו ירא רק מהשם יתברך שהיראה עליונה יראת ה' עצמה נתלבשה ונתצממה תוך הדברים ההם כדי לאיים עליו לפי קט שכלו וזהו כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו ומהו יראת חטאו ולא אמר יראתו אך שלא יאמר האדם מה יעשה שאין לו יראה לזה אומר כל שיראת חטאו שחטא הוא לשון חסרון דהיינו שירא מפני חסרונותו שלא ימותו בניו וכו' ומכח זה צריך לבוא אל היראה עליונה ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

במסכת שבת בענין הקזת דם מעלי יומא דעצרתא סכנתא וגזרי רבנן אכולהו מעלי יומא טבא אטו מעלי יומא דעצרתא דאפיק ביה זיקא דשמיה טבוח דאי לא קבילו ישראל תורה הוה טבח להו לדמייהו ולבשרייהו. להבין הענין גם לפני מה שפירשו המפרשים דהזיקא הוא היצר הרע שהוא שטן הוא מלאך המות ובקבלת התורה נעשו חירות ממלאך המות שיתכן לפי זה שיקרא טובח ולא טבות:

אך כוונת המאמר הוא על פי מה ששמעתי ממורי זללה"ה על מה שאמרו על פסוק יחזקאל ל"ד, ל"א ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרוים אדם ואין אומות העולם קרוים אדם ונתן טעם לזה דנודע כי הדם הוא הנפש שמשכן נפש הבהמי של כל הנבראים שיש להם חיותה וא בהדם וזה יש לאומות ולבהמות גם כן ונוסף על זה יתרון לישראל עם קרובו יש להם נשמה שהוא חלק אלוה ממעל חלק ה' ממש כל עוד שאינה מופסקת משרשה שהוא הבורא ברוך הוא שהוא א' אלופו של עולם כנודע וישראל על ידי קבלת התורה ועסקן בעבודתו מתדבקין באלופו של עולם עד ששוכן בתוכם בחינת א' אלופו של עולם כנודע ונעשין חלקיו ממש כמו שכתוב דברים ל"ב, ט' כי חלק ה' עמו ונעשין אחדות עמו יתברך ונתחבר בחינת א' אל בחינת דם שהוא נפש הבהמי המלוּבש בדם של כל ישראל ונעשה כסא לבחינת הא' ונעשה אדם שהוא אותיות א' דם מה שאין כן באומות שאין להם בחינת הא' רק בחינת נפש הבהמי שבהדם ולכן אינם נקראים אדם ודברי פי חכם חן:

ונודע כי כל העולם עם כל הנבראים צריכים לקבל החיות מהבורא ברוך הוא בכל עת ובכל רגע כמו שכתוב ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית כי במעשה בראשית היה הבריאה על ידי חיות חדש שנאצל מהבורא ברוך הוא בכל הנבראים וכמו כן גם בכל עת ובכל רגע צריכים שלא יופסק מהם החיות תמיד ויושפע עליהם בתמידות בהשתלשלות מלמעלה למטה מעילה לעלול שאם יצויר ח"ו העדר חיותו מן העולם אפילו רגע אחד היה העולם ומלואו בטל ממציאאות כנודע אך איך יתכן שהבורא ברוך הוא שהוא בלתי בעל תכלית וגבול שהוא אין סוף ברוך הוא שאין לו שום דמיון כלל עם כל הנבראין שהם בעלי תכלית וגבול ואיך יקבלו החיות מאין סוף ברוך הוא שלא על ידי ממוצע בינם לבינו ברוך הוא מאחר שאין להם שייכות ודמיון כלל בשום אופן לו יתברך:

אך האמת דנודע כי הצדיק הוא יסוד עולם כי הוא היסוד והצנור שמעבר השפע והחיות היורד לכל העולם ולכל הנבראים הוא על ידו ובשבילו שהוא עושה השביל והמסילה שירד החיות וההשפעה על ידי התקשרותו בבורא יתברך תמיד הוא משכן לבחינת א' שהוא אלופו של עולם השוכן בתוכו כמו שכתוב שמות כ"ה, ח' ושכנתי בתוכם והוא חלק ה' ממש ויש לו שייכות כביכול עם הבורא יתברך מצד חלק נשמתו שהוא חלק הא' וגם עם הנבראים יש לו גם כן שייכות והתדמות על ידי בחינת דם שהוא נפש הבהמיש מלוּבש בהדם שהוא שוה לכל נפש ולכל הנבראים ולכך נאות ויפה לו שיהיה ממוצע בין הבורא ברוך הוא ובין העולם ומלואו לקשר הכל בו יתברך להריק השפע לנבראים על ידי שבילוש הוא מתקן על ידי עבודתו ודביקותו בו יתברך.

כמו שאמרו על פסוק קהלת י"ב, י"ג כי זה כל האדם כל העולם לא נברא אלא בשביל זה ואמרו תיבת נברא שהוא לשון היה מדלא אמרו כל העולם לא ברא כו' אך כי באמת בריאת העולם הוא דבר ההוה תמיד כי בטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית על ידי השפעתו החיות בנבראים ובכל יום ובכל עת ובכל שעה נברא העולם בבחינה זו על ידי הורדת השפע והחיות וזהו הפירוש כי זה כל האדם פירוש מאחר שהצדיק הוא בחינת אדם שהוא בחינת א' דם שנתאחדו בו לא נברא העולם בהוה תמיד על ידי

הורדת השפע והחיות כאמור אלא בשביל ומסילה שעושה זה על ידי עבודתו הזכה והתקשרותו בהשם יתברך עושה שביל ומסילה מעבר השפע והחיות וצנור להריק לכל הנבראים שהוא המייחד שמים וארץ כתרגום אונקלוס דברי הימים-א' כ"ט, י"א דאחיד בשמיא ובארעא שמקשר כל העולם ומלואו להבורא ברוך הוא שלא יהיו מופסקין ממנו יתברך שלזה כיוונו ז"ל באמרם וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימים את העולם ולכך נקראים התלמידי חכמים בונים כמו שאמרו אל תקרי בניך אלא בוניך:

וכל זה מה שהצדיקים פועלים זאת הכל הוא על ידי התורה המורה להם דרך אשר ילכו בה ואיך לדבק בו יתברך על ידי התורה והמצוות שנתנו בסיני כמו שאמרו רז"ל יום השישי הידוע הוא ששי בסיון שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית אם ישראל מקבלין את התורה מוטב ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו ובוהו. כי ממילא על ידי שלא היה נתינת התורה שבה עושים הצדיקים שביל ומעבר השפע לנבראים ממילא היו חוזרים כל הנבראים לתוהו ובהו וקיום העולם בששה ועשרים דורות מקודם מתן תורה היה על ידי הצדיקים שבכל דור ודור כגון אדם שת מתושלח חנוך נח והאבות שכולם היו עוסקים בתורה עד שלא ניתנה כנודע והם היו השביל והצנור לעולם כאמור.

אך שבדורות ההם היו המוחין והשגת הצדיק האחד שבדור ההוא היו גדולים כל כך עד שהיו כדאי שימשך על ידם השפע והחיות לכל העולם בשבילו שעשה ותיקן על ידי עסקו בתורה בימים האלו ולא היה צורך לצדיקים רבים לקיום העולם עד שעל ידי השתלשלות הדורות נתמעטו המוחין וההשגה כל כך עד שלא היה כדאי לקיום העולם כי אם על ידי שכל ישראל יקבלו התורה באתגליא ויהיו כולם בגדר צדיקים כמו בבריאת העולם שברא הקב"ה את האדם שהיו כלולים בו נשמות כל ישראל כמו שאמרו קומתו של אדם הראשון היה מסוף העולם ועד סופו ולאחר החטא נתמעטה קומתו כנודע והכוונה של הבורא ברוך הוא במתן תורה היה שיהיה כמו בביאת המשיח במהרה בימינו שיהא הקומה שלימה כנודע כי משיח הוא יהיה גם כן נשמת אדם הראשון כראשי תיבות אד"ם אדם דוד משיח ובקומה שהיה בו קודם החטא בכללות כל ישראל שכולם יהיו כלולים בו בכללות ונשמותיהן של כל אחד ואחד יהיו פרטיות

וזהו כל עיקר עבודתנו לתקן ולגמור חלק המשיח השייך לכל אחד כאמור אצלנו במקום אחר וכשיוגמר התיקון הקומה בשלימות יהיה הוא צדיק יסוד עולם בשלימות גמור וצנור גדול וישר לקבל שפע וחיות שלכך בביאת משיחנו ירבו הטובות והדיעה בעולם על ידי שהוא יהיה צדיק כללי בשלימות גמור כמו שנקרא משיח צדקנו שהוא הצדיק הגדול והצנור הגדול שבו מעביר השפע לכל הטובות מה שאין כן עכשיו אחר חטא עגל שחזרו לזהמתן כנודע שאין צדיק כללי וצריך כל אחד מישראל פרטי להיות בגדר צדיק לקיום העולם בשלימות וכל עוד שיתמעטו הצדיקים יתמעט השפע בעולם והבן כמו שכתוב ישעיה ס', כ"א ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ כשעמך כולם בגדר צדיקים וצינור לעולם פירוש בשביל קיום העולם אז ירשו ארץ מאביהן שבשמים שכל הטוב וכל השפע היה יורד לארץ בכל אופנים ואם לא היו ישראל מקבלים התורה ח"ו לא היה צינור כלל לעולם שלא היה די בצדיק אחד כמו בדורות שלפני מתן תורה כאמור לעיל ולא היה החיות יורד מאין סוף ברוך הוא ח"ו ובהעדר החיות היה התפשטות המות ח"ו כמו שאמרו חרות על הלוחות אל תקרי חרות אלא חירות ממלאך המות ובנתינת התורה נפסק המות מן העולם על ידי החיות שיש לו צינורות על ידי עובדי ה' על ידי התורה.

ולכך נקרא הזיקא שהוא יצר הרע הוא מלאך המות נקרא טבוח שהוא טבוח ונשחט ונחתך מן העולם הכל לפי רוב מורידי החיות אם יש הרבה צדיקים נחתך יותר לפי ריבוי הצדיקים וכל זה על ידי התורה ואם לא קבלו ישראל את התורה היה נפיק זיקא דשמיה טבוח לפי שקבלו התורה נקרא טבוח ואי אל קבלו היה טובח ח"ו וכו' ונודע שכל מועדי ה' החוזרים חלילה בכל שנה נעשה התיקון בהם כמו בתחילת נתינת המועדים לישראל כמו פסח הוא גם היום יציאת מצרים ובשבועות הוא בחינת מתו תורה כנודע ולכך בבוא יום טוב של עצרת צריך כל אחד להיות בגדר צדיק בכדי שיהא צור ויסוד עולם לבל יתפשט הזיקא דשמיה טבוח ושיקרא טבוח ולא טובח ח"ו כאמור ולא כל אדם זוכה לזה שיהא בגדר צדיק כזה והקזת דם הוא סכנה והשטן מקטרג בשעת הסכנה ח"ו ומה גם שזה העת שצריך להתחזק כנגדו מתחזק גם הוא לכך הוא סכנתא להקיז דם ולהכניס את עצמו בסכנה עד שנזכה לביאת הגואל במהרה בימינו ויקיים ובלע המות לנצח ישעיה כ"ה, ח' אמן נצח סלה ועד:

*

וישמע יתרו ופירש רש"י מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלמת עמלק והוא תמוה לכאורה שהרי הכתוב פירש בהדיא מה שממע את אשר עשה וגו' כי הוציא וגו' ולמה הניח פשוטו של מקרא ודרשו בענין אחר:

אך הן אמת נודע כי התורה ניתנה לנו להורות לנו את הדרך אשר נעלה בה במסילות בית אל העולה הרמה לדבקה בה ובמצוותיו כמאמר רז"ל בראתי יצר הרע בראתי תבלין שהיא התורה ואמרו עוד אם פגע בך מנוול זה כו' אם אבן הוא נימוח וכו' והנה עינינו רואות כמה אנשים לומדי תורה בפלפול גדול והמה רחוקים מיראת ה' ומעבודתו והיצר הרע שלם אצלם שלא נימוח ולא נתפוצץ כלל. אבל באמת דבר ברור הוא שגם תורה אין להם שאף על פי שלומדים אין נקרא אצלם תורה כי בחינת מה שנקרא תורה להיותה מורה דרך לעבודת השם יתברך ונותנת עצה לדבקה בהשם יתברך לא לזולתו והם אינם לומדים לכוונה זו ואדרבה המה מתפארים בה ומערבים טוב ברע וזהו היה חטא אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע שהיה מערב טוב עם רע הכל ביחד.

אמנם היות להם הסיבה המונעת מהתקרב בעבודת השם יתברך עם היותם לומדים תורה הוא על פי מה שאמרו רז"ל בענין עיקר לימוד התורה ואמרו על פסוק תהלים א', ב' כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו וגו' בתחלה נקרא תורת ה' וכשעמל בה נקרא תורתו וצריך להבין דברי חכמים למה הוא כך ומה היה חסר אם לא היה נקרא תורתו והיה לומד תמיד בתורת ה' אך יובן עם מה שאמור שהתורה היא מורה דרך וצריך כל אחד בעת לימודו לשמוע בקול מורה דרך שבה להורות לו איך יתנהג בתורתו ועבודתו וזה נקרא תורתו על שם של אדם בפרטות לכל אחד ואחד ועל כוונה זו אמר הכתוב משלי כ"ח, ט' מסיר אזנו משמוע תורה דהוי ליה למימר מסיר פיו מללמוד תורה אבל לפי משה שאמור אתי שפיר שכל אדם יטה אזנו

לשמוע בלימודים שלומר ולעשות לאהבה את ה' ולעבדו ואם ככה לעיכובא דוקא כדבר הזה יעשה האדם וחי בהם חיי עולם ועל זה אמרו רז"ל אם אבן הוא נמוח כו'.

אמנם הדבר שמביא לזאת המדריגה לשמוע בקול תורתו הוא ענין קריעת ים סוף שצריך שיוקרע מקודם ים החכמה העליונה שיכנס בה האדם בחכמה הזאת ואז יהי מהר לשמוע בקול התורה לפוצץ הרי היצר הרע כאמור וזהו שפירש רש"י והוא מאמר רז"ל מה שמועה שמע ובא פירוש איזה סיבה גרם לו לשמוע שהרי כל האומות שמעו כל הנסים והמופתים ואף על פי כן לא נתגיירו זולת יתרו ובודאי אין זה כי אם שהיה בו ניצוץ קדוש ועל כל פנים צריך שיוקדם איזה סיבה קודמת לשמיעה לזה אמר קריעת ים סוף כאמור שנקרע ים החכמה העליונה שעל ידי קריעת ים סוף בגשמי בעולם התחתון כן נקרע גם כן בעולם העליון ברוחני בים החכמה עליונה ואז גם כן נכנסו ישראל בים החכמה ואז יוכלו לקבל את התורה בזמן מועט שהרי בחדש השלישי בששי בסיון קבלו את התורה על הר סיני ואיך היה יכולת בידם כל כך בזמן מועט והלא בעמדם על הים היה קטרוג עליהם לומר הללו עובדי עבודה זרה והללו כו' ובזמן מועט כזה ששהו עד ששי בסיון קבלו התורה על הר סיני אך עם מה שאמור יובן בקריעת ים סוף בגשמי נקרע גם כן ברוחני ים החכמה ונכנסו ישראל בחכמה עליונה וזהו קריעת ים סוף, ומלחמת עמלק פירוש מלחמת היצר הרע שיצר הרע הוא הס"א שנתלבש בעמלק ביום הלחמו עם ישראל נצחוהו על ידי קריעת ים סוף שהיה להם מתחלה שהוא כמאמר רז"ל אם אבן הוא נימוח כו' כאמור לעיל והבן:

*

וידבר אלהים את כל הדברים האלה ודרשו רז"ל שכלל כל הדברות בדבור אחד מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע ולכן אמרו ישראל דבר אתה עמנו ונשמעה וגו' ואמרו עוד והאלהים יעננו בקול בקולו של משה שמשה רבינו ע"ה פרט כל דברות לישראל אלא שהקב"ה נתלבש בקולו של משה והוא תמוה והלא הכל גלוי וידוע לפניו יתברך והיה יודע מתחלה שלא יכולו ישראל לקבל הדברות ממנו יתברך כי אם על ידי התלבשות בקולו של משה ולמה אמר בעצמו מתחלה מה שאין הפה יכול לדבר וכו':

אמנם הן אמת נודע כי זאת תורת האדם בעסקו בתורה צריך לדבק את עצמו באותיות התורה שהם היכלות שהשם יתברך שוכן בתוכם ומתלבש בתוכם אור אין סוף ב"ה ועל כן תהיה מחשבתו דבוקה באותיות התורה ובאור אין סוף המתפשט בתוכם כי האותיות נקראין היכלין דמלכא שהשם יתברך מתלבש בהן ושוכן בתוכם וכשהאדם לומד בזאת הכוונה אז לא יגורך רע כתיב תהלים ה', ה' כי אחד משמות היצר הרע הוא רע וכיון שמדבק את עצמו באותיות התורה לחזות בנועם זיו החיות של אין סוף ב"ה המתפשט בתוך אותיות התורה הוא דבוק בו יתברך ועליו נאמר לא יגורך רע ואז יתפרדו כל פועלי און.

ועל זה אמרו רז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש דאם אבן הוא נמוח וכו' ודייקו באמרם ז"ל משכהו לבית המדרש ואל אמרו סתם משכהו לדברי תורה. ומה לי אם לומד בבית המדרש או במקום אחר. אך כיוונו בזה שהתורה שבעל פה נקרא מדרש חכמים שדרשו חז"ל בי"ג מדות מתורה שבכתב והם י"ג מדות שהתורה נדרשת מקל וחומר ומגזירה שוה האמורים בברייתא דרבי ישמעאל ולזה אמרו משכהו לבית המדרש רצה לומר לפנימיות המדרש לדבק את עצמו בחיות שבתוך האותיות כי היכל ה' המה והשם יתברך שוכן בתוכם ואז אם אבן הוא נמוח ואם ברזל הוא מתפוצץ כי לא יגורך רע כתיב שם ועל זה אמרו רז"ל על תורתו של דואג ואחיתופל שהיה מן השפה ולחוץ רצה לומר שלא למדו בפנימיות של תורה ובחיות האותיות המתפשט בתוכם ולהדבק בה' על ידי התורה כאמור.

ובזה יבואר מאמר רז"ל בכל יום יהיו דברי תורה בעיניך כחדשים ולמדו זה מפסוקים ולכאורה יפלא הדבר מאוד איך אפשר להיות כן כי הנה התורה ניתנה מאז ומשנים קדמונים זה כמה אלפים והאיך יוכל להיות כל אדם בעת הזאת לשום על לבו שיהיה בעיניו כמו דבר חדש אך עם מה שכתוב יבן היטב כי הנה עיקר עסק התורה לדבקה בו יתברך השוכן בתוך אותיות התורה כאמור שעל ידי זה יתפרדו כל פועלי און כי לא יגורך רע כתיב ולכן ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן כי מעת שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא והיא הזוהמא בכל העולם מפני טמאת הנחש אשר הטיל בה וממנה הושתת העולם ומלואו אבל ישראל שעמדו על הר סיני ושמעו התורה מפי השם יתברך ונתקברו ונתדבקו במקור ישראל הוא השם יתברך השוכן בתוך האותיות של התורה ששמעו ונזכרו מאוד עד שנפרד מהם כל טומאה והזוהמא כי לא יגורך רע כתיב אך בעבור שבחטא העגל חזרו לטומאתן ישנה כמו שאמר הכתוב שמות ל"ג, ו' ויתנצלו בני ישראל את עדים ודרשו רז"ל שניטלו מהם הכתרים שקשרו להם מלאכי השרת בעת קבלת התורה ואז נדבק בהם הזוהמא ועל כן צריך כל אדם לתקן זה להפריד ממנו זוהמת וחלאת הנחש מעט מעט על ידי עסקו בתורה לדבק בו יתברך ויסור מעליו את הנחש הוא הס"א הוא היצר הרע וידבק את עצמו בתורת ה' ובאותיות הקדושים ליראות את פני האדון ה' השוכן בקרבם כי היכל ה' המה כאמור.

וזה שאמרו רז"ל יהיו דברי תורה בעיניך כחדשים ופירושו כי כמו בשעת מתן תורה פסקה מהם הזוהמא במעמד הר סיני רק בחטא העגל חזרו לטומאתן ישנה לכן גם עתה בכל יום ויום יראה לתקן מעט מעט שיפסוק הזוהמא ממך כמו בשעת מתן תורה כמו שהיו חדשים והיה נפסק ממך הזוהמא על ידי התדבקותך באור אין סוף המתפשט בתוך האותיות כן גם עתה אתה תעשה כן רק עתה לא יוכל להיות הכל בפעם אחת כמו בשעת מתן תורה שנעשה הכל ברגע אחד אך עתה צריך לתקן מעט מעט בכל יום עד ביאת משיחנו במהרה בימינו כי בזה תלוי קץ ביאת משיחנו עד שיכלה כל הזוהמא וטומאת הנחש על ידי עסק תורתנו ולכן נקרא התורה תושיה שמתשת כחו של אדם עם היות שגם לפי פשוטו של דבר הוא אמת שמחליש כח הגוף עוד יזכור לנו לפי עניינינו שמחליש כח החיצונים כי החומר בדביקות כאמור נעשה מן החומר צורה ונחלש כח חומרי שבאדם להתרחק מן הדברים החומרים על ידי עוסקו בתורה בכל יום וניתקן מעט מעט כאמור.

והנה אמרו רז"ל במסכת שבת מנין לנוטריקון מן התורה שנאמר אנכי אנא נפשי כתבי יה בית ופירוש הענין הוא רמז למה שאמור שהקב"ה צמצם שכונתו בתוך האותיות של התורה וזה נקרא נפשו של

הקב"ה כמו שכתוב ויהי האדם לנפש חיה ותרגם אונקלוס לרוח ממללא שדבורו של הקב"ה שוכן בתוך האותיות הכתובים בתורה ולכן זאת הכוונה דיבר ה'ב"ה בעצמו כל הדברות מתחלה אף שאין הפה יכול לדבר כו' רק האלהים עשה בזה בכדי שיוכלל ויתלבש אור זיו שכינתו בכל התורה ובכל אותיותיה הקדושים האמורים בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה גם כן וימלא כבודו את הכל בכדי שעל ידי כן יהיה מה שידבק האדם את עצמו בתורה ה' יכול לחזות בנועם ה' וזיו קדשו להדבק בו יתברך ויסיר מעליו טומאת נחש כוחותיו.

ובזה יבואר מה שאמרו רז"ל בענין עסק התורה שצריך שיהיה לשמה ואמרו בלשון נקבה לשמה בסימן ה' נקיבה ולא אמרו לשמו שהרי צריך ללמוד למען שמו יתברך ועל פי דרכינו נוכל לפרש דמה שנאמר בלשון נקבה דקאי על חוה שהרי בה הטיל הנחש הזוהמא ונדבק בכל העולם בשביל שיצאו מחלציי וגם אנחנו מבני בניה היה נדבק בנו זוהמתן אכן בעמדינו על הר סיני פסקה זוהמתינו ובחטא עגל חזרה ונדבק בנו וצריכין אנחנו אל התיקון על ידי עסק התורה כאמור וזה שאמרו שילמוד התורה לשמה פירוש לשם הזוהמא שהטיל נחש בחוה להפרידה ממנו וזהו עיקר כוונתנו בלימוד התורה שעל ידי זה יוסר חלאת טמאת הנחש על ידי שנדבק בו יתברך השוכן בתוך אותיות התורה ואז יתפרדו כל פועלי און כי לא יגורך רע כתיב כאמור ועל ידי זה יבא משיח במהרה בימינו.

וזהו מאמר רז"ל אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה ואמרו חרות על הלוחות אל תיקרי חרות אלא חירות ממלאך מות חירות משעבוד מלכיות כי באמת העוסק בתורה על זאת הכוונה הוא דבוק באור אין סוף ברוך הוא שהוא חי החיים נצחיים וכן מציינו בכמה תנאים ואמוראים שהגיע עת פטירתם מן העולם הזה בעת עסקם בתורה ולא יכול מלאך המות לשלוט בהם והיה צריך לעשות תחבולה ועצה כמו דמצינו דאיפסק דרגא וכו' וכיצא בהם אבל בעת עסקם אי אפשר לו לשלוט בהם מפני שהיו דבקים בה' על ידי עסק התורה ובאור פני מלך חיים וחירות ממלאך המות וגם חירות משעבוד מלכיות.

וכמשארז"ל כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ וכל הפורק וכו' והיינו על פי מה שאמור כי אי אפשר למשיח שיבא עד שיתברר ויסיר מעלינו זוהמת הנחש ולכן אנחנו היום בגלות שעל ידי הגלות נתכפרו עונותינו וקושי השעבוד משלים שיסור ממנו חלאת זוהמת הנחש כנודע מענין גלות מצרים אשר קושי השעבוד השלים ונגאלו קודם זמנן ולכן כל הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו עול מלכות ועול דרך ארץ כי מכיון שאינו עוסק בתורה לדבקה בו יתברך להסיר ממנו טומאת הנחש אזי נותנין עליו עול מלכות שזהו קושי השיעבוד שיסיר ממנו טומאת הנחש על ידי הגלות כי בלתי זאת תהא נדבק בו הזוהמא ואי אפשר להיות קץ המשיח ח"ו ואם אין בו תורה שיסיר ממנו הזוהמא בעל כרחו צריך הוא לשעבוד בכדי שיוכל להיות קץ המשיח במהרה בימינו משאל כן כל המקבל עליו עול תורה אזי יסיר ממנו טומאת זוהמת הנחש על ידי עסקו בתורת ה' ובאותיות הקדושים כי היכל ה' המה ועל ידי זה יוכל לדבק בו יתברך ואז יתפרדו ממנו כל פועלי און ולא ידבק בידו מאומה מן הטומאה והזוהמא ההיא לכן מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ ושעבוד הגלות כי אין צריך לזה האיש לשעבד נפשו תחתם לברר הסיגים ממנו כי על ידי עסקו בתורה ודביקותו בו יתברך כאמור יתבררו ויתפרדו כל פועלי און כי לא יגורך רע כתיב ויסיר מעליו את הנחש ובזה יזכה לביאת משיחנו במהרה בימינו אמן, ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

אנכי בא אליך בעב בענן בעבור ישמע העם בדברי וגו' הנה עשרת הדברות מתחיל באנכי וגו' ודרשו רז"ל אנא נפשי כתבית יהבית השם ברוך הוא שהוא אין סוף צמצם את עצמו כביכול והקטין בכדי שיוכל לשכון בתוכינו שאנחנו בני גבול וכביכול את נפשיותו נתן בתוכינו וזהו נפשי כו' יהבית ואיתא בגמ' ולדבקה בו איך אפשר לדבק כיה ואש אוכלה אכל כל אשין דעלמא ותירץ הדבק במדותיו וקשה הרי כתיב ולדבקה בו ולא במדותיו וי"ל כי הנה השם ברוך הוא אין סוף והנה דרך הטוב להטיב ואם בא השם להטיב לנו אי אפשר לנו לקבל רוב טובה כי היינו בטילים ממצאיות מחמת שהוא אין סוף ברוך הוא ומדרך הטוב להטיב ואם לא היה מגלה טובו לנו על ידי בריאות כל הנמצאים היה בכחו ובעצמותו קודם שנברא העולם.

וזהו אדון עולם אשר מלך בטרם כו' כי אצל השם הוא שוה מה שבכחו ובמה שיצא מכח אל הפועל הכל שוה אצלן כי הוא היה הוה ויהיה הכל שוים אצלו הן מה שיצא מכח אל הפועל והן מה שהיה בכחו קודם שנברא והיה מלך על כל הנמצאים בכחו רק לעת נעשה בחפצו כל אחר שיצא אל העשיה שברא את הכל בחפצו אזי מלך שמו נקרא שאנו קוראים אותו מלך ויכול השם ברוך הוא להנהיג מדותיו הטובים אתנו להראות רחמנותו וחנינותו ואריכת אפיו.

והנה כדי שנוכל לקבל את מדותיו הטובים שלא נתבטל ממצאיות מחמת שהוא אין סוף לכן צמצם את עצמו כביכול את טובו במדה לפני ערך כחינו שנוכל לקבלו וזהו שנקרא מדות לשון מדה שנמדד על ידי צמצומים והשם אין סוף מתלבש בתוך המדות והנה בהחזיק האדם את מדות השם מה הוא רחום כו' אז הוא דבוק בהשם אין סוף ברוך הוא בעצמו כי השם אין סוף ברוך הוא הוא שוכן בתוך המדות לכן אמרו רז"ל הדבק במדותיו ואז הוא דבוק כביכול בו בעצמו כביכול:

[וזהו] מה שאמרו חז"ל לשבר את האזן פירוש מה שהם יתברך מתמשל אצלנו באיברים גשמיים כביכול הוא שהשם ברוך הוא מצמצם את עצמו ומקטין את עצמו כביכול עד שמקרב את עצמו אלינו בתוך האיברים הגשמיים שנתמשל בו השם בכדי שנוכל להבינו ולהכירו ויהא קרוב אלינו כי הוא כביכול שוכן בתוך איברים הגשמיים שהוא מתמשל אלינו וזהו אנכי בא אליך בעב הענן היינו שאני מתמשל בתוך עביות וגשמיות כי אני שוכן בתוך העביות והגשמיות היינו בתוך האיברים הגשמיים שאני מתמשל אליכם ולמה אני בא בעב בענן היינו בעביות בעבור ישמע העם כדי שיוכלו לשמעו לזה אני מתמשל באיברים גשמיים ואני שוכן בתוך הגשמיות ועביות כדי שישמע העם.

וישמע יתרו וכו' החרשים שמעו והעוורים הביטו לראות ישעיה מ"ב, י"ח כי שמיעה הגשמיות אינה כלום כי אם שמיעת השכל אשר על ידי שמיעת השכל מתפעל האדם ולא בשמיעת הגשמי לכן התפלל שלמה המלך ע"ה ונתת לעבדך לב שומע מלכים א ג', ט' ושמיעת הגשמי אינה כלום לכן אם גם כל האומות שמעו הנסים והנפלאות של השם לא נתפעלו מכח זה לבוא להתגייר כי אם שמעו עמים גו' חיל אחז יושבי פלשת נמוגו כל יושבי כנען גו' שמות ט"ו, י"ד-ט"ו אבל יתרו שמע בשמיעה רוחנית ונתפעל על ידי זה לבוא להתגייר וזהו וישמע יתרו כי שמיעתו היתה נקראת שמיעה אבל שמיעת האומות העולם ששמעו ונתבהלו הוא מחמת שהיה בהם שמיעה גשמיות אשר אינה נחשבת לשמיעה וזהו החרשים שמעו כי שמיעה הגשמיות אינה נחשבת לשמיעה כי היא כאלו הוא חרש ואין שומע בלב ושכל ואמר הנביא השמיעה שלכם נחשבת כאילו אתם חרשים ותראו לשמוע בלב והיינו שהתורה אומרת בניך עשוני ככנור היינו שנהנים מהתורה כמו כביכול הנאת הכנור שנהנים מהתורה בשמיעתם כמו שהם שומעים קול הכנור וצריך לשמוע התורה בכדי שידע האדם איך לעבוד את השם ברוך הוא היינו שיהא הלב שומע:

פרשת משפטים

ואלה המשפטים וגו' ותרם אונקלוס ואילין דיניא די תסדר קדמיהון. והוא צריך ביאור מה ענין תשים לתרגמו תסדר בשלמא למה שאמרו רז"ל תשים הוא כלי הדיינים שייך בהם לשון שימה אבל ענין הסידור לא נכלל בפירוש תשים והוי ליה למימר די תשוי קדמיהון:

אכן הן אמת נודע מה שאמרו רז"ל בראשית ברא וגו' בשביל התורה שנקרא ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראים ראשית תבואתו ואורייתא וקודשא בריך הוא וישראל כולא חד שישראל מתאחדין בהקב"ה על ידי התורה כי הנה כל התורה היא צירופי אותיות ואיתא בסיפר יצירה קבען בפה שקבע הקב"ה צירופי אותיות התורה בפה כל אחד ואחד מישראל להטותם לכל אשר יחפץ וזהו מאמר רז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם והלא במאמר אחד יכול להבראות אלא להפרע מן הרשעים שמאבדין כו' וצריך להבין מי נתן כח לרשעים שיוכלו לאבד את העולם אך עם מאמרנו יובן כי הצירופי אותיות נמסרו לישראל והרשע מהפך צירופי אותיות מטוב לרע וזהו פגם גדול שמכריח את המלך להתלבש בצירופי אותיות הרע כי מפי עליון לא תצא הרעות, רק אדרבה, הטוב. אמנם מכיון שנעשה הכל על ידי צירופי אותיות והרשעים מהפכים הצרופים מטוב לרע ח"ו.

וזהו מה שכתוב בתורה קללות בתורת כהנים ובמשנה תורה ולכאורה הוא דבר נפלא הלא התורה כתיב בה משלי ג', י"ז דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום ואיך יהיה כל כך קללות ח"ו כתובים בה. אמנם יובן עם מה שכתבתי שבאמת הם הכל ברכות למקיימי התורה אך לעוברי רצונו הם מהפכים הצירופים ונעשה

אצלם בחינת קללה וכמו שאמר הכתוב ויקרא כ"ו, ט"ו ואם בחוקותי תמאסו אז והבאתי וגו' שם, כ"ה כי על ידי רשעת הרשעים הם גורמים שיתהפך הצירוף מברכה לקללה ח"ו.

והנה איתא בגמרא איזהו יסורין של אהבה חד אמר כל שאין בהן ביטול תורה וחד אמר אידי ואידי יסורין של אהבה הן שנאמר משלי ג', י"ב את אשר יאהב ה' יוכיח יכול אפילו לא קבלן מאהבה תלמוד לומר אם תשים אשם נפשו מה אשם לדעת כו' ויובן עם מה שכתבתי כי הרשעים מהפכין הצירוף מטוב לדע וליסורין ח"ו והיסורין מכפרין עוונותיו ויכול הוא הצירוף שיתהפך כחומר חותם ויציב כמו לבוש ברכה ושלום טובה וחיים לזה אמר יכול אפילו לא קבלם מאהבה תלמוד לומר כו' אף יסורין לדעת ועל פי דרכינו כיוונו בזה רמז גדול שהצירופי אותיות הנ"ל שרשם הוא בדעת וכן אמרו רז"ל בלא זה יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו כו' שהצירופים הם בדעת ולכן צריך להגביה היסורין עד הדעת ושם יתהפך הצירוף כמקדם שהיה הצירוף ברכה וטוב רק שבחטאו קלקל השורה והיפך הצינורות וכשיתכפר לו על ידי יסורין יחזור הצירוף לאיתנו:

וזהו ואלה המשפטים אשר תשים וגו' פירוש תשים המשפטים והדינין לדעת כמו שכתוב גבי אשם ישעיה נ"ג, י' אם תשים אשם נפשו ששם למדו רז"ל מה אשם לדעת אף יסורין לדעת והנה כן הוא הפירוש תשים שתשים לדעת העליון כל המשפטים והדינין ח"ו ואז יתהפכו הצירופים מרע לטוב וזהו שתרגם אונקלוס ואילין דינייא די תסדר קדמיהון פירוש כמו שהיה מקדם כסדרן והיו הצירופים סימן ברכה לישראל כך עתה אחר שנתהפכו על ידי רשעת הרשעים מכל מקום על ידי היסורין נתכפרו עוונותיהם וחזרו הצירופים לאיתנם הראשון והבן:

פרשת תרומה

ויקחו לי תרומה פירש רש"י לי לשמי. לכאורה הוא תמוה הלא כל המצוות צריך לעשות לשם ה' ולמה נתיחד ענין זה דווקא בבנין בית המקדש הנה נודע כי שכינה בתחתונים הוא ענין שהקב"ה צמצם שכינתו לצורך תחתונים והנה אין שכינה שורה אלא על ישראל כמו שאמרו רז"ל ביקש משה שתשרה שכינה על ישראל ולא על אומות העולם וכו' ונודע שגם בגלותינו לא עזבנו ה' אלהינו ומשרה שכינתו בתוך הצדיקים שבכל דור ודור כמו שאמרו רז"ל גלו לבבל שכינה עמהם גלו לעולם שכינה עמהם וכו' אמנם עיקר השראת השכינה יהיה אי"ה בביאת משיחנו במהרה בימינו כי עיקר השראת השכינה הוא נודע שם ה' אחרונה משם הוי"ה ברוך הוא וצריך לייחד בהקב"ה שהוא המשרה שכינתו בתחתונים שהוא ענין בחינת וא"ו שבשם הוי"ה ברוך הוא וזהו הנקרא יחוד קב"ה ושכינתיה ובגלותא אין יחוד גמור כי אם מעט מזעיר על ידי הצדיקים שבכל דור אבל לעתיד לבוא יהיה אי"ה יחוד גמור וא"ו עם ה"א יחוד קב"ה באחדות גמור:

וזהו ויקחו לי לשמי תרומה תרום ה"א שיתרומם הה' למעלה בו"או וזהו על ידי מלאכת המשכן שהוא ענין השראת השכינה כמו שכתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:

וזהו משנכנס אדר מרבין בשמחה והוא תמוה דהא עיקר הנס היה בי"ד ובט"ו בו ולמה התחילו בשמחה מתחלת החודש. אך דהנה שמות החדשים עלו מבבל ויש טעם לכל השמות של החדשים למה נקראים כך זה ניסן וזה אייר וכן כולם וטעם החודש אדר למה נקרא כך הוא מפני שבחודש זה נרמז א' ד"ר רצה לומר א' שהוא אלופו של עולם וכמו שכתוב אלוף נעורי אתה שכשם שאות א' הוא ראשון לכל האותיות כך השם יתברך הוא ראשון לכל הנמצאים וזהו ענין בחינת א' דר עם התחתונים שמשרה שכינתו עם התחתונים.

והנה הרשע היה מפיל הגורל מיום ליום ומחודש לחודש לכלות את עמינו בית ישראל בחודש אדר מפני שבז' באדר מת משה רבינו ע"ה ולא ידע שבז' באדר נולד משה כמבואר בדברי רז"ל והענין דאיתא בזוהר הקדוש אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא עד שיתין רבוא דרי וזהו ענין בחינת הדעת שיש לכל אחד ואחד מישראל להשיג בתורה והכל על ידי הדעת בחינת משה שהוא היה הדעת של כל ישראל ויש לכל אחד ואחד ניצוץ דבר מה חלק מהדעת של משה רבינו ע"ה בכדי שידע ויבין ויסיג כל אחד ואחד בתורה כל חד וחד כפום שיעורא דיליה כפי בחינת משה שיש אצלו כך הוא מבין ומשיג בתורתו.

ולכן אמרו רז"ל מאוד מאוד הוי שפל רוח בפני כל אדם והאיך יצוו על זה חז"ל לכל אדם שעל כל אדם אמרו משנה זו לקיימה והאיך יכול כל אדם לקיים זה הדבר הלא זה הוא אשר נשתבח משה רבינו ע"ה במדה זו בתורה כמו שאמר הכתוב במדבר י"ב, ג' והאיש משה עניו מאוד מכל האדם גו' ואיך יזכה ילוד אשה אחר זולתו לבוא למדריגה זו אך הענין הוא מכו שאמור שיש לכל אחד ואחד מישראל בחינת משה והוא הדעת שלו ועל כן ציוו חז"ל מאוד מאוד הוי שפל רוח כי מאחר שיש לך בחינת משה שהרי יש לך דעת ואפילו אם הוא מעט מן המעט אף על פי כן הלא זה הוא בחינת משה שיש לך אם כן איפוא זאת עשו גם אתה כמו משה רבינו ע"ה להיות שפל רוח בחינת משה ואם גם זאת אין בך הלא אמרו רז"ל כל אדם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו ואם יש לך אפילו מעט מן המעט תוכל לעשות כן להיות שפל רוח ועדיין אין זה מדריגת משה עצמו כי במשה נאמר שזכה והשיג ענוה שהיה לו השגה עצומה ונפלאה בזה.

והנה נאמר במשה רבינו ע"ה דברים ל"ד, ו' ולא ידע איש את קבורתו והוא על פי האמור שאתפשטותא דמשה בכל דרא ולזה ענין בחינת משה הוא גנוז באדם הישראלי ולא ידע איש את קבורתו פירוש שלא ידעו היכן משה קבור וגנוז כי באמת הוא נגנוז ונקבר בדעת של כל אחד ואחד מישראל כאמור וזהו ויקבור אותנו בגיא פירוש שנגנוז בחינת משה שהוא הדעת אצל מיש הוא שפל בעינו כגיא ואינו מתגאה שהמתגאה הוא כאלו עובד עבודה זרה ואין בו דעת בחינת משה וזה מול בית פעור רצה לומר שהדעת

גנוז אצל מי שהוא שפל בעיניו והוא מנגד והיפוך בית פעור שהוא עבודה זרה שכל המתגאה כאלו עובד עבודה זרה אכן העניו והשפלה וא מנגד לדבר זה והפכו ממש שם הדעת האמיתי גנוז וטמון:

נחזור לעניינינו וזהו שהיה המן הרשע סבור שכיון שבז' באדר מת משה בחינת הדעת ונשארו ישראל בהסתלקות בחינת הדעת ח"ו ואזי יכול להם אבל אל ידע שבז' באדר נולד משה רצה לומר שתיכף מיד כשמת הוא נולד מכיון שהוא נשאר אצל ישראל כאמור שהרי אתפשטותא וכו' ובפרט שהיו שם כמה צדיקים עם מרדכי ובודאי היה הדעת מתגלה על ידם:

והנה אמרו רז"ל אין בין אדר ראשון לאדר שני אלא קריאת המגילה ומתנות לאבינוים בלבד והענין כי יש באדם הגשמי ענין בחינת עיבור ראשון ועיבור שני גדלות ראשון וגדלות שני והעיבור ראשון הוא במעי אמו וגם שם יש עמו בחינת אלהות כמו שאמרו רז"ל נר דלוק על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו ומלמדין אותו כל התורה כולה ומשיצא לאויר העולם אף על פי שקורא ושונה מכל מקום הוא בחינת קטן עד היותו בן י"ג שנים ויום אחד שאז הוא נקרא גדול לכל דבר משאל כן קודם זמן הזה אף על פי שהגיע לעונות הפעוטות ונקרא גדול לשאר מילי מכל מקום לא נקרא גדול לכל דבר עד היותו בן י"ג שנים ויום אחד וקודם לזה אין מעשה קטן כלום וקטן שקידש אין חוששין לקדושין והטעם הוא מפני שלא נכנס בו הדעת השלם עד היותו בן י"ג שנה שלימות ויום, אחד אף על פי שיש קטנים חריפים ומופלגים בתורה מכל מקום אין זה בחינת הדעת אמיתי עד שנכנס לכלל שנים דגדלותו וזה נקרא גדלות ראשון.

והטעם שלא נכנס בו הדעת עד שהגיע לשנים הללו מפי שעיקר הדעת הוא שידע את הבורא יתברך וכיול ליחד קב"ה ושכינתיה כאמור שהשראת שכינה בתחתונים הוא בחינת ה' אחרונה שבשם הוי"ה ברוך הוא ועצם המשכת השראתו יתברך הוא בחינת וא"ו ונקרא בחינת תורה שבכתב ותורה שבעל פה כי תורה שבעל פה רמוז לה' אחרונה שבשם הוי' ברוך הוא נמשך מתורה שבכתב בחינת וא"ו שבשם הוי' והנה התורה שבעל פה נדרשת מהתורה שבכתב בי"ג שנים שאז נכנסו בו כל הי"ג מדות שהתורה שבעל פה נדרשת מהתורה שבכתב.

והנה אף על פי שבשנת הי"ג נכנס לכלל גדלות מכל מקום אין זה גדלות אמיתי שהרי חוזר ונופל מן הדעת כי שבע יפול צדיק וקם וחוזר אל הדעת ונקרא גדלות שני אך זה הגדלות שני אמיתי איננו שלם אצלנו שהרי תמיד צריך ליפול מזה ולחזור ולדעת שני ולעתיד לבוא יהיה גדלות שני שלם אמיתי ומלאה הארץ דעה את ה' ואמרו רז"ל לא כעולם הזה עולם הבא בעולם הזה אני נכתב בי"ה ונקרא בא"ד ולע"ל אני נכתב ביו"ד ה"א ונקרא ביו"ד ה"א והיינו משום שבעולם הזה אין בנו דעת לשם גדלות שני אמיתי שאף ע פי שיש צדיקים בכל דור ודור שעל ידי משרה השם יתברך שכינתו בתוכינו על ידי הדעת שיש בהם אף על פי כן אין דעתם שלם להבין ולדעת את ה' על בוריו ואינם משיגים עצם שם יחודו יתברך רק בהוראת אדנותו כי הוא רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין רב ושליט על כולא אבל להוראת אמיתות שמו המיוחד אין בנו יכולת להשיג ולית מחשבה תפיסה ביה כלל.

אכן לעתיד לבא עין בעין יראו בשוב ה' כמאמר רז"ל על פי ישעיה כ"ה, ט' ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה שכל אחד ואחד מראה באצבעו והוא ענין משל למיש יודע הדבר על בוריו ומכיר היטב יכול להראות באצבע כי הוא זה כך כביכול באלף אלפי אלפים הבדלות בבורא יתברך ישיגו בו השגה עצומה ונפלאה שיתברר להם היטיב ענין משל למי שיודע הדבר על בוריו ומכיר היטב יכול להראות באצבע כי הוא זה כך כביכול באלף אלפי אלפים הבדלות בבורא יתברך ישיגו בו השגה עצומה ונפלאה שיתברר להם היטיב ענין יחודו יתברך כאלו יראו בו באצבע ולכן השם יקרא ככתבתו כי מה שאין אנו יכולים לקרותו כך הוא מחסרון השגתינו בו ולעתיד לבוא כשישיגו את הבורא יתברך בשמו יקראו לו הוי ב"ה כמו שמורה אמיתות שמו המיוחד המושג להם בזמן ההוא.

והנה קודם הגדלות שני נקרא עיבור שני בזמן שנופל מן הדעת הראשון מסתלק הדעת ממנו בעולמות העליונים ונקרא אז בבחינת עיבור והנה הירידה מה שנפל מן הדעת הוא גם כן צורך עלייה כי לא היה אפשר להשיג יותר בבורא יתברך רק כפי טבע השגתו אשר היה מוטבע בתחלה ולכן הוא נופל מן הדעת ואז יאחז צדיק דרכו להעלות את עצמו אל דעת יותר טוב מן הראשון והוא כמשל מי שזורק דבר למעלה צריך להשפיל הדבר מתחלה עד שיגביה אחר כך יותר למעלה.

והנה עיבור וגדלות ראשון נקרא אדר ראשון ועיבור וגדלות שני נקרא אדר שני דהיינו א' דר ראשון וא' דר שני כי בכל מקום השם יתברך עמו אפילו בימי הקטנות ראשון וכמו שאמרו רז"ל נר דלוק על ראשו וכו' ומלמדים אותנו כל התורה כו' ומכל שכן אחר כך כשיצא לאויר העולם ולומד אותיות התורה ואחר כך כשלומד ומבין בתורה וגם בימי הקטנות השני שנופל מן הדעת נאמר בכל צרתם לו צר ולכן אין מעברין את השנה אלא בחודש אדר לרמז על האמור כי אדר הוא א' דר שנתגלה אלהותו גם בעיבור שני כדי שיבוא לגדלות שני אמיתי מעט מעט עד שיבוא משיח צדקינו במהרה בימינו שאז יושלם ענין הדעת בכל פרטיו:

וזהו אין בין אדר ראשון לאדר שני אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים פירוש שנקרא את ה' בהתגלות שיתגלה עצם אלהותו לקרוא כולם בשם ה' המיוחד וזהו קריאת המגילה לשון התגלות כו' ומתנות לאביונים שאז יתעלו מדריגות התחתונים העניים ושפלים עד עפר בעולם הזה שהוא עלמא דפרודא משאל כן לעתיד לבוא כשיתיחד שמה קדישא דקב"ה ואז יתיחדו כל המדות האביונים בבורא יתברך ויחשב להם מתנה גמורה ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת תצוה

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך וגו' כבר התעוררו המפרשים ספיקות ותרי מינייהו דמדכר דכירו. הא' למה לא נזכר שמו של משה רבינו ע"ה במצוה זו ומה נשתנה מצוה זו מכל מצוות שבתורה שבכולן נאמר וידבר ה' אל משה דבר אל בני ישראל ובכאן העלים והם כי לא להזכיר שמו במצוה זו. והב' מפני מה ניתוסף הוא"ו במלת ואתה תצוה וגו' אמנם נקדים מאמר רז"ל בראשית בשביל התורה וכו' ובשביל ישראל והענין שכל אחד ואחד מישראל יש לו שורש נשמתו בתורה שהוא שורש כל השרשים של כלל נשמות ישראל ועל ידי זה יתאחדו נפשות ישראל בהשם יתברך בעת עוסקם בתורה דאורייתא וקודשא בריך הוא חד הוא שהיה מבלתי אפשרי להיות העולם כי אם על ידי שנתאחד הקב"ה עם התורה כי הלא השם יתברך הוא אין סוף ובלתי בעל תכלית ואין לו גבול וקצבה ושיעור ולא היה באפשרי לברוא העולם הגשמי המוגבל בזמן ומקום כי אם באמצעות התורה שנתלבש הבורא יתברך שהוא אור מעטה לבושו ועל ידי זה יכול להיות צמצום להגביל בה זמן ומקום כי בתורה מצינו שיש לה איזה גבול וקצב ומדה כאמר רז"ל על פסוק זכריה ה', ב' מגילה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמה שהיא התורה שיש לה מדה כמדתה שנתנו לה חז"ל בפירוש הפסוק הזה ולכן על ידה צמצם הבורא יתברך בתוך העולמות עד שברא עולם הזה בגבול ותכלית ולכן נקרא המדות המקובלים אצלנו בשם מדות מפני שככה מדד ושיער חכמתו יתברך כמה שיוכל העולם ליסבול אור שפעת חכמת אלהותו יתברך.

וזהו פירוש הגמרא על פסוק ובו תדבק וכי אפשר לידבק בשכינה והלא אש אוכלה הוא אלא הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה רחום וגו' ולכאורה הדבר תמוה שהרי מכל מקום יפלא הדבר על לישנא דקרא דמשמע דהדביקות בו יתברך ממש ולא במדותיו וכי אפשר וגו' ואין נוציא הפירוש מפשוטו לומר הדבק במדותיו ואין זה לשון הכתוב שהרי כתיב ובו תדבק דמשמע דוקא בו ולא במדותיו.

אמנם יובן עם האמור למעלה שהמדות הם שנתצמצמו על ידי התלבשותו יתברך באור הוד מעטה לבושו יתברך שהיא התורה בהם י"ג מדות שהתורה שבעל פה נדרשת בהן מהתורה שבכתב והן הן הי"ג מדות שנזכרים בפסוק שמות ל"ד, ו' ה' ה' אל רחום וגו' עליהם רמזו רז"ל מה הוא רחום וכו' וכשאדם עוסק בתורה בדביקות לשורש נשמתו ששם הוא בתורה כאמור נעשה אחדות אחד עם הבורא יתברך כביכול ולכן גם הפשוטו של מקרא אמת ובו תדבק בו ממש שהוא יתאחד במקורו שהתורה ושם נעשין אחדות אחד ממש וביארו רז"ל כיצד תהיה דבקותו בו יתברך ממש ותירצו שהוא על ידי מדותיו כאמור על ידי המדות שהתורה נדרשת בהן יוכל הוא לדבקה בו יתברך וזה שאמרו מה הוא רחום כו' שזהו עצה נכונה אל האדם אשר איננו יכול לעסוק בתורה תמיד על כל פנים יהיה תמכין דאורייתא שעל ידו יכול האיש העוסק בתורה ללמוד בדביקות האמור ולדבקה בו יתברך.

והנה כבר כתוב אצלנו בפרשת תרומה כוונת המן הרשע שרצה בחודש זה דוקא על פי מאמר רז"ל מפני שבז' באדר מת משה ולא ידע וכו' והוא ענין והסתלקות הדעת בחי' משה אך הדעת אף על פי שנסתלק מזה העולם חזר לשורשו לעולמות עליונים ונגנז בתורה וזהו ולא ידע איש את קבורתו דברים ל"ד, ו' שכל אחד ואחד משיג מה שהוא לומד כפי שכלו והדעת שיש לו הוא בחינת משה שנגנז בתורה אך שידע כל קבורת משה שיהיה לו כל הדעת של משה זה אי אפשר יעיין שם באריכות:

והנה הדעת הוא בחינת ו' שהוא המשכת התורה וזה ואתה תצוה וגו' ומתחלה נבאר למה לא נזכר שמו כי הנה חל סדר תצוה בשבוע שחל בה ז' אדר הוא בחינת הסתלקות משה ולכן לא נזכר שמו בסדר פרשה זו כי נסתלק משה אך הוא בהעלם בתורה כאמור והוא בחינת ו' וזהו ואתה תצוה פירוש ו' אתה שהוא הדעת המשכת התורה תצוה לשון צוותה וחיבור פירוש שתחבר את בני ישראל ויקחו אליך פירוש שיקחו את עצמם להתקרב אליך ולדבק במדריגתך להמשיך בחינת הדעת של תורה כי גם התורה נקראת על שמו של משה כמו שכתוב מלאכי ג', כ"ב זכרו תורת משה עבדי וכמאמרם שאמר לו הקב"ה ליהושע לומר לך אי אפשר שהתורה נקראת על שם של משה ומשה עבדי מת צא וטרדן במלחמה והענין הוא על פי האמור שמה בחינת הדעת של כל ישראל ועל ידו היה המשכת התורה וכשמת לא רצה הקב"ה אפילו לומר להם ואמר צא וטרדן במלחמה פירוש במלחמתה של תורה שעל ידי מלחמה שבתורה יוכלו לבוא בעצמם אל הדעת הגנוז בתורה וזהו ויקחו אליך שמן זית זך פירוש החכמה נקרא שמן זית כמאמר רז"ל הרוצה להחכים ירגיל את עצמו בשמן זית זך פירוש כ"ז אותיות התורה שהתורה מחכמה נפקת והוא חכמתו יתברך ועל ידי זה יוכל האדם לדבק בו יתברך כתיב למאור פירוש שיכתתו את עצמם לבוא אל המאור שבתוך התורה כמאמר רז"ל המאור שבה וכו' להעלות נר תמיד שבזה תלוי כל העלאות הנשמות שנקראים נר כמו שכתוב נר ה' נשמת אדם וגו':

פרשת כי תשא

אך את שבתותי תשמרו פירש רש"י כל אכין ורקין מועטין למעט שבת ממלאכת המשכן והקושיה מפורסמת אדרבה הוא רבוי לגבי שבת שמרבה לאסור אפילו מלאכת המשכן אמנם נודע האמור בזוהר מהו שבת שמא דקב"ה דאיהו שלים מכל סטרוי וכיון שהוא שלם בכל מיני שלימות בודאי לא תחסר כל בה והנה העושה מלאכה הוא מפני שצריך לאותו דבר וזולתה היה חסר ומשלים חסרונה על ידה אמנם שבת דאיהו שלים מכל סטרוי ואינו חסר כלום אין צריך למלאכה להשלים איזה חסרון ולכן אמרו רז"ל שיהא בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה ואין מחסור דבר שהרי בשבת אלהותו יתברך מתפשט ומתגלה בבני ישראל ואיהו שלים בכל סטרוי בכל מיני שלימות ואם מורה היפך ח"ו מראה שאינו מהם ואין בו השראתו כביכול ואמנם לא לבד מלאכת הדיוט אסור בשבת אך אפילו מלאכת המשכן רצה לומר משכן נקרא על שם שמות כ"ט, מ"ה אפילו מלאכת המשכן רצה לומר משכן נקרא על שם ושכנתי בתוך בני ישראל שהקב"ה שוכן בתוך בני ישראל והאדם צריך להיות משכן אליו ואם לא טהור הוא מחלאת

עוונותיו ומעכב השראת שכינתו ברוך הוא בשבת יסיר מלבו גם דבר זה שלא יעצב על זה רק ישמור שבת כהלכתו וישמח בהשם יתברך שלפניו הוא רעוא דרעוין ושמחה ונמצא אפילו מלאכת המשכן שיעשה דבר הצריך אליו שיהיה משכן להשם גם זה ממעט בשבת וזהו למעט שבת אפילו ממלאכת המשכן שהוא לצורך המשכן:

אך נודע שאין הקב"ה שורה אלא את דכא ושפל רוח, על כן צריך האדם להיות בעיניו בבחינת מ"ה ואין, ואז ישרה הקב"ה דאיהו שלים מכל סטרוי, ובוודאי אז לא יחסר לאדם כלום כיון שאין נחשב לכלום בעיני עצמו, א"כ לא שייך חסרון בדבר שהוא אין, זהו אך למעט, שיהיה האדם ממעט עצמו כאין, ואז ישרה בו אלהותו השלם בכל מיני שלימות, ואפילו מה שהוא מלאכת המשכן כנ"ל:

*

עם הארץ אימת שבת עליו וכו' מפני שבכל שבת מתגלה בחינת משה שמחזיר לישראל התרין עיטרין שהם אהבה ויראה והיא נשמה יתירה נמצא מתגלה לכל איש ישראל שישומר שבת דעת שבו נכלל אהבה ויראה והוא בחינת משה ואז כיון שנכנס בו יראה כאמור מתירא לשקר בשבת.

ולכן כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו כי אותן העטרות זכו במעמד הר סיני כי כרת משה הברית את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה דברים כ"ט, י"ד כי כולם היו שרשם בסיני וזכו לב' עיטרין אהבה ויראה שהוא דעת שלם ובכל שבת מתגלה בחזירתם להם הרי חזרו לכמו שהיו בבחינת מעמד הר סיני שאז קבלו אלהותו והוא חירות ממלאך המות וכו' כן נעשה עתה חירות מסיטרא אחרא וזהו כל השומר שבת כהלכתו כאשר תהילכתו בחינתו היתה בסיני כי כל אחד קיבל לפני בחינתו והוא שומר שבת עד שבא לתהילכו' שורש בחינתו אז אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו כי נעשה חירות מכלם כמו בסיני ואין לסיטרא אחרא אחיזה כלל והענין כשאדם עובר עבירה הוא כאילו מוחק אותו דבר מהתורה ולכן פוגם מאוד בזה אבל יש בחינה גדולה מתורה שבכתב שהוא חרות על הלוחות לשון חקיקה שבזה לא שייך מחיקה ואין הפגם מגיע שם וזהו בחינת שמות שאינם נמחקים שאין פגם מגיע בהם והשבת מתנהג בשמות אלו ולכן נעשה חרות וכו'.

וזהו שמות ב', י"א וירא איש מצרי הוא הסטרא אחרא מכה איש עברי הוא הכאת איש עברי בסנוורים להטעותו לדרך רע ח"ו ויך את המצרי וטמנהו בחול פירוש כיון שבא משה בחינת הדעת בחינת שבת אז הכה את המצרי הוא הסטרא אחרא וסילקו והטמינו לסטרא אחרא להנהגת החול הוא הקטנות אבל בשבת אין לו אחיזה:

*

כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים. הענין הוא על דרך משל אדם שיש לו בן שעושה מעשה נערו וקטנות ועם כל זה משתעשע באהבתו מפני שמבין ומחשב שכשיגדל ויבוא אל השכל להשכיל הבורא יעבוד השם בשכלו ומתוך הקטנות שכל ניכר הגדלות שיהא אחר כך ומפני כן אוהבו כן כשהאדם עובד ה' והנה כל השכל והמוחין נמשכין מחיותו של הקב"ה ששופע אל האדם שכל וחיות לעבוד אותו ואף שהוא בקטנות השכל יש לו כביכול שעשוע על ידי שזוכר לו שכשיבוא לגדלות השכל יבוא הכל אל ה' ויחזור הכל לטוב וזה נקרא ילד שעשועים שאף על ידי הילדות יש לו שעשועים כי מידי דברי בו זכור אזכרנו שמזה יבוא אחר כך לגדלות השכל נמצא כל ימי החול נמשכים מחיות הבורא אך הוא על ידי צימצומים וקטנות ומלוש בלבושים אמנם בשבת נמשכין חיות גדולין בלי מיצר וצמצום כלל ונקראים מוחין מפי שהם מוחין ומעכבין רחמנא ליצלן על דרך משל כשהאב עומד אצל הבן ומשמרו שלא יעשה דברי שטות אינו עושה אך כשמסתיר פניו נשאר במעשה קטנות כך כביכול כשמשיעו מוחין הן חיותו נמצא מתקרב אל האדם מוחה בידו מלעשות דברי קטנות וכן נקראים מוחין מלשון מחיה שכשבאין המוחין והחיות אז כל הסיגים והפסולות נדחים מלשון מחיתי כעב פשעיך על דרך משל שהאב כועס על בנו מפני שעשה מעשה נערו ומגרשו מפניו ואחר כך כשמרחם עליו נמשך הרחמנות ודוחה הכעס וכל מה שעשה לא יזכה ולא יפקד כאילו לא היה כן כביכול כשהקב"ה מוסיף הרחמנות ונותן שפע חיותו אז כל הדינין בטלים ונמחים מהאדם ונמצא כשנדחו כל הסיגים אז אין המוחין בשום צימצום ומיצר רק בהרחבה.

ועל זה אמרו כל המקיים שלש סעודות ניצול משלש פורעניות וכו' ולא אמרו כל האוכל אלא הענין מפני שהג' סעודות הם הג' מוחין הנשפעים אל האדם כל אחד בשעתו ובסעודתו הוא העיקר והסעודה הג' הוא יעקב וכל אדם יש לו השפעה בשבת אך צריך שיראה שיוכל לקיים שיתקיימו בו ויחזיק בהם וזהו כל המקיים שלש סעודות ניצול כו' הענין כי כשהאדם מדבר דברי תורה ותפילה רוצה לידבק אל ה' באין מחשבות זרות ומבלבלים אותו ומחשבתו לחשוב בדברים אחרים זה נקרא דינה של גיהנם ממש ואם אדם מתחזה בזה ודוחה אותם עדיין יש לו צער שאינו יכול לקרב ולקשר המחשבה עם הדבור זה נקרא חבלי לידה על דרך משל כשהאשה רוצה לילד הולד ובודאי יהיה לה תענוג גדול אחר שתלד הולד אך קודם שתבוא אל התענוג יש לה צער וחבלי לידה לילד הולד כן הדבר הזה כי צריך לעשות הולדה הוא הדבור שיצא לפועל אך יש חבלים וצירים והמעכבין וזה נקרא חבלי משיח כי שיח הוא הדיבור מלשון שיח שפתותינו ומשיח הוא המחשבה העושה זאת לדבר לכן נקרא שיח אבל יש חבלי משיח כאמור ואף כשיתחזק האדם ביותר ויפטור מחבלי משיח עדיין יש לו מלחמה גדולה שצריך ללחום עם הנחש במלחמה רבה כאמור בזהוהר הקדוש בגירא ובקשתא וברומחא בסייפא שהם חמשה דברים שעליהם נאמר שמואל - א' י"ז, מ' ויקח דוד חמשה חלוקי אבנים מן הנחל שלקח מן הנחל העליון שהוא השפע והכל על ידי האותיות ונמצא כשמקיים הג' מוחין בתוכו ניצל מג' דברים הנ"ל כמבואר.

וזהו כלה מענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים ונחלה נקרא המוחין על דרך שהאב מנחיל לבנו בחכמה ואז המוחין בלי מצרים כלל וזהו פוסעים בו פסיעה קטנה סועדים בו לברך שלש פעמים רצה

לומר כשפוסעים פסיעה קטנה למעלה ממדרגת קטנות ובאים לגדלות אז סועדים לברך שלש פעמים
הם הג' סעודות כאמור:

*

ואתה דבר אל בני ישראל אך את שבתותי תשמרו כי אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני ה' מקדשכם
פירש רש"י אות גדולה היא ביניכם הענין מבואר על פי מה שאמרו רז"ל מתנה טובה יש לו בבית גנזי
ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם וכו' כי באמת כל עבודות בני ישראל הוא בפה על
ידי אותיות כנזכר במקום אחר אות הוא בצבא דיליה שנגלה בצבאותיו הם ישראל על ידי אותיות
שנתצמצם ונתלבש כביכול יתברך שעשועים ותענוג גדול מזה. אמנם כתיב דברי הימים - א' כ"ח, ט' דע
את אלהי אביך ועבדהו וידוע דברי רז"ל על כל אתין שבתורה וגם כאן רומז לענין גדול כי העיקר תלוי
שיהיה עבודה בדעת שלם כי קטן שאין לו דעת אין ביאתו ביאה רצה לומר אין היחוד וזיווג של מעלה
נשלם על ידי כי בלא דעת נפש לא טוב ונשאר בקטנות ומעשיו אינם דבוקים ביחוד שרשם אמנם מי
שדעתו שלם גורם יחוד וקירוב למעלה ומתקרב ומתדבק עם האותיות למעלה:

וזהו דע א"ת שיכניס הדעת באותיות שהם מא' ועד ת' ודעת הוא התחברות מלשון וידע אדם רוצה לומר
שתחבר האותיות אל הבורא יתברך הנקרא אלהי אביך ועבדהו זה נקרא עבודה שלימה שמקרב קודשא
ברוך הוא ושכינתיה ונקראים האותיות היכל רצה לומר ה"י כ"ל שבה' מוצאות הפה שהוא הדיבור נכלל
הכל דהיינו הבורא יתברך הנקרא כל שכולל הכל שהקב"ה שורה בהאותיות כשמדבר בדעת וזה נקרא
אות גדול שמדבר בגדלות הדעת אבל בלא דעת נקרא קטן וכן אמר מורי בעש"ט נשמתו בגנזי מרומים
שאל לך אות מעם ה' אלהיך ישעיה ז', י"א רצה לומר שתחנן ותשאל מהקב"ה שיתן לך אות דהיינו
האותיות מן אותן הדביקים עם ה' אלהיך שתזכה לחבר אותם לשרשם:

והנה בחינת כל עבודתינו הוא בבחינת עבד כי יש בישראל ב' בחינות אם כבנים אם כעבדים ובשבת הוא
בחינת בן שמחפש בגנזי אביו כאשר אמרו רז"ל דכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל רצה לומר
הדעת סוד התורה נתגלה בשבת ואז בדעת ידבר וידוע דהתורה נקרא טוב כמו שאמרו רז"ל מתנה טובה
יש לי בבית גנזי הוא בחינת הדעת סוד התורה הניתנה בשבת לכן לך והודיעם שיראו להכניס הדעת
אצלם.

ולכן אמרו רז"ל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו שנאמר שומר שבת
מחללו אל תיקרי מחללו אלא מחול לו והטעם הוא כי ענין הדעת בדעת חדרים ימלאון שמבין בדעתו
שאפס זולתו כביכול והוא יתברך שמו מלא כל הארץ כבודו ולית אחר פנוי מיניה ואינו סר וזז מדביקותו
כי תמיד נוכח ה' דרכו והנה הסר ח"ו מאחרי ה' ופנה אל אלהים אחרים הרי סילק בדעתו השם יתברך
משם ונקרא חלל כי המקום הוא חלל וריק מבלתי חיותו יתברך הממלא כל העולמות וזהו שומר שבת

מחללו שלא יהיה בבחינת חלל ח"ו רק שמו יתברך מחיה וממלא הכל אז מוחלין לו כי מה שעיוות כבר תיקן בהפכו.

ועל כן אמר אך את שבתותי תשמרו כי אות היא פירש רש"י אות גדולה כי בשבת בא לכלל אותיות גדולות בגדלות הדעת והיינו דמסיים לדעת כי אני ה' וכו'.

ושמעתי ממורי זללה"ה כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו והענין הוא כי המדבר בלא דעת ומתפלל אין האותיות דבוקים בשרשם רק נשארים בעולם התחתון שהוא עולם הגלגלים כי כל הרקיעים הם בכלל עולם הגלגלים וכשהאותיות נדבקים ברקיעים והרקיע מסבב תמיד הרי גם האותיות מגלגלין ומסבבין עמהם אמנם מי שמדבק האותיות אל הבורא יתברך שהוא למעלה מהעולמות נקרא קובע מקום לתפלתו שאז יהיה בקביעות מקומו יתברך שמו ואז אלהי אברהם בעזרו ונמצא שבת הוא שמא דקב"ה שמא דאיהו שלים מכל סיטרוי אז מתגלה הדעת כמבואר למעלה מתדבקין בבעל הרצון יתברך שמו למעלה מהעולמות.

ואמנם כל עבודתינו של חול הוא בבחינת ממלאכת המשכן ובשבת הוא סוד הקמת המשכן הענין הוא כי גם בחול כל עבודתנו להשרות שכינתו יתברך שמו שזה נקרא משכן שהקב"ה שוכן בישראל דכתיב ירמיה ז', ד' היכל ה' המה רק בחול הוא בחינת עבודה ומלאכה שבונים המשכן ובשבת הוא בחינת הדעת אז הוקם כל העבודה בבחינת הקמה כדכתיב שמות מ', י"ח ויקם משה את המשכן ההקמה היא על ידי משה סוד הדעת וכן בחול הוא בבחינת חינוך שמתחנך בעבודתו על דרך משלי כ"ב, ו' חנוך לנער על פי דרכו ובשבת הוא בחינת ימי המלואים שבדעת חדרים ימלאון כמבואר למעלה.

אמנם אי אפשר לבוא לבחינת שבת כי אם דרך הנהגת החול תחלה כי מי שטרח בערב שבת וכו' ולכן נקרא עבודת החול חינוך וכפי החינוך שנתחנך בחול כן יזכה לבחינת שבת איש איש כפי עבודתו ולכן אמרו כל שומר שבת כהלכתו רצה לומר כהילוכו של כל ימי החול אם רב אם מעט וזהו כוונת רז"ל דשאל ההוא לרב אידיה ואל משה אמר עלה אל ה' עלה אלי מבעיא ליה אמר ליה זה מט"ט שישמו כשם רבו דכתיב כי שמי בקרבו אי הכי נפלחו ליה אמר ליה כתיב אל תמר בו אם כן אל ישא לפשעכם למה לי אמר ליה הימנות דידן דאפילו בפרוונקא לא קבלינא דכתבי אם אין פניך הולכים וכו' והענין הוא כאשר אמרנו שהנהגת החול הוא על ידי עבד חנוך זה מט"ט רק הוא בהסתרה ולכן אמר כי שמי בקרבו רצה לומר גנוז ונסתר דרך העלמה והרוצה לעלות במסילה בית אל צריך תחלה לעלות דרך הנהגה של חול וכהילוכו של חול כן ידבק בשבת שמא דקב"ה בבעל הרצון יתברך שמו בעצמו.

והנה אמר מורי הבעש"ט נשמתו בגנזי מרומים תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו תהלים ק"ב, א' על דרך משל שהמלך ביום שמחתו הכריז שכל מי שצריך דבר אל המלך כל מה שחסר לו איזה דבר ינתן לו מגנזי המלך והנה נקבצו ובאו כל איש ואיש זה שואל מחסורו וזה שואל מתנות אבנים טובות

וכדומה לכולם צוה על ידי שלוחיו להנתן מבית גנזי המלך והנה איש אחד חכם ועני ולא שאל שום דבר רק שיניחו אותו לדבר בכל יום ויום עם המלך בעצמו ועל ידי זה כל טוב לא יחסר לו כי כלום חסר מבית המלך אמנם אותן האנשים קבלו על ידי שליח והשליח של המלך יש לו גבו על תפקידו ולא יכול להוסיף דבר משאל כן המלך בעצמו אין קצה לאוצרותיו והכל בידו וכן האדם העובד בבחינה זו דהיינו שכל בקשתו וחפצו רק שיניחו אותו לדבר עם המלך אזי כל טוב אדוניו בידו וזהו תפלה לעני רצה לומר התפלה שהיא ענייה שאינו מבקש דבר והיא עוטפות כל התפלות ומפרש הוא שמתפלל שלפני ה' ישפוך שיחו שידבר עם המלך בעצמו זו כל מגמתו ונמצא זה דבוק בבעל הרצון יתברך שמו כמבואר למעלה.

אמנם החינוך הוא על ידי בחינת החול הנקרא מלאכת המשכן וחינוך וזהו שתירץ שלא אמר עלה אלי כי תחלה צריך להיות על ידי הנהגת החול סוד מט"ט ששמו סתום בקרבו ואי אפשר לעלות במעלת בית חורין תיכף כי אם תחלה צריך להיות בחינת עבד ושאל לו אם כן נפלתו ליה רצה לומר אם כן תהיה העבודה תמיד בבחינה זו ואמר לו כתיב אל תמר בו כבר כתבנו כמה פעמים ע"ם אלו ואלו דביר אלהים חיים כי אמרת ה' צרופה הכל צרופים ולכן הצדיק מבטל גזירות כשמהפך האותיות ומצרף צירוף אחר והוא על ידי הדעת ששם האותיות מתעלים ומתאחדים סוד התורה הנקרא אמרת ה' צרופה ויכול לשנות צירוף אחר צירוף וכל הדבורים והאותיות כשמתעלים לדעת יכול לשנותם ולהמיר אותם אבל כשאין מתעלים שם אי אפשר להחליפם ולשנותם וזה שאמר לו כתיב אל תמר בו רצה לומר בבחינה התחתונה אי אפשר להמיר ולהחליף ולתקן האותיות ולצרפם ולכן העבודה אינה שלימה רק הוא חינוך למה שיהיה אחיריו ושאל לו אם כן לא ישא לפשעכם למה ליה רצה לומר היינו כיון דאי אפשר לשנות ולחליף האותיות בבחינה ההוא היינו לא ישא לפשעכם כי בלתי תריון איך ישא הפשעים ואיך יתקנו ואמר לו הימנותא דידן רצה לומר שהכתוב גילה לנו איך לידבק בו יתברך שמו בבעל הרצון בעצמו ואל על ידי שליח כי השליח גבול יש לו ולא יוכל לשנות תפקידו לא יוסיף ולא יגרע אבל המלך בעצמו כלום חסר לו ומי יאמר לו מה תעשה כמבואר למעלה תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו שיניחו אותו לדבר עם המלך ולא שיבקש דבר שחסר לו כי ינתן על ידי שליח אבל מי שכל מגמתו לדבר עם המלך דבוק במלך עצמו ואז אפילו עבד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו כמו שאמר למעלה אבל בלאו הכי לא ישא לפשעכם והורה לנו שאף על פי שיעלה אדם מבחינת עבד לבחינת בן בחינת הדעת אל ישים מגמתו אל מה שחסר לו כי ינתן לו על ידי שליח ובבחינה ההוא לא ישא לפשעכם רק אם ידבק בבעל הרצון וכל חפצו ישים שם אז אפילו עבד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו זהו הימנותא דידן דאפילו בפרוונקא לא נקבליה רצה לומר לשליח לא חפצנו לקבל אותו רק שנהיה דבוקים בבעל הרצון ולדבר עם המלך בעצמו ואז האותיות דבוקים בו ושורה הקב"ה בהאותיות וממילא מתמלא כל טוב בכל העולמות מבלי קץ ותכלית משאל כן על ידי שליח יש גבול וקץ וזהו שומר שבת מחללו כמבואר למעלה שאין מקום חלול וריק רק הכל ממולא מכבודו יתברך שמו.

והרי הורה לנו הכתוב שני הוראת דרכי ישרים הראשונה שלא תהיה עבודתנו תמיד בבחינת עבד כי כתיב אל תמר בו ששם לא תוכל לשנות ולהחליף האותיות לתקנם. ובחינה שנית אף כי תהיה העבודה בבחינת בן לא תהיה רק לתדבק במלך עצמו שמלא כל הארץ כבודו ואז ישא לפשעכם כי תיקן מה שקלקל כמבואר למעלה והנה נתבאר כי בחינת חול הוא דרך ושביל וחינוך לבחינת שבת ולכן כתיב ששת ימים

תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת וגו' רצה לומר שכל עבודתך בחול תהיה כדי שביום השביעי יהיה שבת כי הוא החינוך לשבת כמבואר וזהו ועשית כל מלאכתך כי עבודת החול נקרא מלאכה נגד השבת הנקרא הקמה והבן:

*

ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו בהר סיני וגו' מלמד שהיה משה לומד ושוכח עד שנתנה לו תורה במתנה ככלה לחתן הענין הוא על פי דאמרינן תורה צוה לנו משה מורשה אל תיקרי מורשה אלא מאורסה יובן כל זה כי על ידי התורה נעשה יחוד חתן וכלה כנסת ישראל וקודשא בריך הוא כדכתיב תקראי אישי וכמו שהחתן וכלה ישישו בשמחה כן הקב"ה וכנסת ישראל כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך ישעיה ס"ב, ה' דימה אותנו לחתן וכלה כי תענוג תמידי אינו תענוג רק יחוד חתן וכלה הוא יחוד חדש שעדיין לא נזדווגו מעולם כן צריך האדם ליחד קודשא בריך הוא בכל יום יחוד חדש כאלו היום ניתנה כמו שדרשו רז"ל יהיו דברי תורה חדשים וכו'.

והטעם כי הקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית והתורה נקרא מעשה בראשית שעל ידה נבראו כל העולמות כנודע והקב"ה מחדש תמיד ונמצא אין לך יום דומה לחבירו ובכל יום הוא התדבקות והתקרבות בתורה חדש רצה לומר מה שנתחדש בה היום מה שלא היה אתמול כי יעבור ולכן נקרא ישראל בסוד בתולה כמו שכתוב בתולת ישראל שבכל יום מתחדשין נעוריה ויחוד של היום עדין לא היה מעולם ובבחינה זו נקרא בתולה והעובד בבחינה זו נקרא הולך ממדריגה למדריגה תמיד ומבחינה לבחינה ומיחד בכל יום יחוד חדש וזהו אל תיקרי מורשה אלא מאורסה שלא תקרא התורה הנקרא מורשה אלא בבחינת מאורסה שהוא בחינת כלה שיהיה תמיד יחוד חדש ככלה בעת נשואיה.

וזהו מלמד שהיה משה לומד ושוכח רצה לומר ששוכח התענוג שמפני שתענוג תמידי אינו תענוג עד שנתנה לו התורה ככלה לחתן רצה לומר שניתן לו הכח שילך בכל יום ממדריגה למדריגה ובכל מדריגה ועלייה חדשה נעשה תמיד בחינת כלה יחוד חדש והוא תענוג גדול כמשוש חתן על כלה והבן:

*

אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זכרוהו דנודע תועלת ההתקשרות אדם בחבירו הוא תועלת גדול אך כל זה הוא כשהן במקום אחד אז באפשר להיות התקרבות ביניהם אך כשנפרדין איש מעל אחיו זה בכה וזה בכה נפרד גם כן הקשר שביניהם וצריך למצוא עצה איך לעשות הקשר אף לאחר שנפרדין זה מזה לכך נותנת בגמרא עצה לזה ואומר אין לך עצה אחרת שאל יפטר אדם מחבירו לעולם אפילו לאחר שנפרדים זה מזה אלא מתוך דבר הלכה שאז בודאי יהיה הקשר אמין ביניהם כי

מחמת שזה שומע דבורו של חבירו שמדבר עמו דבר הלכה שהוא שכל לילך בדרך ה' והשכל של המדבר כנס במוחו ושכלו של המקבל ועל ידי זה נעשה אחדות בשכלם כי הדברים מקשרין את שכלם יחד וזהו שמתוך כך זכרה שלא ישכח הקשר שביניהן והבן:

פרשת ויקהל

בגמרא כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים שנאמר והאכלתיך נחלת יעקב אביך גו' להבין הענין נקדים מה שדרשו רז"ל ודבר דבר שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול דכבר נתבאר בדף הקודם ענין מלאכת המשכן בל"ט מלאכות שהוא סוד העבודה השלימה לקיים בכל דרכיך דעהו משלי ג', ו' לבנות כל הדברים שנפלו בשבירה בל"ט מלאכות שהוא בחינת משכן השוכן בתחתונים ולהביאן לשרשן העליון להמליך הבורא על כל העולם והנבראים לקיים מלא כל הארץ כבודו ובחינת עבודה זו כוללת הן בדבור הן במחשבה הן במעשה כאמור לעיל שבכל דבר שעושה יראה על החיות המלוּבש בדבר ההוא שהוא בהשבירה ובבוא הדבר ההוא ליד האדם הישראלי השלם שהוא קומה שלימה ודבוק החלק אלהי שבקרבו אל הבורא ברוך הוא אזי יש עלייה לדבר ההוא מענייני העולם ומביאו לשלימות הגמור כמו שאמור בדף הקודם שזה נקרא מלאכת המשכן שעושה משכן לבורא בכל העולם ומלואו בכל הל"ט מלאכות שהן חללי דעלמא כולו וכן בדבור ומחשבה כשמדבר דבורים אפילו בדברים ארציים שהן הכרחים יהיה גם כן על דרך זה שלא יהא שיחתו לצורך עצמו ולא יהיה בפירוד מהחיות העליון המשפיע לו החיות לדבר דבורים רק יכוין גם כן בבחינת ד"ע ה"ו והבן. וכן כשמדבר דבורים בתורה ותפלה ובאין לו מחשבות זרות כנודע סוד מחשבות הבאין לאדם בתפלה שהן אותיות ונשמות שנפלו בשבירה ובאין בתפלה להאדם ההוא שהן שייכין לשורש נשמתו להעלותן ולהביאן לכללן עם האותיות שהוא מדבר בדחילו רוחימו בחיות גדול וגם זה הוא בחינת מלאכת המשכן שמעלה ובונה בחינה ההוא שהוא בחינה הה' מן ה' מוצאות ששוכן בתחתונים שנפלו בשבירה.

וכל זה בשית יומין דחול שאז הוא זמן בנין המשכן הל"ט מלאכות אך בבוא השבת נאסרו הל"ט מלאכות שאז הוא זמן הקמת המשכן כמו שכתוב ויקם משה את המשכן שהוא סוד הדעת מקים ומעלה א"ת המשכן עם כל הבחינות הכלולים מא' ועד ת' שנבנה בששת ימי החול ויש עלייה לכל הנבראים בקדושת שבת שמתפשט בכל העולמות ובכל הנבראים ועל כן אין מלאכת המשכן דוחה שבת מפני שהעבודה היא במדריגה העליונה למעלה מן העולם ובשבת אין באין לאדם השלם שעושה מלאכת המשכן בכל השבוע אין באין לאדם השלם שעושה מלאכת המשכן בכל השבוע אין באין לו מחשבות זרות לתקנם כי מלאכת המשכן אינו דוחה שבת מפני שבששת ימי השבוע העבודה ואהבה ויראה הם בצמצום מאחר שהוא עם זה העולם כי כל מה שהוא בעולמות הוא עדיין בגבול וצמצום אבל האהבה ויראה שבשבת הוא במוחין גדולין ובתענוג גדול שהוא למעלה מן העולם שאינו בצמצום כמו שכתוב בזוהר שבת שמא דקב"ה שלימו דכל סיטרין שהוא בשלימות הגמור שאינה בשבירה משאל כן בחול שהוא בשבירה בזה

העולם שהוא למעלה מן העולם שאינו בצמצום כמו שכתוב בזוהר שבת שמא דקב"ה שלימו שכל סיטרין שהוא בשלימות הגמור שאינה בשבירה משאל כן בחול שהוא בשבירה בזה העולם שהוא בצמצום אז האהבה ויראה שצריכה לעובד ה' הוא גם כן בציצמצום אבל בשבת הוא בתענוג גדול תענוג שאין לו מיצר וגבול.

וצריך להביא להאותיות שמתפלל בשבת התענוג הגדול שאין לו סוף שהוא הבורא ברוך הוא וברוך שמו שהוא שבת שמא דקב"ה וזהו דבר שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול רק צריך להכניס התענוג הגדול שיאין לו סוף וגבול בהדבור בדעת גדול שהדעת ההוא רק יקים את המשכן שנבנה בששת ימי החול וזהו אז התתענג על ה' שהשם נקרא הויה על שם שמהוה כל העולמות וזה התענוג שבשבת הוא על פירוש למעלה מהויה העולמות בלי צמצומים כנודע שהויות עולמות היו על ידי צמצום.

וזהו פירוש הש"ס כל המענג את השבת א"ת נקרא האותיות שמא' ועד ת' וכל המענג שמכניס התענוג בהאותיות שמא' ועד ת' בתענוג האמור על ידי מה שעשה בששת ימי החול ובנה בחינת מלאכת המשכן על ידי זה נותנין לו נחלה בלי מצרים הוא תענוג אין סוף בלי ציצמצום אבל מי שגם בשבת באין לו מחשבות מהשבירה הוא על ידי שלא הכין את עצמו בששת ימי החול ולא עסק בבנין מלאכת המשכן ואז בבוא השבת כיון שלא נגמר הבנין אי אפשר להדעת להקימו חלק שמגיע לשרש נשמתו כמו שאמרו רז"ל חול מכין לשבת והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו שמות ט"ז, ה' כי מי שטרח בערב שבת יאכל ויתענג בשבת משאל כן כשלא הכין ונמצא שהוא עדיין בשבירה וכפי שעשה בששת ימי החול כך מרגיש בעצמו קדושת שבת ואחר כך נמשך לו גם כן קדושת שבת לששה ימי החול דלהבא כנודע כי עד יום רביעי נשארה הארת שבת משבת שעברה ומיום רביעי מתנוצץ קדושת שבת הבאה בנפש רוח נשמה ועל ידי זה נעשה בנין מלאכת המשכן על ידי סיוע שלמעלה הנמשך מקדושת שבת שעשבר והבא משאל כן מי שלא הכין בששת ימי החול שעברו אינו מרגיש קדושת שבת בשלימות ואין לו סיוע כל כך לימים הבאים.

ועל כן אמרו אלו שמרו ישראל שבת ראשונה אין כל אומה ולשון שולטת בהם כי היה מסייעין להבא ושבת ראשונה נקרא בחינת שבת העליונה תענוג שלמעלה מן העולמות שהוא עליון וראשון לכל התענוגים שלמטה בעולמות ובצמצום ואילו שמרו והכינו את עצמם לזה מיד היו נגאלין כי בודאי היתה קדושת שבת מדייען כאמור וזהו מה שנאמר ויתנצלו בני ישראל את עדיים מהר חורב שמות ל"ג, ו' כי סוד העדיים הוא תרין עטרין כמו שכתוב בזוהר שהן אהבה ויראה הגדולה שבשבת בתענוג שאין לו מיצר וגבול ובמתן תורה ניתנה להם כי כוונת הבורא שיהיה יום שכולו שבת שיהא העבודה בתענוג עליון הנ"ל רק אחר שחטאו נמשך ששה ימי החול וניטלו מהם העיטרין הגדולים וזכה משה ונטלן כמו שאמר האר"י ז"ל ובשבת מחזירין לישראל הזוכים לזה על ידי שהכינו את עצמם מקודם על ידי הל"ט מלאכות בבנין המשכן וזהו ישמח משה במתנת חלקו ואינו רוצה בשל אחרים רק שמחזיר להם לישראל.

וזהו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל עדת הוא מלשון עדיים הנ"ל שקבץ ואסף כל העיטרין של בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם פירוש כל הדברים שבעולם בל"ט מלאכות

וכל הדבורים ארציים אשר צוה ה' לעשות אותם לעשות לשון תיקון כמו אשר ברא אלהים לעשות שנמסר התיקון לשיראל להעלות כל הדברים שנפלו בשבירה שהוא בנין מלאכת המשכן אך ששת ימים תעשה מלאכה הנ"ל ותעשה היא מעצמה כאמור לעיל והוא בסיוע העליון על ידי קדושת שבת העבר והבא וביום השביעי יהיה לכם קודש לכם שלכם יהא העיטרין הנ"ל שבת שבחוץ לה' שתזכו להכניס התענוג העליון בהאותיות וכל זה על ידי עשיית המלאכה שבחול ועל כן הוא ציווי גם כן לעשות מלאכה בחול והבן:

וזהו ושמרו בני ישראל את השבת וגו' שישמרו בני ישראל האותיות מא' ועד ת' השבת לדורתם שידור קדושת שבת ויתמשך בהאותיות והדבורים ועל כן שבת לאו זמן תפילין הוא כי התפילין הם המשכת מוחין בד' בתים שהם ד' מוחין חכמה בינה ודעת שכלול מאהבה ויראה כנודע ועל כן הוא בבתי התפילין מפני שבחול הוא בצמצום אבל בשבת הוא שלא על ידי צמצומים כאמור לעיל והתענוג והמוחין באין שלא על ידי צמצומים כמו מוחי התפילין שהם בבתיים בצמצום והבן: וזהו אילו שמרו ישראל שתי שבתות הן שתי הבחינות שצריך לעובד ה' לשמור את בחינת השבת בששה ימי החול שיסייעו לבנות בחינת מלאכת המשכן כאמור ובחינה הב' הוא קדושת שבת בעצמו בבואו ומיד היו נגאלין ויבא משיח צדקינו במהרה בימינו אמן נצח סלה ועד ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

כל המענג את השבת נותנים לו משאלות לבו. דנודע כי קדושת שבת גדולה עד מאוד עד אין קץ עד שאמרו על מ"ש השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו שנאמר מחללו אל תיקרי מחללו אלא מחול לו דהשבת הוא חיות כל הימים והוא נקרא חמדת הימים שכל הששה ימים חומדים להתכלל עמו ולקבל קדושתו כי שבת שמא דקב"ה ושלמו דכל סיטרין כמו שכתוב בזהר הקדוש וכל החסרונות שבששה ימי החול בבוא השבת ומשמרו כהלכתו לקבל קדושתו כראוי בודאי יתמלאו כל החסרונות מאחר דאיהו שלימו דכל סיטרין ולכך אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו כי עבירה הוא אותיות עבר י"ה על ידי העבירה סילוק אלהותו שבקרבו ונפסק מחי החיים יתברך שמו הנותן חיים לכל חי והעבירה הוא בחינת הקטנות שנפל מתחלה למקום הקטנות ששם הדינין ועל ידי זה עשה העבירה ונפסק מכל וכל משרשו ובשבת אין שום דינין כלל כנודע מה שכתוב בזהר שאז יתפרדו כל פועלי און ומי שמכניס קדושתו של שבת על ידי טוב הכנתו בודאי יצא מבחינה הראשונה ומכניס הבורא בלבבו ומתייחד עם בוראו והוי תיקון החסרון שמקדם כי אין לך חסרון גדול מזה כי החסיר כביכול את עצמו ממקור החיים ונשאר בחינת מת כי הרשעים בחייהם קרוין מתין מטעם זה להיותם מופסקים ממקור חי החיים ועל ידי שמירת שבת מתקן החסרון ונעשה שלימו דכל סיטרין.

ולכך נאמר מחלליה מות יומת כי מחלליה מלשון כי ימצא חלל כי אם הוא אינו משלים חסרונו על ידי השבת כאמור ולא די לו שלא יועיל אף יזוק ח"ו עוד על ידי שמחללו אז אין שום תרופה לחסרונו רחמנא ליצלן ונקרא הורג את עצמו מאחר שאין לו תרופה להחיות את עצמו אם הוא מחלל את השבת ואף את

כל העולם כי מחסר שלימותו של השבת כי השבת אי אפשר כי אם שיהיה שלימות ומצדו אי אפשר וזהו מות יומת שיהא בבחינת מת וחלל כאמור שהביא את עצמו לכך עד שישוב אל ה' ויקבלו עליו לשמור שבת כהלכתו ואז ישלים חסרונו וכל זמן שהוא אינו שומרו כראוי אי אפשר בשום אופן להשיב חיותו בשלימות.

ונודע מה שכתוב בגמרא אילו שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין כי נודע כי בכל דבר צריך להיות חומר וצורה וקדושת שבת העליונה מתלבשת בתענוגים הגשמיים שצוה השם יתברך אותנו לענגו שהוא החומר זה נקרא בחינת שתי שבתות החומר והצורה ואם הוא מקיים שבת אחת דהיינו החומר לבד אין זו שלימות שיבוא על ידי זה לגאולה פרטיות שיתמלא החסרונות כאמור מאחר שהוא דבר ריק בלתי החיות שלו ואפילו אם יאחז בחינת הצורה לבד גם כן אי אפשר לחול עליו בחינת הקדושה מפני שאין לו כלי להתלבש בו ועל ידי שתי בחינות השבת בחומר וצורה שהוא מדת לילה ויום והבן:

ואפילו להתורה אי אפשר להגיע כי אם על ידי שמירת שבת כראוי כי שבת הוא עולם המחשבה שנקרא חכמה מקור התורה כנודע ולכן נקרא תלמיד חכם בשם על ידי התקשרותו בעולם המחשבה גם כן ולכן קודם שקבלו ישראל את התורה בסיני ניתנה להם שבת במרה מטעם זה להתקשר את עצמם בעולם המחשבה מקור התורה שעלתה במחשבה כמו שאמרו סוף מעשה במחשבה תחלה ואחר כך יוכלו לקבל במעשה וניתנה התורה להם למטה ועל כך שהשבת הוא בחינת עולם המחשבה על כך אין שום דינים בשבת כלל מאחר שאין שם מקום דינין כלל וזהו כל שומר שבת כהלכתו נותנין לו נחלה בלי מצרים ונודע כי מצרים הוא בחינת דין וצמצום כאמרו אצלנו על פסוק איכה א', ג' כל רודפיה השיגוה בין המצרים כי על ידי שנופל למקום הדינין והקטנות שם רודפים אותן הדינין עצמם שבמקום ההוא ועל ידי שמשמר שבת כהלכתו בא לעולם המחשבה שאין שם דינין כלל שהוא נחלה בלי מצרים.

ועל כן נצטוונו בשבת על ל"ט מלאכות שהן אבות כנודע כי הבריאה היתה על מנת שלא יהא אדם עושה שום מלאכה כי אם עבודות הבורא יתברך מחמת שלא היה צריך לזה כי הבריאה היתה שיהא הנהגת העולם כמו לעתיד שאמרו ז"ל עתידה ארץ ישראל להוציא גלוסקאות אך על ידי חטא אדם הראשון שנתקלל האדמה ל"ט קללות מצידן באו הל"ט מלאכות כגון הזורע והחורש וכו' והשבת הוא מעין עולם הבא לכן צריך השביתה מן ל"ט קללות מצידן באו הל"ט מלאכות כגון הזורע והחורש וכו' והשבת הוא מעין עולם הבא לכן צריך השביתה מן ל"ט מלאכות ושיהא הכל מוכן כמו לעתיד ומטעם זה שהשבת הוא עולם המחשבה בלי שום דינין לכך אמרו בגמרא הלכות שבת הן כהררים התלויים בשערה ופירש רש"י מעט רמז יש במקרא כי מאחר שהוא בחינת חכמה אין צורך ליכתוב באריכות כי די לחכימא ברמיזא.

ועל כן גם כן אמרו נותנים לו משאלות לבו כי מה שצועקים בני אדם וקוראים לה' מצרותיהן ואינם נענים הוא על ידי שהן מתרחקים מהבורא ברוך הוא שהוא שורש החיים ונפלו למקום הדינין ואף שהוא צועק מכל מקום מאחר שהרחיק את עצמו ממנו יתברך מקודם לכך אינו נענה אבל על ידי ששומר שבת

כהלכתו משיב את עצמו לי החיים כי על כן שבת אותיות חשב כי על ידה יכול לשוב לשורש חי החיים ומיד שמכניס הבורא בקרבו ונעשה משכן אז קרוב ה' לכל קוראיו ולכך נותנין לו משאלות לבו דייקא מאחר שלבו הוא משכן לו יתברך וכל זה על ידי שמענג את השבת א"ת הוא רבוי לרבות העונג בשתי בחינותיו בחומר וצורה כאמור:

וזהו גם כן המבקר את החולה בשבת אומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא כי בודאי על ידי שמקרב את עצמו לבוראו על ידי השבת ומכניסו בקרבו הוי אצלו שלימות הגמור ושלימו דכל סיטרין בלי שום חסרון ובוקאי הרפואה קרובה לבוא כי הדביק את עצמו לחי החיים וח"א יכולה היא שתרחהם כי בלעדי השבת שהוא הכנסת אלהות בקרבו בודאי אי אפשר שתרחהם אך עכשיו על ידי שמירת שבת יכולה היא שתרחהם והבן:

*

ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי גו' איתא בש"ם שמא גרים והיינו ראובן ראו מה בין בני לבן חמי כו' וכל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה וזאת גרמה לו שמו כי במה שאמרה מה בין בני כו' הבדילה ופרשה אותו ממעשה עשו כי השם שקוראים את האדם האותיות הם חיותו וכך קוראים אותו בשמים ועם חיות וקדושות האותיות שבשמו הוא יכול לעבוד את השם כל ימיו אחר שיבחר בטוב כי הבחירה חפשית ולכן הרשעים אינם יודעים לאחר מיתה את שמם היינו כי לא עבדו את השם עם האותיות הקדושות שבשמים ושואלין אותם מה עשית עם האותיות הקדושות שבשמך.

ולכן אמר דוד המלך ע"ה תהלים מ"ו, ט' לנו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ אל תיקרי שמות אלא שמות וקשה הלא כתיב שמות ומהו אל תיקרי כו' וי"ל כי הצדיקים עובדים את השם על ידי אותיות הקדושות שבשמים אבל הרשעים שאינם עובדים את השם ונעשים האותיות שבשמים שממות כי לא החיו את האותיות על ידי איזה מעשה טוב וזהו אשר שם שמות בארץ היינו שמות קדושים וזהו שמוכיח את העולם אל תיקרי שמות לשון שממה ח"ו היינו הרשעים שמשמין כביכול את האותיות שבשמם אלא שמות שהצדיקים עובדים את השם על ידי האותיות שבשמם וזהו שמות כי הם שמות הקדושים.

וזהו שאמר משה רבינו ע"ה ראו קרא ה' בשם בצלאל וגו' כי משה אמר לעשות כלים ואחר כך משכן ובצלאל אמר הכלים שאעשה להיכן אכניסם ואמר לו בצל אל היית וזה גרמה לו שמו וזהו ראו קרא ה' בשם בצלאל בצל אל היית.

ורבי מאיר הוה דייק בשמא כאשר בא אל אחד ששמו כי דור אמר כי דור התפוכות המה וכן היה כי הבחירה חפשית ואילו היה רוצה היה עובד את השם עם האותיות שבשמו. ורחל מפני שראתה שני בתין מקדשים שיחרבו בחלקו של בנימין לכן קראה אותו בן אוני בראשית ל"ה, י"ח ואביו קרא אותו בנימין בן ימין שהקשיר אותו לימין ה' כביכול ימין ה' נאדרי בכח ימין ה' תרעץ אויב שמות ט"ו, ו' הוא חסר אל כי גדול יהיה כבוד הבית האחרון גו':

*

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחושת וקשה למה כתיב מאתכם וכי משל אחרים יביאו הלא השם שונא גזל בעולה. וי"ל כי בראשית ברא אלהים וגו' בשביל ישראל ובשביל התורה ברא את כל הנמצאים היינו כי כל פועל ה' למעניהו כל מה שברא לכבודו ברא כי אין דבר גדול וקטן שלא יהיה ויצא ממנו כבוד הבורא ברוך הוא והנה מבחר כל הנבראים הם האנושים ומבחר כל האנושים הם אנחנו בני ישראל וכבוד ה' הוא נתלבש בתוכינו והוא נקרא שכינה כי אוהל שכן באדם תהלים ע"ח, ס' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם שמות כ"ה, ח' בתוכו לא נאמר כו' היכל ה' היכל ה' המה ירמיה ז', ד' היינו אחר שיבער האדון את הרע מקרבנו יוכל להיות משכן אל הבורא ברוך הוא כי בהיות עדיין הרע בקרבנו של אדם אז אין אני יוכל להיות כו' כי קצר המצע מהשתרע וגו' ישעיה כ"ח, כ' שתי ריעים כאמור וזהו סוד מרע ואחר כך ועשה משכן להשם שהוא טוב ה' לכל וזהו מצוה מדברי קבלה לא יהיה בך אל זר איזהו אל זר שבקרבנו של אדם הוי אומר זה היצר הרע:

והנה נתן לנו ה' את התורה לא זו הכוונה שעל ידי התורה נבוא ח"ו לידי גדלות כי אין זה דרך ישכון אור תורתו יתברך כי בהיות לאדם גבהות כתיב תהלים ק"א, ה' גבה עינים וגו' אותו לא אוכל אין אני והוא וגו' כי תורת הגבה לבב אינו נחשב לכלום כי למה נמשלה תורה למים מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך אך התורה כן כי מי שהוא שפל ברך הוא יכול לבוא לידי תורה כי נבלת בהתנשא כל המנבל עצמו כו' היינו שעל ידי התורה הוא מבין את שפלותו ופחיתותו אז בהתנשא סלסלה ותרוממך משלי ד', ח' כי התורה מרימה את האדם לשמי מרומים ובאמת ממדבר מתנה כי מתנה גדולה נתן לנו השם היינו כי השם ברא את העולמות עליונים ותחתונים על ידי דבורו כי בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם תהלים ל"ג, ו' וזה הדבור הקדוש מסר לנו השם היינו ממדבר מתנה שנתן לנו במתנה הדבור הקדוש ע"ד קבע בפניו המובא בספר יצירה כי דרך משל המלך אם יש לו בנים משכילים שיוכלו להנהיג מלכותו יש לו תענוג יותר משאלו מנהיג בעצמו את המדינה ואנו נקראים בנים למקום ומסר לנו דבורו הקדוש שעל ידו יתנהגו כל העולמות.

וזהו אין טובה באה לעולם אלא בשביל ישראל היינו שאנו במעשינו הטובים מעוררים שפע מעולם העליון ומורידים אותו למטה ואנו עושים את השביל להוריד השפע למטה וזהו בשביל ישראל מה שישראל עושים שביל להוריד השפע למטה על ידי דבורו הקדוש אשר קבע בפינו והם בה' מוצאות הפה.

וזהו שאמרו חז"ל אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שיעשה השם מלחמה בעמלק ובודאי אינו כפשוטו וכי מפני כלב מת זה עמלק שעשה מלחמה בישראל לכן לא יהיה השם והכסא שלם אך כי מלחמת עמלק הוא מלחמת היצר הרע שהס"ם בעצמו נתלבש בעמלק ועשה מלחמה בישראל והיא המלחמה עדיין הוא וזהו מלחמה בעמלק מדור דור שמות י"ז, ט"ז שבכל דור ודור יש מלחמות עמלק הוא מלחמות היצר הרע והוא כי הדבור הקדוש שקבע השם בפינו בה' מוצאות הפה הוא הה' אחרונה שבשם הוי"ה ברוך הוא ואחר שיבער האדם היצר הרע ממנו נמצא יוכל לדבק את עצמו אל השם ברוך הוא וכל ישראל אם יעשו כזאת הרי הה' אחרונה שבשם הוי"ה ברוך הוא מתייחדת עם הוי"ה ברוך הוא ואז השם שלם והכסא שלם כי השמים כסאי והארץ הדום רגלי ישעיה ס"ו, א' ואנחנו בני ישראל הם הדום רגלי הכסא של השם לכן אמר משה רבינו ע"ה שש מאות אלף רגלי כי אנו מכונים בשם רגלי הכסא של ה' ברוך הוא ואם ננצח את מלחמות היצר הרע היא מלחמת עמלק אז הכסא שלם כי אם כל ישראל יכשרו את מעשיהם ואחד יחסר מהם אזי אין הכסא שלם:

נחזור לעניינינו כי השם ברוך הוא קבע בפינו את דבורו הקדוש שעל ידי זה ננהיג את כל העולמות אחר שנכשר את מעשינו וזהו פרשה קטנה שכל כו' בכל דרכיך דעהו דעהו לשון יחוד כמו וידע אדם. כל מעשיך יהיו לשם שמים הן באכילה כו' והנה אמרו חז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה פירוש כי אורח ברגליו לא יבוא היינו על דרך ויברך ה' אותך לרגלי בראשית ל', ל' הוא בשבילי כי האורח אינו בא בשבילו כי אם הוא שלוחא דרחמנא להעלות ניצוצות השייכים לנשמתו והוא מוכרח להעלותם כי אי אפשר על ידי איש אחר לכן מוכרח להיות שם להעלותם וזהו אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף ופירש האר"י ז"ל כי יש גוף של אדם בליעל אשר נפלו כמה נשמות אל עמקי הקליפות ומקבל האדם בליעל וצריך כל אחד מישראל להעלות הנשמות מן האדם הבליעל ולזה מוכרח אדם לילך אל מקום אשר הניצוצות המה שמה להעלותם וזהו שאמר הבעש"ט ז"ל מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ תהלים ל"ז, כ"ג והוא כפל מצעדי ודרכו ואמר ז"ל כי מה' מצעדי גבר כוננו כי מה שמוליך השם את האדם לאיזו מקום על ידי מבוקש שיש לאדם לזה המקום אבל ודרכו יחפץ כי השם רוצה לתקן האדם שם להעלות ניצוצות הקדושות שבמקום הזה וזהו דרכו יחפץ כי השם חפץ דרכו ולא מבוקש שיש לאדם שם וכשמעלה הניצוצות הקדושות אז נעשה יחוד בין שני שמות הוי"ה ואדנ"י נמצא הכנסת אורחים הוא יותר מקבלת פני השכינה כי יש שם שני הדברים הכנסת אורחים וגם קבלת פני השכינה שורש הדברים שצריכים אנחנו לקדש את מעשינו ולקיים בכל דרכיך דעהו היינו לייחד את ה' שיהיו כל מעשינו לשם שמים:

והנה מעשה המשכן בודאי אינו כפשוטו כי הקרשים המה של עצים ומרמז לשון קשרים שצריך להתקשר אל השם ברוך הוא ואדנים כי כפשוטו הוא אדן ומרמז לשון אדנ"י שדבר התחתון כמו אדן צריך לקשר אל שם אדנ"י ויודע היה בצלאל לצרף אותיות כו' פירוש שישראל ראשי תיבות יש ששים רבוא אותיות לתורה ויודע היה בצלאל לצרף את כל נשמות ישראל יחד אל ה' ופירש רש"י ויקחו לי תרומה לי לשמי היינו שצריך האדם ליקח את עצמו ולקשר את עצמו בכל מעשיו אל ה' ברוך הוא וזהו קחו מאתכם תרומה לה' היינו שתתקשרו את עצמכם במעשה הטוב ולהרים את עצמכם אל השם ושורש הכל הוא הלב כי כתיב דברים ל', ו' ומל ה' אלהיך את לבבך וגו' וכתב שם י', ט"ז ומלתם את וגו' היינו בתחלה צריך להיות ההתחלה מהאדם כי באתערוותא דלתתא כו' ואחר כך השם ואם יתן האדם את לבו וינדב אל השם אז בזה תלוי הכל שיוכל להרים את מעשיו הטובים ולהתקשר ולהרים אל השם ברוך הוא כנ"ל וזהו כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' ולא מעשיו הטובים בלבד צריך להרים ולהעלות כי גם מעשיו הגשמיים וכל צרכי בני אדם צריך האדם להתבונן כי אפס בלתך ואפס זולתך כי כל דבר שישנו בעולם הוא מחמת שכח ה' בדבר ההוא ולולא כח ה' שבתוכו היה הדבר לאפס ותוהו נמצא הדבר המקיימו הוא העיקר הוא ה' ברוך הוא המקיים את הדבר ובתחלה בראו השם את הדבר הזה וצריך האדם להמליך את ה' ברוך הוא על כל דבר ולקשר את הדבר ולהרים ולהעלותו אל ה' ברוך הוא וזהו קחו מאתכם תרומה גו' לא בלבד מעשים הטובים כי גם דברים גשמיים צריך להרים ולהעלות אל השם ברוך הוא וזהו זהב וכסף ונחושת הם דברים גשמיים צריך גם כן להרים ולהעלות אל השם ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת פקודי

אלה פקודי המשכן משכן העדות וגו' כי היות נודע שהתורה היא שמותיו של הקב"ה והשם ברוך הוא הוא היה הוה ויהיה חי וקים לנצח נצחים והתורה היא גם כן ומה זה שכך היה בעת שנעשה משכן ואיך הוא מורה לנו דרך היום שתהא נקראת שמה תורה המלמדנו דרך נלך בה ובודאי בכל עת וזמן התורה מתלבשת לפני צורך העת וזמן. וי"ל כי בראשית ברא גו' בשביל התורה שנקרא ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראים ראשית תבואתו היינו שדרך משל המלך אם יש לו בנים משכילים שיכולים להנהיג את מלכותו יש לו להמלך נחת יותר מאילו מנהיג בעצמו ואנו נקראים בנם למקום וזהו אין טובה באה לעולם אלא בשביל ישראל היינו שעושים שביל להוריד השפע למטה וזהו תהלים ס"ח, ל"ה תנו עוז לאלהים ישראל מוסיפין כח בפמליא של מעלה ולזה נתן לנו התורה כי על ידי אמצעות התורה נוכל להוריד שפע למטה וגם המלאכים אינם אומרים שירה למעלה עד שישראל אומרים למטה שירה ברוך יחד כוכבי בוקר גו' איוב ל"ח, ז' הם ישראל שנמשלו לכוכבים ואז ירעו כל בני אלהים שם וזהו כוונת הבורא שברא כל הנמצאים בשביל התורה ובשביל ישראל כו' והיינו תוכן הכוונה של השם ברוך הוא לברוא את ישראל שיהא כל אחד מישראל משכן אל השם ברוך הוא כדכתיב שמות כ"ה, ח' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר כו' ושכנתי בתוך בני ישראל היכל ה' היכל ה' המה ירמיה ז', ד' והנה זאת אי אפשר להיות האדם משכן אל השם בעוד היצר הרע בתוך האדם כי קצר במצע מהשתרע ישעיה כ"ח, כ' מהשתרר עליו שני ריעים לכן נאמר סור מרע שיבער האדם הרע מקרבו ואז יוכל להיות

שהשם ברוך הוא הנקרא טוב ה' לכל להיות שוכן בתוך האדם וזהו אחר שיקיים סוד מרע אז ועשה התקן שיהא טוב ה' בתוכך.

וכלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומהו התשובה כי הנה האדם בהיותו בבטן אמו היה נר ה' דלוק על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו ומלמדין אותו כל התורה כולה הוא מחמת שהיה אז משכן להשם ברוך הוא והוא הנר שעל ראשו ולאחר שיצא ממעי אמו לפתח חטאת רובץ ובא מלאך וסטרו על פיו ומשכתו בכדי שיהיה לו בחירה שיהא לו שכר ועונש וצריך האדם לעשות תשובה להשיב את השם אליו כבראשונה וזהו דברים ל', ג' ושב ה' אלהיך את שבותך להשיב לא נאמר כי אם ושב היינו שלאחר התשובה ישוב השם ברוך הוא לשכון בתוך האדם והנה עיקר התשובה היא עזיבת החטא בלב שלם וחרטה כי מה שכתבו בספרים תעניתים לתקן חטא הוא מחמת שבלתי אפשרי הוא לעזוב באמת החטא ולהתחרט באמת כי אם אחר שסיגף את עצמו ואז נכנע לבבו הערל ויוכל לחרוט ולעזוב החטא באמת ושורש הדברים כי האדם נברא על פי דבר ה' והוא נקרא חקיקא על דרך גליף גליפא בטיהרא עילאה והנה האדם כאשר חטא נעשה מת כי מחמת החטא נסתלקה ממנו החיות השם ברוך הוא ואחר הוודוי דברים ע"פ: חסר :

פרשת ויקרא

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאוהל מועד וגו' ויש להבין שמתחלה סתם ויקרא ולא פירש מי קרא ואחר כך פירש וידבר ה' אליו, הנה הענין הוא שהשם יתברך הוציאנו ממצרים ונתן לנו תיכף מצות פסח ומילה ואחר כך קרע לנו את הים ואחר כך הולכנו במדבר בעמוד ענן יומם ובעמוד אש לילה ואחר כך נתן לנו את התורה ואחר כך צוה לעשות משכן כאמור שמות כ"ה, ח' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר כו' כמשל מי שהיה מעולם במקום חושך ולא ראה אור מימיו אם היו מוציאין אותו פתאום לאויר העולם לא היה יכול לסבול האור ולכן צריך להראות לו בהדרגה שמתחלה עושין לו סדק קטן שיכול לראות משם מעט אור ואחר כך מרחיבין לו הסדק עד שנעשה חלון ואחר כך מוציאין אותו לאויר העולם ומראין לו האור כך ישראל במצרים היו משוקעים בנ' שערי טומאה ואלו היה מראה להם תיכף זיו שכינתו לא היו יכולין לסבול לכן הוצרכו לכל הדרגות הנ"ל ועיקר התכלית היה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וגו':

והנה אמרו רז"ל המהלך במקום סכנה מתפלל תפלה קצרה בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך וקא מפרש בגמרא אפילו בשעה שהם פורשין לעבירה יהיו צרכיהם גלויים לפניך הענין הוא שהבורא ברוך הוא מצומצם אצל כל אחד מישראל ואפילו אצל רשע גדול יש אצלו עדיין הבורא יתברך והראיה שלכל

רשע באים לו הרהורים תשובה דהיינו שהקב"ה קורא אותנו בעצמו ואומר שוב אלי רק שאינו מבין שהשם יתברך קורא אותנו:

וזהו ויקרא אל משה כתיב אל"ף זעירא דהיינו שהשם יתברך שהוא אלופו של עולם הוא מצומצם אצל כל אחד מישראל וקורא אותנו לשוב דהיינו הרהורי תשובה שבאים לו רק מפני שאינו מבין שזה קורא אותנו השם יתברך ב"ה לכן כתיב ויקרא סתם. אבל כשמבין שזה קורא אותנו השם יתברך לשוב מדרכו הרעה והוא משיב עצמו אל הבורא יתברך אז אחר כך וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר דהיינו כשבא לעשות איזה עבירה והקב"ה מונע אותו על ידי איזה סיבה שלא יוכל לעשות העבירה הרי הוא כמו שמדבר אליו שובה אלי עד מתי תלך אחר הבליון וזהו שאמרו רז"ל מתפלל תפלה קצרה לקצר הקליפות הושע השם את עמך את וכו' אפילו בשעה שהם פורשים לעבירה כו' וזהו שאמרו רז"ל תפשו הקב"ה לירבעם חזור בך היינו בשעה שהיה בוגד שהיה עומד ומקריב לעבודה זרה והוכיח אותנו הנביא ורצה לשלוח יד בו ותיבש ידו ולא יהיה יכול לעבוד עבודה זרה והיינו כמו שאמר הקב"ה חזור בך דהיינו במה שמנע ממנו כו':

פרשת צו

שבת שלפני הפסח קורין אותנו שבת הגדול מפני הנס שנעשה בו, הענין הוא שאמרו רז"ל שעל הים היה קטרוג אלו ואלו עובדי עבודה זרה וכי אפשר שהיו ישראל עובדי עבודה זרה ח"ו אז אך שהיו ישראל משוקעים בנ' שערי טומאה בין הקליפות והיו בקטנות הדעת ולא היו יכולין לבא אל השם יתברך והוציאתם השם יתברך משם ובאו לגדלות וזהו יחזקאל ט"ז, ז' ותרבי ותגדלי שבאת לגדלות המוחין וזהו בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל דיש שני מיני גלות דהיינו גלות כללי והוא גלות כלל ישראל בין האומות ויש גם כן גלות פרטי דהיינו אצל כל אחד מישראל שהנשמה בגלות אצל היצר הרע והנה זה כלל גדול שבכל זמן מהזמנים נעשה תמיד כשבא הזמן ההוא בכל שנה נעשה כמו שהיה בפעם ראשון ולכן אנו מברכין שהגיענו לזמן הזה וזהו בניסן נגאלו ויצאו מקטנות לגדלות ובניסן עתידין ליגאל דהיינו בכל שנה ושנה כשבא אותנו הזמן יכול לצאת מקטנות לגדלות כמו בפעם הראשון:

*

פסח הוא דרועא ימינא דהיינו שבפסח נתגלו חסדים בעולם ופסח הוא חיות של כל השנה דהיינו באותן חסדים שממשיכים בפסח באמצעות הסדר ושאר דברים שעושין בפסח ולכן שנו חכמים במשנתם בפסח על התבואה דהיינו מזונות וכל העולם ניזון בחסדו הגדול וזהו בפסח נולד יצחק דהנה האמת

שבפסח נמשכו חסדים על כל השנה אך הלא עינינו רואות שיש מעשים נעשו שלפי הנראה אינו מצד החסד מכל מקום החסד גנוז בתוכם כמו שאמרו רז"ל שהחולה אישתא זנתיה והלא מזונות הוא במדת החסד כמאמר הזן את העולם וכו' בחן ובחסד נמצא החסד גנוז בתוכו וזהו נמי שאמרו רז"ל שהשכינה סועד את החולה דהיינו בחי' השוכנות בכל העולם שמלא כל הארץ כבודו והיינו מדת החסד כמו שכתוב תהלים ל"ג, ה' חסד ה' מלאה הארץ וזהו בפסח נולד יצחק דהיינו הדינים שנולדו בכל השנה הם עם פסח דהיינו עם חסד הגנוז בתוכו כנ"ל שאפילו בהחולה גנוז החסד ובאותו חסד נתרפא וזהו בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל דהיינו על הים היה קטרוג אלו ואלו היו עובדי עבודה זרה ואם כן קשה באמת איך נגאלו אך במצרים עשו ישראל כל הסדר בלילה כהויה כצורתה כמו שאנו עושים והיו מספרים ביציאת מצרים שהיו מאמינים שבודאי יהיו יוצאים ובאותן החסדים שהמשיכו נגאלו ובניסן עתידין ליגאל דיש גלות כללי ויש גלות פרטי דהיינו היסורים שיש לכל אחד מישראל ובאותן החסדים שממשיכין בניסן עתידין ליגאל:

*

חמץ בפסח במשהו דהקדושה נקרא בשם מצה והקליפה נקרא בשם חמץ ואין חילוק ביניהם רק המשהו שבין חי"ת לה"א והנה חי"ת וה"א מתחלפים באותיות אחה"ע והענין הוא דזה אינו מצוי שהיצר הרע יסיתנו לעבירה ידועה כי מי ישמע לו רק שמראה לו שהוא מצוה ומחליף לו בין חי"ת לה"א וזהו שאמרו רז"ל הבא ליטהר מסייעין אותו והבא ליטמא פותחין לו ולכאורה אינו מובן הבא ליטמא פותחין לו שמשמע שעושיין לו דבר שיוכל ליטמא ואם כן הרי מסייעין אותו אבל הפירוש הוא להיפך הבא ליטמא שהיצר הרע מראה לו שהוא מצוה ומחליף לו בין חי"ת לה"א פותחין לו ומראין לו שה"א צריך להיות פתוח למעלה:

*

וידבר ה' אל משה לאמר צו את אהרן וגו' אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות אר"ש ביותר וכו' מקום שיש חסרון כיס וקשה הלא כל המצוות נאמרו לקיים לדורות עולם ומה חסרון כיס שבקרוב עולה הלא יש כמה מצוות שיותר צריך לחסרון בשבילו ולא נאמר בהם צו לשון זרוז, ויש לומר כי התורה שנתן לנו ה' עיקרה שעל ידה נכניע את היצר הרע לכן על פי רוב נזכר בזוהר לאישתדלא באורייתא שהוא תרגום של בראשית לב, כד ויאבק איש עמו היינו שעל פי התורה יוכל האדם להתאבק עם היצר הרע ולהכניעו כי המאור שבה מחזירו למוטב כי על ידי התורה יוכל האדם לדבק אל השם ב"ה שהוא נעלם בתוך התורה והוא המאור שבה שהשם ברוך הוא הוא נעלם בתוך התורה ועל ידי התורה נוכל לדבק בהשם ב"ה ולהכניע את היצר הרע וזהו ראיתי בני עלייה והם מועטים כי על ידי התורה יוכל האדם להעלות למעלה וגם לתקן את אשר קלקל וזהו תורת העולה שעל ידה יוכל להתעלות למעלה כל הלילה עד הבוקר היינו גם החשכות שלו יוכל להעלותם ולעשות ממנו בוקר אור:

והאש תוקד על המזבח לא תכבה וגו' והענין הוא שאור של ששת ימי בראשית בהם ראה אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו ואחר שחטא נעלם האור היינו גונזו לצדיקים לעתיד לבוא כי בתחלה קודם החטא היה אור באתגלייא ואחר החטא נעלם האור בלבושים שהלביש את האור היינו שהאור נתלבש בתוך התורה וזהו ויעש ה' גו' כתנות עור ובתורתו של רבי מאיר היה כתוב כתנות אור בא' וקשה הלא אם נתחלף א' בע' התורה פסולה וממה נפשך או תורותינו פסולה או תורתו של ר"מ פסולה ויש לומר כי ר"מ נהוראי שמו שהיה מאיר עיני חכמים בהלכה היינו שבתורה שכתב ר"מ על ידי סופר היה כתוב בע' כמו בתורה שלנו רק בתורתו של ר"מ היינו שהיה מלמד את בני דורו ומאיר עיניהם היינו שלימד אותם איך יבואו אל האור הגנוז שבתוך התורה שעל ידי שנתלבש בלבושים לא כל אחד יכול לבוא אל האור הגנוז ור"מ היה מלמד את בני דורו ומאיר עיניהם איך לבוא אל האור הגנוז:

ונחזור לעניינינו כי על ידי התורה נתעלה האדם זאת תורת העולה ואיך יתעלה האדם על ידי התורה אין זה כי אם על ידי שיבוא אל האור הגנוז והיינו שיביט על ידי האור הגנוז מה שיהיה מסוף העולם ועד סופו וזהו צו אין צו אלא זירוז מיד ולדורות היינו שיהיה שוים לו מה שהוא עתה בהווה היינו מיד ומה שיהיה לדורות יהיה גם כן שוה למה שהוא מיד שהוא מה שהוא עתה ולכן אמר רבי שמעון בן יוחאי בזוהר מה שאמר רבה בר בר חנה שהיה אחר כמה מאות שנה אחר רבי שמעון בן יוחאי וכן משה רבינו ע"ה ראה את רבי עקיבא שהיה אחר כמה אלפים שנים אחר משה רבינו ע"ה שהוא מחמת שעל ידי תורתם באו אל אור הגנוז ושם אין חילוק בין מיד ובין לדורות שהוא מקום ששם שוה הוה ומה שעתידי להיות אר"ש ביותר צריך וכו' במקום שיש חסרון כיס היינו אם לומד התורה ובא לאור הגנוז ושם אין מתלבש האור בשום כיסוי ושום התלבשות שהוא כמו שהיתה התורה קודם החטא אדם הראשון שהוא קודם שעשה כתנות אור שלא היתה נתכסה האור בלבוש התורה כי אם האור היה באתגלייא וזהו חסרון כיס.

וזה שאמרו חז"ל הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו פירוש כי האדם הלומד התורה הוא רואה לפניו אותיות ואח"כ מתבונן ונפתחין לו פתחי חכמה להבין את התורה בשכל והבנה מנין לו השכל וההבנה הלא לא ראה כי אם אותיות ויש לומר כי איתא בזוהר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כי יש עדן עליון ונהר לשון התפשטות כי התפשטות יוצא מעדן עליון להשקות את הגן סדרים דאורייתא ומשם יפרד שהוא בא אצלנו בעלמא דפירודא הוא עולם העשיה והיה לארבעה ראשים היינו שנעשה אצלנו ד' מוחין שכל והבנה ודעת נחלק לשני מוחין שם האחד פישון פי שונה הלכות ושם האחד גיחון שמנגחין זה בזה ושם השלישי חדקל חד קל ושם הד' הוא פרת שמיימו פרין ורבין והיינו שאין האדם חכם ולמדן מעצמו כי אם השם הוא המלמד להועיל, והוא משלי ב', ו' כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה וגו': ונהר יוצא גו' פי' שונה כביכול השם מלמד לאדם שיהיה שונה הלכות וכן כל הד' מוחין הנ"ל.

והנה האדם הלומד שלא בדרך הנ"ל שיבוא אל אור הגנוז הוא אינו מועיל לו בלימודו כי אם מה שנעשה למדן ובקי בהלכות והיינו האותיות שבתורה ואין זה המכוון של השם יתברך שאין זה העיקר כי אם שעל ידי התורה יעלה למעלה מהאותיות היינו למקום שאין התלבשות לאור היינו במקום שהיתה התורה אור

קודם החטא אדם הראשון שעדיין לא נעשה כתנות עור וזהו הלואי אותי עצבו היינו הלימוד שהוא אינו כי אם אותיות ותורת שמרו שהוא למעלה מהאותיות שהוא אור הגנוז הנ"ל:

פרשת שמיני

ויהי ביום השמיני קרא משה לזקני ישראל, במה שמש משה בשבעת ימי המלואים בחלוק לבן שאין לו אימרא היות נודע כי התורה שמה הוא כן על שם שהיא מורה דרך איך לקרב את עצמו אל השם ב"ה ואם בהיות המשכן בנוי היתה המצוה של שבעת ימי המלואים כנאמר בפ' ואיך הוא המצוה בכל עת ובכל זמן ע"ד עש"ן כי התורה הוא שמו של הקב"ה והשם הוא ושמנו אחד ומה הוא היה הוה ויהיה כן התורה, ונבאר את זה כי הנה נצטוינו דברים ו', ה' ואהבת את ה' כי אהבה הוא חסד כמה דאת אמר מיכה ו', ח' ואהבת חסד. חסד ה' מלאה הארץ כי למשל כל תענוגי העולם הם האהבות שהאדם אוהב תענוגים והנה נצטוינו על ידי התורה לאהוב את ה' ואל אהבה חיצונית כי האהבות הגשמיות הם שירדו מלמעלה מעלה עד שבאו לכאן לארץ ומאן דנחית מדרגיה קרו ביה וימת שנתגשמו הדברים הנאהבים אבל קודם בואם לארץ בהיותם בשרשם קודם שנבראו וירדו לארץ היינו בהיותם בבורא יתברך אז היו בדקי הדקות ברוחניות וזהו שיר השירים ז', ז' מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים היינו שבתוך תענוגי העולם הזה הוא אהבה של הבורא ברוך הוא ויותר האהבה שבתענוגי העולם הזה הוא אהבה ראה חיים עם אשה אשר אהבת היינו שלא לדבק באהבה המתה על דרך מאן דנחית מדרגיה כו' וימת כי אם ראה חיים שתביט ותראה על החיות היינו השם ב"ה הוא מחיה את הכל ואתה מחיה את כולם וצריך להביט ולראות על האהבה החיים ולא על האהבה המתה.

והנה יש שבעה מדות שהשם ב"ה מנהיג בהם את עולמו והם נקראים שבעת ימי הבנין כי בנין העולם הוא על ידי ז' ימים כי אחרי כלות שבעה מתחילין עוד שבעה אחרות וכן לעולם והם ז' מדות נגד שבעת ימים הנ"ל ביום ראשון הוא מדת החסד שהוא אהבה והמשכיל יקח מכל האהבות אהבת השם ב"ה ומקיים על ידי מדה זו את העולם ביום ראשון והרשעים מאבדין את העולם היינו אם אוהב אהבות אשר שנא ה' אזי מקלקל כביכול המדה הזאת.

וזה שאמר הבעש"ט ויקרא כ', י"ז ואיש אשר יקח את אחותו חסד הוא פירוש התורה היא המיסרת את האדם שבא על הערוה שאחותו הוא שורש כל העריות ואמרה מה זה שבוער בך אהבה לילך אל הערוה הלא חסד הוא הלא זאת מדת החסד ואתה מוציא את המדה אל מקום מכוער כביכול מהראוי הוא לדבק את עצמך על ידי האהבה שיש בתוכך אל מדת החסד.

וכן נצטוינו בתורה על יראת השם והוא מדת הגבורה והפחד יצחק וכל הפחדים שבאים לאדם הוא השם ברחמיו המפחדו כי עיקר היראה הוא יראת הרוממות בגין שהוא רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין רק לאו כל מוחא סביל דא כי איוב כ"ח, כ"ח הן יראת ה' היא חכמה ומי שאין בו זאת החכמה להביאו ליראת הרוממות מפחדו השם בפחדים שהוא מתפחד על ידי שכלו הקלושה בכדי שעל ידי יראה הקטנה הזו יבוא לירא את השם יראת הרוממות.

וזהו משלי כ"ח, י"ד והאלקים עשה שיראו מלפניו ואמרו חז"ל לא נבראו רעמים אלא כדי לפשט עקמימיות שבלב כי רעם גבורותיו מי יתבונן וזה אחד מגבורותיו שעל ידי יראת הרעמים יבוא לירא את השם כי הרעמים שלוחותיהו דרחמנא עבדין כי כמה פעמים לרוב אין מגיע היזק לאדם כי אם שיתפחד על ידי רעמים.

וכן אמר הבעש"ט ז"ל שכל הפחדים אפילו בבעלי חיים המגיע לאדם הוא כוונת השם ב"ה להפחידו כדי שיזכור לירא את השם ואם האדם חכם ומתבונן את זה אז אין שום דבר המפחדו להרע לו מחמת שבתחלה היתה כוונת השם ב"ה להפחידו לא משום שיענשו על ידי הפחד כי אם שמפחד זה יבוא לירא ולפחד מהשם וכן עשה האדם אבל אם האדם לא יתבונן את זה ולא יפחד וירא מהשם אז בא עליו הרע שהיה מפחד ממנו וזהו משלי כ"ח, י"ד אשרי אדם מפחד תמיד היינו שמכל הפחדים המגיעים עליו על ידי זה הוא ירא מהשם ומתפחד ממנו תמיד ואז אשרי לאדם זה ומקשה לבו יפול ברעה היינו שאינו מתבונן לירא וליפחד מהשם על ידי הפחדים המגיעים אליו יפול ברעה שהוא מפחד ממנו על שלא התבונן לירא מהשם כי אחרי שהגיע עליו הפחד מלמעלה למטה אז בקל הוא יוכל לבוא ליראת השם.

וזהו שאמרו חז"ל אטו יראה מלתא זוטרתא היא אין לגבי משה מלתא זוטרתא היא וקשה אם לגבי משה מלתא זוטרתא היא אבל לגבי ישראל לא היו זוטרתא וי"ל כי ראה משה רבינו ע"ה שישראל יראו מגשת אליו והתבונן בזה מה להם לירא ממני ומוכרח להיות שירדה היראה העליונה כביכול למטה על ידי צמצומים אל תוך משה רבינו ע"ה להפחיד את ישראל.

וכן מדת התפארת ישעיה מ"ט, ג' ישראל אשר בך יתפאר היינו שמחויבים אנחנו לפאר את השם וע"ז השם מתפאר בפמליא של מעלה וזהו ישראל אשר בך אתפאר בפמליא של מעלה ומדת הנצח שמחויבים אנחנו לנצח את היצר הרע על דרך שאמרו חז"ל לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע ומדת ההוד היא התורה על דרך הכתוב תהלים ח', ב' אשר תנה הודך על השמים ויסוד אינה מדה בפני עצמה רק היא המקשרת כל המדות להשפיע למלכות וצריכין אנו להיות מתקשרים בהשם יתברך ומלכות היא שבת מלכתא כל שומר שבת.

והנה הז' מדות הנ"ל היא נגד שבעה ימים כי מדת החסד הוא נגד יום ראשון ומדת הגבורה הוא נגד יום שני וכן כולם והנה הרשעים מאבדין את העולם כו' היינו שמקלקלין את ז' מדות הנ"ל אשר הם נגד ז'

ימים שהוא בנין העולם שאחר כלות הז' ימים מתחילין עוד ז' ימים אחרים כו' היינו שבמדת החסד שצריך לאהוב את השם והם אוהבים את תענוגי העולם הזה ואהבות רעות ומדת הגבורה והפחד שצריך ליפחד ולירא את השם והם יראים יראת אחרות כמבואר במקום אחר וכן כל הז' מדות והצדיקים הם המתקנים את המדות וממלאין את החסרון שמחסרין הרשעים שמקלקלין את המדות ועיקר התיקון על ידי שפלות כי חטא הוא לשון חסרון על דרך מלכים-א א', כ"א אני ובני שלמה חטאים. חסרים מהמלכות: חסר :

פרשת מצורע

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן וגו' ודרשו רז"ל מוציא רע שבעון לשון הרע נגעים באין, אבל הענין דכתיב בראשית א', א' בראשית ברא אלהים גו' ודרשו רז"ל בשביל התורה ובשביל ישראל נמצא ישראל הם דבר חשוב מאוד לפני השם יתברך שבשבילם ברא כל העולמות כל הברואים והשם יתברך מקבל תענוג מכל אחד מישראל אפילו מרשע גדול שיר השירים ו', ז' כפלח הרמון רקתך אפילו רקנים שבך מלאים מצוות כרימון וכשמדבר לשון הרע על אחד מישראל אפילו כשאומר אמת הוא מבטל תענוג הבורא יתברך כביכול ומביא בו מדת עצבות כביכול כאמור בראשית ו', ו' ויתעצב אל לבו ומהפך מעונג לנגע לכן שכרו מדה כנגד מדה נגעים באים עליו.

ואמרו רז"ל גדולה לשון הרע כנגד עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים וצריך לדקדק מה ענין עבודה זרה ללשון הרע אבל הענין דכתיב תהלים ע"ג, ו' בדבר ה' שמים נעשו שכל העולמות וכל הברואים נבראו בדיבור בכ"ב אותיות התורה שהוא נקרא מלכות שמים כי כשהמלך אינו מדבר אין יודעים לעשות רצונו וכשמדבר נתגלה רצונו והוא מלכות שמים ומלכותו בכל משלה ואיתא בס"י קבען בפה שהשם יתברך קבע הכ"ב אותיות עולם הדבור מלכות שמים מדת אדנות אדני שפתי תפתת קבע בפה של אדם:

והנה השם יתברך אינו מדבר לשון הרע על ישראל כמו שהאב אינו מדבר על בנו נמצא כשהאדם מדבר לשון הרע מראה בעצמו שהוא מכחיש שדבורו הוא מלכות שמים מדת אדני ולכן הוא כעובד עבודה זרה וזהו מאמר דוד המלך ע"ה תהלים י"ב, ה' אשר אמרו ללשונינו נגביר ר"ל שאומרים הרשעים נגביר לשונינו לדבר כי שפתינו אתנו מי אדון לנו ר"ל שהם מכחישים שהאדנות הוא בפייהם אבל צריך להאמין שדבורו הוא מלכות שמים וזהו מאמרם ז"ל ומי מושל בי צדיק ר"ל שהצדיק מושל עמי עם הדבור שלי שהוא מלכות שמים המושלים בכל העולמות וכל הברואים והאיך באים לאמונה זו היינו על ידי עסק התורה דהיינו כשמדבר בדברי תורה ומקשר דבורו באותיות התורה הוא מביא בו מלכות שמים, והנה איתא בערכין פלוגתא חד אמר סיפר אין לו תקנה וחד אמר יעסוק בתורה שנאמר משלי ט"ו, ד' מרפה לשון עץ חיים והנה בודאי לא פליגי שזה כלל בכל התורה אלו ואלו דברי אלהים חיים והנה גם כאן לפי

כשעוסק בתורה שלא לשמה בודאי אין לו תקנה אבל כשעוסק לשמה ומקשר דבורו באותיות התורה הוא מביא בו מלכות שמים וזהו מרפא לשון עץ חיים:

וזהו זאת תהיה תורת המצורע ר"ל התורה ולימוד של מוציא רע ביום טהרתו יהיה כדי להעלות ולקשר את דבורו שהוא מלכות שמים הנקרא זאת לקשר אל התורה ואז והובא אל הכהן ר"ל אל השם יתברך הנקרא כהן:

פרשת אחרי

אחרי מות שני בני אהרן וגו' דבר אל אהרן וגו' בזאת יבא אהרן אל הקודש ידוע שכל התעוררות צריך להיות על ידי מיין נוקבין והנה בחינת מיין נוקבין הוא בחינת אליהו כנודע ונמצא כל העלאת מיין נוקבין של כל אדם הוא על ידי בחינת אליהו שיש בחינה זו בכל אדם הכולל הכל ולכן אמרו רז"ל נגלה אליו אליהו כי כל מה שהיה בחינת הסתרה נגלה אליו על ידי צדקתו כי בכל אדם יש בחינה זו אבל היא בהסתרה וזהו שאמר ר' יוסי ברכות ג'. פעם אחת נכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל ובא אליהו זכור לטוב וכו' רצה לומר שהוא נכנס להתפלל הוא לשון דביקות לדבק מה שנחרב מחורבות ירושלים הוא יראה שלם ונפלה בשבירה ונחרב בא אליהו הוא בחינת מיין נוקבין ושמר לו על הפתח המתין על פתח הגוף הוא הדבור שיעלה מיין נוקבין על ידי בחינת אליהו עד שסיימתי תפילתי ר"ל שכל תפילתי כולה היה מעלה מיין נוקבין על ידי לאחר שסיימתי אמר לי שלום עליך רבי ר"ל כיון שעל ידי תפלתו ודבורו היתה התעוררות בחינת מיין נוקבין נקרא רבי והוא תלמידו שהוא גרם השפע בבחינת רב המשפיע לתלמידו והשיב לו שלום עליך רבי ומורי כי על כל פנים העיקר על ידי בחינת אליהו הועלה המיין נוקבין והוא הורה הדרך ילך בא למעלה לגרום השפע והבן.

לכן כתיב אחרי מות שני בני אהרן והם נדב ואביהוא שידוע שהם נצמדו יחד והיו לבחינה אחת בנשמת פנחס זו אליהו והם הבחי' מיין נוקבין כנודע ולכן אמר בזאת יבוא אהרן אל הקודש על ידי בחי' זאת בחי' אליהו צריך לבוא המיין נוקבין אל הקדושה למעלה והבן.

והנה יש כמה צרופים בבחינת אליהו כל צירוף הוא בחינה א' וכל אדם כפי בחינתו יש לו בחינה מצירוף א' וזהו ישעיה י"ט, א' הנה ה' רוכב על עב קל הוא עביות ר"ל שהקב"ה ממשיך חיותו ושפעו על ידי ק"ל בחינות אליהו שהם ק"ל צרופים וצריך כ"א לגלות בחי' זו משה היה מבקש במדבר י"ד, י"ז ועתה יגדל נא כח ה' מה שהוא בהסתר בחינת קטנות יגדל ויבוא לבחינת גדלות ויתגלה בפועל והבן:

לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי. כשאמר הקב"ה למשה ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך הרע למשה אמר לו הקב"ה למשה התורה שלי היתה ונתתיה לך שאלולי היא אבדתי את עולמי עד כאן לשון המדרש, הענין הוא כתיב אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' וימותו דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש ג' בזאת יבא אהרן אל הקודש, כי נדב ואביהוא בעבודתם וצדקתם השלימה השלימו את נפשם ומסרו את עצמם למיתה בהתדבקים בדביקות נפלא עד שנשארה נשמתם דבוקה באור העליון בסוד מיין נוקבין ויצאתה נשמתה כא' וזהו בקרבנתם לפני ה' וימותו שכל כך קרבו ונתדבקו בדביקה ותשוקה גדולה עד שנגנזה נשמתם ונדבקה למעלה אמנם באמת העובד עבודה כזו בדביקות נפלא חוזר וממשיך שפע חיות מלמעלה אליו בחיים חיותו כאמור דברים ד', ד' ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום שמחמת הדביקות נתוסף חיים כי זה רצונו יתברך המחיה חיים אך מפני שהיה בהם חטא המעכב על פי דברי רז"ל באמרם שתויי יין וכו' או שהורו הלכה וכו' נמנע מהם השתלשלות השפע ההוא באור החוזר אליהם ונשארו נשמתם דבוקות שם בסוד מיין נוקבין.

ע"כ הזהיר את אהרן ואמר ואל יבא בכל כו' ר"ל שבאמת כל עבודות הצדיקים צריך להיות על דרך זה למסור נפשם בסוד מיין נוקבין וזהו ואל יבוא בכל עת שבלתי אפשר לבוא בכל עת אל הקודש כי אם בזאת יבוא וגו' בבחי' זאת של בניו שהיו בסוד מיין נוקבין אף לא כדרך שמתו בניו ונשארו גנוזות שם רק להוסיף שפע חיות וקדושה אליו על ידי זה וזהו ואל ימות כדרך שמתו בניו.

ולכן אמר משה רבינו ע"ה כשאמר לו הקב"ה בקרובי אקדש סבור הייתי שיתקדש הבית או בי או בך שהיתה תשוקתו להיות בסוד מיין נוקבין אמנם הקב"ה לא כן עמדו כי ידוע שעיקר התעוררות צריך להיות מעלמא תחאה לגבי עילאה סוד נוקבא לגבי דכורא כדכתיב בראשית ג', ט"ז ואל אישך תשוקתך אמנם משה רבינו ע"ה הנקרא בעלה דמטרוניתא אם כן הוא בסוד דכר וא"ל להיות תשוקת העלתו בסוד מיין נוקבין כי המדריגות התחתונות הנקרא דלים צריכים להשתוקק ולהתעלות ולהתעורר כנוקבא לגבי דכורא אמנם משה שאליו נמסרה התורה ונק' תורת משה והוא סוד דכר בעלה דמטרוניתא אם היה מתעלה בסוד מיין נוקבין היו המדריגות הדלים אבודים ואינם מתעלים כי אינם מבחינתו ולכן כשאמר הקב"ה למשה ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ראה משה שגם אהרן יתקרב לבחינתו ושוה לו ולא יהיה שניהם לבחינת מיין נוקבין הרע למשה כי סבור היה או בי או בך עכ"פ אמר לו הקב"ה התורה שלי היתה ונתתיה לך ואתה במדרגת התורה סוד דכר בעלה דמטרוניתא וא"ל לעלות בסוד שעשוע המיין נוקבין שהקב"ה משתוקק לזה שצריך התעורר' מנוקבא לגבי דכורא זהו שאלולי היא ר"ל ההתעורר' הנוקבא אבדתי את עולמי המדריגות התחתונות וזהו אז אבדתי בעניי הם מדריגות הדלים המשתוקקים לעלות וזהו לולי תורתך שעשועי שאלולי לא נתתי לך התורה היית אתה שעשועי אף על ידי התורה א"ל כי אז אבדתי בעניי וכו'.

וכבר נודע פנחס הוא אליהו והוא נשמת נדב ואביהו שנשתתפו בפנחס כנודע נמצא שאליהו הוא סוד המיין נוקבין של נדב ואביהו ולכן אמרו רז"ל בר"י שנכנס לחורבה להתפלל ובא אליהו ושמר לי על הפתח ר"ל שעיקר התפלה של הצדיקים היא להעלות נשמתם על ידי האותיות סוד מיין נוקבין בחי' אליהו זהו ובא תיכף אליהו ושמר לי על הפתח זהו פתח הגוף שהוא הפה והדבור ולכן אמרו רז"ל כלבים משחקים אליהו בא לעיר כי כשמתעוררת למעלה השמחה והשעשוע מנשמת הצדיקים העולים בסוד מיין נוקבין בחי' אליהו מתמתקים כל הדינים והקטרוגים וכד חדוה בבי מלכא אפילו אינון דבי טורנא חדאן ולכן אמרו רז"ל כלבים משחקים הם המקטרוגים והקליפות שבמדריגות התחתונים נתעורר בהם חדוה וכל הדינים בטלים ועל כן אמר הכתוב בזאת יבא אהרן אל הקודש ר"ל בבחי' המיין נוקבין סוד אליהו שהוא בחי' נדב ואביהו על ידי זה צריך לגשת אל הקודש:

*

בפר בן בקר בזכות אברהם שנאמר בראשית י"ח, ז' ואל הבקר רץ אברהם ואיל לעולה בזכות יצחק שנאמר שם כ"ב, י"ג והנה איל אחר נאחז גו' ועז הם השעירים בזכות יעקב שלקח שני גדיי עזים אין לי אלא אבות אמהות מנין ת"ל בד בבד עכ"ל המדרש. הענין הוא שהקב"ה ברא עולמו בחכמה בתבונה ובדעת כמבואר בפסוקים משלי ג', י"ט ה' בחכמה יסד ארץ וכו' והנה השם יתברך ב"ה וב"ש הוא אין סוף ואין תכלית מבלתי גבול וברא העולם שהוא בעל גבול ואיך יצא מבלתי גבול אל גבול אף שנתצמצם כביכול מבלתי ב"ת והגלים והלביש בגבול ובעל תכלית ונתצמצם כביכול לבחי' נקודה הנקרא י' חכמה כדכתיב תהלים ק"ד, כ"ד כולם בחכמה עשית ואחר כך לתבונה ואחר כך לדעת.

והביאום כי נתצמצם כביכול ושיער בחכמתו לשיעור המוגבלים ובעלי תכלית היא בוז נקודה הנקרא י' כי י' היא חכמה ואחר כך נתפשט יותר מעילה לעלול נתצמצם יותר בסוד תבונה שהיא הבנת דבר מתוך דבר והמתבונן מתבונן על ידי אותיות של המחשבה הנקרא ה' מוצאות הפה שהדבור נחלק לה' מוצאות ובכאן הם רק בהרהור והתבוננות ונקרא ה' עילאה ולכן בכאן אמרו המלאכים תהלים ח', ה' מה אנוש כי תזכרנו וגו' ואמרו רז"ל שקטרוגו כשרצה הקב"ה לברוא את האדם שלא יבראנו כי מעותד הוא לחטוא כי בינה אע"ג דאיהי רחמי מסטרא דינין מתערין כי כל דבר שבא להתבוננות קיימא לשאלה ולחקור על ידי ההתבוננות אם נכון הדבר אם לא עד שהשיבם הקב"ה בראתי תשובה וסילק תלונתם וזהו סוד הדעת הממזג כי נקרא בזוהר מתקלא המכריע על ידי לשון המשקל כאשר יתבאר לקמן וכיון שהועמד הדבר על תילו ומכונו נולד סוד הדעת הממצע ונק' בסוד ו' הוא המשכה שעל ידי זה נמשך שפע הבריאה שהיה במחשבתו יתברך לגלות לתחתונים אלהותו בגין דישתמודעין ליה כאשר יתבאר וברא העולם על ידי דבורו כמו שאמר הכתוב תהלים ל"ג, ו' בדבר ה' שמים נעשו וזהו ה' אחרונה סוד הדבור ה' מוצאות הפה וע"כ האדם צריך להיות ולהתעטר בבחי' אלו ולעלות ממטה למעלה ולהדבק בג' בחי' אלו יתברך.

וע"כ אנו אומרים בכל תפלתינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ודרשו רז"ל כשאמר הקב"ה לאברהם בראשית י"ב, א ב לך מארצך וגו' ואעשך לגוי גדול זהו שאומרים אלהי אברהם ואברכך זהו

שאוּמרים אלהי יצחק ואגדלה שמך זהו שאומרים אלהי יעקב יכול יהיו חותמין בכולן ת"ל והיה ברכה בך חותמין הכוונה הוא כי כמו שהקב"ה ברא בחכמתו ובתבונתו ובדעתו את העולם בגין דישתמודעין ליה כן צריך האדם על ידי מדריגות אלו לדבק בהם אל השם והנה אברהם היה ראשון שגלה אלהותו בעולם ופרסמה ונתפשטה בעולם על ידי ונעשה בזה מרכבה אליו יתברך לחכמתו הקודשה שנתצמצם בה כביכול בכדי לגלות אלהותו לנבראים בגין דישתמודעין ליה וזהו ישעיה ט"ז, ה' והוכן בחסד כסא שעל ידי אברהם הנקרא חסד הוכן הכסא והמרכבה למחשבתו וחכמתו הקודשה אחר כך אלהי יצחק סוד הבינה דמסיטרהא דינין מתערין כנזכר למעלה בסוד מה אנוש וגו' ואחר כך ואלהי יעקב בכאן נתוסף וא"ו כי הוא סוד ההמשכה המבואר למעלה בסוד וא"ו דעת המכריע.

וע"כ דרשו במדרש הנעלם לך על הנשמה שנקרא א"ב ר"ם שמקורה ממקום רם שמזהיר הקב"ה לך לך לשרשך מארצך מארציות שלך וממולדתך הכוונה כי האדם נולד מטפה כמאמרם ז"ל מאיל באת מטפה סרוחה. והענין הוא שבאמת הכל נברא יש מאין כי הקב"ה נקרא אין רק שנתצמצם מאין ליש מבלתי גבול אל גבול כמבואר למעלה והתצמצמות הראשון הנקרא יש הוא ה-י' הנקרא חכמה כאמור למעלה וכן גם תולדות האדם מאין אל היש הוא מתחלה בבחי' טפה סוד י' וכח הפועל בנפעל הוא האין כמו שיתבאר לקמן בדרוש הבא בס"ד וזהו ממולדתך היא ההולדה של הטפה הרמוזה ביו"ד משם תלך ותתקשר במדריגה העליונה בחי' חכמה הנקרא יו"ד וזהו ומבית אביך כי הטפה היא בית אביך העליון סוד החכמה הגנוזה ותבוא לארץ עליונה ותתקשר ותתעטר בבחי' העליונות זהו ואעשך לגוי גדול שהוא שאומרים וכו' כמבואר למעלה ג' בחי' הנ"ל.

אמנם העיקר הוא נקודה הראשונה סוד החכמה כי קהלת ז', י"ב החכמה תחיה בעליה ונמצא מי שקשור בנקודות החכמה נשמר מכל חטא ואשמה ולכן אמר יכול יהיו חותמין בכולן ת"ל והיה ברכה בך חותמין ר"ל החתימה וסוף ותכלית הדבר הוא להתקשר בך בבחינתך להיות מרכבה לחכמתו יתברך בסוד והוכן בחסד כסא ואז החכמה תחיה ולא יהיה משלי ה', ה' רגליה יולדות מות ח"ו זהו בפר בן בקר בזכות אברהם ע"כ כתיב לחטאת ר"ל בזכות אברהם ובחינתו נשמר שלא יבוא לידי חטאת.

ואיל לעולה בזכות יצחק כי כתיב משלי י"ט, כ"א רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום הכוונה בזה שלא יאמר אדם איככה אוכל לעבוד את ה' והנה הקיפו אותו זרים מחשבות זרות המטרידים אותי ע"כ הודיענו הכתוב כי לא כן הוא כי המחשבות ההם רוצים ומשתוקקים להתעלות כל אחד למקום שרשו ע"כ הגיעו עדיך להעלותם ולקשרם כנודע על ידי כל מחשבה מקום שרשה להדביקה זהו רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא הקב"ה שולח לך ונותן לך עצה על ידי זה כדי שהיא תקום ר"ל המחשבה תקום ותתעלה למעלה ואז נמתקו כל המחשבות כי אין הדינין נמתקין אלא בשרשן וזהו סוד בינה דמסטרהא דינים מתערין וכשמתבונן האדם ומעלה אותן נמתקים זהו איל בזכות יצחק סוד הדינין להמתקן בסוד בינה.

ושעירים בזכות יעקב סוד הדעת והוא הנקרא בזוהר בסוד מתקלא כי שם מקום הבחירה לדעת טוב ורע ובחרת בחיים ושם שני דרכים ימין ושמאל אך הלשון המכריע ומעמידם על המצוה ומכליל ומקשר שמאלא בימינא ונעשה הכל ימינא ולכן היו ב' שעירים א' לה' וא' וכו' ימין ושמאל והשעיר השמאלי נשא את כל עונותם אל ארץ גזירה כי נמתק הכל ולכן לית ליה רשותא לאסטונא ולכן אמר דוד המלך ע"ה דברי הימים-א כ"ח, ט' דע את אלהי אביך ועבדהו כי עיקר העבודה הוא על ידי הדעת ששם הבחירה ומכריע ומכליל הכל בימין ובזה היה בא אהרן אל הקודש ביום הכפורים ועיקר הכוונה ליחד השכינה למעלה שאלהותו השוכן בתחתונים נ' שכינה תתעלה ותתקשר באור שלמעלה.

וזהו כל כבודה כל עיקר הכבוד הוא כשבת בת המלך פנימה שמקשרין הבת מלך השכינה כביכול פנימה בסתר עליון ומתעלין כל המדריגות עמה וזהו אלף בינה גומל דלים ר"ל שתלמוד בינה איך לגמול חסד עם דלים מדריגות התחתונים להעלותם ולקשרם בתבונה למעלה וזהו הנק' קטורת לשון קישור שמקשרים ומיחדים הבת מלך למעלה פנימה מקום הסתר והבדידות הנק' בד וממשיכות מבינה למדריגות הדלים זהו ב"ד ב' רומז לבינה ד' הם מדריגות הדלים ונק' השכינה בחי' אם כאיש אשר אמו תיסרנו הנדרש על תורה שבע"פ וכן אם לבינה תקרא הם אמהות ולכן דרשו במדרש הנ"ל אין לי אלא אבות אמהות מנין ת"ל בד בבד הרומז לשני אמהות הנ"ל:

פרשת קדושים

איתא במדרש קדושים יכול כמוני ת"ל אני ה' קדושתו למעלה מקדושתכם עכ"ל והדבר צריך ביאור וכי יעלה על הדעת להיות קדוש כמוהו אשר א"ס ותכלית ולית מחשבה תפיסה ביה כלל נשגב ומרומם אך הענין ידוע ע"פ מה שהקדמנו כמה פעמים בראשית ברא וכו' ודרשו רז"ל בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראים ראשית תבואתו שבעבורם נברא העולם וענין הדבר שנברא בשבילם הוא הנאמר על ידי המלך ע"ה קהלת י"ב, י"ג סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם ודרשו רז"ל מאי כי זה כל האדם כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה שאפילו בשביל צדיק א' נברא העולם ועיקר הבריאה היה בשביל זה להיות ירא השם עובד מצותיו.

אך להגיע אל היראה הוא הדבר אשר למדונו קדמונינו כמבואר בא"ח סעיף א' שויתיה ה' לנגדי תמיד זהו כלל גדול בתורה ובמעלת הצדיקים ההולכים לפני ה' וכו' כ"ש כשיעלה על לבו שמלך מלכי המלכים הקב"ה עומד עליו רואה במעשיו מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השם יתברך ובושתו ממנו תמיד כל זה כתב בהגהת רמ"א שהעתיק מתורת משה הוא הרמב"ם ז"ל בספר מורה נבוכים נמצא העידו לנו עדים נאמנים שבהעלות אדם על לבו וידע שמלא כלה הארץ כבודו יגיע אליו יראה והפחד בודאי אם כן זהו כלל ועיקר לבא למדריגת היראה השלימה:

והנה אמרו רז"ל עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון ומפרש מאין באת מטפה סרוחה וכו' הביאור הוא כי ידוע שהקב"ה ברא העולם יש מאין כי הקב"ה נקרא אין דבר שאינו מושג וקודם בריאת עולם היה רק א"ס בלתי מושג ונקרא אין ונתצמצם בגבול ובדבר שהוא בעל תכלית ונקרא יש אך כח הפועל בנפעל כנודע שבכל דבר הנפעל על ידי אדם כח הפועל עומד בנפעל בנעלם כן כח האין וזהו שממנו נשתלשל היש עומד בכח והתחלת היש שהוא הגבול נרמז ונקרא נקודה י' תהלים קי"א, י' ראשית חכמה יראת ה' כי היו"ד הוא חכמה וזהו שאמרו שמות י"ז, ז' היש ה' בקרבנו אם אין גם ברש"י פרשה בשלח בשירה מבואר שהיו"ד ע"ש המחשבה נאמר בפ' אז ישיר ע"ש היו"ד היא בסוד טפה גולם י' ולכן גם האדם תחלת היותו וישותו הוא מטפה אמנם האין הנעלם שהוא כח הפועל בנפעל נגזז ונתעלם בנקודה ההיא ולכן כל אדם מישראל הנקודה הנ"ל השרשית הנקרא י' חכמה יראת ה' מושרשת בו בסוד י' הטפה.

הגם שנדמה לעיני בני אדם שגם לאומות העולם בדמיון זה הוא כמשל הכרם שיש בו אילנות שעיקר נטיעת הכרם היה בשבין הגפנים אך טבע הבריאה להוציא קליפות ועלין והם גם כן שומרים לפרי כן הענין כי כרם ה' לבאות בני ישראל ושאר האומות הם עלין וקליפות שומרים לפרי כידוע ע"פ הזוה"ק ובאמת הם אפס ותוהו כמובא בפ' כל הגוים כאין נגדו מאפס ותוהו נחשבו לו וכאלו אינם בעולם כלל ע"ד משל הנ"ל ולכן כתיב ויעש ה' אלקים את האדם בראשית ב', ז' וייצר ה' אלקים את האדם הרי בעשיה ויצירה נאמר בו אדם שהוא עיקר הבריאה ואתם קורים אדם ואין אומות העולם קרוים אדם ואם כן עיקר הנקודה י' הוא בישראל לבד ואם ח"ו הנקודה י' מסתלקת סוד החכמה שעליה נאמר קהלת ז', י"ב החכמה תחיה בעליה נשאר בלי חיות.

וזהו דע מאין באת ומפרש מטפה סרוחה כי הטפה בסוד י' אשר נשתלשל מאין הנעלם וצריך להתקשר בבחי' הנקודה ואז החכמה תחיה בעליה ולאן אתה הולך כשנסתלק היו"ד בחי' חיות החכמה ונשאר א"ן אז אתה הולך למקום עפר וכו'.

ולפני מי וכו' הביאור הוא ע"פ שנבאר פסוקי ויקהל משה וגו' אלא הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש. כי ידוע דרשת רז"ל דברים הדברים אלה הדברים אלו ל"ט מלאכות שנצטוו משה בסיני. כי ידוע שאין דבר בעולם לבטלה וכל הדברים ותקוני המלאכות הכל תועלת ותיקון העולם לתיקון מדריגות התחתונות ובכל דבר ודבר הוא חיותו יתברך שמו ע"ד משל אדם מדבר עם חבירו בלתי ספק שלא עם הגוף העכור מדבר כי במה נחשב הוא רק עם חיות הנשמה אשר בו מדבר רק שאינו מושג כי בלתי אפשר לעיני בשר להשיג זה כל שכן וכל שכן עד אין סוף ותכלית מלך מלכי המלכים הקב"ה דק על דק וכל משרתיו שואלים איה מקום כבודו שאי אפשר לעיני בשר לראותו ולהשיג שמות ל"ג, כ' כי לא יראני האדם וחי ואי אפשר להסתכל רק בדברים המוחשים אמנם הנעלם המחיה דבר ההוא לא יתראה אבל דבר ברור הוא שאלולי חיותו יתברך השוכן בדבר ההוא לא היה הדבר ההוא כלל כדכתיב אפס בלתך שבלתו הכל אפס גמור ונמצא הל"ט מלאכות הם כוללים כל

העולם שאי אפשר שיעשה שום דבר שלא יהא נכלל תחת כללות הל"ט מלאכות ושי מהם תולדות לאבות אבל לא יצאו מן הכלל הנ"ל ובכל דבר חיותו יתברך שמו ונק' מלמעלה למטה ט"ל של תחיה כי על ידי הט"ל מלאכות הנ"ל האדם מחיה את עצמו ומתקן הדברים והוא טל של תחיה הנמשך בעולם ואמרו רז"ל טל לא מיעצר והמלאכות הם החומר וחיותו יתברך שמו הוא הצורה.

וזהו אלה הדברים הל"ט מלאכות אשר צוה ה' לעשות אותם ר"ל אשר צוה לתקנם לקרב החומר אל הצורה והוא כאשר ידע כי בכל דבר הוא חיות השם יתברך ובכל דבר השם יתברך שוכן בדבר ההוא ע"ד תהלים ט"ז, ח' שויתי ה' לנגדי תמיד האמור למעלה ואז כל מלאכות נעשים מאליהם ע"ד שנאמר ביוסף בראשית ל"ט, ג' וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו מפני שה' אתו כן נעשה. ונגמרה המלאכה בכל אדם בהבינו שה' אתו בכל דבר ודבר שהוא עושה וזהו ויקרא כ"ג, ג' ששת ימים תעשה מלאכה בצירי כתיב שהכוונה שנעשית מאליה וזה ולפני מי כי אותיות שלפני מי הם ל"ט לפני מ' הוא ל' ולפני י' הוא ט' ל"ט אותיות שלפני מ"י אתה עתיד ליתן דין וחשבון שהיה לך לידע בכל דבר ודבר שאתה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שבכל דבר שורה חיותו יתברך שמו על ידי הל"ט מלאכות היה לך להתקשר בו בהשם יתברך ועל ידי זה יקיים שויתי ה' לנגדי תמיד ויגיע אליו היראה וכו'.

קטע זה צריך להוסיף באמצע קטע הקודם וע"ז נאמר דברים ט"ו, י"ח וברכך ה' בכל מעשה ידך אשר תעשה שפרושו הוא ע"ד הרכבת האילן זהו וברכך בכל גו':

ומה שאמר תחלה הסתכל בג' דברים ואין אתה בא לידי עבירה ואל אמר לעבירה כוונה בזה כי תורה בגי' תרי"א אנכי ולא יהיה לך מפני הגבורה שמענו הטעם כי כל התורה תלוי בשני מדות אהבה ויראה כי כל פקודא דלאו איהי בדחילו ורחימו לא סלקא לעילא כידוע מהזהר ואנכי הוא מצות עשה מסטרא דאהבה ולא יהיה לך הוא ל"ט מסטרא דיראה והם נקראים ידים כמו שעל ידי ידים לוקחים דברים הצריכים כן על ידי אהבה ויראה נוכל לקבל כל התורה ובכל אדם נשתלשל אהבה ויראה בכדי שיוכל לעבוד את ה' אך שירדה במדריגות תחתונים ונשתלשל שם על דרך משל האדם אוהב דבר מה אם עיני שכל לו מבין כי זה נמשך מאהבה השרשית שלמעלה ע"ד תהלים ל"ד, ט' טעמו וראו כי טוב ה' ר"ל כשהאדם טועם ורואה בטעמו ומבחין שהוא טוב ידע כי הטוב ההוא הוא ה' חיותו יתברך שמו ועל דרך זה אמר הכתוב קהלת ט', ט' ראה חיים עם האשה אשר אהבת ר"ל בבחי' הזיווג שהוא על ידי אהבה תראה שלא תהיה האהבה רק באהבת אשישי אהבתו של הבורא יתברך שמו כי איש ואשה שכינה שרויה ביניהם ונשתלשלה האהבה למדריגה התחתונה ויראה לקשרה בשרשה להיות דבוקה בחיים כי אהבה דנחית מדריגה קרי ביה וימת וכן ע"ז היראה שנפלה במדריגה התחתונה לירא מפני העונשים והחיצונים וכשאדם משתמש ח"ו באהבה ויראה חיצונים נקראים ידי עביר הכי אהבה ויראה נקראים ידים כנ"ל וכשהוא מתנהג בחיצונים הם ידים לעבירה היפך מה שהיה ראוי להיות ידים לקדושה ולכן אמר דוד המלך ע"ה תהלים קל"ד, ב' שאו ידיכם קודש שתשאו ותעלו האהבה ויראה שהם הידים למקום הקודש ואז וברכו את ה' וזה אין אתה בא לידי עבירה כשתסתכל בג' דברים הנ"ל תתקשר באהבה ויראה העליונה ותשאו למקום קודש ידיכם.

והנה האדם נברא בצלם אלהים הם רמ"ח מ"ע כנגד רמ"ח אברים ושס"ה ל"ת כנגד שס"ה גידין ושורש הכל אהבה ויראה הידים להעלותן בקודש כאמור ועל ידי זה יתעלה מעלה מעלה והנה אמרו רז"ל נ' שערי בינה נבראו בעולם וכולם נתנו למשה חוץ מא' ויש להבין למה אמר וכולם נתנו היה לו לומר ומ"ט נתנו למשה אך הענין הוא תכלית הידיעה היא אשר לא תדע ומפורש אצלנו במקום אחר שכל המ"ט שערים נוכל להשיג ושער הנו"ן הנקרא איוב כ"ח, ז' נתיב לא ידעו עיט הוא עצם אלהות יתברך שמו שאין מי שישגיגו ובלתי אפשרי הוא וכשבא אל שער הזה ומשיג שהוא עצם אלהותו אשר אין בשום אופן לשום נברא מעליונים ותחתונים בכח להשיגו היא תכלית הידיעה רצה לומר אשר משיג הידיעה אשר אי אפשר לידע כל זה מבואר במקום אחר וכאן באנו בקצרה לכן משה רבינו ע"ה השיג גם שער הנו"ן ומפרש הש"ס כולם נתנו למשה והיינו גם שער הנו"ן דהיינו שהבין חוץ מא' שאין בכח והשיגו וזהו השגת שער הנו"ן והנה אף דכתיב דברים ל"ד, י' ולא קם נביא עוד בישראל כמשה בנבואות לא קם אבל יכול להיות כ"א שיבא למדרגת משה בצדקתו כמבואר במדרש אין לך דור שאין בו כמשה וכו' ויוכל להכניס דרך השערים הנ"ל.

וזהו דבר אל בני ישראל קדושים תהיו שכולם יהיו קדושים וידבקו החומר אל הצורה ויתעלו למקום הקדושה על ידי שאו ידיכם קודש כאמור ועל ידי נו"ן שערי בינה שנבראו יוכל לשער ולהשיג מה שבכחם להשיג ועד"ז נקראים שערי בינה כי נודע בשערים שעלה כל חד כפום מה דמשער בליביה ועל ידי השערים כולם יכנסו לפניו ואמר יכול כמוני שישגיגו גם שער הנו"ן הוא עצם אלהותו יתברך שמו ת"ל כי קדוש אני ה' קדושתו למעלה כו' ר"ל אף שתשיגו השער הנו"ן היא השגה שאני למעלה מקדושתכם ואינו מושג כלל זהו עצם ההשגה אבל לא שתשיגו אלהותו כי לא יראני האדם וחי והבן:

*

אמרת ה' צרופה וכי מה אכפת ליה להקב"ה לשוחט מן העורף או מן הצואר הוי אומר לא ניתנו המצות אלא לצרף בהם את ישראל. הנה ידוע כי כל התורה הנקראת אמרת ה' הוא שיעור קומה שלימה וכמו שיש באדם כמה אברים למשל עין רואה ואוזן שומעת וכל אבר יש לו בחי' שלו המשמש להגוף וכל אחד מועיל בבחי' לכל הגוף כי השמיעה הוא לצורך לכל האברים וכן הרעיה והליכה ושאר דברים כן המצות כולם אף על פי שיש הרבה וכ"א בחי' בפני עצמו מכל מקום כל מצוה כל בחי' מועלת לבחי' כלל התורה כי הכל קומה א' שלימה והנה ידוע מה שאמרו רז"ל אין ושחט אלא ומשך וכן אמרו רז"ל שחיטה מן הצואר דכתיב ושחט ממקום ששח חטיהו כי הדבור יוצאה מן הצואר וצריך להיות מטהר ימחטא על ידי הדבור לדבק בהם בהשם ולמשוך משך השפע אבל ח"ו כשאנים זכאין נקראים עם קשה עורף שהוא אחור לצואר שאינו מתדבק בדבור אלא מושך ממדות אחרו ח"ו וזה נקרא שוחט הוא המשכה מן העורף.

וזהו אמת ה' צרופה שהכל צירוף א' כל התורה והיא נקראת אמרת ה' כנודע ומבואר כמה פעמים על ידי זה מתקשרים להקב"ה וכולם מצורפים יחד וזה שמסיים וכי מה אכפת ליה להקב"ה לשוחט מן הצואר ר"ל שמושך השפע ממדריגת פנים על ידי הדבור שמקשר את עצמו או שוחט מן העורף הוי לא נתנו המצות אלא לצרף את ישראל שיהיו כולם מצורפים ומקושרים למעלה וכולם מצורפים יחד וזה על ידי הדור שהיא אמרת ה' היא התורה הכוללת כל ישראל שהוא קומה שלימה ולכן צריך כ"א וא' מושך על ידי הדבור ולא להיות בחי' עורף ודי בזה.

ולכן כתיב במשה במדבר י"ב, ג' והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה כאשר הוגד לי בשם מוהר"ר מנחם מענדיל בארער שלהיות כ"י יחד כולם קומה א' שלימה מפני כן אף על פי שמשה היתה מעלתו גדול הכי שם ח' פה אל פה אדבר בו אעפ"כ בעיני עצמו היה עניו באמת מכל האדם ואיך יצוייר זה במחשבתו לאמת אך הענין ע"ד משל אדם שלא עיין בהילוכו ונפל לבור הרי רגליו נפלו תחלה ואחר כך כל גופו הראש באחרונה אמנם ראשו הוכה יותר כי יותר תפעול ההכאה בראש מאשר תפעול ברגל ומי גרס זה הראש שאל עיין במהלכו כן דרך זה האיש משה היה כולל מעלה עצומה שהוא מדריגת ראש לכל ישראל שהם שארי אברים כי כולם בקומה שלימה ביחד ומפני שלא עיין הראש במהלכו גרס שנפלו העם אשר ברגליו ואעפ"כ הראש מרגיש יותר בהכאה כאמור כיון שכולם קומה שלימה א' כשנפלו הרגלים גם הראש ירד אחרייו ומרגיש יותר לכן היה עניו מכל האדם באמת ותכלית והבן וזהו ואשימם בראשיכם:

עוד יובן ע"ד אחר כי כמו שבדברים הארציים אין אדם מת וחצי תאותו בידו יש לו מנה מבקש מאתים וכו' ואם כן הוא חסר כ"כ בערך שיש לו ואשר יש לו פחות מבקש פחות נמצא כשנביט אל חסרון שניהם הראשון חסד יותר מן השני כן ע"ד משל בדברים השמימיים כפי ערך צדקת האדם והשגתו חפץ להשיג עוד כ"כ כפי שיש לו כי משיג יותר חסרונו ואשר הוא קטן בהשגתו חסר לו השגה מועטת כמוהו כי אינו משיג חסרון נמצא משה על ידי שהיה גדול בהשגתו מאוד היה חסרונו גדול מאוד והוא לא היה מביט במה שמשיג כי אם במה שחסר לו הרי חסרונו גדול מאוד מכל האדם ולכן היה עניו מאוד וכו':

*

רפאות תתהי לשריך כמאמר רז"ל חש בראשו יעסוק בתורה וכו' חש בכל גופו יעסוק בתורה וכו' מפני שכל החששות והחלאים מקרים הם מפני שהאדם ירד למטה בבחי' השבירה וכשיבוא למקום התיקון על ידי התורה שלכן נקרא תהלים י"ט, ח' תורת ה' תמימה שהוא שלימות בלי שבירה אז יתרפא שבר אל שבר יחדיו ידובקו לתקונם ואז רפאות תהי לשריך שהיא מקום הטיבור שממנו ולמטה היה מקום השבירה ועל ידי התורה יומשך התיקון אף למקום ההוא וזה שאמרו מפלגא לעילא דהורמין מפלגא לתתא דהורמיז והיה התשובה דהכל חד ומצורף כאמור בדברי רז"ל והבן ועיין במקום אחר באריכות:

*

ה' מלך גאות לבש לבש ה' עוז התאזר וגו' איתא במס' מגילה במנחה קורין בפ' עריות ואחר כך מייתי אר"י בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו הענין כי כל מה שבראה בעולמו לא ברא אלא לכבודו בגין דישתמודעין ליה להכיר גדולתו יתברך שמו נמצא על ידי הכל משיגין גדולתו של יוצר בראשית אמנם יש מדות שנפלו בשבירה כגון אהבה רעה וכן יראה רעה וזה היה עבור שיהיה בחירה בעולם אמנם הלא הכל נברא יש מאין נמצא צריך האדם להתבונן אם בא לו אהבה רעה הלא זה נמשך מאין כי היש יצא מאין ובכ"ד חיותו יתברך שמו ואם כן מה לו לדבק ביש כ"א ידבק בחי החיים שברא הכל ועשה יש מאין דברים י', י"ב ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך שהקב"ה שואל רק בחי' מ"ה שידבק האדם בפנימיות שהוא מה ואל ביש והוא אך ליראה ואמר בתקונים אל תקרי אם אלא אם בצירי שהיא אם שעל ידי זה יולד היראה וכן אהבה כאמור לאהבה את ה' אלהיך וגו' עי"ש ולכן בפ' עריות נאמר זמה היא ר"ל זו מה הוא והבן.

והנה לפי זה בכל דבר ודבר שברא הקב"ה ויש בעולם כדי להשיג גדולתו אפילו בבחי' תחתונה שנראה לכאורה להיפוך זה כשיבין האדם וישיג בחי' מ"ה וכי כל דבר מעצמו אינו כלום רק מחמת חיות הבורא ששופע בו אז היא בחי' ענוה שמכיר בחי' מ"ה וזה בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה היינו כל מה שברא בעולמו להכיר גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כיון שכל דבר מחיותו הוא ובלתי הוא אפס ותוהו נמצא זה הוא ענותנותו של הדבר ההוא ועל ידי זה תבא להכיר גדולתו של יוצר בראשית.

והנה הקב"ה שברא העולם להכיר גדולתו על ידי העולמות שברא היה ענוה גדולה נגדו יתברך שמו שהרי כל העולמות הם כאין נגדו וכלא נחשבו והקב"ה צמצם כביכול כחו הבלתי בעל תכלית יתברך שמו על ידי העולמות שהם בערכו כאין נחשבים וזהו ענוה גדולה נמצא מה שהיה להכיר גדולתו וגאותו היא על ידי בחינת ענוה רבה וזהו כחו כביכול להיות הגאווה והענוה נצמדים יחד וזהו ה' מלך גאות לבש שהלביש א"ע על ידי עולמות הקטנים בערכו יתברך הלביש גאותו בהם וזה היה בעת בריאת עולם והנה כל העולמות נתהוו על ידי התורה כמבואר כמה פעמים והם נקראים לבושי מלכא שנתלבש באותיות התורה והם ממש העולמות לשון העלם וכסוי לכן המתגאה בתורה נקרא ח"ו מתלבש בלבושי המלך לעצמו והוא עון גדול והקב"ה נתן הכח לעמו שהם יחזיקו המלבושים שלא יפלו ממדריגתן כמו האזור המחזיק המלבושים באזירתו אותם וזהו אזור ישראל בגבורה שהקב"ה נתן כח לעמו ישראל להדביק המלבושים בו יתברך שמו והוא על ידי שנתן התורה לעמו וזהו לבש ה' עוז התאזר היא התורה התאזר בבחי' האזור שיהיה דבוק על ידי כנסת ישראל וזה היה בעת נתינת התורה והבן:

*

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' וגו' במדרש יכול כמוני ת"ל וכו' קדושתו למעלה מקדושתכם דהנה כל העולמות נברא בשביל התורה ובשביל ישראל ובהתורה ובשבת ישראל ומתנהגים כל העולמות וכל הברואים שהצדיק מנהיג כל העולמות עי"י התורה ויש להשם יתברך תענוג מזה כמו המלך בשר ודם שמקבל תענוג כשיש לו בנים היודעים להנהיג מלכותו והצדיק מנהיג כל העולמות ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא וזהו שאמר קדושים תהיו יכול כמוני ר"ל שתרצה לעשות כמוני כמו שאין אני עושה דבר בלא אתערותא דלתתא כמו כן תרצה להמתין עד שיתעוררו אותך מן השמים ת"ל כו' קדושתו למעלה ר"ל הקדושה שלי שהיא למעלה היא מקדושתכם ר"ל מכח קדושתכם באתערותא דלתתא כנ"ל:

או יאמר קדושים תהיו גו' דכתיב ויקרא ט"ז, ט"ז השוכן אתם בתוך טומאתם ולכאורה איך אפשר שהבורא יתברך ישכון בתוך טומאתם אך דכתיב ועברתי בארץ מצרים אני ואל מלאך ולמה לא שלח השם יתברך מלאך אך דקליפות מצרים היתה קליפה גדולה מאוד שגם מלאך ברדתו לשם היה אפשר להתגשם ח"ו והיה נשא בין הקליפות לכן הוחרח כביכול השם יתברך בעצמו לירד שם והנה יש כוונה בשעת נפילת אפיים לירד בין הקליפות להעלות ניצוצות קדושים לזה אמר יכול שתרצה לעשות כמוני לירד בין הקליפות ת"ל כו' קדושתו למעלה כו' ר"ל שאינו יכול לעשות זה רק אני וכנ"ל:

או יאמר קדושים תהיו וגו' פי' דהתורה מבשרת אותנו שבוודאי קדושים תהיו ולא יאבד נפש א' מישראל ח"ו רק בוודאי יתוקן ויתעלה וטעם כי קדוש אני ואתם הם חלק אלהי ממעל והקב"ה וישראל כלא חד כמאמר רז"ל אתם עשיתם חטבה א' כו' שנאמר שמע ישראל וגו' אף אעשה אתכם חטבה א' שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד וגו' וצריך להבין הלא השם יתברך נקרא אחד האמת דהיינו שכל האחדים אם מוסיפים עליהם עוד א' הרי הם ב' אם כן אינו אחד אמת אבל להשם יתברך אין שום דבר שנוכל לדמות אליו כמאמר ישעיה מ', כ"ה ואל מי תדמינוי גו' ולכן נקרא אחד האמת ולפי מאמרם ז"ל הנ"ל נמצא הקב"ה א' וישראל נקראים גם כן א' ואם כן הריש נים ואינו אחד האמת ח"ו אך האמת הוא שהקב"ה וישראל הכל אחד שהם החלק והוא הכל שהשם הוי"ה ב"ה אותיות י"ה נקרא מחשבה ואותיות ו"ה נקרא קול ודבור הרי יש בהם שמו יתברך איוב י"ט, כ"ו ומבשרי אחזה אלוה וכתוב ישעיה נ"ה, ו' דרשו ה' בהמצאו ר"ל בה' מוצאות הפה דהדבור של אדם הוא בכ"ב אותיות התורה והמה נחלקים לה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרונ גי"ק מהחיק דטלנ"ת מהלשון בומ"ף מהשפתים זססר"ץ מהשניים וכשאומר למשל ברוך הוי"ה הוא ממוצא השפתים והרי"ש מהשניים והך' מהחיק ומי הוא המחברן ברגע א' אות א' ממוצא זה ואות א' ממוצא זה וכי הוא כח אנושי כ"א אנת הוא דקשר לך ומיחד לך אדני שפתי תפתח.

ואמר יכול כמוני כו' ר"ל שתהא אלהי כמוני שתסתכל בעצמך שאתה למדן גדול ויושב ולומד ותהא אלוה ח"ו היה לא תהיה רק שתדע שהכל הוא השם יתברך ומחשבתך ודבורך וכל חיותך הוא אלהות וזהו מאמר רס"ל לא יהיה בך אל זר איזהו אל זר שהוא בגופו של אדם זה יצר הרע ר"ל לא יהי בך אל זר האלקות שבך לא היה זר ומופרש ממך שהוא אלהות שאל תהא סבור שאתה הוא החכם רק שתדע שהכל הוא אלהות כנ"ל ואמרו איזהו אל זר ר"ל שמתמיה איך אפשר שלא ידע שהכל הוא להיות ואמרו שהוא היצר הרע שהוא מסמא את עיניו שיסבור שהוא החכם ושוכח שהכל הוא השם יתברך וזהו כל השוכח דבר אחד ממשנתו ר"ל השוכח את האחד שהוא השם יתברך שוכח ממשנתו שסובר שהוא בעצמו לומד זה

ושוכח שהכל הוא השם יתברך וזהו מאמר הכתוב ירמיה ט', כ"ב אל יתהלל החכם בחכמתו וגבור בגבורתו ועשיר בעשרו ר"ל שלא יסבור החכם העובד ה' בחכמה לא יסבור שהחכמה הוא שלו וכן הגבור המתגבר על יצרו לא ידמה בנפשו שהגבורה היא שלו וכן העשיר השמח בחלקו שם כ"ג כי אם וגו' השכל וידוע אותי ר"ל שידע שהחכמה והגבורה והעושר אינו שלו רק שהכל הוא השם יתברך שמו בזאת רמז לשכינתו יתברך מלכות שמים נקרא זאת שהז' מדות מתלבשים בכ"ב אותיות מא' ועד ת' ובה מתנהג כל העולמות והבן:

*

במדרש קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כו' כי קדוש אני ה' קדושתי למעלה מקדושתכם כל המקדש את עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעוה"ז מקדשין אותו בעוה"ב הנה בראשית ברא אלהים גו' בשביל התורה ובשביל ישראל והנה ישראל הם נשמה לעולם ועל ידי מתקיים עולמות עליונים וכשישראל עובדים את השם בשלימות הם מורידים חיות הבורא ב"ה בכל דבר ומתרומם על ידי כל הנבראים והקב"ה הוא נשמה לנשמה ומחיה כל הדברים מחמת התעוררות התחתון והם מעלים כל דבר לשרשו מחמת שהבורא ב"ה שוכן בהם כשאינן להם גדלות מעבודתו ואז אשכון את דכא כביכול הקב"ה מצמצם שכינתו ושוכן בתוך האדם ואז הוא צדיק יסוד עולם כי כמו שבונים בנין אם יפול היסוד נתרועע כל הבנין כן האדם הוא יסוד הכל אם פוגם ח"ו מעשיו הוא פוגם בעולמות עליונים ונפסק מבורא ב"ה שאינו דבוק בו יתברך וכשמטיב מעשיו אזי בורא עולמות כמו שנאמר ישעיה ס"ו, כ"ב כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה כי מזה שמחדש התורה בורא אותן שמים וארץ ואמר אשר אני עושה אף שהוא מן הצדיק מכל מקום מה הוא האדם שיברא עולמות אך כשמתדבק עם הבורא יתברך ואז נעשה אחדות כביכול עמו יתברך כי לית אתר פנוי מיניה כי השכל שבתוכו הוא אלהות ואז הקב"ה בורא אותן עולמות בהתעוררות הצדיק כי מה שהוא עושה הוא הכל מעשה הבורא ב"ה אך הבורא ב"ה נתן לנו הבחירה ואם ירצה נפסק ח"ו מהבורא ב"ה.

וזהו קדושים תהיו יכול כמוני בניחותא פי' תהא יכול לברוא עולמות כמוני כאמור על ידי התעוררות שלך ת"ל כי קדוש אני ה' קדושתי למעלה מקדושתכם פי' כי קדושתי למעלה מה שנשפע מקדושתי למעלה בעולמות עליונים הוא מקדושתכם כשאתם מתקדשים א"ע בראשונה כאמור ואז נשפע יות וקדושה לשורש נשמתו למעלה. וזהו אדם מקדש מלמטה מקדשין אותו מלמעלה פי' שורש נשמתו וכן העולמות מתברכין על ידו בעוה"ז מקדשין אותו בעוה"ב הוא כמבואר אצלנו בפ' יתרו שיש עולם התענוג הנקרא עוה"ב עולם הבינה וכשאדם מתפלל יכול לדבק עצמו אחר הבנתו שירגש בעצמו תענוג עליוני הוא תענוג ממין עוה"ב בתוך תפלתו או לימודו רק שלא יהיה כוונתו על התענוג כי מתחלה צריך לעבוד בטירחא עד שיבוא לו התענוג וזהו בעוה"ז פי' אם מקדש את עצמו בעוה"ז כשעובד את ה' מקודם ומתפלל בטירחא ולוקח א"ע עם הדבורים לקשר בהם בבורא יתברך ואז הוא עדיין בבחי' עוה"ז אז אחר כך מקדשין אותו בעוה"ב שיבוא לו התענוג כאמור:

וזוהו בראשית ג', ט"ז ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך כי הנה אנו בסוד נוקבא דלית לה מגרמה כלום שאנו מקבלין משפע ב"ה וברוך שמו והבורא הוא בסוד דכר שמשפיע בכל הנבראים עד אין קץ ואין תכלית וזהו ואל אישך תשוקתך כי מתחילה תבוא התשוקה ממך ואז יולד תשוקה למעלה להשפיע ולרומם כל הנבראים ועי"כ הוא ימשול בך כי כביכול ממליכים את הבורא ב"ה בכל דבר שאני עושין או אוכלין מברכין בא"י אלהינו מלך העולם כי אין מלך בלא עם כב"י וגם כי על ידי מתנהג ממשלתו דהיינו חיותו יתברך שאנו ממשיכין בכל דבר ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

במדרש תנחומא קדושים תהיו עד שלא בראתי העולם היו המלאכים מקדשין אותי בכס ואומרים ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם גו' בא אדם אמרו המלאכים זהו כו' אמר הקב"ה לא זהו שעבר על מצות כו' בא נח כו' שהיה שיכור בתוך אהלו בא אברהם כו' יצא ממנו ישמעאל ולא על שמו יקראו ישראל יצחק יצא ממנו עשו שונאי ואהב אותו עד שבא יעקב אמר הקב"ה זהו שיקראו ישראל על שמו ויקרא את שמו ישראל כמ"ש בראשית ל"ב, כ"ח לא יעקב וגו' כי אם ישראל זהו תורף המובן של המדרש אף שאין זה לשונו ממש:

להבין הענין תדע ממה שכתוב אצלנו במקום אחר על פסוק ישעיה ס"ו, א' השמים כסאי כו' כי סמוכות הכסא רם ונשא כסא עליון שלו נסמך על הדום רגליו שבארץ שהוא מה שאנו עושים מכל דברים ארציים שבמדרגה תחתונה כסא לו יתברך על ידי שום שכל להבין שבכל הדברים הוא קדושתו יתברך מצומצם שם שנפלו משורש המדות עליונות של העלומות עליונים וצריכין אנו ישראל להמשיך כל הנ"ל ממדריגות תחתונים ולקרבתן לשרשן ולהמשיך אלהותו בכל דברים ארציים ונמצא נעשה כל העולם ומלואו מרכבה לו יתברך כי הקב"ה מסר הנהגת כל העולמות לישראל כמ"ש שמות י"ט, ו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים שתמליכו את מלכותי בכל דבר ואם ישראל עושין כך אזי יש לכסא עליון סמוכות שהוא בחי' הדום רגליו על ידי שעושין מרכבה לו יתברך גם לבחי' הנקרא רגליו מדרגיגות תחתונים ואז הכסא הוא בשלימות ואם לא ח"ו אין הכסא שלם מאחר שחסר ח"ו הסמוכות וכמו שנתעורר למטה כך הוא גם כן למעלה ונמצא פוגמין ח"ו בכסא עליון כביכול וזהו השמים כסאי ואימתי כשהארץ הדום רגלי והבן.

ויעקב אבינו ע"ה נאמר בו בראשית כ"ט, א' וישא יעקב רגליו שהגביה בחי' הדום רגליו בחי' התחתונים למעלה וילך ארצה אפילו בארצות היה הלוכו בני קדם לעסוק בבנין קדמונו של עולם כי זה נקרא בנין מה שמבררים נצוצות הקדושים מן הקליפות ועל ידי זה בונין ומרחיבין גבול הקדושה ושיעור קומה של יוצר בראשית שלכך נקרא ת"ח בונין ולכך מלחמה לה' בעמלק מדור דור שמות י"ז, ט"ז שהוא מלחמת היצר הרע שהוא עד ביאת משיחנו במהרה בימינו שאז יהיה הכסא שלם שיעלו כל חיות אלהות שבמדרגיגות תחתונים וילקטו אחד לאחד עד שיהיו כולם מרכבה לו יתברך מה שאין כן עתה שמלחמת היצר הרע מעכב לזה שאי אפשר שיהיה הכסא בשלימות מחמת שישראל אין מתקנים ההדום שהוא בחי' שרפרף סמוכות לכסא עליון שנמסר בידינו על כן אין הכסא שלם ואין השם שלם כמ"ש שם כי יד

על כס יה כנודע שזה החיות אלהות המלובש בתחתונים נקרא שמו ועל ידי היצר הרע אין בנו שלימות לבררן היטב עד שלעתיד ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ זכריה י"ג, ב' :

ונודע ממ"ש בזוהר כי היצר הרע נקרא גיד הנשה דמנשיא לבני נשא מפולחנא דמאריהון כי זה עיקר העבדות לקרב הארציות אליו יתברך ולתקן בחי' הדום כאמור: והנה יעקב אבינו ע"ה שהיה מרכבה לבורא יתברך ועבד בשכל הנ"ל כאמור ועל ידי זה נקרא בראשית כ"ה, כ"ז ויעקב איש תם שהיה בשלימות על ידי שלא חסר אצלו העבדות של הבורא יתברך שמו משום דבר אפילו במדריגות תחתונים ועל כן ויאבק איש עמו שהוא שרו של עשו בחי' גיד הנשה וירא כי לא יכול לו כי לא מצא בו שום צד אחיזה לאחוז בו ח"ו על ידי שהיה איש תם כאמור כי אין לו אחיזה אלא במי שיש בו שמץ מנהו ואז מצא מין את מינו וניעור ומתגבר ח"ו יותר ויותר אבל ביעקב לא היה בו שום שמץ מנהו בכדי שיהיה לו שום אחיזה ח"ו בו וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו שהן הדורות העתידין לבוא שעל ידי התרשלותן בעבודתו יתברך מוצא בהן צד אחיזה בהן ח"ו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו שעל ידי זה נתמוטטו רגליהן שהם בחי' הדום ממקומו שהוא שרשן העליון יתברך כמ"ש למה נקרא שמו גיד הנשה שנשה ממקומו מן הבורא ברוך הוא שהוא מקומו של עולם ומלואו כי כל החיות והנצוצות שבעולם ומלואו מקומן הוא בו יתברך רק שהן עכשיו נפולין מקומן כנודע ממ"ש במקום אחר:

ומטעם זה תבין מנין ידעו המלאכים שעתידי ליקרא בשם ישראל שאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל שהמלאכים אינם יודעים עתידות כי אם שאומרים להם מלמעלה ולאיזה טעם היו אומרים לו אבל מן האמור יובן שהענין הוא כך כי המלאכים היו אומרים מקודם השירה ואומרים ברוך ה' אלהי ישראל והיו שואלים בכל דור ודור אם זה הוא הצדיק שעתידי להקרא בשם ישראל כמ"ש במדרש הנ"ל אלא שבכל אחד היו מוצאים חסרון ובזה ההאבקה שנתאבק עם יעקב ועל ידי שהיה תם בשלימות הגמור וירא כי לא יכול לו ומזה שלא יכול לו הבין שאין בו שום שמץ ודופי שאם היה בו שום דופי ח"ו היה לו מקום לאחוז בו כאמור והבין כי בודאי זהו שאנו מקלסין להשם יתברך בו:

וזהו שאמרו במדרש היו מלאכי השרת מקלסין אותי בכם כי הקדושה עליונה נשענת על מעשה התחתונים שהנהגה שבכל העלומות מסורה בידן וזהו בכם דייקא כמבואר בדבור הקודם על מ"ש קדושתי למעלה מקדושתכם ע"ש וזהו שם ל"ג, כ' ויקרא לו אל אלהי ישראל הקב"ה קראו ליעקב אל מטעם האמור על ידי שהיה איש תם ומרכבה לו יתברך ממש שלא היה מופסק ממנו יתברך בשום דבר אפילו ארציות והיה אלהות של א"ס שופע בקרבו כי זהו עיקר התענוג של הבורא ב"ה שהאדם שהוא מלובש בחומר ונתון במקום השפל ומשם מקרב את עצמו עם כל הנבראים אליו יתברך כמבואר זה אצלנו כמה פעמים באריכות ועל ידי כן נעשה התפארות גדולה למעלה ובא התענוג בכל העלומות ומוסיפין כביכול כח בפמליא של מעלה כנודע וע"כ סיים במדרש הנ"ל בפתיחת דברינו ועל זה נאמר ישעיה מ"ט, ג' ישראל אשר בך יתפאר כי על ידי עבדות כזה שהיא אמיתית כוונתו יתברך נעשה התפארות למעלה:

פרשת אמור

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם וגו' פירש"י אמור ואמרת להזיר גדולים על הקטנים לנפש לא יטמא בעמיו פירש"י בעוד שהמת בתוך עמיו פרט למת מצוה וכו' כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא.

הנה בכל אחד מישראל מוכרח להיות בו כל התורה ועבודת הקרבנות אף שהיתה בכהן מכל מקום יש גם כן אחד מישראל כל העוסק בתורת עולה כו' והנה בתורה יש תרי"ג מצות רמ"ח מצות עשה נגד רמ"ח אברים שס"ה לא תעשה נגד שס"ה גידים ומהו כנגד היינו שהם המה ממש רמ"ח מצות עשה הם רמ"ח ושס"ה לא תעשה הם שס"ה גידים דכתיב בראשית ט', ו' בצלם אלהים עשה את האדם דהיינו בצלם של התורה כי התורה היא קומה שלימה של רמ"ח אברים ושס"ה גידים רוחניים ובכל מצות עשה מחיה אבר א' השייך לאותו מצוה וכשנזהר ממצות לא תעשה מחיה גיד א' והפרשה הזאת מוכרחת גם כן להיות בכל אדם והוא בזה האופן כי הנה כהן נקרא העובד ה' וכשאינן כהן בבית הכנסת קורין ישראל במקום כהן ורב קרי בכהנא דהיינו אפילו שהיה שם כהן שכל העובד ה' נקרא כהן.

והנה איתא במשנה דאבות הוי מתלמידיו שלא אהרן אוהב שלום ורודף שלון אוהב את הבריות ומקרבן לתורה ומהו אוהב שלון ורודף שלום הוא ע"פ מאמר הכתוב ישעיה כ"ז, ה' או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי דהיינו כשמחזיקין בתורתנו יתברך ועבודתנו עושה שלום בפמליא של מעלה דהיינו בין השרים עליונים וממילא נעשה שלום בפמליא של מטה ומפרש התנא כיצד יעשה זאת לזה אמר אוהב את הבריות ומקרבן לתורה והנה כל העולמות נבראו בכ"ב אותיות התורה באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא ובאורייתא מתנהג עלמא וכשלומד תורה לשמה בדור מעלה ומקרב את העולם לשרשו אל התורה ובתורה כתיב משלי ג', י"ז וכל נתיבותיה שלום ונעשה שלום בפמליא של מעלה בין השרים עליונים וממילא נעשה שלום בפמליא של מטה ולא יהיה מלחמות:

והנה זה כל האדם לא נברא רק לעשות רצון קונם שיהיה להשם יתברך נחת רוח ולמה אינו עושה רצון קונו הוא רק מחמת שאין לו דעת בעבודות השם יתברך וכתיב דברי הימים-א כ"ח, ט' דע את אלהי אביך ועבדהו וכיון שאין לו דעת למי יעבוד אך אם יאמר מה יעשה שאין לו דעת זה אינו שהרי אנו רואין שיש לו דעת בענייני עוה"ז רק שהדעת אצלו בקטנות שאינו מגביה אותו אל הבורא ב"ה אבל צריך שיתקרב באותו הדעת עצמו אל הבורא ב"ה [והדעת האמיתית נקנה רק בתורה ויראה המביאות לידי מעשים טובים] ע"כ. ולשום אומה אין להם דעת כי אם לישראל ואין שום מלוכה יכולה להתנהג בלא ישראל מחמת שאין להם

דעת ולכן לכל מלך יש לו יהודי אפילו במקומות שהיה גירוש היו שם אונסים והנה תלמידיו של אדם קרוים בניו:

וזהו אמור אל הכהנים בני אהרן היינו העובדי ה' בני אהרן שיהיו מתלמידיו של אהרן דהיינו שיעשו שלום בפמליא של מעלה ופמליא של מטה ואמרת אליהם גו' פירש"י להזהיר גדולים על הקטנים כו' דהיינו שהן באמת גדולים שאנו רואים שיש להם דעת בענייני עוה"ז להזהירם על הקטנים דכל מי שיש לו דעת בקטנות אפילו הוא בן ע' שנה נקרא קטן שאין לו דעת בעבודת ה' וזהו על הקטנים דהיינו שיעלה על הקטנות כי עד מתי יהיה הדעת להם בקטנות בענייני העוה"ז אבל יעלו ויתקשרו ויתקרבו באותו הדעת אל השם יתברך ב"ה.

לנפש לא יטמא בעמיו שלא יטמא נפשו בעבירה. בעמיו פירש"י בעוד שהמת בתוך עמיו פי' בעוד שהיצר הרע נקרא מת מפני שמסיתו לעבירות שהם קליפות ויצ"ט נקרא חי וזהו בעוד שהמת בתוך עמיו פי' בעוד שהיצר הרע ישנו פרט למת מצוה שאין לו קוברים שמצוה לטמא דהנה אמרו רז"ל גדול העבירה לשמה ממצוה שלא לשמה כגון לחלל שבת מפני פקוח נפש ומה נעשה מעבירה כזו שהיא עצמה דבר קליפה רק שעשה לשמה אך שיש נשמות שהם נעים ונדים ואינם יכולים לעלות לשרשם ובמצוה אין יכולים להעלותן שאין להם כח להתכלל במצוה רק בעבירה כזה שיש מי שעובד ה' ושולחין לו יסורין ואינו יכול לעבוד השם יתברך ומוכרחים לחלל שבת בשבילו נמצא כשמחלל שבת יורד אל הקליפות רק שעושה זאת לשמה ובזה מעלה אותן הנשמות וזה נקרא מת מצוה ר"ל עבירה שהיא מצוה שהיא לשמה שאין לו קוברין ר"ל שאין להנשמות הנ"ל קוברין דהיינו להעלותם ולגנזם בשורש עליון רק על ידי עבירה כזו.

והנה אינו יכול להעלות רק אותן נשמות שהם קרובים לשרשו וזהו כי אם לשארו הקרוב אליו ולהכין הוא מעלה אותם לאמו הוא תורה שבעל פה כאיש אשר אמו תיסרנו ולאביו היינו תורה שבכתב שהוא כמו אב המיסר את בנו דרך רמז רק התורה שבכתב אינה מפרשת דברים רק דרך רמז וזהו משלי א', ח' שמע בני מוסר אביך היינו דרך רמז ואל תטוש תורת אמך שהוא מורה ומלמדת באר היטב כך התורה שבע"פ בפרשת דברי תורה שבכתב חסר כאן הסיום :

*

אמור אל הכהנים וגו' לנפש לא יטמא בעמיו וגו' הענין נודע שיש נפשות שנפלו ממדריגתם וצריכים להעלותם ולקשרם למעלה וזה נעשה על ידי הצדיק המקשר הכל ומעלם והוא כי הצדיק קשור בבורא יתברך במחשבתו הקדושה ואותו הנפש והניצוץ החושק ורוצה לעלות מנפילתו בא אליו במחשבתו הוא סימן שלהעלותו הוא מבקש ולהקימו מנפילתו ואז הצדיק צריך לראות שלא ימשיכו ח"ו למטה אלא יאחז צדיק דרכו לאחוז בבורא יתברך וביראתו ואז מתקרב ומקרב הנפש ההיא גם כן:

ונודע שכל הקרוב קרוב קודם מפני שהוא קרוב לשרשו של הצדיק מתעלה ומתקרב תחלה לתקנו למי שצריך תיקון:

ויש עוד בחי' א' שאם צדיק עצמו רוצה לעלות למדריגה יותר גדולה ממדריגתו אז תחלה נוטלים ממנו החיות והקדושה שהיה לו מקודם וכשהוא אחר כך מתעצם בתשוקתו ומתקרב לה' מוסיפין לו מעלה יותר על מעלתו כי עמד בנסיון:

וזהו אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת פירש"י להזהיר גדולים על הקטנים הם מדריגות הנפשות שנפלו צריכים הגדולים להעלותם. לנפש לא יטמא בעמיו ר"ל שאל יומשך הצדיק ח"ו אחרי הנפש ההיא שהוא בעמיו היינו מדריגה הפחותה כי אם לשארו לאשתו אשה יראת ה' ר"ל שידבק ביראת ה' ואחר כך פירוש הפסוק אליו ר"ל כל זה מפני שהנפשות ההם קרובים אל הצדיק בשרשו לכן באים אליו לעזרתו שהם לאביו ולאמו וגו' ועד"ז כל הקרוב קודם ולאחותו הבתולה גו' כי כתיב משלי ז', ד' אמור לחכמה אחותי את ר"ל אם רוצה ליכנס למדריגת חכמה יתר על מעלתו ונקרא הבחינה ההיא בתולה בחי' איש לא ידעה שעדיין לא השיג אותה מעולם וזהו אשר לא היתה לאיש לה יטמא ר"ל בשבילה צריך שיוסר ממנו כל בחינתו של קדושה ונמצא הוא נופל בעת ההיא מהקדושה ח"ו אל מקום טמא אלא הצדיק מתחזק ואז מוסיפין לו כאמור ויצא מאפילה לאור גדול:

*

וספרתם לכם גו' חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה חיבה יתירה נודעת להם וכו' כלל הדבר שתענוג תמידי אינו תענוג לכך יחזקאל א', י"ד והחיות רצוא ושוב אך אינו נפסק רק שמשאיר רשימו ועל ידי שמסתלק עושה כלי שיוכל לקבל תענוג ובלא הסתלקות לא היה כלי ולא היו יכולים לקבל תענוג וזהו חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה כלי לקבל חמדה זהו חיבה יתירה שיהיו יכולים לקבל תענוג איוב י"ט, כ"ו ומבשרי אחזה אלוה כדאיתא במדרש לכך אמרה תורה נדה תטמא ז' ימים כדי שתתחבב על בעלה ולכן צוה השם יתברך שבעה שבועות תספר לך כנגד ז' נקיים כדי שיוכלו לקבל תענוג הגדול דהיינו קבלת התורה כי בכל חג שבועות אנו מקבלין התורה כמאמר רז"ל כאלו היום נתנה ואין לך תענוג כקבלת התורה שהיא יחוד פנים בפנים כמש"כ פנים בפנים דבר ה' אל כל קהלכם וגו':

*

אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם במס' יומא א"ר חסדא בתחלה היו ישראל דומין לתרגולים המנקרין באשפה עד שבא משה רבינו ע"ה וקבע להם זמן סעודה להבין הענין נקדים מ"ש יומא פ"א וענייתם את נפשותיכם בתשעה לחודש וכי בט' מתענין והלא בי' מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בט' מעלה עליו הכתוב כאלו התענה ט' וי' ושם במס' יומא תיכף אחר זה מביא פסוק קהלת י"א, ב' תן חלק לשבעה וגם לשמונה ר"א אומר ז' אלו שבעה ימי בראשית ופירש"י ששבת נבחר מתוכן ח' אלו ח' ימי מילה ר' יהושע אומר ז' אלו ז' ימי פסח ח' אלו ח' ימי החג כשהוא אומר וגם לרבות עצרת וראש השנה ויום הכפורים מאי לאו לזמן לא לברכה פי' לומר מקדש ישראל והזמנים בכל המועדות:

להבין כל הנ"ל דנודע כל עבודתינו וכוונת כל עשיית המצות הוא שנבוא למדריגת ובו תדבק שהוא לדבק את עצמו עם החלק אלהי השוכן בתוכו לשורש הכל על ידי עסק התורה ועשיית המצות שע"ש כך נקראים מצות לשון דביקות שבאמצעותן נזכה לדבק החלק אלהי והחיות השופע בתוכינו אל הכל שורש הכל למעלה והנה עבור שיש ניצוצות הקדושים ונשמות נפולין שאין להם כח לעלות בעצמן למעלה על ידי שהם מפסקים ומגושמין מאוד וע"כ צריך העובד לקשר א"ע עם כל המדריגות ולהביאן למעלה לשורש הקדושה העליונה:

והנה נודע שהאכילה נקרא קרבן כמ"ש שהשולחן של אדם הוא במקום מזבח וכמ"ש משחרב בית המקדש שלחנו של אדם מכפר עליו והנה מצינו גם כן שהתענית נקרא קרבן ע"ש שמקריב חלבו ודמו כנודע ולהבין זה איך אפשר ששני הפכים בנושא א' יחשבו דבר א' אך הוא כאמור למעלה כי באמת יש בחינה דביקות בשורש הכל מתתא שהוא לקרב כל המדריגות תחתונים וניצוצות הקדושים מדברים נפולים ולקשרם בבורא יתברך ועל ידי זה דבוק בבורא יתברך הוא עם אותן המדריגות הנפולין שהוא סוד האכילה שנחשב כקרבן על ידי שמקרב כל הניצוצות והחיות העליון המלוּבש במאכל ההוא שהוא הטעם שטועם במאכל ההוא שהטעם הוא רוחני ולא ממשיי שהוא החיות הקודש העליון המלוּבש תוך המאכל הגשמי ההוא ובאכלו ממנו נשאר החיות בתוך האדם וניתוסף ונקשר בחיות ההוא שהוא החלק אלהי השוכן בתוכו ואם אותו הכח והחיות הניתוסף בו עובד את ה' ומדבר דבורים בדביקות ועושה מצות בדביקות וכל זה על ידי הכח וחיות מן המאכל שניתוסף בו ועל ידי שעולה ונדבק בבורא יתברך עם זה הכח יש עלייה לניצוץ הק' ההוא שהיא מלוּבש בגשמיות המאכל והחצונית נדחה לחוץ אחר שנפרד ממנו החיות ויפיו שהיה מתחילה יפה ומהודר מחמת החיות ומעתה בהעדר החיות ממנו נשאר דבר מת ומוסרח.

והנה בעת אכילתו אם נותן אל לו לראות על הפנימיות שיהא כל כוונתו לשם שמים לקיים משלי ג', ו' בכל דרכיך דעהו שהוא סוד הדעת לידע שאין שום דבר נפרד מעבודתו יתברך ואדרבה על ידי זה נעשה דבוק בו יתברך כמבואר למעלה אזי נחשב האכילה ההוא קרבן לה' שמקרב חלקי הקדושה מתתא לעילא לשרשם ומוסיף גם כן דביקות יתירה לחלק אלהי שבו והוא דבר שיש להבורא ב"ה שעשועים גדולים מזה שהמדריגות תחתונים מתקרבים אליו שזהו עיכוב ביאת משיחנו כנודע עד שיוגבהו כל הניצוצות למעלה:

וסוד התענית הוא התקרבות החלק אלהי בשרשו מעילא לתתא כי מתתא לעילא אין בו על ידי שאינו אוכל ביום התענית ועל ידי שיש לו אז לב נשבר ונכנע לו יתברך אזי מתעורר אליו שורש הקדושה העליונה לקרבו אליו יתברך והנה לא כל האדם זוכה לזה להיות במדריגה זו להיות אכילתו נחשב קרבן שידבק את עצמו עם חיות המאכל והוא על ידי שאין לו דעת כאמור כי אינו אוכל רק למלאות מאותו ונשאר עם חיותו ועם חיות שניתוסף בו מן המאכל למטה היפך הצדיקים שעליהם נאמר שם י"ג, כ"ה צדיק אוכל לשובע נפשו דייקא שהוא תוספת הקדושה בו בנפשו על ידי האכילה שעל ידי דבוק בו יתברך אלא שהן במדריגה התחתונה בלי דעת שבלא דעת נפש לא טוב ואינו מוסיף שום קדושה בנפשו על ידי המאכל ואפשר וקרוב לודאי שמרחיקו מן הבורא ב"ה.

ומפני שהשם יתברך חפץ חסד וחושב מחשבות לבלתי ידע ממנו נידח שיהיה עלייה בצד מה לכל האכילות החיצונית של כל ישראל ע"כ קבע יום א' בשנה והוא ערב יום הכיפורים שמצוה לאכול ולשתות בו אפילו כשאוכל בבחי' חיצונית שהוא למלאות תאותו בערב יוה"כ נחשב לו גם כן למצוה וכאלו התענה וכו' ועל ידי זה שיש פעם א' מצוה באכילה חיצונית היא על ידי זה עלייה לכל אכילות חיצוניות לכל השנה מאחר שגם בבחי' זו יש פעם א' קירוב לקדושה על ידי הכח של מצוה שעושה בערב יוה"כ אפילו בחיצוניות המאכל יש קירוב לכל הבחינה ההוא מכל השנה:

ואח"כ הוא יוה"כ שהוא סוד התענית פעם א' בשנה כי מן התורה אין תענית קבוע יותר בשנה כי אם יוה"כ כמבואר אצלנו במקום אחר כי ביה"כ הוא התעוררות והופעת התשובה עילאה על כל ישראל אפילו אותן שאין להן כח להתעורר תשובה בתוכן מצד עצמן בלא אתערותא דלעילא על ידי שהן במדריגה תחתונה מאוד שלא נשאר שום טוב להעירן לתשובה זה תשובה עילאה מצמצמת א"ע אליו שיתעורר ויקרב חלקו אל הבורא ב"ה כי הוא יתברך חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח והוא סוד הקרבן מעילא לתתא שמתקרב על ידי הקירוב של התשובה מעילא לתתא ולכך הוא סוד התענית ביה"כ ע"ש שבחי' התענית הוא קרבן מעילא לתתא כנ"ל שהקירוב מתתא לעילא אין בו שיקרב א"ע עם החיות של מדריגות תחתונות של המאכל שאוכל ולפי שצריך ביה"כ להתצמצם התשובה עילאה לקרב כל ישראל מעילא לתתא לכך נצטוו להתענות אותו היום דוקא שיהיה כל בחי' התקרבות יום זה מעילא לתתא ולא על ידי מאכל להורות על כוונה זו בכדי שיתעורר התשובה עילאה מעילא לתתא כנ"ל והבן זה.

ובחי' תיקון התקרבות מתתא לעילא כבר נתקן מיום אתמול בעי"כ שאם לא היה נתקן מקודם בחי' התקרבות מתתא לעילא לא היה אפשר להיות קירוב מעילא לתתא כנודע ועי"כ שנתקן מקודם בעי"כ נשפע ומאירה התשובה עילאה מעילא לתתא ונתאחדו התקרבות חלקי הקרבן העולה מתתא לעילא מאכילות עי"כ תיקון כל אכילות חיצוניות של כל השנה נתאחדו עם התקרבות הקדושה היורד מעילא לתתא ביה"כ מבחי' התענית ונעשין אחדות א' כל חלקי הקדושה שעושין מתתא והיורדין מלמעלה ועל ידי זה נתקדשו ישראל ונתקרבו לבוראן וע"כ הוא יוה"כ שמכפר עונותיהם על ידי שהתקרבו כל חלקי הקדושה שהן סוד נשמות ישראל מן החיצוניות ולכך נחשב כאלו התענה ט' וי' כי באמת נתאחדו ב'

הבחי' ונעשו אחדות א' וגם שבלתי אכילת עיה"כ שלא היה תיקון עליית הקדושה מתתא לעילא לא היה אפשר להיות אח"ז הקירוב מעילא מן תשובה עילאה בי"כ וע"כ הוא גורס שהוא בחי' התענית שהוא השתלשלות הקדושה מעילא.

ועל ידי התשובה עילאה מתקרבין כל חלקי הקדושה חלקי ישראל אל התורה כי כל חלקי נשמות ישראל הן מושרשין בתורה כנודע שכ"א יש לו אות בתורה ובהתרחקו מן הבורא ב"ה נפסק חלקו משורש התורה ועל ידי תיקון ר"ה ויה"כ שב החלק של כ"א מישראל אל התורה ויש לו אז בחי' עלייה אל התורה שע"כ אחר יה"כ חג הסוכות שהוא צילא דמהימנותא החופה ומגין על ישראל על ידי תיקון שהיה להם ביה"כ ונקרא יום אחרון של חג שמחת תורה שהוא שמחה לתורה עילאה ששבו ועלו אצלה ונתקרבו כל חלקי שרשי נשמות ישראל ונתאחדו בה כי כ"א שב על ידי תיקון הזמן של מועדים להתורה שמשם שורש נשמתו וע"כ המנהג שכל ישראל עולין לתורה ביום שמחת תורה שבאמת אז עולין להתורה ברוחניות גם כן שמקרבין שורש נשמתו וחלק אלהי שבהן להתורה שמשם שורש נשמתן כמבואר כנודע שיש ס' רבוא אותיות לתורה כמספר שרשי נשמות ישראל ולכך קורין בפ' וזאת הברכה שאחר תיקון שנעשה בזמנים הללו נשפע ברכה מלמעלה לכ"א מישראל על ידי שנתחדו בתורה ובבורא ב"ה שרשי חלקי נשמות ישראל:

ומקודם יה"כ קורין בשבת תשובה פ' האזינו שסימן התחלת הקרואין הזי"ו ל"ך כנודע שהוא מרמז על התעוררות שיתעוררו כל נשמות ישראל לקבל עליהם הזיו העליון שהוא סוד צלם אלהים המופיע עליהם בימים האלו על ידי תיקון המצות שמקיימין בימים אלו שעל ידי מתקרבין החלקים של ישראל לשורש הכל ועל ידי שמתאחדין לשרשן נאצל עליהם זיו יקר תפארתו של הבורא ב"ה כנודע שבשירת האזינו מרומז כל שרשי נשמות ישראל עם כל מאורעותיהן וכמו שמצינו בר"מ דהוה דייק בשמא ובאותו אדם שנקרא כידור אמר רשע הוא ע"ש דברים ל"ב, כ כי דור תהפוכת המה כי באמת שר"מ ידע ברה"ק שורש נשמתו שמקורה בהאזינו הוא בפ' זה ועל ידי זה ידע מכינו ולא שהיה נקרא דוקא כך ולכך בשמחת תורה שאנו ישראל צריכין לשוב לשרשן להתורה ובפרט בשירת האזינו ששם עיקר רמיזת חלקי שרשי נשמות ישראל לכך קורין אז פ' האזינו והסי' הוא הזי"ו ל"ך כאמור ע"ש שצריך להחזיר הזיו החלק שלו לקרבו אל התורה:

וזהו קהלת י"א, ב תן חלק לשבעה וגם לשמונה ר"א אומר אלו ז' ימי בראשית שהחלק מהם הוא שבת כי נודע שבשבת בקדושת כתר דמוסף יש עלייה לכל נשמות ישראל אפילו לאותן שהם במדריגה תחתונה על ידי שיתקשרו ויתכללו עם הצדיקים מתעלים על ידי הצדיקים למעלה שאז הצדיקים מתקרבים א"ע עם חלקי הקדושה שבנשמות ישראל למעלה כמו מעשה בראשית קודם החטא שאז היה התכללות הנשמות במעלה עליונה באדה"ר כמ"ש אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה שהוא ע"ס התכללות כל נשמות ישראל בו קודם החטא כמו כן נעשה בחי' זו התכללות הנשמות במעלה עליונה עם נשמות הצדיקים בקדושת כתר שהוא זכר למעשה בראשית בחי' מעין שהיה במעשה בראשית באדה"ר על ידי התכללות ולזה צריך דוקא לכלול עצמו עם הצדיקים כמו באדה"ר שהיה זה על ידי התכללות כי מי שנפרד מהצדיק איך יעלה ולסוד זה אין אנו אומרים זכר למעשה בראשית אלא בסוף

וזהו תן חלק לשבעה אלו ז' ימי בראשית תן חלק דוקא שהוא קירוב החלק ונשמות ישראל שנעשה במוסף דשבת כאמור ח' אלו ח' ימי מילה שגם על ידי המילה נתקרב החלק לשרשו על ידי כריתות הערלה שהוא התכסות הקליפות על הברית ועל ידי כריתות הערלה נעשה התגלות הברית והתגלות התורה מנודע שעל ידי זה מתן החלק ומקשר אותו בשורש העליון.

ור' יהושע אומר ז' אלו ז' ימי הפסח ח' אלו ח' ימי החג כי בפסח הוא מצות ביעור חמץ שהוא סוד ביעור הקליפות והתגלות קירוב הקדושה עליונה שהוא זמן חירות מן הקליפות ועל ידי אלו הז' ימים נתקרב החלק אלהי לשרשו למי שיש לו דעת ומשכיל על דרכיו. ח' אלו ח' ימי החג כמבואר למעלה שעל ידי מצות ר"ה ויה"כ וסוכות שהוא פריסת צילא דמהימנותא נתקרב החלק אל השם יתברך וז"ש וגם לרבות עצרת שהוא יום מתן תורה שאין לך קירוב ונתנית החלק לבואר ב"ה יותר מזה ור"ה ויה"כ שהוא זמן התעוררות התשובה עליונה כמבואר שאז על ידי קירוב שמתקרבין ישראל למטה נשפע קדושה וברכה על ישראל ועל ידי עצמות אלו הימים שקונין קדושה מלמעלה ונתקדשו הימים שהם אלו הזמנים עם ישראל וזהו לברכה ופירש"י לומר מקדש ישראל והזמנים שבאמת כך נעשה שמתקדשין ישראל עם הזמנים על ידי התקרבות החלק לשרשו:

וזהו שאמר רב חסדא מתחלה היו ישראל דומין לתרנגולים שמנקרים באשפה פי' קודם שבא להם הדעת שהוא בחי' משה כנודע היה בחי' אכילתו בשפלות המדרגה למטה בחי' אשפה שלא היה אכילתו פועלת עליית ניצוצי הקדושה עד שבא משה וקבע להם זמן אכילה פי' כשבא להן בחי' משה סוד הדעת שידוע סוד אכילה שאינו דבר נפרד מעבודתו ואלהותו ואדרבה הוא קניית התקרבות אלהות כנ"ל קבע להם זמן אכילה פי' כ"ז שהיה אכילתו בשפלות המדרגה למטה היה בזמניות בזה העולם שהוא בזמן והזמן אין לו קביעות כי הוא בבחי' תוספות וחסרון והעדר ועל ידי הדעת קבע להם זמן פי' שבא הדבר שהוא בזמן שהוא האכילה בא לבחי' קבע שהוא אלהות העליון שהוא למעלה מהזמן ובקביעות בעולם המנוחה ביום שכלו ארוך בלי הפסק שעל ידי אכילתו נתקרב לאלהותו כאמור שהוא העלאת כל קדושה עליונה המצומצמת במאכלים ההם באופן שידעו כי גם באכילה גשמיות שהוא נראה חשכות והתרחקות מאלהותו יתברך לפי הנראה למי שאין לו דעת באמונתו והדעת לימד אותן שגם תהלים קל"ט, י"ב לילה כיום יאיר כחשיכה כאורה וכמו שפירש"י זמן סעודתן ערב ובוקר שגם בחי' ערב נעשה בוקר ואור אלהותו הנשפע מן האכילה באופן שאין חילוק למשכיל על דרכיו למצוא טוב גם שם ואין חילוק בין אכילה לעשיית שאר מצות ועסק התורה כי הכל אחדות א' סוד אלהותו יתברך ברוך ה' אמן ואמן:

פרשת בחוקתי

אם בחקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם ונתתו גשמיכם בעתם הנה חוקים הם מצות שאין להם נועם ומצות הם שיש להם טעם ולמה אמר כאן תלכו וכאן תשמרו גם מהו ועשיתם כיון שישמרו בודאי יעשו ועוד קושיית המפרשים למה אינו כתוב רק שכר הגשמיות אבל אמת הוא שבתורה יש קומה רוחניות מן רמ"ח איברים רוחניים היינו רמ"ח מצות עשה ושס"ה גידים רוחניים שהם שס"ה לא תעשה ובאדם יש גם כן רמ"ח אברים ושס"ה גידים והנה האדם נברא בצלם אלהים ולהבין הענין וכי שייך לומר בו יתברך שום תמונה ח"ו אך הפירוש הוא בצלם של התורה שהתורה נקראת אלהים שהוא צמצום שהשם יתברך צמצם א"ע לתוך התורה כדי שיוכל האדם שהוא בעל גבול ותכלית לדבק א"ע שהשם יתברך שהוא בלי גבול ותכלית ולא היה באפשרי לדבק בו יתברך לכן צמצם השם יתברך עצמו לתוך התורה ואדם נברא בצלם אלהים של התורה שהוא הקומה רוחניות רמ"ח מצות עשה ושס"ה ל"ת והנה האדם השלם הוא כשהוא א' עם הצלם דהיינו הקומה גשמיות שלו הוא א' עם הקומה רוחניות של תורה אדם העליון וכשמנענע אבר גשמי מנענע ומעורר אבר העליון וזה נקרא אדם שלם כמאמר שם ל"ט, ז אך צלם יתהלך איש ר"ל מי שמהלך עם הצלם שהוא א' עם הצלם אז נקרא איש אבל כשלא עשה איזה מצוה או עבר איזה עבירה הוא חסר אבר א' או גיד א' ואינו שלם:

והנה מפני מה נצטוונו לעשות החוקים שאין להם טעם הוא כי במצות שיש להם טעם אין צריך שום אמונה בעשייתן שמבין שצריך לעשות כך אבל בעשיית החוקים לא יעשה אותם רק כשמאמין שיש בורא ב"ה שאמר לעשות כן וצריך לעשות רצונו והנה האמונה נקרא רגלין שהם הרגלין המעמיד את התורה שקודם כל צריך להאמין שיש בורא ב"ה הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד כמאמר בא חבקוק והעמידו על א' וצדיק באמונתו יחיה שהעמיד כל התורה על האמונה:

וזהו ואם בחוקותי תלכו שחוקים הם מצות שאין להם טעם והם תלויים באמונה לכן אמר תלכו שהאמונה נקרא רגלין כנ"ל ועשיתם אותם ר"ל תעשו את המצות למעלה שתגמרו את הקומה העליונה ונתתו גשמיכם בעתם ר"ל כל מה שתעשו אפילו הגשמיות שלכם יהיה הכל מקושר בקומה העליונה אפילו אכילה ושתיה ושאר דברים גשמיים הכל יהא מקושר בקומה עליונה ב"ה לעולם אמן ואמן:

סליק ספר ויקרא בעזרת המלמד תורה לעמו היקרה:

פרשת במדבר

וידבר ה' אל משה במדבר סיני וגו'

באחד לחודש וגו' לאמר שאו את ראש כל עדת בני ישראל וגו' במספר שמות וגו'. וצריך להבין מהו לאמר, שאין שייך כאן לאמר לישראל כיון שהציווי היה למשה לבדו לפקוד את ישראל. אך הענין הוא דכתיב ישעיה מ', כ"ו המוציא במספר צבאם, שהשם יתברך מוציא במספר צבא ישראל, ואי אפשר שיחסר שום א' מהם ח"ו שמוכרחים להיות תמיד שלמים, כמו שאמרו רז"ל אין השכינה שורה בפחות מב' אלפים וב' רבבות מישראל, ואם יש יותר הוא יותר טוב, אך מהמספר הזה אי אפשר שיחסר. וסיפא דקרא לכולם בשם יקרא, ששמו של אדם הוא נשמתו, כי האותיות של שמו הם שרשו וחיותו, ובהם הוא עובד ה' ולומד ומתפלל, ולכן הרשעים אינם יודעים שמם, רצה לומר שאינם יודעים למה נתנו לו אלו האותיות של שמו, שהצדיק הוא עובד בהן השם יתברך ולומד ומתפלל ולא כן הרשעים. כללא דמלתא אי אפשר שיחסר שום א' מישראל, ואפילו נשמות שנפלו דהיינו נשמות הרשעים, א"א שיאבדו ח"ו, והוא יתברך חושב מחשבות בלתי ידח ממנו נדח שיתגלגל כמה פעמים עד שיתוקנו ויתעלו.

והנה ישראל היו אז נשמות נפולין, כי כשעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, וכשעשו את העגל חזרה הזוהמה למקומה, ולכן אמר הכתוב וידבר ה' וגומר לאמר, לישראל, שאו את ראש כל עדת בני ישראל, שכולם מוכרחים להנשא ולהתעלות אף שנפלו, למשפחותם לשרשם, לבית אבותם, כי אנחנו חלק מהאבות וצריכים להגיע למעשה אבות, במספר שמות, כנ"ל שהשם הוא השורש. כל זכר לגולגלותם, ר"ל שיהיו צריכין להתגלגל כמה פעמים עד שיתוקנו, ולמה להם להתגלגל הלא טוב שיתקנו עצמם בפעם הראשון:

*

שאו את ראש גו' פירש"י מתוך חיבתן מונה אותן כל שעה כו':

אך את מטה לוי לא תפקוד בתוך גו', פירש"י כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו. וצריך להבין מה מעלה הוא שיהיה נמנה לבדו. כתיב הושע ב', א והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר וגו', ורמי בגמרא רישא אסיפא והיה מספר אלא ימד ולא יספר, ותירצו כאן בעושי רצונו של מקום אין להם מספר וכאן באין עושי רצונו של מקום יש להם מספר. וצריך להבין, הלא השם יתברך בירך את אברהם אבינו ע"ה בראשית כ"ח, י"ד והיה זרעך כעפר הארץ וגו' שם כ"ב, י"ז הרבה ארבה את זרעך וגו' וכחול אשר על שפת הים, ומה תלוי בעושי ואין עושי מכל מקום הברכה וההבטחה ראוי שתתקיים.

אך השורש הוא, דהנה יש כמה עולמות ויש להם מספר, והשקועים בתוך העולמות יש להם מספר, אבל השם יתברך הוא למעלה מן המספר, ולפני א' מה אתה סופר, כי המספר הוא אחד שנים שלשה, ולפני אחד שהוא למעלה מן המספר שם אין שייך מספר כלל, אנת הוא חד ולא בחושבן, שהוא יתברך למעלה מן החשבון והמספר, כי המספר הוא בזמן, דרך משל היום הוא אחד ולמחר הוא שנים, והשם יתברך הוא למעלה מן הזמן, ולכן כשעושי רצונו של מקום שהרצון הוא למעלה מן הזמן, אז אין להם מספר שהם

דבוקים בהשם יתברך שהוא למעלה מן המספר, אבל כשאין עושין רצונו של מקום ואינם דבוקים בהשם יתברך לכן יש להם מספר. ולכן כאן שהיה אחר חטא העגל ולא היו אז עושין רצונו של מקום לכן היה להם מספר, וההבטחה לאברהם אבינו ע"ה היה שאם יהיו עושין רצונו של מקום ויהיו דבוקים בו יתברך לא יהיה להם מספר, ואחר כך גרס החטא ולא נתקיימה ההבטחה, שכן מצינו ביעקב אבינו ע"ה שאחר ההבטחה נתיירא אמר שמא יגרום החטא.

והנה שבט לוי לא עבדו את העגל והיו צדיקים והיו ראויים שלא יהיה להם מספר כלל. אך שהיו צריכים להשתלשל ולירד ממדריגתם כדי לפדות את הבכורים, שכל בן לוי היה פודה בכור אחד, והבכורים לא היו עושים רצונו של מקום והיה להם מספר, ולכן לא נמנו עם ישראל כי אם, כדי שיהיו ניכרים שישראל היה להם מספר מצד עצמן, אבל הלויים מצד עצמן היו ראויים שלא יהיה להם מספר כלל רק בשביל הבכורים כנ"ל:

וזהו מארז"ל אתם עשיתוני חטיבה א' שנאמר שמע ישראל וגו' ה' אחד, אף אני אעשה אתכם חטיבה א' שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד, וצריך להבין מה מעלה הוא לישראל שהם גוי אחד, אך ר"ל שישראל הם אחד כמו הקב"ה שהוא אחד האמיתי, שיש אחד עובר דהיינו אחד שבמספר שיש אחריו שני ושלישי, אבל השם יתברך הוא א' האמיתי כי הוא אחד ואין שני לו להחבירה, ישעיה מ', כ"ה ואל מי תדמיוני ואשוה וגו', לכן נקרא אחד האמת ולא אחד שבמספר, כי הוא יתברך למעלה מן המספר, וזהו אנת הוא חד ואל בחושבן, שהשם יתברך הוא אחד ולא אחד שבחשבון רק למעלה מן החשבון והמספר כנ"ל, כך ישראל הם אחד ולא בתוך המספר שהם דבוקים בהשם יתברך שהוא למעלה מן המספר.

וזהו ענין מצות ספירת העומר שנצטוו ישראל, מפני שיצאו מתוך קליפות מצרים והיו צריכים לקבל התורה לבא אליו יתברך, ויהיו צריכים לעבור דרך עולמות שיש להם מספר ואחר כך באו אל השם יתברך והיו יכולים לקבל התורה, וזהו שכתוב תספרו חמשים יום והלא אין סופרין רק תשעה וארבעים יום, אך שעם הבורא יתברך היא חמשים, שהשם יתברך נקרא גם כן אחד אך שאינו בתוך החשבון, לכן אין סופרין אותנו אחד והבן:

*

איש על דגלו באותות לבית אבותם, הדא היא דכתיב תהלים כ', ו' נרננה בישועתך ובשם אלהינו נדגול, ומנין שהוא של אהבה, שנאמר שיר השירים ב', ד' ודגלו עלי אהבה. כבר נודע שהאבות הן הן המרכבה, וכל אחד על ידי בחי' אבות שבו, הוא המרכבה, אלא שהבנים הם בחי' כרעיה דאבוה, וצריך שיהא המרכבה בשלימות, ואנו אומרים אלהי אברהם כו', שהם בחי' האבות עצמם בשלימותם. והנה כתיב במדבר כ"א, י"ח ממדבר מתנה, שהשם יתברך נתן לנו דבורו במתנה, כי אברהם קיים כל התורה עד שלא ניתנה, כי האהבה שלו היה שלימה וקיים תורה תורת חסד עד שלא ניתנה, אבל ישראל שהם כרעיה

דאבוה הוצרך ליתן במתנה הדבור של תורה, ונקרא דבור לשון הנהגה תהלים מ"ז, ד' ידבר עמים תחתינו, שעל ידי הדבור מתנהג הכל, וצריכין שיכנסו למדריגת אבות כאמור באלהי אברהם וכו'. וזהו איש על דגלו באותות, רצה לומר כל איש יכול לבא על ידי האותיות לבית באותם לבחי' אבות יוחזרו לשרשם.

והנה כל הנשמות שנפלו צריך האדם להעלותם לשרשם אותן השייכים לשרשו כמבואר במקום אחר ובאמת אין שום נשמה שלא תתוקן ח"ו, כי תתעלה ממדריגה למדריגה עד שתגיע למקום תיקונה, כי הוא יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח, אך כל זה הוא כשאין מי שיתקנה צריכה לילך ממדריגה למדריגה כסדר ויתארך הדבר, אבל כשיש מי שיתקנה בדבור תורה ותפלה כי הנשמה היא אותיות שנפלו, לכן העלאתה גם כן על ידי אותיות, ואז יוכל לדלג כמה מדריגות ויתוקן בפעם אחד. וזהו איש על דגלו באותות, שעל ידי האותיות יאסוף כל השייכים לשרשו שיגיעו לבית אבותם לשרשם, וכבר מבואר שישועתן של ישראל הוא ישועת הקב"ה. וזהו נרננה בישועתך וגו', ואמר ומנין שהיא של אהבה שנאמר וגו', ר"ל שעל ידי האהבה הגדולה שמתקשר בהקב"ה, אז מעלה הניצוצות שנפלו, למעלה ממדריגתם ומדלגים כמה מדריגות בפעם אחד, וזהו אל תיקרי ודלגו אלא ודילוגו עלי אהבה, כי הקב"ה אוהב מאוד כשמתקנים איזה ניצוץ ומביאים אותו למעלה, וזהו ודגלו, מה שמאסף, עלי אהבה, ומפני מה זה ודילוגו ר"ל כמדלג כמה מדריגות מפני האהבה:

פרשת נשא

וידבר ה' אל משה לאמר נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם למשפחותם וגו'. וצריך להבין מהו לאמר, בשלמא במצות שייך לאמר שהפירוש הוא לאמר לישראל, אבל כאן היה למשה לבדו, ועוד שהתורה היא נצחיית ושייכת בכל זמן, דאם לא כן היה ח"ו רק סיפורי מעשים שהיו בזמן קדום, ואם כן למה נקראת תורה מלשון הוראת דרך שהיא מורה ומלמדת אותנו דרך ה', ומה הוראת דרך יש כאן.

והנה כתיב ולדבקה בו ודרשו רז"ל איך אפשר לדבקה בהשם יתברך, והלא אש אוכלה הוא, וכתיב בזוה"ק אשא אכלא כל אשין דעלמא, ואם כן איך אפשר לבשר ודם לדבק באלהי כזה, אלא הדבק במדותיו מה הוא רחום אך אתה רחום וכו'. וצריך להבין מה תירץ לו על קושייתו, הן אמת שבמדותיו יכולים לדבק אבל בפסוק נאמר ולדבקה בו. אך האמת הוא שהשם יתברך נתן לנו התורה כדי שיוכל האדם לדבק בהשם יתברך, כי איך היה אפשר להאדם שהוא בעל גבול ותכלית, לדבק בהשם יתברך שהוא בלתי בעל תכלית שאין לו תחלה ולא תכלה, ולכן לנו השם יתברך התורה וצמצם כביכול עצמו בתורתו הקדושה, כדי שבדבקנו בהתורה הרי הוא דבוק בהשם יתברך השוכן בתוך התורה. וזהו מאמר רז"ל הדבק במדותיו, פי' בהתורה שהתורה נדרשת בשלש עשרה מדות דהיינו מקל וחומר ומג"ש וכו', והן הן עצמם הי"ג מדות רחום וחנון גו', וכשידבק בהתורה הרי הוא דבוק בהשם יתברך השוכן בתוך התורה.

והנה לפ"ז היה נקל מאוד לאדם לדבק בהשם יתברך, דהיינו בדבקו באותיות התורה ותפלה שהם היכלות להבורא ב"ה השוכן בתוכם, אך יש מחשבות זרות שבאים ומבלבלים אותו בעת עסקו בתורה ותפלה, והנה מה עושים לזה צריך לשאול בעצת התורה, שהתורה נותנת לנו עצה בזה, דהנה צריך להבין מהו ענין המחשבות זרות, הלא הם אותיות שנפלו, שכל שום מחשבה א"א להיות בלא אותיות, והמחשבות זרות הם גם כן אותיות רק שנפלו מחמת מעשיו גופיה, ולכן כשבא לדבק בהשם יתברך הם באין גם כן שיעלה אותן, אבל אין המחשבות זרות באה ח"ו לבלבל אותו, וצריך להעלות אותם לשרשם.

וזהו שמלמדת אותנו התורה הקדושה בדברים הנעימים נשא את ראש, ר"ל שתנשא ותגביה א"ת הם הכ"ב אותיות שמא' ועד תי"ו, תגביה אותם אל הראש וראשון שהוא הבורא יתברך, שכל תיבות התורה והתפלה הכל המה צירופי אותיות, כשמצטרפין אותיות ו' י' ד' ב' ר' נעשה תיבת וידבר, וכן כל התיבות הכל המה צירופי אותיות, וצריך להעלות האותיות לשרשם, ואם תעשה כן, אז בני גרשון, הם האותיות שנפלו ונתגרשו, גם הם יעלו לבית אבותם, הם אברהם שהוא מדת החסד והאהבה, ופחד יצחק שהוא מדת יראה, וישראל אשר בך אתפאר היא מדת התפארת, דהיינו כשלומד ומתפלל ביראה ואהבה ולפאר ליוצרו על שם כבוד מלכותו, אז מתעלים האותיות של למעלה אל האבות כנ"ל למשפחותם לדביקותם כמו שמואל-א ב', ל"ו ספחיני נא וגו'. אך איך עושים כל הנ"ל פירש לנו שלמה הע"ה קהלת ט', י' כל אשר תמצא ידך לעשות, ר"ל כל דבר שתרצה לעשות רצון השם יתברך, בכחך עשה, צריך לעשות בכח דהיינו כשמישים כל כחו וחיותו בתוך האותיות התורה ותפלה בזה מעלה אותם לשרשם אל הבורא יתברך שמו:

או יאמר, ותחלה נבאר פסוק שמות ט"ו, כ"ו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, ופירשו רז"ל ואם אשים אני ה' רופאך, והקשו המפרשים הלא העיקר חסר מן הספר שאינו כתוב ואם אשים. וגם פסוק יסור יסרני וגו', כי הנה השם יתברך שולח יסורים להצדיק מפני שהוא תקוע עדיין איזה דבר מה בהשבירה, לכן שולח לו יסורים כדי להוציא מהשבירה, וזהו יסור יסרני יה, שי"ה הוא עולם האהבה, ור"ל שהשם יתברך שלח לו יסורים מעולם האהבה, ומפני מה, ולמות לא נתנני, ר"ל כדי להוציאני מהשבירה שהיא בחי' מות, כי מאן דנחית מדרגיה קרי ביה וימת. כי הנה אף שהוא צדיק אפשר להיותו עדיין מעט בהשבירה, שהרי אמרו רז"ל יעקב אבינו לא מת, ר"ל שלא היה אפילו מעט בהשבירה, ולכן נקרא איש תם, דהיינו שהוא שלם שאינו בהשבירה כלל, כי דבר שהוא שבור אינו שלם, והנה על יעקב אמרו רז"ל זה, מה שאין כן אברהם ויצחק היו מעט בהשבירה וכן שאר כל הצדיקים שאל נאמר עליהם שלא מתו. וזהו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, ר"ל אף אם אשים הוי לא אשים כי אני ה' רופאך בהיסורים האלו, שעל ידי זה אני מוציא אותך מהשבירה.

והנה הצדיק יש לו יכולת גדול, כידוע ממאמרם ז"ל על פסוק שמואל-ב כ"ג, ג' צדיק מושל יראת אלהים, ומי מושל בי צדיק שהקב"ה גוזר גזירה והצדיק מבטל. ואיך הוא מבטל גזירת השם יתברך, הענין הוא כך, כי כל הרעות והיסורים הם דינים ודינים אינם נתקנין ונמתקים אלא בשורשן, ואיתא בזוה"ק בינה מסטרהא דינין נפקין, והצדיק מעלה כל הדינים אל הבינה ושם נתקנין בשרשם. ולפ"ז צריך להבין למה אינו יכול הצדיק לעשות לעצמו כך, דהיינו כשיש לו יסורים, להעלות הדינים אל הבינה כנ"ל, הגם שאמרו רז"ל אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים, מכל מקום צריך להבין למה הוא כך. אך הטעם הוא כי אינו יכול לעשות זה רק בדעת, ואיך יעשה כשנוטלים ממנו הדעת והמוחין שלו, לכן אינו יכול לעזור לעצמו כלום, ומטעם זה הוא מצוה גדולה שאחרים יתפללו בעדו ויעלו הדינין כנ"ל, ועוד יתבאר לקמן:

ולהבין איך נתקנים הדינין בשרשם, גם מהו הלשון מסטרהא דינים נפקין. כי הנה יש חמישים שערי בינה, והמ"ט שערים הם נקראים סטרהא ושם הוא מקום מוצא הדינים, וזהו משלי כ"ה, כ"ו צדיק מט לפני רשע, מ"ט הם המ"ט שערים כנ"ל ששם הוא אחיזת הדינים, אבל בשער הנ' שהוא נקרא אי"ן, שם הוא רחמים גמורים ואין שם דין כלל, ולכן כשמעלים הדינים אל שער האי"ן נתקנים, כמאמר הבעש"ט נבג"מ כי בדבר שאין לו שטח אינו שייך שבירה.

וזה שאמרו רז"ל ר' יוחנן חלש על לגביה ר' חנינא כו' אמר ליה הב לי ידך יהב ליה ידיה ואוקמיה. ולהבין מה ענין הב לי ידך דוקא, אך דאמרו רז"ל ע"פ שמות י"ג, ט"ז והיה לאות על ידכה, דרשו רז"ל יד כהה שהיא השמאל, וידוע שהחסדים נקראים ימין וגבורות נקראים שמאל. וזהו שאמר ליה הב לי ידך, דהיינו הגבורות כנ"ל, ואני אעלה אותם שאני הוא בדעת השלם והדעת כלול מחסד וגבורה כנודע, ולכן בהדעת יכול אני להמתיק בהחסדים את הגבורות, אבל אתה בעצמך לא תוכל לעשות כן, כי נוטל ממך הדעת ואתה תקוע בדינים וגבורות ר"ל:

וזהו שאמרו רז"ל במשנה דאבות הלל אומר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי. ר"ל אם אין אני יכול לעזור לעצמי כנ"ל, מי לי, ר"ל כי הצדיק נקרא מי, דקיימא דשאלא, שהצדיק הוא פלאי ואין העולם יכולים להבין מעשי הצדיק, ולכן יש התנגדות על כל הצדיקים, וזהו מי לי, ר"ל הצדיק צריך להתפלל בשבילי, כי הוא יש לו הדעת כנ"ל, ועוד יתבאר לקמן. ולכן אמר הבעש"ט נבג"מ על מאמר רז"ל שהמתפלל על חבירו הוא נענה תחלה, וצריך להבין למה נענה דוקא בתחלה, הענין הוא שהמתפלל על חבירו הוא צריך להעלות הגבורות והדינים לשרשם כנ"ל, אם כן הרי המתפלל הוא שם תחלה, ואחר כך ממשיך על החולה גם כן ולכן הוא נענה תחלה.

והנה מורי ורבי הרב מוהר"ר דוב בער מק"ק מעזריטש נבג"מ אמר על מה שאמרו רז"ל במשנה אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, ר"ל שהמתפלל על איזה צער שיש לו, לא יכוין להנאת עצמו, רק יעמוד להתפלל מוך כובד של השכינה שנקרא ראש, שבכל צרתם לו צר, וכמאמר רז"ל בזמן שאדם שרוי בצער שכינה מה אומרת קלני מראשי וכו', כי כל הדברים שהם הצטרכות האדם נקרא אברי השכינה כביכול, כגון רפואה פרנסה ושאר דברים, כל דבר הוא אבר מהשכינה ומה שחסר למטה חסר גם כן

למעלה כביכול, וצריך לבקש רק שיתוקן למעלה, ולא יכוין להנאת עצמו כלל, ואם יעשה כן ממילא יתוקן למטה גם כן, ורפואות הבעש"ט נבג"מ היה רק על ידי יחודים, שהיה מייחד ומעלה השכינה אל מדת אי"ן, וממילא ניתקן למטה גם כן.

ואפשר שזהו מאמר רז"ל במשנה דאבות הנ"ל אם אין אני לי, שהשכינה נקרא אני אני ה' אלקיכם וגו', וזהו אם אין אני לי, ר"ל שכוונתי בתפילתי כדי ליחד אי"ן ואנ"י, ואיני מכוון לצורך עצמי, מי לי, ר"ל שנמשך ממדת מי שהיא הבינה נמשך עלי גם כן, שכשניתקן למעלה ניתקן למטה גם כן. וזהו ותשועת ה' בהרף עין, ר"ל תשועת השכינה דהיינו כשיעלה אותה אל האי"ן כנ"ל, הוא בהרף עין, שהאין הוא למעלה מן הזמן, כי הדבר שהוא בחי' אין אינו שייך שם זמן כלל, ולכן התשועה הוא בהרף עין. ואין חכם כבעל הנסיון שכמה פעמים הרגשתי בעצמי שהיה לי יסורים גדולים ופתאום בהרף עין באה תשועת ה' ואיני יודע אנא הם באים. ואפשר שזהו סיומא דמתנ"י הנ"ל ואם לא עכשיו אימתי, ר"ל שנותן סימן להיכן תעלה המדות אנ"י, למקום שאם לא עכשיו אימתי, ר"ל שאינו שייך שם זמן כלל, שהוא בהרף עין.

וזהו יסור יסרני יה וגו', יו"ד הוא בחינת חכמה, שכולם בחכמה אתברירו, והה' הוא בחי' אי"ן, והם דבר אחד, ולמה כדי להוציאנו מהשבירה, וזהו ולמות לא נתנני וגו'. ומטעם זה הוא בלתי אפשרי שיוכל הרופא לרפאות החולה עד תכליתו, כי היסורים הם מחמת שהוא עדיין בהשבירה שהוא דבר הנפול, וחכמת הרפואה היא גם כן חכמה שנפלה, ואיך יכולים לתקן דבר שנפל בדבר שנפל, ואינו יכול לתקן זה רק השם יתברך לבדו. וזהו תמים תהיה, ר"ל לתקן השבירה שתהיה שלם, וזהו עם ה' אלקיך, שאינו יכול לעשות זה רק השם יתברך לבדו.

וזהו נשא את ראש, השכינה נקרא א"ת, מפני שהיא כלולה מכ"ב אותיות שהם מא' עד ת', ר"ל שתעלה השכינה אל השם יתברך הנקרא ראש, וכשתעשה כך אז בני גרשון, הם המדריגות שנפלו, גם הם יעלו לבית אבותם וגו':

פרשת בעלותך

וידבר ה' אל משה לאמר וגו' בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות ויעש כן אהרן וגו', פירש רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. אמרו רז"ל שכר מצוה מצוה, רצה לומר שהשם יתברך נתן לנו המצות כדי להדבק על ידיהם בהשם יתברך, וזהו שכר מצוה הוא מצוה, לשון צוותא, דהיינו שנדבק על ידי בהשם יתברך ואין לך שכר גדול מזה.

והנה מצוה הוא אותיות השם הוי"ה ב"ה, כי השני אותיות ראשונות שהם מ"צ הם בא"ת ב"ש אותיות י"ה, ולהבין זה למחצה הראשון של השם הוא נסתר באותיות א"ת ב"ש. הענין הוא שהשם יתברך ב"ה הוא סתם וגליא, נגלה מצד פעולותיו דהיינו הנסים והנפלאות שעשה לנו ועושה עמנו בכל עת ורגע, ונסתר מצד מהותו, והנה בהנגלה יש גם כן הנסתר, דהיינו מהותו יתברך שהוא החיות של הנגלה.

וכתיב דברים כ"ט, כ"ח הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, וצריך להבין מהו הריבוי בתיבת כל דברי וגו' אך שהשם יתברך נתן לנו ללמוד הנגלה של התורה, וצריך שתדע, למשל כשאתה מדבר עם אדם אחד עם מי אתה מדבר, הלא עם נשמתו וחיותו והראיה שבצאת נפשו כי מת, ודאי לא מדבר עמו, כך כשאנו לומדים התורה הנגלית, צריך שנדע שאנו מדברים עם הנשמה והחיות של הנגלה שהוא הנסתר דהיינו מהותו יתברך, כי הוא יתברך נשמה לנשמות והוא יתברך החיות של כל העולמות. כמאמר רז"ל הן הן גופי תורה, שכל התורה שבכתב ושבע"פ וכל המצות הנגלות הן המה הגוף של התורה, ומוכרח להיות בהן החיות והפנימיות דהיינו הרזין דאורייתא שהוא מהותו יתברך כנ"ל, וצריך לייחד הגוף עם הנשמה. וזהו לעשות את כל דברי התורה הזאת, דהיינו שצריך לייחד הגוף עם הנשמה שהם הרזין דאורייתא.

וזהו שביקש משה רבינו ע"ה שמות ל"ג י"ח הראני נא את כבודך, דהיינו שביקש שישגי החיות והפנימיות של תורה שהוא הנסתר דהיינו מהותו יתברך. והשיב לו לא תוכל לראות את פני וגו' וראית את אחורי פני לא יראו, ואמרו רז"ל קשר של תפילין הראה לו ולא התפילין עצמם. והענין הוא שהחלק הנגלה נקרא בשם בחי' אחוריים, כמשל מי שרואה המלך מאחוריו והוא יודע שהוא אצל המלך אך אינו רואהו מלפניו, ופני לא יראו, שהוא החיות והפנימיות שהוא מהותו יתברך, זה אי אפשר לשום אדם להשיג, וזה לא היה רק לישראל בעת נתינת התורה שפסקה זוהמתן, השיגו החיות והפנימיות של התורה בחי' פנים, שנאמר דברים ה', ד' פנים בפנים דבר ה' וגו', שהוא מהותו יתברך, וכן יהיה אי"ה לעתיד שיפסק הזוהמה וישגו מהותו יתברך, כמו שאמרו רז"ל שיהיו מראים באצבע הנה אלקינו זה קוינו לו, ואז ישעיה י"א, ט' ומלאה הארץ דעה וגו'.

וכן במצוה צריכים אנחנו לעשות מעשה המצוה שהוא הנגלה, והנסתר דהיינו הסוד של המצוה הוא הנשמה והחיות שלה שהוא מהותו יתברך, ולכן כשעושה בלא כוונה הוא כגוף בלא נשמה, כי מעשה המצוה הוא הגוף, והכוונה שהוא הסוד הוא הנשמה והחיות של המצוה, וצריך לייחד הגוף עם הנשמה וזהו נקרא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, שמייחד המעשה שהוא הגוף עם הנשמה והחיות שהוא השם יתברך ב"ה בעצמו, ונעשה יחוד בכל העולמות. ולכן האותיות ו"ה שבמצוה הם נגלות, שהוי"ו הוא ב"ש מ"צ, שהוא הנשמה והחיות דהיינו הסוד שהוא מהותו יתברך. וזהו שכר מצוה מצוה שמתדבק בה' הוי"ה ב"ה, ואין לך שכר גדול מזה. והנה אמרו רז"ל ע"פ משלי ט', א' חצבה עמודיה שבעה, שנחלקה התורה לז' חלקים, כי הפסוק ויהי בנסוע מחלק הספר לג' ספרים, וידוע שהמצות הנקראים נר, כמאמר הכתוב כי נר מצוה ותורה אור.

וזוהו בהעלותך את הנרות, ר"ל כשתרצה להעלות עצמך עם הנרות דהיינו המצות, אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, דהיינו ז' חלקי התורה שהם כל המצות יאירו אל מול פני המנורה, שהוא הפנימיות והחיות, דהיינו שתייחד הגוף שהוא הנגלה עם הנשמה והחיות, וזהו יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ונעשה יחוד בכל העולמות כנ"ל.

וזוהו נקרא לשמה, כמאמר רז"ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו. דהנה ידוע שהנוקבא מקבלת מהדכר, ונוקבא הוא בחי' דלי"ת דלית לה מגרמה כלום רק מה שמשפיע לה הזכר, והנה המעשה של המצוה שהיא הגוף, הוא בחי' נוקבא דלית לה מגרמה כלום רק מה שמקבלת מזכר שהוא מהנשמה והחיות שהוא הסוד והנסתר. וזהו טב למיתב טן דו דהיינו כשמייחד הגוף שהוא הנוקבא בחי' דלי"ת כנ"ל, עם הנשמה והחיות שהוא הדכר בחי' ו', מלמיתב ארמלו, היינו כשעושה בלא כוונה הוא כגוף בלא נשמה, הוי כאלמנה שאין הנוקבא מקבלת מהדכר. וזהו לשמה לשם הנוקבא לייחד הגוף והנשמה כנ"ל, שהוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ונעשה יחוד בכל העולמות כנ"ל:

*

או יאמר בהעלותך את הנרות גו'.

האותיות נקראים נרות שבהם המחשבה סוד שמן כנודע בזוה"ק, והטבת נרות הם להטיב אותיות ולזרוק הפסולת שהם המחשבות זרות. והנה יש אותיות

בג"ד כפר"ת שהם כפולים דין ורחמים, ופירושו הוא, בגד לשון לבוש שנתלבשו בלבוש עב וירדו למטה במקום בגד בוגדים, ע"כ צריך קינות וכפרה מלשון בעי לכפורי ידיה בהאי גברא, כי שבעה נרות, הם ז' בחינות, ז' ימי הבנין שהעולם מתנהג בהן, והם כפולות דין ורחמים, והצדיק מהפך מדת הדין למדת הרחמים והרשעים בהיפך, ונמצא הם כפולות ובהתעלם אל מקורם שהוא פני המנורה מקום שכל הז' בחינות מקבלים משם, אש באור פני מלך חיים, ששם אין שינוי כלל, רק הכל רחמים פשוטים בלי שום תערובות דין כלל כי שם אחדות גמור.

ולכן אמרו גבי נר מערבי שלא היה כבה, ממנה היה מדליק ובה היה מסיים. כי כל הנרות שהם הז' בחי' שנתלבשו וירדו למטה, יש בהן כבייה לפעמים אף על פי שהאדם מתלהב לפעמים, מכל מקום נכבה גם כן, כי יחזקאל א', י"ד החיות רצוא ושוב ויש הפסקה, כי תענוג תמידי אין יכול לקבל, אבל למעלה במקורו שהוא אחדותן שם אין כבין, ונקרא נר מערבי ששם מתערב הכל, כי כל הבחי' עד שם חוזרים ומתערבין בשרשם להתאחד באחדותו, וממנו צריכין להדליק, כי החיות ממנו יתברך שמו רצוא אל האדם, ובה מסיים, ר"ל שכשמגיע למטה יש הפסקה ומסתיים, כי אחר שהחיות רצוא ממנו יתברך אל האדם אחר כך שוב אליו יתברך לבל יהא תענוג תמידי.

וזהו בהעלותך את הנרות הם האותיות, ותרגום אונקלוס באדלקותך ית בוציניא, שהוא בהתלהבותך, אז תעלה אותם אל מול פני המנורה, ואז לא יהיו כבין, כי באור פני מלך חיים ותמיד יהיה אור ולא חושך, ואז יאירו שבעת הנרות ולא יהיה שום כביה. וזהו להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, ר"ל שהעלה למקום האחדות ששם אין שינוי דין ורחמים.

וזהו כוונת המדרש ויהי בנסוע הארון עשה להם סימניות למעלה ולמטה לומר שאין זה מקומה והיכן מקומה בדגלים ולמה כתבה כאן כדי להפסיק וכו'. והוא כי הארון הם האותיות שבהם המחשבה כדמיון הארון שבו הלוחות, ומחשבה נקרא לוח, משלי ג', ג' כתבם על לוח לבך, והאותיות ירדו למטה למקום השפל ושינוי מדין לרחמים וכן בהיפך, לומר שאין זה מקומו אלא צריך להעלותם למקום והיכן מקומו של האותיות בדגלים, מקום ששם נאסף הכל, מלשון דגל ואסיפה והוא אין סוף ב"ה, ולמה כתבה כאן כדי להפסיק, שתענוג תמידי אינו תענוג והבן:

פרשת שלח לך

במסכת סוטה אמר רבי יצחק דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מרגלים ע"ש מעשיהם נקראים וכו'. סתור שסתור מעשיו של הקב"ה, מיכאל שעשה שונאו של הקב"ה כביכול, א"ר יוחנן אף אנו נאמר נתבי שהחביא דבריו של הקב"ה, ופסי שפסע על מדותיו של הקב"ה.

להבין זה נקדים מה שפירש רש"י שלח לך לדעתך אני איני מצוה לך אתה אם תרצה שלח. דנודע מה שפירש בזוהר כל הפרשה של מרגלים בדרך המושכלות בחי' ארץ העליונה יעו"ש, כי באמת הפשוט והפנימיות הן בדרך א', כי ידוע שארץ ישראל הוא החומר והכלי של עולם הבא, שעל ידה הוא דרך מבוא לעולם הבא היותר נקל מן העובד בחוץ לארץ, כמאמרם ז"ל כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה וכל הדר בחוץ לארץ וכו', כי ישראל שבחוץ לארץ עובדי ע"ז בטהרה הם, כל השפעתם צריך לירד אצלם על ידי השר של מדינה ההיא, כי אף שהן מבקשים מהבורא ב"ה, מכל מקום אחר שיסכים הוא יתברך להשפיע השפע ההיא, עוברת דרך השר שהן שוכנין במדינתו, וזהו עובדי ע"ז כביכול אף שהוא בטהרה והבן כמ"ש בכתבי האר"י ז"ל, ונמצא שעבודה השלימה לזכות לארץ העליונה ארץ החיים פנימים בחי' ארץ ישראל הוא הדרך הנקל בארץ ישראל.

לכן מן הפשוט תבין במושכלות גם כן עד"ז כי הקשו הקדמונים ומכללם הרמב"ם ז"ל, שכיון שהכל צפוי וגלוי לו יתברך שהו מביט סוף דבר מראשיתו, ואם כן בשעת יצירת האדם מביט מה שיהיה צדיק או רשע

וידיעתו בוודאי לא ישונה ואם כן איך הרשות נתונה לאדם להיות לו בחירה לטוב ורע מאחר שגזרה כבר וידיעתו יתברך איך יהיה ולא ישונה אך הענין הוא דנודע מהות הבחירה של טוב ורע הוא מצד שבירת הכלים שהיה הוא יתברך בונה עולמות ומחריבן, שהוא סוד

שבירת הכלים שהן העולמות הנז', ועל ידי זה נפלו מן המדות העליונות הקדושות בשבירה, שנעשה בתערובות טוב ורע ועל ידי זה נעשה בחירה לבחור אחד משני דרכים שירצה, בכדי שיהא שכר ועונש, כי בלא זה לא היה תענוג לו יתברך מן עבודת התחתונים בני ישראל, כי כל עיקר תענוג הבורא יתברך שמו ובריאותו העולמות, הוא בשביל ישראל שיתענג על ידי עבודתם שיעבדו אותו אף שהן קרוצי חומר בתערובות טוב ורע, אבל אם לא היה הרע, לא היה להם שום התעלות על המלאכים וכל צבא מעלה העובדין אותו, מאחר שאין ביניהם רע כלל.

ונודע כי הסיבה המביא להבחירה לבחור דרך א' מטוב ורע הוא על ידי הדעת, כי אם אין דעת הבדלה מנין כמו שמצינו בגמרא מפני מה תקנו הבדלה בחונן הדעת וכו', ועל ידי הדעת בוחר כל א' לפי דעתו כמו שמטהו הדעת שלו, לא' מן הקצוות או להיות מצוה בדרך הממוצע בתערובות טוב ורע, ואם כן הדעת הוא עיקר הבחירה מאחר ששרשה ממנו. ונודע שהדעת הוא אחד ממדותיו של הקב"ה שיש לו שורש למעלה בדעת העליון, אך כל אחד לפי מה שהוא אדם כך אצלו הדעת שלו, ויש א' שהדעת שלו גם כן בשבירה וצריך להתאמץ לעלות מן הדעת לשורשו של הדעת דעת העליון, שהוא דברי הימים-א כ"ח, ט' דע את את אלהי אביך ועבדהו, כדי לזכות לדעת גדול שהוא בחי' משה כנודע. וכמו כן בכל המדות שהן בשבירה, יראה על השורש מאין שרשו, ויגביה גם כן לשורשו לעשות אחדות אחד, כגון אם יבא לו איזה אהבה רעה יחשוב הלא זה נפלא מעולם האהבה הקדוש, ועל ידי זה יעבוד ה' באהבה בהתעוררות המדה בקרבו ויתחיל לאהוב אהבה חזקה אותו יתברך, וע"כ נופל הרע, והטוב נברר בשורשו בעולם האהבה.

כמו שאמר הבעש"ט נבג"ע על פסוק ויקרא כ', י"ז ואיש אשר יקח את אחותו חסד הוא וגו', כי זה האהבה של העריות, חסד הוא, מעולם החסד שהוא עולם האהבה האלהות היא נטולה, וצריך אתה לברור מן הרע ולקשרה אל השורש כנ"ל, ואל למשוך אחר הרע שבתוכו וכן בכל המדות גם כן עיקר העבודות הוא כך, שעל זה מצפה משיח צדקינו שנבא לזו המדריגה לברר ניצוצות הנ"ל, שזהו סוד הבירור לברר הטוב מן הרע שמלוכבש בו על ידי השבירה, וכל זה א"א כי אם על ידי הדעת שאז יודע ליתן לעצמו עצה ותשועה לברורין הנ"ל, וכל זה מבואר אצלנו כבר במקום אחר.

ואם כן ידיעת הבורא ב"ה הוא בחי' דעת, שמשם גם כן הוא השתלשלות הדעת לכל בר ישראל, ונמצא כי הדעת הוא הבחירה, ונמצא אין מקום לקושיא הנ"ל, כי באמת הבחירה אינו בהיפך מידיעתו של הבורא ב"ה וב"ש שהוא ממש שורש הבחירה, וידיעתו של הבורא יתברך הוא בחי' בחירה שהיא גם כן על ידי ידיעתו יתברך ששוכן בהאדם, ועל ידי הוא הבחירה לבחור טוב מרע ולעשות הבדלה במדות הנפולות לברר מהן הטוב ולהביאו לשורש כאמור כי באמת מצדו יתברך לא יבצר כי הנותן הדעת שבו יברר האדם המדות אך מצד האדם הוא המניעה שנמשך אחר הרע שמעורב בו ואם כן אין שינוי בידיעתו

יתברך ח"ו רק שיש אדם שאינו פועל בהדעת כלום מחמת שנופל ח"ו לצד הרע והבן. זה הכלל העולה כי כך גם כן גזרה ידיעתו יתברך שעל ידי הדעת העליון אם יאחז בו וירצה לפעול בו יפעול בודאי לברר המדות כאמור והוא ממש בחינת הבחירה.

וזהו שרצו ישראל השיג הדעת הגדול במושכלות בחי' ארץ ישראל העליונה, לתור את הארץ העליונה עם כל מדותיהן וכחותיהן הפנימים, ולהשיג בחי' משה שהוא הדעת הגדול, לידע מוצאות ומובאות איזה דרך ילכו לארץ העליונה, שהוא ע"ד האמור שבכל הדברים ישיגו לברר הפנימית ולהביאן לשרשן למדות עליונות. אך יש אותן שנכשלים בזה מחמת שאין להם היראה מקודם ובאין לידי כפירה ח"ו, שאומרים שא"א לבירור כנ"ל, כי הרע הוא ממש רע וא"א להוציא ולהריק בחי' כלים הנ"ל מהטוב, כמו הרשעים הגמורים ר"ל, לכן צריך לזה מקודם אמונה ויראה ממנו יתברך, וקבלת ידיעת בית רבו לידע איזה דרך ישכון אור.

וזהו שלח לך לדעתך, ר"ל בכדי להשיג בחינת דעתך שהוא בחי' משה, בודאי שלח לך כל כחותיך הפנימי ושכלך להשיג במושכלות כאמור, וזהו וכי אדם בורר חלק רע לעצמו, כי על ידי שבא לבחי' שנקרא לדעתך בודאי שבורר הטוב ודוחה הרע והבן. אך איני מצוה לך, ר"ל שאגזור שיהיה דוקא כך שלא ישונה, רק אם תרצה שלח, לפי שזה הוא שהנחתי לאדם בבחירה, כמו שנאמר דברים ל', ט"ו ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב גו', ואם היתה הגזירה שיהיה כפי רצון האל יתברך לא היתה נחשב לבחירה, כי באמת אם היה חפץ הבורא יתברך, היה מצוה שיהיה דוקא כך כולו טוב ולא היה שום בחי' רע בעולם, כי בחי' צווי זה הוא אלו רצה הבורא יתברך היה האדם מוכרח לעשות טוב, והיה זה בחי' צווי שצוה וגזר האל שיהיה דוקא ההכרח לעשות טוב, באופן שלא יהיה בחירה, אך שהוא יתברך לא רצה לצוות ולגזור שיהיה דוקא כך שיהיה עשיית הטוב הכרחי, לכן הניח זה לבחירה שאם יחפוץ לעשות רע יעשה, כמ"ש פותחין לו, ואינו מוכרח דוקא להטיב, אף שצוה יתברך ובחרת בחיים, מכל מקום אין זה בחי' צווי ממש האמור, שאנו אומרים בו שהוא נתינת עצה, ולא גזירה הכרחית שלא יהיה לאדם ברירה אחרת, ובחי' צווי זה לא צוה הבורא יתברך שיהא בחי' צווי הכרחי, רק שהניח זה בבחירה שאם לא ירצה לשמוע אל עצתו יוכל לעשות ההיפך, וזהו אם תרצה שלח.

וזהו סתור שסתור מעשיו של הקב"ה, כי אותן האומרים שבלתי אפשרי להוציא טוב מרע כאמור, אם כן סותר מעשיו של הקב"ה שנעשה העולם מעורב טוב ורע, ונתן הבחירה בכדי שיהיו בונין

הסתירה שהיא בשבירה, שלכך נקראו תלמידי חכמים בונים כמאמר וכל בניך אל תיקרי בניך אלא בוניך וכו', והן סותרין שנאמר ח"ו בבחי' סתירה. וכן נמי מ"ש שעשה שונאו של הקב"ה מך, הוא גם כן על דרך זה ח"ו שאוצרות מלכו של עולם הן נפולין ואינו מגביהן וכו'. נחבי שהחביא דבריו של הקב"ה שהחביאן בסתר המדריגה ח"ו שישארו שם ח"ו. ופסי שפסע על מדותיו של הקב"ה שפוסע ח"ו על דברים העומדים ברומו של עולם שרשן והוא פוסע ח"ו על המדות הנפולין ואינו מגביהן. וזהו אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם ח"ו, שהרשעים אומרים שאין צורך ויכולת להוציא ולהריק בחי' כלים שבשבירה והבן. אך האמת הוא שצריך האדם ליתן עיניו ולבו וכל שכלו לעשות כנ"ל, כי זהו כל עיקר

מגמתינו ועבודתינו לברר הטוב ולהביאו לשורש העליון ולקשרו בו יתברך שמו ויתעלה זכרו אמן נצח
סלה ועד:

*

ויהס כלב את העם וגו' עלה נעלה וירנו אותה כי יכול נוכל לה. להבין הלשון שאמר עלה נעלה יכול נוכל. גם להבין מ"ש בגמרא מלמד שנשתרבב לשונם עד טיבורם והיו תולעים יוצאים וכו'. דהנה כתבנו לעיל שהמרגלים כפרו בתיקון של השבירה ואמרו אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם שהוא על הורקת הכלים מהטוב שבהן לקרב לשרשו העליון. כמאמר המין אפלגא דלעילא דהורמין וכו', שהפרידו האלקות מן הבחי' שנפלו בשבירה, ואמרו שהרע הוא רק רע, ובאמת מלא כל הארץ כבודו לית אתר פנוי מיניה ומלכותו בכל משלה, ואפילו בקליפות, רק שצריכין אנו ישראל לבררם, עד שנזכה לביאת משיח צדקנו שאז יוגמר הבירור ויעלו כל המדריגות תחתונים לשרשם לרום המעלות. ולולא חטא המרגלים, היו ישראל נכנסין לארץ ולא היו גולים בגלות כלל, ולא היתה העלייה לארץ רק פעם א', ומיד היו מתחילין ימות המשיח, שעל ידי האמונה היו מבררין הבירורין והיה נגמר באותו הזמן, אך על ידי הכפירה שהכניסו המרגלים בתוכן, הוצרכו לגלות ולהארכת זמן הבירורין עד ימות המשיח במהרה בימינו.

וזוהו ויהס כלב מלשון דומיה, שהודיע להם איך שגרמו לבא על ידי זה לידי דומיה, כמ"ש איכה ב', 'י ישבו לארץ ידמו גו', על ידי הגלות, ויאמר עלה נעלה, ב' עליות אחד בימי יהושע ואחד בימי עזרא, עד אחר כך כי יכול נוכל בימי המשיח במהרה בימינו, ונודע כי גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון, ע"כ רמז על רמז הבית האחרון שנזכה אי"ה, כפל לשון יכול נוכל, להורות על גודל השלימות שיהיה אז יותר מן הראשון.

ונודע שהשבירה היה מן הטיבור ולמטה, כאמור אצלנו במקום אחר על מ"ש משלי ג', ח' רפאות תהי לשריך, שהתורה היא רפואה לדברים שנפלו בשבירה שהיא בחי' טיבור הנז', להעלותן על ידי התורה. והמרגלים כפרו בזה להפריד ח"ו בחי' הטיבור ולמטה, מאלהותו יתברך, לבלתי הקים אותן כאמור לעיל על כן נענשו בזה מדה כנגד מדה שנשתרבב לשונם עד טיבורם, כי משלי ט"ו, ד' מרפא לשון עץ חיים, היא התורה, מתקנת קלקול הפגם שעל ידי הלשון, אך דוקא במי שיש לו אמונה גמורה רק שנזמן לו איזה עון על ידי קלקולו בלשונו, שזה יכול לבא לידי תשובה, מאחר שיש לו אמונה המביאו לשוב, לכך התורה מתקנת קלקולו מאחר שישב אל ה' וסר מרע, אבל אלו שכפרו בזה כאמור, ונכרתה האמונה מהם בודאי איזה דרך יבאו לידי תשובה, מאחר שאין להם אמונה אלא ההיפך שכפרו, ונקרא מפריד אלוף, ולכך אמרו בגמרא שאין להם חלק לעולם הבא, נענשו בהשתרבבות לשונם שחטאו בו עד טיבורם, ששם הגיע הפגם שפגמו על ידי כפירתם בזה, על ידי שהפרידו דברים תחתונים שבהשבירה בחי' טיבור, מאלהות אין סוף ב"ה.

שעל כן אמרו וכל העם אשר ראינו בתוכם אנשי מדות, כי נודע שבארץ ישראל היו ז' עממין, והן אמרו כי כל המדות שנפלו בשבירה, נתלבשו באותן ז' עממין, וזהו אנשי מדות שנפלו לשם לז' עממין מן הז' מדות שנפלו בשבירה, והן מופרדין מן הטוב רק הרעם הוא רע גמור שאי אפשר לתקנו.

והאמת הוא, שהארץ נקרא ארץ החיים, שחיותו יתברך שם הוא מורגש יותר ויותר מבשאר מקומות, ולפעול שם טוב בכל הדברים להביאן ולקרבן אל האלהות הגמור הבורא ב"ה וב"ש, וע"כ אמרו ארץ אוכלת יושביה היא, שהוא לשון מיתה, דנודע מאן דנחית מדרגיה קרי ביה וימת, כמ"ש בפ' ואלה המלכים וימת וימלוך, שהוא סוד שבירת הכלים, ע"כ אמרו ששם הוא ביותר בחי' מיתה הנ"ל, והם לא הבינו כי השם יתברך חשבה לטובה, כמ"ש שם בגמ', והבן, שטעו וכפרו בשכל זה כאמור.

ולכך גם כן וימות האנשים מוציאי דבת הארץ רעה גו' לפני ה' וגו', שזהו נתינת טעם על מיתתן, מחמת שלא האמינו בזה כי כל הדברים אפילו מדריגות תחתונים שבשבירה, הכל הוא לפני ה', שגם שם הוא צמצום אלהותו יתברך, כמ"ש תהלים ק"ג, י"ג ומלכותו בכל משלה, אפילו בקליפות כידוע, על כן העיקר הוא האמונה בו יתברך שהוא האדון שליט בכל, ולית אתר פנוי מיניה, ויראה על ידי זה להגביר כל הנפולין למעלה.

וע"כ אמרו על המינין והאפיקורסים מורידין ולא מעלין, גם כן הוא מדה כנגד מדה, כי האמת כל צדיק וצדיק צריך לירד ממדרגתו בסוד משלי כ"ד, ט"ז שבע יפול צדיק, בז' מדות הנפולין, וקם כדי שיקום ויעלה עמהם למעלה, כמ"ש במקום אחר והמינים שאין להם אמונה זו הן לא מעלין דברים תחתונים אלא אף שהן מורידין אותן יותר, ולכך עונשן באופן זה שמורידין אותן ולא מעלין, והשם יתברך יאיר עינינו באמונתו האמיתית אמן נצח סלה ועד:

פרשת חקת

וידבר ה' אל משה לאמר זאת חקת התורה וגו' ויקחו אליך פרה וגו'. דנודע שהתורה היא אותיות ונקודות וטעמים ותגין, אך זה הוא בחי' התורה דאתגליא, כי כל זה אפשר לשכל אנושי להשיג כל אחד לפי מדרגתו, אך המאור שבה שעליו אמרו חז"ל המאור שבה מחזירן למוטב, הוא בחי' אי"ן שאין לו תפיסה, מפני שהוא למעלה מן הטעם, והוא המקור שממנו נביעת התורה שהוא הבורא ב"ה, שעל ידי זה, הוא

והתורה אחד, וצריך כל אחד העוסק בתורה, לדבק את חיותו בהמאור שבה דייקא הנקרא אי"ן שהוא למעלה מן הטעם, כי לכך נקרא הטעמים של הנגינות טעמים, מפני שהן עדיין בבחי' שאפשר להשיג ולתת טעם, אף שהם דבר גבוה, אבל הפנימיות נקרא אי"ן, שאין לו טעם ותפיסה, וצריך הלומד לדבק באור הנשפע מבחינות אי"ן, ואז בוודאי מחזירו למוטב, מאחר שנדבק פנימיותו באור פנימיות התורה, נעשה כסא להשראתו יתברך השורה בהתורה ושופע בתוכה, ואף שצריך בעת לימודה להבין מה שלומד ולהטעים בכדי שיבין הטעם, מכל מקום צריך גם כן להאמור בכדי שיהא שלימות הגמור, כי זה הוא אור הגנוז לצדיקים, כמו שאמרו רז"ל עמד וגנזו וכו', כאמור אצלנו במקום אחר.

על כן צריך כל אחד שרוצה שתפעול בו התורה להחזירו למוטב, לחפש האור השופע שהתורה נגזרה ממנו, וזהו נקרא בחי' פרה, ע"ד שאמרו רז"ל יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק, שהמשפיע מכונה בשם פרה, ואף זה האור הגנוז השופע בהתורה יוכנה בשם פרה, והתורה נקראת על שם משה, כמו מלאכי ג', כ"ב שכתוב זכרו תורת משה עבדי, וצריך ליקח בעת עסקו בתורה גם בחינות אי"ן האמור, להדביקו לבחינות תורה דאתגלייא שנקרא תורת משה, בכדי שיהא שלימות התורה כפי כוונת הבורא יתברך, ויאיר ויופיע אור הזך ומצוחצח בהאותיות שנקרא תורת משה.

וזהו דבר אל בני ישראל וקחו אליך, פי' אל בחי' התורה שנקרא על שמך, תורה דאתגליא תורת משה, יקחו פרה אדומה, הבחינה שנקרא בשם פרה שהוא מקור השופע ומאיר בהתורה, ואדומה על שם זהרורית הגדולה ואור הזך שא"א להשיגו, ואז תמימה, יהיה שלימות גמור בכוונת הבורא יתברך. וגם אפשר שנקרא בחינה זו על שם שעדיין היא תמימה, כמאמר הבעש"ט כי אור הגנוז עדיין הוא תמים שלא הגיע לו שם אדם כי אם מעט מזעיר, כמ"ש תהלים י"ט, ח' תורת ה' תמימה, תורת ה' פירוש בחי' התורה שנקראת על שם ה' ולא ע"ש משה תמימה שלא דרכו בה רבים ולא באו לזו המדריגה.

אך בדורות הללו צריך כל אדם השלם להתאמץ ולהגיע לזה כאמור, וזהו אשר אי"ן בה מום מום הוא לשון חסרון, פי' בחינת אי"ן, הוא חסר בה בבחי' תורת משה, כל זמן שלא יתעורר האדם השלם לדבק א"ע לבחי' אי"ן הנ"ל, ומפני מה מפני אשר לא עלה עליה עול, שלא קיבל עליו עול מלכות שמים כראוי ולא הגיע לשלימות, אף בוודאי שא"א לבוא לידי שלימות הגמור כי אם בענין זה, וזהו שתרגום אונקלוס דא גזירת אורייתא די פקיד ה', שצריך לבוא לבחי' שהתורה נגזרה ונחקקה משם ואז נקרא עובד ה' הגמור:

*

זאת התורה אדם כי ימות באוהל אמרו רז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה כו'. ידוע כי יש ס' רבוא אותיות לתורה וכנגדן יש ס' רבוא שרשי נשמות, אף שיש בישראל כהנה וכהנה על כל פנים העיקר הם ס' רבוא שרשים ומותר באין מחילוק הניצוצות, וכל אחד מישראל יש לו אות בתורה, ואורייתא וקב"ה חד, והוא חלק אלזה שבקרב האדם הוא ממש אותו האות שמשם שורש נשמתו, והאות

משפיע על האדם שפע וחיות הקדושה, וצריך לידע כי האות שורה בפה האדם, וכל אות כלול מכל התורה, נמצא שכל התורה בפה האדם, כי הלא ספר תורה שחסר ממנה אות אחת פסולה, ואינה נחשבת לתורה מטעם זה כי כל אות חשוב תורה בהצטרף כולם יחד, וכל עבודת ה' הכל הוא בזה, שצריך האדם לקרב לשרשו דהיינו התורה שהיא קומה שלימה תרי"ג מצות, והאדם כלול גם כן רמ"ח איברים ושס"ה גידים כנודע, וכמו שאם חסר אות אחת מן הס"ת אינה בשלימות, לכך אמרו רז"ל כל המאבד נפש אחת מישראל כאלו מאבד עולם מלא, וההיפך כל המקיים וכו' כאלו קיים עולם מלא והבן.

ולכך אומרים קודם כל תפלה הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך וגו', כי הכל הוא אחדות גמור כמו התורה שנקראת תורה בהצטרף כל האותיות כולן, ואף אם רואה בחבירו שום דבר רע, ישנא הרע שבו, אך החלק הקדוש יאהבנו מאד כנפשו, כי הבעש"ט נבג"מ אמר שהצדיק הגמור שאין רע בקרבו אין רואה שום רע על שום אדם, אך מי שרואה שום רע בחבירו, הענין הוא כמו שמסתכל במראה, אם פניו מטונפין רואה גם כן במראה כן, ואם פניו נקיים אינו רואה במראה שום דופי, כמו שהוא כן רואה, וזהו ויקרא י"ט, י"ח ואהבת לרעך כמוך, פי' כמוך כמו שאם יודע האדם בעצמו שום רע בקרבו משום הא אינו שונא את עצמו אף ששונא הרע שבקרבו, כך גם כן על חבירו, כי באמת הכל אחד, כי הלא גם לחבירו יש גם כן חלק אלוהי כמוהו ויש לו אות בתורה. ואומות העולם נפשם הוא מצד הקליפה, לכך דבורם הוא גם כן קליפות כי רוב דבורם הוא ניבול פה או שאר דבורים כיוצא בו:

אך מהיכן להם הכח להקליפות להשפיע עליהם הדבור הוא מלשון הרע שמדברים ישראל או דברים בטלים לכך שקולה עון לשון הרע כנגד ג' עבירות עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים כי מכח זה בא הדבור והכח לאומות העולם אשר הם עובדי ע"ז ומגלין עריות ושופכים דמים ע"כ אמר הכתוב תהלים ל"ד, י"ג מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב ולא רע כאמור שיהיה בבחי' צדיק שאינו רואה רע שבחבירו נצור לשונך מרע סור מרע ואז ועשה טוב כי באמת העיקר הוא סור מרע דהיינו עזיבת החטא בלב שלם והחרטה כמאמר רז"ל המקדש את האשה על מנת שאני צדיק ונמצא רשע מקודשת מספק שמא הרהר תשובה והרהור לבד מספיק לו שיקרא צדיק ולהבין הדבר מפני מה הוא כך:

הענין הוא כי בכל עבירה בורא מקטרג אחד ואיך בורא אותו אך מפני שכל עובר עבירה חושב מקודם במחשבה לעשותו ואז בורא נפש להקליפה ואחר כך כשעושה המעשה בורא הגוף ואחר כך כשמהרהר בתשובה מתקן ההרהור ומוציא את החיות מהקליפה ונשאר אבן דומם:

אך מפני מה נקרא עזיבת החטא בלב חרטה הוא מלשון חרט אנוש כי ידוע כי הוידוי בפה הוא העיקר וגם שיהא מן הלב כי הפוגם וחוטא מוחק כביכול אות שלו שמשם שורש נשמתו ונפסק מהקדושה וכשמחווה בהדבור והדבור נמשך מן האות כאמור אזי מחדש את האות וכותבו מחדש מה שמחק והעיקר שיהא מן הלב כמו החרט דהיינו הקולמוס לא יכתוב בו אם לא יטבלנו בידו והלשון נקרא עט סופר כמ"ש תהלים מ"ה, ב' לשוני עט סופר וגו' וצריך להצטרף אליו הלב בעיקר ואחר כך יעשה טוב ולא יחזור לסורו:

אך דברים הצריכים לו הגם שהם מענייני עולם הזה רק שהם מוכרחים דהיינו משא ומתן וכדומה הן גם כן עבודה כמו הכותב ס"ת צריך מקודם לעבד קלף מדבר גשמי מעור בהמה לעשות בתחלה כלי שמשרת האותיות עליהן כי אנחנו מגושמים לכך אנו צריכים כלי מגושם להשרות הקדושה עליו ואחר כך צריך לעשות עמודים לס"ת הנקרא עץ חיים על שם משלי ג', י"ח עץ חיים היא למחזיקים בה ע"ש שבעבורו אנו מחזיקין את האותיות כך צריך האדם העובד את ה' לעשות כלי בכל דבר הן משא ומתן הן בשאר דברי עולם הזה ההכרחים כי זה נקרא למחזיקים בה כי עבור זה יתקיים התורה כמ"ש אם אין קמח אין תורה אך יהיה הכל לעבודתו יתברך שלא יעשה בשביל עצמו כדרך השוטים והרשעים:

למשל אמרו בגמ' עושה צדקה בכל עת זה הזן ומפרנס וכו' אם הוא עושה לעבודתו יתברך דהיינו שחושב כי בהם גם כן חלק אלוה והקב"ה נתן לי החלקים והריני כגבאי ממונה עליהם לפרנסם ואם חושב כן הוא עבודה ואם עושה שלא בדעת אף שעושה אינה נחשב לכלום כמ"ש בגמרא שנים שצלאו את פסחיהם וכו' זה שאכלו לשם מצוה עליו נאמר צדיקים ילכו במ וזה שאכלו לשם אכילה גסה עליו נאמר ופושעים יכשלו במ אם כן עינינו הרואות שיש באפשרי שבדבר אחד שיעשו שניהם שוים אך מפני שהמכוון אינו שווה יהיה זה מקרב את עצמו באותו דבר אל השם יתברך וזה מתרחק כמו כן בכל דבר העיקר הוא המכוון כמ"ש שם ג', ו' בכל דרכיך דעהו:

וזהו זאת התורה אדם כאמור אדם נקרא והחלק אלוה שבתוכו והוא האותיות מהתורה אך אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה עצמו דייקא פירש שלא יהיה כוונתו בשביל עצמו שימית את המחשבה שבשביל עצמו שלא יזכר לא יפקד אך הכל לעבודתו יתברך שמו:

פרשת פנחס

וידבר ה' אל משה לאמר פנחס בן אלעזר וגו' הנני נותן לו את בריתי שלום ודרשו רז"ל בש"ס לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי. להבין לשון לאמר שהוא לישראל כי האמירה לפנחס נאמר בכתוב מפורש לכן אמור לו הנני נותן לו וגו' ומהו האמירה לישראל גם להבין לשון השיב ולא אמר הסיר את חמתי וגו':

דנודע מה שאמרו רז"ל אין פורעניות באה לעולם אלא בשביל ישראל ואין טובה באה לעולם אלא בשביל ישראל שהוא כאמור אצלנו במקום אחר שהנהגות כל העולמות מסור ביד ישראל שהן קומה שלימה בס' ריבוא נשמותיהם שהן חלק ה' ממש כמ"ש שמות כ"ה, ח' ושכנתי בתוכם ונאמר תהלים ע"ח, כ' אוהל שיכון באדם ששכינתו יתברך הוא ממש בישראל בקרב לבביהם כמ"ש שם ע"ג, כ"ו צור לבבי

שצריך כל אחד להיות לבו משכן לבורא יתברך שלא יהא חלק המושפע בו מופרד ח"ו משרשו ועל ידי זה יש כח בידו ליחד את עצמו ואת כל העולם עם כל הנבראים ואת כל העולמות העליונים לא"ס ב"ה ואז נשפע שפע וברכה וטובה מא"ס מעילה לעלול בהשתלשלות מעולם לעולם עד זה העולם עם כל הנבראים מאחר שאין דבר נפרד ח"ו מא"ס ב"ה שהן מייחדין הכל כאמור ואז שביל השפע הוא ישר ושלם ויורד הברכה והטובה בשביל הישר שעשו ותקנו ישראל על ידי דביקותן ויחודן אל הכלל שהוא א"ס ב"ה שממנו לא תצא שום רעה ח"ו כמ"ש איכה ג', ל"ח מפי עליון לא תצא הרעות וגו' וזהו אין טוב באה לעולם אלא בשביל ישראל בשביל"ל הוא לשון מסילה ודרך שתקנו שביל מעבר השפע כאמור ובהיפך ח"ו אזי קלקול השביל גורם דינין ופורענות ח"ו מאחר שאין יחוד שישראל מופרדין משרשו הכללי שהוא א"ס ב"ה נפרד ח"ו כל העולם והנבראים גם כן:

ולהבין הענין יותר נקדים משנה דאבות בעשרה מאמרות נברא העולם ומה ת"ל וכו' אלא להפרע מן הרשעים וכו' להבין זה שבריאת העולם היה בעשרה מאמרות בכדי להוסיף עונש על הרשעים שמאבדין עולם גדול כזה שנברא בי' מאמרות שהוא בלתי מובן מאחר שהיה באפשר להבראות במאמר א' לא יתכן שהבורא ב"ה שהוא אל אמונה ואין עול ובראנו בעשרה מאמרות להגדיל עונש הרשעים.

אך הוא באמת כוונת המשנה על פי שנודע שהיה מאמרות הן עשר מדות הנקראים בספרים ספירות שבעשר מדות אלו היה בריאת העולם שהבורא ב"ה הוא טוב ומטבע הטוב להטיב ורצה הוא יתברך בכדי שיכירו מדותיו ופעולותיו שנקרא רחום וחנון אך אפים וכל זה אי אפשר כי אם שיהיה העולם ונבראים והיה רצון הבורא יתברך שמו לבורא העולם שיכירו גדולתו אך מפני שהוא יתברך א"ס לא היה באפשר לבני אדם להשיגו כלל מחמת שהוא א"ס ועל כן גזרה חכמתו יתברך לברוא העולם בעשר מדות אלו שנקראו מדות על שם שמדד הבורא ב"ה את עצמו כביכול בכדי שיוכלו להשיג קצת יחודו יתברך שיש בורא ושליט ושהוא א"ס ב"ה הממציא כל הנמצאים ומדד את עצמו כביכול ממדה למדה שהמדה עליונה נקרא אי"ן שהיא עדיין אינה מושגת ומדד את עצמו כביכול ממדה למדה בהשתלשלות מעילה לעלול ועד המדה העשירית הנקראת מלכות כי על ידי המדה העשירית יכירו גודל מלכותו שהוא מלך על כל הארץ ושהוא ברא הכל יש מאין כמ"ש תהלים קי"ח, כ' זה השער לה' צדיקים יבאו בו כי המדה הזאת היא שער ופתח לכנס מי שרוצה לעבוד את בוראו ולקבל עליו עול מלכות יתברך שמו כנודע שאין מבוא בשום פנים לכנס כי אם על ידי המדה הזאת והיא ה' אחרונה של שם המיוחד שהוא ה' מוצאות הפה שהוא הדבור שנקבע גם כן בפה האדם שעל ידו יוכל לדבק בבורא יתברך.

וכל זה הוא על ידי טובת הבורא יתברך על בראויו בכדי שיוכלו להשיג מלכותו ואדנותו צמצם את עצמו כביכול ממדה למדה עד מדה העשירית כנודע זה בספרים וכל א' מישראל שהן חלק אלוה ממש כאמור לעיל נשתלשל ונקבע בתוכן מעשר מדות אלו שהן אלהותו יתברך על ידי הכנסו בשער הנ"ל יכיר וישיג יותר גודל אלהותו יתברך על ידי מדותיו העליונים ויתחזקו בתוכו המדות הנקבעים בחלק נשמתו מהמדות העליונות:

אך מפני שהמדות העליונות לא היה באפשר שיתעוררו בתוך האדם מפני שהוא מלוּבש במלוּבש חומרי וגופני כזה ואיך היה מתעורר לאהוב את הבורא ב"ה אהבה זכה או לירא מפניו או שארי מדות כי על ידי טבע הגופני לא היה מניחו להתעורר לדבר רוחני כזה לכן נתצמצם כביכול מדותיו יתברך גם כן בדברים גשמיים שהן אהבת התענוגים מזה העולם הגשמי ויראת חיצונית שהן יראת העונש ויראת בני אדם זה מזה מדריגה אחר מדריגה עד שנתפשטו המדות העליונות מעילה לעלול עד הגיען לדברים שפלים מאוד וכל זה כי על ידי החומר שמתאווה לתענוגים הגשמיים יתעורר בו מדת האהבה ששם בדבר ההוא וכשיש לו דעת ואמונה כי זהו ממדת האהבה העליונה שהבורא ב"ה מדד וצמצם את עצמו עם זה המדה לזה העולם עד אותו הדבר בכדי שיוכלו לאחוז בזו המדה אזי תכף יחרד ויאחז בזו האהבה שנתעוררה בו ויתחיל לאהוב את הבורא יתברך אהבה חזקה ובודאי יתוסף בו אהבה יותר ויותר בתענוג רוחני כי מסייעין לו כשבא לטהר ונקל לו אז על ידי שנתעוררה המדה בו כבר והבן:

ואז מביא הדבר דהיינו המדה שהיתה בצמצום ומיצר אל שרשו אל עולם האהבה ותענוג העליון שהוא כלא מיצר ששם הוא חסדים גמורים שמשם בנין העולם כמ"ש תהלים פ"ט, ג' עולם חסד יבנה ועל ידי זה הוא עושה רצון הבורא יתברך שלא היתה כוונתו כי אם לעוררו לאהבה העליונה ואז כמו שמוציא המדה עליונה מן הצמצום כך מסתלקין גם כן הדינין ממנו ומן העולם כי הדינים הם סוד הצמצום אבל כשהוא יוצא מן הצמצום אזי נתבטלו הדינין ונתוסף טובה וברכה על ידו.

וכן הדין בכל המדות כגון יראה גזרה חכמתו יתברך הבלתי מושגת שאי אפשר לבא ליראה הגמורה והזכה מבלעדי שיהא דבר שיעורר את חומרו לזה המדה ע"כ נתפשטה מדת היראה העליונה ונתצמצמה בדברים שפלים וגשמיים עד מקום שיוכל האדם החומרי להתעורר שם במדה ההיא מחמת שגם הדבר היראה מלוּבש גם כן כדבר חומרי כמותו כגול כל יראת החיצונית ועיקר הכוונה מהבורא שמדד וצמצם זאת המדה שם בכדי שעל ידי המקום ההוא ששם צמצום היראה העליונה יוכל להגיע אל היראה מהבורא ב"ה בנקל מחמת שנפל עליו כבר יראה יוכל להתחיל לירא תיכף עם אותה היראה מן הבורא ב"ה ומוציא זאת היראה מן מקום הצמצום ומביאו למעלה לשרשה ועל ידי כן נתבטלו אותן הדינין שהיה ירא מהן וד"ל. כי עיקר הדינין הם מחמת שהוא על ידי צמצום ובהביאן למעלה לשרשן לכוונת הבורא ב"ה נתבטלו מחמת שעיקר הכוונה לא היתה כי אם לעוררו אבל מי שאין בו אמונה ודעת זה נשאר במקומו למטה וממשיך את עצמו עם החלק המדה העליונה למקום הצמצום יותר ובאין עליו אותן הדינין ח"ו.

וכן בכלל ישראל כשעובדין בדעת זה מוציאים כל המדות מהצמצום ומביאים אותן למעלה ואז אין דינין בעולם ואין שולטין כלל וניתקן שביל הישר ואז טובה באה לעולם בשביל ודרך שתיקנו מה שאין כן בהיפך ח"ו והבן. אף שלמעלה הוא גם כן בבחינת חסד וגבורה מכל מקום הוא לטובת המקבלים כמ"ש בראשית ב', ד' ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים כי לולא מדת הגבורה המצמצם מדתו של חסד כפי כח המקבלים לא היה אפשר לנבראים לקבל החסד ההוא המגיע ממדת החסד ועל ידי מדת הגבורה נתצמצם מדת החסד בנתיב הישר כפי שיוכלו המקבלים לקבלו כנודע מה שאין כן הצמצום שלמטה הוא גורם דינין אם הוא נפרד משרשו והבן: וכן באהבה גם כן כך כשאוהבין באהבה ההיא שנצתמצמה שם רק אותו הדבר החומרי הוא גם כן בצמצום ובאין דינים ח"ו על ידי זה וכן הוא בכל המדות:

כללא דמלתא כי כל הדברים הגשמיים והנבראים הם רק משל להבין מהם הנמשל שהיא בחי' אלקות שבדבר ההוא שעל ידי זה הוא מלא כל הארץ כבודו כמו שאם רוצה הרב להבין לתלמיד איזה ענין שאין אפשר להתלמיד להשיג הדבר כי אם שישפיל לו הרב הדבר וילביש לו כפי שכלו ועל ידי זה יבין הנמשל. כן הוא כוונת הבורא ב"ה בעולמו במה שהוטבעו מדות עליונים גם כן בדברים שפלים וחומרים כמ"ש דברים ל', ט"ו ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע כי זהו הבחירה שביד האדם להמשיך את עצמו עם אותו המדה או למעלה או למטה ובחרת בחיים פירוש בחיות בכוונת הבורא ב"ה שבדבר ההוא כי בהיפוך ח"ו נקרא מיתה שמוריד המדה למטה כי מאן דנחית מדרגיה קרי ביה וימת וזהו קהלת ט', ט' ראה חיים עם אשה אשר אהבת פירוש עם אותו האהבה תראה על החיות שמלובש בדבר ההוא ולא שתמשך למטה ותשאר המדה בצמצום שם רק תדבק באהבת הבורא על ידי זה ואז תעלה המדה לשרשה שהיא בחי' חיים:

וזהו ויקרא כ', יז' ואיש אשר יקח את אחותו חסד הוא כמבואר אצלנו במקום אחר בשם הבעש"ט נבג"מ כי האהבה העליונה בכדי שעל ידי זה יוכלו לבא לאהבת ה' שמבעלדי זאת לא יתעורר בו מדה ההיא ועל כן אמרה התורה ואיש אשר יקח את אחותו ונמשך למטה עם אותו המדה איך לא נתן דעתו להבין כי חסד הוא פירוש שהוא נובלת ממדת החסד העליונה בכדי שעל ידי זה יהיה לו בנקל לבא לאהבת הבורא ב"ה ואדרבה על ידי זה נמשך למטה ומכריח כביכול רצון וכוונת הבורא ב"ה לשנותו וד"ל ואין לך פגם גדול מזה ח"ו:

וזהו גם כן פי' מה שאמרו רז"ל תפסו הקב"ה לירבעם בבגדו ואמר לו חזור בך כי בגד הוא לבוש כי דבר ההיא שנתלבשה בו המדה העליונה דהיינו האהבה או היראה נקרא בגד כאמור בכדי שיועילנו ואם אין דעת ח"ו אדרבה נעשית לו סם המות כאמור כי הקב"ה מחמת שחפץ חסד הוא ואינו רוצה במיתתן של רשעים מצמצם את עצמו אל האדם באשר הוא שם במדרגה ההיא כאמור וזה נקרא תופסו בבגדו בלבשו שנתלבש בו בעת ההיא ואמר לו חזור בך כי אדרבה על ידי המדה ההיא שנתעוררה בך כהיום אז הוא עת לעשות לה' ולחזור ולשוב אל ה' כמאמר הבעש"ט נבג"מ ע"פ שיר השירים ב', ט' משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים כי אפילו בשעה שהרשע הולך לעשות עבירה בחדר מיוחד נופלת עליו יראה ומתדמה כאלו רואה אותו שום אדם זהו שהיראה העליונה מצמצמת את עצמו אצלו בעת ההיא להביא יראה בלבבו בכדי שיירא מהבורא ב"ה ויעזוב סכלותו אלא אדרבה באהבה ויראה ההיא יהיה נקל לו להתחיל לאהוב אותו יתברך וע"כ מתדמה לו כאלו א' משגיח מן החלונות ומציץ מן החרכים:

וזהו גם כן פירוש הפסוק הושע י"ד, ב' ג' שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעוניך קחו עמכם דברים גו' אמרו אליו כל תשא עון גו' שהפירוש הוא שובה ישראל עד ה' ואיכות התשובה הוא על ידי אלקיך שהוא צמצום אלהותו יתברך ומדותיו בכל הדברים השפלים והחומרים תבא דווקא לידי תשובה כאמור לעיל כי לית אתר פנוי מיניה ששם הוא גם כן אלהותו יתברך שמתצמצם אצלך בכדי שתוכל לאחוז עצמך

בו יתברך ובמדותיו וזהו גם כן פירוש דברים י', כ' את ה' אלהיך תירא שם ו', ה' ואהבת את ה' אלקיך שהוא הצמצום ששם והבן.

ואמר כי כשלת ופירש ואם כשלת על ידי האהבה שנתעוררה בך לא מחמת רוע המדה ח"ו רק בעוניך שהעון נקרא על שמך שנפרדת ונפסקת משרשך על ידי שאין לך שכל ואמונה הנ"ל רק עצה היעוצה קחו עמכם דברים כי הדברים עצמם שהן הלבושים שנתלבשה שם המדה האלקות קחו עמכם ושובו אל ה' אמרו אליו כל וגו' ר"ל אמרו הוא מלשון דביקות. מלשון אמרי חלוקו שתדבקו ותעלו אליו כל פירוש כל הלבושים שנתלבשו מדות עליונות ואז תשא עון יהיה עלייה לאותו עון שנעשה כסא להטוב העליון שעל ידו באת להטוב ונמתק הרע.

ואז ונשלמה פרים שהן סוד פ"ר דינים שמהם באים הדינים ועל כן נעשה שלימות והמתקה שפתינו ונעשה בחי' ה' מוצאות הפה שהוא הדבור ה' אחרונה נעשה שלימות ויחוד גמור שיהיה ה' למלך על כל הארץ כי זהו בחינת מלחמת עמלק שהוא מלחמת היצר הרע כאמור בכתוב שמות י"ז, ט"ז מלחמה לה' בעמלק מדור לדור שהוא בכל דור ודור כמו שהיה בצאת ישראל ממצרים נתלבש הס"ס בעצמו בעמלק ויצא להלחם בישראל כן בכל דור ודור רוצה לעקור ח"ו את העולם מהבורא יתברך על ידי שממשיך בני אדם אחר שבאה להן שום מדה בלבבן מהמדות העליונים כאמור שעל ידם היו יכולים לאחוז בהטוב ואדרבה על ידי זה מתלחקין עוד יותר בעונותינו הרבים הרבים שהוא סוד גלות השכינה ששוכן בתחתונים להטיבן ורשעים אדרבה חוטאין על ידי זה.

וע"כ אין השם שלם ואין הכסא שלם כמ"ש שם כי יד על כס י"ה שחסר הא' מן כסא כי הה' אחרונה היא בחי' שכינה ששוכן בתחתונים שהן ניצוצות הקדושים ונשמות ישראל ואם היו ישראל עובדין בדעת האמור היו מעלין כל הדברים למעלה והיו נעשין כסא שלם לבורא ב"ה כמ"ש ישעיה ס"ו, א' השמי' כסאי והארץ הדום רגלי כי הוא כסא קטן נגד כסא שלמעלה בעולמות העליונים והיו יחוד גמור כל הדברים לאלופו של עולם וגם השם שלם כמ"ש אצלנו במקום אחר מזה שהוא בחי' משלי ג', ו' בכל דרכיך דעהו לייחד הה' אל שלש אותיות השם כל חלקי אותיות מא' עד ת' שנפלו בשבירה לייחד אל השם מה שאין כן מחמת מלחמת עמלק שנקרא מפריד אלוף מפריד של עולם משכינתיה אז אין הכסא שלם והוא חסר א' שאינו דבוק הכסא בחי' הדום להאלוף אלופו של עולם על כן כתיב כס חסר א' כמ"ש כי יד על כס י"ה והבן. וזהו הושע י"ד, ג' ונשלמה פרים שפתינו שהוא סוד הדבור.

ובזה תבין מ"ש צדיק מושל ביראת אלהים מי מושל בי צדיק כי על ידי הרשעים מתמוטט העולם ונשאר בצמצום ודינין ח"ו ועל ידי הצדיקים נתיישב כביכול חמת המלך בהכנסו לאביו אפילו בשעת חמתו מחמת שרצון המלך נתקרב מאוד לבנו הנחמד לו נתעוררה בו מדת האהבה על בנו ואז מתפשט גם כן המדה על אותן שבשער המלך כמו כן הוא על ידי הצדיקים שמקרבין את עצמם עם כל הדברים לאביהן שבשמים ועושיין לו נחת רוח נתיישב דעתו כביכול ונמתקין הדינין שנתעוררו על ידי הרשעים וזהו להפרע מן הרשעים שמאבדין וכו' בעשרה מאמרות כי אף שהבריאה היה בעשרה מאמרות לטובתן בכדי שגם שם

במקומן השפל יוכלו לאחוז במדותיו וכמו כן נתצמצמו מדותיו ואלהותו אצלם בכדי שיכירו אותן כאמור לעיל ואפ"ה אדרבה עבור זה מתרחקין עוד וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין כו' כנ"ל על ידי שנברא בעשרה מאמרות על ידי צמצומים כי מבעלדי זאת לא היה אפשר והבן.

ונודע שכהן הוא מדת החסד כי אף שמצינו מדת קפדנות בכהנים הוא גם כן כנ"ל במדות עליונים כמו כן הוא גם במקום הזה לפי מדריגתו כי הקפדנות הוא מצמצם למדת החסד שיהא ביושר לא בחסד רב שלולא הקפדנות שלהם היה חסדם רב יותר ויותר ממה שצריך להתנהג בזה העולם:

והנה במעשה זמרי בשיטים שהתחילו ישראל לזנות אל בנות מואב ותפסו מדת הבורא ב"ה מדת האהבה ונתרחקו על ידי זה ממנו יתברך שאדרבה על ידי זה היו יכולים להתקרב ונשארו בצמצום מקום שנתצמצמו שם האהבה העליונה ונמשכו למטה למקום הדינים והצמצום וע"כ בא להם העונש ר"ל שמתו כ"ד אלף מישראל ופנחס על ידי שאחז קנאתו של מקום והקים והתקין את מדת החסד שהפילו הרשעים וע"כ זכה להיות כהן וזהו השיב את חמתי השיב הוא מלשון משיבת נפש שנתיישבה רוחו כביכול כנ"ל על ידי בן אהוב שנמתקו על ידי הדינים ונכללו בחסדים ועל כן והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם וע"כ לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי שאז אחז והתקין מדת החסד והבן ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום:

במדרש תנחומא גדול השלום שסיום התפילה היא בשלום והתורה נקרא שלום שנא' משלי ג', י"ז וכל נתיבותיה שלום והבא בדרך נותנין לו שלום: להבין הענין נקדים הפסוק מלאכי ג', כ"ג הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא וגו' דלשון שולח הוה דמשמע אף עכשיו מדלא כתיב אשלח לכם וגו' דהאמת הוא שכל השתוקקות ישראל עובדי ה' לאביהם שבשמים הוא על ידי בחי' אליהו שהוא המבשר לכל דבר שהוא שלימות כגון תורה ותפלה שהוא יחוד שלם כנודע במחשבה ודבור שהוא יחוד גמור ומקודם זה צריך תשוקה גדולה וחשק גדול וזה הוא על ידי בחי' אליהו המעורר התשוקה מקודם ואחר כך הוא בחי' משיח כי בודאי בכל תפלה ההגונה שהוא ביחוד מחשבה ודבור נעשה תיקון בחי' משיח כמו שבביאת משיח צדקינו במהרה בימינו יהיה יחוד ושלימות גמור בתמידות כי אז יהיה עליית כל המחשבות והאותיות שהוא הדבור כך הוא בכל אדם בשעת ההפלה ותורה בחי' משיח היחוד הזה שהוא סוד בנין קומת משיח כמאמר הבעש"ט נבג"מ שצריך כל א' מישראל לתקן ולהכין חלק קומת משיח השייך לנשמתו כנודע שאדם הוא ר"ת אדם דוד משיח שקומתו של אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה שהיו כלולין בקומת אדם הראשון כל הנשמות של ישראל ואחר כך על ידי החטא נתמעטה קומתו

וכמו כן יהיה משיח קומה שלימה מכל נשמות ישראל כלולה מס' ריבוא כמו שהיה קודם החטא של אדם הראשון.

על כן צריך כל אחד מישראל להכין חלק בחי' משיח השייך לחלק נשמתו עד שיתקון ותכונן כל הקומה והיה יחוד כללי בתמידות במהרה בימינו וכל זה הוא על ידי יחוד המחשבה והדבור שהמחשבה הוא נשמת הדבור המחיה אותו כי תפלה בלא כונה כגוף בלא נשמה שהוא יחוד גמור כמבואר אצלנו במקום אחר וזה א"א אם לא על ידי התשוקה שמקודם שהוא בחי' המבשר בחי' אליהו ולכך נקרא משיח כי משיח הוא לשון דבור והמחשבה משיח את הדבור ששייח את האותיות ולכך בכל עת שהוא יחוד המחשבה עם הדבור הוא תיקון בחי' משיח רק שהוא אינו בתמידות כמו שיהיה בתיקון ביאת המשיח במהרה בימינו ולכך קודם השלימות הגמור יהיה בשורת אליהו ז"ל להתעורר תשוקת ישראל קודם ביאת משיח.

והסיבה לזה שאליהו הוא המעורר התשוקה הוא כי נודע כי פנחס שהוא אליהו זכה לנשמות של נדב ואביהו בני אהרן ונודע שסיבת מיתתן היה על ידי השתוקקות רב בהתלהבות גדולה בעבודתן להבורא ב"ה עד שמחמת דביקתן באור בהיר וזך ותשוקה חזקה נפרדו נשמותיהן מגופן וזהו שנאמר ויקרא י', ב' ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה' לפני ה' דייקא שנתקרבו מאוד בהתלהבות גדול המכונה לאש מלפני ה' ואומר בקרבנתם לפני ה' וימותו מחמת גדול הקירוב באש ההתלהבות והתשוקה נדבקה נשמתן באור הזך ואחר כך זכה פנחס שהוא אליהו אל אלו הנשמות ולכך תמיד הוא היחוד והתשוקה שעל ידו יהיה היחוד השלם על ידי אליהו שהן אותיות א"ל יה"ו שהוא יחוד ה' אחרונה אל יה"ו שכל התשוקות של ישראל שהוא בחי' מיין נוקבין אל יחוד דבור ומחשבה הוא על ידי אלו הנשמות שעשו עבודת ה' ויחוד הגמור בתשוקתן הגדולה כנודע שאנא ה' הושיעה נא תהלים קי"ח, כ"ה אנ"א ר"ת אליהו נדב אביהו שתמיד המיין נוקבין והתשוקה הוא על ידם וזה נקרא שלום שהוא שלימות גמור כי בלא זה נקרא עבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס מלשון פרוסה שהוא דבר השבור לחצאין שאינו דבר שלם כמ"ש אל תהיו כעבדים כו' על מנת לקבל פרס עבודה פרוסה שאינו שלימות.

אך העיקר הוא להיות לעובד ה' בשעה שמדבר דברי תורה ותפלה תשוקה חזקה ודביקות גדולה שיסכים ויחליט בדעתו ויהיה שמח הלואי שתדבק נשמתם בדבורים האלו עד שתצא מן הגוף כמו אצל נדב ואביהו הגם שיש דיעות בש"ס על מהות סיבת מיתתן מכל מקום האמת הוא גם כן כמו שאמרנו רק שגם מה שאמרו בש"ס הוא אמת שלולא זאת שאמרו בש"ס היה הבורא ב"ה משמרן שלא יהיה יציאת נפשותיהן ממש רק שעל ידי עלו הדברים האמורים בש"ס גרמו להם לזה והבן אבל באמת עבודתן היתה עבודה חמה מאוד:

כללו של דבר כל מקום שיש יחוד נקרא שלום ע"ש שלימות ולכך תורה ותפלה הוא שלום וסיום התפלה הוא בשלום מאחר שנעשה יחוד הדבור והמחשבה שהוא יחוד הה' מוצאות אל השלט אותיות יה"ו שהוא בחי' מחשבה נעשה שלימות הגמור וכ"ז הוא על ידי אליהו ז"ל שהוא מבשר שהוא התשוקה

שמתחלה ולכך הבא בדרך נותנין לו שלום כנודע ממ"ש בזוהר הקדוש שכשהאדם הוא בדרך זיווגא עילאה אזדווג בהדיה שהוא גם כן בחי' הה' ונעשה גם יחוד והבן:

וזהו הנה אנכי שולח לכם תמיד בהווה את אליהו כי תמיד הוא כן כאמור לעיל כי מתחלה קודם שיהא יחוד שנקרא בא יום ה' וגו' ע"ש התחברות ויחוד השם שהוא הה' אל הג' אותיות שנשתלם השם בשלימות גמור שהוא בחי' משיח כאמור צריך תחלה בחי' אליהו שאני שולח לכם תמיד גם היום בכל עת תורה ותפלה קודם שתעשה יחוד הנ"ל שהוא בא יום ה' שנתחבר השם ונתייחד:

וזהו פנחס בן אלעזר וגו' השיב את חמתי כי את הוא בחי' הה' מוצאות שמא' עד ת' כנודע שהוא יחוד האותיות לאלופו של עולם וזהו השיב א"ת שהוא המשיב תמיד את האותיות שהן בחי' הה' לאלופו של עולם חמתי הוא מלשון התלהבות על ידי ההתלהבות והתשוקה שמקודם כנ"ל. לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום וגו' נותן גם כן בהווה תמיד במקום שיש יחוד הנק' ברית שלום כנודע אני נותן לו שהוא יהא הסיבה לזה על ידי התשוקה שעל ידו מקודם כמו שיהיה בביאת המשיח במהרה בימינו בתמידיות שיהיה מקודם בשורת אליהו אמן נצח סלה ועד ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת מטות

וידבר משה אל רשי המטות וגו' איש כי ידוע נדר וגו' לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה ונקדים מה שאמרו רז"ל על מ"ש גבי נזיר וכיפר עליו הכהן מאשר חטא על הנפש וכי באיזה נפש חטא אלא זה שציער עצמו מן היין.

להבין הענין דנודע כי כל העולם ומלואו תהלים ל"ג, ו' בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם כי על ידי הדבור נתהוו כל המציאות דבר קטן וגדול והוא המקיימם ומחיה אותם כמ"ש נחמיה ט', ו' ואתה מחיה את כולם ולולא החיות שבתוך הדבר היה נעדר מן המציאות אלא שהן מדברים שנפלו בשבירה בזה העולם השפל כנודע מחטא אדם הראשון וגם בדורות שאחריו שכמה וכמה ניצוצי נשמות הנפולין מלובשין בדברים מזה העולם במיני מאכל ומשתה וכיוצא בהן ממיני העולם שאין לך דבר מזה העולם שאין בו ניצוץ הקדוש שנאצל מדבורו של הקב"ה המחיה אותו הדבר והוא הטעם שבדבר ההוא המתוק לחיך כמ"ש תהלים ל"ד, ט' טעמו וראו כי טוב ה' ר"ל מה שאתם טועמין ורואין כי טוב הוא ה' שהוא ניצוץ הקדוש שבדבר ההוא המלובש בו כמו שנראה לעין כי לאחר שאכל האדם המאכל ונשאר החיות בקרבו שהפסולת נדחה לחוץ מבלי חיות והוא דבר נפסד וגרוע כי עיקר המזון שהאדם ניזון ממנו ומוסיף לו כח

הוא הניצוץ הקדוש שבמאכל ההוא שהוא הטעם הטוב שהאדם טועם במאכל ובמשקה ההוא ולכן בשעה שאוכל האדם המאכל נתייחד הניצוץ ההוא אל חיותו של האדם ההוא האוכלו וניתוסף בו כח.

וכשמאמין אמונה שלימה גמורה שזה מזון רוחני שהוא אלהותו יתברך המלובש שם ונותן דעתו ולבו על פנימיות ומדבק את עצמו עם כל חיותו ומוחו ועם זה הכח והחיות שניתוסף בו על ידי הניצוץ הקדוש שבא בקרבו לשורש הכל שממנו נאצלו כל החיות אזי מביא גם כן הניצוץ הקדוש שהיה עד עכשיו בשבירה ובגלות אליו יתברך שהוא מתענג מאוד מזה כנודע כי זה כל עיקר עבודתנו לקרב כל הניצוצות הקדושות מן קליפיות שהן בשבירה אל מקום הקדושה שיהא עליית הקדושה מן השבירה ובפרט שכל עבודתו ותורתו שמדבר דברים מחמת זה הכח והחיות שקיבל מטעם המאכל שהוא הניצוץ הקדוש כאמור וכשמייחד דבורו אל דבור הקדוש יש עלייה גם לאותו הניצוץ שהוא גם כן דבר ה' כאמור לעיל שהן הכל אותיות נפולין כנודע.

על כן צריך כל עובד ה' לראות על פנימיות הדבר האמור שיהא כל מעשיו לשם שמים באכילה ושתייה גם כן להעלות ניצוצי הקדושה מן השבירה שהוא בחי' שביה וגלות אל הקדושה מן השבירה שהוא בחי' שביה וגלות אל הקדושה עליונה על ידי הברכות שמברך וממליך את הבורא יתברך שמו על הדבר ההוא וגם אחר זה שעובד ה' בכח ההוא כאמור ומדבר דיבורים על ידי זה בכחותיו שמכניס בהדיבורים ומדבק את עצמו להדיבורים העליון יש עלייה להאותיות הנפולין שהן ניצוצות הקדושים הנ"ל.

וכן כל הדברים שבזה העולם כגון משא ומתן וריוח השכר הכל הוא התענוג שבא לו מזה הן הן ניצוצות שלו ששייכים לו שמלבושין בזה הדבר שנזדמן ששייכין לו כמבואר אצלנו במקום אחד מזה כמאמרנו ע"פ מ"ש במקומך יושיבוך ומשלך יתנו לך כי אין אדם נוגע במוכן לחבירו כי הניצוצות השייכים לשורש נשמתו אי אפשר להיות להן עלייה כי אם על ידי זה האדם שהן שייכין לשורש נשמתו שהן בחי' נפשו ממש וזהו הטעם שצריך כל אחד ליסע זה למקום פלוני וזה למקום פלוני כי הנהגת הבורא יתברך שמו שהוא יודע כי חלקי ניצוצות השייכים לנפשו הן שם מלובשים במאכל או באיזה משא ומתן ומסבב הבורא ב"ה סיבות בכדי שילך האדם הלז שם על ידי שנותן לו בלבו חשק ומלביש לו הסיבה בדבר מה שיצטרך ליסע לשם ועיקר הכוונה שיאכל שם וישתה או משא ומתן ועל ידי זה יעלה הניצוצות ההם כמבואר אצלנו זה הענין באריכות במקום אחר.

ועל כן צריך כל אחד לשום עיניו ולבו לראות על זה שהוא סוד בכל דרכיך דעהו כמ"ש אצלנו במקום אחר וכשיתן דעתו לזה ידע איך הבורא ב"ה מחיה אותו באלהותו ממש כאמור כמ"ש דברים ח', ג' כי לא על הלחם לבדו וגו' כי על כל מוצא פי ה' וגו' שהוא בחינת הדבור המלובש בדבר ההוא ובלחם ההוא שנודע כי כל מזונות נקרא על שם לחם כמ"ש דניאל ה', א' עבד לחם רב ואם כן מי שמצער נפשו ומסגף את עצמו לבלתי להנות מן העולם נקרא חוטא כמו שיש דעה בש"ס היושב בתענית נקרא חוטא כי הוא גם כן עבודת ה' כמו תורה ותפלה ותפילין וכל המצות כי באורייתא ברא קב"ה עלמא ובאורייתא מתנהג עלמא ובכל דבר יש תורה כנודע וכל מאמין צריך להאמין שאין שום דבר שיהא חוץ לעבודתו יתברך רק

שהוא על פי התורה אשר התורה התירה לאכול ולשתות רק שיעשה לשם פועלן ולא להנאת עצמו רק על דרך האמור נקרא הכל עבודה חמה ולכן נקרא חוטא שמחסר עליית הקדושה לשרשה המלובש במיני המזונות ההם שהוא מונע את עצמו מהם.

אף שאין לו דעת שלם לזה בשלימות הגמור מכל מקום הוא עושה פעולה מזה כאמר הבעש"ט נבג"מ כי אפילו עכו"ם שאכל מין מאכל שמלובש בו ניצוץ הקודש ובכח האכילה ההיא עשה שירות לישראל נעשה עלייה בצד מה להניצוץ ההוא אף שאינו כל כך כמו בישראל שאכלו בא וראה עד היכן הדברים מגיעים כי באמת מי שאין לו דעת בזה הלא גם תורתו ותפלתו של זה הן גם כן כך שאיננו בשלימות גמור ואף על פי כן הוא לומד ומתפלל כי מכל מקום הן נקרא תורה ותפלה לפי ערך דעתו ומכל מקום נקרא עבודה כמו כן באכילה ושתיה ההכרחי הוא גם כן עבודה כי אפילו ע"פ פשוט הוא מברך כמה ברכות וממליך הבורא ב"ה על המאכלים הוא גם כן עבודה רק שצריך לילך ממדריגה למדריגה כמו שצריך לילך בתפלה ממדריגה למדריגה לילך בשכל יותר מזמן לזמן.

כללו של דבר שהן רק דבר אחד כי הוא הכל עבודת ה' רק שבעת שאין אכילתו בעבודה חמה כך באותו העת אין תורתו ותפלתו עבודה חמה ומכל מקום לעבודה נחשבין לפי העת ההוא באופן שילך במדריגה יתירה ודעת יתרון וירגיל שיעשה נחת רוח לבורא יתברך בכל הדברים שהן צמצום אלהותו יתברך והבן. כי מ"ש בגמרא היושב בתענית נקרא קדוש הוא גם כן אמת ששני הדיעות הן אמת כי גודל מדריגת התענית באמת בשלימות הגמור הצריך לזה הוא מדריגה גדולה מאוד ויחוד הגדול והגמור כנודע שהוא יחוד ת"ת ומלכות שהן אותיות תעני"ת שהוא ת"ת ענ"י שכן נקרא מדת המלכות כנודע דלית לה מגרמה כלום מכל מקום מפני שצריך מוחין גדולים לזה לאו כל מוחא סביל דא שיהא יחוד הגמור על ידי בהתפשטות הדבר מחיצוניות ע"כ טוב לו שיתן דעתו לקיים בכל דרכך דעהו שהוא יותר נקל לו והבן וזהו וכי באיזה נפש חטא אלא זה פי' נפש זה שציער עצמו מן היין והחסיר ומנע הנפש המלבוש בין ההוא מבלי שיוקרב אל הקדושה ונשאר חולין כביכו"ל:

וזהו איש כי ידור נדר לה' וגו' לאסור איסור על נפשו שאוסר על ידי זה על נפשו לבלי קרבה אל הקדושה כנ"ל דהיינו הנפש המלבוש בדבר ההוא ששייך לחלק נפשו שהיה יכול לקשרו ולקרבו למעלה ועתה אסרו מבלי שיקורב לכך אמרה תורה לא יחל דברו שהוא מוצא פי ה' הניצוץ המלבוש שם לא ישאירנו חולין אך ככל היוצא מפיו של הבורא יתברך שהוא דבר גבוה ובכל כוונת הבורא ב"ה בהניצוץ הזה שהלבישו שם במאכל ובמשקה ההיא יעשה ויתקן: לכך אמרו רז"ל כל הנודר כאלו בנה במה וכל המקיימו כאלו הקריב עליו קרבן בשעת איסור הבמות כי באמת זה שמעלה הניצוצות על ידי אכילתו נקרא קרבן שמקרב ומייחד ניצוץ הקדוש לשרשו כמ"ש שולחנו של אדם מכפר עליו כי באמת אין לך קרבן גדול מזה שהוא יחוד גמור ולכך נקרא שולחן מלשון שליחות שהניצוצות ההם השייכים לנפשו נשלחין אליו שיעלה אותן במאכלים הבאים לידו על השולחן שאוכל עליו ולכך נקרא שולחן אשר לפני ה' שמקרב לפני ה' כאמור מה שאין כן הנודר שאינו מקריב הקרבן לפני ה' אף שהוא מכוין לשם שמים מכל מקום הוי כאלו הקריב לה' בבמה ולא לפני ה' והבן: ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

וידבר משה אל ראשי המטות וגו':

נודע מה שאמרו רז"ל בש"ס וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר מלמד שכל התורה כולה בדבור אחד נאמרה מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע עד שאמרו ישראל אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה וגו':

להבין זה הלא הבורא ב"ה ידע זה שאין כח ויכולת ביד ישראל לשמוע בדרך זה שנכללה כל התורה בדבור אחד ואם כן לאיזה כוונה אמרה בדבור אחד. אך האמת הוא דנודע שהתורה נתנה בכלל ופרט בכלל צריך לפרט ופרט צריך לכלל. והוא כי סוד נתינת התורה הוא בספר יצירה קבען בפה שאורות כ"ב אותיות התורה נקבעו בפה האדם בחי' דבור פנימי וקדוש מקדושתו יתברך שהוא השכל והחיות הקדושה ממנו יתברך שזה הוא החילוק שבין ישראל עם קרובו לבין אומות העולם שאף שיש להם גם כן דבור אינו אלא דבור חיצוני כנודע שזה נקרא נפש חיה כתרגום אונקלוס על פסוק בראשית א', ז' ויהי האדם לנפש חיה לרוח ממללא שהוא עיקר החיות הקדוש שבתוך האדם ובו מדבק את עצמו למעלה כנודע שזה עיקר נתינת התורה בדרך כלל שנקבע הדבור הכללי בפה האדם והכלל הזה ישנו בכל אחד ואחד מישראל אפילו עם הארץ רק שהכלל צריך לפרש שצריך ללמוד התורה בפרטותיה אבל לולא שניתן דבור הכללי הקדוש בפנימיות תחילה לא היה האדם יכול לבוא לידי שלימות גמור ולידי הבנת התורה באמיתותה ועל ידי הה' מוצאות הפה בפנימיותהן יוכל להגיע אל הפרט ולהנהיג את עצמו בכל דבר אפילו מדברי עולם הזה בהתורה.

כי נודע סוד הדבור הוא הנהגת העולם כלשון דבר שהוא לשון הנהגה כמו תהלים מ"ז, ד' ידבר עמים תחתינו כנודע שהוא סוד הה' אחרונה של שם המיוחד שהוא בחינת אדנות שהוא אדוני הארץ שכל הנהגת העולם על ידי מדה זו ולכך כל בחי' והנהגת העולם בכל ענייניו הכל על ידי הדבור כגון משא ומתן וכל כיוצא בזה שהוא הדבור שבו נבראו כל הנבראים כמ"ש שם ל"ג, ו' בדבר ה' שמים נעשו גו' והוא בחי' הה' מוצאות שהוא התורה כמ"ש ואהיה אצלו אמון שהוא מוצא פי ה' שהוא יתברך שופע בה' המוצאות שאור א"ס ב"ה הוא מושפע בהאותיות ובכל מה שנברא בהאותיות שהוא כל העולמות ומלואן כי אורייתא וקב"ה חד וכח הפועל בנפעל ויש בכל דבר הה' מוצאות בהעלם וחי החיים אור א"ס ב"ה שופע בהעלם האותיות המלובשים ונעלמים בדבר ההוא ובפרט בהתורה אור א"ס ב"ה שופע בהאותיות.

וצריך האדם שלא יטמא הה' מוצאות שנקבעו בפיו שגם כן אור הא"ס שופע בה' מוצאות האלו שהן נתינת התורה הכללית וישמור פיו ולשונו מרע לבל יטמאנו בדיבורי שקרים ולשון הרע ורכילות ודברים בטלים בכדי שלא יפריד הה' מוצאות שנקבעו בפיו מחי החיים אור הא"ס ב"ה כאמור וכשישמור מלטמא

פיו אזי יהיה נקל לו לדבק את עצמו בעסקו בתורה ותפלה באותיות שנקבעו בפיו לדבק את עצמו לאור א"ס ב"ה השופע בתוך האותיות מאחר שלא נפרד ממנו יתברך ושמר הדבור.

כאמור אצלנו במקום אחר על מ"ש שם נ"ח, ב' האומנם אלם צדק תדבקון מה אומנתו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם יכול אף לדברי תורה כן תלמוד לומר צדק תדברון כי כשיאמין האדם הישראלי שזה הדבור שנקבע בפיו אינו רק בחי' נתינת התורה ובחינת שכינתו יתברך השוכן בתחתונים על ידי פתח הגוף שהוא הדבור בה' מוצאות ושהוא יתברך שופע ומחיה הדבור ההוא שבפיו והאדנות ששוכן בתוכו הוא המדבר כמ"ש שם נ"א, י"ז' אדני שפתי תפתח שהכוונה שהאדנות תפתח שפתי שידברו הדיבורים בחיות הנשפע ממנו שהוא בחי' אדנות כאמור בודאי אם היה מאמין זאת באמונה שלימה היה יודע שמצד עצמו הוא כאלם והוא יתברך כביכול המדבר דיבורים אלו בתורה ותפלה ולא היה עושה בשביל עצמו כלל והיה מדבק את עצמו לאורו הגדול והיה משתוקק באהבה עזה לדבק את עצמו אל הדבור הקודם שממנו נאצלו כל הדיבורים ומכל שכן שלא היה מדבר דברים נפרדים ממנו יתברך כגן דברי לשון הרע ורכילות ואפילו בכל דברי עולם הזה ההכרחים לא היה מופסק מדביקותו יתברך שגם שם הוא דבור הקדום נעלם מאחר שבו נבראו כאמור ולא היה דבור המפרידו שלא היה שיחתו שיחת חולין כנודע וזהו מה אומנתו של אדם בעולם הזה אפילו בכל דברי עולם הזה יעשה עצמו כאלם שמצד עצמו יהיה כאלם על ידי האמנתו שהדבור הוא האדנות שכינתו יתברך השוכן בה' מוחאות שלו כאמור.

יכול אף לדברי תורה פירוש דנודע סוד קליפה קדמה לפרי שצריך האדם לילך ממדריגה למדריגה ומקודם שנותן לבו ללמוד תורתו יתברך אף שאין בו עדיין מדריגה זו שילמוד לשמה שהוא לשם ה' המוצאות שהוא דבור הקדום לא יאמר לא אלמוד כלל רק צדק תדברון כי מתוך שלא לשמה בא לשמה כי מכל מקום הוא תורה וכפי שכלו בזמן ההוא כן צמצום אלהותו לו בזמן ההוא רק שלא יעמוד על מדריגה אחד אחר כך יתוקן גם למודו הקדום והבן וכבר בארנו זה במקום אחר באריכות.

ולכך בכל מצוה ומצוה נאמר וידבר ה' אל משה דבר אל בני ישראל שהוא להמשיך הדבור הקדום בחי' הה' לישראל בדרך כלל כי כל זה הוא עיקר נתינת התורה שבחי' הה' שהוא שמו יתברך ממש וחלק ה' נמשך ונשפע לתוך בני ישראל על ידי הדבור שנאצל מן דבור הקדום כנודע ובלבד שיעשה כאמור שלא יפריד ח"ו הדבור ממנו יתברך רק שיקרב את עצמו עם כל מה שבעולם ששם בחי' הה' מוצאות ועם כל הדיבורים למעלה לאור א"ס ב"ה מאחר שאינו מפריד הדבור מאור א"ס המחייבו כאמור ואז בכל דבר שיראה יראה הטוב שבהדבר ולא יהיה מחיצה מפסקת בינו לבין הטוב כמו שאמר דוד המלך ע"ה תמכת ביד ימיני וכמ"ש תהלים ט"ז, ה' אתה תומך גורלי כדרשת רז"ל על זה שהוא יתברך תומך ידו ומראה לאדם חלק הטוב כמ"ש דברים ל', י"ט ובחרת בחיים כי על ידי שהוא אינו מופרד ממנו יתברך שלא הפסיק הדבור ממנו יתברך ואם כן הבורא ב"ה שהוא אור א"ס חי החיים שופע בתוך ה' מוצאות שלו ובכל מקום שהוא רואה בהנבראים רואה הטוב הגנוז בהם שהוא גם כן אור האותיות שבהן נבראות הנבראים ואם כן בודאי הוא יתברך חומך ידו שיבחר בחיים מאחר שהוא אצלו יתברך ודבוק בחיים אור א"ס ב"ה הוא כבר דבוק בחיים ובודאי יבחר תמיד בחיים.

כנודע הבא לטהר מסייעין לו כי הקדושה שבתוכו שנדבק בו הוא המסייעו ובודאי שיסור מכל רע שהוא דבר נגדיי אצלו מאחר שהוא אצל הדבור הקדום ודבוק בחי החיים והבן ולכך הבא לטמא פותחין לו כי ממילא על ידי שבא לטמא מסתמא כבר נפרד מאורו יתברך ונפסקו ה' מוצאות שלו שהוא היכל אור א"ס ב"ה הרי נפסק החיים וממילא בלא סיוע נופל ברע ואינו רואה הטוב.

כאמור אצלנו על מ"ש בהוא רוכל שהיה מחזר בעיירות הסמוכים לציפורי ומכריז מאן בעי סמא דחיי איכנפו כולי עלמא ואמר להם תהלים ל"ד, "יג מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור גו' כוונתו היה להודיען ככל האמור שהעיקר הוא שמירת הדבור ועל ידי שמירת הדבור יקויים בו תמכת בימיני שילך תמיד לימינה של תורה שהיא ובחרת בחיים כאמור כי נודע שהגוף נקרא עיר כמו שאמרו רז"ל עיר קטנה וכו' זה הגוף וציפורי נקרא השראת השכינה כמ"ש משלי כ"ז, ח' כצפור נודדת מן קינה וגו' והיה מחזר בעיירות בגופי בני אדם שהן סמוכין לציפורי שרוצין לקרב את עצמם תחת כנפי השכינה ולימדת דעת זה מי האיש החפץ חיים שיהא חי החיים נקבע בו בקביעות אוהב ימים שהן המדות שבכל המדות בו יראה הטוב נצור לשונך מרע לשמור הדבור הנקבע בו כאמור ועל ידי כן יהיה הדבור שלו היכל לאור א"ס ב"ה שיזכה להיות דבוק בחי החיים ולא יראה רק הטוב שבכל דבר.

ויסכימו כל הדי' יסודות בנין גופו כל אחד לעבודתו כי הן גם כן שרשן משמו יתברך כנודע שהוא השתלשלות ד' אותיות של שם הויה וכשאין הדבור שמור כראוי ונפגם מגביר הרע שבו ומושך אותו על ידו בד' יסודות לרוע המדות שהוא בבחי' פירוד כנודע שהטוב הוא בחי' אחדות והרע הוא בחי' פירוד כי מצד האש מתאווה ומתלהב לתאוות רעים ומצד יסוד המים אהבת התענוגים ומצד יסוד הרוח ההתנשאות והגיאיות ומצד יסוד העפר העצלות בעבודתו יתברך ואם כן כשהיסודות נופלין בהתגברות הרע אינן מסכימין לדבר א' רק כל א' ממשיך דבר שאין אחר מסכים עמו וכשהיסודות הן בטוב כל שכן שאור א"ס ב"ה שופע בה' מוצאות שלו הן מסכימים לדבר אחד כל אחד שבשעת עבודת ה' צורך להתלהבות הגדול ולענוג הרוחני בעבודתו יתברך שמו שהוא עיקר היחוד ודיבורים שהן בחי' רוח כמ"ש לרוח ממללא ויסוד עפר הוא ע"ד מ"ש הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר אפילו גלגל חמה שהוא בחי' עפר העליון שממנו נתהוו כל הנבראים שהוא בחי' מדה תחתונה כנודע שאפילו גלגל חמה ממנה נתהווה ואם כן אף נשמתו ודבורו מקשר ושב אל בחי' עפר ההוא שהוא בחי' ה' כאמור:

וזהו וידבר משה אל ראשי המטות ראשי המטות נקראים האותיות שהן המנהיגין כאמור שהוא לשון דבור המורה על הנהגה שהוא המשיך להן הדבור מדבור הקדום וזהו לבני ישראל לאמר להם על פי זה שזה הדבר שמדברים ידעו אשר צוה ה' שהוא יתברך המחיה הדבור ומצוה אותו ומדבק אותו אל אורו שהוא א"ס ב"ה והוא כביכול המדבר הדיבורים ההם וע"כ איש כי ידוע נדר לה' או השבע שבועה כנודע מס' הזוהר נפש כי תחטא תוהא הוא ושמעה קול אלה שמשביעין אותה קודם בואה לזה העולם לבלתי סור מדבריו של הבורא ב"ה ותורתו וזהו זה הדבר אשר צוה ה' כאמור שהוא דבר ה' ממש ועכ"ז שאיש כי ידור נדר או השבע שבועה שמושבע ועומד ע"כ אינו ראוי כי אם לאסור איסור שהוא לקשר עם נפשו

שהוא הנפש ח' שהוא רוח ממללא כמאור ועל הוא לשון עם שיאסור ויקשר עם נפשו שהוא הדבור למעלה לאור א"ס ב"ה על ידי שלא יחל דברו שלא יחלל הדבור הקבוע בפיו ככל היוצא מפניו יעשה דהיינו ככל היוצא מפיו של הבורא ב"ה כביכול שהיא לכוונתו שידבק על ידי הדבור בו יתברך ולא יפסיקנו ממנו כן יעשה תמיד ואז טוב לו בזה ובבא ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

במדרש רבה ומקנה רב היה לבני וגו' שלש מתנות נתן הקב"ה בעולם חכמה וגבורה ועושר וכיון שזכה בא' זכה בעולם זכה בחכמה זכה בכל זכה בגבורה זכה בכל זכה בעושר זכה בכל.

להבין הענין דנודע כי כל פעל ה' למעניהו כל מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שאין לך שום הנהגה בזה העולם שהבורא ב"ה מנהיג בהם בריותיו כי אם שהוא יתברך צופה ומביט באור השגחתו שאינו מושג לשום נברא שהצורך הוא דייקא והתנהג בזה הנהגה בעת ההיא ובדור ההוא וכן לכל אחד ואחד בפרטיות צופה השם יתברך שהצורך להנהגת האדם ההוא בכדי שידע וישיג כבודו יתברך ומציאותו אינו כי אם על ידי דבר זה כגון לזה בחכמה שחולק לו יתרון חכמה על זולתו ולזה בעושר ולזה בגבורה הכל הוא לכוונה שהוא יתברך מצמצם את עצמו כביכול אל האדם כפי אשר גזרה חכמתו יתברך שעל ידי דבר ההוא נקל לו להתקרב אליו ולהרחיב גבול הקדושה וזהו בחי' מלא כל הארץ כבודו כי הארץ ומלואה בכל הדברים ובחינות המתנהגין בו בזה כך ובזה להיפך הכל הוא לכוונה אחד למען כבודו שיוודע כי לזה הצורך הוא כך שידע כבודו וגדלו ולזה כך.

אך שבכל דבר יש התערבות טוב ורע שהוא סוד הבחירה ומי שאין לו דעת יכול על ידי זה להתרחק ממנו יתברך כמו בהתורה שבודאי הוא כבודו יתברך וכל עיקר עבודתו היא התורה ואעפ"כ אמרו זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם המות ח"ו ואם כן אינו מן הנמנע וכל שכן שבמדה שמודד לו השם יתברך את עצמו כביכול שירחק אדרבה ממנו כל זמן שלא זכה לנצח הרע שבקרבו ושבדבר ההוא כי הכל מעורב טוב ורע כמבואר אצלנו במקום אחר באריכות וכמו שדרשו חכמי המשנה ז"ל ואהבת את ה' וגו' בכל מאדך בכל מדה ומדה שמודד לך הוי מודד לו במאוד מאד שנודע כי לכך נקראו המדות בלשון מדות שהוא יתברך מצמצם את עצמו ומודד אלהותו יתברך כביכול אל העולם בכלל או בפרט אל האדם כפי שכלו וטבעו המושג לו יתברך שצריך ונקל לו כך וכל מה שבא על האדם הכל הוא לטובתו שאין לך טובה גדולה מזו שהוא יתברך מצמצם אליו בכל מה שיותר נקל לו לדבק את עצמו אליו יתברך.

וזהו ואהבת את ה' גו' בכל מאדך בכל מדה ומדה שמודד את עצמו לך הוי מודה לו במאוד מאוד כי בודאי הכל לטובתך כאמור ואם כן יכול לבא למדת ההשתוות על ידי זה שהוא מדריגה גדולה אך העיקר הוא האומנה הגמורה באמת גמור על זה.

בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר רע כי נודע על ידי ההתרחקות ממנו יתברך הוא בסוד משלי ל', כ"ג שפחה כי תירש גבירתה שכביכול גבול הקדושה נכנע תחת הקליפות ח"ו כי כמו שהאדם פועל בקרב שבהדבר שמודד לו הבורא ב"ה א"ע אוחז ברע שבדבר ההוא ומגביר הרע על הטוב מחמת הכח החומרי שהוא גם כן כלול מטוב ורע מחומר יצירה ועל ידי החומר שהוא הרע נמשך לרע שבדבר ההוא שצמצם א"ע הבורא ב"ה אליו כי הכל הולך לשרשו ולמינו ואינו רואה הטוב שבדבר ההוא שזה נקרא יצר הרע ועל ידי כן גורם גם כן שגבול הקדושה נענע תחת הקליפה ח"ו שזה עיקר הגלות ושכל עיקר עבודתינו ותקוותינו להגביר גבול הקדושה ולהקנות שפחה תחת גבירתה על ידי מה שנאחז בהטוב שבכל דבר ולהגביר כח הצורה והנשמה שהוא החלק אלקי שבתוך האדם הישראלי ואז כח החומר שהוא היצר הרע נכנע על ידי שכל עצמותי תאמרנה ה' גו' תהלים ל"ה, י' כי בהתגברות הטוב בתוך האדם גם החומר עובד את ה' כי כל עבודת ה' צריך על ידי החומר והכל על ידי כח הנשמה שמתגברת עליו ונעשה אחדות גמור שגם הרע נמתק ונעשה כסא אל הטוב וכך נעשה גם כן למעלה ונקנה עבד תחת יד רבו והבן וזהו בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע:

וזהו תהלים ק"ד, כ"ד מה רבו מעשיך ה' כולם בכמה עשית כי נודע שהצירוף של חכמה כ"ח מ"ה כנודע מתיקונים שבכל מעשה ה' שבכל העולם שנשתלשל מחכמה העליונה שגזרה חכמתו יתברך שיהא כך הוא להביט הכ"ח מ"ה הוא מי המחיה הדבר ומה כוונתו והלא כבודו יתברך מלובש שם במעשה ההוא למען יכירו על ידי זה כבודו כאמור לעיל שהוא מודד א"ע על ידי זה ומשתלשל בכדי שיקל להן להכיר גדולתו יתברך וזה אינו כי אם מלאה הארץ קניניך להקנות עבד תחת רבו שיהא קנין הקדושה מלאה הארץ על ידי שיאחז בהטוב שבמעשה ההוא ולהכניע קרע על ידי שיתן לב לדעת כ"ח מ"ה הוא כאמור.

וכמ"ש ישעיה מ', כ"ו שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה שתשאו למרום עיניכם שהן עיני השכל ולא שתשפילו לראות בהרע שבדבר ההוא ואז על ידי טוב ההסתכלות תחברו ותיחדו את אל"ה למ"י שהוא א"ס ב"ה מאחר שתשאו את השכל שלכם להאמין כי הוא העיקר שהדבר ושהוא למען כבודו תקשרו את אל"ה למ"י ויהיה יחוד אלהי"ם כמ"ש בתיקונים מ"י אל"ה הן אותיות אלהי"ם שהוא צמצום אלהותו יתברך בכל הדברים כפי שגזרה חכמתו שעל ידי כן יוכל להתקרב אצלו יתברך ואז תבינו כי מרוב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר כי אין איש בעולם שיתנהג השם יתברך עמו בשום מדה שלא יהא במדה ההוא רוב אונים ואמיץ כח לאמץ על ידי זה את כחו שיגבור גבול הקדושה על הרע ועל ידי זה כשכל ישראל יסתכלו על זה ויתנו דעתם על זה יבא משיחנו במהרה בימינו מאחר שיתרבה גבול הקדושה.

ולכן אמרו רז"ל עתידה ארץ ישראל שתרחיב את גבולה בכל העולם שעל ידי הרחבת גבול הקדושה בתוך ישראל בקרב לבביהם נעשה גם כן כך בכל העולמות ויתרבה גם כן בגשמי כי הכל תלוי זה בזה בהשתלשלות כנודע ולכן כשחטאו ישראל והגבירו גבול הקליפה נתמעטה ארץ ישראל ונקטנה כנודע מאמרם ז"ל ארץ צבי כתיב בה מה צבי הזה אין עורו וכו' ועל ידי כן יהיה גם כן הרחבת הדעת שהוא הגבול הקדושה בלי תכלית:

וזזהו ומקנה רב היה וגו' מקנה מלשון קניית שהן הקנו עבד תחת רבו בקנין רב ובאמונה שלימה כאמור בשכל הגדול בכל המדות המתנהגים בעולם עד שהקנין שלהם היה רב מאוד וזהו ומקנה רב היה גו' ר"ל קנין רב היה לבני ראובן שהקנו את הרב על העבד ושהקנו העבד לרב על ידי טוב מעשיהן שאחזו הכל בהטוב עד שעל ידי זה נתרחה גבול הקדושה ברוחני ונמשך כן בגשמי גם כן שעבר הירדן נעשה גם כן ארץ ישראל קדוש בקדושת ארץ ישראל ומזה תבין שארצות שכיבש דוד היה להן קדושת ארץ ישראל כי הכיבוש ההוא היה מקודם ברוחני כאמור על ידי עבודת דוד המלך ע"ה עם דורו ונמשך מזה גם כן כיבוש גשמי:

וזזהו גם כן כוונת המדרש על זה הפסוק להודיע איכות קניית העבד תחת רבו שהוא בכל הדברים שנותן לו השם יתברך בעולמו ומתעלם ומתצמצם בהן לפניו בכדי שיאחזו בו ויכירו כבודו כי לית אתר פנוי מיניה וזהו זכה באחד זכה בכולם כי אם זכה ונצח את הרע שבהדבר ואחז בהטוב נדבק על ידי זה באור א"ס ב"ה ובודאי הבא לטהר מסייעין לו כי הטוב וחי החיים שנדבק בו על ידי זה לאורו יסע וילך להלאה ויתחזק יותר ויותר שכך ראה חכמתו יתברך שמו שעל ידי הדבר ההוא אם ירצה יהיה דרך עלייתו ומאחר שאחז הדרך ההוא בודאי יגיע למחוז חפצו בחיים העליונים בכל דבר ויזכה גם כן לחכמה וגבורה אם המדה ההוא היה עושר ואם המדה היה חכמה על ידי זה יזכה לב' דברים גם כן שהן עושר וגבורה מאחר שהוא דבוק בא' שהוא צמצום אלהותו אליו העיקרי בודאי כיון שנדבק בו יתברך יבא לכל השלימות כי הוא יתברך שלם בכל השלימות והוא דבוק בו גם כן והבן.

וכן אם המדה היה אצלו גבורה שהוא יתרון כח מבזולתו והוא בכח ההוא נותן עיניו ולבו לאחוז בהטוב שישים כל כחותיו וחיותו בעבודתו יתברך ומכניע הרע שהיה יכול לבא מצד זה הגבורה אזי נקרא גם כן מקנה ונדבק בו יתברך ועל ידי זה סוף שזוכה בכולן כאמור והבן.

וכן בעשירות אם יזכה לנצח הרע שמלוּבש בעושר ההוא שיוכל להרחיקו ממנו יתברך ואחז בהטוב כי נודע שכמעט כל המצות תלוין בממון לעשותן על צד היותר טוב כמ"ש התנאה לפניו במצות וצדקה והכנסת אורחים אזי על ידי זה מקנה העבד תחת רבו.

וכן בחכמה שאינו חכם להרע כי גם בחכמה הוא התערבות טוב ורע והוא אחז בהטוב שראשית חכמה יראת ה' תהלים קי"א, י' כיון שאחז בזה והקנה הרע שבו תחת הטוב לדבק בצמצום אלהותו ששם בחכמה ההוא וזוכה לכל הדברים על ידי שדבק בהשלם בכל השלימות במדה שמדד את עצמו הבורא

ב"ה אצלו ועל ידי זה מביאין כל הדברים המתנהגין בזה העולם בצמצום אלהותו למקום מוצאם שמשם יצאו שהוא למעלה מן הצמצום:

וזהו ואלה מסעי בני ישראל וגו' שעל ידי בחי' אלה כנ"ל שהוא בחי' מי ברא אלה שהן כל הדברים שמתנהגין על ידי זה בזה העולם ומסעי הוא מלשון הנהגה אשר על ידי זה יצאו מארץ מצרים שהוא אותיות מצ"ר י"ם שהוא צמצום החכמה העליונה כאמור לעיל בחי' כ"ח מ"ה שעל ידי זה יבינו כ"ח מ"ה המלוּבש בהנהגה ההיא והן על ידי זה יוצאין מן הצמצום ביד משה ואהרן ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם שעל ידי הדעת הזו מכוּוּנִין מוצאיהן למסעיהן שהוא המקום שממנו נתצמצמה המדה ההוא מלמעלה ע"פ ה' שהוא יתברך גוזר כך בחכמתו הבלתי מושגת כאמור למעלה ועל ידי זה ואלה בכל בחי' אלה האמור מסעיהם למוצאיהם שכל מסעיהם והנהגותיהם למוצאיהם שהוא למעלה מן הצמצום מאחר שנדבקו על ידי זה בו יתברך והוציאו הדבר מן הצמצום למקום מוצאן כאמור למעלה:

*

וידבר משה אל ראשי המטות וגו' ונקדים פסוקי ואלה מעי בני ישראל גו' ויסעו מרפידים ויחנו במדבר סיני ויסעו ממדבר סיני ויחנו בקברות התאווה ויסעו מקברות התאווה ויחנו בחצרות וגו':

דנוּדע כי הבורא ב"ה והתורה וישראל הן כללות אחדות א' כמבואר במקום אחר כי התורה היא דבר ה' ואור שפעת אורו יתברך שופע באותיות התורה וכל ישראל יש להן אחיזה בהתורה ועיקר שרשן ונשמתן היא התורה ועל ידי אמצעות התורה נשפע אור שכּינת כבודו יתברך בתוך ישראל אשר הוא אחוז בחבלי אהבת תורתו יתברך לקיימה לשמור ולעשות כמ"ש שמות כ"ה, ח' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם כי עיקר המשכן הוא בלב הישראלי השלם הדבוק בבורא יתברך ובתורתו וכמו שכתוב השמים כסאי והארץ הדום רגלי כי באמת כשישראל זוכין להיות משכן לו יתברך נקרא סמכין דכורסיא כנודע שכל המדות העליונות ועולמות העליונים ותחתונים נסמכין על ידי שהוא בחינת הדום רגליו על ידי מדריגות תחתונים וב"א התחתונים יש סמיכה לכסא העליון ועל כן המדות העליונים של הבורא ברוך הוא ישנן גם כן בהתורה ובישראל על ידי האחדות.

וצריך כל אחד מישראל להיות בו המדות בפועל ממש כמו שכתבו בש"ס מה הוא רחום אף אתה רחום וכמ"ש אם עושין לפני כסדר הזה עושין דייקא שאין העיקר האמירה כי אם העשיה שירחם בפועל ממש על זולתו ולאחוז במדתו יתברך שנאמר בו איוב מ"א, ג' מי הקדימני ואשלם כנודע שכל השפעות שנשפע מאתו יתברך הכל הוא מצד רחמנותו וחסדיו כי עבדא אפילו נהום כריסיה לא שוי כי מי הוא זה ואיזה הוא אשר פעל ועשה להיות ניזון מצד הדין כי אם יזכור האדם הטובות שעברו עליו מיום הוולדו אם יחיה אלף שנים ויעבוד לו יתברך לא ישלים עבודתו נגד הגמול שגמלו הוא יתברך כנודע זה בספרי מוסר.

ועל כן אין לאדם ללמד חוב על זולתו לומר כך וכך איזה חסרון שעל ידו אין ראוי לרחם עליו ולההנותו כי עיקר מצות הצדקה הוא שיהא במדות רחמנות אף למי שאינו ראוי לפי הנראה וע"כ נאמר שמות כ"ב, כ"ו והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני שהכוונה הוא לומר על ידי שלא תרחם עליו מחמת איזה מענה שיש לך לבלתי רחם עליו במדת חנינה כמדתו יתברך כנ"ל ונמצא שאין בך מדתו יתברך ונשאר מדת חנון בלתי לה' לבדו ולא אצלך וע"כ וחרה אפי כי על ידי זה גורם כך למעלה גם כן להתגבר מדת הדין כידוע כי על ידי אתערותא דלתתא אתער לעילא וכמ"ש דע מה למעלה ממך פי' מה שנתעורר למעלה הוא ממך מחמת התעוררות שלך למטה וזהו כי חנון אנ"י לבדי ולא אתה.

וכל זה הוא על ידי שאינו דבוק בתורתו יתברך והרפה ידיו מן התורה אף מה שעושה הוא ברפיון ידים מצות אנשים מלומדה וע"כ גם כשעושה צדקה הוא ברפיון בלא לב וכדבעי למעבד לא עביד וכמ"ש אצל בתו של נקדימון בן גוריון ששאלה ריב"ז ממון של אביך היכן הוא והשיבה לו כן.

כי על ידי שהוא מופסק מן התורה והמדות שהתורה נדרשת בהן שהן ממש מדותיו יתברך אין לו אמצעי שיהא משכן לו יתברך כי בודאי אם היה זוכה להיות משכן לבורא יתברך שהוא אש אוכלת כמ"ש דברים ד', כ"ד כי ה' אלהיך אש אוכלה וגו' דאכלה כל אשין דעלמא שהמובן הוא על ביטול התאוות שבאדם הבאין מאש היסודי מצד הקליפות שעל ידי זה אין אדם מת וחצי תאוותו מידו וכל העולם ומלואו אין מספיק לו כי חמדת הממון הוא בדורות הללו עיקר סיבת כל תאוות שבעולם כי על ידי הממון יוכל לקנות כל התאוות כנודע ועל ידי זה שמתאוה לרבו הממון אינו מרחם על זולתו לעשות צדקה כראוי לו עבור גודל תאוותו מכח אש היסוד הבוער בו כתנור ואם היה דבוק בהתורה ובאמצעות התורה היה נעשה משכן לו יתברך הנקרא אש אוכלת דאכלא כל אשין דעלמא דייקא אש היסודית כח המתאוה והיה נכלל בהקדושה להיות לבו בוער כאש לעשות רצונו יתברך וע"כ נקרא התורה גם כן אש כמ"ש ירמיה כ"ג, כ"ט הלא כה דברי כאש עבור האחדות כמבואר לעיל והבן:

וזהו שמות י"ז, א' ויחנו ברפידיים שנקרא כן על שם שריפו ידיהם מדברי תורה כמ"ש ב"ש"ס והוא עצה הנוהג בכל זמן ובכל אדם כי על ידי שריפו ידיהם מדברי תורה ולא היה שם מים לשתות שאינו שותה בצמא את דבריו שנמשלו למים כי אם ברפיות ובעצלתים והעצה לזה הוא שיסעו מרפידיים ויחנו במדבר סיני שהוא התורה לקרב את עצמו להתורה בהתחזקות גדולה ועל ידי אמצעות התורה יזכה להיות משכן לו יתברך להיות נשפע בתוכו ממש אור זיו שכינת כבודו דאכלא כל אשין דעלמא שהוא אש היסודי כח כל תאוות גשמיים וזהו ויסעו ממדריגת מדבר סיני שהיא התורה ויחנו בקברות התאוה שעל ידי זה שנעשה לו משכן לו יתברך נקברין ומתבטלין כל התאוות יסודיות מאש היסודי על ידי שנעשה אחדות עמו יתברך ממש להיות בו כל המדות בפועל ממש ונקרא גם כן רחום וחנון באמת וכל מה שעושה איזה צדקה לזולתו או חסד הכל הוא מעט בעיניו על ידי שאינו מתאוה לעצמו כלום ולא כמו אותן שאינן במדריגה זו שהמעט שעושין הוא רב אצלם בעיניהם על ידי שמתאוה הממון לעצמו כמאור לעיל וכן בכל המדות והבן.

ואחר שבא למדריגת קברות התאוה בוודאי יבא למדריגה גבוה יותר שכל מעשיו ודבורו ומחשבתו לא יהיה בכל הענינים שבעולם כי אם לעשות רצונו יתברך ולהיות נכסף לבא לחצרות ה' שהוא לעלות כל ניצוצי הקדושה העליונה השוכן בתחתונים שהוא בחי' אדנות השוכן בתחתונים כנודע שבדבר ה' שמים נעשו וגו' תהלים ל"ג, ו' ונמצא כח הפועל בנפעל ועל ידי זה הוא מלא כל הארץ כבודו שהכח והדבור הקודם שעל ידו נברא זה הדבר הוא המקיימו וכל הסתכלותו בכל דבר שבעולם אינו כי אם על אותו דבר ה' המצומצם שם לדבקו ולהעלותו לשרשו שהוא יחוד הוי"ה ואדנ"י כי הדבור הוא בחי' אדנ"י כנודע וכל מגמתו להעלות כל ניצוצי הקדושה שנקרא בחי' שכינה להביאן ולקשרן לחצרות ה' כמ"ש שם פ"ד, ג' נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' ע"ז הדרך וזהו ויסעו מקברות התאוה ויחנו בחצירות והבן:

ועפ"ז נבאר פסוקי הושע י"ד, ב-ג שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעוניך קחו עמכם דברים ושובו וגו' וקח טוב וגו' ודרשו רז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שכוונת הפסוקים הוא כמבואר למעלה שהאיש הישראלי שריפה ידיו מדברי תורה שהוא שורש נשמתו והוא האמצעי להביאו להיות במדריגת משכן לבורא ב"ה להיות נקרא ה' אלקיו כי כל עוד שאינו נעשה משכן לו יתברך נקרא הבורא ב"ה ה' אבל כביכול לא אלקיו שאינו מתצמצם בתוכו ממש אבל על ידי ששב להתורה שורש אחיזת נשמתו בא למדריגה עד שנקרא ה' אלקיו ממש שנעשה אלוה שלו שמתצמצם בתוכו וזהו שובה ישראל להתורה שהיא האמצעי ועל ידי זה תבא למדריגה עד שיהא נקרא הוי"ה אלקיך ממש.

וזהו גם כן כוונת הש"ס גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד ר"ל שעל ידי גודל מעלת התשובה יגיע למדריגה שיהא בחי' כסא הכבוד ומשכן להבורא ב"ה שהוא יתברך ומדותיו העליונים ישרו בתוכו ממש ואז בוודאי יהיו בו המדות בפועל ממש בלי שום חיצוניות וירחם על זולתו לעשות מדת הצדקה כראוי וכנ"ל ואז בוודאי כל ממונו ורכושו יהיה להם קיום שיתקיימו אצלו וכמ"ש מלח ממון חסר מה שאין כן קודם שבא למדריגה זו שלא היה עושה מצות הצדקה כראוי לו והיה ממונו בלתי מלח וע"כ אינו מתקיים.

וזה כי כשלת בעונך כי נודע מה שאמרו רז"ל על פסוק דברים י"א, ו' ואת כל היקום אשר ברגליהם זה ממונו של אדם שמעמידו על רגלו ועל כן אמר שובה ישראל עד ה' שתהיה בבחינת כסא אליו יתברך ותעשה אצלך קנין המדות בשלימות של הבורא ב"ה כי לשעבר קודם שעשית תשובה כשלת בעוניך דהיינו כשלון הרגלים שהוא כינוי לאיבוד ממונו של אדם וכל זה עבור שלא היה בך המדות בפועל ובשלימות וכדבעי למעבד לא עביד והיה ממוןך מבלי מלח ועל כן הלך לאיבוד נמצא שלא נתקיימה מחשבתך שהיית מצמצם במצות נתינת הצדקה בכדי שישאר לעצמך ואדרבה נהפוך הוא כי על ידי זה דוקא נאבד מחמת שנסרח מבלי מלח מה שאין כן אחר ששב להיות בחי' כסא לו יתברך ועושה הצדקה במדת רחמים וחנינה בשלימות ואינו מסתכל להרבות לעצמו נתקיים לו כי באמת מי שיש לו חוש הריח הרוחני ועיני שכל לו ולא עיני בשר יראה ויסתכל שהמעוץ של אותן שאין נותנין צדקה כראוי מסריח ממש כדבר שלא נמלח ושוהא מבלי מלח ואחר ששב להיות בחי' כסא להבורא ב"ה שעל ידי זה זכה לבחי' קברות התאוה כאמור למעלה שאין לו שום תאוה חיצונים כי אם לעשות נחת רוח לו יתברך.

ועל כן אמר הכתוב קחו עמכם דברים שהוא בחינת הדבור הקדום שהוא הפועל השורה בכל הנבראים והנפעלים שהוא בחי' שכינתו יתברך השוכן בתחתונים כמבואר לעיל שמלמדינו הפסוק דעת את ה' כי אחר שזכה להיות בחי' כסא לבורא ב"ה יקח הדיבורים שבכל דבר שבזה העולם ולא יסתכל על החיצוניות כי אם על הדבור השוכן בנפעל שהוא להשיבו אל ה' ולהעלותו לשרשו וגם הדיבורים הנקבעים בפיו שהוא גם כן בחי' האדנות השוכן בפה הישראלי השלם שמדבר הדיבורים בדביקות אלקות להשיב ולקשרן אל ה':

וזהו קחו עמכם דברים ושובו אל ה' כי הדיבורים של האומות הן דבור חיצוני וקליפות מצד שרשן אבל לא כאלה חלק יעקב שדבורם הוא שכינתו יתברך ממש השוכן בפה הישראלי וכמ"ש בכתבים אדנ"י שפתי תפתח בחי' האדנות הוא המדבר הדבורים מפה האדם וכנודע זה אצלנו במקום אחר ועוד שבא למדריגה זו להיות מסתכל בכל הדברים על הדבור האלקי המצומצם בדבר ההוא ומשיבו למעלה שהוא בחינה מלא כל הארץ כבודו על ידי זה מחבר ומעלה כל מדריגות תחתונים לשורש הכל א"ס ב"ה ויש עליה על ידו לכל הנבראים וזהו אמרו אליו כל אמרו הוא מלשון חיבור ודביקות כמו אמרא שבשפת הבגד המחבר את הבגד וזהו אמרו אליו כל פי' תחברו אליו לה' הנזכר בתחלת פסוק כל פי' כל הדברים וכל זה על ידי ששבת אל ה' עד שנעשה אלקיך מתצמצם בתוכך מה שאין כן כשאינך במדריגה זו שלא נקברו התאוות וכח אש היסודי כך לראות על התאוות חיצוניות שבכל דבר שבודאי אז אינך פועל זאת והבן ואז תשא עון כי זדונות ענשו לו כזכיות ויש עליה גם כן לכל העונות שעשה מקודם וקח טוב כי כל זה על ידי שלקחת וקנית בתוכך הטוב שהוא הבורא ב"ה שנקרא טוב כמ"ש תהלים קמ"ח, ט' טוב ה' וגו' שנעשית משכן לו יתברך שמו וכנ"ל:

ונודע שהנשמה קודם ירידתה לעולם הזה משביעין אותה תהי צדיק ואל תהי רשע ואפילו כל העולם אומרים עליך שאתה צדיק הוי בעיניך כרשע כמאמר רז"ל ואגב נפרש אומרם הוי בעיניך כרשע דלכאורה קשה הלא אין להחזיק עצמו לרשע מטעמים המבוארים בספרים אך דהאמת הוא שאין כוונת הש"ס שיחזיק את עצמו לרשע אך עצה היעוצה לאדם השלם שיהיו מועטין בעיניו כל מעשיו ועבודתו לבורא ב"ה ושלא יחזיק טובה לעצמו בעבודתו כי באמת מי הוא זה אשר פעל ועשה עבודת האל בשלימות גמור כי כל מה שהולך ממדריגה למדריגה בעבודה רואה שאין עדיין שום התחלה שלימות ואף אם עושה אינו ראוי להחזיק טובה לעצמו כי באמת החלק אלקי והחיות העליון השופע בתוכו הוא עושה הכל ואם יסתלק החיות נשאר גופו ועצמותיו כאבן דומם וזה כוונת הש"ס אפילו כל העולם אומרים עליך צדיק אתה היה בעיניך כרשע פירש תצטער ע"ז השבח שמשבחין אותך העולם כמו שהיית מצטער אם היו אומרים עליך שאתה רשע שבודאי היית מצטער על זה כנודע הקורא לחבירו רשע יורד עמו עד לחייו כך תצטער ותשנא זה השבח שמשבחין ואומרים צדיק אתה באמרך אני יודע האמת ממעשי ואף אם יש בהן מה הלא הוא אינו מצידי כאמור למעלה:

ונחזור לעניינינו שהנשמה קודם בואה לזה העולם משביעין אותה וע"כ צריך לקיים שבועתו והעיקר הוא להיות במדריגה לחבר על ידי מעשיו כל הדבורים וכל מעשה העולם ששם גם כן צמצום בחי' האדנות בחי' הדבור ולקשרן לשרשן מקום שורש נשמתו שזאת היא עיקר כוונת שילוח האדם לזה העולם השפל על ידי שהוא ממוצע בין עליונים ותחתונים מחומר וצורה שהצורה הוא מעולם העליון והחומר הוא מעולם התחתון ועל ידי זה יוכל להיות סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה שיעלו ויתקשרו על ידי מעשיו ודבורו כל הדברים וכח הפועל שבהנפעלים לשרשן למעלה:

וזהו וידבר משה אל ראשי המטות שלימד את ראשי העם דעת להדריך את העם בזה הדרך שהוא העיקר והוא זה לחבר אלו דברים ודיבורים בחי' אדנות השוכן בתחתונים למעלה וזהו מאמר הפסוק זה הדבר פי' לחבר בחי' ז"ה ובחי' דב"ר יחד כנודע שבחי' ז"ה הוא עלמא דדכורא וכמ"ש שמות ט"ו, ב' זה אלי וגו' וצריך לחבר אליו למעלה בחי' דב"ר שהוא הדבור והאדנות השוכן בתחתונים וזהו זה הדבר אשר צוה ה' לאמר פירש לחבר ומפרש בפסוק כי למה שאיש כי ידור נדר או השבע שבועה שכל איש ואיש מושבע ועומד מהר ה' קודם רדתו לזה העולם ועיקר השב לאסור איסור על נפשו שעל ידי נפשו שיקשרה בכל מעשיו לשרשה למעלה יקשר ויחבר גם כן הכח האלקי המצומצם במעשה ההוא וזהו לאסור פירש לחבר ולקשר כי אסור הוא לשון קישור כי תרגום מאלמים אלומים הוא מאסרים איסרין וצריך לאסור שהוא לחבר ולקשר כל החיבורים של כל המעשים ודיבורים על נפשו פי' עם נפשו על ידי שיקשר את נפשו למעלה בשעת המעשה יחבר גם כן הכח האלקי המלובש שם שהוא דבר ה' הקדום שעל ידו נברא זאת המעשה או הדבר ויראה שלא יחל דברו של הבורא ב"ה לעשותו חולין לבלתי העלותו למעלה לקדושתו יתברך ח"ו רק ככל היוצא מפיו יתברך כמו שבשעת יציאת הכח והדבור הקדום מפה העליון קדושתו יתברך יצא ממקור עליון קדוש ונורא כך יעשה ויתקן בעת שעושה שום דבר להגביה הדבר ההוא באמצעות נפשו לשרשו העליון לבלתי חללו ח"ו רק להכניסו לקדושה וכן בעת דבורו של תורה ותפלה יקשרן גם כן לשרשן על ידי שיאמין שהדבור הקדום בחי' האדנות הוא המדבר ומפיו והבן. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

סליק ספר במדבר:

פרשת דברים

במדרש תנחומא אלה הדברים וגו' אמרו ישראל למשה אתמול אמרת לא איש דברים אנכי ועכשיו אתה מדבר כ"כ אר"י כשאתה כבד פה שנה את התורה והתרפא כמו שמשה למד את התורה במדבר עד כאן לשון המדרש. ונקדים פסוק דברים ב', ג' רב לכם סוב את ההר הזה פנו לכם צפונה ופירש"י סובו לכם

לרוח מזרחית מן הדרום לצפון פניכם לצפון כו' להבין הענין אפשר לומר דנודע סוד יציאת מצרים הוא שהדעת היה בגלות ובקטנות שלא ידעו הדעת השלם לעבוד השם יתברך בתענוג ובמוחין גדולין כמ"ש דברי הימים-א' כ"ח, ט' דע את אלהי אביך כנודע שדעת הוא לשון יחוד ותענוג כמ"ש וידע אדם ובגלות מצרים היה דעת שלהם בקטנות מאוד שהוא בחי' מיצר ים שהדעת שנמשך מדעת החכמה היה במצר וקטנות שלא היה אצלם הדעת הגדול וביציאת מצרים שיצאו מן מיצר ים שנתגדל ונתרבה הדעת את ה' כמ"ש שמות ב', כ"ה וידע אלהים שנתרומם דעת אלהים וכמ"ש ותרבי ותגדלי שבאו ונתרבו ונתגדלו במוחין ודעת גדול לעבוד הבורא ב"ה בתענוג הזך והזהר שהוא שמחה של מצוה ועבודה וכמ"ש ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל שעבודה שלהן על ידי שנתרבה הדעת ויצאו מן הקטנות היתה בשמחה.

כמ"ש תהלים ק', ב' עבדו את ה' בשמחה ומצינו מקרא אחר שכתוב שם ב', י"א עבדו את ה' ביראה והאמת הוא כמו שדרשו בש"ס עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה ולהבין דברי הש"ס:

דנודע שהיראה היא השער לה' אשר צדיקים יבואו בו ראשית חכמה יראת ה' שם קי"א, י' שתחלת כל עבודתו ותחלת דברו הדבורים צריך שתקדים לו ותתעורר עליו יראתו יתברך ואם יש לו דעת שהוא תענוג כאמור אזי על ידי הדעת שהוא נמשך לו תענוג גדול בעבודתו מעולם התענוג ומתחיל לעבוד את ה' בשמחה ונמצא שמקשר ומיחד ומעלה את עולם היראה בעולם התענוג על ידי מה שנתעורר בקרבו כך כנודע באתערותא דלתתא וכו' ונעשה יחוד גמור באמת:

ולהבינך איזו הוא דעת שממשיכו לעולם התענוג הוא כי נודע מ"ש הנביא ישעיה נ"ח, י"ד כי פי ה' דיבר שצריך כל א' המדבר דברי תורה ותפלה אחר שבא בשער היראה שקיבל עליו עול יראתו יתברך על עצמו צריך לידע ולהאמין כי פיו המדבר הדבורים הוא ממש פיו יתברך שהוא חלק ה' ממש האדנות השוכן בתוך כל אדם מישראל השלם הוא שמדבר הדבורים בכח החלק האלקי וכמ"ש תהלים נ"א, י"ז אדני שפתי תפתח שהוא עולם הדבור המצומצם בתוך פה האדם כמבואר אצלנו במקום אחר ואחר שידע זה באמונה גמורה מיד יבוא לו תענוג גדול כי זה הידיעה הוא הדעת השלם המביאו לידי תענוג הרוחני ונתרחבו מוחין שלו ונתאחד על ידי הדעת היראה שקבל עליו מתחלה בעולם התענוג.

ועל ידי זה יצא ממצר ים שהדעת מתרבה ויוצא מן המיצר והקטנות ועל ידי היחוד הזה נעשה מיתוק כל הדינין כי הדינין הן במיצר וקטנות כמו במצרים שעל ידי שהיה הדעת במיצר וקטנות היה גלות שהן דינין ועל ידי ריבוי הדעת יצאו מן הדלות בכללות וכמו כן הוא בכל אדם ובכל זמן שזהו כוונתם באמרם ז"ל בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים בפרטיות שהאדם מפיל עצמו ודעת שלו במיצר ים וקטנות ועל ידי זה הוא במקום דינין וכשמקבל עליו את היראה שהיא השער שהוא מקום הדינין כנודע ועל ידי הדעת האמור שמאמין כי פי ה' דיבר בו ובא על ידי זה לתענוג העליון עולם התענוג עלמא דחירות שהוא עולם הבינה דמינה דינין מתערין אזי מקשר היראה בעולם התענוג ונמתקים הדינין

בשרשם כי אין המתקת הדינין אלא בשרשם כנודע וזהו במקום גילה שם תהא רעדה רוצה לומר שצריך שתהא רעדה שהוא היראה במקום גילה שמקשרה בעולם התענוג על ידי הדעת האמור ותעלה למעלה מקום שאין שם פעולת הדינין כי אף דמינה דינין מתערין מכל מקום הוא רחמים מאחר שהוא עולם השמחה ובמקום שמחה אין דינין.

וזהו מאמר רז"ל על פסוק שמואל-ב כ"ג, ג' צדי' מושל יראת אלקים ואמרו רז"ל ומי מושל בי צדיק שהקב"ה גוזר גזירה והוא מבטלה והקשה בזהו"ק וכי קטרוגא דמאריה איהו שמשנה רצון הבורא כביכול ולפי האמור באמת הכל הוא על ידי הבורא יתברך כי הרשעים שאין הדעת שלהם יצא ממצרים ומפילין את העולם בקטנות ומיצר מקום הדינין כי עבודה שלהם אינו בתענוג שהוא הרחבת הדעת והצדיק מקשר את העולם ומיחד את עצמו עם כל הנבראים כמו שתרגם אונקלוס דברי הימים-א כ"ט, י"א כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמים ובארעא שהצדיק מקשר מדריגות תחתונים למעלה ועובד בריבוי הדעת ובתענוג רחב ומעלה את עולם היראה לעולם התענוג שהוא נחלה בלי מצרים שאין שם דינן וכל זה על ידי הדעת שיודע ידיעה נאמנה כי פי ה' דיבר בו ועל ידי זה מעלה עולם הדבור והיראה למעלה ומוציא את העולם מן הדינין ונמצא שהוא על ידי יתברך כי באמת הוא יתברך העושה כך על ידי חלק אלקי השוכן בתוך הצדיק ומדבר הדבורים שעל ידי זה הוא עיקר ביטול הגזירה עבור שהצדיק מאמין כי פי ה' דיבר בו ועל ידי זה מעלה עולם הדבור והיראה למעלה והבן: וזהו מי מושל בי צדיק ב"י דייקא על ידי ממש נתבטלה הגזירה והדינין רק שהצדיק נקשר ולא נפרד מאתו יתברך ונעשה מיתוק הדינין על ידי.

וזהו שהוכיח הנביא ישעיה א', ב' בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו ב"י שהפשיעה היתה עבור שלא היה להן דעת זה שהוא בחי' ב"י שהוא פי ה' דיבר כאמור ועל ידי זה נפלו למקום הקטנות ומיצר מקום הדינין ועל ידי זה חזרו לגלות כי סוד כל הגלות הוא על ידי שמפילין הדעת במיצר וקטנות שעובדין את ה' בדעת קטן מאוד ובלי תענוג ונשארין תמיד למטה מקום הדינין ועל ידי זה הם בגלות כמ"ש איכה א', ג' כל רודפיה השיגוה בין המצרים מפני מה השיגוה כל רודפיה מפני שהם בין המצרים שהדעת שלהן נפל בקטנות ומיצר עד שיתמלא הארץ דעה את ה' ויהיה גאולה שלימה בריבוי הדעת:

ועפ"ז נבין אמרם ז"ל אמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה לך והודיעם וגם מ"ש כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים כי על ידי קדושת שבת הוא המשכת הדעת בכל האדם שרוצה לקבע את עצמו להבורא ב"ה כי בשבת הוא רבוי הדעת במוחין גדולין וענוג גדול כאמור לעיל כי שורש השבת הוא תענוג רוחני הזה שהוא הדעת שכל הדינין הנמשכין מעולם היראה מתעלין ונמתקים בעולם התענוג על ידי התענוגי שבת שעל זה אמרו רז"ל ודבר דבר שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול כי בשבת יש עליה לדבור שידבר אותו שתענוג גדול על ידי הדעת הנמשך בקדושת שבת שהוא תענוג שזהו דבר דבר והוא מלשון הנהגה וממשיך את הדיבר לעולם התענוג וזהו לך והודיעם לשון דעת על ידי המתנה טובה שהוא השבת שבבית גנזי כי נודע מ"ש בזהוהר שהדעת גנוז בפומיה דמלכא כי על ידי הדבור יוכל להעלות ולהשיג תענוג הרוחני על ידי שיהא לו דעת והדעת הוא גנוז וצפון בהדבור וזהו שמות ל"א, י"ג לדעת כי אני ה' מקדישכם לבוא על ידי השבת לדעת הדגול ולכך אמר כל המענג את

השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שעל ידי התענוג הרוחני שיש לו מקדושת שבת שהוא הדעת בא לעולם התענוג שהוא עלמא דחירות נמתקין הדינין בשרשן:

והת"ח שיש להן הדעת תמיד בגודל המעלה לכך נקרא שבת תמיד כנודע אבל קדושת השבת נמשך לכל א' להשיג הדעת עד שאמרו אפילו עם הארץ אימת שבת עליו שירא לשקר בשבת ולכך נותנין לו נחלה בלי מצרים למענג את השבת כי הוא יוצא ממצרים שהם מקום הדינין אל נחלה שהוא בלי מצרים עולם התענוג כאמור שנאמר ישעיה נ"ח, י"ד והרכבתין על במתי ארץ שהוא הגבהת הדעת למעלה והאכלתין נחלת יעקב אביך שהוא סוד הדעת ומהו הדעת כי פי ה' דיבר כאמור לעיל כשיש לו ידיעה ואמונה זו שפי ה' דיבר בו.

לכך כתיב בשבת במדבר כ"ח, י' עולת שבת בשבתו על עולת התמיד כי עליית שבת בשבתו הוא על פי למעלה מעולת התמיד מעליית שנעשה תמיד בימי החול כי באמת כל הדעת שיש לו בחול הוא על ידי השפעות השבת בו ימי החול כנודע ואלולי שבת לא היו ישראל יכולין להיות בין העמים אפילו זמן מועט עבור תגבורת הדינין שהיו מתגברין מחמת שלא היו יודעין ומשיגין הדעת הרחב והיו עובדין כולם בקטנות הדעת שעל ידי זה היו באין דינין ח"ו וזה מה שאמרו רז"ל ביקש רבי לעקור ט' באב שחל בשבת כי שבת ממתיק הדינין ועל ידי זה מתקרבת הגאולה.

ועל כן אמר הכתוב מלכי ג', כ' וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא וגו' ודרשו רז"ל שמש בשבת צדקה לעניים וכו' כי שמש הוא אור הדעת הגנוז בפומיה דמלכא כאמור ועל ידי השבת נתעלה זריחת השמש שהוא הדעת ונמשך לכל אותן שהיו בקטנות ומיצר ים שהן בבחי' עניים מן הדעת וזהו וזרחה לכם יראי שמי שהוא השער כאמור על ידי היראה שמקודם יזרח לכם אור הגנוז שהוא השמש צדקה שהוא צדקה לעניים שהיו בבחי' עוני במדריגות קטנות שבאין להדעת הרחב ויוצאין מן מצר ודינין ובאים ונתייחדין בעולם התענוג ונעשה יחוד היראה בעולם התענוג ומרפא בכנפיה כי על ידי שנמתקין הדינין בשרשן מגודל קדושת ותענוג שבת שהוא עולם התענוג באה רפואה כמ"ש שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא כי על ידי המתקת הדינין קרובה הרפואה לבוא ואמרו יכולה היא שתרחם הוא גם כן על זה הענין כי על ידי שבאו לעולם התענוג יכולה היא שתרחם מה שאין כן כשהן בקטנות הדעת ששם הדינים.

וגם על ידי התורה הוא מיתוק הדינים והרחבת הדעת כמ"ש משלי ח', י"ד אני בינה לי גבורה שעל ידי התורה נתייחד מדת הגבורה לעולם הבינה שהוא עולם התענוג על ידי הדעת הנמשך מהתורה אשר לכן בקבלת התורה היא חירות ממלכי האומות ומשעבוד מלכיות שהוא על ידי רבוי הדעת כנ"ל שהוא אור הגנוז בהתורה כמ"ש גנוז בפומיה דמלכא שהיא דבורו של הבורא ב"ה כידוע:

וזהו רב לכם סוב את ההר הזה פי' רב לשון ריבוי הדעת בריבוי הדעת צריך לכם סוב את ההר הזה שהוא היצר הרע כנודע ממ"ש ז"ל לצדיקים נדמה להם כהר וכו' שמצידו מסתעפין הדינים וזהו שפירש"י סובו

לכם לרוח מזרחית שהיא התורה ע"ש זריחת האור הגנוז שהוא הדעת פנו לכם צפונה שיהיה פניכם לצפון וגנוז שהוא הדעת הגנוז בפומא דמלכא שהוא הדבור שיעלה בעולם התענוג ויומתק הרע ונודע כי מה שאמר משה שמות ו', ל' הן אני ערל שפתים ואיך ישמעני פרעה הוא כי הדבור היה בגלות על שאל היה אצלן יחוד הדעת הגדול בהדבור כמ"ש בזהר ועל ידי התורה שקבל משה נתקן הדבור ונתייחד על ידי הדעת ונתעלה בעולם התענוג כאמור נמתקו הדינין בשרשם.

וזה שאמר הכתוב אלה הדברים אשר דבר משה והמשיך הדבור למעלה אל הדעת שהיה המשכת הדעת בגדלות ועל ידי זה נמתקו כל הדינים שעברו עליהם במקומות אלו שהוזכר בפסוק זה בעבר הירדן במדבר בערבה וגו' כי למה מזכיר להם עונות ראשונים אלו כי אם לכוונה זו שאחר מתן תורה ויצאת מצרים יצא הדעת ממצרים ונתרבו ואחר כך על ידי חטאן הפילו את הדעת עוד כמ"ש נתנה ראש ונשובה מצרימה שהושב הדעת לקטנות למיצר ועל ידי כן באו עליהם הדינין ומשה רבינו ע"ה רצה בתוכחתו להעלותן ממקום הדינין ולהמשיכם ולהגביהם להדעת הגדול ולכן הזכיר להם המקומות אשר שם פעלו הדינין פעולתם שמהיום ימשכו ויעלו משם להדעת הגדול ועל ידי היה מעלה אותן למקום הדעת וזהו אשר דבר והמשיך אל כל ישראל ממקום הדינין שהם בערבה בעבר הירדן וגו':

וזש"ה אתמול אמרת ואני ערל שפתים ועכשיו אתה מדבר כ"כ ומפני מה לא היה לך הכח הזה מקודם וע"ז אמרו רז"ל כשאתה כבד פה שנה את התורה והתרפא כי על ידי קבלתו התורה נמשך למדריגת הדעת על ידי התורה כאמור ויצא הדבור מן הגלות שלא יהא בבחי' כבד פה ונתייחד הדבור על ידי הדעת הרוחני והתענוג לעולם התענוג ונמתקו הדינין ונשפעו רב טוב וברכות לעד:

*

אלה הדברים אשר דבר משה וגו'. ואיתא במדרש דברים הוא מלשון דבורה מה דבורה זו דובשה לבעלה ועוקצה לאחרים אף דברי תורה וכו' לבאר זה הוא ע"פ מ"ש אני בינה לי גבורה שפירושו הוא ע"פ דרכינו לפי מה שנודע שאין הדינין נמתקין אלא בשרשן שכל הדינין הבאים על האדם הוא מצד מעשיו ועונותיו שגרמו לו אלו הדינין והיסורין הבאים עליו והתיקון הוא שצריך למתקן בחסדים והואיל ואינם נמתקין אלא בשרשם צריך להגביהם עד עולם הבינה שמשם שורש יציאתן כנודע שבינה מינה דינים מתערין אף להבין איך יביאן עד עולם הבינה ואופן המתקתן הוא ע"פ התורה שנקרא בינה כמ"ש משלי ח', י"ד אני בינה לי גבורה וגו' פי' לי גבורה שכל הגבורות והדינין אי אפשר למתקן כי אם להביאן להתורה שנקרא בינה ונמתקין בשרשן:

ולהבינך שורש ואיכות הדבר בפרטיות יותר הוא דנודע כי כשהאדם לומד התורה ומדבר הדבורים קודם שמתחיל להבין הדבורים מה שבמדבר אינו אז כי אם בבחי' מדריגה תחתונה עולם הדבור בלי הבנה וכמתחיל להבין מה שמדבר אזי מקשר עולם הדבור וכל מדריגה שלמטה מעולם הבינה לעולם הבינה

מאחר שנתעורר במוחו הבינה שנלקחה מעולם הבינה כנודע ששורש כל המדות המוטבעין בכח האדם הוא ממדת העליונות הנעלמים ובהתעוררות בקרבו איזה מדה פועל ועושה רושם בהשורש שנלקחה משם זאת המדה הן לטוב הן להיפך ח"ו וע"כ כשמתחיל לדבר הדבורים בדחילו ורחימו שהן אהבה ויראה ובהתקשרות ובכל המדות ואחר כך מתחיל להבין הדבורים מגביה כל המדות שקדמו בעת דברו הדבורים מלמטה לעולם הבינה ואז ממילא כל הדינין שבאו עליו עבור שפגם באיזה מדה מהמדות עולין גם כן מאחר שבא אל הבינה עם כל המדות בטוב נתקן הרע שקלקל כבר באותן המדות מאחר שהביאן לשרשן.

ובאמת נעשה כן אם הוא לומד בדרך הנ"ל שמדבר הדבורים באהבה וביראה ובהתקשרות ומנצח את הרע שבו ובשאר המדות שזהו נקרא תורה לשמה אז עושה התיקון מה שאין כן מי שאינו עושה בדרך הנ"ל רק שהדבורים שלו אינו רק מן השפה ולחוץ שנשאר רק בבחי' דבור מקום דינין וכל שכן כשמכוין לאיזה פניה ח"ו או שבא לו גדלות מאותו הלימוד שאדרבה על ידי אותו הלימוד מתעוררין עליו ומתגברין הדינין והצרות עליו מאחר שאין בו אז תיקון המדות כולן לטוב כנ"ל וע"כ נאמר הושע י"ד, י' כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם למעלה למתקן הדינין וכל המרירות שבאו עליהן ופושעים שפושעים והולכין אפילו בעת לימודם יכשלו בם שעל ידי זה יתגדל המכשול כנ"ל ולא די שלא יועיל ויתקן אלא שיזיק ויחזיק מרירות הדינין לבוא עליו:

ועל דרך זה אמרו רז"ל זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשה לו סם מיתה כי אם אינו מנצח כל רוע מדותיו להביאן ולשעבדן להתורה נעשה לו סם המות ח"ו כי באמת מה שבעת עסקו בתורה באין לו מחשבות ופניות חיצוניות וגדלות הוא ממש הדינין שלו שבאין ואינם מניחים אותו להתקשר את עצמו למעלה עם התורה או שבאין לתקן אז בלימודו ולשעבדן להתורה ואם עיניו בראשו להיות מבין זאת שבאו אליו לכוונה הנ"ל אזי בודאי יתגבר את עצמו לאחוז בכל המדות לטוב ולתקן אך השוטים שאין להם דעת ואמונה זאת אזי אוחז את עצמו בהן ומקלקל עוד יותר לעצמו ופוגם כביכול למעלה יותר על ידי לימודו מפני שעל ידי זה בא לגדלות שהוא סיבה לריחוק חלק אלהי שבתוך האדם כמ"ש אין אני והוא יכולין לדור ועל ידי שמסתלק האלקות ממנו נשאר בלא שמירה ועל כי אין אלהיו בקרבו מצאוהו הרעות האלה ח"ו וכל זה עבור שנשאר רק למטה בבחי' דבור מקום דינין ולא הביא את עצמו עם כל המדות לעולם הבינה עבור שבעת לימודו יש לו רוע מדות התפארות רעה וכיוצא בה ואיך יוכל לעלות:

ועפ"ז ביארנו אמרם ז"ל אמר ר"י אמר רב לעולם ילמוד אדם אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה והקשו בתוספות ורש"י ז"ל מהא דפרק מקום שנהגו ששם אמרו מוטב שתתהפך שלייתו כו' ולדברינו אפשר לומר שכוונת ר"י אמר רב לא להתיר לימוד שלא לשמה ח"ו כמו השוטים שכל ימיהם נשארים כך ולעולם אינם באים למדריגת לשמה ואיך אמר שמתוך כו' אך כוונתו הוא ליתן עצה ההוגנת למי שירצה לדבק את עצמו על ידי הלימוד למעלה ובעת לימודו או עשייתו שום מצוה באין לו מחשבות ופניות חיצוניות ומבטלין אותו מרצונו שלא יאמר אחדל לגמרי מלמודי בעת ההיא ולכשאפנה אשנה כשאיה פנוי מפניות חיצוניות כי שמא לא תפנה אך עצה ההוגנת לו שמתוך הפנימיות של בחי' שלא לשמה הבא לו אז שמחשבתו מזה עצמו יבוא לשמה על ידי שיאמין ויאמר הלא הפניות והמחשבות הרעות ההם הן עצמם הדינים שאני צריך למתקן ולשעבדם להתורה שהוא בינה והן הנה כוונת בואם כדי

שאתקן אותם ואכללם להיותן כלולין בהתורה וכהיום איך אגרר את עצמו ואתמשך אחריהן להוסיף עלי התגברות הדינים ועבור זה מתחזק עת עצמו יותר ויותר ומתחיל לדבר הדבורים בדחילו ורחימו ובהתפארות טובה לעשות נחת רוח להבורא יתברך כמ"ש בזוהר שהדבור מפאר את עצמו חזי במאי ברא אתינ' לגבך כשהוא בתיקון המדות ונמצא שעבור התפארות רעה שהיה לו מקודם עד שהוצרך על ידי זה להתחזקות גדולה בא התפארות הטוב והאמיתי בחי' ישראל אשר בך אתפאר ישעיה מ"ט, ג' שהבורא ב"ה מפאר את עצמו בפני צבא עליונים ונמצא שאין לך תיקון גדול מזה שעל ידי בחי' שלא לשמה בא לשמה שנעשה על ידי זה תיקון המדות ונכללו בבינה ונמתקו והרע נופל למטה ונפרד מהמדות שקלקל מאז:

וזהו לעולם יעסוק אדם וכו' אותו שהוא אדם שלם שיש לו דעת הנ"ל אפילו שלא לשמה פירוש אפילו באין לו מחשבות ופניות חיצוניות מבחי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה וכו' פי' שמתוך הוא לשון פנימיות שמאותו פנימיות של בחי' שלא לשמה שבאין בתוך הדבורים והלימוד בא לשמה פי' אדרבה על ידי זה עצמו יבוא לבחי' לשמה על ידי שיתחזק אז יותר ויבין לאשורו שכונת ביאת זאת הבחי' של שלא לשמה הוא להיות נמתק כי הן ממש דינים שלו ולפי הנ"ל אתי שפיר אומרו לעולם יעסוק וכו' שבאמת צריך לעשות כן לעולם שזהו עיקר עמוד העבודה השלימה הן בתורה הן בתפלה הן בכל המצות וכמבואר אצלנו במקום אחר גם כן מענין מחשבות הבאין לו בעת תפלתו והבן.

וזה היה עבודת אברהם אבינו ע"ה כמ"ש בראשית י"ב, ה' הנפש אשר עשו בחרן ותרגם אונקלוס דשעבידו לאורייתא כי בכל הדינין שבאו עליו מבחי' תר"ן התחזק את עצמו עם כל המדות שלמטה מהבינה ושיעבדן והגביהן להתורה שנק' בינה ונמתק כל הרע של קלקול המדות בין שקלקל בעצמו או על ידי בני דורו השייכין לשורש נשמתו ואז כל אותן האחוזים ברע של איזה מדה מהמדות והפילו איזה מדה למטה על ידי שהגביה אברהם אבינו ע"ה את המדות למעלה והמתקן נמתקו גם אותן שהיו אחוזים ומושרשים בהמדה לרע נמתקו גם כן להיות עולים לחסות בצל כנפי השכינה ונתגיירו.

וכן בכל דור הענין כך הוא בכל הצדיקים עם בני דורם וכל זה על ידי שמשעבדים אותו להתורה שנקרא בינה ועל ידי המתקה שנמתקים כל הדינים ומתבררים ומתלבנים כלה מדות נופל הרע למטה ונעשה ביטול הקליפות ושלות אומות העולם האחוזים בקליפות ההם מתבטל כי באמת אם היו עושים כן ישראל בכללות כבר היה ביטול הגלות המר הזה והארון שהוא על ידי דינים הכללים ולא היה מקום אחיזה לשלות העמים להיות מושלים עלינו אם היו ישראל משעבדים כל הדינים להתורה היה ביטול הקליפות לגמרי באין אחיזה במדות הקדושה והיינו זוכים כבר לביאת המשיח וכמ"ש זכריה י"ג, ב' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ שהוא ביטול הקליפות ועל ידי זה אהפוך אל העמים שפה ברורה לעבדו שכם אחד שעל ידי המיתוק יהיו נמתקין ומשעבדים להתורה כמו באברהם שנעשו גרים ונתקברו להקדושה עבור ביטול הקליפות והיו כל האומות נכנעים תחת יד ישראל אך בעונותינו הרבים עבור שאין עובדים כן בשכל זה בחלליות כים אם מעט מזעיר שם וזעיר שם בני עלייה המה מעטים ואדרבה שרוב מעשה העולם מקולקלין שרוב עסק תורתם הוא במדות רעות ופניות וגדלות כנודע בעו"ה שעל ידי זה אדרבה לא די שאינן מתקנין את רוע המדות שמשעבר אלא שמוסיפים והולכין בכל דור ודור וממשיכים על עצמן את

הדינין ח"ו ונותנים כח לקליפות שעבור זה מתחזק ומתגדל שלות העמים ומתמעט כבודם של ישראל ונמשך הגלות המר עבור הדינין החדשים וגם ישנים עד שירחם ה' על עמו וישקף ויראה לרחם על עמו ויעשה למען שמו הגדול:

וזהו כוונת המדרש אלה הדברים כדבורה זו שדבשה לבעלה ועוקצה לאחרים אף דברי תורה כן שדבש הוא מתיקות שהוא כינוי אל המתקות הדינין על ידי דברי התורה שאז על ידי המתקה נעשה מתיקות לבעלה ממרירות הדינים בפרט וממרירות הגלות בכלל אם היו עושין כולם כן ואז היה עוקצה לאחרים שהן האומות שעל ידי זה יתבטל שלותן וגדלותן שהיו נכנעים תחת הקדושה עבור ביטול הקליפות והחיצוניות מקום אחיזתן והיינו זוכין לביאת המשיח במהרה בימינו אמן סלה:

ואפשר שזהו כוונת הנביא ע"ה באמרו הנה ימים רבים לישראל ללא תורה ולא לאלהי אמת ע"פ המבואר למעלה כי מה שימים רבים לישראל באורך הגלות שנמשך מאוד מרירותו ואין מרחם עליהם הוא על ידי שאין משעבדין את הדינים להתורה כאמור בתיקון כל המדות וזהו ללא תורה פי' לסיבות לא תורה שאין מביאין להמתיק את הדינין להבינה על ידי התורה ועל ידי זה נמשך הגלות המר וצועקין תמיד להשם יתברך ואין בענין אף שכבר הבטיחנו כמה וכמה פעמים לרחם עלינו בקול צעקתינו וכביכול אינו מאמת דבריו לקיים הבטחתו לגאלינו אף הוא מפני שבלעדי התיקון אי אפשר להיות הגאולה כי אם על ידי התיקון הנ"ל להיות כל ישראל משעבדין את רוע המדות וכל הדינין להתורה למדת הבינה ולא שעל ידי התורה יוסיפו עוד להמשיך על עצמן ח"ו דינין ואריכות הגלות וזהו כי סיבת הימים רבים שנמשכו הוא ללא תורה שאין משעבדים את הדינין להתורה ודבר זה גורם ללא אלקי אמת ח"ו כי על ידי זה המשך הגלות וגם כי על ידי זה איכה ג', ח' גם כי אזעק ואשוב שתם תפלתי שאין מקבלים צעקתם גורמים שכביכול אינו מאמת דבריו לגאלינו ואין יודעים כי עיקר הגאולה שהבטיח אותנו הבורא ב"ה הוא על תניא זה דוקא והן גורמין לומר עלי לא אלקים אמת כביכול אך אם היה להם אמונה ודעת זה להיות עושים כן בוודאי היה ביטול הקליפות וכל מסך המבדיל בינינו לבין אבינו שבשמים להיות תפלתינו נשמעין ולא היה בחי' שתם תפלתי וכמ"ש משלי י"ט, ג' אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו כי בוודאי אולתינו הוא הגורם וה' אלקים אמת ודברו נצב לעולם ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

בפסוק בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר ואיתא במדרש התורה נדרשת במ"ט פנים טהור ובמ"ט פנים טמא וזהו מואב בגמטריא מ"ט הוא והיינו דכתיב שם ב', ד' אם תבקשנה ככסף וכמ"טמונים גו' ולהבין מה שייכות ארץ מואב למ"ט פנים שהתורה נדרשת בהן להכניסן בגמטריא של תיבת מואב לבאר זה הוא ע"פ מה שנודע ענין שלא נתנה התורה לישראל כי אם אחר שבעה שבועות ואחר הליכתן דרך ים סוף ודרך כמה מסעות במדבר כמו שמפורש בכתוב כמה מסעות שנסעו ישראל קודם בואם להר סיני כל זה היה כדי להכרית הקליפות והחיצוניות שהיה מסך מבדיל על התורה שבכתב שהיו ישראל משוקעים בטומאות וקליפות כנודע ועל ידי נסיעתן באותן המדבריות שקודם בואם להר

סיני ועל ידי ראיית הנסים והנפלאות בקריעת ים סוף ושאר נסים שראו שם ונתקע אומנתו יתברך בלבן היה יכולת בידם על ידי נסיעתן במדברות ההם שהוא מקום חרב מקום דירת הקליפות היה כח בידם להכריתן ולסלקן בכדי שלא יעכבו להיות מסך מבדיל בין התורה שבכתב ובין ישראל.

והנה התורה ניתנה למשה בסיני בכללותיה ובפרטותיה שבכתב ושבעל פה אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש אך עדיין לא היה התגלות התורה שבעל פה שהוא ביאור התורה שבכתב לכל ישראל ולהיות אפשר לבאר להם מצפוניה וביאורה כי אם אחר שיסולק מסך התכסות הקליפות שמכסה על התורה שבעל פה גם כן כנודע שגם היום הוא כן ענין הקושיות הוא על ידי שהקליפות מכסה בזה המקום ונעשה אצלו קושיא ואחר שמביא את עצמו למדת בינה ומתחיל לצער עצמו ע"ז ורואה להבין בבינה על ידי זה מסלק ומכרית הקליפות ההוא ונתגלה אליו האמת שבאמת המכסה ההוא הוא דינים שלו שגורם להיות מכסה ומבדיל בינו ובין האמת וכשבא להתבונן ואוחז את עצמו במדת בינה על ידי זה מביא את הדינים האלו וממתיקן בשרשן כנודע.

וכמו כן ישראל לא היה באפשרי להן לבאר ולגלות התורה כים אם אחר נסיעתן באותן המדבריות מקום הקליפות ועל ידי נסיעתן ועבודתן להשם יתברך באלה המסעות הכריתו אותן הקליפות והמכסאות שמפסיקים בין הפנים של התורה ובין לומדיה כי על כן נקרא מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור כי על ידי הביאורים ההם מתגלין פני התורה שהיו מכוסין במכסה הקליפות המבדיל כן ראה הבורא ב"ה בחכמתו הבלתי מושגת שלא היה אפשר לסלקן ולהכריתן כי אם על ידי נסיעת ישראל דרך אותם המדבריות דוקא באותו הזמן שהיה תחלת התגלות התורה ואחר שהן הכריתו וסלקו הקליפות הכללי צריך כל אחד מלומדי התורה לסלק הדינים הבאים מצידו שלא יבדילו בינו ובין הפנים של התורה וכנ"ל:

ונודע שארץ מואב הוא חנייה אחרונה אחר כל נסיעתן בהמדבריות וכמבואר בכתוב ויחנו בערבות מואב מעבר לירדן וגו' שהוא אצל גבול ארץ ישראל ואחר שעברו כל המסעות ההם והכריתו כל הקליפות וגם מידי עברם דרך ארץ מואב הכריתו וסלקו גם כן קליפות מואב שהיה גם כן מסך מבדיל על ביאורי התורה במ"ט פנים וע"כ נאמר בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר כי אחר בואן לארץ מואב והכריתו גם כן קליפות מואב עם שאר קליפות שהכריתו במסעות הקודמים ונגמר לצאת התגלות התורה בביאורה במ"ט פנים שיוכלו להשיג פני התורה בלי התכסות וע"כ הואיל משה באר את התורה הזאת שהוא תורה שבע"פ שנקרא זאת לאמר פי' לישראל כי עד עכשיו לא היה התגלות התורה כי אם למשה לבדו מחמת גודל מעלתו וכהיום יכלו להשיג גם כן כל ישראל כי כעת כבר נבדל המסך המבדיל כאמור:

וזהו כוונת המדרש שהתורה נדרשת במ"ט פנים וכו' פי' הזוכה לראות פני התורה בלי התכסות וזהו גמטריא של תיבת מוא"ב שהוא מ"ט כי גמר התגלות המ"ט פנים לא היה כי אם אחר שעברו דרך ארץ מואב וסלקו קליפות מואב כ"ז היה באותו הזמן בכלליות וכן הוא בכל עת ובכל זמן בפרטיות כמבואר למעלה וזהו שמסיים המדרש והיינו דכתיב אם תבקשנה ככסף וכמטמונים ופי' המדרש וכמ"ט מונים כי

מונים הוא מלשון אונאה כמו שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל שפירושו לשון אונאת דברים וכן הוא גם כן בשגת המ"ט פנים של ביאור התורה כי יש כמה וכמה הלומדים בביאורי התורה ומונין את עצמם באונאה יתירה שמדמים בנפשם שהן משיגים הביאור על צד היותר טוב ובאמת אין עדיין שום התחלה להיות משיגים ורואים בחי' הפנים ממש של התורה וכ"ז עבור הדינים שלהן והחיצוניות שנעשו מסך מבדיל נגד הפנים של התורה וכ"ז מעשיהם גרמו להם לכך אמר הכתוב אם תבקשנה גו' וכמ"טמונים תחפשנה שצריך לזה חיפוש רב לחפש במעשיו ולתקן מדותיו ולהביאן להתורה בכדי למתק הדינין והחיצוניות שמכסים ע"פ התורה ואז יזכה להתגלות התורה באמת ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

במדרש על פסוק ראה נתתי לפניכם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם ולזרעם אחריהם ודרשו רז"ל לתת להם אלו עולי מצרים ולזרעם אלו עולי בבל אחריהם אלו ימות המשיח להבין הענין כוונת המדרש וגם לשון הפסוק לתת להם ולזרעם וגו' דקאי שבועות נתינת הארץ גם על האבות עצמן שיתן להם את הארץ ולכאורה לא מצינו זאת כים אם שנתנה להם הארץ בימי יהושע לבד וכנודע שהאבות עצמן היו גרים בה ולא תושבים ועוד להבין מי הוא זה שהתיר לו יתברך את שבועתו שנשבע לתת להם את הארץ ולזרעם אחריהם משמע נתינה שאינה מופסקת כי אם חלוטה לדורי דורות ומאין באו הגלות הארוכים בארץ לא להם שלכאורה הוא כביכול נגד שבועתו יתברך:

אך האמת הוא שהבורא ב"ה מקיים שבועתו תמיד ודבר ה' נצב לעולם דנודע שהאבות הן עיקר בנין העולם וכללות העולם כולו עד סוף כל הדורות מיום היותן על האדמה כי הן ממש המדות העליונים שעל ידם הוא הנהגת העולם תמיד בכל דור וכפי איזה מדה מהמדות שמתנהגים בו הדור כך הוא יתברך מנהיג אותן בזמן ההוא והכל לפי הנהגת התחתונים ונודע כי ישראל בעת עלייתן ממצרים אחזו מאוד במדת האהבה לבורא יתברך עבור גודל הנסים והנפלאות שראו בעיניהם נתקע בלבם עבותות אהבתו יתברך מאוד וכמ"ש ירמיה ב', ב' זכרתי לך חסד נעוריק אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר באר לא זרועה וזהו מדת אברהם אבינו ע"ה כנודע לכן היה הבורא ב"ה מנהיגן גם כן בזאת המדה ע"פ החסד ועשה עמהן טובות ונפלאות שלא ע"פ הטבע כמו שהן עשו מחמת גודל אהבתו יתברך דברים שלא ע"פ הטבע שיצאו אחריו במדבר בארץ לא זרועה וגם צידה לא עשו להם לגודל אהבתו יתברך ולגודל אמונתו שהאמינו בו יתברך כמו אברהם אבינו ע"ה שהיה ראש למאמינים ופרסם אלקותו יתברך בעולם כך על ידי שאחזו ישראל באותן הדורות במדתו יתברך נעשה גם כן פרסום אלקותו יתברך מאוד בעולם לגודל הנסים והנפלאות שעשה עמהן ביציאת מצרים ובלכתן במדבר שעל ידי זה נתפרסם אלקותו יתברך מאוד בעיני העמים.

ועל כן בבואן לארץ ישראל זכו לגדולה רבה שהיו האומות משועבדים להם והיו להם מלכים מה שאין כן לעולי בבל שלא זכו לעלות בזרוע רמה ובפרסום גדול על ידי נסים ונפלאות כמו עולי מצרים רק ברשיון כוש מלך פרס והעלייה לא היה שלימה כי כמה וכמה שנשאר ואלא עלו בימי עזרא וגם אחרי כן היו משועבדים למלכי יון ולמלכי רומי וכל זה עבור שלא היו הנהגתן אז במדת האהבה לו יתברך כי אם מה שעלו היו מצד מדת היראה וכנודע על ידי התוכחה שהוכיחן עזרא ע"ה אחזו במדת היראה לירא מפניו יתברך ומדת האהבה נפלה באותן הדורות כנודע שנשאו נשים נכריות והשתמשו בזאת המדה בדברים שהם נגד רצונו יתברך ועל ידי הנהגתם במדת היראה נתעורר גם כן כך למעלה להיות הנהגתו ע"פ הצמצום והדין ולא זכו לדברים שהן חוץ לטבע כמו בצאת ישראל ממצרים ומטעם זה חסרו כמה דברים בבית שני מאותן הדברים שהן נסים וחוץ לטבע כמו אש היורדת משמים וכיוצא.

ונמצא שהיה בנין בית שני בזכות יצחק פירוש ע"פ הנהגת מדת יצחק ואם היו שבים באותן הדורות אליו יתברך מאוד לאחוז במדת אהבה ויראה ועל ידי זה היה התכללות חסד וגבורה היו מעוררין גם כן למעלה מדת הרחמים מדת יעקב שהוא התכללות מדת חסד וגבורה אלא שלא זכו לזה עדיין בשלימות וכל מה שהיו הולכין במדת הגבורה שלא על צד השלימות היו נופלים גם כן יותר ויותר ביד ממשלת העמים עד שחטאו מאוד והיתה הגזירה על פי הדין ומדת הגבורה שיגלו בגלות הזה הנמשך מאוד יותר מכל הגליות הקודמין וכל זה על ידי הנהגת דורות בית שני ע"פ מדת הגבורה הצמצום בלי התכללותה בחסדים היתה הנהגתו ע"פ הטבע בגמטריא אלהים שהוא דין והבן:

ולהבינך מדוע נמשך הגלות הזה האחרון יותר מכל הגליות הקודמים הוא ע"פ הנ"ל כי השני בתי מקדשים הקודמים היו בזכות ובמדת אברהם ויצחק שלא בהתכללות החסדים והגבורות ובימי המשיח במהרה בימינו יהיה בנין עליון ונפלא בפלאות ואותות וכמ"ש מיכה ז', ט"ו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ויותר ויותר יוצא למעלה מן הטבע להיות שמו הגדול מתפרסם בעולם מאוד ומאוד וכל זה יהיה בזכות יעקב פי' שעל ידי שיהיה ההנהגה בעבודת אלקים באהבה וביראה יחד שעל ידי זה יהיה התכללות חסד וגבורה שהוא מדת יעקב ממש שנאמר בו בראשית כ"ה, ז' איש תם יושב אוהלים שני אוהלים מכריע לכאן ולכאן ויופיע גם כן למעלה מדת הרחמים הגדולים על ידי מיתוק הגבורות והדינים בחסדים לא יהיה דינים כלל רק הכל למעלה מן הטבע שהוא בחי' דין עבור שלא יהיו דינים מחמת ההמתקה שיהיה באותן הימים ויהיה התשועה נמשכת לעד ולעולמי עולמים שלא יהי גלות כלל וכל זה עבור מיתוק הדינים על ידי מדת יעקב שהוא סוד וא"ו של השם המיוחד ונודע שהוא"ו הוא המשכה הממשיך רחמים לכל המדות ולכך יהיה הרחמים שיתפשטו אז בעולם יהיה נמשכים לעד בלי הפסק.

ומטעם זה גם כן הגלות שקודם ימות המשיח שהוא ההכנה לבא לימות המשיח כנודע שהוא בחי' קהלת ז', י"ד זה לעומת זה עשה האלקים שהוא על דרך יתרון אור מן החושך שקדום לו והבן על כן הוא גם כן בהמשכה ארוכה מאוד כמו האור שיהיה לעתיד במהרה בימינו בהמשכה על ידי שהוא בהנהגת מדת יעקב סוד הוא"ו והמשכה:

וזהו כוונת המדרש במה שאמר לתת להם אלו עולי מצרים כי באמת כל נתינת מתנות הארץ והטובות הוא ממש להאבות עצמן שהן המדות כי לפי פעולת המדה המתנהגת בתחתונים באותו זמן כך הנהגת הבורא ב"ה עמהן מלמעלה ונתעורר כך הנתינה להמדה מלמעלה באופן הטובות וזהו אשר נשבע לתת להם ממש ולזרעם אלו עולי בבל אחריהם אלו ימות המשיח שיהא אז שלימות המדות והתכללותן כולן יחד כמבואר למעלה שעל פי זה נבין שינוי הנתינות שמשנתנה איכות נתינת הארץ לעולי מצרים מאיכות נתינת הארץ לעולי בבל איכות נתינת הקודמין ואיכות נתינת וירושת הארץ בימות המשיח ונמצא שהשבועה שנשבע הוא יתברך לתת להם את הארץ היה לכתחילה מפורשת ע"פ התנאי להיות הנתינה בהן ע"פ הנהגת המדות שהן האבות באמרו לתת להם וממילא כשנפלו מאוד ממדריגתן בין בימי בית ראשון ובין בימי בית שני ורפו ידיהן מן המדות אזי נפסקה גם כן נתינת הרץ מהן כי הארץ ניתנה דוקא להאבות שהן המדות והבן כי באמת כל עוד שהיו ישראל אחוזים בחבלי עבותות המדות העליונות היו אז בבחי' פנים בפנים עמו יתברך וכמו שכתוב בעולי מצרים פנים בפנים דיבר ה' אל כל קהלכם שהוא במדת החסד וכנודע שהיה אז היחוד למעלה בבחי' פנים בפנים וכפי הרחקתן ועזיבתן המדה העליונה שהיו אחוזים בה כך היה הרחקתן מבחי' הפנים פני הרחמים והיו להם צרות בימי השופעים והמלכים עד שבהפסקתן לגמרי ועזיבתן המדה גלו לגמרי מארצם וחזר היחוד למעלה כביכול להיות בבחי' אב"א וכמ"ש איכה ב', ג' השיב אחור ימינו בשעת החורבן שנתפשטו בחי' אחוריים בהנהגת העולם.

וכמו כן בהתגלות התורה גם כן כל זמן שהיו דבוקים בהמדות והיו בבחי' פנים בפנים היו רואים בחי' הפנים שבהתורה שנתגלית להם התורה וסודותיה בדורות הראשונים בטעמיה וסודותיה ומצפונה ככלה המגלה פניה רק להחתן וכמ"ש דברים ל"ג, ד' תורה צוה לנו משה מורשה וגו' אל תיקרי מורשה אלא מאורסה מה שאין כן אחר הגלות שחזר היחוד בבחי' אחוריים אינו מתגלה פני התורה ללומדה כי אם בחי' אחוריים מהתורה וכל מי שרוצה לראות מה בבחי' פני התורה אף הצדיקים הראוים אינם זוכים לזה בשלימות כי אם בימי המשיח שיהיה אז תיקון המדות ויזכו להיות בבחי' פנים היפך הגלות שנאמר בו השיב אחור ימינו וגו' אז יהיה גם כן התכלות פני התורה והמשכת הדעת בעולם כמ"ש ישעיה י"א, ט' ומלאה הארץ דעה:

ובזה תבין לשון הפסוק שאמר ראה נתתי לפניכם את הרץ וגו' להבין לשון ראה שהוא מראה באצבע גם להבין לשון לפניכם אף המובן הוא כנ"ל שבימי משה רבינו ע"ה בעלייתן ממצרים על ידי אחיזתן במדת החסד והאומנה שהמינו בו יתברך ובמשה עבדו זכו למדריגת פנים שהיה כל הנהגתן וראייתן והשגתן בהתורה הכל בבחי' פנים שהוא ראייה ממש הסתכלות פני התורה מה שאין כן התרגום של ראה הוא חזי לשון חזות קשות הוגד לי שהוא קשה מצד מדת הדין ובחי' אחוריים וע"כ קודם החורבן שהתחילו ישראל להתנהג בבחי' אחוריים ע"כ נאמר ישעיה א', א' חזון ישעיהו בן אמוץ שהוא ראייה בלשון תרגום בבחי' אחוריים כפי הנהגתן אז וע"כ אמר משה רבינו ע"ה שבימי היו בבחי' פנים אמר ראה ראייה ממש בלשון התורה בחי' פנים וזהו ראה נתתי לפניכם לשון פנים שהראיה היא עתה בבחי' פנים מה שאין כן כשתעזבו המדות כנ"ל וע"כ תראו לאחוז את עצמכם בהמדות כדי שיהיה לכם קיום חזק בארץ וזהו שאמר להם אחרי זה אשר נשבע לתת להן דייקא פי' להמדות וכנ"ל ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת ואתחנן

ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר ה' אלהים אתה החילות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה וגו' להבין הענין על פי דרכינו נקדים פסוקי ההפטורה: ישעיה מ', א' ב' נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם דברו על לב ירושלים וקראו אליה כי מלאה צבאה כי נרצה עונה כי לקחה מיד ה' כפליים בכל חטאתיה וגו':

להבין לשון הכפל באומרו שני פעמים נחמו גם אומרו דברו על לב ירושלים מהו לב ירושלים גם לשון מיד ה' היה לו למימר כי לקחה מה' כפליים וגו' גם היתכן מבעל החסד כמוהו יתברך שיפרע כפליים בכל חטאתם והלא אפילו אם היה השם יתברך נפרע מן העולם כפי חטאתם ממש לא היה אפשר לעולם להתקיים ואדרבה הוא יתברך מעביר ראשון ראשון וכיוצא בזה:

ונבאר כל זה דנודע ששורש כלל ישראל הם ששים רבוא שרשי נשמות אף שהן יותר כהנה וכהנה מכל מקום הוא מחמת התחלות השרשים לניצוצות אבל עיקרן הוא ששים רבוא כמנין אותיות התורה ויש לכל שורש אחיזה באות מן התורה והתורה יש בה רמ"ח מצות עשה ושס"ה לא תעשה שהן קומת אדם העליון הרוחני וכמו כן יש בנשמה רמ"ח אברים רוחנים ושס"ה גידים רוחנים וכן בלבושי הגשמי שהוא הגוף החומרי גם כן יש רמ"ח אברים ושס"ה גידים גשמיים וכל זה מצד השורש שהוא התורה אשר לכן נאמר במדבר י"ט, י"ד זאת התורה אדם שכלל התורה הוא האדם הרוחני ועל כן אם חסד איזה אות מן התורה נקרא פסול כי בכל אות ואות שהוא חלק התורה כלול הכל כמו למשל בקומת האדם הגשמי אם נוקף אצבעו אזי מרגישין הכאב כל אברי הגוף וכל זה עבור ההתכללות נמצא כי כל האדם ושורש נשמתו האחוזה באות מן התורה כלולין בו כל אותיות התורה עם כל השרשים המסתעפים מהם ואם כן כל האדם הדבוק בהתורה הוא קומה שלימה ועלם מלא כמבואר וע"כ אמרו כל המאבד נפש אחת מישראל כאלו אבד עולם מלא ובהיפך כל המקיים וכו' כאלו קיים עולם מלא לטעם האמור.

ונמצא שצריך האדם ששרשו הוא התורה צריך להתנהג בכל הנהגותיו ממעשיו על פי התורה ובקיום כל מצותיה לבל יעדר ח"ו מן קומה הרוחניות כי ח"ו אם יעדר איזה אבר מקומת הרוחני יגיע הפגם לשורש נשמתו גם כן ויגיע גם כן הפגם עד קומתו הגשמי שכל הצרות והדינים ועיכוב השפע מלמעלה הכל הוא עבור הפגם שפוגם בקומה הרוחניות ומגיע בהשתלשלות לקומה הגשמיות גם כן שמרגיש הכאב מן החסרון ההוא.

וע"כ צריך מיד לחזור בתושבה לשוב עוד לשרשו ויתקן מה שקלקל על ידי מה שמהרהר ומתחרט בלב שלם בחרטה גמורה שההרהור ההוא הוא רוחני ומתקן מה שקלקל בקומה הרוחניות ואחר כך ישוב גם

כן במעשה לתקן קומתו הגשמית במעשה והעיקר הוא החרטה בלב שלם שהוא תיקון קומה הרוחנית שעל ידי זה משיב האות של שורש נשמתו לכלל התורה שעל כן נקרא תשובה תשוב ה' שהן כלל עשרים ושתים אותיות התורה ה' מוצאות הפה שעל ידי ההרהור וחרטה ישובו להיות אחדות אחד ושלימות תורה שלימה בלי חסרון בכל כ"ב אותיות התורה שהן כלל התורה כמבואר זה אצלנו במקום אחר באריכות יותר:

וע"כ אמרו בגמרא המקדש את האשה על מנת שהוא צדיק ונמצא רשע הרי זו מקודשת שמא הרהר בתשובה נמצא כי הרהור התשובה העיקר שבזה נתקן קומת הרוחניות אלא שצריך לדבק קומה הגשמית שלו גם כן לקומה הרוחנית להיות לאחדים ולקיים מצות התורה במעשה להיות התיקון ברוחני ובגשמי ובתיקון המדות על ידי המעשה שהן משתלשלין ממדות עליונות בתוך האדם למשל ממדת האהבה העליונה נשתלשל בתוך האדם להיות משתמש בזאת המדה לכל מה שירצה לאהוב שהבחירה היא ביד האדם ואם יש לו דעת ואמונה שזאת המדה הוא ממדות העליונות שעל ידו הוא הנהגות כל העולמות ומדה זו ישנה גם כן בהתורה כנודע כי י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הן ממש מדותיו של הבורא ב"ה שעל ידם הוא מנהיג את העולם ומצד התורה שיש בה אותן המדות באין המדות גם כן בתוך האדם בעת הוולדו עם ביאת נשמתו בתוך הגוף שהיא לקוחה משורש אות התורה שכלול מכל התורה ובתוכה יש מדות האלה ועל ידי זה באין ומוטבעין בתוכו כל המדות להיות משתמש בהן לכל אשר יחפוץ ואם יש לו דעת אזי אפילו בשעה שנתעורר בו המדה של האהבה שמתחיל לאהוב איזה תענוג גשמי יחשוב הלא זאת המדה הוא משורש המדות של התורה ומדות העליונות אלא שנתצמצם בתוכי עם ביאת נשמתו לגופי לסייעני בעבודתי יתברך שמו למען אתנהג בהם כל הנהגותי בעבודתי יתברך שמו כי בלתי המדות אי אפשר להתחיל שום עבודה אליו יתברך כי עבודת השם הוא דוקא בדחילו ורחימו שהן אהבה ויראה ובהתקשרות ובניצוח וכיוצא בשאר המדות כנודע וכהיום אשתמש בזאת המדה של הבורא יתברך להכעיס ח"ו ולעבור רצונו ואדרבה עכשיו שנתעוררה בו זאת האהבה אפילו נתעוררה האהבה לעבירה ח"ו על כל פנים מאחר שנתעוררה בו ונתפתחה זאת המדה אז נקל לו לאחוז בה ולהתחיל לאהוב הבורא ב"ה ובודאי יחדל מלעבור על רצונו ועל ידי זה יקשר את עצמו עם זאת המדה בשרשו ויעשה על פי השורש שהוא על פי התורה.

וכן בכל תענוגי עולם הזה ההכרחים כמו אכילה ושתייה ושאר תענוגים הכרחים שאז בהתעורר בו התענוג והאהבה אזי לא יהא מופסק אז מאהבת הבורא ב"ה באופן שיכניס זאת האהבה רק בתענוג ההוא כי אדרבה אז נקל לו לאחוז בזה המדה לעשות זה התענוג למען אהבתו יתברך לאהוב אז הבורא יתברך ונמצא כל מעשיו לשם שמים והבן כי מי שיש לו דעת יכול לכלכל דבריו במשפט לעשות כן בכל עת שיתעורר בו איזה מדה מהמדות המוטבעין בו וכמאמר הבעש"ט נבג"מ על פסוק שיר השירים ז', ז' מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים גו' שמה יפה ומה נעים הוא שבכל התענוגים הוא האהבה העליונה שעל ידי התעוררות זאת התענוג בטבעו יקל לו לאהוב אז הבורא ב"ה כי בלאו הכי קשה לפתוח זאת המדה להתחיל לאהבו יתברך ועל ידי התענוגים שנתעוררה בו זאת האהבה יקל לו והבן.

ובודאי כל זה שמתאווה האדם לאיזה תענוג ונתעורר בטבעו מדת האהבה לאותו התענוג שהוא אהבה נפולה ממקור האהבה העליונה ידע נאמנה שזה הוא סיוע העליון מן הבורא ב"ה בכדי שיקל לו לאחוז אז באהבתו יתברך כי יודע הוא יתברך שבלעדי זה לא יתעורר בתוכו המדה וכשאיין לו דעת הנ"ל אזי נמשך אחר אותו התענוג ומפיל עוד המדה למטה ח"ו.

ולפעמים כשנתעוררה בו איזה אהבה רעה ח"ו שמתאווה לעשות איזה עבירה ואינו יכול להוציא מחשבתו הרעה מכח אל הפועל מחמת שמזדמן לו איזה מניעה זה גם כן הוא סיוע העליון יתברך שמו בראותו שאין לו דעת זה שיגביה האהבה הנפולה לשרשה לאחוז באהבתו יתברך ואדרבה רוצה להמשיך אחר אותו הרע אזי כביכול מצמצם עוד כבודו יתברך להזמין לו אותן מניעות להיות לפחות בשב ואל תעשה והלואי שלא יזיק עוד אחרי שלא יועיל לעשות ככוונתו יתברך.

וההיקש בכל שאר המדות כגון שנופלת עליו איזה יראה חיצונית ומתעוררת בטבעו ונפתחת מדת היראה שהכונה הוא לסייעו לאחוז ביראת הבורא ב"ה וממילא כשבא לירא מפניו יתברך על ידי אותה היראה חיצונית ועושה כוונת הבורא ב"ה אזי ממילא נתעלה אותה היראה למעלה והחיצונית של אותה היראה שהוא ותו הדבר שהיה מתיירא ממנו נופל למטה ונתבטל שלא יהא לו עוד אותה היראה שהיה ירא מתחלה כגון מאיזה שררה או מבעלי חובות רעים כנודע זה במקום אחר באריכות וכמו כן בכל המדות כגון התפארות רעה ח"ו וכיוצא הכל הוא סיוע העליון למען השיבו אל אביו שבשמים לפתוח לו המדה ועל ידי זה הוא עושה נחת גדול לבורא ב"ה שמעלה דברים נפולין ממקור הקדושה למקומם ומגדל כבודו יתברך:

והנה שורש כל חמדת עוה"ז ושורש כל התענוגים והנהגות העולם הוא על ידי כסף וזהב שבאמצעותן יוכל ליקח כל תאות העולם הזה ותענוגיו ושרשן למעלה הוא מעולם האהבה ועלם היראה כסף מעולם האהבה כי כסף מלשון נכסוף בראשית ל"א, ל' נכספתה וגו' וזהב שרשו מעולם היראה כמ"ש איוב ל"ז, כ"ב מצפון זהב יאתה שהוא שמאל ונודע שטבע השמאלית להיות דוחה כמ"ש לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת ונמצא הואיל ששרשן הוא למעלה כנ"ל וכמ"ש חגי ב', ח' לי הכסף ולי הזהב ששרשן הוא לי לשמי שהוא למען יהיו אמצעים לבא על ידם ליראה העליונה ואהבה העליונה כי באמת כל חמדת האדם בעולם הזה הוא לאסוף הכסף וזהב ועל ידי אותה החמדה שיום ולילה לא ישבות מלרדוף אחר פרנסתו ואסיפת הממון על ידי זה הוא סבה שנופל במצודת היצר הרע ונפסק והולך מבורא ב"ה שהוא מצודה פרוסה על כל החיים כי אף החיות ועופות נלכדים במצודתם עבור רדיפתם אחר פרנסתם וכמו כן ברוב בני העולם כי על ידי זה בא בגבול חבירו להונות אותו או לגוזלו או כיוצא בזה ואינו מאמין כי אין אדם נוגע במוכן לחבירו מפני שכל אחד שרשו בהתורה באחד מאותיותיה שכל אות ואות יהיה נפרד מחבירו בלי נגיעה אות באות ושלא יבא בגבול אות זה אות אחר כי אם כל אחד על מקומו שעל כן פוסלת הנגיעה באותיות אף שהן אחדות אחד מכל מקום כל אחד שרשו לבדו למעלה.

והנה בודאי אם היה מאמין בזה שעיקר הכסף והזהב הוא למען לבוא על ידם לאהבתו וליראתו יתברך כנ"ל שאז בהתעורר בו איזה חמדה מהחמדות שיכול לקנות על ידי כסף וזהב יעורר אז את עצמו לאהבתו וליראתו יתברך בחושבו הלא זאת הוא רק לעוררני אל מדת העליונים לקרב זאת האהבה והיראה שהם לבושים לצמצום האהבה והיראה העליונה כנודע שכל דבר רוחני עליון שבא לזה העולם הגשמי צריך להתלבש במלבושים גשמיים של זה העולם והלבושים הם כסף וזהב שעל ידם הוא כל הנהגות בני העולם כמו שנקרא האהבה והיראה העליונים זרועות עולם ונקראים ידות כמו שכתוב ישעיה מ"ח, י"ג אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים שעיקר פעולות והנהגות הגוף הן על ידי זרועות והידים כמו כן עיקר הנהגות העולמות הן על ידי האהבה והיראה וכן משתלשלין גם כן בעולם הגשמי שהנהגת העולם הוא על ידי לבושים גשמיים שבתוכם צמצום המדות הרוחניים והבן זה.

ואם היה באדם דעת ואמונה זאת אזי לא היה רודף אחר פרנסתו יומם ולילה כמו שאמר החכם אם לא היה האדם רודף אחר פרנסתו היתה פרנסתו רודפת אחריו כי באמת שורש נשמות ישראל הוא במעלה יותר גבוה מכל עולם הזה ומלואו וטבע של כל דבר להיות נמשך ומתאוה להתכלל במה שלמעלה ממדריגתו ובפרט באדם הישראלי שהכל לא נברא אלא בעבורו כנ"ל בפתחת דברינו שהוא והתורה הן אחדות אחד עמו יתברך אך מה שהעולם רודפים אחר פרנסתם הוא מפני שהן מופסקין משרשם ומן התורה ורוב מעשיהם מקולקלים שלא על פי התורה ולא די שאין מעוררין את עצמם בכל החמדות ותענוגי עוה"ז שהוא על ידי כסף וזהב לקרב המדות הנפולים המצומצמים שם כי אם אדרבה מפילים כביכול עוד למטה עבור שאין מתנהגים על פי התורה ונמצא שהכסף והזהב הוא במעלה יתירה מהם כי בהן יש בודאי צמצום המדות הקדושים כמבואר למעלה ואין בהם יכולת לקלקל את עצמם ונמצא שהם גבוהים במדריגה יתירה מן האדם ועל כן האדם רודף אחר מדריגה של מעלה ממנו שהוא הכסף והזהב כאמור ואוי לאותה בושה כי יציבא בארעא וגירא בשמי שמיא והבן כי באמת קודם יצירת הולד כשמביאין הטפה לפני הקב"ה לשאול טפה זו מה תהא עליה חכם או טפש עני או עשיר וכו' רק צדיק או רשע לא קאמר אבל כל עניניו וכל מה שצריך להנהגותיו בזה העולם השפל הן להיות עני או עשיר כפי שגזרה חכמתו יתברך שכן צריך לו להיות הנהגתו בעולם הכל נגזר עליו כי עניניו וכל מה שצריך לו כגון כלי תשמישו ומלבושיו וממונו הכל הוא עצמיות נפשו וקומה שלו כנודע וכל מה שנגזר עליו מן הדברים הצריכים לו וכל צרכי פרנסתו עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע שאין יכולת ביד שום אדם לגרוע ממנו כי אם שהוא עצמו יקלקל לעצמו אם יהא נפסק ממנו יתברך כי על ידי שהוא נפסק משרשו מסתלק מהשגחתו של הבורא ב"ה אבל באמת אם היה עושה כנ"ל היה פרנסתו השייכת לו היתה רודפת אחריו להתכלל בו בכדי שיהא לה עלייה לשרשה העליון שמשם לוקחה.

וכן הענין בכל הדברים שבעולם כגון עסק התורה והתפלה שהן דברים שעומדים ברומם של עולם שעל ידם נעשה תיקון גדול בכל העולמות ובני אדם מזלזלים בהם שבעמדו להתפלל שאז היה עת לעשות תיקון גדול ואדרבה נהפוך הוא שכל מחשבותיו של כל עסקיו במה שהוא עוסק בו כולם באים ומבלבלים אותו עד שאינו שומע באזניו מה שפיו מדבר ואומר רפאינו ה' וכו' ראה בענינו וכו' וגאלינו מהרה וכו' ברוך אתה גואל ישראל ולבו בל עמו והאיך יקובל תפלתו ויעשה תיקון למעלה השייך לשורש נשמתו או איך יהא עלייה לנצוצות קדושות ואותיות הנפולים כנודע אחר שלא נתן לב לשמוע הדבורים של עצמו

ואדרבה גם כן לא די שלא יועיל אלא שיפיל ויסיק חס ושלום עוד הדבורים והאותיות כן הוא בכל הדברים שיש שני דרכים או שעל ידי זה יתקן ויגביה את עצמו עם כל הדברים השייכים לשורש נשמתו או שיעשה המעשה ההוא עצמו ויקלקל עוד.

והעיקר עם הלב ולפי כוונתו ואמונתו ודעת שלו וכמו שאמר הבעש"ט נבג"מ זכותו יעמוד לנו על פסוקי תהלים תהלים ע"ט, אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלים לעיים וגו' שפכו דמם כמים סביבות ירושלים ואין קובר וגו' ואמר נבג"מ שכוונת המשורר לקונן על המבואר למעלה וזהו אלקים באו גוים בנחלתך שבמקום קדושתך וצמצום מדותך כאמור למעלה שבכל התענוגים הגשמיים וכסף וזהב הוא הכל נחלתו יתברך כי שם צמצום מדותיו ובפרט בדברי התפלה ואותיות התורה שכוונתו היה בכדי שעל ידי זה יתעלו ישראל ויתוקנו ואדרבה שם בנחלתך האמור באו גוים שהן הקליפות ויצר הרע וטמאו את היכל קדשך שהן אותיות ודבורי תורה ותפלה שעבור שבאו לשם הקליפות מפיל האדם את עצמו ואותן הדברים עוד יותר למטה כביכול וזהו טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלים וגו' ופירוש ואמר כל זה גרם להם עבור ששפכו דמים כמים סביבות ירושלים כי נודע שהלב הוא בחינת ירושלים שהוא באמצע הגוף כמו ירושלים שהוא באמצע העולם וכמבואר בספרים. ונודע שהתפלה נקרא שפיכה כמו שכתוב תהלים ק"ב, א' ולפני ה' ישפוך שיחו וגו' ונקרא שפיכות הנפש ונודע מה שאמרו לא תאכלו על הדם לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם נמצא שנופל על תפלה לומר לשון שפכו דמם. וזהו שפכו דמם כמים שהוא כינוי לתפלה סביבות ירושלים פירוש סביב הלב שאין דבורי תפלתו יוצאין מן הלב כי לבו בל עמו כאמור רק דבורו הוא סביב הלב ולא מתוך הלב וזהו סביב ירושלים ואין קובר פי' שאין קובר וחופר את הדבור מבחינת ירושלים שהוא הלב רק מן השפה ולחוץ אחד בפה ואחד בלב:

ונבא לביאור פסוקי הפטורה נחמו נחמו עמי וגו' כי לפי מסקנת הש"ס במסכת יומא ארומיא דריש לקיש שאמר גדולה תשובה שזדונות ענשו לו כזכיות שנאמר ובשוב רשע וגו' עליהם חיה יחיה ורמי אהא דאמר ריש לקיש זדונות נעשו לו כשגגות שנאמר הושע י"ד, ב' שובה ישראל גו' כי כשלת בעוניך האי עון מזיד הוא וקא קרי ליה מכשול ומשני לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה והנה לפי מסקנת הש"ס הרוצה לשוב בתשובה צריך לילך בהדרגה מתחלה ישוב מיראה בכדי שישבו הזדונות לשגגות ואחר כך ישוב עוד במדריגה יתירה מאהבה ואז ישובו אותן הזדונות להיות כזכיות כי אי אפשר לעלות במדריגה גבוה בפעם אחד כי אם בהדרגה:

וזהו נחמו נחמו שני פעמים ונחמו הוא מלשון וינחם ה' כי עשה את האדם בראשית ו', ו' שהוא לשון חושב מחשבה אחרת לשון תשובה והכפל הוא על שני מדריגות החשובה תחלה מיראה ואחר כך מאהבה ומורה הפסוק דרך התשובה במה שקלקלו ואומר כי כעת אחר שתשובו העצה הוא דברו על לב ירושלים על הוא לשון עם פירוש דברו הדבורים של תורה ותפלה עם לב שלכם שנקרא ירושלים ועל ידי זה וקראו אליה כי בכל מה שתקראו ותתפללו תלך התפלה אליה פירוש אל ירושלים הנזכר ששם שער התפלה כנודע ממה שאמרו מלכים-א ח', מ"ח והתפללו אליך דרך ארצם שכל התפילות צריכות לבוא עד שער שכנגד ירושלים ואינן באין להשער של ירושלים כי אם אותן שבאו מבחינת ירושלים שהוא הלב שנקרא כן כאמור וזהו כי על ידי שתדברו עם לב בחינת ירושלים על ידי זה קראו אליה תהיה קריאתכם בא אליה

אל השער של ירושלים כי מלאה צבאה כי התפלה היא היום במילויי ושלמות בכל דבורה ואותיותיה שנקרא צבאה כי נרצה עונה על ידי התשובה ששב מיראה ומאהבה כאמור.

ומפרש הכתוב ואיזה עונה נרצה שהיה הגורם הרעה ואמר אותו העון מה שלקחה מיד ה' כפליים שהן שני ידות וזרועות עולם אהבה ויראה שהן יד ה' כפלים כלומר יד ה' ב' פעמים שני ידות האמורים שצמצום של הידות היו בכל חמדות ותענוגי עולם הזה ובפרט כסף וזהב כמבואר למעלה שהיו לבושים לשני הידות להיות ישראל אחוזים על ידן למעלה לשרשן על ידי הזרועות ההם ואדרבה כי לקחה מיד ה' כפליים פירוש השני ידות ונשתמשו בהם בכל חטאתיה שעל ידי האהבה ויראה המלובשים בהם עברו רצונו יתברך להמשיך אחר תאות גשמיות וחמדות גשמיות ולא די שלא תיקנו לאחוז על ידן באהבתו יתברך וביראתו אלא שהפילו אותן עוד בכל חטאתיה להמרות על ידיהן נגדו יתברך וזהו כי לקחה מיד ה' שהוא כפליים והפילה בכל חטאתיה ועכשיו על ידי ששבו בתשובה שני פעמים אחד מאהבה ואחד מיראה כאמור נחמו נחמו שני פעמים והיה עלייה לכל היראה והאהבה שהפילו מקודם כי אדרבה עכשיו תקנו מה שקלקלו כבר ואחזו במדת היראה והאהבה לקרב את עצמם על ידם להבורא ב"ה ולתקן זאת העבר שנשתמשו במדות האלו להיפך בכל חטאתם.

כי באמת סוף כל סוף צריכים כל ישראל לשוב בתשובה שלימה ואי אפשר להפטר מבלעדי זאת כי בשעת מתן תורה נתארסו ישראל ונתקדשו בקדושין גמורים לבורא ב"ה כמו שכתוב הושע ב', כ"א וארשתין לי לעולם וכמו שאמר הנביא ע"ה ישעיה נ', א' ואי זה ספר כריתות אמכם שפטר אתכם מאתו ועל כרחיכם סופכם לשוב עדיו ולא לילך אחר שרירות לבכם הרע חס ושלום.

וגם אמר הנביא ירמיה ג', א' לאמר פי' מן הראוי היה לומר הן ישלח איש את אשתו גו' והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד וגו' ואת זנית ריעים רבים ושוב אלי מכל מקום נאום ה' שמבקש הבורא ב"ה כביכול אף כי זנו אחר הרע שישובו מכל מקום ויקבלם ויזרו לביאת הגואל על ידי שיעשו כאמור שיעשו בכל מעשה העולם רצונו יתברך ויקרבו כל נצוצי השכינה שהיא בחינת אדנ"י ששוכן בתחתונים ובפרט בחינת הדבור של תפלה ותורה שיהא באמת ומן הלב ואז יתעלה עולם הדבור ויהא עלייה לכל חלקי עולם הדבור להאותיות הנפולים ויקובל תפלתן מה שמבקשים לגאלם עבור שיהא באמת ובלב שלם וכל המדות שנתלבשו בלבושים הגשמיים כמבואר למעלה יתעלו למעלה לשרשם על ידי שיעבדו בהן לבורא יתברך ויושפע שפע רב טוב בעולם מה שאין כן קודם שישובו שעל ידי שפוגמין המדות ומטילין בכל חטאתם לפעול בהן פעולת הרע גורמים לאריכות הגלות ולבא עליהם דינים וצרות רחמנא ליצלן.

וזהו כוונת הפסוק לפי דרכינו:

ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר פירוש על ידי מה שאני רואה מה שכתוב על ידי נביאך שם לאמר הן ישלח איש את אשתו וגו' ששם מבואר שסוף כל סוף מוכרח אני לשוב עדיך כי ישעיה נ', א' אי זה ספר

כריתות אמכם שהבורא ברוך הוא קידש אותנו לעולם כמו שכתוב הושע ב', כ"א וארשתוך לי לעולם וגם משם אני רואה שאף על פי שזניתי עם ריעים רבים מכל מקום אמרת ושובו אלי על פי זה נחמתי בלבי ושבתי עדיך ואתחנן על ידי קריאת פרשה ההיא המתחיל לאמר הן ישלח וגו' אדני הוי' פירוש יהי רצון מלפניך שבחינת אדני יתפלל בהוי"ה שיהיה עליית חלקי נצוצות השכינה על ידי מעשינו ודבורינו ולא יהיה עוד דינים בעולם הבאים מבחי' אדני דינא דמלכותא דינא כנודע וכל זה על ידי העדר היחוד ועליית ניצוצי השכינה.

כי מה שאתה החילות פי' לשון חולי ודינים מה שעד עתה היה חולי הדינים והצרות על ישראל רחמנא ליצלן הוא להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה פי' גדלך הוא יד הגדולה שהוא כינוי למדת האהבה והחסד ויד החזקה הוא כינוי למדת היראה והגבורה שכל מה שהחילות את ישראל בצרות הוא על ידי שלא ראו והעלימו עין מן המדות היד הגדולה שהיא אהבה ומדת היראה היד החזקה שנתלבשו בעיקר הנהגות העולם שהן כסף וזהב ולא הביטו על הפנימיות כוונת הבורא ב"ה ועוד הכעיסו עם אותן המדות לו יתברך וע"כ בא עליהן על ידי פגמן של המדות המלוכשים שם חולי הצרות והגלות הארוך המר למען יתנו לב לראות הפנימיות של האהבה והיראה וזהו מ"ש שתי ידות למשכן שלהיות בבחי' משכן לבורא ב"ה כמ"ש שמות כ"ה, ח' ושכנתי בתוכם צריך לקנות השתי ידות בשלימות וזהו אתה החילות אותם בחולי הצרות והדינים להראות את עבדך את גדלך זו מדת אהבה ואת ידך החזקה זו מדת יראה שיראו אותם בפנימיות ולא על חיצוניות וכחיים אחר התשובה שנתנו לב לשוב עדיך ולראות על האמת יתכלל אדני להיות הוי"ה ולא יהיה עוד חולי הדינים מאחר שבאו לכוונתך ונזכר עוד לראות בנסים ובנפלאות שתעשה עמנו בגאולתנו עד שיאמרו בכל העמים אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשך וכגבורתך ויקוים בנו מיכה ז', ט"ו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות אמן נצח סלה ועד ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

ואתחנן אל ה' בעת ההיא וגו' אתה החילות וגו' את גדלך ואת ידך החזקה וגו' ופירש"י אף על פי שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים אלא מתנת חנם שאין חנון בכל מקום אלא מתנת חנם להבין זאת מפני מה נקבע כן בדעת הצדיקים באמת שמצד מעשיהם אין להם לבקש רק מתנת חנם:

ונקדים פסוק דברים ח', י"ז-י"ח תאמר בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל ותרגום אונקלוס ארי הוא יהיב לך עצה למקני נכסין דכוונת הפסוק על פי התרגום הוא שצריך כל בר ישראל להאמין בכל הנהגותיו בין בגשמי בעסק פרנסתו ועסקי העולם הזה ובין ברוחני בעובדתו יתברך שמו כי העצה והשכל שבא לו במוחו קודם שיעשה הדבר הוא שלוח אליו ממרום קדשו להדריכו בדרך ילך בכדי שישתכר וירויח במשא ומתן ההוא שרצון האל יתברך עליו בעת ההיא שיהא כך וההיפוך ח"ו באם שרצונו יתברך שמו להביאו לידי הפסד יתן בלבבו עצה ורצון שיעשה

כך שעל ידי סיבה זו יבא לו ההפסד על ידי שאינו יכול לקבל טובת הבורא ב"ה ורחמנותו כי אף שמפי העליון לא תצא הרעות איכה ג', ל"ח מכל מקום את האדם שהוא חלקו יתברך ממש אינו נפסק משרשו ב"ה שורש הכל ששם אין דינים רק רחמנות גמורה מושפע גם כן בחלק הנאצל והדבוק בשורש גם כן כך ועל ידי זה שהוא נפסק משרשו באין דביקות בו יתברך נופל למטה בעולמות שיש שם דין שהוא בית דין שלמעלה שמדקדקין על כבודו יתברך לדונו לפי מעשיו.

ועל זה אמר דוד המלך ע"ה תהלים י"ז, ב' מלפניך משפטי יצא לפי שענין תחזינה משרים שאין אתה מתנהג עם בני אדם רק ברחמים גמורים לכן בקשתי שמלפניך משפטי יצא שתסייע אותי בכדי שלא אפסוק את עצמי מדביקתך ח"ו שאפול ח"ו למקום הדינים לדונים בב"ד שלמעלה רק שיהיה דבוק תמיד למעלה למעלה בשורש הכל מקום שאין שם דינים:

ולהבינך הענין דנודע שיש עשרים ושמונה עתים שחשב שלמה המלך עליו השלום בקהלת פרק ג' י"ד עתים לטובה י"ד לרעה שבהם תלוי כל מאורעות העולם הן לטוב הן למוטב שהן סוד ידים שמאל וימין המכונה כן לחסדים וגבורות כנודע וצריך כל עובד ה' לאכללא שמאלא בימינא שיוכלל הגבורות בחסדים ארבע עשרה עתים הרעים בהטובים ונעשה הכל טוב שנמתקין הגבורות וכל זה הוא על ידי שגם ביצירת האדם יש בחי' שמאל וימין שהוא יצר טוב ויצר הרע כנודע שמשכן היצר טוב הוא בלבו של אדם בחלל הימין ומשכן היצר הרע בחלל השמאלי ומטהו שינהיג את עצמו לצד שמאל בכדי שיביאנו לארבעה עשרה עתים הרעות שה' הגבורות והדינים וצריך להתגבר ולהטות את עצמו עם כל המדות שהוטבעו בו ממדות עליונות להנהיגן לימין שיהיה כל מעשיו לשם שמים ולקיים בכל דרכך דעהו משלי ג', ו' כאמור אצלנו במקום אחר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע להכניע עבד תחת רבו שלא יהא שום מדה מהמדות יוצא חוץ לעבודתו יתברך שמו כי המשכיל יבין ויתן אל לבו כי מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה אפילו בדברים גשמיים ועסק משא ומתן הכל עבודתו יתברך ובידור קדושה ממקום השבירה שהוא לשון משא ומתן למעלה למקום שרשו שנפל משם הדבר ההוא שבא לידו הוא שייך לשורש נשמתו שיגביהנו למעלה ולא שעל ידו יומשך ח"ו אחר הרע שהוא לבוש הקדושה שנתלבשה בו בנפילתה ויפילנה ח"ו למטה עוד יותר. רק בכל דרכיך דעהו שם שהוא לשון חיבור לחבר ולקשר החיות שבכל דבר עם חיותו המושפע בו לחיי החיים ויסתכל על החיות שבכל דבר ולא על החומר המלביש לדבר ההוא.

וכל זה על ידי שגם שבקרבו אינו נמשך אחר החומר רק שהתגברות החיות הוא אצלו תמיד על החומר וע"כ רואה כך בכל הדברים העיקר החיות ועל ידי זה נעשה כך גם כן למעלה באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ונמתקין כל הגבורות והדינים בחסדים ונעשה הכל חסד גמור על ידי דביקותו בשורש הכל ומשפיע החסדים בכל הדברים ובכל העולם ומלואו ונכלל שמאל בימין ונעשה הכ"ח עתים כולן שוים לטובה על ידי מיתוק הנ"ל שהוא כ"ח ה' ועל זה התפלל משה רבינו ע"ה ואמר ועתה יגדל נא כח ה' כי כאשר חטאו ישראל במרגלים ונפלו מן האמונה שהוא יסוד העיקרי כמ"ש חבקוק ב', ד' וצדיק באמונתו יחיה נפלו למקום הדינים והמיתה ונפרדו הכ"ח עתים שלא הוכללו הגבורות בחסדים ועל ידי זה באו עליהם דינים כנודע ועל כן התפלל משה ואמר ועתה יגדל נא כ"ח ה' שיתגדלו הכ"ח עתים בה' שהוא

רחמים וחסדים שיהיו כלולין ויתגדל הכח כמו שנודע שעיקר הכח הוא ביד ימין ומבשרי אחזה אלוה איוב י"ט, כ"ו ובהיפך כשאין נכללים בימין שהן בפירוד נאמר וילכו בלא כ"ח לפני רודף.

וזהו מה שכתב בקרבך קדוש ולא אבא בעיר נשבע הקב"ה שלא אבא בירושלים של מעלה עד שאבא בירושלים של מטה שהוא לכוונה הנ"ל כי נודע שירושלים הוא נקודה אמצעית של העולם כי בו אבן שתיה שממנו הושתת העולם והלב מכונה בשם ירושלים על שם שהוא נקודה אמצעית מן העיקר הגוף עד הרגלין והלב הוא משכן החלק האלהי המושפע בתוך האדם מלמעלה כמו שכתוב שמות כ"ה, ח' ושכנתי בתוכם מש ואין הבורא ב"ה משכין שכינתו בלב האדם עד שיהא עבודתו כמ"ש בכל לבבך בשני יצריך שיוכלל הרע שהוא חלל השמאלי ויומתק בימין לעבודתו יתברך שיהא כל לבבו עם שני החללים כולו טוב ועל ידי זה נעשה לבו משכן ה' כמ"ש היכל ה' המה ממש מה שאין כן כל עוד שלא נמתק החלל השמאלי אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור ואין אדם דר עם נחש בכפיפה וזהו בקרבך קדוש על ידי שבקרבך קדוש שהבורא ב"ה משכין שכינתו בקרבך על כן ראה שלא יהא בלבך אל זר ח"ו שלא אבא בירושלים של מעלה עד שאבא בירושלים של מטה שהוא הלב משכן שכינתו יתברך אז אבא בירושלים של מעלה כי באתערותא דלתתא שהוא יחוד ומיתוק הגבורות בקרב לבו יהיה כך למעלה שיתמשך רחמנותו בעולמות תחתונים ויוכללו הגבורות באורו אין סוף ב"ה שממנו בא הרחמנות.

וכל הנ"ל אינו בא כי אם על ידי הדעת שיהא לו דעת זה שכל הכח שיש לו הן לעשות מעשה ולדבר שום דבור הכל הוא על ידי החיות שנותנין לו מלמעלה שבלעדו לא יכול לזוז בשום אבר מאבריו והדבורים הם נשפעים לו מלמעלה מעולם הדבור ונתצמצמו בפיו של האדם כמ"ש קבען בפה וכמו שאמר הכתוב תהלים נ"א, י"ז אדנ"י שפתי תפתח וכמו שאמר האר"י ז"ל הכוונה כי האדנות שהוא עולם הדבור הוא מדבר בתוך פה האדם וכמו שמבואר אצלנו באריכות במקום אחר שהוא בחי' שכינתו ששוכן בתוכינו כמ"ש בכל מקום שגלו שכינה עמהם שהכח הדבור העליון הוא עמהם תמיד בכל גלותם שכל זאת נחמתם בעניים בגלות המר הזה כי מיד שרוצה האדם יוכל לקרב את עצמו על ידי טוב דעתו ודביקותו לבורא יתברך על ידי הדבור שנקבע בפיו כשהוא מיחד לבבו עם הדבור בכדי שלא יהיה פירוד בתוך לבבו כאמור שיהא בשני היצרים ביצר טוב וביצר הרע באופן שהלב פניו מן הרע שיהא המיתוק גבורות בחסדים כנ"ל ועל ידי זה יוכל לבטל כל גזירות רעות ודינים ח"ו שבאין על העולם כמ"ש רז"ל צדיק מושל ביראת אלקים מי מושל בי צדיק ב"י דייקא על ידי השראת הבורא ב"ה בתוכו שנמתקו הגבורות ממילא נתקן דבור שלו שהוא מכניס אורו א"ס ב"ה בהדבורים ונעשה למעלה גם כן כך שנמתקו הדינים בעולם הדין שהוא אדנ"י דינא דמלכותא דינא ונתייחד עולם הדבור כנודע שהבורא ב"ה מצמצם את עצמו מעילה לעלול בעשרה שכליים ואורות עליונים עד עולם הדבור שהוא האדנות המנהג עולמו בחסד כשאין בני העולם נפרדין בדבורן ובכל מעשיהן ממנו יתברך מתפשטת רחמנותו מעילה לעלול בהשתלשלות מעולם לעולם על ידי עשרה שכליים כאמור לעולם הדיבור שהוא אדנ"י הארץ ונעשה ההנהגה ברחמנות.

וכל זה על ידי אתערותא דלתתא שמאמין ויש לו דעת כי פי ה' דבר בו כאמור יוכל לקבל הרחמנות שנעשה ונמשך על ידי זה כנודע שבעשרה מאמרות נברא העולם ובראשית נמי מאמר הוא שלכך לא

נזכר בו אמירה על ידי שהוא עולם עליון הנק' אי"ן שאין שם בחינת אמירה עד שבהשתלשלות מעולם לעולם עד מאמר העשירי שהוא בדבר ה' שמים נעשו תהלים ל"ג, ו' שעל ידי עולם זה ניכר ומושג מלכותו לבאי עולם כמבואר אצלנו במקום אחר מזה שצריך לייחדו בשורש הכל א"ס ב"ה לבל יפרד ח"ו שפעת רחמנותו מעולם העשירי הזה ועל ידי מעשה הטוב של התחתונים עם בני ישראל נעשה יחוד זה כאמור ומתגדל הכ"ח ה' יד שמאל נכלל בימין שכל הי"ד עתים הרעים נכללים ונמתקים בטוב:

וזהו כוונת הנביא ע"ה ישעיה מ', א' נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם דברו על לב ירושלים וקראו אליה וגו' כי לקחה מיד ה' כפליים בכל חטאתיה וגו' שהוא כאמור לעיל נחמו נחמו נחמו נחמה כפולה מי"ד עתים הטובים וגם מי"ד עתים הרעים שנמתקו הגבורות בחסדים וכל זה על ידי מה שאתם מאמינים שפי ה' דיבר מתוך פיכם. וזהו יאמר אלהיכם כי הנחמה הכפולה מן הכ"ח עתים גרמה לכם בחי' יאמר אלהיכם דעת זה שאתם יודעים שמצידכם אין שום מעשה הטוב ודבור רק כי פי ה' אלהים המדבר הדבורים ואתם על ידי דעת זה אינכם נפרדים ממנו יתברך ועל ידי זה יגיע לכם הרחמנות שהוא הנחמה.

ואמר הנביא אחרי זה מה הוא העצה לשתהיו בלתי נפרדים ח"ו דברו על לב ירושלים שתדברו הדבורים על פירוש עם כל הלב שנתייחד הלב עם שני יצריך להיות משכן לבורא ב"ה להכניע עבד תחת רבו לאכללא שמאלא בימינא ואז מפנה ומכין מקום לשכינתו יתברך שהיא בחינת ירושלים כאמור לעיל. כי מלאה צבאה שעל ידי זה נעשה כך למעלה בעולם המלכות שנעשה יחוד זה שמגיע שפעת רחמנותו בעולמות ונעשה יחוד גמור בבורא ב"ה ואז נמתקים הדינים גם כן ברחמנות הנשפע מאתו יתברך וזהו כי מלאה צבאה כל חיילות ושלוחי הדינים נתמלאו ברחמים. כי נרצה עונה שנמתקו הגבורות שבאו מצד העונות. כי לקחה מיד ה' שנעשו כללות השני ידין וי"ד עתים טובים וי"ד עתים רעים נעשו יד אחד בכללות מה שעד עכשיו היו כפליים בכל חטאתיה.

ועל ידי דעת האמור שיאמין זאת באמונה גמורה כי מעשיו ודבורו וכל תנועותיו הכל הוא הבורא ב"ה המנהיגו ומצמצם שכינתו בתוכו כאמור למעלה בודאי אינו מבקש שום פרס וקיבול שכר מאחר ה' יתברך הוא העושה בעצמו ולא הוא וכל עבודתו אינו רק שלא יהיה נפרד ונפסק ח"ו משרשו שלא יוכל להגיע אליו רחמנותו ויהיה נרגן מפריד אלוף משלי ט"ז, כ"ח ח"ו וממילא כשהוא דבוק בבורא יתברך עושה הוא יתברך הכל ומגיע אליו רחמנותו יתברך וכמ"ש הבעש"ט נבג"מ על אמרם ז"ל אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס. את הרב פי' עם הרב שעבודתן עם הרב שהוא ממש כביכול עובד כאמור. אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב על ידי שמשמשין עם הרב צריך להיות שלא על מנת לקבל פרס:

וזהו גם כן פי' הפסוק תהלים ס"ב, י"ג ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כי זהו חסד גדול מהבורא ב"ה שמשלם לאדם שכר שאף על פי שהוא בעצמו העושה הכל כמ"ש איוב מ"א, ג' מי הקדימיני ואשלם וכדרשת הש"ס כשנתתי לך טלית מקודם עשית בו ציצית בית קבעת בו מזוזה רק על ידי חסדו כי חפץ חסד הוא משלם לאדם כמעשהו כאלו היה האדם העושה אף שבאמת אין זה מעשהו:

ולפי הנ"ל תבין פגם הגדול העושה עבירה ח"ו שממרה נגד הבורא ב"ה ומכריח החיות הנשפע בתוכו מאתו יתברך לעשות נגד רצונו לעשות עבירה ח"ו שהוא אותיות עבר י"ה שמסלק עוד על ידי זה השראתו יתברך ומפריד ומפסיק את עצמו משרשו ח"ו:

וזהו ואתחנן אל ה' אין חנון בכל מקום אלא מתנת חנם כי באמת אין לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים כי לא הם העושין רק הוא יתברך ממש על ידי שיש להן דעת שפי ה' דיבר בהן בתורתן ובמעשיהן גם כן כמ"ש שם מי הקדימני ואשלם כנ"ל ועל ידי האמונה הזאת עובד את ה' ביחוד גדול שאין הרע מפסיקו ממנו יתברך רק אדרבה שממתיק הגבורות בחסדים על ידי שנמתק הרע שבקרבו בהטוב שמתגבר יצר טוב היצר הרע על היצר הרע כאמור לעיל ומשכין על ידי זה השראתו ב"ה בקרב לבבו מאחר שפינה את הרע כאמור ונעשה יחוד בזה למעלה בעולמות העליונים.

וזהו אדנ"י הוי"ה שנעשה יחוד הוי"ה ואדנ"י שהוא שפעת אורו של הבורא ב"ה ברחמנותו והשתלשלותו מעילה לעלול עד שכל העשירי דינא דמלכותא דינא שנתייחדו ונמתקו הגבורות והדינין ונעשין בחי' יד ימין שהן י"ד עתים טובים ויד שמאל שהוא י"ד עתים רעים הבאין מצד הגבורות נעשים יחוד אחד כ"ח ה'. וזהו אתה החילות להראות את עבדך על ידי יחוד הנ"ל גדלך שהוא מדת טובך הי"ד עתים טובים ואת ידך החזקה שהוא הגבורות שמשם נמצאים י"ד עתים רעים שמתייחדים ונכללים עד שגם הי"ד עתים שמצד הגבורות נכללין ונעשין חסד ואור ראית זוהר קדשו ורחמנותו גם על ידיהן וזהו אתה החילות להראות רחמנותיך וזוהר קדשך את פירוש עם גדלך ואת ידך החזקה בשתייהן יחד וביחוד אחד ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

דרש ר' שמלאי מפני מה נתאווה משה רבינו ליכנס לארץ ישראל וכו' הרבה מצות וכו' אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו על ידי אמר לו הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר מעלה אני עליך כאלו עשיתם. הענין הוא דנודע סוד הגלות שנתפזרו ישראל בין האומות בארבע כנפות הארץ הוא לברר ניצוצות שנפלו בין האומות בקליפות על ידי חטא אדם הראשון שנפלו ממנו מן הנשמות שהיו כלולים קודם החטא ועל כן קודם גאולת מצרים רימז לו הקב"ה כל הארבעה גליות כמ"ש שמות ג', י"ד אהיה אשר אהיה כמו שאמרו רז"ל אהיה עמהם בשעבוד זה אהיה עמהם בשעבוד מלכיות ואמר לו משה רבינו ע"ה דיה לצרה בשעתה והסכים לו השם יתברך ואמר לו כה תאמר אל בני ישראל אהיה שלחני אליכם וגו'.

להבין זה איך השכיל משה רבינו ע"ה כביכול יותר אך דנודע שהאמת שהיה ההכרח להיות כך שיהיו ישראל מפוזרין בין האומות בשעבוד לטעם הנ"ל אך שהצדיק כמוהו ידע לתקן זה בתפלתו ובקשתו

שלא יהיה צורך לשעבוד ולתקן בענין אחר תיקון האמור ובפרט עם דור דעה כמותם שקיבלו התורה על ידי שהיו דור דעה וזה הדעת היה להן מבחי' משה שהוא סוד הדעת ועל שם כך נקראו דור דעה דורו של משה דור של הדעת שהוא היה עיקר בהדור כמ"ש שקול משה כנגד כל ישראל וכמ"ש במדבר י"א, כ"א שש מאות אלך רגלי דייקא על כן אמר בלשון בקשה די לצרה בשעתה שלא יהיו צריכים לשעבוד מלכות כאמור והוא יתברך קבל בקשתו והסכים לזה ואמר לו אמור אהיה שלחני בגלות זה בלבד ולא יהיה עוד שעבוד מלכות ובודאי היה עתיד כך להיות שלא יהיו עוד ישראל פזורין בין העמים אם היה אותו הדור עצמם נכנסין לארץ על ידי שהיו נקראים דור דעה וקבלו התורה פנים בפנים וזכו למדריגה גדולה היה אפשר שיהיה התיקון בלאו הכי שלא יהיה שעבוד מלכות עוד אך על ידי הזירה שנגזר עליהם שם י"ד, ל"ה במדבר הזה יתמו ודור שאחריהם יכנסו לארץ והדור השני לא היו בגדר הדור הראשון שיצאו מצרים על כן לא היה להם הכח שהיה לדור שקדם להם לתקן בלתי הפיזור בין העמים והטעם הוא כי הראשונים היו במדריגות במס העושים עבודתם רק לנחת רוח לאביהם שבשמים ולא לקבול שכר מחמת תוקף אהבתם לבורא ב"ה שראו עין בעין האותות והמפותים והיד החזקה שעה עמהם כנודע והיה להם חוזק האמונה מה שאין כן הדור השני הקמים אחריהם שהיו בגדר עבדים שהיו העבודות שלהם לקבל שכר ומשה רבינו ע"ה היה חפץ שיתקיים הבטחתו יתברך שלא יהיה שעבוד והיה רוצה לתקן גם בהצטרף עם הדור השני הקמים אחריהם לתקן תיקון הנ"ל ותיקון לא היה אפשר כי אם שיכנס לארץ כפי שידע זה ע"פ השגתו הגדולה.

ואף שנודע כי צדיק הבא מחוץ לארץ לארץ ישראל בבואו לשם צריך ליפול מתחלה ממדריגתו הקדומה מפני שהוא אויר א' קדוש כנודע זה בספרים שצריך להיות העדר קודם להויה כמבואר במקום אחר והוא כבר עלה למקום שאין הנברא יכול להשיג יותר כמ"ש תהלים ח', ו' ותחסרהו מעט מאלהים וגו' ואם כן אם היה נכנס לארץ היה צריך ליפול ממדריגתו הקדומה מכל מקום לאהבה ישראל להצילן משעבוד שלא להיות עוד הסכים גם על זה והשיב לו השם יתברך רב לך אל תוסף דבר גו' הכוונה כי רב ודי לך ממדריגתך עד שאינך צריך לעלות עוד כי אם אפשר כי אין עוד השגת נברא למעלה מזה ואם תבא לשם תצטרך ליפול ממדריגתך ואם כוונתך לתועלת ישראל דע לך שאין זה אותו הדור שהסכמת על ידי כי הם היו בתי' בניך דעייל ונפיק בהיכלא דמלכא ומפשפש בכל גנזייתא דמלכא שכל רז לא אניס להון על כן היו יכולין לתקן עמך התיקון מבלי הפיזור בין האומות אבל עם הדור הזה אי אפשר לך לתקן כי אם על ידי פיזור בין האומות:

וזהו שאמרו בגמ' כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר פירוש אינך מבקש אלא לזה הדור שעבודתן הוא לקבל שכר שהן בחי' עבדים ומצידיך אי אתה צריך לזה כאמור אלא אדרבה עכשיו הוא רב לך דרגא שלך ושם תצטרך ליפול ממדריגתך ולהן גם כן לא תפעול מטעם הנזכר לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה כי הוא מהנמנע.

אלא מעלה אני עליך כאלו עשיתם. דנודע כי אתפשטותא דמשה הוא בכל דרא עד ששים רבוא דרי ובכל צדיק וצדיק יש בחי' משה ניצוץ הקדוש מנשמת משה רבינו ע"ה שמסייעו לעובד עבודתו יתברך וזהו בסוד העיבור כי הצדיק הבא לטהר בהתעוררותו שמתחילה מסייעין אותו על ידי בחי' ניצוץ משה רבינו

ע"ה שמתעבר אחר כך עמו וזה נקרא בחי' ענוה ודעת שאצל הצדיק כי לולא זאת אי אפשר לבא לידי שלימות הגמור כי משה זכה לענוה על ידי דעתו הדגולה כי בלא ענוה אין התחלה כלל בעבודתו יתברך כמבואר אצלנו למה שאמרו בגמרא שלחו מתם איזהו בן עולם הבא שפל ברך וענוותן ולשון מתם אינו מובן כי היה לו למימר שלחו ממערבא כמו שמצינו כמה פעמים בש"ס: אך דיש בני אדם שהם הולכים בתמימות בתם לב ועסקים בתורה ונראה לבני אדם שהם תמימים אך אם אין להם מדת הענוה שהוא בחינת משה אינן בני עולם הבא וזהו שלחו מת"ם פי' מהתמימים שהולכים לפי הנראה בתמימות איזה מהן בני עולם הבא שפל ברך וענוותן וכו' ואם זוכה אדם לבחי' אתפשטותא דמשה הנ"ל יכול לברר הניצוצות ולתקן וגם אחר בירור הניצוצות שנזכה לביאת משיחנו במהרה בימינו גם כן יהיה על ידי משה רבינו ע"ה כנודע שנשמת משה הוא משיח כמ"ש אדם ר"ת אדם דוד משה משיח כנודע זה מזוהר הקדוש. וזהו מעלה אני עליך כאלו עשיתם שהאמת הוא כן שאתה הוא העושה התיקון של בירורין הנ"ל גם בשעבוד וזהו ויתעבר ה' בי למענכם הוא לשון עיבור כי על ידי שאינכם בגדר הדור הראשון לכך לתקן הברורים הוצרכתי לבוא בבחי' עיבור בכל צדיק וצדיק כאמור לעיל והבן ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

בפסוק וידעת היום וכשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים וגו'. נודע מה ששנו חכמים במשנה בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע להבין זה אהבתו יתברך ביצר הרע איך הוא דנודע כי הבורא ב"ה ברא העולם בבחי' אור וחושך כי כל יום הוא כלול מחושך ואור כי בתחלה הוא הלילה ואחר כך בא אור היום ונכללין שניהם אף שהם שני הפכים מכל מקום נכללין ונקראים הלילה והיום שניהם יום אחד שלם והקדמת החושך הוא תחלה ואחר כך בא האור והוא שעל ידי שהוא יתברך עושה שלום ביניהם כמ"ש ישעיה מ"ה, ז' יוצר אור ובורא חושך עושה שלום וגו' וכמו כן גם בבריאת האדם היתה גם כן בחי' החשכות שהוא בחי' היצר הרע נקרא חושך ובחי' היצר טוב נקרא יום אור כנודע ולכך באדם גם כן בחי' החשכות הוא קודם אצלו קודם שיבוא לו אור השכל הוא בקטנות וחשכות שהוא מקום דינים וכל זה הוטבע באדם טוב ורע כדי שיהיה לו בחירה להיות שכר ועונש מחמת שמלובשים כל אחד בחומר כנודע וצריך כל אחד להכניע הרע אל הטוב וכללן יחד שיהיו נקראים שניהם בחינת יום אף החשכות שיהיה מקודם ולילה כיום יאיר לו והיינו על ידי מה שיבין שגם שם בהחשכות הוא צמצום אלהותו שהוא אלהים המורה על דין כמבואר במקום אחר וביאן על ידי הדעת לשרשן ואדרבה יעבוד על ידי זה יותר ואז נכנע שמאל בימין ואז יכניע החומר אל הצורה ונעשה יום א' שלם בשלימות הגמור וכ"ז בפנימיות האדם.

וכן נמי בחיצוניות האדם שהן הצטרכות כל האדם כגון פרנסה ושאר הצטרכותו אם רואה שבא לבחי' צמצום יראה ויבין לאחוז מזה בו יתברך על ידי שיתחיל להתפלל לה' ויכנוס מזה במדת רחמנות שהוא שם הוי"ה וכמו שנתעורר באדם למטה שנעשה אצלו יחוד מן רע טוב מבחי' החשכות אור ויום כך נעשה יחוד למעלה גם כן כי באתערותא דלתתא אתער לעילא כי באמת יחוד העליון תלוי בידינו כי הבורא ב"ה מסר הנהגה לישראל להנהיג כל העולמות עליונים ולייחדם ונעשה על ידי זה יחוד הוי"ה ואלקים ואז יורדת המשכת החיות גם כן למטה אל האדם ההוא:

וזזה וידעת היום הוא מלשון חיבור ויחוד שנתייחד שני הבחינות ימין ושמאל שיהא נקרא היום בחי' יום כאמור אף החשכות וכל זה על ידי שוהשבות אל לבבך שני יצריך ואז כי ה' הוא האלקים הוי"ה נעשה מן האלקים בשמים ממעל שנעשה כן למעלה ועל הארץ מתחת וכן נשפע גם כן למטה אל האדם בכל עניניו הן בפנימיותו הן בחיצוניותו אך שזה אי אפשר שיהא כך תמיד בתמידות שצריך עוד אחרי זה לבא לבחי' צמצום מאחר שהיחוד העליון נמסר בידינו ישראל ותענוג תמידי אינו תענוג לכך צריך שוב פירוד מן היחוד שצריך לחזור ולהתפלל ולייחד יחוד שני בכדי שלא יהיה תענוג תמידי ומטעם זה הקב"ה חפץ ומתאוה לתפלתן של צדיקים שיורדים למקום הצמצום שהוא בחי' אלהים כדי שעל ידי זה יעוררו היחוד למעלה מחמת שייחדו כן למטה מדת חושך ואור שבקרבן.

וכן תמיד הוא בכל עניני האדם צריך הצמצום לטעם הנ"ל ולטעם זה אמרו תפלה עושה מחצה כי אי אפשר שיעשה התפלה בשלימות הפעולה בכדי שלא יצטרך להתפלל עוד על דבר זה לעולם כי אם כן יהא גם כן בשרשו היחוד בתמידות וזה אינו נקרא תענוג כאמור וזהו נקרא אצלו יתברך תענוג גדול כשמבקשים ממנו בני אדם צרכיהם אף שיודע מחסורן כי למשל האב מתענג ממה שבנו הקטן מבקש ממנו ויש לו תשוקה מזה כך באלף אלפי הבדלות הבורא ב"ה יש לו תענוג מתפללות ובקשות ישראל וכל אדם הוא עולם וצריך לתקן היחוד בשרשו מה שאי אפשר לאחר לתקן זה בחינה שכנגד חלקו רק הוא כי באמת עבדא אפילו נהום כריסיה לא שוייא כי אין לך אדם שיהא מגיע לו מצד הדין אפילו לחם פרנסתו רק נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו שהוא יתברך זן בחסדו הגדול את בריותיו ע"כ צריך להתעורר החסד והרחמים עליו כי באמת גם היום הפרנסה שמגיע לכל האדם הוא החיות היורד מלמעלה בחסדו הגדול והיא בחי' מן שהתורה היא נצחיות וגם היום נוהגת פרשת המן כאמור אצלנו במקום אחר כי במדבר על ידי הזדככות חומרם יוכלו לקבלו החיות מבלי לבוש כמ"ש שמות ט"ז, ט"ו כי לא ידעו מה הוא שאין לו תפיסה אף אחר שחטאו ונתעבה חומריותן לכך נצטרכה החיות הנק' מן להתלבש בכלי שהוא עסק האדם כמ"ש שם ט"ז, ל"ג קח צנצנת אחת ותן שמה וגו' שהוא כלי ולבוש למשמרת לדורותיכם.

ולזה אמרו בזוהר שצריך לצייר את עצמו בשעת קריאת השירה כאלו היה בקיעת ים סוף כי כמו ששם לא היה המן עד שהיתה מקודם קריעת ים סוף שעל ידי האמונה שראו האותות זכו להזדככות הנ"ל גם כן עכשיו צריך מתחלה שיהיה בחי' קריעת ים סוף על ידי שיצייר כך אף שאי אפשר שיהיה ממש כך הוא על ידי שאנו חומרניים אך נעשה כן בפנימיות בחי' קריעת ים סוף ואחר כך יוכל לקבל השפע המלושב בדבר ההוא שממנו בא לו פרנסתו וכל זה מבואר אצלנו במקום אחר באריכות והעיקר לזה להמשכת השפע הוא האמונה שיאמין שפרנסתו מסורה בידו יתברך לבדו ועל ידי זה יבקש ממנו באמת ויעורר החסד עליו כאמור ואף אותו שיש לו כבר פרנסתו מוכנת מכל מקום צריך לבקש ממנו יתברך שיתן לו ויקנה לו שישליטנה האלהים לאכול ממנו כמו שמצינו בזוהר שרב ייבא סבא כשהיה השולחן מסודר לפניו היה אומר המתינו עד דתתייבב מבי' מלכא והיה מבקש ממנו יתברך כנ"ל כי כמה בני אדם שיש להם ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו על ידי כמה מניעות כנודע וכמ"ש שלמה המלך ע"ה בקהלת ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו כי דעתנו צרה להנות מממון שהכין מאחר שלא התפלל שתתייבב מבי' מלכא בכדי שיתן לו הוא יתברך להנות ממנו שלא יהא הממון בבחי' הצמצום והבן:

ולכך גבי מעשר כתיב מלאכי ג', 'י והריקותי לכם ברכה עד בלי די כי די הוא לשון צמצום כמ"ש שדי שאמר לעולמו די שיצמצם ויגביל א"ע האולם ואם נותן החומש שהוא תרין עשורין כראוי נמצא שמאמין בהשגחת הבורא ב"ה שממנו בא לו פרנסתו ואם כן אף שלא היה ראוי לקיבול שכר מאחר שהוא יתברך הנותן מכל מקום עבור האמונה שהביאתו לזה נאמר והריקותי לכם ברכה על בלי די שיהא מורק מכלי ומצמצומים רבים עד שיהיה בלי די שהוא צמצום רק בלי צמצום שישליטנו האלקים לאכול ממנו:

וע"כ אמר י אבינו ע"ה בראשית כ"ח, כ"ב עשר אעשרנו לך שתי פעמים ולא אמר אתן לך חומש, אך הוא מפני שיש בזה חומר וצורה, כי המעשה הגשמית היא כלי, והחיות שמשים בה בשעת הנתנה דהיינו האמונה והתשוקה שמשים בה הוא בחי' צורה, לכן חלקו לשתי בחינות עשר אעשרנו וכמו כן קיבול שכרו הוא גם כן בגשמי וברוחני כי מה שאמרנו לעיל מ"ש והריקותי לכם ברכה עד בלי די שהוא נחלה בלי מצרים הוא על שכר הנקרא עולם הבא שיפה מכל חיי עולם הזה לבד מה שמקבל שכר בגשמי שמתרבה הונו גם כן כנגד חלק המעשה שבמצוה עוד זוכה לעולם הבא שהוא בלי די בלי גבול ומיצר:

והעיקר הוא האמונה בזה בהשגחתו יתברך שהוא הנותן חיים לכל חי כי על ידי יעשה המצוה של צדקה כראוי במעשה ובמחשבה ועל כן אמר י כשביקש כל צרכיו ואמר שם כ', כ"א אם יהיה אלהים עמדי וגו' ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וגו' והיה ה' לי לאלהים כאמור לעיל כי הוא התפלל זה על כל הדורות הבאין המכונים בשם י כי הן חלקיו מפני שהם בניו שלא יחסיר להן הבורא ב"ה בקשתן כשיתפללו אליו באופן שהו"ה יהיה בחינת של אלקים כאמור וזהו והיה הו"ה לי לאלהים וזהו גם כן אם יהיה אלקים עמדי שגם הדין יסכים למבוקשתי כי בלעדי זה אי אפשר אם לא ימתיק הדין כאמור ואז יהיה יחוד גמור גם כן למעלה כך עד שיושפע גם כן כמו כן למטה וזהו כלל גדול בכל עניני אדם והבין:

*

בפסוק אז יבדיל משה שלש ערים וגו' לנוס שמה רוצח וגו': ואיתא במדרש מהא דכתיב אז יבדיל וגו' וכתוב אחרי זה וזאת התורה אשר שם משה וגו' שהתורה קולטת כמו שערי מקלט קולטין ולא עוד אלא שערי מקלט אינן קולטין אלא שוגגין ודברי תורה קולטין בין שוגגין ובין מזידין ע"כ תורף כוונת המדרש אף שאין זה לשונו ממש:

ולהבין הענין לפי דרכינו הוא ע"פ מה שנודע שבחי' משה רבינו ע"ה הוא סוד הדעת שמתפשט בכלל כל ישראל שהן ששים רבוא בכללותן שעל ידי בחינתו זאת היא להן דעת לעבוד ה"שי ולהפריש ולהבדיל בין טוב לרע שהוא סוד המכריע וההבדלה כנודע ועל ידי בחי' משה שבכל אחד ואחד פרטי מישראל וכמ"ש בזהר אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא עד ששים רבוא דרי שהכוונה הוא כאמור

שההתפשטות של בחי' משה הוא בכל ששים רבוא שרשי נשמות ישראל בענין שזה בחי' דעת שיש בכל אחד הוא ממש בחי' משה שעל ידי הוא עובד עבודת הבורא ב"ה ומקשט וממתק המדות המוטבעין בטבעו ולהכריען ולהבדילן מן הרע ולבלתי יומשכו אחרי חומריות גשמיותן כי אם להשתמש עם המדות בדברים הנוגעים לעבודתו יתברך שמו שעל ידי בחי' הדעת שבו יודע ומבחין בין טוב לרע ומכריע את המדות לטוב כפי כוונת הבורא ב"ה שקבע בטבעו אלו המדות בכדי שישתמש בהן בעבודה הטובה ורצויה לפניו יתברך שמבלעדי המדות כולן כל אחד כפי שהוטבעו בתוך האדם אם אין מכניסן ומכריען להטוב כולן אין שלימות בעבודתו יתברך אף אם יש בו איזהו מדת טובה כנודע שהן אחדות א' על ידי הדעת המאחדן ובלעדי הדעת אי אפשר להיות בו אחדות כל המדות לטוב ולא כח ההבדלה בין טוב לרע וכמ"ש בש"ס אם אין דעת הבדלה מנין שלכך קבעו ברכת הבדלה בחונן הדעת.

אך כח הנהגת הדעת שידע מה טוב ומה היפוכו הוא על ידי נתינת התורה למשה רבינו ע"ה שהוא בכדי לידע מתוך התורה מהו הדרכים הטובים ומצותיו של הבורא ב"ה ואיזה דבר שנצטוינו שלא לעשותו שהוא אפשר כי אם על ידי נתינת התורה לישראל וכן בכל אדם פרטי אחר שלומד בתורה ורואה מה שנתחייב לעשותו ומה שנצטווה שלא לעשות אף החומריות שבו משכו למצוא לעצמו היתירם בדעת שקר מן אותו הלימוד כנודע שכמה רשעים מוצאין להן היתר לרשען על ידי דעת שקרים שהמשיכו בתוכן מכל מקום על ידי בחי' משה שהוא הדעת האמיתי מבדיל הרע מן הטוב ורואה האמיתית התורה כפי כוונת הבורא ב"ה שזה סוד הבחירה שניתנה לאדם כי כפי רוב בחי' דעת האמיתי שבו בחי' משה כך זוכה לראות האמת וכך מתקן המדות שלו.

אך בכדי לבוא אל דעת האמיתי ושלא יטהו חומרו מדרך האמת הוא על ידי יראה ואהבה שלא ירגיל את עצמו לירא משום דבר זולתו מפניו יתברך ושלא לאהוב שום דבר זולתו אותו יתברך ולקיים מצותיו ובעת שעושה שום מצוה או עסק התורה ותפלה יהא בדחילו ורחימו כנודע שהוא עיקר יסוד העבודה שעל ידי זה יבא לדעת האמיתי ולהתפארות הטוב להיות כל חפצו וישעו ומגמתו לעשות נחת רוח לו יתברך ולפאר שמו יתברך ועל ידי התקשרותו בעבודת היראה ואהבה והתפארות הטוב יזכה לדעת האמת להיות מבחין ומבדיל בין טוב ורע ולא יראה שום דעת שקר ח"ו בתורתו ובלימודו כי אם האמת יתגלה תמיד ויוסיף שלימות מיום אל יום ולא יתגאה ח"ו בלימודו ועבודתו כמו שיקרא לרוב בני האדם שאדרבה על ידי לימודו בהתורה מתגאה ומתגדל ושי לו התפארות רע ובודאי אז מסתלק הוא יתברך ממנו לגמרי כמ"ש אין אני והוא יכולים לדור ובודאי בהסתלק ממנו חלק האלקי שבו בודאי ידבק בשקר ובדיעות שקרים להיות דרכו ישר בעיניו וימאס באנשי אמת שאינן במדריגתו וידמה לו האמת לשקר כנודע ששורש כל הרעות ומה שעובר על מצות השם יתברך הוא על ידי הגדלות שבו.

וכל זה על ידי שלא הרגיל את עצמו להיות לימודו ועסקי עבודתו באהבה ויראה ולפאר ליוצרו על שם כבוד מלכותו שאז לא פרכת לעילא ולא עולה הלימוד לנחת רוח לפניו יתברך בכדי שישכון בתוך זה האדם חלק האלקות כמ"ש שמות כ"ה, ח' ושכנתי בתוכם ממש ועל ידי זה לא זכה לדעת השלם האמיתי ואינו יודע להבדיל בין טוב לרע שאם אין דיעה וכו' ונקרא משלי ט"ז, כ"ח נרגן מפריד אלוף מפריד אלופו של עולם משכינתיה כנודע שהוא יתברך מלא כל הארץ כבודו בכל המדות המוטבעין בתוך האדם השפל

ובכל הנמצאים והיצורים והנעשים ועל ידי מה שהוא אין לו כח ההבדלה בין טוב לרע ועל ידי גבהותו שקנה מצד התורה שלמד או ממעשה עבודתו מסלק החלק האלקי מתוכו וממשות המוטבעין בו ומכל מעשה שעושה עבור שבכל מעשיו הוא גבה מזה ומרים את לבבו בגדלות וממשיך את המדות לרע על ידי סילוק הטוב מהם שהוא בחי' שכינתו יתברך ששוכן בהמדות שבאדם ובכל המעשים הנמצאים שבעולם ופוגם כביכול כן למעלה בשרשו סילוק אלופו של עולם מן המדות ועל ידי זה באין עליו כל הדינים עבור שגרים סילוק ופירוד אלופו של עולם מן המדות שבו ובשרשו העליון מה שאין כן האדם שרוצה לבוא לבחי' דעת האמיתי ומתנהג כאמור בכל מעשיו באהבה ויראה והתפארות ושלא להתגדל בהתפארות רע ח"ו אזי נמשך בחי' האל"ף שהוא אלופו של עולם על כל המדות המוטבעין בתוכו ומקשר כל המדות שבו שהן שבעה מדות כנודע לאלופו של עולם.

וכל זה באמצעות אלו הג' מדות שמעורר בקרבו בתחלתו להיות רגיל להטותן תמיד להטוב כמבואר למעלה ועל ידי לימודן בהתורה מתגלין לו כל העצות טובות וידיעת האמת ואיך להיות נבדל מן הרע והשקר ויוסיף תמיד שפלות ועל ידי זה יתוסף תמיד הארת הא' שהוא אלהותו יתברך להיות שופע בתוכו כי כפי רוב השפלות שלו יראה יותר רוממות האל יתברך וגדולתו ויתחזקו בו המדות כולן שווין לטוב יתוסף גם כן הארות אלהותו יתברך השוכן את דכא ושפל רוח ויתפשט אלהותו יתברך בכל השבעה מדותיו וגורם גם כן כך למעלה בשרשו להיות נשפע עליו תמיד רב טוב שפע וברכות מהארות אין סוף ב"ה בהמדות העליונים שבשרשו העליון.

ועל ידי זה מתקן גם מה שקלקל כבר קודם שבא למדריגה זו ופגם בדמן העבר באיזה מדה מן המדות ועתה בהטותו את עצמו עם כל המדות לטוב להיות נקשר עם כל מדותיו באלופו של עולם על ידי התורה שלמד וראה העצות כאמור למעלה נקלטין ונכללין ונכנסים כל מעשיו הראשונים בעשה על ידי המדות בחלק הרע שהיה בו תחלה להיות נכנסים אל הקדושה ונמתקים להיות נקראים בשם זכיות וכמ"ש בש"ס גדולה תשובה שזדונות נעשים לו כזכיות ופעם אחד אמרו שנעשים לו כשגגות וכמסקנת הש"ס כאן מאהבה וכאן מיראה וזהו ששב לה' מאהבה ומיראה כאמור שהן האמצעים שהביאו אותן לזה המדריגה בודאי נעשים לו כשגגות וכזכיות גם כן וקדושתו יתברך ותורתו כי אורייתא וקב"ה חד היא קולטת את כל מעשיו אפילו שהיו בקליפות מקודם לכן להיות עתה מתכללים בקדושה עבור תיקון כל מדותיו שעל ידי עשה אותן המעשים רעים כגון שעשה מתחלה איזה דבר באהבה רעה שהיה לו לזה המעשה וכהיום על ידי תיקון המדה וכללותיה בכל השבעה מדות כ"א להיות נקשרים באלופו של עולם נתקן גם כן חלק המדה ההיא שהשתמש בה תחלה לרע להיות יוצא מן הקליפות עבור שהוא חלק הקדושה רק שהכניסה תחלה בקליפות וכהיום נופל הקליפות למטה והניצוץ של המדה נתכלל בשרשו ונקלט בקדושה העליונה קדושת המדות:

ובזה נבא אל ביאור הכתובים: אז יבדיל משה שלש ערים וגו' שרוצה לומר להיות בחי' אז שהוא אותיות אל"ף זיי"ן שהאל"ף הוא אלופו של עולם שמתאחד ונתגלה מאורו על הז' מדות כאמור לעיל פירוש לזכות לזאת המדריגה בכדי שיתאחדו בחי' ז' שהן מדות להאל"ף שהו אלופו של עולם הוא על ידי שיבדיל משה שהוא סוד הדעת האמיתי שבכל אדם כמבואר למעלה ומי הם המעוררים אותו לבוא לזאת

הבחי' להיות לו דעת אמיתי בחי' משה לראות האמת בהתורה ולהנצל מעצת כזבים ושקרים המפרידים את מדותיו מבחי' הא' מסיים הכתוב שלש ערים פי' ערים הוא לשון התעוררות שעל ידי השלש מעוררים שהן אהבה ויראה והתפארות לשמו יתברך שלש ישתמש בהן לרע כי אם בעבודות הבורא יתברך זוכה לבחי' משה הנזכר להיות נעשה על ידי ההבדלה בין טוב לרע ולהיות מקושר באמיתיות התורה כמו שמסיים והולך וזאת התורה אשר שם משה פירוש שזאת התורה שהוא לומד יהיה על פי הדעת האמיתי ששם לו בחי' משה:

וזהו גם כן כוונת המדרש כמו שערי מקלט קולטין כך התורה קולטת פירוש אחר שיש לו דעת השלם המביאו למדריגה שיתקשרו כל השבעה מדות באלופו של עולם וכל זה על ידי השלש ערים שהתעוררו אותנו לבוא לזה שהן אהבה ויראה ותפארות שעל ידם שב לה' אז נקלטים גם כן כל העונות ושגגות להתורה להיות מתכללים בהקדושה וזהו שמסיים המדרש ולא עוד אלא שערי מקלט וכו' ודברי תורה קולטת בין שוגגין ובין מזידין שאפילו זדונות נעשים לו כזכיות עבור ששב מאהבה ומיראה כמסקנת הש"ס הנ"ל עבור התכללותן של ניצוצות המדות שהכניס בקליפות ונתכללו עתה אל שורש המדות שבעלייתן עולין גם כן חלקי המדות שלו כנ"ל והבן:

*

שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד וגו': ואיתא במדרש לשעבר הקדמתם נעשה לנשמע עשיתם את העגל אבדתם נעשה ועתה שמרו נשמע וזהו שמע ישראל להבין הענין וגם להבין ענין קדימת נעשה לנשמע שלא כדרך זה העולם שצריך תחלה קדימת השמיעה וכמ"ש המין עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו ולא יזהו כוונה אמרו כך ישראל במתן תורה ושורש הענין דנודע מה שאמרו רז"ל בראשית ברא בשביל התורה ובשביל ישראל שנקראים ראשית ברא הקב"ה כל העולם ושמים ושמי השמים והנה השני דברים שהן תורה וישראל הן דבר אחדות אחד כנודע ששורש נשמות ישראל הוא התורה ונמצא כי כח הפועל שבנפעלים הנמצאים עליונים ותחתונים הוא התורה וישראל שהן אחדות הגמור וקב"ה ואורייתא חד נמצא כי כוונת הבורא ב"ה היה להיות אחדות אחד ישראל והתורה עמו יתברך בלי הפסק ח"ו.

ועל כן בכל מעשה פרטי שמזדמן לאדם לעשות בזה העולם המעשה שהאדם נקבע בו צריך לחשוב הלא זה הדבר הוא נברא בכח התורה שהוא אחדות אחד עמו יתברך שמו ובשבילי שאני ישראל נברא זאת המעשה והנה יש בזה הדבר כח הפועל והנה כמו שהיתה הבריאה עם הפועל ההוא שהוא התורה והבורא ב"ה שהן אחדות גמור כך המעשה הזה הפרטי אראה לעשות בכח הפועל ההוא ואהיה עבד נאמן לשולחי לקשר זאת המעשה הגשמיות שנתעבה בה כח הפועל בלי ראות לעין להפשיטו מגשמיות ולקשרו בהפועל הרוחני על פי התורה לעשות זאת המעשה על פי התורה והדין ובכוונה רצויה כפי מצות הכתובין בהתורה ונמצא שכשעושה כך מקיים כוונת הבורא ב"ה בבריאת עולמו בשביל התורה ובשביל ישראל ומקשר כל עולם המעשה ברוחניות אין סוף ב"ה ומקרבו לשרשו ועל ידי זה נשפע שפע וברכה בעולם

המעשה ממקום העליון הרוחני ובודאי עושה זאת המעשה לא לשום כוונה גשמיות או להנאתו הגשמיות כי אם לעשות נחת רוח ולקיים רצון הבורא ב"ה:

וזהו ענין כוונת קדימת נעשה לנשמע כי נודע שזה המבואר למעלה הוא יחוד השלם שמייחד ומקשר כח הפועל השוכן בתחתונים שהוא בחי' שכינה להוי"ה שמהווה כל היות וכח הפועל ההוא נקרא בחי' אדנ"י מלשון אדנים למשכן שהמשכן היה יסודו האדנות שהוא כינוי לכח הפועל השוכן בעולם המעשה בכל הדברים הנעשים בזה העולם שהוא בחי' מלא כל הארץ כבודו על ידי שכח הפועל הוא בכל הנפעלים וכל עוד שעושים ישראל בזה העולם כנ"ל אזי מקשר ומייחד בחי' אדנ"י להוי"ה כאמור אבל כשעושה הדבר בלי כוונה הנ"ל ומגשם זה המעשה שעושה אזי נקרא מפריד אלוף מפריד אלופו של עולם משכינתיה שמפרידו כביכו"ל משרשו ומכניסו בגשמיות יתירה.

והנה משרי אחזה אלוה איוב י"ט, כ"ו כמו באלף אלפי הבדלות בזיווג הגשמי עיקר היחוד הוא בהעדר לבושין כמו כן באלף אלפי הבדלות יחוד העליון הרוחני הנ"ל אי אפשר כי אם שלא יהא מסך מבדיל ולבוש גשמי לכוונתו זאת האמור למעלה כי אם שיעשה זאת מבלי שילביש זאת בכונה גשמיות וצריך מתחלה לעשות תשובה גמורה מחטאיו בכדי שלא יהיו מסך מבדיל אל היחוד והנה באמת לזכות לזאת המדריגה שיהא היחוד הגמור בכל התנאים המבוארים בכל השלימות אי אפשר להיות כי אם בימות המשיח במהרה בימינו כנודע וגם במתן תורה שאז היו במדריגה כמו שיהיה בימי המשיח במהרה בימינו כנודע שאז היה היחוד על צד השלימות בלי שום מסכים ומלבושים.

וזה כונתם שהקדימו נעשה לנשמע שאמרו נעשה כל מעשינו בלי שום כונה אחרת כי אם ונשמע שהוא לשון אסיפה וחיבור כמו שמואל - א ט"ו, ד' וישמע שאול את העם וגם כן כאן קבלו עליהם לעשות כל מעשים שבעולם המעשה לכוונת ונשמע שהיא לחיבור ויחוד בלי שום לבושים ומסכים כי אז היו כל ישראל מופשטין מגשמיות מאוד בהזדככות חומרן כנודע. ועל כך הקדימו הנעשה כי אחר עשייתן בכוונה הזאת בא אחר כך היחוד שהוא בחי' ונשמע והנה אחר שעשו את העגל וחזרו לחומריותן ולגשמיותן כמ"ש שמות ל"ג, ו' ויתנצלו בני ישראל את עדים וגו' הנה אי אפשר להיות עוד היחוד על צד המובחר והשלימות עבור מלבושים ומסכים הגשמיים הבאים מצד גודל חומריות האדם וחטאיו שחוטא מצד חומריותו ואף על פי כן צריך כל אחד לזכך את עצמו בכל מה דאפשר בכדי שיהא היחוד על ידו אף שהוא עתה בלא שלימות הגמור מכל מקום נקרא עובד ועושה נחת רוח לבוראו במה שאפשר לו שמקשר עולם המעשה בא"ס ב"ה:

וזהו כוונת המדרש לשעבר הקדמתם נעשה לנשמע על צד היותר טוב והגון בשלימות עשיתם את העגל אבדתם נעשה שעתה אין יכולת בידכם כל כך לעשות כל מעשה העולם ביחוד גמור בלי שום לבושים חיצונים ומסכים שמצד החטאים שמחטיא אתכם החומר ומכל מקום שמרו נשמע שמרו הוא מלשון המתנה כמו בראשית ל"ז, י"א ואביו שמר את הדבר שצריכים אתם לעשות בכל מה דאפשר על צד היותר טוב לפי מדריגתכם של עתה והיחוד השלם המתנינו עד ביאת המשיח במהרה בימינו שאז תהיה

מדריגתכם גדולה בזיכוך החומריות והלבושים ויהיה אז היחוד הגמור שיתכלל כל בחי' אדנ"י להוי"ה ויהיה ה' אחד ושמו אחד עבור היחוד הגדול והתמידי שנזכה אז במהרה בימינו.

וזהו כונת הש"ס כתיב זכריה י"ד, ט' והיה ה' למלך וגו' ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד אטו האידנא לאו ה' אחד כביכול וכו' אלא לא כעולם הזה עולם הבא בעולם הזה אני נקרא באדנ"י ונכתב בהוי"ה ובעולם הבא אני נקרא בהוי"ה ונכתב בהוי"ה וכו' כי הוא גם כן על פי האמור כי עתה בימי הגלות על ידי שאי אפשר להיות היחוד השלם כי אם על ידי לבושים ומסכים ואי אפשר לקשר בחי' אדנ"י בהתכללות תמידי ושלם כי אם לעתים ולפעמים ובבני אדם פרטים כי בני עלייה המה מועטים וכל זה מצד עביות וגשמיות בני העולם וכביכול בחי' אדנ"י לבד ובחי' הוי"ה לבד ובעולם הבא שהוא ימות המשיח יהיה ה' אחד שאז יהיה התכללות בחי' אדנ"י בהוי"ה בתמידות ביחוד גמור וכללי בכל אדם שיזכה אז לראות בביאת משיחנו במהרה בימינו אמן סלה ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו'. ודרשו רז"ל בשני יצריך ביצר הטוב וביצר הרע ולהבין איך אפשר לאהוב השם יתברך ביצר הרע אבל הענין הוא שהשם יתברך צוה לאהוב אותו יתברך ואיך אפשר לאהוב דבר שלא נודע מהותו לכן יעצה לנו התורה ביצר הרע והוא שהשם יתברך ברא בעולם משל שממנו נוכל להבין הנמשל דהיינו כל התענוגים שבעולם כמו אכילה ושתייה ומשגל שיבין מפני מה אני אוהב אותו דבר הלא הוא רק אהבה נפולה מעולם אהבה כנזכר אצלנו כמה פעמים ועל אחת כמה וכמה שיש לי לאהוב הבורא ב"ה שהוא מקור כל התענוגים וזה שאמר דוד המלך ע"ה תהלים ס"ט, י"ב ואהי להם למשל רצה לומר שהם סוברים שאני אוחז במשל לבדו ואין אני לוקח הנמשל אבל באמת אינו כן.

אך יש יצר הרע שמסמא עיניו בל יראה ליקח הנמשל רק לאחוז במשל לבדו העצה לזה הוא עסק התורה כמאמר רז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש וכו' ולהבין למה קורא כאן בשם מנוול דוקא הענין הוא כי כל התענוגים הם תענוגים שבורים ואינם שלימים שהם רק לפי שעה ואחר כך בטל נמצא הוא שבור ואינו שלם וסופם הוא דבר מאוס כמו אכילה נעשה אחר כך דבר מאוס וכן שאר כל התאוות וזהו אם פגע בך מנוול זה שמסיחך לדברים המאוסים משכהו לבהמ"ד כי התורה היא תבלין ליצר הרע כמאמר בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין וזהו נקרא תשובה מאהבה שמשיב עצמו מהתאוות עצמם לאהוב השם יתברך וזדונות נעשים לו כזכיות שמכל עבירה נעשה מצות אהבה שלוקח מהם הנמשל לאהוב השם יתברך ולכן נקרא התורה תבלין כמו תבלין שממתקים אותו התבשיל עצמו כך על ידי התורה מהזדונות עצמן נעשים זכיות והבן:

*

במדרש ואהבת את ה' אלהיך וגו' אינו יודע האיך אוהב אדם את המקום אלא אהבתו בפי הבריות כמ"ש והיו הדברים האלה וגו' אשר אנכי וגו'. להבין הענין נקדים פסוק בראשית י"ב, א' ויאמר ה' אל אברם לך מארצך וגו' דנודע סוד נשמות הגרים הוא מהעלאת הניצוצות קדושות שמתעלין מעמקי הקליפות על ידי הצדיקים שמתדבקים באותיות התורה ותפלה שלומדים ומתפללים ומתקשרים את עצמם עם כל הנבראים להעלות ניצוצות שנפלו בשבירה ועל ידי שהצדיק מקשר חלק האלקי השוכן בתוכו בהכל שהוא א"ס ב"ה עם האותיות והדבורים שבהן נבראו אותן הנשמות וניצוצות שבעמקי הקליפות יש כח להדבורים להעלותן על ידי ההתקשרות שנקשר גם כן עמהם ומדבק עמהם לשרשו שהוא א"ס ב"ה שממנו נאצלו כולם ועל ידי זה יש עלייה להנשמות והניצוצות שמתקרבים לשורש הקדושה ונעשה כך בפועל שהנשמות מתקרבים ומתגיירים לחסות בצל כנפי השכינה.

ולכוונה זו צריך הצדיק לירד ממדריגתו עד מקום הנשמות הנפולים בכדי שיוכל להעלותם על ידי שיגיע למדריגתם כנודע שהירידה היא צורך עלייה להעלותן על ידי שיש לו עמהם צד אחיזה בבואו למדריגתו שזהו כונת הפסוק תהלים ק"ל, א' ממעמקים קראתיך ה' מעמקי הקליפות קראתיך ה' שהוא ממש שמו יתברך כי הן חלקיו כנודע ויש להבורא ב"ה נחת גדול מזה כשמדריגות תחתונים מתקרבים אליו יתברך מן השבי והוא דבר קדוש וגבוה כנודע.

ועל כן ההכרח הוא לכל עובד השם יתברך לקשר את עצמו כנ"ל עם כל הנבראים שעל זה אמרו בגמ' אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך שצריך לעמוד במקום נמוך מקום שכונת הניצוצות ויתפלל ויתחבר עמהן לשרשו ולא שיעמוד במקום גבוה בכדי שלא להתחבר עמהם שנאמר ממעמקים קראתיך ה' כאמור לעיל אלא צריך להיות מטפס ועולה מטפס ויורד שזהו כונת מ"ש השמים החדשים וארץ החדשה אשר אני עושה שדרשו רז"ל על הצדיקים על ידי חדושים דאורייתא עושין שמים חדשים וארץ חדשה דנודע כי בהנבראים יש בחי' שמים וארץ כי הצורה הנשפעת מלמעלה שהוא החיות שבאדם הוא, בחי' משים כמו שהשמים הוא משפיע בהארץ כמ"ש דברים י"א, י"ז ועצר את השמים ולא יהיה מטר והארץ הוא החומר הדבוק אל הצורה ועל ידי חידושין דאורייתא שמדבר הדבורים בדביקות גדול בשרשו מעלה אותן נשמות שנבראו על ידי האותיות והדבורים ההם נעשו שמים וארץ חדשים שנבראו נשמות חדשות ומתקרבים אל הקדושה שהוא נשמות הגרים כחומר וצורה אשר אני עושה על ידי החלק האלקי השוכן בתוך הצדיק שהוא אלהותו ממש שמדבק עם אותן הניצוצות ולכן כתיב אני עושה:

וזהו שנאמר באברהם בראשית י"ב, ה' ואת הנפש אשר עשו בחרן ותרגם אונקלוס דשעבידו לאורייתא ששעבדו וקשרו להתורה והתפלה שלהן שהיו מדברים בהתקשרות אותן מדריגות תחתונים עד שנתעלו לשורש הקדושה להעשות כך בפועל להתגייר גרים ולקרב א"ע לאהבת השם יתברך ב"ה ונתרחב גבול הקדושה מאוד על ידי טוב פעולתן:

וזהו שנאמר שם, א' לך פי' לשורשך שתתקרב את עצמך עם המדריגות תחתונים לשרשך על ידי דבקותך כאמור ועל ידי זה מארצך וממולדתך ומבית אביך כל הנשמות והניצוצות שבעמקי הקליפות שבארצך ובמולדתך יתעלו מארצך וממולדתך וגו' אל הארץ העליונה אשר אראך שעתיד אתה להשיג בכל יום מוסיף והולך ועל ידי זה ואעשך לגוי גדול שיהרבה גבול הקדושה בגוי גדול שיהיו הרבה העובדי השם ב"ה ונברכו בך וגו' על ידי הברכתך יתעלו למעלה וכל זה על ידי כח הדבור שהוא הפועל שבהן נבראו כל צבא עליונים ותחתונים כמ"ש דשעבדו לאורייתא:

וזהו כוונת המדרש אהבתו בפני הבריות על ידי שיתקשר את עצמו עמהם יגביהם למעלה שיבאו לאהוב את המקום ב"ה כמ"ש ישעיה מ"א, ח' אברהם אוהבי כאמור שהוא עבד תחלה בשכל הזה שעל ידו נתאהב המקום בפני הבריות וכל זה על ידי מה לכך ביאר המדרש כמ"ש והיו הדברים האלה וגו' שאלה הדברים שהן הדבורים עצמן שבהם נבראו אותן הנשמות נפולין ונתהוו כנודע גם היום כ"ש שנתהווה הוי"ה אחרת על ידי הדבורים להעלותן כי אם היה כח להדבור לבראן היש מאין המוחלט כל שכן שיש כח להעלותן למקום קדושתן רק באופן שלא יהא הוא נפרד עם הדבורים מהבורא ב"ה שיהא בלב שלם שיהא פי ה' דיבר בו כאשר בדבור הקדום וזהו והיו הדברים האלה הדברים האלה שבהן נבראו רק אשר אנכי מצוך היום על לבבך שיהיו הדבורים עם לבבך בלב שלם ודביקות הבורא כאמור שאז תוכל לאהבהו בפני הבריות על ידי שעל ידי זה יתעלו הניצוצות ונפשות ההם ויתקרבו לאהבת השם יתברך כמ"ש אברהם אוהבי והבן:

*

ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו' יש לך אדם שגופו חביב עליו וכו' ויש לך אדם וכו' הנה העיקר העבודה היא בלב שלם רחמנא לבא בעי כי אף שעובד את השם בדבור ומחשבה מכל מקום אם הוא אינו בתנועת הלב דהיינו שיהיה הלב מתעורר לדבורו וירגיש בתוכיותו שנתעורר הלב כמו שאם היו דנין אתו על חיותו להורגו היו כל כחותיו ועיקר לבו מרגישין בהצער ואחר כך כשהיו נותנים לו חיותו ופוטרין אותו אזי מיד כשיבא לו הדבור מפי המבשרו בודאי ירגיש לבו בקרבו שנתעורר לשמחה ההיא בהתלהבות גדולה כן בוודאי כשמדבר הדבורים בתורה ובתפלה אפילו אם המחשבה אינו נפרד מן הדבור רק שהלב אינו מעורר בהרגש גדול כאמור במשל אזי האדם אינו דבוק באלהיו כי רחמא פי' שיהא דבוק בה' לבא בעי.

על כן נאמר בכל נפשך יש לך אדם שגופו חביב וכו' פי' לפי מה שהוא אדם יצייר בדעתו ובמחשבתו הרגש לבו ושמתו ויש לך אדם שממונו חביב וכו' דהיינו אנו רואים אם יש לאדם איזה עסק סחורה שמעותיו בתוכו בודאי ישים כל לבו וכל כחותיו בו ובפרט אם כל פרנסתו תלוי בזה בודאי יתלהב לבו התלהבות גדול כך בחשבו כי כל רגע ורגע נותנים לו חיותו מלמעלה וכל פרנסתו הכל הוא מלמעלה אזי ראוי שירגיש לבו לכל דבור ודבור וכל מעשה כי הלב הוא המלך בתוך איבריו והוא עיקר העבודה לה' אשר לא יצויר עבודה זולתו ואם יעבוד כמה וכמה פעמים אין לו שום עליות מדריגה וצריך לבא לעולם פעם אחרת שיבא לתכלית העבודה ובודאי לא יושג זה בנקל כי לכל דבר הטוב אי אפשר בלי טורח.

ובעשו כתיב בראשית כ"ה, כ"ח כי ציד בפיו כי ניצוצות קדושות היה בתוך דבורו כמ"ש האיך מעשרין את התבן והוא היה סובר באמת רק שהיה עם הארץ בדבר ואף על פי כן היה עשו וזהו הקול קול י אף על פי שהקול קול י אם הוא רק קול לבד בלי לב אף על פי שמראה תנועות בידי הידים ידי עשו רק העיקר הוא הלב כנ"ל:

*

במסכת תענית אמר ריש לקיש מאי דכתיב ועצר את השמים בשעה שהשמים נעצרים הוא דומה לאשה שמחבלת ואינה יולדת וכו' נאמר עצירה באשה ונאמר עצירה בגשמים נאמר לידה באשה ונאמר לידה בגשמים עד כאן לשון הש"ס ונ"מ מזה להתפלל לעצירת גשמים מזמור תהלים כ' יענך ה' ביום צרה כמו שפעולת זה המזמור למקשה לילד כנודע כמו כן פעולת תפלת מזמור זה הוא גם כן לגשמים הנעצרים.

כי באמת בחי' הלידה היא נשפע ממקור גבוה מעילה לעלול מבחי' משפיע לבחי' מקבל בהשתלשלות העולם לעולם מבחי' דכר לבחי' נוקבא שכל עולם הוא בחי' דכר נגד מה שלמטה ממנו ובחי' נוקבא ומקבל נגד מה שלמעלה ממנו ועל ידי שההולדה צריך להשפיל לירד עד עולם הגשמי הזה ולידה הגשמית מאוד באשה הגשמית וכל שפע הנשפע דרך העולמות הוא בבחי' צמצומים כנודע שהתהוות העולמות היא על ידי צמצומים כנודע שהתהוות העולמות היא על ידי צמצומים כנודע מתחלת הבריאה שהיה על ידי צמצום בכדי שיוכל להיות הבריאה של העולם ולכך עבור ההשתלשלות הדבר דרך העולמות נתצמצם תמיד ירידת השפע על ידי הקטרוגים והדינים שמתעוררים מבחי' צמצום לדון אותו המקבל אם הוא ראוי והגון לקבל אותו השפע ההיא ולכך על שלש עבירות נשים בשעת לדתן וכשפירוש רש"י שהשטן מקטרג בשעת הסכנה שהוא מטעם האמור.

ולכך גם כן הגשמים שהן גם כן מאותן מפתחות שאין נמסרין ביד שליח והן של חיה פי' יולדת ושל גשמים ושל תחיית המתים כי עבור שהשפעתן הוא ממקום גבוה מאוד מתעוררים הדינים בירידתן דרך העולמות לדון אותו היחיד או הכלל אם ראויים לקבל השפע ההיא המשתלשל מן המקור הגבוה מאוד מעילה לעלול עד הארץ הגשמית הלז שהיא בחי' לידה ממש כמ"ש והולידה והצמיח וגו' ולכך אמרו בש"ס בשם רבה ב"ש קשה יומא דמטרא כיומא דדינא שהוא כן באמת כנ"ל.

ולכך אר"י בש"ס גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה שגם שם היה קטרוג כנודע שהמלאכים אמרו תהלים ח', ה' מה אנוש כי תזכרנו אשר תנה הודך על השמים שזה היה גם כן על ידי התעוררות הדינים ומלאכי שלוחי הדין עבור שהתורה היא גבוה מעל גבוה אלהותו ממש כביכול כי אורייתא וקב"ה חד והוא מקור כל מהקורות ועבור זה היה הקטרוג.

וכן בתחיות המתים עבור גודל הנס ומקור מוצאו הגבוה שהוא נשפע מבורא ב"ה ממש שאינו נמסר שליח הוא גם כן וכך בכל קיבול ההשפעות מלמעלה כפי גודל ערך ההשפעה כך גודל הקטרוג וכן נמי בפרטיות לכל אחד ואחד שנשפע לו פרנסתו שהיא בחי' אחת עם גשמים שהן נקראים גם כן פרנסה נתעורר הקטרוג עבור שירידתו ממקום הגבוה להמקבל הוא דרך עולמות ובעולמות הוא צמצום לדון את המקבל אם הוא ראוי לזה השפע היקר'.

ולכולן התיקון הוא התפלה שעל ידי התפלה נמחקין הדינים כנודע זה במקום אחר באריכות אופן המיתוק וכל זה אם התפלה רצויה והגונה כפי ערך מעלות תפלתו כך הוא התיקון וההמתקה להיות נמשך תמיד למטה מעולם לעולם עד המקבל ההוא ובכל עולם חוזרים ודנים וע"כ צריך לחזור ולהתפלל תמיד כמבואר אצלנו כבר מזה הענין במקום אחר שלא להתייאש מלהתפלל עוד עבור שלא נענה בפעמים הראשונים כי אף שלא נגלית ההמשכה אצלו מכל מקום עשה פעולת ההמשכה למעלה שנתקרב השפע אצלו מעולם לעולם יותר מקודם.

ובמה שמבואר לך תבין גודל הרעה שגורם ח"ו לעצמו אותו האדם העומד לקבל שפע פרנסתו מלמעלה על ידי שום סיבה דהיינו משא ומתן וכיוצא בו אם יש שם שקר וחסרון מדות או שאר פסלנות וזיוף שיש שם ח"ו שעל ידי זה ח"ו מגדיל הקטרוג והצמצום להשפע הנשפע לו מבעל הרצון כי בעל הרצון משפיע תמיד לכל חי רק הוא המקבל עצמו גורם לו להתעכב השפע ח"ו:

ובזה תבין מה שאמרו בש"ס אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין ואין העין שולטת בו שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמך וגם אמרו שם בענין ההוא בברייתא הנכנס למוד את גרנו אומר יהי רצון שתשלח לי ברכה בכרי הזה זה וכו' מדד ואחר כך בירך וכו' שאין הברכה מצוייה לא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי וכו':

כי באמת שפעת הפרנסה הוא לפי גודל הבטחון בו יתברך והפשטת בטחונו מסיבות חיצוניות ששם הוא התלבשות שפע פרנסתו דרך משל אם הוא עוסק במו"מ עם כמה עסקים שונים וכל פעם משים בטחונו על העסק ההוא החיצוני שהוא רק לבוש לשפע העליון היורד מלמעלה ולא עיקר והוא מחמת שאין לו דעת אינו בוטח רק על הסיבה אזי מביא ההשפעה לבחינת צמצום שמצמצם השפע בהסיבה במחשבתו שחושב הוא העיקר ולכך נמשך לו על ידי צמצומים דרך העולמות כאמרו לעיל ונתעורר על זה כינים וצמצומים אבל מי שזוכה לדעת השלם ולאמונה גמורה שהוא בחי' הבטחון שעיקר השפע הוא על ידי בעל הרצון והסיבה ההיא שעוסק בה שממנו יסובב לו פרנסתו אינו רק כלי ריקן המקבל למה שנותנים לתוכו שהוא על ידי שהאדם הוא מלובש בחומר גשמי מוכרח לקבל גם כן חיותו דרך מלבוש גשמי אבל לא שהסיבה העיקר או שאפשר להתחכם בהסיבה לעשותה בדרך שירבה או יומעט השכר ההוא מבלעדי רצון בעל הרצון הבורא ב"ה ואם עושה כך אזי הפשיט הדבר מגשמיות ומקרבה תמיד למקורה לבעל

הרצון ששם אין צימצום ודינים ונעשה כך באמת שאינו מקבל פרנסתו דרך השתלשלות וצמצומים כי אם מיד בעל הרצון עצמו בהופיעו עליו רצון חסדו ורחמיו הגמורים.

שזהו כוונת הפסוק תהלים קמ"ה, ט"ז פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון חי דייקא שהוא במדריגת צדיק הנקרא חי שיש בו בטחון הגדול על בעל הרצון לבדו לו משביע רצון דייקא המופשט ומורק מצימצומים שלא בירידת עולמות רק מידו לבד שזהו פותח את ידך דייקא ומשביע לכל חי שהוא במדריגת חי שיש בו בטחון הגמור לזה הוא משביע רצון שהוא ניזון מרצון העליון.

ועל כן יש ברכה עליונה במזונותיו כי על הרוב הצדיקים אינן בני משא ומתן ועסקי פרנסה על ידי סבות גשמיות בדרך העולם ומכל מקום ניזונין בכבוד בלי טורח גדול ויש מהם שניזונין ומתפרנסין בכל צרכיהם במעלה יותר ריות מאותן העשירים העוסקים בעסקי פרנסה כי כל זה הוא על ידי גודל בטחון רק בהבורא ב"ה מקור הרצון אין סוף ב"ה ולא שיחשבו לבטוח שום בטחון על הסבה שלהן נמשך כך על ידי בעל הרצון המופשט מהתחלקות ודינים רק רחמים פשוטים ולכך כפי שיעור התפשטות הבטחון מן הסבות והתקרבותו אל בעל הרצון נמשך להן כך השפע בהתפשטות מן הסבות כי אם אין הבטחון חזק כל כך צריך הוא עכ"פ לקבל דרך איזה סבה והתלבשות עב כשיעור בטחון ואם בטחון דק במעלה גם הסבה הוא בדקות בלי עמל וטורח כל כך.

וזהו נקרא בחי' הסמוי מן העין שהבטחון שלהם הוא בדבר הסמוי מן העין שאינו נראה לעין שהוא א"ס ב"ה בעל הרצון ולא בדבר הסבה הגשמיות והנראית וזהו אלא בדבר שאין העין שולטת בו שהוא מקור הרצון אשר עין לא ראתה שעליו הוא בטחון לבד ולכך גם הסתפקות צרכן אינו נראה לעין הרואה מהיכן הוא בא לפי שאינן בני משא ומתן ומכל מקום יש להם די ספוקן בריות ולא בצמצום שזה הוא עבור שבטחון הוא במי שאין נראה לעין לכך פרנסתן אינן נראה מוצא לעין שהוא ממקום שאין העין שולטת בו ולכך הברכה מצויה שם לפי שאינו בא להם על ידי צמצומים שהן בחי' דינים רק על ידי בעל הרצון.

וכמו שכתוב בספר תולדות י' יוסף בשם ר' נחמן הארידענקר פירוש על מה שכתוב משלי ג', ט"ז אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד ומקשה הש"ס אטו בימינה אורך ימים איכא עושר וכבוד ניכא ומשני אלא בימינה אורך ימים וכל שכן עושר וכבוד ובשמאלה רק עושר וכבוד ופירש הוא נבג"מ כי מפני שהעושר וכבוד של מיימינים בה אינו בא מדבר הנראה לעין שהוא על ידי סבות עבים כדרך העולם בעסקים של משא ומתן אלא ממקור שאין נראה לעין שהוא סבות כל הסיבות לכך עושר וכבוד שלהן אינו נראה לעין להכתב בפסוק זה בפירוש כי אם בהעלם על פי כל שכן כאמור וכל שכן עושר וכבוד עד כאן לשונו ודברי פי חכם חן והוא על ידי שאין השפעת שפען דרך התצמצמות העולמות כי אם למעלה מן העולמות ולמעלה מן האותיות שהאותיות הן העולמות כנודע לכך לא נכתב עשרם בכתיבת אותיות רק בדרך כל שכן נלמד מפני שהוא בא מלמעלה מן האותיות וממקום רחמים פשוטים שאין שם דינים וקטרוגים.

אבל אותן שמשותפין בטחונם אפילו שבוטחים בו יתברך וגם בסבה ההיא שאפשר להם ליזון מן הסבה שחושב ומדמה כי בהעדר הסבה יהא נעדר מפרנסתו וחושב תמיד בדבר שיש לו גבול וצמצום כי כל דבר גשמי יש לו גבול וצמצום והוא משים בטחונו על דבר המוגבל ההוא לכן נעשה כן למעלה שהשפעה צריכה להיות מוגבלת ומצומצמת על ידי ירידתם דרך עולמות מסבה לסבה עד הגעתה לאותה הסבה הגשמית מאוד וע"כ יש קטרוגים תמיד בכל עת ירידתה ועל כן צריך הוא לקבל על ידי סבה גשמיות כפי שיעור גשמיות בטחונו ולכך גם כן יוכל לתקן על ידי תפלתו באותיות את השפע המתעכב בהעולמות שהן אותיות כאמור לעיל והבן:

ולכך גם הפשוט הוא אמת שאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין ולא בדבר שהעין שולטת בו ולא בדבר המדוד והמנוי כי כיון שיש לו דבר הסבה שמשם פרנסתו גלוי לעין אזי בודאי נתקטן הבטחון הגדול שהוא רק בבעל הרצון כי בודאי שהוא בוטח בעת ההיא על מה שיש לו אזי מוכן ונראה לכל ונמצא שהוא מגביל הבטחון בדבר שיש לו גבול וצמצום ואינו מצוי פירוש אינו בנמצא שהיא תמיד כך שיהא ברכה שורה עליו עבור הדינים והקטרוגים כאמור כי אם יהא נמצא שיהא מכל מקום ברכה הוא מעט מן המעט ואינו מצוי כי אם לפרקים. וזהו לשון הש"ס אין הברכה מצויה וכו' פי' אף אם יזדמן לפעמים מכל מקום אינו מצוי על הרוב וכן בדבר המדוד עבור כי יודע סכום המדה או המנין אזי נגבל בטחון שלו בצמצום גדול מאוד לא על פחות ולא על יותר כי אם לפי שיעור שמנה או מדד ונתעורר יותר צמצום ודינים מאשר מדודם כי אף שמתחלה היה גם כן בטחונו בצמצום קודם שמדד ושמנה עבור שבטח על מה שראה שבעינו אף קודם המדידה מכל מקום לא היה הצמצום גדול כל כך לפי שלא נודע לו עדיין הקצבה בצמצום גדול כהיום שיודע בצמצום ובשוה ובוטח על זה המנין והבן ועל כן יותר היה הברכה מצויה קודם המדידה מעכשיו עבור שלא היה בטחונו מוגבל בצמצום השוה כמו עתה אחר המדידה שכל מדידה היא בחי' צמצום:

ובענין האמור שמעתי מהחכם השלם האלקי מוהר"ר זוסיא מהאניפאלי. פירוש על מה שכתוב במעשר מלאכי ג', י' ובחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די שהוא כנ"ל כי מי שבוטח בבטחון גדול ואמונה חזקה רק בו יתברך שהוא סבת כל הסבות ולא בעצה הסבה הכלי אשר בא ינתן השפעתו אם הוא במדריגה זו אזי יורד לו ההשפעה מלמעלה מבעל הרצון עצמו בלי אמצעות צמצומים ולבושים רק מופשט מן לבושים מוגבלים שהן דרך ירידת עולמות וזהו והריקותי לכם ברכה מלשון אריק חרבי שמות ט"ו, ט' שפירש"י ע"ש שהחרב מופשט מן תערו שנתון בתוכו ונשאר ריק וזהו והריקותי לכם ברכה שהוא לשון התפשטות מלבושים כאמור הברכה יהי' מורק ומופשט מלבושים מוגבלים וצמצומים עד בלי די שהוא סוד הצמצום כנודע ממה שאמרו רז"ל שדי שאמר לעולמו די שהיה העולם מתפשט ומתרחב וכו' עד שגער בו ואמר די שהוא סוד הצמצום בבריאת העולמות כנודע וזהו גם כן כאן עד בלי די שעל ידי מצות מעשר שתבטחו בו ותאמינו שלא יתחסר לכם שיעור מה שאתם מפרישים המעשר עבור שיש בידו למלאות לכם כל חסרונותיכם עבור הבטחון הגדול הזה שאין אתם משימים בטחוניכם בסבה ההוא שהוא התבואה או המעות שאתם נותנים למעשר כמו

שאינ מקיימין מצוה זו על שאין להם בטחון בזה רק שמשים בטחונו על התבואה והמעוה הווא וירא שלא יחסר ואתם לא כן אז והריקותי לכם וגו' גם אני אפשר לכם הברכה מן המוגבלות וצמצומים עד בלי די שלא יהא בחי' די שהווא צמצום כאמור לעכב השפע תמיד ח"ו ודברי פי חכם חן.

ומה שמפרש הש"ס מאי עד בלי די עד שיבלו שפתותיכם מלומר די אפשר לומר כוונתן הווא על פי האמור שירידת השפע יהי שלא בדרך צמצום מכל מקום אם אחר כך יהיה מונה המעוה או התבואה יביא עצמו על ידי זה לבחינת גבול וצמצום כאמור למעלה ועל ידי זה יהיה אין הברכה מצויה מחמת שיהא דבר המנוי לזה אמר עד שיבלו שפתותיכם מלומר די כי כל כך יהיה גודל הברכה ברבוי השפע עד שלא יוכל לספור במנין ולמדוד במדידה שאם היה רוצה לספור במנין בפיו כנודע שהמנין הווא באמירת פיו א' ב' ג' וכו' כדרך כל הסופרים אזי יבלו שפתותיו מלומר פי' שילאו ויבלו שפתותיו מלומר אותו המנין עבור גודל רבוי הברכה די פירוש שאם היה יכול לספור היה מביאו להתצמצמות מוגבלת בחי' די שהווא צמצום כנ"ל לכך משפיע לו שפע וברכה רב כל כך עד כי חדל הסופר לספור כי אין מספר עבור גודל השפע ברכה העליונה מבעל הרצון והרחמים שישפיע עלינו ועל כל ישראל ונאמר אמן נצח סלה ועד ברך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת ראה

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו וגו' והקללה אם לא תשמעו וגו' וסרתם מן הדרך אשר אנכי וגו' ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם וגו'. להבין הענין מהו לשון ראה שמראה באצבע כאלו הדבר מוכן לפני עין הרואה ועוד להבין שאצל הברכה אמר לשון את כמו שכתוב את הברכה אשר וגו' ואצל הקללה לא נאמר תיבת את.

ונקדים פסוק הכתוב בפ' נצבים דברים ל', ט"ו ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע וגו' ואחר זה נאמר שם ובחרת בחיים. כי נודע שבריא את כל העולמות ומלואן היו בהתורה שהן האותיות שמאלף ועד תי"ו שהבורא ב"ה צמצם את עצמו בהאותיות והחלת צמצומו ואצילותו הווא באות א' ואחר זה צמצם את עצמו כביכול והאציל אור שפעת קדושתו מאות אל אות עד תי"ו שהווא סוף המדריגה כנודע שהווא מקום הבחירה כמ"ש תי"ו תחיה תי"ו תמות ולכך בכל דבר אף שהווא בסוף המדריגה שהווא רחוק מאור שפעת אורו א"ס ב"ה אלא צריך לקרב את עצמו עם אותו סוף המדריגה שהווא בחי' תי"ו אל האל"ף שהווא אלופו של עולם ולהגביה הדבר ולהעלותו מתחתא לעילא אל שורש הכל בחי' האל"ף ולהעלות כל מדריגות תחתונים שרחוקים מא' אל בחי' א' וכמ"ש שם, י"ט ובחרת בחיים שיבחר החיות והטוב שבדבר הווא שהווא צמצום אלהותו ולא שימשך אחר הרע שבהדבר.

כנודע שמחטא אדם הראשון נעשה התערבות טוב ורע שבכל הדברים שהוא רואה בעיניו יוכל לראות הטוב או הרע שיש שם והאדם גם כן הוא מעורב מטוב ורע כנודע שהוא בחינת היצר טוב ויצר הרע שבאדם והרע שבו נמשך אחר הרע שבהדבר והטוב נמשך אחר הטוב שבהדבר שרואה אותו מדברי עולם הזה וכל אחד לפי מה שהוא אם הגביר בקרבו חלק הטוב על הרע ונכלל שמאל בימין שנכבש עבד שהוא היצר הרע תחת רבו כך בדבר ההוא שרואה אינו רואה רק הטוב שבו ומקרבו אל שרשו שהוא בחי' הא' כאמור ולהיפך ח"ו כשהוא אדם שאצלו התגברות הרע על הטוב ח"ו אזי כשרואה שום דבר אינו רואה כי אם שם בדבר ההוא ומכליל ח"ו הטוב שהוא ימין בהשמאל ח"ו ומפסיקו מאור אין סוף ב"ה שהאציל וצמצם את עצמו מאות אל אות מעולם אל עולם ממדריגה אל מדריגה עד סוף המדריגות ונקרא משלי ט"ז, כ"ח נרגן מפריד אלוף מפריד אלופו של עולם משכינתיה השוכן בסוף המדריגות שהיא בחי' תי"ו ונקרא עובד עבודה זרה כמ"ש הבעש"ט נבג"מ על פסוק דברים י"א, ט"ז וסרתם ועבדתם אלקים אחרים כי מיד שסרתם מאחרי ה' לאחוז בבחירת הרע ועבדתם אלקים אחרים נחשב לעבודה זרה וכל זה על ידי שאין לו דעת זה האמור שידע ויאמין כי לית אחר פנוי מיניה שמלא כל הארץ כבודו אפילו בארציות ובסוף המדריגות.

וכמ"ש אצלינו על פסוקי שיר השירים ג', ב' אקומה נא ואסובבה בעיר בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי שהוא לראות אם יש בני אדם העוסקים בשווקים וברחובות במשא ומתן ושאר עסקים אם יש בהן מי שאהבה נפשי הרואה על חיות האלקות המצומצם בהדברים שעוסקים שם כנודע ממה שכתוב אצלנו במקום אחר כי גם שם בעסק משא ומתן הוא עבודה תמה למי שיש לו לב לדעת ולא מצאתי מצאוני השומרים הסובבים בעיר שהן נסורי קרתא שעוסקין בלימוד התורה ובמצות שהן פנוין מעסק משא ומתן ועוסקים בלימוד התורה שהן סובבין בעיר בתורתן ומגינין על בני עירן כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי פי' גם בין השומרים הנ"ל לא מצאתי רק כמעט כמ"ש ראיתי בני עלייה והמה מועטין כי רובם סרו מה' גם בלימוד תורתן כנודע זה על ידי שאינו לשם שמים ובלא דעת נפש לא טוב וכמו שאמרו רז"ל זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשה לו סם המות ח"ו.

וכמ"ש רשעים בחייהם קרויין מתים פי' אפילו במה שהוא חיות וקירוב אל הבורא ב"ה שהיא עסק התורה ומצות מכל מקום עם חייהם עם עסק התורה שלהם קרוים מתים שנפסקים על ידם דוקא מתי החיים שהוא הבורא ב"ה כנודע שכל הרשעים מביאים להם היתרים שקרים מהתורה ובהיפך צדיקים במיתתם קרוים חיים אפילו במה שנראה שהוא דבר המרחקו מן הבורא ב"ה שהוא חיי החיים כגון עסקי עולם הזה ודברים שהן בסוף המדריגות כי לפי הנראה הוא בחי' מיתה שהוא ירידתו על ידי זה ממדריגתו כנודע מאן דנחית מדריגה קרי ביה וימת מכל מקום קרוים חיים שגם על ידי אלו הדברים שבסוף המדריגות מתקרבים לאלופו של עולם שהוא חי החיים ונקראים גם כן חיים וזהו במיתתן קרוין חיים והבן:

וזהו ראה אנכי נותן לפניכם בכל מה שאתה רואה בדברים שבעולם תדע ששם אנכי נותן לפניכם ברכה וקללה שהוא בחי' טוב ורע המעורב בכל הדברים כנ"ל את הברכה וגו' פי' על ידי בחי' א"ת שהוא יחוד א' עם בחי' ת' שהוא סוף המדריגה כאמור לעיל על ידי שרואה הטוב שבכל דבר ומקרבו לאלופו של עולם הברכה באה על ידי זה מפני שמכליל הרע בהטוב שהוא כללות שמאל בימין ונעשה כך למעלה גם כן

שנכלל שמאל בימין ואין דינים כלל שהוא בחי' קללה ח"ו רק ברכה וירידת שפע לולם ברב טוב ברכות מאין סוף ב"ה.

והוסיף הכתוב לבאר אשר תשמעו אל מצות ה' תשמעו הוא מלשון אסיפה וחיבור כמ"ש וישמע שאול פי' אשר תשמעו ותחברו אל מצות שהוא לשון דביקות ה' אלהיכם שהוא לשון צמצום כי שם אלהים הוא צמצום המורה על צמצום אלהותו שבסוף המדריגות שהוא אשר תשמעו ותחברו אל מצות שהוא דביקות ה' אלהיכם שהוא אלהותו המצומצם שם לחברו אל ה' שהוא שם האין סוף ב"ה בחי' א': והקללה אם לא תשמעו פי' אם לא תחברו אל מצות ה' אלהיכם האלקות המצומצם שם בסוף המדריגה אל ה' שהוא בחי' הא' אל שורש הכל אין סוף ב"ה.

וסרתם מן הדרך על ידי שתבחרו בבחירת הרע המעורב שם ותקראו ח"ו נרגן מפריד אלוף משלי ט"ז, כ"ח כאמור ונכלל ח"ו ימין בשמאל ותחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלוך ושפחה וגו' שם ל' כ"א - כ"ג ועל ידי זה נעשה התגברות הדינים הבאים מצד השמאל שהוא הגבורה ולכך ח"ו באה הקללה ועל כן גבי קללה לא נאמר תיבת את כי כל עיקר ביאת הקללה הוא על ידי שאין שם יחוד א"ת שהוא יחוד תי"ו שהוא סוף המדריגה אל הא' להכניע שמאל בימין כאמור על ידי שיראה הטוב בכל דבר רק שאינו רואה כ"א חלק הרע שבו ומפריד א' שהוא אלופו של עולם משכינתיה השוכן בסוף המדריגות ועל ידי זה נעשה התגברות השמאל ובאה ח"ו על ידי זה הקללה וזהו וסרתם מן הדרך אשר אנכי וגו' ללכת אחרי אלהים אחרים שהוא כאמור לעיל בשם הבעש"ט נבג"מ כי מיד שוסרתם ותאחזו בהרע ונעשה הכנעת ימין בשמאל כביכול נקרא עבודה זרה ללכת אחרי אלהים אחרים כאמור וכל זה אשר לא ידעתם על ידי שאין לכם דעת ואמונה זו שתדעו שלית אחר פנוי מיניה שגם שם הוא צמצום אלהותו יתברך כי מי שיש לו דעת זה בודאי יאחז בחיים וטוב שבהדבר ולדבק את עצמו עם הדבורים שבסוף המדריגות לאלופו של עולם שהוא בחי' יחוד א"ת האמור אצל הברכה ועל ידי זה ישפיע הבורא ב"ה שפע רב טוב ברכות אמן נצח סלה ועד ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר ובמדרש איתא עשר בשביל שלא תתחסר עשר בשביל שתתעשר רמז למפרישי ימים להפריש אחד מעשרה לעמילי התורה. להבין זה על פי מה שאמרו בש"ס אין אדם מת וחצי תאוותו בידו ובארנו במקום אחר שכוונת הש"ס אינו אומר שזה אי אפשר למצוא שיהא אדם בעולם שיהא לו מדת הסתפקות כי החוש יכחיש זה כי עינינו רואות כמה אנשים שלמים יש להם מדת הסתפקות אך הוא על אותן שהן במדריגות מיתה כמ"ש רשעים בחייהם וכו' כי מאן דנחית מדרגיה וכו' וזהו אין אדם מ"ת דייקא וחצי וכו' אבל צריך הרואה על האמת שלא יהיה במדריגה זו כי אם להיות לו מדת הסתפקות כמ"ש איזהו עשיר השמח בחלקו שזהו נקרא עשיר באמת עבור שאצלו אין שום חסרון: אך לבא לזה המדריגה בכדי שיהיה לו מדה זו הוא על ידי נתינת מעשר שסגולת מדה זו הוא להביאו למדריגה שיהא לו מדת הסתפקות להיות נקרא עשיר באמת כמבואר לעמלה.

וזהו כוונת המדרש עשר וכו' בשביל שתתעשר ומפרש בעל המאמר שלא תטעה לומר כי כל עיקר כוונת נתינת המעשר יהיה בשביל שיתעשר בפועל בגשמי וזה אינו כנודע שאין לך פנייה גדולה מזו ועוד שאנו רואים כמה שנותנים מעשר ואינם מתעשרים בפועל שיהא להם ממון הרבה לזה מסיים המדרש ומפרש עשר בשביל שלא תתחסר פי' כי מה שאמרת לך עשר בשביל שתתעשר הפי' הוא בשביל שלא תתחסר שלא יחסר לך תמיד ולא ימצא לך תמיד חצי תאוותך כמו באותן שהן במדריגות מ"ת אלא אדרבה על ידי מצות מעשר תזכה למדת הסתפקות שלא תתחסר שידמה בעיניך תמיד אינך חסר תמיד מכל טוב שזהו סגולת המעשר כאמור ואז תהיה נקרא עשיר באמת כמ"ש איזהו עשיר השמח בחלקו ולזה יכוון בנותן מעשר בשביל שיתעשר פירוש בשביל שיבא למדת הסתפקות על ידי קדושת מצוה זו שאין זו פנייה אלא אדרבה לשם משים להיות זוהי למדריגה להיות שמח בחלקו ויהיה נקרא עשיר:

וע"ז נאמר מלאכי ג', י' ובחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם וגו' והריקותי לכם ברכה עד בלי די ודרשו רז"ל עד שיבלו שפתותיכם מלומר די והנה לפי הפשוט איך ימצא זה שיהיה אדם בעולם שכשישלח לו הקב"ה ברכה יאמר די והלא אין אדם מת וחצי תאוותו בידו אך הוא כאמור למעלה שעל ידי מצוה זו יבא למדת הסתפקות ותמיד בכל מה שיתן לו הקב"ה יאמר די וזהו עד שיבלו שפתותיכם וכו' רוצה לומר עד שתבאו למדריגה זו על ידי מצות מעשר שיבלו כו' שתצאו מבחי' של אדם מת ותבאו למדריגת חי מדריגת הצדיקים וכל זה על ידי מצות מעשר שיש לו סגולה זו שתבא על ידי הברכה של השפעת הקדושה העליונה להיות נשפע עליו מלמעלה להיות לו מדת הסתפקות תמיד.

ומסיים המדרש ואמר רמז למפרישי ימים פירוש אותן הפרושים הפורשים את עצמם מעסקי העולם ויורדים לעסוק בים התלמוד יפרישו גם כן אחד מעשרה לעמילי התורה דנודע שיש עשר שכליים שהן עשר ספירות והעשירית הוא מדת מלכות בחי' שכינה השוכנת בתחתונים ובלב האיש הישראלי השלם שעל ידי עסק התורה מייחדה תמיד בבורא ב"ה להיות החלק דבוק אל הכל א"ס ב"ה ושלא להיות נרגן מפריד אלוף משלי ט"ז, כ"ח ח"ו כמבואר אצלנו כמה פעמים במקום אחר שזה עיקר עסק כוונת התורה לשמה לשם ה' לייחד בחי' ה' שהיא שכינה ששוכן בתחתונים ובחי' דבור שהוא ה' מוצאות הפה שזה החלק האלהי השוכן בתוך הישראל הוא הדבור שעל כן נקרא דבור אדני מלשון דבר אחד לדור שהנהגת העולם על ידי מדה זו והנה בשעת עסקו בתורה עבור שהאדם מגושם בחומר וקביעותו הוא בעולם הגשמי:

כאן חסר הסיום

פרשת כי תצא

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך גו' הנה איתא בגמרא דגיטין שלח ליה למר עוקבא בני אדם הקמים וכו' שרטט וכתב ליה דום לה' והתחולל לו והוא יפיל אותן חללים כו'. הענין הוא כי מה שלפעמים מצערים בני אדם לאחד שהוא מחמת הדינים שיש עליו למעלה ומתלבשים בבני אדם למטה לצער אותנו כאמור על פסוק תהלים קי"ח, ז' ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי פי' כי הוא לעזר מה שמתלבשים הדינים למטה בבני אדם כי מזה יוכל לאות מה שלמעלה גם כן כך רצה לומר ואני אראה למעלה בשונאי פי' על ידי שונאים שלמטה והתקנה לזה להעלות את עצמו לבחי' עולם המחשבה ששם אין דינים כמ"ש שם ה', ה' לא יגורך רע והיינו על ידי ששותק ומקבל את הבא עליו יחיל ודומם ומעלה את מחשבתו כמ"ש דום שם ל"ז, ז' דום לה' וגו' פי' שיעלה את הדומיה דהיינו המחשבה לה' ואז יפלו חללים פי' הדינים טפלים על ידי דביקות מחשבתו לה' וכמו שהגג הוא עיקר הבית כך המחשבה העיקר באדם וסוככת עליו כי על ידי המחשבה נשמר האדם ויודע להתיישב את עצמו כנודע לכך נקרא המחשבה בשם גג.

והנה כשאדם בונה בית מתעוררים הדינים ובפרט בחוץ לארץ כי הן מלאים כל חללי דעלמא כנודע והוא מצמצם את גבולן לכן אמרה התורה: כי הבנה בית חדש ועשית הוא מלשון תיקון מעקה מלשון מעיקים המעיקים לך תתקנם על ידי שתדבק את עצמך למעלה למקום המחשבה דהיינו לגגך כאמור ואז אם תדבק את מחשבתך בבורא ב"ה אז כי יפול הנופל ודרשו רז"ל שראוי ליפול כי הדינים ראויים ליפול מז' ימי בראשית כנודע רוצה לומר שיפלו הדינים ממך והבן:

פרשת כי תבא

כי ה' האמרת היום וה' האמירך וגו' והובא בתוס' ז"ל בשם המדרש ג' מעידים זה על זה הקדוש ב"ה ושבתי וישראל ולכך אומרים בשבת במנחה אתה אחד כו' ומי כעמך ישראל כו' יום מנוחה וקדושה כו' דנודע מ"ש בש"ס אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין ולהבין מה הן השתי שבתות. הענין הוא כי נודע שבשביל ישראל נברא העולם כמ"ש בראשית ברא אלקים וגו' שבביל ישראל שנקראים ראשית תבואתו שכל כוונת הבורא ב"ה היה בבריאת העולם עבור ישראל שיעבדוהו עבודה תמה בדביקות ותשוקה גדולה להשורש שהוא הבורא ב"ה ועל ידי זה מולידים תענוג ותשוקה בבורא ב"ה כביכול שהבורא ב"ה מתענג מאוד ממעשה ועבודת התחתונים יותר מצבא העליונים כמ"ש ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים שמכניסים בו יתברך תענוג כביכול וכל זה כשמקרבין את עצמם באמת גמור ואין נפרדים ממנו יתברך.

רק להבין אופן הדביקות וההשגה איך הוא כי הלא הבורא ב"ה הוא בלתי בעל תכלית וגבול והאדם הוא בעל גבול ותכלית והאיך אפשר לשני הפכים להתקרב לזה נתן הבורא ב"ה לישראל את השבת שהוא

ממוצע בין ישראל לאביהם שבשמים ומאחדן ומקשרן בבורא ב"ה על ידי שיש בו שני החלקים מתדמין בין לישראל ובין להקב"ה כנודע שכל דבר הממוצע בין שני הפכים צריך להיות דומה לשתי הבחינות דנודע מ"ש בזוהר שבת שמא דקב"ה שלים מכל סטרין שהשבת הוא חיות עולם העליון וחיות זה העולם שהוא אצילות כבודו יתברך שמשלתשל ומתצמצם בזה יום השביעי שהוא בזה העולם והיום השביעי שנקרא שבת אצלנו הוא כמו גוף ולבוש ליום השבת עילאה דאיהו שמא דקב"ה כאמור לעיל ובחינת שבת עילאה הוא נשמת כל העולם שחוזר חלילה תמיד בששת ימים ויום השביעי הוא שבת שהשבת עילאה מתצמצם בזה היום והוא חיות כל העולם.

שעל כן נאמר מות יומת כי בזה שהוא מחלל את השבת ואינו מקיימו מסלק החיות העליון שבת עילאה שהוא בחי' נשמת העולם מן העולם ונמצא הורג את העולם שמסלק נשמתו ממנו ולשון מחלל הוא מלשון כי ימצא חלל שהוא לשון נטילת נשמה וע"כ ענשו גם כן כך מות יומת ועל ידי השבת שמקיימים את השבת שהוא בחי' שתי שבתות שבת עילאה ושבת תתאה שהוא בנשמה וחיות כבוד שמו יתברך המלוכש ביום הז' שהוא בזמן וגבול יש כח להשבת להיות ממוצע בין ישראל לאביהם שבשמים לדבקה בו יתברך.

שעל כן אמרו רז"ל על מה שכתוב בראשית ב', ב' ויכל ביום השביעי גו' מה היה העולם חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה כלתה ונגמרה המלאכה להבין הלא המנוחה לא למלאכה יחשב ואדרבה השביתה מן המלאכה ואם כן לאיזה כוונת קוראה הכתוב מלאכה כמ"ש שם מלאכתו אשר עשה: אך האמת הוא כאמור שהשבת הוא נשמת כל העולם וצבאיו וכל הדברים שנבראו בששת ימי בראשית לא נגמרה מלאכתן בלבוש גופני ונפשי שיהא להן נשמה עד ביאת השבת שאז כלתה ונגמרה המלאכה בגוף ונשמה שהושפע בכל הנבראים החיות העליון מהבורא יתברך ואז הוא שלימות הבריאה וגמרה.

וזהו אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות שהוא כאמור לעיל בחי' שבת עילאה שהוא אור כבודו יתברך החיות העליון שעליו נאמר שמא דקב"ה שלימו דכל סטרין ושבת היותי שהוא היום הז' בפועל הוא בזה העולם בזמן מיד היו נגאלין שעל ידי זה היו מתקרבים את עצמם מאוד להבורא ב"ה ויתברר כל הטוב מן הרע בשלימות גמור עד שיבא משיח כי כל אחד כפי שומרו השבתות כך הוא התקרבותו לבורא ב"ה ואם הוא בלא שלימות שאין שמירתן שלימה לכך אין שלימות גמורה שיהיו נגאלים אבל אם היה שמירה גמורה בבחינת שתי השבתות בשלימות היה ההתקרבות גם כן בשלימות הגמור עד שהיו נגאלים.

ולכך אמרו בזוהר דבשבתא מתנשי מכולהו כל רוגזין וכל עצבות וכל דינין וכל פולחנין קשין הדא הוא דכתיב ביום הניח ה' לך מעצבך ומרוגזך ומעבדך הקשה כי על ידי שהשבת הוא שלימו דכל סטרין דהוא שמיא דקב"ה ובמקום שלימות אין שום חסרון מאחר שעל ידי השבת הוא הדביקות בבורא ב"ה שהוא האמצעי ומאחר שמתדבקים בבורא ב"ה בודאי אין שום חסרון.

וע"ז אמרו בשבת יהיה דומה לך כאלו כל מלאכתך עשויה דצורך המלאכה הוא מחמת שאם לא יעשה זאת המלאכה יהי חסר אותו דבר הצריך לו לעשות אבל בשבת שהוא שלימת אין לו לעשות מלאכה שאינו חסר כלום שהוא דבוק בהשלימות והבן.

ולכך אמרו שבת וינפש ודרשו רז"ל כיון ששבת ווי אבדה נפש שהוא כאמור בזוהר הנ"ל שכיון שבא השבת אבדה הנפש בחי' ויי שהוא מורא על חסרון ועוצבה שעל זאת אומר ווי רק שעל ידי השבת נאבד הווי מהנפש.

וזהו גם כן מה שאמרו מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה לך והודיעם ולשון והודיעם הוא לשון התחברות כנודע שעל ידי השבת יהיה להם התחברות והתקשרות באורי שמי הגדול שבלעדו לא היו יכולים לקרב אצלי מחמת שהוא ב' הפכים כאמור אך בהורדת השבת העליון אור שם כבודו יתברך בזה העולם יכולים ישראל לדבק בהבורא ב"ה באור שפעת אורו שמשפיע בהן שכינתו על ידי שהן נקראים חלק ה' עמו ונעשים עמו אחדות יתברך שמו ונקראים גוי אחד בארץ והבורא ב"ה נקרא אחד כמ"ש ה' אחד.

אך להבין איך אפשרות הדבר שיהיו ישראל נקראים א' בשם המכונה להשם יתברך והלא הוא אחד ואין שני לו שכל אחד זולתו הוא אחד עובר מאחר שיש לו שני אך האמת הוא כי הבורא ב"ה וישראל כשהן מתאחדין בו יתברך נקראים גם כן אחד בשמו יתברך מאחר שכשהן נאחדים ומדובקים אצלו נשפע ונאצל בתוכן חלקיו ממש שכללות ישראל כשהן דבוקים להכל שמשם נשפעין החלקים נעשה אחד באמת והוא יחוד שמו הגדול דוקא על ידי זה שאז דוקא נקרא הוא יתברך אחד לא כשהן נפרדין ח"ו שאז כביכול אין שמו שלם כמ"ש שמות י"ז, ט"ז מלחמה לה' בעמלק מדור דור שהוא מלחמת היצר הרע שנק' נרגן מפריד אלוף משלי ט"ז, כ"ח מפריד אלופו של עולם משכינתיה השוכן בתחתונים שאין השם שלם ואין הכסא שלם כביכול כמבואר אצלנו במקום אחר באריכות מזה ועל ידי שהם מתאחדין בו יתברך נעשים עמו א' גמור ונעשה שמו שלם על ידי שמוחין זכר עמלק שהוא התגברות על היצר הרע כי אחד עולה י"ג ושני פעמים אחד הוא כ"ו כמספר שם הוי"ה ב"ה שעל ידי שישראל נקראים גם כן אחד בהתאחד חלקיהם בהכל ונמצא הוא א' ושמו א' וישראל א' שמחמת הב' פעמים אחד שבו ובישראל נעשה אחדות אחד ומספר השם הוי"ה ב"ה והבן.

וכל זה על ידי שמירת שבת כהלכתו שמביא את ישראל כנ"ל שלכך אמרו במס' שבת שומר שבת מחללו אל תקרי מחללו אלא מחול לו שעיקר התשובה הוא על ידי שמירת השבת שאינו יכול לבוא לתשובה גמורה אלא על ידי שבת שהוא אותיות תשב שהוא המקרב ומשיב את האדם לבורא ב"ה ואינו יוכל לבורא לידי תורה גם כן כי אם על ידי שמירת שבת שלכך קודם נתינת התורה שבת במרה נצטוו בכדי שאחר זה יהיו יכולים להתקרב לו יתברך לקבל תורתו וגם נודע שלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לכוונה זו שעל ידה הוא עיקר קבלת התורה וכן הוא תמיד לעשות את השבת לדורתם שעל ידי השבת זוכה לתורה ותשובה תמיד אמן נצח סלה ועד ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

במסכת סוטה כיצד כתבו ישראל את התורה ר"י אומר על גבי אבנים כתבוהו שנאמר וכתבת על האבנים וגו' ואחר כך סדוהו בס"ד אמר לו ר"ש לדברך האיך למדו אומות העולם את התורה אמר לו בינה יתירה נתן הקב"ה באומות העולם ושגרו נוטירון שלהם וקלפו את הסיד והשיאוהו רש"א על גבי הסיד כתבוהו וכתבו להן למטה למען אשר לא ילמדו כו' ע"ש בגמ' דעיקר הפלוגתא שר"ש סובר שאותן שהם חוץ לגבול ארץ ישראל אינן בכלל לא תחיה וכתבו להן שיחזרו בתשובה וילמדו התורה ור"י סבר כולם בכלל לא תחיה בענין שכיסו להם התורה כדי שלא ילמדו וכמו שכתב רש"י ז"ל והנה הפלוגתא אינו מובן כי לאיזה טעם כתבו התורה לרבי יהודה:

אך דנודע כי כל חיות העמים הוא מנשמות הנפולין שביניהם שנפלו על ידי חטא אדם הראשון ודורות שאחריו ומשם באים נשמות הגרים כל אותן שאצלו בחי' הנצוצות הקדושים מלובש בא להתגייר מה שאין כן השאר כי איך יתקרב רע גמור אל הטוב הגמור אם לא שיהא לו בחי' מצוה שעל ידו יתאחד אל הקדושה וצריך לקבלם אל הקדושה אך שצריך לאיים עליו ולהודיעו עונשן של עבירות שאם יפרוש יפרוש ואין מדקדקין בו יותר מדאי כנודע הכל הוא לבחון אם בא להתגייר מחמת שיש בו בחי' טוב ניצוץ הקדוש ולכך אין מקבלים גרים לימות המשיח כי הטוב שבהן יוברר מהן ובודאי רצונם להתגייר אינו אלא משום שולחן מלכים שכאמור בגמרא והגוים שאין בהם נשמות מן הקדושה אף שהן באין ללמוד התורה רואים בתוכה דברי מינות כפי רצון של כל א' מהם כנודע שיש גוים שלומדים התורה ולומדים משם מינותיהם מאחר שהם חוץ לגבול הקדושה אין רואים שום אמת כנודע כי מה שחוץ לגבול הקדושה הוא בחי' השקר והקליפות.

כמאמרנו על מ"ש גבי נחש שאמר לחוה כשם שאין מיתה בנגיעה כך אין מיתה באכילה על ידי שדחפה ונגעה בו והיא על ידי שהוסיפה על צווי המקום ואמרה לא תאכלו ולא תגעו וגו' והנה היא ידעה שלא נצטווה על הנגיעה והאיך שמעה לו מה שאמר כשם שאין מיתה בנגיעה כך אין מיתה באכילה אך שהתורה יש לה גבול שנקרא גבול הקדושה ולכך נאמר לא תוסיפו עליו ולא תגרעו וגו' רק מה שהוסיפו הסופרים גדרים שהוא גם כן גבול הקדושה ושיעור קומת התורה כמבואר אצלנו במקום אחר שהוא בחי' השערות שהן משמרם לאברים ע"ש אבל זולת זה כמוסיף יוצא חוץ לגבול הקדושה ועל ידי כן בא לבחי' שקר ואינו יכול לראות האמת בתורה וזהו דחפה רצה לומר על ידי שהוסיפה יצאת מגבול הקדושה ודחפה למקום השקר ולכך לא ראתה האמת:

וזהו שסובר רבי יהודה כי התורה לא נכתבה אלא בשביל אותן שיש להם בחי' טוב אבל אותן שאין בהן טוב אדרבה אנו רואים שבינה יתירה שהוא לשון מותרות. על כאן מצאתי בהעתק:

פרשת נצבים

לא בשמים היא ולא מעבר לים הוא ודרשו רז"ל לא בשמים במי שמתגאה את עצמו עד שמים ולא תגרין להבין מפני מה אין התורה בתגרין בשלמא מי שמתגאה אמרו עליו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אלא בתגרין אמאי לא הא לא תהו בראה וגו' וגם להבין לשון הפסוק מעבר לים:

אך נודע שיש לנו שתי תורות תורה שב ותורה שבעל פה ול מ הדבר מפני מה נחלקו לשתי תורות הענין הוא כי זאת התורה אדם כי שיש בהתורה רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה ונקרא התורה קומה שלימה רוחניות כלולה מתרי"ג מצות והאדם נברא ברמ"ח אברים ושס"ה גידים גשמיים ובעשותו אחת מרמ"ח מצות עשה אזי ממשיך חיות מהמצוה אל האבר הפרטי המתייחס לאותה מצוה וכן ישב ולא עבר עבירה בהזדמנה לו אזי נמשך שפע חיות רוחני אל הגיד הגשמי המתייחס לאותו לא תעשה כאמרם רז"ל ישב ולא עבר עבירה נחשב לו כאלו עשה מצוה ואם ח"ו עבר על איזה לא תעשה ונתרשל מאיזה מצות עשה אזי נסתלק החיות מהאבר או מהגיד המיוחס נגד אותה מצוה פרטית ואז נקרא האבר או הגיד מת ולכך הרשעים בחייהם קרויים מתים כי הם עוברים על כמה וכמה מצות ונקראים מתים.

והנה בצלם אלקים עשה את האדם אלקים נקרא התורה כי אורייתא והקב"ה חד והנה מבשרי אחזה אלוה איוב י"ט, כ"ו כמו שבאדם הגשמי צריך דווקא שיהא דכר ונוקבא כי זה בלא זה נקרא פלג גופא ובהזדווגם נקראים אדם שלם כך הוא באלף אלפי אלפים הבדלות בקומה הרוחניות דכר ונוקבא בחי' דכר הוא תורה שבכתב ובחי' נוקבא הוא תורה שבעל פה וכמו שבאדם הגשמי הנוקבא לית לה מגרמה כלום אלא מהשפעת הדבר ואחר שקבלה השפע מהדבר אזי נתן טרף לביתה וחוק לנערותיה משלי ל"א, ט"ז וכל הנהגת הבית על ידה כך באגף אלפי הבדלות תורה שבעל פה לית לה מגרמה כלום רק מה שמקבלת מהדבר הוא תורה שבכתב כי בי"ג מדות התורה נדרשת והמקור נמשך מתורה שבכתב לתורה שבעל פה ואחר כך כל הנהגת העולם ומלואו הוא על ידי תורה שבעל פה כי אם יתבונן האדם בשכלו איך בכל דבר שיפנה ויראה יש תורה ודינים דהיינו לשמל אם ישא ויתן במשא ומתן יראה על זה כמה דינים המפרשים היטב בתורה שבעל פה ויש שולחן ערוך חושן משפט על זה ואם באכילה נטילת ידים וברכת המזון וכיוצא בזה יש תורה על זה והתורה היא שבדבר ההוא היא המנהגת את הדבר ההוא ונותנת חיים עליונים בו ומשפעת השפע בתוכו ואורייתא וקב"ה חד נמצא כי לית אחר פנוי מיניה והוא מלא כל הארץ כבודו וצריך לייחד את שתי התורות שלא להפרידן זה מזה כי אי אפשר לזה בלא זה והבן זה ובא וראה איך אפילו בדבר שפל כמו בית הכסא יש גם כן כמה דינים על זה וכמאמר אותו תלמיד שהלך אחר רבו לבית הכסא ואמר לו תורה היא וללמוד אני צריך כי כביכול התורה מצמצמת את עצמה בכל דבר שהוא להנהגת העולם.

וזהו שאמר הכתוב משלי ג', ו' בכל דרכך דעהו כי צריך האדם בכל דבר אשר יעשה או יסתכל שיהא על פי התורה שבדבר ההוא ויאמין בזה אמונה שלימה כי כל הנהגת הדברים היא על פי התורה וע"ז אמרו בא חבקוק והעמידן על אחת כי העיקר היא האמונה ואז בודאי יקיים בכל דרכיך דעהו ויחשוב כי לא הוא העושה המשא ומתן ושאר דברים כי אם התורה שבדבר ההוא ועל ידה נעשה מעצמו ומתלבשת באדם ההוא ופועלת על ידי אבריו ודבורו כאמור לעיל דהיינו בקיימו מצותיה שבדבר ההוא:

ועל זה אמרה התורה שמות ל"ה א'-ב' ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו' ששת

ימים תעשה מלאכה וביום השביעי וגו' שבת גו' ולהבין מהו לשון תעשה בציר"י תחת התי"ו משמע תיעשה מעצמה אך הוא כאמור שמשנה רבינו ע"ה לימד דעת את העם בני ישראל ואמר להם אף כי צורך לעסוק בעניני המלאכה מכל מקום תדעו שזה גם כן אלה הדברים דייקא שהוא התורה גם כן מה שששת ימים תיעשה מלאכה על ידה ויום הז' קודש כי בעשותו כך כל הששה ימים אז ביום השביעי יהיה בודאי קודש כי המשיך קדושה לכל השבעה ימים ואז יהיה יום השביעי קדוש כי מי שטרח בערב שבת וכו' כי מה שנקראים הששה ימים חול הוא מלשון אשר שמתי חול גבול לים כי אם ירצה ה' בביאת בשיחנו במהרה בימינו אזי יהיה יום שכולו שבת כי אז יתפרדו כל פועלי און וכל הקליפות ולא יהיה רק קדושה לבד אך היום בגלותינו צריכים אנו להמשיך לששת ימי החול כי אז יש מונעים להקדושה וצריכים אנו להמשיך הקדושה על ידי מה שנקיים בכל דרכיך דעהו כנ"ל באופן שלא יעכב אותו החול והגבול והבן:

נחזור לענינינו והנה כמו כן יש באדם גם כן תורה שבכתב ותורה שבעל פה והנה כי קודם שמדבר האדם איזה דבור מתכוין האותיות במחשבה ובלב כי המחשבה שבמוח והלב הן תרין ריעין דלא מתפרשין ונקרא בחי' הזאת תורה שבכתב מלשון הכתוב כתבם על לוח לבך והדבור נקרא תורה שבעל פה ועל ידם מתנהג האדם בכל עניניו וצריך לייחדן שלא לדבר אחד בפה ואחד בלב הן בתורה ותפלה או אפילו במשא ומתן ושאר דברים כי כן הוא נמשך באדם מתורה שבכתב ושבעל פה הרוחנים וכמו שאם יאמר חלילה איזה אדם כי די באחת מהם אזי הוא נחשב לאפיקורס חלילה כך גם כן כאן והבן אך צריך שיהא הן שלך צדק ולא שלך צדק ואז ישפיע השפיע גם כן אצלו בדרך ישר ומי שאינו עושה כך מפריד אלופו של עולם משכינתיה כביכול ח"ו.

אך צריך שיהיה כל הנהגותיו באמת אמת הוא ראש תוך סוף ראש נק' האל"ף תוך הוא המ"ס תי"ו הוא סוף האותיות כי יש כמה בני אדם שלומדים וכשקם מלימודו עושה כל מה שהיצר הרע מיעצו והנה אמרו רז"ל אם פגע בך וכו' משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח וכו' אך האמת הוא אם היה לומר באמת שיקשר את עצמו בבורא ב"ה באמת אז בודאי היה כך כי אמת הוא ראש תוך סוף כאמור ראש נקרא האל"ף מה שמקשר את עצמו באלופו של עולם ומכניסו בקרבו מ"ס הוא תוך כמאמר חזל מאמר סתום מאמר פתוח כי התגלות התורה נקרא מאמר פתוח ויש גם כן נשמה דאורייתא הוא הפנימיות והנגלה נקראים לבושי התורה וגופי תורה כמ"ש והן הן גופי תורה וצריך האדם לדבק את עצמו אל פנימיות התורה בעת עסקו וזהו נקרא תוך וסוף הוא שאף אחר שיקום למודו וילך לסוף המדריגות דהיינו לישא וליתן בשוק במקום שיש בני דרכים ושם הוא הבחירה וזה נקרא סוף המדריגות והאותיות יהיה מקושר

גם כן בבורא ב"ה ובתורתו מאחר שנקשר בהם בעת עסקו בתורה וזה נקרא לומד באמת ולשמה וזהו וטהר לבנו לעבדך באמ"ת דייקא.

וזהו וזרקתי עליכם מים טהורים כי התורה נקרא מים וכשלומד כך נקרא מים טהורים ומטהרים את האדם כמאמר רז"ל למה נסמכו אהלים לנחלים וכו' אבל כשאין פיו ולבו שוין ומטמא את פיו ולשונו בתחלה ואחר כך רוצה ללמוד אזי כביכול מטמא את התורה ח"ו ואז אינו מטהרו.

והתורה נקראת ים החכמה וזהו לא מעבר לים היא רוצה לומר בודאי באותן התגרים שמתנהגים את עצמם על פי התורה הנקראת ים כאמור לעיל לקיים בכל דרכיך דעהו משלי ג', ו' בוודאי הם עיקר מקיימי התורה אלא לא מעבר לים היא באותן שהן עוברים את הים ואינם מתנהגין על פי הנ"ל ושפיר דרשו לא בתגרין כי הוא דבר הלמד מענינו באיזה תגרין משתעי כמפורש בכתוב והן כללים גדולים אם תזכה לקיימן אמן נצח סלה ועד ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת וילך

במסכת סוטה לא אוכל עוד לצאת ולבא מלמד שנסתמו ממנו מעינות החכמה עיין שם ולהבין מאי זה לשון לצאת ולבא אם הוא על דברי תורה דנודע כי הצדיק שהולך ממדריגה למדריגה אינו יכול לבא למדריגה גבוה מהראשונה כי אם שיפול תחלה ממדריגתו הקדומה ולצאת ממנה לגמרי ואז אחר כך על ידי שיאחז צדיק דרכו בתוקף חוזק התקשרותו ממקום נפילתו לבא למדריגה גבוה יותר מהקדום והטעם לזה כי יתרון אור מן החושך כי מן בחי' חשכות יבא ליתרון אור כי בחי' העדר צריך להיות קודם להוי' כמו בבריאת העולם שהוצרך להיות מקודם תהו ובוהו ובונה עולמות ומחריבן ואחר כך היתה הויות העולמות וכמו כן בהאמור גם כן.

ונודע כי מ"ט שערי בינה נמסרו למשה חוץ מאחד שנאמר תהלים ח', ו' ותחסרהו מעט מאלהים וגו' הכוונה שהשיג את מ"ט שערי בינה שאפשר לנבראים להשיג משם ולמעלה אי אפשר לשום נברא להשיג מחמת ששער הנו"ן הוא עצם אלהותו של אין סוף ב"ה שאי אפשר בשום פנים להשיגו אפילו מלאכי מעלה כמ"ש איה מקום כבודו ולפי זה השיג משה רבינו ע"ה כל מה שאפשר להשיג לנברא ולא הניח דבר מכל מה שאפשר להשיג לנברא ולא הניח דבר מכל מה שאפשר להשיג ובודאי בשעת הליכתו כשהיה הולך ממדריגה למדריגה קודם שבא למדריגה זו שאין למעלה הימנו בודאי היה מוכרח לצאת ממדריגתו הקדומה בבחי' נפילה האמור ואחר כך עלה יותר כאמור.

וזהו שאמר קודם הסתלקות מן העולם לא אוכל עוד לצאת ולבא כי עד עכשיו הוצרכתי תמיד לצאת מדרגא הקודמת ולבא למדריגה יותר גבוה עד שעליתי למדריגה הגבוה שאני כהיום בה שאי אפשר לעלות ולהשיג לפנים ממנה שהיא סתימא דכל סתימין כאמור וזהו שנסתמו מעינות החכמה והבין:

*

שם בענין הנ"ל מלמד שהיה משה מת מוטל בכנפי שכינה ומלאכי השרת אומרים צדקת ה' עשה וגו' והקב"ה מאי אומר מי יקום לי וגו' סמליון אומר וימת שם משה עבד ה' ספרא רבא דישראל. להבין ענין ההספד שאמר ספרא רבא דישראל:

דנודע ממה שמבואר אצלנו במקום אחר שיש ששים רבוא אותיות לתורה וכל איש ישראל שורש נשמתו יש לה אחיזה באותיות התורה שיש לו אות אחת שנגד בחינתו בהתורה ואם יפסיק ח"ו את עצמו מן התורה אזי חסר אות אחת מן התורה וצריך לתקן הקלקול לעשות תורה שלימה ונודע כי כל התורה באותיותיה כל הששים רבוא כלולין בתחלה ועד סוף כי כל אות ואות כלול מכל התורה לכך אם חסר מן התורה אפילו אות א' פסולה לטעם זה כי כל אות א' כלול מכל התורה. למשל בקומת אדם הגשמי אם יארע לו כאב ח"ו באחד מאבריו מרגישים כל האברים מחמת כללותיהם ואחדותן אחד בחבירו כמו כן באלף אלפי הבדלות בקומה רוחניות שהיא התורה מחמת אחדותן שהוא אחדות א' כל אות ממנה כלול מכולה ומי שאוחז באחת אוחז בכולה ואם לאו ח"ו מקלקל בכולה וצריך לתקן על ידי הדבור והלב שהוא חרטה, מלשון חרט אנוש, לשוב בתשובה להשיב האות שנגד בחי' נשמתו הכלול מכל התורה למקומו.

ועל שם כך נקראים החכמים סופרים, ע"י שסופרים אותיות התורה לבל יחסר ממנה אפילו אות אחת שמשם שורש חיותן בכדי שתהא קיימת בשלימותה כאמור מאחר שהיא כללות כאמור וע"ש זה אמרו בגמ' שסופרין האותיות שיהיו קיימים כאמור ובזה הן מקושרים בהתורה ובבורא ב"ה כי אורייתא וקב"ה חד מאחר שאין מופסקים ח"ו משורשם שהוא התורה.

וכ"ז על ידי שקיבל משה התורה ונתנה לישראל ולימד אותם דעת זה האין שיהיו מקושרים בהתורה ולכן נקרא ספרא רבא דישראל שכל עיקר דעת זה יצא על ידו והוא לימד דעת והשכל את כל ישראל שיהיו בבחינת סופרים כאמור ונמצא שהוא ראוי לקרותו בשם ספרא רבא דישראל על ידי שממנו יצא דעת זה.

וכמאמרנו על מ"ש במשנה דאבות במעשה דרבי יוסי שפגע בו אדם אחד ונתן לו שלום וכו' אמר לי רבי מאיזה מקום אתה. אמרתי לו מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני. דהכונה הוא שאמר לו האדם אמור לי מאיזה מדריגה אתה באיזה בחי' אתה עובד את ה' ואמר לו מעיר וכו' ושל סופרים כו' שהוא בחי'

האמור לעיל ואמר לו רצונך שתדור עמנו במקומינו להשפיל עצמך למדרגתינו להעלותינו גם כן לזו המדרגה האמור ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב שאספיק לך כל צורךך בכסף וזהב והשיב לו אם אתה וכו' איני דר אלא במקום תורה כנ"ל שהיא בחי' סופרים הנ"ל שהוא מקום תורה שלא להפסיק את עצמו ח"ו מן אותיות התורה שיהיה הכללות שלימה כי הצדיקים כל חללי דעלמא הוא אצלם כמאמרנו על מ"ש כל העולם ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו וכו' הכונה הוא כי לכך העולם ניזון בזכותו ממש מחמת שהוא במדרגה שדי לו בקב חרובים מערב שבת לע"ש שיש לו מדת הסתפקות והוא בחינת צדיק יסוד עולם שמעבר השפע לכל העולם על ידי והוא מייחד שמים וארץ כאמור אצלנו במקום אחר והוא דר במקום תורה והבן:

פרשת האזינו

יערוף כמסר לקחי גו' כתיב יחזקאל א', י"ד והחיות רצוא ושוב פי' החיות של האדם רצוא לכנס באדם ושוב למקורו ובעת שהוא שוב לא ישאר ריקן כי אם שמשאיר רשימה שהיא הכרה ובהכרה זו יזעק אל ה' שיחזור לו החיות כמאמר הכתוב ויזעקו אל ה' ואם הכרה זו שלימה אז יצוא החיות אליו בתוספות יותר וזהו הכרת פניהם ענתה בם ובהכרה זו היא מסתכלין כחכמת הפרצופים וזה הענין של השרטוטין מלשון שרט שריטה בכותל וכשיחזיק ברשימה ויזכה לתוספת חיות יוכל לבוא למדרגת רוח והוא כשיתקן מדותיו פי' ינצח כי לשון זכה הוא ניצוח כמו ולא זכיתי וכו' ולא נצחתי למשל מדת אהבה ויראה והתפארת שנתן השם יתברך באדם בשביל עבודת הבורא ב"ה והאדם הפילן להשתמש בהן לתאוותיו וכן שאר כל המדות וכל זמן שלא נצחן אף שהוא עובד הוא במדרגת נפש השוה בכל אדם ואם נצחן נותנים לו מדרגת רוח וזהו זכה יתיר האמור בזוהר וזהו דברים ל"ב, ב יערוף כמטר וגו' כי חזרת החיות נקרא עורף ופי' מה שעורף כמטר לקחי מה שלוקח החיות הוא בשביל שיתוסף בו חיות שחזל כפל אמרתי כפל של תחיה וזהו פי' הפסוק שם, ג' כי שם ה' אקרא הבו וגו' למשל כשאדם קורא לשום אדם שיבא אליו הוא קורא אותו על ידי הכרתו בשמו ראובן או שמעון כן הוא בזה הרשימו שהיא הכרה בזה אתחזק ואקרא בשם ה' וזהו הבו גודל שיתוסף ויבא גדלות השכל לאלהינו לעבוד אותו והבן:

*

ראש השנה הענין דנודע סוד עולם שנה נפש שכל אחד הוא קומה שלימה מרמ"ח אברים ושס"ה גידים כמו שיש בנפש האדם כך יש בעולם. וכן יש בשנה. וראש השנה הוא בחי' ראש מקומת השנה ופסח וסוכות הן תריין דרועין פסח הוא דרועא ימינא וסוכות הוא בחי' דרועא שמאלא ושבועות הוא בחי' גופא וחנוכה ופורים הם תריין ירכי קשוט וזהו כחי' גוף של השנה:

ויום הכיפורים הוא בחי' נשמה וחיות של כל השנה והנה הגוף והנשמה הם תרי הפכים ואי אפשר להיות בנושא אחד רק על ידי ממוצע דהיינו שיהיה לו שני הבחינות בחינת הגוף ובחינת הנשמה:

וערב יום הכיפורים הבחי' בחי' גוף שמצוה לאכול ולשתות ערב יום הכיפורים ובחי' נשמה שצריך לאכול בערב יום הכיפורים אכילה גסה ולהרבות באכילה ושתיה כשיעור שני ימים ככתוב בספרים קדושים וכשאוכל אכילה גסה הוא עינוי ונמצא שיש לו גם כן בחי' יום הכיפורים שהוא בחינת נשמה וזהו מאמר רז"ל על פסוק ועניתם גו' בתשעה וכי בתשעה וכו' אלא כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאלו התענה כו' וקשה לפי זה למה אפקה רחמנא לאכילת תשיעי בלשון עינוי ולפי דברינו הנ"ל ניהא והבן:

*

איתא בש"ס דרבי סבירא ליה דיום הכיפורים מכפר בין לשבים בין לשאינם שבים ולכאורה איך אפשר שרבי יהיה סובר שיום הכיפורים מכפר אף לשאינם שבים הלא אמרו רז"ל כל האומר הקב"ה וותרן וכו' אך נראה דוודאי בלא תשובה אינו כלום אך הפי' הוא על פי מה שאמרו רז"ל בזוהר הקדוש על כון הוצאת זרע לבטלה אמרו כלהו חובין תליין בתיובתא לבר מהאי וזהו שאמר אף לשאינם שבים רצה לומר אף לאותן שאינן מקבלים אותם בתשובה כל השנה דהיינו על עון הנ"ל ביום הכיפורים מקבלים אותם:

ושמעתי ממורי על פסוק שמות כ"ב, כ"ח ודמעך לא תאחר בכור בניך תתן לי דאמרו ז"ל בזוהר על עון הנ"ל שאין לו תשובה הפי' הוא דהנה תשובה הוא מצות עשה מן התורה ולכן צריך לעשותה בשמחה ועל עון הנ"ל אינו יכול להיות בשמחה רק בעצבות וצריך לבכות ולכן אינו יכול לבוא אל התשובה העליונה רק שהתשובה העליונה צריכה לצמצם את עצמה אליו וזהו מלאתך רצה לומר כשתרצה למלאות ולהשלים את עצמך ודמעך לא תאחר דהיינו הדמעות ואז כל בכור בניך תתן לי:

*

סוכות הוא מלשון סכך שמסכך על דבר ומסתירו כי הקב"ה ברא העולם בחסדו כדי לגלות אלהותו לנבראים והוא א"צ לשום דבר רק לגלות חסדו לנבראים וזהו אמרתי עולם מה שאמרתי שיהיה העולם כדי שחסד יבנה כדי שיהיה בנין לחסד שיתגלה בעולם כי טרם בריאת העולם לא היה בנין לחסד כי היה למעלה מהבנין בלתי אפשר להשיג ואף שמטבע הטוב להיטיב לא מפני זה נאמר שהוכרח לברא העולמות כדי להיטיב אלא שברא בחסדו של אמת חסד שעושין עם המתים היינו מדריגות הדלים דלית להו מגרמייהו כלום והיינו חסד ח"ס ד' שחס על מדריגת הדלים רק מחיותו אחר שבראם בחסדו מטיבם וכיון שהכל מחיותו אי אפשר לומר שהוכרח לבראם שהרי אחר שברא הכל הם עצמם כמוסים בו יתברך

היו והמשכיל יבין וכן אל שייך לומר שיקבל ח"ו נחת מעבודתינו שהרי כל מעשינו פעל לנו על דרך המשמשין את הרב עם הרב שמסייעם שנותן חיותו ובזה עובדים אותו והכל ממנו ועל כן היינו בחסדו של אמת וצמצם ונשתלשל עד סוף המדריגה וזה נקרא אדנות מלשון אדנים למשכן שהוא סוף המדריגה למשכן שיהיה שוכן בתחתונים לכך נשתלשל בבחינת אדנים למשכן. והנה על דרך משל מי שרוצה להשכיל לחבירו ממשיך לו משל והנמשל גנוז במשל כן כביכול נתצמצם בסוף המדריגה הוא דרך משל כדי להבין אותנו בסוד ומלכותו בכל משלה שנתמשל על ידי הכל ובתוך המשל גנוז הנמשל וזהו נקרא סוכה המסכך כי המשל מסכך על הנמשל שהוא בחינת אדני" שבסוף המדריגה שבו גנוז הוי"ה שמהווה כל היות עצם אלהותו וזהו למען ידעו דורותיכם בכדי שיוכלו להבין ולידע ולהשיג אלהותו הוא כי על ידי כי בסוכות הושבתי וגו' על ידי משל ודמיון וצמצום המסכך על הנמשל והבן ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה' ויקרא כ"ב, כ"ז דהיינו השם יתברך צוה אותנו לישב בסוכה והיא בחינת אמא המסככת על בניה שהבורא ב"ה מסכך ומגין עלינו ובזה אנו ממשכיכין הגנה על כל השנה והנה כל העובדות שאנו עושים בחודש זה ראש השנה ויום הכיפורים שופר סוכה ולולב תכלית הכל הוא בשביל שמיני כצרת שאנו מתייחדים עם הבורא ב"ה באחדות הגמור והנה אמרו רז"ל על פסוק צדיק מושל ביראת אלהים הקב"ה גוזר והצדיק מבטל והקושיא כתוב בזוהר וכי צדיקיא קטרוגא דמאריה אינהו אבל הענין כתוב בפסוק גופיה במה מושל הצדיק דהיינו ביראת אלהים שהוא במדת מלכות של השם יתברך כמאמר תהלים ק"ג, י"ט ומלכותו בכל משלה וכשצדיק מתדבק ומתייחד עם השם יתברך יש בכוחו למשול בכל העולמות במדת מלכותו יתברך אשר בכל משלה וזהו ביום השמיני עצרת תהיה לכם לשון ממשלה כמו כי הוא יעצור בעם שבשמיני עצרת ניתן לנו זה להיות בכחנו למשול ולצוות בכל העולמות בהיותנו מתייחדים עם הבורא ב"ה באחדות הגמור.

וזהו שור או כשב או עז הם ג' מדריגות שיש בישראל צדיקים רשעים בינונים. צדיקים נקראים שור על שם הבטה שמביטים ומדקדקים על מעשיהם: כשב נקראים בינונים. עז נקראים רשעים מלשון עזות: כי יולד היינו ביום הכיפורים שמוחלים כל העוונות ונעשה כקטן שנולד נותנת התורה עצה והיה שבעת ימים תחת אמו היינו בסוכה בחי' אמא המסככת על בניה כנ"ל ומיום השמיני וגו' ירצה לקרבן להתקרב ולהתייחד עם השם יתברך באחדות הגמור ואז אשה היינו הגבורות והדינים יתקרבו להוי"ה שהקב"ה גוזר והצדיק מבטל כנ"ל:

*

משחרב בית המקדש התקין ריב"ז שיהא לולב ניטל במדינה כל שבעה זכר למקדש הרי שמצוה לעשות זכר למקדש אף שכהיום חרב בית המקדש והענין הוא כשהאדם מוגבה ומנושא במדריגתו ודבוק בהשם יתברך הוא נקרא בחי' מקדש כאמור ירמיה ז', ד' היכל ה' המה וכתוב תהלים ע"ח, ס' אוהל שישן באדם וכשנופל ממדריגתו נקרא חורבן בית המקדש וצריך האדם גם בנפלו ממדריגתו להתחזק ולילך אל ה' יתברך באותו מדריגה שהוא עכשיו כמו בהיותו במדריגה העליונה וזהו נקרא זכר למקדש והיינו בהאמינו שבמדריגה שהוא עכשיו יש גם כן השם יתברך כי לית אחר פנוי מיניה.

וזהו ממזרח שמש היינו בעת בהירות המוחין של הצדיק הנקרא שמע עד מבואו היינו בנפלו בין כך ובין כך צריך להיות מהולל שם ה' והיינו על ידי האמונה כנ"ל.

וזהו כל שלא אמר אמת ויצב שחרית אמת ואמונה ערבית כו' שנאמר שם צ"ב, ג' להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות גו' דהיינו לשון קיום ומעמד וערבית דהיינו בעת חשכות המוחין צריך להיות על ידי האמונה כנ"ל בעת חשכות המוחין צריך להיות על ידי האמונה כנ"ל וזהו להגיד הוא לשון המשכה בבוקר היינו בעת בהירות המוחין יכול להמשיך חסדים ואמונתך בלילות היינו בעת חשכות המוחין צריך להיות על ידי האמונה כנ"ל ואם עושה כן אז הוא בא אחר כך למדריגה יותר גבוה והיה אומר הבעש"ט נ"ע משל האב במלמד את בנו לילך עומד רחוק מעט וקורא אותו לבא ובבואו קרוב לאב נמשך האב להלאה ומתרחק יותר מהבן הנ"ל והבן נופל ולמה עושה האב להלאה ומתרחק יותר מהבן הנ"ל והבן נופל ולמה עושה האב כן היינו שלולא זה לא היה יכול הבן לילך רק אותו מעט אבל עתה מתחזק הבן על רגליו והולך ומתקרב אצלו יותר והנמשל מובן:

*

ביום ההוא באו מדבר סיני דרשו רז"ל שיהיו דברי תורה חדשים עליך כיום שניתנה ולהבין איך אפשרות הענין שיהיו חדשים כיום שניתנה אך דאמרו רז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש כו' נמצא מכח התורה בטל היצר הרע והלא עינינו רואות שכמה וכמה לומדים ואעפ"כ אינו בטל מהם היצר הרע אך שאינם לומדים כמו שצריך ללמוד דהנה למשל אם פתח אדם איזה ספר אינו רואה רק אותיות וכשמתחיל לדבר מוצא בו שכל ומהיכן בא לו השכל הלא מקודם לא היה בו השכל כלל רק אותיות ומי נתן לו השכל הלא ה' זו שמשפיע לו השכל בשעה שמתחיל לדבר האותיות כי ה' יתן חכמה וגו' נמצא השתא הוא מקבל התורה ואם היה לומד כן ומאמין באמונה שלימה שמקבל התורה מהשם יתברך ובמתן תורה כתיב שמות ל"ב, ט"ז חרות על הלוחות ודרשו רז"ל אל תקרי חרות אלא חירות ממלאך המות הוא שטן הוא היצר הרע ולכן בודאי היה בטל היצר הרע וזה שיהיו חדשים כיום שניתנה וכו' והבן אמן נצח סלה ועד ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

למה תוקעין בראש השנה ופריך למה תוקעין רחמנא אמר וכו' אלא למה תוקעין מריעין כשהן יושבין וחוזרין וכו' כשהן עומדין כו' כדי לערבב השטן מביא התוס' ירושלמי פעם ראשונה בהיל ולא בהיל פעם שני אמר השתא ודאי אתי משיחא וכו' להבין ענין תקיעות דמיושב ותקיעות דמעומד ולמה בפעם ראשונה בהיל ולא בהיל ובפעם שני כו'. הנה סוד התקיעות הוא תשובה כמאמר שפרו מעשיכם כי הנה יש למעלה עולם הנק' שופר גדול עלמא דחירות וכשבא לעולם זה נעשה חירות מהכל כשופר היובל שבו יוצאים העבדים לחירות כמו כן העולם זה נקרא יובל שנת החמשים נו"ן שערי בינה דמינה דינין מתערין ובהגיעו לשער הנו"ן נמחקין כל הדינין בשורשן אך אל העולם זה אינו יכול לבא כי אם בתשובה כי הוא עולם התשובה והעולם זה נקרא יוצר בראשית כי הבריאה היה בשבעה ימים והתחלתם מחסד כמאמר תהלים פ"ט, ג' עולם חסד יבנה ותשובה קדמה לעולם ובה נקראו כל העולמות ולכן כשבא אל עולם זה נתבטלו כל הדינים כי נעשה בריאה מחדש כי הוא היוצר בראשית:

וזהו סוד התקיעות שבקול שופר זה מעורר קול שופר העליון ולכן נקרא תקיעה שעולים כל הדינים ונתקעין באותו עולם ונמחקים בשורשם.

והנה יש מיני תשובה אחת מיראה שזדונות נעשו לו כשגגות ומאהבה שנעשו לו כזכיות ומקודם צריך לעשות תשובה מיראה והיא נקראת בחי' נוקבא כמ"ש משלי ל"א, ל' אשרה יראת ה' והיא סוד תקיעות דמיושב כי כל מילין דנוקבא בישיבה ואחר כך בא לתשובה מאהבה והוא עלמא דדכורא ולכן הוא מעומד ולכן בפעם ראשונה שהיא תקיעות דמיושב תשובה מיראה בהיל ולא בהיל כי עדיין נשאר לו שגגות ובפעם ב' שהוא תקיעות דמעומד תשובה דמאהבה אמר השתא ודאי אתי משיחא שנא' ישעיה כ"ז, י"ג ביום ההוא יתקע בשופר גדול שכל הדינים נתקעים בעולם הנק' שופר גדול עלמא דחירות ונמחקין בשרשים כנ"ל והבן ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו אמרו רז"ל כל המעביר על מדותיו כו' והענין שאמרו רז"ל על פסוק דרשו ה' בהמצאו וכי יש ימים שאינו מצוי אלא אלו עשרת ימי תשובה. וצריך להבין מאין מצאו הרמז בפסוק דקאי על עשרת ימי תשובה ויובן ע"ד זה עי אמו ר"ז בהבראם בה' בראם העולם הזה נברא בה' וה' נכתב ד' ובתוך הד' ו' וידוע כי כח הפועל בנפעל כמו על דרך משל כשהאדם מדבר עם חברו נכנס כח הדבור בלב השומע ונתפעל חברו על ידי זה והמדבר בבחי' פועל והשומע בבחי' נפעל כמו כן כביכול דבור הקב"ה שהוא סוד ה' כאמור ה' מוצאות הפה הנכלל בה' נכנס בנפעל שהוא העולמות ותכלית בריאת העולמות הוא האדם כי ע"כ אמרו רז"ל בתשרי נברא העולם ע"פ שהתחלת הבריאה בכ"ה באלול מפני שעיקר התכלית הוא האדם שנברא בראש השנה כנודע וכבר ביארנו שהעולם נברא בה' ונמצא האדם נברא בה' וכח הפועל בנפעל הרי יש באדם בחי' ה' שהוא אותיות ד' ו' וזהו שאמרו ד"ו פרצופין נבראו

וענין הדבר הוא כי הד' מסוד נוקבא דלית לה מגרמא כלום רק דלה וענייה כי אם מה שמקבלת משפע הזכר הוא סוד הו' בסוד המשכה של שפע. וכאן הד' מסבב הוא"ו שבתוכו בצורת ה' כי הוא ענין נקבה תסובב גבר רצה לומר שהדין מסובב שיתגלה החסד.

והוא כי אמרו רז"ל בתשרי נברא העולם ולא אמרו ברא העולם אלא נברא להורות כי תמיד הוא כן בכל ראש השנה וראש השנה נברא העולם. כי כתיב בראשית ב', ג' אשר ברא אלהים לעשות רצה לומר שעדיין לעשות ולתקן ולגמור בנין העולם נמצא מסר גמר העשיה ביד ישראל ועיין לעיל באורך בדבר הזה וכשהם מטיבים מעשיהם הרי טוב ואם לאו מעצמו יחזור העולם לתהו ובוהו הין שלא גמרו עשיית העולמות אלא קלקלו ביותר והקב"ה חפץ חסד הוא על כן הוקבע יום הדין בראש השנה שדן כל באי העולם ואז מפחד ואימת הדין חוזרים בכל לבם אל ה' ומעוררים הרחמים של השם על ידי השופר וממשיכים הרחמנות בעולם שלא יהיה תהו רק ישאר נברא נמצא בכל ראש השנה נברא העולם ממש ויוצא הבריאה מסוד התהו ויובן.

נמצא מי גרם לחסד ורחמים שיתפשטו הדין שנתעורר בר"ה ולכן נוקבא הוא הדין תסובב שיתעורר הרחמים הוא הגבר וכשכבר נתעורר על ידי השופר ונמשך הרחמנות אלא שאז הוא בסוד ד"ו בצורת ה' ו' בתוך ד' נקבה תסובבנו ובכל ימי עשרת ימי תשובה מעוררין יותר בכל יום ויום ומתגלה הרחמנות ומתפרט יותר עד שיופרד לבחי' בפני עצמה קדימת הוא"ו לדלי"ת כי תחלה היה רחמים היוצאים על ידי הדין וכשיתגדל הרחמנות יהיה בתכלית השלימות תחלה וא"ו המשפיע לדלי"ת סוד נקבה:

וזהו דרשו ה' בהמצאו רצה לומר בה' מצאו בזמן המציאות שהוא בריאת העולם שהיה בבחי' ה' סוד ד"ו שהוא בר"ה כאמור שאז מעוררין על ידי השופר האבות שהן הרחמנות ונעשה ד"ו כאמור. ואמר קראוהו בהיותו קרוב רצה לומר בהיות וא"ו קרוב שהוא ההמשכה של רחמים לעשות בכל עשרת ימי תשובה לעורר יותר כאמור. והנה ה' סוד ד"ו מספרו עשר כי בעשרה ימים אלו מעוררים זה ולכן אמרו רז"ל אלו עשרת ימי תשובה מדרשת ה' הנ"ל:

וזהו בראשית שהוא אותיות ב"א תשר"י רצה לומר כשבא תשרי ברא אלהים נעשה בריאה על ידי מדת הדין שמעוררין על ידי פחד דין וממשיכין הרחמנות בסוד תרח הוליד את אברהם כי תרח מצד הדין מלשון רתיחה כדאיתא בדרשת רז"ל שהרתיח וכו' ומן הרתיחה שהוא הדין נולד החסד כאמור כי והארץ היתה ראויה להיות תהו ובוהו שכן גרמו במעשיהם שהוא וחושך על פני תהום זו מעשיהם של רשעים ולכן אמרו רז"ל שאדם תהו ומשומם על בוהו שבה ר"ל מי שהוא בחי' אדם השלם תהוה על בוהו שבה על מה גרמו כן אלא שרוח אלהים מרחפת על פני המים הוא התשובה שבא על ידי מדת הדין שנתעורר בעולם מרחפת לגלות החסד ואז ויאמר אלהים יהי אור היא התגלות האור והחסד ויהי אור ואמרו רז"ל אור שכבר היה רצה לומר שגם הדין שהיה נתעורר תחלה גם כן עיקר כוונתו לבחי' חסד שיתגלה כי חפץ חסד הוא וכמבואר למעלה שכדי שישבו אל ה' נתעורר הדין כדי שיעוררו הרחמנות בעולם ונמצא היה כלול בכח הדין אלא שהיה בכח ועתה נתגלה התכלית בפועל וזהו דכבר היה ואז ויבדל בין האור ובין

החושך בין מעשה הטוב למעשה הרשעים רצה לומר שהקב"ה מבדילים ממנו שלא יעשה כדכתיב ויקרא כ', כ"ו ואבדיל אתכם וגו' בראשית א', ה' ויקרא לאור יום וגו' על דרך ויקרא ט"ז, כ"ב ונשא השעיר עליו את עונותם אל ארץ גזירה ונשלכין על ראש האומות והשטן נהפך לסניגור על ישראל כנודע ועכשיו שאין לנו שעיר אף על פי כן שיח שפתותינו ועסקינו בו כאלו הקרבנו שני השעירים ונעשה כן תמיד בכל יום הכפורים והאומות נקראים לילה כנודע וזהו ויקרא לאור הוא מעשה הטוב יום אלו ישראל ולחושך הם מעשה הרשעים קרא והזמינם לילה הם האומות שהשפיע אותם עליהם וזה נעשה ביום הכפורים:

ועל כן אמר ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. כי כל האוכל בתשיעי כאלו התענה תשיעי ועשירי מפני שיום הכפורים הוא בחי' עולם הבא שאין בו לא אכילה ולא שתיה רק צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה וצריך הכנה לתענוג הגדול ההוא שיוכלו לקבלו הוא ערב יום כיפור בסוד אכילה היא הכנה וכלי לקבל התענוג: והוא בסוד ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו שמות כ"ד, י"א שהיו נהנים מזיו השכינה על ידי ויאכלו וישתו. ונמצא שצריך כלי לתקן תחלה כדי שיוכלו אחר כך להכנס לפנים לתענוג הגדול ולכן שניהם כאחד טובים וחשובים זהו ויהי ערב זהו ערב יום כיפור ויהי בוקר זהו יום כיפור שאנו מבקרים מעשה הטוב יום אחד.

ואמרו רז"ל שטן ביום הכיפורים לית ליה רשות לאסטונא מצד שכל כחו מצד הדין ובעשרת ימי תשובה כבר נתבאר שבכל יום ויום מעוררין הרחמנות שיתגדל יותר עד שנפרד מן הדין כולו ואין אוחז בהדין כלל נמצא נמחק ממילא השטן בהמתקת הדין ונהפך לסניגור. וידוע כי שבע שמות יש ליצר הרע ואחד מהן רשע וזהו יעזוב רשע שהוא היצר הרע דרכו ואיש און מחשבותיו שחושב על עם ה' וישוב אל ה' לבחי' הרחמים גם כן שישב לסניגור שנמחק גם כן וירחמהו לאדם על ידי סניגורו. והנה ידוע כי העולם נכלל ממדות מדת החסד ומדת הדין כנודע ולמעלה מהמדות הוא למעלה מעולמות שם אין דין כלל רק רצון וחסד מפני שאין שם מדות חלוקות ומשבעה דברים שקדמו לעולם היא התשובה נמצא כששב בתשובה בא לבחינת שקדמה לעולמות שהוא למעלה ממדות ונמצא ממילא נמחל הכל כי שם הכל חסד וזהו כל המעביר על מדותיו שעובר למעלה מהמדות למקום תשובה אז מוחלין לו כל פשעיו וכל אדם שמעביר על מדותיו למי שהכעיס כנגדו הרי הוא למעלה מן המדות שהרי זה הכעיסו והוא מרוצה לו לכן גם כן שכרו שמוחלין לו הכל.

והנה כל מה שפגם האדם העיקר הוא שיראה לתקנו בימים אלו וישוב בתשובה שלימה כי ימי רצון הם וענין פגם האדם ההוא אם חטאת מה תפעל בו אלא ידוע כי האדם מרכבה לשמו יתברך כדכתיב שמות כ"ה, ח' ושכנתי בתוכם ואין כבוד של מלך לשכון על כסא פגום כי אם על כסא שלם ונמצא ישראל הם מרכבה וכסא לשמו יתברך ועתה אין הכסא שלם מחמת החטאים נמצא חסר האל"ף מכסא סוד אלופו של עולם כי אין כבודו לשרות על כסא פגום ומכל מקום שוכן אתנו תמיד אלא שאינו בשלימות וזהו כל בקשתינו בסליחה ומחילה כדי שנוכל להיות מרכבה לשמו יתברך וישכון בתחתונים ויהיה מלא כל הארץ כבודו ועיין לעיל מזה באורך ותבין ואז יהיה הכסא שלם והשם שלם. וכל מלחמת עמלק הוא בחינת היצר הרע שמפני העונות אין הכסא שלם כאמור. ולא יכוון האדם בשביל עצמו כי אם בשביל כבוד שמו המתאוה לשון בתחתונים שיוכל להיות מרכבה לו יתברך ויתגדל שמו וזהו אמר משה רבינו ע"ה דברים

ל"ב, ג' כי שם ה' אקרא רוצה לומר כשאני קורא כל כוונתי רק לשם ה' שיהיה שלם וכן תעשו אתם. הבו והכינו וזמינו עצמיכם שיהיה גודל לאלהינו רוצה לומר כי ישראל נותנים עוז לאלהים שיתגדל שמו בעולם זהו גודל לאלהינו דהיינו שתהיו מרכבה לשמו יתברך והשם יתברך שורה על דבר שלם וזה הצור תמים פעלו הם ישראל ויובן ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

*

למען ידעו דורותיכם וגו' רוצה לומר שהסוכה היא בחינת הדעת על דרך משל האדם שאוכל ושותה משיג הטעם ויודע וכשאני אוכל אף על פי כן נהנה בראייתו את המאכל וכן אמרו רז"ל להדיא אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו הרי נהנה בראיה וכשאני אוכל ואינו רואה אינו משיג כלום וכן יש דברים בתורה שהאדם משיגם הטיב בדעת ממש ויש שאינו משיגם רק רואה שכתוב לפניו כן ואינו משיג טעם הדבר אבל אם אינו יודע ואינו רואה הרי אינו כלום והאדם צריך להכניס אליו הדעת.

ויש מצוה אכילה ושתיה בסוכה הוא ענין השגה ממש בענין ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו שהשגה גלויה נקרא אכילה ושתיה מה שמשיגים ויודעים כאלו טועם דבר הנאכל ומשיגו וזהו למען ידעו דורותיכם שיכניסו הדעת אליהם ויש השגה למעלה מזה שאינו יכול ליכנס לפנים להבין ולדעת והוא בסוד השגה דבר שעומד לפניו כמבואר במשל וגם זה נקרא דעת והשגה ועל דרך משל מי שעושה חסד עם בני אדם ומאכילם ומשקם זה החסד נכנס בהם ומפני שצריכים עוד חסד שאי אפשר להשפיע בתוכם כגון מלבושים שהן חוץ לגופו זה החסד נקרא מה שמקיף אותו מבחוץ וכן מה שמבינים את האדם סוד הבורא איך להבינו נקרא חסד המקיף עליו.

ולכן גבי אברהם כתיב בראשית כ"א, ל"ג ויטע אש"ל בבאר שבע אכילה ושתיה לווייה שעל ידי אכילה ושתיה קרבם אל השם בסוד ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו שעשה חסד אתם ועל ידי זה חיבר אותם אל השם סוד לווייה לשון חיבור ואחר כך הבינם בבניה יתירה סוד השם אשר ממנו הכל וסובב הכל זה הבינה הקיפם מלבד מה שנכנס בפנימיותו השגה של אכילה ושתיה כאמור למעלה והנה אברהם אחז במדת החסד כי הקב"ה בעל החסד כתיב ביה תהלים קכ"א, ה' ה' צלך גו' רצה לומר שהקב"ה הוא צל ומקיף אל האדם להגין עליו בחסדו ושומר האדם בצלו וכל ימי חיי אברהם אחז הוא במדת החסד ועשה חסד עם כל היצור נמצא שמר משמרת ה' רוצה לומר מה שהקב"ה היה שומר בחסדו היה הוא עושה וזהו אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי שהוא שמר מה שאני הייתי צריך לשמור במדת החסד וכן מפורש במדרש כל ימי אברהם היה מדת החסד בטל למעלה ולא היה צריך לשמש כלום:

ונחזור לענינינו כי סוד הסוכה הוא סוד הדעת דווקא למען ידעו דורותיכם והוא על ידי התורה כאמור ויש תורה שבכתב ושבעל פה סוד יו"ד עלאה ויו"ד תתאה והאדם הדבק בהם ומחברם סוד וא"ו שהוא א' יו"ד למעלה יו"ד למטה וא"ו באמצע ולכן צריך האדם להתנהג בשתי התורות שהוא בחינת הדעת כי תורה

שבעל פה מפרשת תורה שבכתב על בוריה ומה שאין אנו מבינים על פי' עלכל פנים יודעים דבר הנכתב כמבואר למעלה בחינת שני השגות אלו בכל אדם על דרך זה אבל למעלה מעשרים אמה שהן למעלה משתי התורות שהן בחינות שני יודין אין אדם יודע ומשיג כלל ואינו נקרא דעת ולכן סוכה ג' דפנות סוד ב.

ולכן אמר במדרש כל המקיים מצות סוכה כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית שהעולם נברא כמין ב' שרוח אחד פרוץ והתורה בב' והסוכה גם כן ב' כאמור והכל לסוד אחד כי בסוכה הוא בנין עולם בסוד אמרתי עולם חסד יבנה כי תחלה היה בסוד הדין ובראש השנה וביום הכפורים אם ישאר העולם אז יתבטל בסוד תוהו כאמור כל זה למעלה ואחר כך יוצא האדם בדימום ומתבלין החסדים ומתפשטים בעולם בימים אלו והוא בנין עולמות ותיקונם:

וזהו שנאמר גבי אברהם בראשית י"ב, ט' ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה ופירש"י בחזירתו פרע הקפותיו רצה לומר שגילה החסד המקיף שאין יכולים להשיג בדעת פנימי ומה שאמר הלך ונסוע כי אמרו רז"ל צא מדירת קבע ושב בדירת עראי רצה לומר בעולם הטבע הוא עולם הקבע לפי דעת בני אדם וקבוע הוא הטבע בכל דבר ודבר כפי טבעו אבל כשבא למעלה מהטבע אל חיות הבורא יתברך שמו המחיה הכל והחיות רצוא ושוב והוא נקרא עראי שאינו בקביעות רק רצוא ושוב וזהו שב בדירת עראי שהוא לבא אל עיקר החיות למעלה מהטבעי ולצאת מהטבעיות. וזהו ויסע אברם הלך ונסוע שהיא הליכה ונסיעה שהוא סוד רצוא ושוב זהו שב בדירת עראי שהוא לבא אל עיקר החיות למעלה מהטבע כי כשהאדם חוזר עצמו אל הבורא אז השם מחזיר חיותו אליו שתענוג תמידי אינו תענוג אי אפשר להיות בקביעות כן ולכן נלקח החיות ממנו ואם יחזיק בעבודתו מחזירין אליו וירגיש יותר תענוג וזהו בחזירתו אל ה' פרע וגילה כל הקפותיו כאמור.

ולכן בלולב צריך הולכה והבאה תמיד כי לולב הוא אותיות ל"ו ל"ב שמשעבד הלב והחיות אל הבורא ושב אל ה' כאשר נעשה בראש השנה ויום הכיפורים מפני פחד הדין הכל שבים אל ה' כמבואר למעלה ואז כשהאדם מדבק עצמו למעלה משפיעין עליו שפע הדעת וחסדיו זהו הולכת תחלה להשם ואחר כך הובאה מביא אל עצמו שפע החיות ומשעבדין כל הרוחות להשם לומר שהכל מאתו והוא מחיה את כולם ואז עוצר רוחות רעות וטללים רעים שהם מצד הדין כמאמר רז"ל מוליך ומביא מעלה ומוריד לעצור רוחות וטללים רעים כי בבא החסד הגדול נמחקים הדינים. שהרי מדה טובה מרובה ממדה פוערעניות ונמצא בטל הדין ברוב וכל האיסורין מן התורה בטל ברוב נמצא על ידי הולכה ששב אל השם מביא שפע החיים על ידי הלולב סוד ל"ו ל"ב והאתרוג מלשון תירוג חשק ותשוקה לה' כאשר יתבאר עוד לקמן.

והנה יש יום ויש לילה שהם שני מדות מדת הדין ומדת הרחמים ויש דבר המחבר יום ולילה ונקרא בין השמשות ואמרו רז"ל שהוא כהרף עין זה נכנס וזה יוצא רצה לומר שהקב"ה הוא שורש לכל הבחינ' שמאתו נלקח הכל נמצא למטה יש יום ויש לילה אבל למעלה מן הזמן שהוא השם ב"ה לא שייך זה וזה שאמר הכתוב והיה יום א' לה' לא יום ולא לילה אלא הקב"ה מחברם ומזווגם ונקרא בין השמשות והקב"ה

עין לא תשורנו. וכבר ביארנו שכשנכנס האדם אל החיות השרש אז החיות של הבורא רצוא ושוב וזהו זה נכנס וזה יוצא וכן כשהאדם נכנס לפניו רצוא עליו שפע מלמעלה ויובן וזהו תשועת ה' כהרף עין כי תשועה שעל פי הטבע צריך זמן כי הטבע בזמן אבל למעלה מהזמן והטבע שהוא תשועת ה' דבר שנקרא בין השמשות המחבר שניהם ואינו לא יום ולא לילה רק כהרף עין ואין בו שייכות זמן והבן:

ונודע שמדת יצחק היא היראה ונקרא פחד יצחק ואיתא בתיקונים יצחק אותיות קץ ח"י שנותן קץ לחיות מדת הדין ומפני זה הוא פחד יצחק פחד מפני שלא יהיה קץ לחיות כי הוא מחיה את כולם והנה ידוע שאהבה בלא יראה אינו כלום כי היראה נקרא אשה יראת ה' בסוד נוקבא ואהבה דכר ודכר בלא נוקבא נקרא פלג גופא ועל דרך משל דכר בלא נוקבא אף על פי שיש לו רב עושר ונכסים לא יועילנו לו עשרו כי לא ישאר אחריו מאומה אבל כשיש לו אשה אזי מוליד בנים ויש לו נחת מהם וזנם ומפרנסתם ועזב להם חילו ועשרו כן אהבה בלא יראה דכר בלא נוקבא כי מי שאוהב את חבירו על דרך משל אם רוצה לאהוב עוד דבר אחר גם כן מי יעכב בידו כי יאהב זה וגם זה אבל הירא מפני חבירו אינו זז מאתו מפני יראתו ממנו כן על דרך משל האוהב השם בלא יראה אין האהבה בשלימות כי יאהב זרים גם כן אבל הירא דבר ה' אינו זז מאתו וירא לאהוב כי יסיר מאחרי ה' ונמצא כל הולדות מעשים טובים שהם תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים הוא על ידי יראה שנקראת אשה יראת ה' ואז כל מה שהאדם מסבל מביא לידי תועלת כי מוליד בנים מעשים טובים.

ואמרו רז"ל בראשית ברא אלהים בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין והנה לגבי הקב"ה לא שייך שנוי רצון ח"ו אלא הכוונה שאין כאן שינוי רצון רק מפני שידוע שעיקר בריאת העולם מפני היראה כמאמר רז"ל בשביל היראה שנקרא ראשית בשביל זה גילה העולמות שיראו מלפניו והוא בחינת מדת הדין אך על פי מדת הדין בלתי אפשרי היה שיתקיים וזה גלוי לפניו יתברך וזהו ראה וכו' שכבר ראה וגלוי לפניו שאי אפשר שיתקיים על פי מדת הדין ועיקר התכלית הוא בשביל הדין ושיכירו יראתו מה עשה הקדים מדת הרחמים וכו' נמצא הפירוש הוא כן מתחלה עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין בשביל היראה רצה לומר זהו תכלית בריאת העולמות שיכירו גדלו ושיראו מלפניו ועל נקודה זו ותכלית זה היה הבריאה רק שאם היה בדין לבד גלוי לפניו שלא יתקיים ובאמת צריך לגלות התכלית על כן הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין ואז נתגלה הדין מה שהיה הכוונה העיקרית רק שהיה בהמתקה של חסד ונעשה מדת הדין ממותק ונולד מדת רחמנות בעולם וזהו אברהם הוליד את יצחק ומבואר לעיל דבר זה ומיצחק נולד אחר כך י.

ונחזור לעניינינו שהעיקר הוא היראה שזה נקודת ותכלית בריאות העולמות אבל אהבה בלא יראה אינו כלום כי אינו תמיד כאשר נתבאר לעיל אבל יראה היא תמידית וזהו אשרי אדם מפחד תמיד שהיראה היא תמידית כי אשה תמיד בביתה משכנה ונקראת עקרת הבית ולכן סוכה ג' דפנות שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח רצה לומר ששתים הוא מדת החסד אברהם ומדת הדין יצחק ועל פיהן צריך שיהיה כהלכתן רוצה לומר שהחסד הוא שמשפיע חסד למי שראוי לעשות חסד וראוי לקבל והדין הוא המעכב מלהשפיע אפילו למי שראוי כי אם אחרי הדין והמשקל ולא יותר אך כשנמתק הדין נולד רחמים והוא שמרתם אף למי שאינו הגון אף על פי כן נמשך עליו רחמנות ולכן שתים כהלכתן ושלישית שהוא מדת

י אפילו טפח רוצה לומר מרחמין אף על פי שאינו ראוי מצד מעשיו רק מפני שהם טפוח וגדולים של קב"ה אשר טפחתי ורביתי כדרך האב המרחם על בנו אפילו הוא קטן ואין לו דעת מפני שהן טיפוחו וגידולו וזה אפילו טפח לבד רוצה לומר שאינו ראוי רק לרחמנות של בחינת טפוח ואין בו מעשים אעפ"כ מרחמין עליו אמן נצח סלה ועד ברוך ה' לעולם אמן ואמן: